

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

HERODOTI
HISTORIARUM LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.

TOMUS II.

Liber III. IV. et V. cum Varietate Lectionis.

ARGENTORATI

TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNBACH.

HERODOTI
MUSAE
SIVE
HISTORIARUM LIBRI IX.

AD VETERUM CODICUM FIDEM
DENUO RECENSUIT
LECTIONIS VARIETATE
CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA
ADNOTATIONIBUS
WESSELINGII ET VALCKENARII
ALIORUMQUE ET SUIS
ILLUSTRAVIT

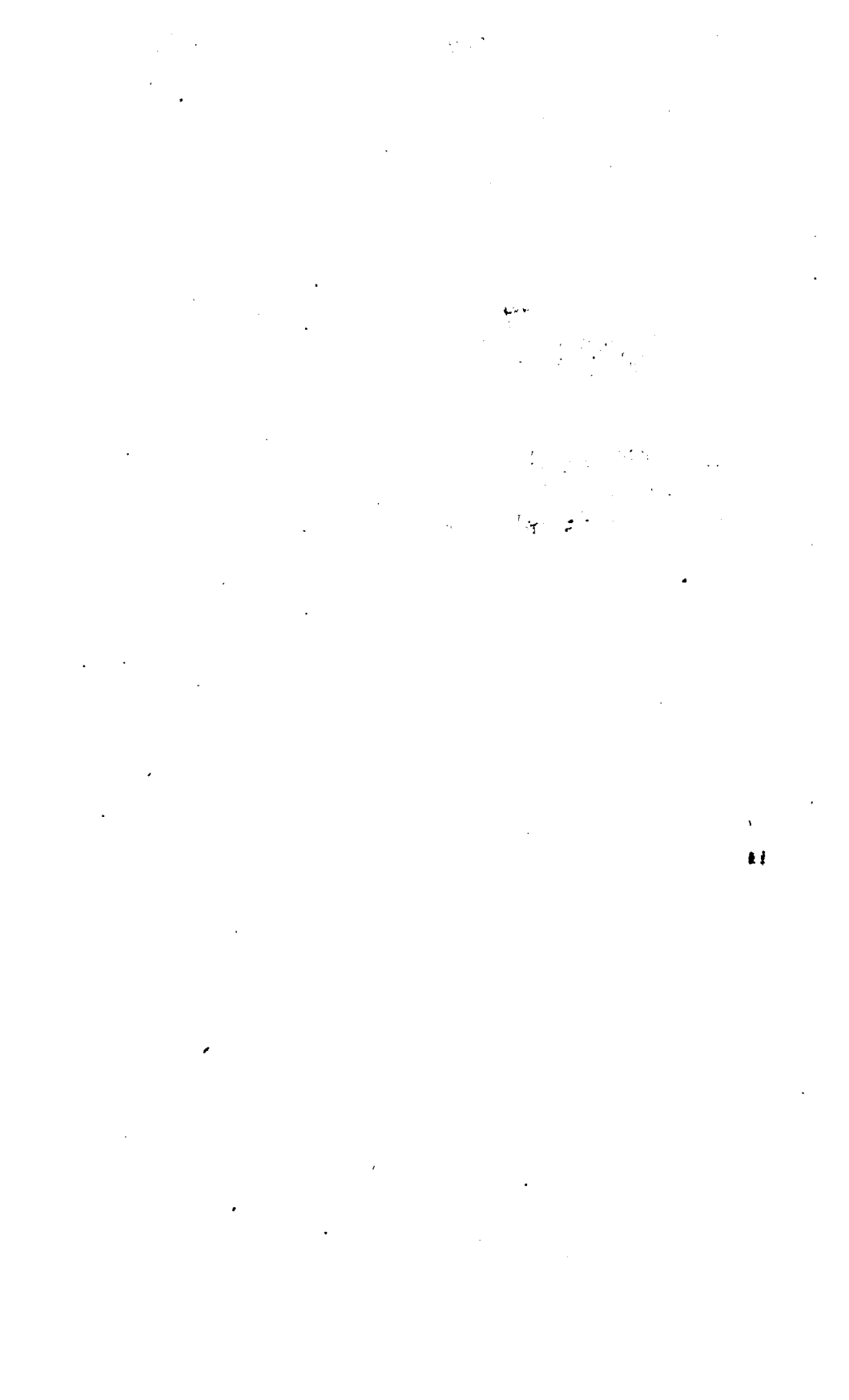
IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.
ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCR.

¶

TOMUS SECUNDUS.

ARGENTORATI ET PARISIIS
APUD TREUTTEL ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.
MDCCCXVI.

HÆRODOTI HISTORiar.

T. II. P. I.

LIBER III. IV. ET V.

GRÆCE ET LATINE.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ.

Θ Α Λ Ε Ι Α.

Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου¹
ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἥρχε, καὶ Ἑλλή-
νων Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. Πέμ-
ψας Καμβύσης εἰς Αἴγυπτον κήρυκα, αἵτεε Ἀμασιν
5 θυγατέρα· αἵτεε δὲ ἐκ βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς
μεμφομένος Ἀμασιν, ἐπρήξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἀπάν-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER TERTIUS.

THALIA.

(1.) **A**dversus hunc igitur *Amasin Cambyses*,
Cyrus filius, quum alios quibus imperavit, tum e Grae-
cia Ionas et Aeolenses ducens, bellum movit hac de
causa. Misso in Aegyptum legato Cambyses filiam
Amasis petierat uxorem: petierat autem ex Aegyp-
tii cuiusdam consilio, qui id ei suaserat infensus Ama-
Herod. T. II. P. I.

A 2

των τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἡτράων ἀποσπάσας ἀπὸ γυναι-
 κός τε καὶ τέκνων, ἐκδοτὸν ἐποίησε εἰς Πέρσας, ὅτε
 Κῦρος πέμψας παρὰ Ἀμασιν αἶτεε ἡτράν ὀφθαλμῶν,
 ὃς εἴη ἀριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ἐπιμαρμό- 10
 μενος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνῆγε τῇ συμβουλῇ κελεύων αἰ-
 τέειν τὸν Καμβύσεα Ἀμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δοῦς
 ἀνιάτο, ἢ μὴ δοῦς, Καμβύση ἀπέχθοιτο. ἃ δὲ Ἀμα-
 σις, τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος, καὶ ἀρρωδεών,
 οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι οὔτε ἀρνήσασθαι· οὐδ' ἔτι ἡρώστα 15
 το, ὅτι οὐκ ὡς γυναῖκά μιν ἐμελλε Καμβύσης εἶναι,
 ἀλλ' ὡς παλλακὴν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε
 τάδε. ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέως θυγάτηρ κά-
 τα μεγάλη τε καὶ εὐειδής, μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη·
 οὐνομα δέ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἀμα- 20
 σις κοσμήσας ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει εἰς

sidi, quod se ex cunctis, qui in Aegypto erant, me-
 dicis selegisset quem ab uxore et liberis abstractum
 amandaret in Persas, quum Cyrus ab Amasi oculo-
 rum medicum petiisset qui esset in Aegypto optimus.
 Eo infensus Amasidi, instigaverat Cambysem ut filiam
 illius peteret; quo ille aut moerore adficeretur datâ
 filiâ, aut non datâ odium incurreret Cambysis. Ama-
 sis, Persarum potentiam graviter ferens timensque,
 et dare illam et negare perinde dubitaverat; quippe
 bene gnarus, non legitimæ uxoris, sed pellicis loco,
 habiturum eam Cambysem. Hæc rectum reputans,
 hancce inierat rationem. Erat Apriæ filia, superioris
 regis, admodum et grandis et formosa, sola ex regia
 domo superstes; cui erat nomen Nitētis. Hanc igitur
 puellam Amasis, veste et auro exornatam, in Persas

194, 25.

Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὥς μιν
 ἡσπάζετο, πατρώθεν οὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ
 παῖς „ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ
 25 „μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε,
 „ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα διδούς, εὐῶσαν τῇ ἀληθείᾳ
 „Ἀπρίᾳ τὸν ἐκείνος, εὐντα ἑωυτοῦ δεσπότεα, μετ'
 „Αἰγυπτίων ἐπαναστάς, ἐφόνευσε.“ Τοῦτο δὲ τὸ ἔπος
 καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσεια τὸν
 30 Κῦρον, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἴγυπτον. οὕτω μὲν
 νυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκηεῦνται Καμ-
 βύσεια, φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίᾳ θυγα-
 τρὸς γενέσθαι. Κῦρον γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ
 Ἀμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεια. λέ-
 5 γόντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὲν οὐδὲ λέ-
 ληθε αὐτοὺς, (εἰ γὰρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων

miserat tamquam suam filiam. Interiecto tempore
 quum eam complectens Cambyses filiam Amasidissa-
 lissasset, dixerat ei puella: *Nescis, Rex, deceptum te
 esse ab Amasi, qui me hoc cultu ornatam ad te
 misit, tibi que tamquam filiam dedit suam; quum
 revera sim Apriae gnata, quem ille, dominum
 suum, concitata Aegyptiorum seditione, interfe-
 cit.* Hoc verbum et haec incidens caussa Cambysen,
 Cyri filium, impulit ut vehementi ira incensus adver-
 sus Aegyptum duceret. Ita quidem Persae rem nar-
 rant. (2.) Aegyptii vero sibi vindicant Cambysem,
 dicentes esse eum ex hac Apriae filiā natum: Cyrum
 enim fuisse, non Cambysem, qui ad Amasin misisset,
 eiusque filiam petiisset. At hoc quidem non ex rei
 veritate dicunt. Immo vero ne ipsos quidem latet,

6 HERODOTI HISTOR. III.

νόμιμα ὁρῶς ἐπιστέεται καὶ Αἰγύπτιοι,) ὅτι πρῶτα
 μὲν νόθον οὐ σφι νόμος ἐστὶ βασιλεῦσαι, γνησίου πα-
 ρεόντος· αὐτὶς δὲ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπει
 θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδει, 10
 ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίας. ἀλλὰ παρατρέπουσι τὸν
 λόγον, προσποιούμενοι τῇ Κύρου οἰκίῃ συγγενέες εἶναι.
 3 καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λό-
 γος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν
 ἐσελθοῦσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ
 Κασσανδάνῃ παρεστῶτα τέκνα εὐειδέα τε καὶ μεγα-
 λα, πολλῶ ἑχράτο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερβυμάζοντα. 5
 δὲ Κασσανδάνῃ, εὐῶσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε ταῦτα·
 „Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα εὐῶσαν Κύρος ἐν
 „ἀτιμίῃ ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ἐπικτήτην ἐν τιμῇ

(nam Persarum instituta, si qui alii, bene norunt Ae-
 gyptii) primum, ex illorum legibus filium ex pellice
 natum non succedere in regnum, si adfuerit legiti-
 mus; deinde, ex Cassandana, Pharnaspis filia, de
 Achaemenidum stirpe, natum esse Cambysen, non ex
 illa Aegyptia: sed invertunt historiam, intercedere
 sibi adfectantes cum Cyri familia cognationem. Et
 haec quidem ita se habent. (3.) Narratur etiam alia
 fabula, mihi non credibilis, huiusmodi. Persicarum
 mulierum quampiam, ad Cyri mulieres ingressam,
 quum Cassandanae adstantes vidisset liberos, formā
 et staturā praestantes, admiratam illos multis laudi-
 bus extulisse. Tum ei Cassandanam, Cyri uxorem,
 dixisse: *Atqui me, quum talium mater sim puerp-
 rum, Cyrus tamen aspernatur; illam vero ex Ae-
 gypto adventitiam in honore habet.* Haec postquam

„τίθεται.“ Τὴν μὲν, ἀχθομένην τῇ Νιτήτι, εἰπεῖν ταῦ-
10 τα· τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμβύ-
σια· „Τοιγαρὰ τοι, ὦ μήτερ, ἔπεαν ἐγὼ γένεσθαι
„ἀνὴρ. Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θῆσω· τὰ δὲ
„κάτω, ἄνω.“ Ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δέκα κου
γεγνηότα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θαύματι γενέσθαι· τὸν
15 δὲ, διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεὶ τε ἀνδρώβη, καὶ
ἔσχε τὴν βασιλίην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ’ Αἴγυπτον
στρατήην.

Συμπέει δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι 4
ἐς τὴν ἐπιστράτευσιν ταύτην. ἦν τῶν ἐπικουρῶν τῶν
Ἀμασίου ἀνὴρ γένος μὲν Ἀλικαρνησσεύς, οὐνομα δὲ οἱ
Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἀλκι-
5 μως. οὗτος ὁ Φάνης, μεμφόμενός κού τι Ἀμάσι, ἐκδι-
δῆσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύσῃ

ingemiscens ob Nitelin esset locuta, filiorum natu maxi-
mo Cambysem, dixisse, *Itaque, mater, quum ego*
en evasero, Aegypti summa ima ponam, et ima
summa. Hoc Cambysem dixisse decem circiter annos
natum, mulieresque admiratione fuisse percussas: et
illum, postquam ad virilem pervenisset aetatem, reg-
numque esset adeptus, dicti memorem, suscepisse
in Aegyptum expeditionem.

(4.) Acciderat vero etiam aliud quidpiam huius-
modi, quod ad expeditionem illam momentum con-
tulit. Erat in numero auxiliarium Amasidis vir ge-
neris Halicarnassensis, cui Phanes nomen, homo et
consilio praestans, et bellica virtute. Phanes hic,
nescio qua re infensus Amasidi, navi ex Aegypto
profugit, cupiens in colloquium venire Cambysis.

8 HERODOTI HISTOR. III.

ἰλθεῖν εἰς λόγους. οἷα δὲ εἶντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικου-
 ροῖσι λόγου οὐ σμικροῦ, ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυ-
 πτον ἀτρεκέστατα, μεταδιώκει ὁ Ἀμασις, σπουδὴν
 ποιούμενος ἐλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν εὐνούχων τὸν πι- 10
 στότατον ἀποστείλας τριηρεῖ κατ' αὐτόν· ὃς αἰρεῖ μὴ
 ἐν Λυκίᾳ, ἐλὼν δὲ, οὐκ ἀνήγαγε εἰς Αἴγυπτον· σφί-
 γαί μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς
 Φυλάκους, ἀπαλλάσσετο εἰς Πέρσας. ἀρμημένῳ δὲ
 στρατεύεσθαι Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀποφροντὶ 15
 τὴν ἔλασιν, ὅπως τὴν ἀνδρὸν διεκπερᾷ, ἐπελθὼν Φαν-
 ζεῖ μὲν καὶ τὰλλα τὰ Ἀμασίου πρήγματα, ἐπηγί-
 νηται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὥδε παραινέων· πέμψαντα πα-
 ρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δέεσθαι, τὴν διέξοδον δι-
 5 ἀσφαλέα παρασχεῖν. Μούνη δὲ ταύτῃ εἰσὶ Φαίηται

At illum, ut qui inter auxiliares haud exiguo loco
 fuisset, et quae ad Aegyptum spectabant adcuratis-
 sime cognita habuisset, persecutus est *Amasis*, stu-
 diose dans operam ut eum exciperet. Persecutus est
 autem misso, qua iter ille direxerat, eunuchorum fide-
 lissimo cum triremi. Et cepit quidem hominem eu-
 nuchus in Lycia, sed captum non reduxit in Aegyp-
 tum: nam astutia cum Phanes circumvenit, et ine-
 briatis custodibus ad Persas evasit. Ibi tunc *Cambysen*
 adiit, exercitum adversus Aegyptum ducere paran-
 tem, sed de itinere dubitantem quo pacto regionem
 aquâ carentem transmitteret; cique quum alia ad res
 Amasidis spectantia, tum itineris faciendi rationem
 exposuit, monens, *missis legatis rogaret Arabum*
regem, ut tutum ille transitum sibi praestaret.
 (5.) Patet autem hac unâ viâ ingressus in Aegyptum.

ἀβαλαὶ εἰς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὐραν
 τῶν Καδύτιος πόλιος, ἣ ἐστὶ Σύρων τῶν Παλαιστι-
 νῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, εὐύσης πόλιος (ὡς
 5 ἐμοὶ δοκεῖ) Σαρδίαν οὐ πολλῷ ἐλάσσονος, ἀπὸ ταύ-
 τῆς τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πό-
 λιος ἐστὶ τοῦ Ἀραβίου· ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὐτὶς Σύρων
 μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος
 10 ἵκει εἰς Θάλασσαν· ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν
 αὐτῇ δὴ λέγεται τὸν Τυφῶ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη
 Αἴγυπτος· τὸ δὲ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος, καὶ Κασίου
 τοῦ ὄρους καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὼν τοῦτο οὐκ
 ὀλίγον χωρίον, ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν,
 ἀνὰ ὁδὸν ἐστὶ δεινῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν εἰς Αἴγυπτον 6
 καὶ ταλαομένων ἐννενοῶνται, τοῦτο ἔρχομαι φράσαν. εἰς
 Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ πρὸς, ἐκ Φοι-

Nam a Phoenicia usque ad fines *Cadytis* urbis, Syro-
 rum terra est, qui Palaestini vocantur: a Cadyti (quae
 est urbs haud multo minor, ut mihi videtur, Sardi-
 bus) emporia ad mare sita, usque ad Ienysum oppi-
 dum, sunt ditionis Arabici regis: a Ienysso rursus Sy-
 rorum ditio pertinet ad Serbonidem usque lacum,
 iuxta quem Casius mons ad mare porrigitur: a Ser-
 bonide lacu, in quo occultatum Typhonem aiunt,
 ab illo iam Aegyptus est. Iam, qui inter Ienysum op-
 pidum et Casium montem Serbonidemque lacum in-
 teriectus tractus est, haud ille exiguus, sed tridui
 fere itinere in longitudinem patens, is prorsus aqua-
 rum est inops. (6.) Quod vero a paucis eorum, qui
 in Aegyptum navigare consueverunt, animadversum
 est, id ego sum expositurus. In Aegyptum ex uni-

νίκης, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δις τοῦ ἔτους ἐκά-
 στου· καὶ ἐν κεράμιον οἴνηρόν ἀριθμῶ κείμενον οὐκ ἔστι 5
 (ὡς λόγῳ εἰπεῖν) ἰδέσθαι. κοῦ δῆτα, εἴποι τις ἂν, ταῦ-
 τα ἀναισιμouνται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὲν
 δήμαρχον ἕκαστον ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πόλιος συλλέξαντα
 πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ
 Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνδρα τῆς Συρίας κομίζουσι, 10
 πλήσαντας ὕδατος. οὕτω ὁ ἐπιφοιτέων κέραμος, καὶ
 ἐξαιρέομενος ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται
 7 ἐς Συρίην. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσθλα-
 λὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐπ' Αἴγυπτον, κατὰ δὴ
 τὰ εἰρημένα σάξαντες ὕδατι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρ-
 λαβὼν Αἴγυπτον. Τότε δὲ οὐκ ἔόντος κω ὕδατος ἐποί-
 μου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἀλικαρνησσῆος ξίνου, 5
 πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους, καὶ διηβείς τῆς

versa Graecia, et praeterea ex Phoenicia, bis quotan-
 nis invehuntur figlina dolia vino repleta: verumta-
 men ne unum quidem, ut sic dicam, vinarium do-
 lium videre est ibi repositum. Ubinam ergo, quaerat
 quispiam, haec consumuntur? Hoc quoque equidem
 dicam. Quilibet praefectus populi tenetur sua ex urbe
 dolia omnia colligere, Memphinque mittere: ea dein-
 de Memphi, aquâ repleta, in aridum illum Syriae
 tractum deportantur. Ita dolia identidem denuo in
 Aegyptum invecta, ibique venum exposita, deinde
 ad priora in Syriam transportantur. (7.) Ita scilicet
 Persae, simulatque Aegypto potiti sunt, introitum
 illum in hanc regionem adpararunt, et ea quâ dixi
 ratione aquis instruxerunt. At tunc temporis, quum
 nondum parata esset aqua, *Cambyses* ab *Halicarnas-*

ἀσφαλείης ἔτυχε, πίστις δούς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ.

Σίβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοῖα τοῖσι 8
 μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τρόπῳ τοιαύτῃ τῶν βου-
 λομένων τὰ πιστὰ ποιέσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων
 αὐτῶν ἐν μέσῳ ἐστώς, λίθῳ ὅξει τὸ ἔσω τῶν χειρῶν
 5 παρὰ τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνει τῶν
 ποιευμένων τὰς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱμα-
 τίου ἑκατέρου κροκύνδα, ἀλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ
 κείμενους λίθους ἑπτὰ· τοῦτο δὲ ποιέων, ἐπικαλεῖ τὸν
 10 τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντος δὲ τούτου
 ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι παρεγ-
 γυᾷ τὸν ξεῖνον, ἢ καὶ τὸν ἀστὸν, ἢν πρὸς ἀστὸν ποιήηται·
 οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι.
 Διόνυσον δὲ θεὸν μῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγεύνται

seo hospite edoctus, missis ad Arabem nunciis, tutum transitum ab illo postulavit, et obtinuit fide data et ab illo accepta.

(7.) Colunt autem fidem Arabes, ut qui hominum maxime: dantque eam et accipiunt tali modo. Si qui volunt inter se foedus pactumve inire, vir alius, in medio stans paciscentium, acuto lapide interiorem manum utriusque illorum prope pollicem incidit: hinc sumto ex utriusque veste flocco, inungit sanguine septem lapides in medio positos; dumque id facit, Bacchum invocat et Uraniam. Hoc facto, is qui foedus pepigit, commendat suis amicis hospitem illum, cive civem, si cum cive pepigit: et amici etiam ipsi aequum censent colere fidem. Bacchum autem so- lum, et Uraniam, deos habent; aiuntque, se crines

εἶναι· καὶ τῶν τριχῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι φασι, κα-
 τάπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκάρθαι· κείρονται δὲ περὶ 15
 τροχάλα, περιζυροῦντες τοὺς κροτάφους. οὐνομάζουσι
 δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Ὀροτάλ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλ-
 9 λάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι πα-
 ρὰ Καμβύσειω ἀπιγμένοισι ἐποίησατο ὁ Ἀραβίος,
 ἐμμηχανᾶτο τοιάδε. ἀσκούς καμήλων πλήσας ὕδατος,
 ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πάσας· τοῦτο
 δὲ ποιήσας, ἤλασε εἰς τὴν ἀνδρον, καὶ ὑπέμεχε ἐν 5
 θαῦτα τὸν Καμβύσειω στρατὸν. οὗτος μὲν ὁ πιθανώ-
 τερος τῶν λόγων εἴρηται· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἥσσον πιθα-
 νόν, ἐπεὶ γε δὴ λέγεται, ρηθῆναι. ποταμός ἐστι μέ-
 γας ἐν τῇ Ἀραβίῃ, τῷ ὄνομα Κόρυς· ἐκδιδῶι δὲ οὗ-
 10 τος εἰς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τού-
 του δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀρα-
 βίων, ραϊζάμενον τῶν ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων δερ-

eodem modo tondere, quo Bacchus ipse fucrit tonsus:
 tondentur autem in orbem, circum tempora capillos
 radentes. Bacchum vero, *Orotal* nominant; Uraniam
Alilat. (9.) Postquam igitur nunciis, qui a *Cam-*
byse venerant, fidem dederat Arabs, haec est machi-
 natus. Utres ex camelorum pellibus, aquâ replêtos,
 vivis omnibus camelis imposuit; eisque in *tractum*
aquâ carentem actis, exspectavit ibi Cambysem. Haec
 quidem maxime probabilis fama est: oportet vero
 etiam minus credibilem, quia et ipsa fertur, memo-
 rare. Fluvius est in Arabia magnus, cui *Côrys* nomen,
 in Rubrum quod vocatur mare se exonerans. Ab hoc
 igitur fluvio Arabum regem, consutis bubulis aliis-
 que coriis, canalem duxisse aiunt ea longitudine, ut

μάτων ὀχετὸν μήκει ἐπικνεύμενον εἰς τὴν ἀνδρον, ἀγα-
γῆν διὰ δὴ τούτου τὸ ὕδωρ· ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ μεγάλας
15 δέξασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ σώζωσι.
ὁδὸς δ' ἐστὶ δώδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ εἰς
ταύτην τὴν ἀνδρον. ἄγειν δέ μιν διὰ ὀχετῶν τριῶν εἰς
τρεῖς χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου 10
ἰσχυροπεδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, ὑπο-
μένων Καμβύσια. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα
Καμβύσις, ἐλάσας ἐπ' Αἰγυπτον· ἀλλὰ βασιλεύ-
5 σας ὁ Ἀμασις τέσσαρα καὶ τεσσεράκοντα ἔτη, ἀπέ-
θανε· ἔν τοις οὐδὲν οἱ μέγα ἀνάρσιον πρῆγμα συνε-
τίχθη· ἀποθάνων δὲ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι
ταύταις τῇσι ἐν τῷ ἱερῷ, τὰς αὐτὰς οἰκοδομήσατο. Ἐπὶ

ad aridum illum tractum pertineret, et per hunc ca-
nalem derivasse aquam; in eodem autem illo tractu
ingentes fodisse cisternas, quae reciperent aquam
servarentque. Est autem via ab illo fluvio in hunc
aridum tractum duodecim dierum: derivassequē il-
lum, aiunt, aquam per tres canales tria diversa in
loca.

(10.) Sed ad Pelusium quod vocatur ostium Nili
castra habebat *Psammenitus*, [sive is *Psamminitus*,]
Amasidis filius, *Camhysen* expectans. Nec enim in
vivi amplius fuit *Amasis* quo tempore Aegyptum
cum exercitu *Cambyzes* invasit: sed vita functus erat,
postquam quatuor et quadraginta annos regnasset,
intra quos nullum ei magnum incommodum acciderat.
Mortuus conditusque, sepultus erat in sepulcris quae
in templo ipse construenda curaverat. Regnante vero

Ψαμμηνίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου,
 Φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ 10
 Θῆβαι αἱ Αἰγυπτίαι, οὔτε πρότερον οὐδαμᾶ ὕσθησαι,
 οὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὥς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι.
 οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν
 11 ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι. Οἱ δὲ
 Πέρσαι, ἐπεὶ τε διεξέλασαντες τὴν ἀνδρῶν, ἴζοντο πύ-
 λας τῶν Αἰγυπτίων, ὥς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ
 ἐπίκουροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνες τε
 καὶ Κᾶρες, μεμψόμενοι τῷ Φάνῃ, ὅτι στρατὸν ἤγαγε 5
 ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐ-
 τὸν τοιοῦδε. ἦσαν τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ κατα-
 λελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ
 ἐς οἷψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἐστήσαν ἀμφο-
 τέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατὰ ἕνα 10

in Aegypto Psammenito, maximum prodigium ac-
 cidit Aegyptiis: pluerat Thebis Aegyptiis, quod num-
 quam nec ante, nec post id tempus ad meam usque
 aetatem accidit, ut ipsi dicunt Thebani. Nam in su-
 perioribus Aegypti omnino non cadit pluvia: at tunc
 ipsis Thebis pluit stillatim. (11.) Persae, transmissa
 regione aquis carente, quum castra castris Aegyptio-
 rum opposuissent, ad congregiendum parati; ibi
 tunc auxiliares regis Aegypti, Graeci homines et Cares,
 indignati quod *Phanes* externum exercitum in Aegyp-
 tum duxisset, tale adversus eum facinus machinantur.
 Filios habebat Phanes, in Aegypto relictos: his in
 castra et in conspectum patris perductis, craterem in
 medio posuere utrorumque castrorum, et producos;
 singulos deinceps pueros super cratere mactarunt:

198, 74.

ἐκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάν-
 των δὲ διεξελόντες τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσε-
 φάσαν ἐς αὐτόν· ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ
 15 ἐπίκουροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρ-
 τήρης, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων
 πλῆθει πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. Θᾶυμα δὲ 12
 μέγα εἶδον, πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. τῶν γὰρ
 ὁστίων περιεχυμένων χωρὶς ἐκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ
 ταύτῃ πεσόντων (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέετο
 5 τὰ ὁστία, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς· ἐτέρωθι δὲ, τῶν
 Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀσθε-
 νείες οὕτω, ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνη βαλέειν, δια-
 τετραπείης· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραὶ,
 μόγις ἀν' ὀλίγῳ παίσας διαρρήξειας. αἴτιον δὲ τούτου τό-
 10 δε ἐλέγον, καὶ ἐμέ γ' εὐπετέως ἔπειδον, ὅτι Αἰγύπτιοι

tunc, iugulatis cunctis, vinum et aquam in craterem
 ingessere, sanguinemque illorum potarunt auxiliarii
 omnes, atque ita ad pugnandum progressi sunt. Acri
 commisso praelio, postquam utrorumque magna ce-
 cidisset multitudo, ad extremum in fugam vertuntur
 Aegyptii. (12.) Miram vero admodum rem equi-
 dem hic vidi, monitus ab indigenis. Quum ossa utro-
 rumque, qui in eo praelio ceciderunt, separatim con-
 gressa sint, (seorsim enim iacebant Persarum ossa,
 siue in initio distincta erant; et alibi, ossa Aegyptio-
 rum:) Persarum crania ita sunt debilia, ut, si unum
 minimum calculum in ea volueris conicere, perfores;
 Aegyptiorum vero ita sunt valida, ut lapide percu-
 tiens aegre diffingas. Cuius rei causam dixerunt es-
 se, mihi que facile persuaserunt, quod Aegyptii a pue-

μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρεῖνται τὰς κεφαλὰς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῦ μὴ Φαλακροῦσθαι αἰτίον ἐστὶ Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοιτο Φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τοῦτοις μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἴτιον 15 ἰσχυρὰς Φορέειν τὰς κεφαλὰς. τοῖσι δὲ Πέρσησι, ὅτι ἀσθενέας Φορέουσι τὰς κεφαλὰς, αἴτιον τὸδε· σκητρο-Φέουσι ἐξ ἀρχῆς, πέλους τιάρας Φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα ὄντα εἶδον· εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τοῦτοις ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένει τῷ Δαρείου 20 διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρῳ τοῦ Λίβυος.

- 13 Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης, ὡς ἐτράποντο, ἔφευγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε ἀνά ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναῖν, κήρυκα ἀγούσαν ἄνδρα Πέρσην, ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος

ris statim capita radunt, unde ossa in sole fiunt compacta : qua de eadem caussa fit etiam, ut non calvescant ; nullus enim est populus, apud quem tam raro caput videas calvum, quam apud Aegyptios. His igitur haec caussa est, cur valida sint eorum crania. Persis autem cur sint debilia, caussa haec est, quod a pueris in umbra versantur, pileos gestantes, quos tiaras vocant. Haec igitur talia, qualia dixi, equidem vidi : vidi vero etiam his similia Papremi, in illis qui cum Achaemene, Darii filio, ab Inaro Afro occisi sunt.

(13.) Aegyptii ex praelio, ut terga vertere coacti sunt, effusâ fugâ se proripuerunt. Qui quum Memphin essent compulsi, ibique conclusi, misit ad eos per flumen Cambyses navem Mitylenacam, in qua erat

- 5 Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε τὴν νῆα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες αἰεὶς ἐκ τοῦ τείχεος, τὴν τε νῆα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἀνδρας κρεουργηδὸν διασπᾶσαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τείχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ τοῦτο παλιορκεύμενοι, χρόνῳ παρέστησαν. Οἱ δὲ προσ-
- 10 ἐχέες Λίβυες, δέισαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγονότα, παρέδωκαν σφείας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ Φόρον τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὥς δὲ Κυρηνάιοι καὶ Βαρκαῖοι, δέισαντες ὁμοίως ἂν καὶ οἱ Λίβυες, ἕτερα τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λι-
- 15 βύων ἐλθόντα δῶρα, Φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηνάων ἀπικόμενα μεμφθεῖς, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ἐτι ἦν ἐλίγα· ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντηκοσίας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηνάιοι· ταύτας δρασσόμενος, αὐτοχειρίῃ διέ-

caduceator genere Persa, qui ad deditiōnem faciendam hortaretur Aegyptios. At illi, ubi navem vident Memphin intransentem, de castelli muro universi effusi decurrunt, navem perdunt, hominesque in frustra discerptos in murum deportant. Et Aegyptii quidem, posthac obsessi oppugnatique, ad extremum in deditiōnem venterunt. Finitimi autem Libyes, Aegypti sortem veriti, non tentato armorum periculo sese tradiderunt, tributum solvere spondentes, et dona mitentes. Similiter etiam Cyrenaci et Barcaei fecerunt, eadem timentes atque Libyes. Sed Cambyses Libyū quidem dona benigne accepit: at quae a Cyrenacis erant missa aspernatus, puto, quod exigua essent, nam quingentas argenti libras miserant Cyrenaci; has igitur, sua manu prehensas, militibus distribuendas proiecit. (14.) Decimo die, ex quo in deditio-

¹⁴ σπειρε τῇ στρατιῇ. Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ, ἀπ' ἧς παρέ-
 λαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς
 τὸ προσάτειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων
 Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας
 σὺν ἀλλοις Αἰγυπτίοις, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, 5
 ποιεῶν τοιάδε. στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δου-
 λῇ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσιν ὑδρήϊον· συνέπεμπε
 δὲ καὶ ἄλλας παρθένας, ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρῶ-
 των, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὡς δὲ βοῇ
 τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ παρθένοι κατὰ τοὺς πα- 10
 τέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πατέρες ἀνέβόων τε καὶ ἀντέ-
 κλαιον, ὀρέοντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμῆ-
 νιτος, προιδὼν καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρεξελ-
 θουσέων δὲ τῶν ὑδροφέρων, δευτέρᾳ οἱ τὸν παῖδα ἐπεμ-
 πε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων δισχυλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίαν 15

nem venerat castellum quod Memphi est, regem
 Aegyptiorum *Psammenitum*, qui sex menses regna-
 verat, Cambyses contumeliae caussâ cum aliis Aegyp-
 tiis residere iussit in suburbio; et animum illius ten-
 taturus, hocce facere instituit. Filiam illius, servili
 vestitu indutam, hydriamque gestantem, aquatum
 emisit, simulque cum ea alias virgines, ex principum
 virorum filiabus delectas, eodem cultu vestitas quo
 regis filia. Quae ubi ingenti cum clamore et eiulatu in
 patrum conspectum venerunt, reliqui patres, conspec-
 tis filiabus ita misere adfectis, invicem clamorem ei-
 latumque sustulerunt; Psammenitus vero, ubi respi-
 ciens cognovit, in terram defixit oculos. Postquam
 praeteriissent puellae aquatum missae, secundo loco
 filium regis, cum aliis bis mille eiusdem aetatis Ae-

ἐχόντων, ταῖς τε αὐχένας κάλῳ δεδεμένους, καὶ τὰ
στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο δὲ ποιήν τίσοντες
Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηϊ
ταῦτα γὰρ εἰδίκασαν οἱ βασιλῆιοι δικασταί, ὑπὲρ ἀν-
20 δρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλ-
λυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξίοντας, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα
ἀγεόμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν πε-
ρικατημένων αὐτὸν κλαίωντων καὶ δεινὰ ποιεύντων, ταῦ-
τὸ ἐποίησε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. παρελθόνταν δὲ καὶ
25 τούτων, συνήνεικε ὥς τε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπη-
λικέστερον, ἐκπεπτωκότα ἐκ τῶν ἐόντων, ἔχοντά τε
οὐδὲν, εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς, καὶ προσαιτέοντα τὴν στρα-
τιὰν, παριέναι Ψαμμήνιτόν τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ τοὺς
ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμ-

gyptiis praeter regis oculos duci iussit, fune cir-
cum cervicem vinctos, et ora frenis coërcitos. Duce-
bantur autem hi ita, poenas luituri Mitylenaeis illis,
qui Memphi cum navi perierant: hanc enim senten-
tiam pronunciaverant regii iudices, ut pro unoquo-
que viro decem Aegyptii ex principum numero invi-
cem perirent. Et ille, etiam hos praetereuntes vi-
dens, quum ad mortem duci filium suum intellige-
ret, reliquis Aegyptiis, qui circum illum sedebant,
sientibus et lamentantibus, idem fecit quod in filia
fecerat. Denique quum et hi praeteriissent, accidit
ut homo natu grandior, qui compotor regis olim fue-
rat, nunc vero bonis omnibus exciderat, nec aliud
quidquam, nisi quantum mendicus, habebat, atque
adco stipem a militibus rogabat, praeteriret praeter
Psammenitum, Amasidis filium, Aegyptiosque qui

μήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας οὐ- 30
νόματι τὸν ἐταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν. Ἦσαν δ'
ἄρα αὐτοῦ Φύλακοι, οἱ τὸ ποιούμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου
ἐπ' ἐκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσήμαινον. Θωμάσας
δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιούμενα, πέμψας ἄγγελον, ἐ-
ρώτα αὐτὸν, λέγων τάδε· „Δεσπότης σε Καμβύσης, 35
„Ψαμμήνιτε, εἰρωτᾷ, διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὀρέων
„κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον στείχοντα,
„οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀπέκλαυσας· τὸν δὲ πτωχόν,
„οὔδέν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνεται, ἐτίμη-
„σας;“ Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπιρώτα, ὁ δ' ἀμείβετο 40
τοῖσδε· „ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκήτριά ἦν μέζω κα-
„κά ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἐταίρου πένθος,
„ἄξιον ἦν δακρύων· ὅς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμονῶν

in suburbio sedebant. Hunc ubi Psammenitus con-
spexit, ingentem in fletum erupit, et nomine compel-
lans sodalem, caput sibi planxit. Erant autem illi cu-
stodes adpositi, qui, quidquid quaque praetereunte
pompa faceret, observarent, et renunciarent Cambysi.
Miratus igitur Cambyses quae ille fecerat, misso nun-
cio, interrogavit eum his verbis: *Dominus Cam-
byses ex te quaerit, Psammenite, quid sit quod
conspicte filiâ tuâ male adfectâ, itemque conspe-
cto filio ad supplicium prodeunte, nec clamorem
nec fletum edidisti; mendicum vero illum, nihil
ad te pertinentem, ut quidem ex aliis cognovit,
honore hoc es prosecutus?* Cui ita interroganti,
haec ille respondit: *O fili Cyri, domestica mala
maiora erant quam quae fletum exprimerent. At
sodalis huius calamitas lacrymas meretur, qui in-*

5, ἐκπεσὼν, εἰς πτωχήν αἰπύεται ἐπὶ γήραος οὐδ᾽.

45 Καὶ ταῦτα ὡς ἀπεικίζοντα ὑπὸ τούτου, εὖ δοκέειν οἱ
εἰρησθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν
Κροῖσον, ἐπιτεύχει γὰρ καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμ-
βύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρόν-
τας· αὐτῶ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτόν τινα, καὶ αὐ-
50 τίνα κελεύειν τὸν τε οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων
σώζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας,
ἄγειν παρ' ἐαυτόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὗρον οἱ με- 15
τιόντες οὐκέτι περιόντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα·
αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον παρὰ Καμ-
βύσεια· ἔθα τοῦ λοιποῦ διατᾶτο, ἔχων οὐδὲν βίαιον.

5 εἰ δὲ καὶ ἡπιστήθῃ μὴ πολυπρηγμονεῖν, ἀπέλαβε αὖ
Αἴγυπτον, ὥστε ἐπιτροπεύειν αὐτῆς. ἐπεὶ τιμᾶν εἰδᾶσι

gentibus opibus excidit, et in senectutis limine ad mendicitationem est redactus. Haec quum ab eodem nuncio ad Cambysen essent relata, commodè dicta ei visa esse aiunt Aegyptii; atque etiam Croesum (quem secum in Aegyptum Cambyses adduxerat) et Persas, qui aderant, lacrymasse; ipsumque Cambysen misericordia quadam fuisse tactum, protinusque iussisse, ut filius eius ex horum numero qui perire deberent eximeretur, et ipse e suburbio excitus ad se duceretur. (15.) Iam filium quidem, qui ad eum servandum missi sunt, non amplius superstitem invenerunt, ut qui primo loco fuerat caesus: sed Psammenitum ipsum, e suburbio excitum, ad Cambysen duxerunt; apud quem ille deinde vitam egit, nullam vim passus. Qui nisi compertus fuisset res novas moliri, recepturus erat Aegyptum, ita ut tamquam praefectus

Πέρσαι τῶν βασιλῆων τοὺς παῖδας· τῶν, ἣν καὶ σφεων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσι γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδούσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοις ἐστὶ σταθμώσασθαι, ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιεῖν· ἐν δὲ δὴ καὶ 10 τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρῳ παιδί Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Πausίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρῳ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοί κω Πέρσας κακὰ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμ- 15 μήνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιστάς γὰρ Αἰγυπτίους ἦλω. ἐπεί τε δὲ ἐπαίσιτος ἐγένετο, ὑπὸ Καμβύσῳ αἶμα ταύρου πικὸν, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὲ οὗτος ἐτελεύτησε.

- 16 Καμβύσης δὲ ἐκ Μίμφιος ἀπῆκετο εἰς Σαῖν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ

eam esset administraturus. Nam honorare consueverunt Persae regum filios; quibus, licet patres ab illis defecerint, reddunt regnum. Id enim ita institutum eos habere, quum ex aliis multis colligi potest, tum hoc, quod Thannyrae, Inari Afri filio, regnum restitutum est, pariterque Pausiridi, Amyrtaei filio, qui et ipse paternum recepit imperium; quamvis nemo plus mali Persis fecerit, quam Inarus et Amyrtaeus. Nunc *Psammenitus*, prava molitus, mercedem accepit: nam ad defectionem sollicitasse Aegyptios deprehensus est; quod quum esset compertum, tauri sanguinem bibere coactus a Cambyse, e vestigio mortuus est. Talem igitur ille vitae exitum habuit.

(16.) *Cambyses* vero *Memphi Sain* urbem profectus est, ea facturus quae etiam peregit. Nam Ama-

ἔσῃλθε εἰς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ
 τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὥς δὲ
 5 ταῦτά οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν ἐκέλευε, καὶ
 τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν τε, καὶ τάλλα
 πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον
 ποιῶντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, ἀν-
 τεῖχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο,) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύ-
 10 σης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσαι γὰρ
 θεὸν νομίζουσι εἶναι πῦρ. τὸ ὦν κατακαίειν γὰρ ταῦς νε-
 κροῦς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροις ἐστι· Πέρσῃσι μὲν,
 δι' ὅπερ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγοντες νέμειν
 νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται, πῦρ θηρίων
 15 εἶναι ἐμψυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τὰ περ ἂν
 λάβῃ, πλησθέν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς συναποθνήσκειν τῷ
 κατεσθισμένῳ. οὐκ ἂν θηρίοις νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι

sidis aedes ingressus, protinus e sepulcro proferri
cadaver Amasidis iussit: eoque facto, flagellis illud
 caedi iussit, et capillos evelli, et stimulis pungi, et
 aliis modis ei insultari. Quae quum multo cum labore
 fecissent ministri, (nam resistebat cadaver, quippe
 conditum; ac nullo modo diffluebat) comburi illud
 Cambyzes iussit, nefarium iubens facinus. Etenim
 Persae deum habent ignem: itaque igne comburere
 mortuos, utrisque nefas est. Persis quidem, eam ip-
 sam ob causam quam memoravi: dicunt enim *nefas*
esse, cadaver hominis offerre deo. Aegyptii vero
 censent, *vivam belluam esse ignem, quae devoret*
quidquid nacta esset, tum pabulo satiata simul cum
eo quod devoravit moriatur. Atqui nefas illis est,
 bestiis tradere cadaver; ob eamque causam illud con-

τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ καίμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὲ οὐδετέροισι νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. Ὡς μὲν- 20 τοι Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἀμασις ἦν ὁ ταῦτα παθὼν, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἀμάσι· ᾧ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον Ἀμασιν λυμαίνεσθαι. λέγουσι γὰρ, ὡς πυθόμενος ἐκ μαντήϊου ὁ Ἀμασις τὰ περὶ ἑωυτὸν μέλλοι ἀποθανόν- 25 τα γίνεσθαι, οὕτω δὲ ἀκεόμενος τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν μὲν ἄνθρωπον τοῦτον, τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα ἔβαψε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ θήκης, ἑωυτὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδί ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μάλιστα θῆναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὐ- 30 ται, αἱ ἐς τὴν ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσai, οὗ μοι δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύπτιοι σεμνοῦν.

diunt, ne in terra iacens consumatur a vermibus. Itaque, quod utrisque nefas erat, id faciendum praecepit *Cambyses*. Quamquam, ut quidem Aegyptii aiunt, non *Amasis* fuit cui hoc accidit; sed alius Aegyptius, eiusdem cum *Amasi* staturae, quem ea contumelia adficiētes Persae, *Amasidi* insultare putarunt. *Amasin* enim aiunt, quum ex oraculo cognosset quid sibi post mortem esset patiendum, quo evaderet imminentem sortem, hominem hunc, qui nunc flagellis caesus est, tunc temporis mortuum, suo in sepulcro prope ianuam sepeliisse; mandasse autem filio, ut ipsum in imo sepulcri recessu deponeret. At mihi quidem videtur, mandatum tale, ad suam sepulturam et ad hominem istum pertinens, nullum omnino dedisse *Amasin*, sed falso haec iactari ab Aegyptiis.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλευσατο τριφα- 17
 σίας στρατηίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμ-
 μωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημέ-
 νους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ. βουλευομένων
 5 δὲ οἱ ἑδόξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρα-
 τὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀπο-
 κρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον,
 ὀψομένους τε τὴν ἐν τούτοις τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην
 εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθείας, καὶ πρὸς ταύτην
 10 τὰ ἄλλα κατοικομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας
 τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου ταῦδε 18
 τις λέγεται εἶναι· λειμὼν ἐστὶ ἐν τῷ προαστείῳ, ἐπι-
 πλεος κρεῶν ἐφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τὰς
 μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέ-
 5 λεῖ ἑκάστους ὄντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυν-

(17.) Post haec *Cambyses* triplicem meditatus est expeditionem; unam adversus *Carthaginenses*, alteram adversus *Ammonios*, tertiam adversus *Macrobios* (id est, *Longaevos*) *Aethiopes*, ad australe *Libyae* mare habitantes. Instituta deliberatione placuit ei, adversus *Carthaginenses* navalem exercitum mittere; adversus *Ammonios* terrestrium copiarum partem; ad *Aethiopus* vero primum speculatores, qui et *Solis* mensam, quae in horum *Aethiopum* terra esse dicebatur, viderent an revera esset, et reliqua explorarent; in speciem autem dona ferrent regi eorum.

(18.) Illa *Solis mensa* fertur esse huiusmodi. Pratum est in suburbio, coctis carnibus quadrupedum omnis generis repletum: eas carnes, aiunt, noctu ex instituto ibi deponi ab omnibus qui in dignitate essent

- σθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον· Φάναι δὲ τοὺς ἐπιχω-
 ρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἐκάστοτε. ἡ μὲν
 δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιῆδε.
- 19 Καμβύση δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐ-
 τήκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυο-
 Φάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσ-
 σαν· ἐν ᾧ δὲ τούτους μετήϊσαν, ἐν ταύτῃ ἐκέλευε ἐπὶ
 τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες 5
 δὲ οὐκ ἔφασαν ποιῆσαι ταῦτα· ὀρκίοισί τε γὰρ μεγά-
 λοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιεῖν ὅσια, ἐπὶ τοὺς
 παῖδας τοὺς ἑαυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βου-
 λομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδό-
 νιοι μὲν νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. 10
 Καμβύσης γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι,

civibus, interdiu autem accedere quemque qui vellet,
 eisque vesci; dicere autem indigenas, ipsam terram
 illas quaque nocte progignere. Talis igitur esse fertur
 illa Solis (quae vocatur) mensa. (19.) Ut vero spe-
 culatores mittere Cambyses constituit, statim ex Ele-
 phantine urbe homines arcessivit de Ichthyophago-
 rum genere; qui Aethiopiam linguam callerent. In-
 terim vero, dum hi advenirent, navalem exercitum
 adversus *Carthaginem* iussit navigare. At *Phoenices*,
 id se facturos, negarunt: magnis quippe iuramentis
 sese teneri, et nefas esse facturos, si contra suam so-
 bolem militarent. Nolentibus autem Phoenicibus, reli-
 qui pares non erant viribus: atque ita Carthaginienses
 servitutem, quae illis a Persis imminebat, effugerunt.
 Etenim vim adferre Phoenicibus aequum non censuit
 Cambyses, ut qui se ultro Persis tradidissent, et c qui-

ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐδεδάκισαν Πέρσησι, καὶ πᾶς ἐκ
Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύ-
πριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσησι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυ-
πτον. Ἐπὶ τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαν- 20
τῆς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἐπέμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς
Αἰθίοπας, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρῆν, καὶ δῶρα φέ-
ροντας, πορφύρεόν τε εἶμα', καὶ χρύσειον στρεπτόν πε-
5 ραιχέειον, καὶ ψέλια, καὶ μύρου ἀλαβάστρον, καὶ
Φοινικίου οἴνου κάδον. Οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι, ἐς τοὺς
ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ
κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων· νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι
χρᾶσθαι αὐτοὺς Φασὶ κεχωρισμένοις τῶν ἄλλων ἀν-
10 θρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιλείῃν ταύτῃ· τὸν
αὖ τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ
μέγας εἶχειν τὴν ἰσχύν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν.

bus penderent universae ipsius copiae navales. Prae-
ter Phoenices, Cyprii quoque Persis sese tradiderant,
et expeditionis in Aegyptum susceptae erant socii.
(20.) Postquam ad Cambysem ex Elephantine advene-
runt Ichthyophagi, misit eos ad Aethiopes, edoctos
quid dicerent, et dona ferentes, purpureum ami-
culum, et aureum torquem armillasque, et unguenti
alabastrum, et palmei vini cadum. Dicuntur autem
Aethiopes hi, ad quos misit Cambyses, et staturâ
maximi et pulcerrimi esse hominum omnium; et
quum aliis institutis uti diversis ab aliorum homi-
num institutis, tum hoc ad regiam dignitatem spe-
ctante: quemcumque civium staturâ maximum iudi-
cant et corporis viribus pro ratione praestantem,
hunc regem esse aequum censent.

- 21 Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυο-
 Φάγοι, δίδοντες τὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ αὐτέων, ἔλεγον
 τάδε· „Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος
 „Φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε,
 „ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι 5
 „διδού, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος.“
 Ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκοιεν, λέγει πρὸς
 αὐτοὺς τοιάδε· „Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα
 „ὑμέας ἐπέμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ ξι-
 „νος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα, ἤκετε γὰρ 10
 „κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δί-
 „καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' αὖ ἐπεθύμησε χώρας ἄλ-
 „λης ἢ τῆς ἑαυτοῦ, οὔτ' αὖ ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἤγε
 „ὑπ' ὦν μηδὲν ἡδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τότε δίδοντες,
 „τάδε ἔπια λέγετε· Βασιλεὺς ὁ Αἰθιοπῶν συμβουλεύει 15

(21.) Ad hos igitur homines ubi advenerunt Ichthyophagi, haec verba fecerunt: *Rex Persarum Cambyses, cupiens amicitiam tecum hospitiumque iungere, misit nos, iubens ut in colloquium tuum veniremus; et dona tibi dat haec, quorum usu et ipse maxime delectatur.* Quibus Aethiops, intelligens venire eos ut speculatores, in hunc modum respondit: *Neque Persarum rex eo vos misit dona ferentes, quod multum ei intersit ut mecum amicitiam iungat; nec vos vera dicitis, venistis enim ut regni mei speculatores. Nec ille vir iustus est: nam si iustus esset, non concupivisset aliam terram praeter suam, nec in servitutem rede-gisset homines, qui nulla illum iniuria adfecerant. Nunc illi arcum hunc tradite, haec verba dicentes: Rex Aethiopum suadet regi*

„τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἔπειν οὕτω εὐπετέως ἔλκωσι
 „τὰ τόξα Πέρσαι ὄντα μεγάβη τοσαῦτα, τότε ἐπ’
 „Αἰθίοπας τοὺς Μακροβίους πλήθει ὑπερβαλλόμενον
 „στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτου, θεοῖσι εἶδέναι χάριν,
 20 „οἱ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθίοπων πασι γῆν ἄλλην
 „προσκητᾶσθαι τῇ ἑωυτῶν.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ 22
 αἰὲς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἥκουσι. λαβὼν δὲ τὸ
 εἶμα τὸ πορφύρεον, εἰρώτα ὅ τι εἴη, καὶ ὅπως πεποιη-
 μένον. εἰπάντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθινήν περὶ
 5 τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς μὲν τοὺς ἀν-
 θρώπους εἶφαι εἶναι, δολερά δὲ αὐτέων τὰ εἶματα. δεύ-
 τερα δὲ, τὸν χρυσοῦν εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιαιχέ-
 νιον, καὶ τὰ ψέλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων
 τὸν κόσμον αὐτέων, γελᾶσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας
 10 εἶναι σφρα πεῖδας, εἶπε ὡς παρ’ ἑωυτοῖσι εἰσι ρωμα-

*Persarum, ut quando ita facile arcus tendere hu-
 ius molis Persae potuerint, tunc adversus Macro-
 bios Aethiopes copiis multitudine nos superanti-
 bus moveat bellum: usque eo autem diis habeat
 gratiam, quod Aethiopum filiis non induxerint
 in animum, ut praeter suam terram adquirere cu-
 piant aliam. (22.) His dictis laxavit arcum, et his
 qui venerunt tradidit. Tunc sumto purpureo amiculo
 quaesivit, quid esset, et quonam modo factum. Cui
 quum Ichthyophagi vera dixissent, de purpura, et de
 illius tinctura, *dolosos esse hos homines*, inquit, *et
 dolosa illorum amicula*. Deinde de torque collari
 et de armillis quaesivit. Quumque de hoc ornatu ex-
 posuissent Ichthyophagi, ridens rex, quum compe-
 des esse putasset, ait, *apud ipsos validiores hisce**

λεώτεραι τουτέων πέδαι. τρίτα δὲ, εἰρώτα τὸ μύρον.
 εἰπάντων δὲ τῆς ποιήσιος περὶ καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐ-
 τὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὥς δὲ ἐς τὸν
 οἶνον ἀπῖκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποιήσιν, ὑπερη-
 σθεὶς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς, 15
 καὶ χρόνον ὁκόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ,
 σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῶν πυ-
 ρῶν τὴν φύσιν· ὀγδώκοντα δ' ἔτεα ζῆς πλήρωμα ἀν-
 δρὶ μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα, ὁ Αἰθίοψ ἔφη,
 οὐδὲν θωυμάζειν, εἰ σπιτέμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα 20
 ζῶουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας,
 εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοι-
 σι τὸν οἶνον· τοῦτο γὰρ ἐαυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦ-
 23 σθαι. Ἀντειρομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων

compedes esse. Tertio, de unguento interrogavit; et, quum illi de confectione unguenti ac de ungendi ratione disseruissent, idem illis, quod de amiculo, respondit. Ubi ad vinum venit, et de huius confectione ex illis quaesivit, valde delectatus potu, deinde interrogavit, quonam cibo utatur rex, et quodnam sit homini Persae longissimum vitae spatium? Et illi pane vesci aiebant, naturamque tritici exponebant: octoginta vero annos, terminum dicebant esse longissimum, vitae hominis propositum. Tum Aethiops, nil proinde mirum esse, ait, quum stercus comedant, tam exiguum eos vivere annorum numerum; qui ne tot quidem annos vivere possent, nisi hocce potu sese recrearent: nempe vinum dicens: hoc enim uno a Persis se superari. (23.) Vicissim interrogantibus regem Ichthyophagis de vitae spatio et

τῆς ζῆς καὶ διαίτης πέρι, ἔτα μὲν ἐς εἰκοσί καὶ
 ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέσθαι, ὑπερβαλ-
 λείν δέ τινας καὶ ταῦτα· σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε
 5 ἔφθα· καὶ πόμα, γάλα. θῶυμα δὲ ποιευμένων τῶν
 κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνῃ σφι ἡγήσα-
 σθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατὰ
 περ εἰ ἐλαίου εἴη· ὅξιν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὥσπερ ἰὼν. ἀσθενὲς
 δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλεγον εἶναι
 10 αἱ κατασκόποι, ὥστε μηδὲν οἶόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπι-
 πλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρό-
 τερα· ἀλλὰ πάντα σφέα χωρεῖν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ
 ὕδωρ τοῦτο εἰ σφί ἐστι ἀληθῶς οἶόν τι λέγεται, διὰ
 τοῦτο αὖ εἶεν, τούτω τὰ πάντα χρωόμενοι, μακρόβιοι.
 15 ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας

de alimentorum genere; ad centum et viginti annos,
 ait, pervenire ipsorum plerosque, nonnullos vero
 etiam hunc terminum transcendere: cibum vero
 esse carnes coctas; potum, lac. Quumque miraren-
 tur speculatores quod de annorum numero dixisset,
 ad fontem ab illo ductos se esse referebant, e quo
 loti nitidiores facti fuissent, quasi olei fons esset;
 odorem autem tamquam violarum spirare illum fon-
 tem. Ita levem autem, dicebant speculatores, esse
 fontis huius aquam, ut nihil supernatare possit, ne-
 que lignum, neque quaecumque ligno sunt leviora;
 sed in fundum abire omnia. Cuius aquae si revera
 ea natura est, quae perhibetur, fuerint illi hanc ob
 causam *longaevi*, quod plurimum hac aqua utuntur.
 A fonte discedentes, ductos se fuisse narrabant in lo-
 cum quo vincti homines custodiebantur, ibique cun-

εἰς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἐνθα τοὺς πάντας ἐν πέδησι χρυσήσι δεδέσθαι. ἔστι δὲ ἐν τούτοις τοῖσι Αἰθίοψι πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. Θησάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθήσαντο καὶ τὴν τοῦ 24 Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευταίας ἐθήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἱ λέγονται σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπειὰν τὸν νεκρὸν ἰσχυρήνῃσι, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως 5 κως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, ἐξομοιεῦντες τὸ εἶδος εἰς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περι- 10 στᾶσι στήλην ἐξ ὑέλου πεποιημένην κοίλην· ἡ δὲ σφι παλλὴ καὶ εὐεργὲς ὀρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ ἐνῶν διαφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὁδμήν οὐδεμίην ἄχαριν παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο αἰεὶς οὐδέν· καὶ ἔχει πάν- 10

ctos aureis vinctos compedibus vidisse. Est enim apud hos *Aethiopes* aes metallorum rarissimum et pretiosissimum. Inspecto carcere, etiam Solis mensam, quae vocatur, spectaverunt. (24.) Post hanc, ad extremum spectarunt *sepulcra* eorum, quae *e vitro* perhibentur esse parata, hoc modo. Postquam arefecerunt cadaver, sive eadem ratione atque Aegyptii, sive quo alio modo, totum gypso oblinunt, et picturâ ita exornant, ut speciem quam maxime similem vivo referat; deinde cavam columnam ei circumdant ex *vitro* confectam, quod apud illos magnâ copiâ et manu tractabile effoditur. Ita in media columna stans cadaver, per columnam conspicitur, nec odorem ullum spirans iniucundum, nec aliud quidquam incommodi praebens: estque columna circumcirca conspicua, atque adeo ipsum etiam cadaver omni ex

τα Φανερά ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκυϊ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχου-
σι τὴν στήλην ἐν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιστα προσήκοντες,
πάντων τε ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες·
μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἰστάσι περὶ τὴν πόλιν.

Θησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσ- 25
σοντο ὀπίσω. ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα ταύτων, αὐτί-
κα ὁ Καμβύσης, ὄργην ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ
ταῖς Αἰθίοπας· οὔτε παρασκευὴν σίτου οὐδεμίην παραγ-
υγίλας, οὔτε λόγον ἑαυτῷ δούς, ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα τῆς
γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε ἐὼν καὶ
οὐ φρενῆρης, ὡς ἤκουε τῶν Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο,
Βαλίων μὲν τοὺς παρόντας αὐτοῦ τάξας ὑπομένειν,
τῶν δὲ περὶ πάντα ἅμα ἀγόμενος. Ἐπεὶ τε δὲ στρα-
τευόμενος ἐγένετο ἐν Θήβησι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς

per se conspicuum est. Hanc columnam per anni spa-
tium suis in aedibus servant qui cognatione proximi
sunt, rerum omnium primitias illis offerentes, alia-
que sacra facientes: deinde aedibus elatas columnas
circa urbem collocant.

(25.) Speculatores, postquam ista omnia spectas-
sent, reversi sunt. Qui ubi haec renunciarunt, pro-
tinus *Cambyses*, irā incensus, bellum inferre *Aethio-
pibus* instituit, nullo de procuranda re frumentaria
impudato dato, nec secum cogitans in ultima terra-
rum suscipi hanc expeditionem. Sed, ut furiosus, nec
mentis compos, simulatque *Ichthyophagos* audierat,
ad bellum faciendum profectus est; Graecos, qui cum
eo erant, in Aegypto manere iubens, peditatum vero
universum secum ducens. Postquam itinere Thebas
pervenit, ablegavit de exercitu circa quinquaginta

πέντε μυριάδας· καὶ τούτοις μὲν ἐνετέλλετο, Ἀμμωνίους ἑξανδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἥϊε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. Πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυμέναι τὴν στρατιήν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἰ-
 χον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπε· ματὰ δὲ τὰ σιτία, 15
 καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαβῶν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχῃ, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γενομένη ἀμαρτάδι ἦν αὐτῷ σοφὸς ἀνὴρ· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιούμενος, ἥϊε 20
 αἰεὶ εἰς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται, ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζων· ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτῶν τινὲς ἐργάσαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτῶν ἀπο-
 κληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμ- 25

hominum millia, quos iussit in servitutem redigere *Ammonios*, et oraculum Iovis incendere: ipse, reliquum ducens exercitum, adversus Aethiopas perrexit. Sed, prius quam quintam confecisset itineris partem, primum, quidquid cibariorum de frumenti genere habuerant, eos defecerat; deinde, post frumentum, etiam iumenta quae comedi possent defecere. Quae si *Cambyses* intelligens mutasset sententiam, exercitumque reduxisset; erat, post prius admissum peccatum, vir prudens futurus: nunc, nihil secum reputans, ulterius semper progressus est. At milites quamdiu e terrae solo nancisci aliquid poterant, herbas radicesque comedentes vitam sustentarunt: ubi vero in arenosa pervenere, dirum facinus nonnulli eorum instituerunt; sortiti ex se ipsis,

βύσης, δέσας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπείς τὸν ἐπ' Αἰθίο-
 πας στόλον, ὅπισω ἐπορεύετο, καὶ ἀπικνέεται εἰς Θή-
 βας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ
 καταβάς εἰς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν.

30 ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἐπρῆξε. Οἱ δ' αὐτέων 26
 ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεὶ τε
 ὀρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγω-
 γοὺς, ἀπικόμενοι μὲν Φανεροί εἰσι εἰς Ὀασιν πόλιν,
 5 τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι, τῆς Αἰσχριωνίης φυλῆς λεγό-
 μενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θη-
 βέων διὰ Ψάμμου· οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ
 Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. εἰς μὲν δὴ τοῦ-
 τον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατὸν· τὸ ἐν-
 10 θεῦται δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμωνίοι, καὶ οἱ τούτων ἀκού-

decimum quemque comederunt. Qua re cognita *Cam-*
byses, veritus mutuam militum comesturam, ommissa
 adversus Aethiopas expeditione, retrogressus est;
 multisque de exercitu amissis, Thebas iterum perve-
 nit. Quumque Thebis Memphin descendisset, Grae-
 cos cum navibus domum dimisit. Talis igitur exitus
 fuit expeditionis adversus Aethiopas susceptae. (26.)
 Qui vero ad bellum *Ammonii* inferendum erant
 missi, hos compertum est, ducibus itineris comitatos,
Oasin oppidum pervenisse, quod Samii incolunt, qui
 de Aeschronia tribu esse dicuntur, absuntque a The-
 bis septem dierum itinere per arena faciendo: no-
 minatur autem ille locus graeco sermone *Beatorum*
insula. Hunc igitur in locum pervenisse dicitur ille
 exercitus: inde vero quid his acciderit, nisi quod
 Ammonii narrant et qui ex his audiverunt, nemo

σαντες, ἄλλαι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτέων· οὔτε γὰρ εἰς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπικόντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ τὰδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἵεναι διὰ τῆς ψάμμου ἐπὶ σφέας, γενέσθαι τε αὐτοὺς μεταξύ του μάλιστα ἐς αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος, ἀριστον αἰρεομένοισι αὐτέοισι ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον, φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου, καταχῶσαι σφέας, καὶ τρέπω τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμωνίοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης.

- 27 Ἀπυγμένου δὲ Καμβύσῳ εἰς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἄπις, τὸν Ἕλληνες Ἐπαφον καλέουσι· ἐπίφανός δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι ἑμάτα τε ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι· ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης,

alius quidquam quod dicat habet; neque enim ad Ammonios pervenerunt, neque domum reversi sunt. Narrant autem soli Ammonii, quum alia, tum hoc ab hac *Oasi* per arenosa adversus ipsos iter facientibus, quum iam fere in medio inter ipsos et *Oasin* essent, incidisse illis, dum prandium capiebant, vehementem et immanem ventum Notum, sabuli acervos secum abrapientem; quibus illi obruti, tali modo internecone periissent. Ammonii quidem hoc narrant exercitui illi accidisse.

(27.) Quo tempore vero *Memphim* *Cambyses* pervenit, adparuerat Aegyptiis *Apis*, quem *Epaphum* Graeci vocant. Qui ubi repertus est, continuo Aegyptii, vestimentis induti pulcerrimis, in lautitiis erant. Quos haec agentes conspiciatus *Cambyses*, prorsus exi-

καὶ γὰρ σφῆας καταδῶξας, ἑωυτοῦ κακῶς πρῆξαντος, καὶ μέγα ταῦτα ποιεῖν, ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Μέρμφης ἀπικομένους δὲ εἰς ὄψιν, εἶρετο „ὅ τι πρότερον μέγα, ἔορτος αὐτοῦ ἐν Μέρμφῃ, ἐποίηεν τοιοῦτον οὐδὲν Αἰγύπτῳ; τότε δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς παρήν τῆς στρατῆς πλῆθος ἀποβαλὼν;“ οἱ δὲ ἔφραζον, ὡς σφῖς θεὸς εἴη Φαῖς, διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθίως ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς Φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες ἑορτάζουσιν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψευδόμενοι σφῆας· καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐξημίον. Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱεῖας ἐκάλεε εἰς ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱερέων, οὐ λήσειν αὐτὸν, εἰ θεὸς τις χειροῆς ἀπυγμένος εἴη Αἰγύπτῳ, τοσαῦτα δὲ εἶπας, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν τοὺς ἱεῖας· οἱ μὲν δὲ μετήϊσαν ἄζοντες. Ὁ δὲ Ἄπιν

stimans, quod ipse male rem gessisset, eo lactos illos festa haec celebrare, praefectos ad se vocat urbis; ex eisque, ubi in conspectum ipsius venere, quaerit, cur, se prius Memphi versante, nihil tale fecissent Aegyptii; at nunc, quum adisset magnâ exercitus parte amissâ? Cui illi respondent, deum sibi adparuisse, qui ex multo temporis intervallo adparere idemtidem consuesset; et, quando adpareat, tum universos Aegyptios laeta festa celebrare. Haec audiens Cambyzes, mentiri eos, ait; atque, ut mendaces, ultimo supplicio adfecit. (28.) His oecisis, dein sacerdotes in conspectum vocavit. Qui quum eadem dixissent; intellecturum sese, ait, an deus aliquis manu duci adsuetus advenerit Aegyptiis. Quae ubi dixit, adducere ad se Apin iussit sacerdotes: et illi

οὗτος, ὁ Ἐπαφός, γίνεται μόσχος ἐκ βοῆς ἥτις οὐκέτι
οἷα τε γίνεται εἰς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον.
Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ κατίσχειν, καὶ μιν ἐκ τούτου τίκτειν τὸν Ἄπιν.
Ἐχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος, ὁ Ἄπις καλούμενος, σημήϊα 10
τοιαῦτα· ἑὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετρά-
γωνον φορεῖ· ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν
δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ,
29 κἀνθάρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς, ὁ Καμ-
βύσης, οἷα ἑὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγ-
χειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἀπίος, παύει
τὸν μηρόν· γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· „Ὡ
„κακαὶ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἔλαιμοί τε 5
„καὶ σαρκώδεις, καὶ ἐπαίοντες σιδηρίαν; ἄξιός μιν

XXVIII. 7. βάλλεσθαι. λαβέσθαι ed. Schaeff. 11. τετράγωνον.
τρίγωνον legendum censent viri docti, et l. 12. ὑπὸ pro ἐπὶ.

abierunt adducturi. Est vero *Apis* hic, sive *Eraphus*,
iuvencus ex vacca natus quae nullum alium dehinc
concipere partum potest: dicuntque Aegyptii, fulgo-
rem de coelo in vaccam istam incumbere, ex quo illa
Apin conceptum pariat. Habet autem hic iuvencus,
quem *Apin* vocant, notas huiusmodi: niger color est;
sed in fronte, quadratum album; in tergo, figura
aquilae; in cauda, pili duplices; in lingua, scarabaeus.
(29.) *Apin* ubi adduxerunt sacerdotes, *Cambyses*,
haud satis mentis compos homo, stricto gladio,
quum ventrem *Apidis* vellet ferire, femur feriit; ri-
densque sacerdotes adloquens, *O prava capita!* in-
quit. *Tales ergo sunt dii, sanguine carneque in-*
structi, et ferri ictum sentientes? Dignus profecto

„Αἰγυπτίων οὗτός γε ὁ θεός. αἰτάρ τοι ὑμεῖς γε οὐ
 „χαίροντες γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε.“ Ταῦτα εἶπας,
 ἐνετείλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱεῖας ἀπο-
 10 μαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἄν λάβωσι
 ὀρτάζοντα, κτείνειν. ὁρτὴ μὲν δὴ διαλέλυτο Αἰγυπτίοισι
 οἱ δὲ ἱεῖες ἐδικαιεῦντο. ὁ δὲ Ἄσις πεπληγμένος τὸν
 μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν,
 τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος, ἔβαψαν οἱ ἱεῖες λά-
 15 θρη Καμβύσιω.

Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ 30
 τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον Φρονήσης.
 Καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν
 Σμέρδιν, ὄντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέ-
 5 πμιψε εἰς Πέρσας Φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον

*Aegyptiis hicce deus! Caeterum vos non iuvabit,
 ludibrio me habuisse. His dictis, iussit hos quibus
 id negotii mandatum est, flagellis caedere sacerdotes;
 reliquorum vero Aegyptiorum quemcumque nacti
 fuissent festum celebrantem, occidere. Ita festi dies
 finem habuere apud Aegyptios, et sacerdotes multati
 sunt. Apis vero, percussus femur, contabuit in tem-
 plo iacens: quem, mortuum ex vulnere, sacerdotes
 clam rege sepeliverunt.*

(30.) *Cambyses* vero, ut aiunt Aegyptii, e vesti-
 gio propter iniquum illud facinus furore fuit correp-
 tus, quum ne ante id tempus quidem satis compos
 fuisset mentis. Et primum quidem, post illud, fla-
 gitium in fratrem commisit *Smerdin*, qui eodem pa-
 tre eademque matre erat natus. Hunc ex Aegypto in
 Persas dimisit per invidiam, quod arcum, quem ab

μῶνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἵρυσσε, τὸ
 παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἥνικαν οἱ Ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλ-
 λων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. Ἀποιομένου ὦν
 εἰς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὅψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν
 τῷ ὑπνῷ τοιήνδε. ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περ- 10
 σέων ἀγγέλλειν, ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλικῷ ἰζό-
 μένος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσειε. Πρὸς
 ὦν ταῦτα, δέσας περὶ ἑαυτοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ
 ἀδελφεὸς ἄρχη, πέμπει Πηξάσπεια εἰς Πέρσας, ὃς
 ἦν οἱ ἀνὴρ Περσέων πιστότατος, ἀποκτενέοντά μιν. ὁ 15
 δὲ, ἀναβὰς εἰς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν· οἱ μὲν λέ-
 γουσι, ἐκ ἄρχης ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θά-
 31 λασσαν προσαγαγόντα καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν
 δὴ λέγουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο. δεύτε-
 ρα δὲ ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν, ἐπισπομένην οἱ εἰς

Aethiope datum Ichthyophagi adtulcrant, ille unus ex
 Persis ad duos saltem fere digitos adtraxisset, quum
 relinquorum Persarum nullus id praestare potuisset.
 Dein, quum in Persas reversus Smerdis esset, visum
Cambyses per somnum vidit huiusmodi. Visus illi
 est nuncius ex Perside veniens nunciare, *Smerdin in*
sella regia sedentem, capite coelum tetigisse. Quam
 ob causam sibi timens, ne se occiso regnum occupet
 frater, Praxaspen in Persas mittit, cui Persarum maxi-
 mam fidem habebat, dato mandato ut illum occidat.
 Et Praxaspes Susa profectus occidit Smerdin, sive ve-
 natum eductum, ut alii aiunt; sive, ut alii, ad Rubrum
 deductum mare, et in eo demersum. (31.) Primo
 hoc facinore in fratrem admissio, alterum in sororem
 patravit, quae illum in Aegyptum erat secuta, quam-

Αἰγυπτὸν, τῇ καὶ συνοικέε, καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων
 5 ἀδελφεή. ἔγχευε δὲ αὐτὴν ὥδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐώθισαν
 πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν Πέρσαι. ἤρασθη μὲν
 τῶν ἀδελφῶν Καμβύσης, καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐ-
 τὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐωθότα ἐπυνόεε ποιήσιν, εἶρετο κα-
 λέσας τοὺς βασιλῆϊους δικαστάς, εἴ τίς ἐστι κελεύων
 10 νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικέειν. Οἱ δὲ βασι-
 λῆϊοι δικασταὶ κακομήνιοι ἄνδρες γίνονται Περσῶν, ἐς
 οὗ ἀποθάνωσι, ἢ σφί παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τού-
 του. οὗτοι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι δίκας δικάζουσι, καὶ ἐξη-
 γηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς
 15 τούτους ἀνακείμενα. Εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσιου, ὑπὲρ
 κρήντο αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλῆ· Φάμε-
 νοι, νόμον οὐδένα ἐξευρίσκειν, ὃς κελεύει ἀδελφεῇ συν-

que habuit uxorem, quum tam a patre, quam a matre,
 soror eius esset. In matrimonium autem eam tali
 modo duxerat, quum antea neutiquam moris fuisset
 apud Persas, sorores in matrimonium ducere. Unius
 ex sororibus suis captus erat amore: quam quum
 cuperet matrimonio sibi iungere, nossetque contra
 morem fore Persarum si id faceret, vocatos ad se re-
 gios iudices interrogavit, *sit-ne lex aliqua, iubens*
ut, qui vellet, in matrimonium duceret suam so-
rorem? Sunt autem *regii Iudices* probati inter Per-
 sas viri; qui eo munere funguntur quoad vivunt, aut
 usque dum iniusti quidpiam in illis reperiatur. Hi
 Persis ius dicunt, et interpretes sunt patriarum le-
 gum, et ad eos omnia referuntur. Ad quaestionem
 igitur a Cambyse propositam responderunt hi ea quae
 et vera et tuta essent; dicentes, *nullam se legem repe-*

οικεῖν ἀδελφεόν· ἄλλον μὲν τοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξεῖναι ποιεῖν τὸ αὖ βούληται. οὕτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δεισάντες Καμβύσσει· ἵνα 20
 τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρ-
 ἐξυρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν
 ἀδελφεάς. Τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρω-
 μένην· μετὰ μὲν τοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελ-
 Φήν. τούτων δὴτα τὴν νεωτέραν, ἐπισπομένην οἱ ἐπ' 25
 32 Αἴγυπτον, κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διξὸς,
 ὥσπερ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ
 λέγουσι, Καμβύσεια συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύ-
 λακι κυνός· θεωρεῖν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικω-
 μένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλα- 5
 κα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμόν, παραγενέσθαι οἱ δύο

*rire, quae iubeat ut frater in matrimonium ducat sororem; aliam vero reperiri legem, quae statuat, licitum esse regi facere quidquid velit. Itaque neque legem, metu Cambysis, abrogarunt; et, ne ipsi, tuentes legem, perirent, aliam legem invenerunt, quae illi, sororem in matrimonium ducere cupienti, patrocina-
 batur. Igitur tunc Cambyses, quam amabat, duxit uxorem: nec vero multo post, aliam etiam sororem sibi matrimonio iunxit. Et hanc natu minorem, quae eum in Aegyptum secuta erat, interfecit. (32.) De cuius morte duplex, perinde atque de Smerdi, fama fertur. Graeci quippe narrant, commisisse Cambysen, spectante uxore, catulum leonis cum canis catulo; qui quum a leonis catulo vinceretur, alium catulum caninum, qui fuisset huius frater, ruptâ catenâ, illi opem tulisse; atque ita canes, quum duo*

δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ
 σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσῃα ἠδέσθαι θιώμενον·
 τὴν δὲ, παρημένην δακρύειν. Καμβύσῃα δὲ μαθόντα
 10 τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦ-
 σα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύ-
 σει, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνη
 οὐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ
 ἔπος φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσῃω. Αἰγύ-
 15 πτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ περικατημένων, λαβοῦσαν θρί-
 δακα τὴν γυναῖκα περιτίλαι, καὶ ἐπανείρεσθαι τὸν ἄν-
 δρα, κότερον περιτετιλμένη ἢ θρίδαξ, ἢ δασεῖα εὐῶσα,
 εἴη καλλίων. καὶ τὸν φάναι, δασεῖαν. τὴν δ' εἰπεῖν·
 „Ταύτην μὲν τοί ποτε σὺ τὴν θρίδακα ἐμιμήσας, τὸν
 20 „Κύρου οἶκον ἀποψιλώσας.“ Τὸν δὲ, θυμωθέντα ἐμ-

essent, leonem superasse. Haec spectantem Camby-
 sen, delectatum esse; illam vero, adsidentem, fudisse
 lacrymas. Id animadvertentem Cambysem quaesisse
 ex eo, *cur fleret?* et illam respondisse, *flere se,*
quod catulum videns opem ferentem fratri, memi-
nisset Smerdis, cogitassetque neminem esse qui
illi esset opem laturus. Hoc igitur ob dictum inter-
 sectam illam a Cambyse esse aiunt Graeci. Aegyptii
 vero narrant, quum mensae ambo adsiderent, mulie-
 rem sumtâ lactucâ folia circumcirca decerpisse, tum
 ex marito quaesisse, *sit-ne integra lactuca, an cui*
folia decerpta sint, pulcrior? Quumque is, *in-*
tegram, dixisset; reposuisse illam, *Atqui tu hanc*
imitatus es lactucam, Cyri domum circumcidens.
 Et illum, ira incensum, calce pedis ei, praegnans

πνῆσθαι αὐτῇ, ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ καὶ μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν.

- 33 Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἄπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ εἴωθε ἀνθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γὰρ τινα καὶ ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἰσὴν οὐνομάζουσί τινες. οὐ νῦν τοι αἰεὶς οὐδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς 5
- 34 Φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε. δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πηξάσπεια, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρει οὗτος, τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὕτη οὐ σμικρὴ εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε. „Πηξάσπεις, κοῖόν μέ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι αὐ- 5

quum esset, insultasse; et illam abortu facto mortuam esse.

(33.) Ita in suos saeviit *Cambyses*, in furorem actus sive propter Apin nimirum, sive alio casu, quales multae calamitates accidere hominibus solent: nam etiam a pueris gravi morbo dicitur *Cambyses* adfectus fuisse, quem *sacrum morbum* nonnulli vocant. Itaque non erat dissentaneum, ut, corpus quum gravi morbo laboraret, ne mens quidem sana esset.

(34.) In reliquos vero Persas haec alia furoris edidit exempla. *Praxaspen*, quem maximo in honore habebat, qui nunciorum ad regem perferendorum munereungebatur, cuius etiam filius pincerna regis erat, qui et ipse haud exiguus honor est; illum igitur sic adlocutus fertur: *Dic mihi, Praxaspes; qualem me virum esse existimant Persae? et quos de me*

„δρα; τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιῶνται;“ Τὸν δὲ
 εἰπὼν „Ὡ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως
 „ἐπαινέαι· τῇ δὲ Φιλοινή σέ Φασι πλέονως προσκί-
 10 „σθαι.“ Τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων. τὸν
 δὲ, θυμωθέντα, τοιαύτῃ ἀμείβεσθαι· „Νῦν ἄρα μέ Φασι
 „Πέρσαι οἶνω προσκείμενον παραφρονέειν, καὶ οὐκ εἶναι
 „νοήμονα; αὐδ' ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀλη-
 „θείες.“ Πρότερον γὰρ δὴ ἄρα, Περσέων οἱ συνόδων
 15 ἑόντων καὶ Κροίσου, εἶστο Καμβύσης, κοῖός τις δοκέει
 αὐτῇ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ ἀμεί-
 βοντο, ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός· τὰ τε γὰρ ἐκείνου
 πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτον τε καὶ
 τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγον· Κροῖσος
 20 δὲ παρών τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς
 τὸν Καμβύσια τάδε· „Ἐμοὶ μὲν νῦν, ὦ παῖ Κύρου,

habent sermones? Tum illum respondisse: Domine, caetera omnia magnifice laudaris: sed vino aiunt te nimium indulgere. Quae quum ille de Persis dixisset, irā incensum regem haec reposuisse: Ergo nunc me Persae dicunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem? Igitur priores illorum sermones mendaces fuerunt. Superiore quippe tempore, quum adsiderent ei Persae atque etiam Croesus, quacumque ex his Cambyses, qualis vir ipse videretur esse, cum patre Cyro collatus? Et illi responderant, esse patre superiorem: quippe non modo possidere quaecumque Cyrus obtinisset, sed et insuper Aegyptum et mare tenere. Haec Persae dixerant; Croesus vero quum adesset, nec ei placeret ista comparatio, his verbis Cambysen erat adlocutus: Mihi

„οὐ δοκέεις ὁμοῖος εἶναι τῷ πατέρι· οὐ γὰρ κω τοί ἐστί
 „υἱὸς οἷόν σε ἐκεῖνος κατελύπετο.“ ἤσθη τε ταῦτα ἀκού-
 σας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνει τὴν Κροίσου κρίσιν.
 35 Τούτων δὴ ὦν ἐπιμνησθέντα, ἐργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πη-
 ξάσπεια· „Σὺ νῦν μάθε αὐτός, εἰ λέγουσι Πέρσαι
 „ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονοῦσι.
 „εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σου τοῦδε, ἐστειώτος ἐν
 „τοῖσι προθύροισι, βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίας, 5
 „Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· ἦν δὲ αἰμάτω,
 „φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθέα, καὶ μὲ μὴ σωφρο-
 „νέειν.“ Ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ διατείναντα τὸ τόξον,
 βαλέειν τὸν παῖδα· πισόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχί-
 ζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέψασθαι τὸ βλήμα· ὥς δὲ 10
 ἐν τῇ καρδίᾳ εὐρεθῆναι ἐκόντα τὸν οἰστόν, εἰπεῖν πρὸς
 τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ περιχαρέα
 γενόμενον· „Πηξάσπεις, ὥς μὲν ἔγωγε οὐ μαίνομαι,

*quidem, ὁ Cyro nate, non videris similis esse patri,
 quum filium nondum habeas qualem te ille reli-
 quit. Quibus auditis delectatus Cambyses erat, Croe-
 sique laudaverat iudicium. (35.) Horum igitur tunc
 recordatum illum, iratum dixisse Praxaspi: Tu nunc
 cognosce ipse, verum-ne dicant Persae, an istud
 dicentes desipiant ipsi: quod si enim filii tui in
 atrio stantis, coniectâ sagittâ, medium feriero
 cor, constabit nugae dicere Persas; sin aberrave-
 ro, dic vera loqui Persas, meque haud sana esse
 mente. His dictis, tetendisse arcum; sagittâque feriis-
 se puerum: qui ut cecidit, secari corpus iussit, in-
 spicique vulnus; et quum in cor intrasse sagittam es-
 set repertum, ridens et supra modum gavisus, Ma-*

„Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δηλά τοι γέγονε. νῦν δέ
 15 „μοι εἰπὲ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπί-
 „σκοπα τοξεύοντα;“ Πρηξάσπεα δὲ ὀρέοντα ἄνδρα οὐ
 Φρενήρεα, καὶ περὶ ἐαυτῷ δειμαίνοντα, εἰπεῖν. „Δέ-
 „σκοπα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἐγώ γε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω
 „ἂν καλῶς βαλέειν.“ Τότε μὲν ταῦτα ἐξηγάσατο.
 20 ἑτέρωβι δὲ Περσέων, ὁμοῖα τοῖσι πρώτοις, δωδέκα
 ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεῶ ἐλὼν, ζῶντας ἐπὶ καφαλῇ
 κατὰψυξε.

Ταῦτα δὲ μιν ποιῶντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς 36
 νευβετῆσαι τοισίδε τοῖσι ἔπεισι. „ὦ βασιλεῦ, μὴ πάν-
 „τα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ' ἴσχε καὶ κατα-
 „λαμβάνε σεαυτὸν. ἀγαθὸν τι, πρόνοον εἶναι· σοφὸν
 5 „δὲ ἢ προμηθεῖ. σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας, σεαυτοῦ

nifestum cognovisti, inquit, Praxaspes, non me insanire, sed desipere Persas. Nunc vero dic mihi, quemnam tu nosti hominum omnium, qui ita ad destinatum adigat sagittam. Praxaspes, furere hominem videns, sibi que timens ipsi, respondit: Domine, equidem ne deum quidem ipsum ita dextre ferire existimo. Tunc igitur hoc fecit Ca mby ses: alibi vero deinde, non dissimili ratione, duodecim Persas, nulla idonea caussa damnatos, vivos inverso capite terrâ iussit defodi.

(36.) Quae quum ille patraret, aequum censuit Croesus Lydus hisce illum verbis monere: *O rex, ne omnia aetati iraeque indulgeas! sed contine atque cohibe te ipse. Bona res est providentia: et sapientis est, rectum consilium in tempore capere. At tu viros occidis, cives tuos, nulla idonea caussa*

„πολιήτας, ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεῶ ἐλὼν κτείνεις
 „δὲ παῖδας. ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιήεις, ὅρα ὅπως
 „μὴ σευ ἀποστήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς
 „Κῦρος ἐνετέλλετο, πολλὰ κελεύων, σὲ νοθεύειν, καὶ
 „ὑποτίθεσθαι ὅ τι ἂν εὕρισκω ἀγαθόν.“ Ὁ μὲν δὲ εὐ- 10
 νοϊαν Φαίνων συνεβούλευε οἱ ταῦτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖς
 δεῖ „Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλεύειν, ὅς τις χρηστῶς
 „μὲν τὴν σεωυτοῦ πατρίδα ἐπετρόπευσας, εὐ δὲ τῶ
 „πατρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀρά-
 „ξια ποταμὸν διαβάντα, ἵεναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βού- 15
 „λομένων ἐκείνων διαβαίνειν εἰς τὴν ἡμετέραν; καὶ ἀπὸ
 „μὲν σεωυτὸν ὤλεσας, τῆς σεωυτοῦ πατρίδος, κακῶς
 „προστάς· ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ'
 „οὐ τι χαίρων· ἐπεὶ τοι καὶ πάλαι εἰς σὲ προφάσιός
 „τευ ἰδεόμην ἐπιλαβέσθαι.“ Ταῦτα δὲ εἰπας, ἐλάμ- 20

*damnatos; idemque pueros occidis. Quod si plura
 talia admisieris, vide ne a te Persae deficiant. Mihi
 vero pater tuus iniunxit, saepe multumquehorta-
 tus, ut te monerem, tibi que consilium darem, si
 quid, quod e tuo commodo esset, reperissem. Hoc
 ille, benevolentiam significans, consilium Cambysi
 dedit; cui his verbis rex respondit: Tu etiam mihi
 consilia dare audes! qui tam praeclare tuam ad-
 ministrasti patriam, praeclareque patri meo con-
 suluisti, suadens illi, ut trajecto Araxe adversus
 Massagetes duceret, quum illi in nostram terram
 vellent traicere. Igitur et te ipsum perdidisti,
 patriae rebus male administratis; et Cyrum per-
 didisti, qui tuum secutus est consilium: sed male
 tibi hoc cesserit, iam pridem enim occasionem*

κατατάξουσιν αὐτόν. Κροῖσος δὲ
 ἐξω· ὁ δὲ, ἐπεὶ τε τοξεῦσαι οὐκ εἶχε,
 κατετάλατο τοῖσι θεράποισι, λαβόντας μιν ἀποκτείνειν.
 οἱ δὲ θεράποντες, ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κα-
 25 τακρύπτουσι τὸν Κροῖσον· ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε
 δι' μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ἐπιζητήσει τὸν
 Κροῖσον, οἱ δὲ, ἐκφάναντες αὐτόν, δῶρα λάμβνουνται ζωά-
 γωνια Κροῖσου· ἢ δὲ μὴ μεταμελήται, μηδὲ πόθῃ μιν,
 τότε καὶ ἐπὶ τῇσθαι. Ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν
 30 Κροῖσον ἐν πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον· καὶ οἱ
 θεράποντες μαθόντες τοῦτο, ἐπήγγελλον αὐτῷ ὡς πε-
 ρεῖται. Καμβύσης δὲ „Κροῖσῳ μὲν συνήδεσθαι, ἔφη,
 ἐκείνῳ· ἐκείνους μὲντοι τοὺς περικοπήσαντας οὐ κατα-
 σκεῖσθαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν.“ καὶ ἐποίησε ταῦτα.

aliquam adversus te nancisci cupiebam. His dictis,
 arcum, prehendit, sagittam in illum emissurus. At
 Croesus conversus foras se proripuit: et Cambyses,
 quum ferire illum non potuisset, famulis imperavit
 ut prehensum occiderent. At famuli, qui ingenium
 illius nossent, occultant Croesum, hacc secum repu-
 tantes, si dati mandati poeniteret Cambysem, et de-
 siderium Croesi eum caperet, se producto illo prae-
 pnia servati illius accepturos; sin in sententia rex
 persisteret, neque illum desideraret, tunc illum esse
 interfectorum. Neque multo post (sicut illi fere exi-
 stimaverant) desideravit Cambyses Croesum; quo
 cognito famuli, *superesse illum*, nunciarunt. Tum
 vero, *gaudere se quidem*, ait Cambyses, *quod Croe-
 sus supersit; at illos, qui eum servassent, non im-
 pune laturos, sed capite luituros.* Quod et facien-
 dum mandavit.

- 37 Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς
 ξυμμάχους ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέμφι, καὶ θήκας
 τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς
 δὲ δὴ καὶ τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱεὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῷ
 γάλματι κατεγέλασε. ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τῷ 5
 γάλματι τοῖσι Φοινικηίοισι Παταϊκοῖσι ἐμφερέστατον,
 τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρώρησι τῶν τριήρων περιά-
 γουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὀπάπее, ἐγὼ δὲ οἱ σημανέω
 πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησις ἐστι. Ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τῶν
 Καβείρων τὸν ἱεὸν, ἐς τὸ οὐ θεμιτὸν ἐστι εἰσέναι ἀλλ' 10
 λον γε ἢ τὸν ἱεῖα· ταῦτα δὲ τὰ γάλματα καὶ ἐνέπηρε,·
 πολλὰ κατασκώψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὁμοῖα τοῦ
 Ἡφαίστου· τούτου δὲ σφίρας παῖδας λέγουσι εἶναι.
- 38 Πανταχῇ ὦν μοι δῆλόν ἐστι, ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ
 Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱεροῖσι τε καὶ νομαίοισι ἐπεχρί-

(37.) Talia igitur *Cambyses* multa, dum *Memphi* morabatur, et adversus *Persas* et adversus socios furiosa patravit: practerea vetusta sepulcra aperuit, et cadavera inspexit; atque etiam templum *Vulcani* ingressus, simulacrum dei multis modis ludibrio habuit. *Vulcani* illud simulacrum simillimum est *Phoeniciis Patacis*, quos *Phoenices* in proris triremium circumferunt. Quos qui non vidit, ei ego significabo: est imitatio viri pygmaei. Ingressus vero etiam est *Cabirorum* templum, quod neminem fas est ingredi, nisi sacerdotem: atque horum simulacra igne etiam cremavit, multis modis ludificatus. Sunt autem haec similia *Vulcani*, cuius filios aiunt esse *Cabiros*. (38.) Quibus ex omnibus fit mihi manifestum, furore magnopere actum fuisse *Cambysen*: alioqui templis

ρηται καταγελαῖν. εἰ γὰρ τις προβείη πᾶσι ἀνθρώποισι
 ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν
 5 πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἐλοίατο ἕκαστοι τοὺς
 ἑαυτῶν· οὕτω νομίζουσι πούλῳ τι καλλίστους τοὺς ἑωυ-
 τῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκ ἔστι οἰκός ἐστι ἄλλον γε
 δὴ ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλῳτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι.
 Ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες οἱ
 10 ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοις τεκμηρίοις πάρε-
 στι σταθμῶσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε. Δαρεῖος ἐπὶ
 τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρέοντας,
 εἶπετο „ἐπὶ κόσῳ ἂν χρήματι βουλοίατο τοὺς πατέρας
 ἀποδησέοντας κατασιτέεσθαι.“ οἱ δὲ, ἐπ’ οὐδενί, ἔφα-
 15 σαν, ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας
 Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἱ τοὺς γονέας
 κατεσθίουσι, εἶπετο, παρέοντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι’

sacrisque populi ritibus non erat illusurus. Quod si
 quis enim hominibus omnibus optionem proponeret
 eligendi ex omnibus institutis ea quae optima vide-
 rentur, quilibet eorum, re deliberata, domestica es-
 set praelaturus: adeo quisque populus suas leges lon-
 ge esse optimas iudicat. Itaque verisimile non est,
 alium hominem, nisi furiosum, talia ludibrio ha-
 bere. Statuere autem ita de suis legibus et institutis
 homines omnes, quum aliis multis intelligi docu-
 menti potest, tum hocce. *Darius*, postquam imperio
 est potitus, convocatos Graecos, qui ei aderant, in-
 terrogavit, *quam pecuniae proposita summa vel-
 lent mortuos parentes comedere?* Et illi, *nulla con-
 ditione se id facturos*, responderunt. Idem deinde
 ex Indis hos qui *Callatiae* nominantur, qui paren-

ἐρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα· „ἐπὶ τίνι χηρή-
 τι δηξάιαι· ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν
 πυρί.“ οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημέειν μιν ἐκέ- 20
 λευον. Οὕτω μὲν νυν ταῦτα νενόμισται· καὶ ὁρθῶς μοι
 δοκεῖ Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα
 φήσας εἶναι.

- 39 Καμβύσῳ δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποίη-
 σαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατὴν ἐπὶ Σάμον τε καὶ
 Πολυκράτεα τὸν Αἰάκειος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπανα-
 στάς· καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν,
 τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἐνείμε· 5
 μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτε-
 ρον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον·
 ἴσχων δὲ, ξεινήν Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνε-

tes comedunt, ad se vocatos, praesentibus Graecis,
 et per interpretes quid ageretur intelligentibus, inter-
 rogavit, *qua mercede in se reciperent, igne cremare*
mortuos parentes? Et illi, alta voce exclamantes,
 meliora eum ominari iusserunt. Ita igitur haec consti-
 tuta sunt; recteque mihi *Pindarus* videtur cecinisse,
Legem dicens, *regem esse omnium.*

(39.) Quo tempore Cambyses Aegyptum bello ad-
 gressus est, per idem tempus *Lacedaemonii* adversus
 Samum, et *Polycratem*, Aeacis filium, expeditio-
 nem susceperunt. Is quum insurrectione factâ *Samum*
 occupasset, primum trifariam distributam civitatem
 simul cum fratribus, Pantagnoto et Sylosonte; admi-
 nistraverat: dein, altero occiso, et natu minore Sylo-
 sonte insula eiecto, universam Samum imperio tene-
 bat. Quo in imperio cum Amasi, Aegypti rege, ho-

10 **δηματο.** πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ'
 αὐτοῦ. **Εν** χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτεος
 τὰ πρῆγματα αὗξετο, καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά τε τὴν
 Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. ἴκου γὰρ ἰθὺσαι
 στρατεῦσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχέως. ἔκτετο δὲ
 15 **δὲ** καὶ ἦγε πάντας, διακρίνων οὐδένα. τῷ γὰρ Φίλῳ
 ἔφθ' χαριεῖσθαι μᾶλλον, ἀποδιδούς τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν
 μὴ λαβών. συχνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων αἰρήκεε, πολ-
 λά δὲ καὶ τῆς ἡπείρου ἄσπεα· ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους,
 πάντοσ' ἀποδιδούς Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατή-
 20 **σας** εἶλε, οἱ τὴν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ
 παῖσαν δεδεμένοι ὥρυξαν. Καὶ κως τὸν Ἀμασιν εὐ- 40
 τυχείων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ

spitium contraxit, dona ei mittens, et vicissim ab
 illo accipiens. Brevis tempore ita auctae res erant
Polycratis, ut per universam Ioniam reliquamque
 Graeciam celebrarentur. Etenim quocumque cum
 exercitu proficisceretur, omnia ei feliciter cedebant.
 Habebat autem centum actuarias naves quinquaginta
 remorum, et mille sagittarios: cunctosque circum-
 circa, nullo discrimine facto, invadens, agebat fere-
 batque omnia. Nam amico, aiebat, magis se gratifi-
 caturum, si ea, quae eripuisset, eidem restitueret,
 quam si initio nihil eripuisset. Multas igitur insulas
 ceperat, multa item continentis oppida: in his Les-
 bios, quum omnibus viribus Milesiis auxilio essent
 profecti, navali pugna superatos cepit; qui deinde
 universam fossam, murum Sami ambientem, vincti
 foderunt. (40.) Amasin non latebat, ingenti felici-

οἱ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῶν δὲ ἔτι πλεῦνός οἱ εὐτυχίης
 γινομένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σά-
 μον· „ Ἀμασις Πολυκράτει ᾧδε λέγει. Ἦδὺ 5
 „ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα Φίλον καὶ ξεινον εὖ πρήσσον-
 „ τὰ· ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀφίσκουσι,
 „ τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ ὥς ἐστι φθονερόν. καὶ κως βού-
 „ λομαι, καὶ αὐτὸς, καὶ τῶν ἂν κηδῶμαι, τὸ μὲν τι
 „ εὐτυχεῖν τῶν πρηγμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν· καὶ 10
 „ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλάξ πρήσσω, ἢ εὐ-
 „ τυχεῖν τὰ πάντα. οὐδένα γὰρ κω λόγῳ οἶδα ἀκού-
 „ σας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόρριζος,
 „ εὐτυχεῖν τὰ πάντα. Σὺ ὦν νῦν ἐμεῖ πειθόμενος,
 „ ποιήσον πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιαύδε· φροντίσας τὸ ἂν 15
 „ εὐρὺς εἶναι τοι πλείστου ἄξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομέ-

tate uti Polycratem; sed ea res illi curae erat. Quum
 vero etiam multo magis augeretur prospera illius for-
 tuna, misso libello haec ad eum perscripsit: *Ama-
 sis Polycrati haec dicit. Iucundum utique est
 intelligere, virum amicum et hospitem bene agere.
 At mihi non placent tuae res nimium secundae,
 ut qui norim, invidum esse numen: ac fere cupio,
 ut et ego et hi qui mihi curae sunt, partim qui-
 dem prospero utamur rerum successu, partim
 vero etiam nonnihil offendamus; atque ita po-
 tius vitam transigamus, variante fortuna, quam
 usquequaque simus felices. Neminem enim novi,
 aut fando audiui, quin, postquam usquequaque
 prospera usus est fortuna, postremo pessimum
 funditus finem habuerit. Tu ergo, meum secutus
 consilium, adversus illam tuam nimiam felicitate*

„νῶ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε
 „οὕτω, ὅπως μηκέτι ἦξει ἐς ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ ἐναλ-
 „λὰς ἤδη τῷ πό τούτου αἱ εὐτυχίαι τοι αὐταῖσι πάλαισι

20 „προσπίπτωσι, τρὸς τῷ ἐξ ἐμεῦ ὑποκειμένῳ ἀκέρ.“

Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νῶν λαβὼν 41
 ὡς οἱ εὖ ὑπετίθετο Ἀμασις, ἐδίξθητο ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα
 τὴν ψυχὴν ἀσθεῖν ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων· διζήμε-
 νος δ' εὗρισκε τόδε. ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρει χρυσό-
 5 δακτύλου, σμαραγδοῦ μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔργον δὲ ἦν Θεο-
 δώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου· ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδό-
 κες ἀποβαλεῖν, ἐποίησε τοιαύδε. πεντηκόντερον πληρώσας
 ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν· μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέ-
 λευε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐκὰς ἐγένε-

*tem, fac hocce: cogita quid sit quod habeas quod
 maximi tibi sit pretii, et quo amisso summa animi
 aegritudine adfectum te iri existimes; atque ita
 illud abiice, ut inter homines non amplius com-
 pareat. Quodsi posthac tibi res secundae iam non
 per vices cum ipsis infortuniis eventurae sunt, fac
 ut rebus tuis hac ratione, quam tibi propono,
 medearis. (41.) His perlectis Polycrates, intelli-
 gens bene se monere Amasin, quaesivit quidnam es-
 set ex suis cimeliis, cuius iactura maximam animo
 suo aegritudinem esset adlatura: et, rerum suarum
 inita ratione, hoc reperit. Erat ei annulus signatorius,
 quem gestabat, auro vinctus, ex smaragdo lapide,
 Theodori opus Samii, Teleclis filii. Hunc annulum
 abiicere secum constituens, fecit haecce. Actuariam
 navem quinquaginta remorum hominibus complevit;
 quam postquam et ipse conscendit, iussit illos in al-*

το, περιελόμενος τὴν σφρηγίδα, πάντων δρεόντων τῶν 10
 συμπλοῶν, ρίπτει ἐς τὸ πέλαγος· τοῦτο δὲ ποιήσας,
 ἀπέπλεε. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρήσθη.
 42 Πέμπτη δὲ ἢ ἑκτη ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τὰδε οἱ συνή-
 νεικε γενέσθαι. αἰὲρ ἀλκυὺς, λαβὼν ἰχθὺν μέγαν τε
 καὶ καλόν, ἤξιον μιν Πολυκράτει δῶρον δοῆναι· φέ-
 ρων δὲ ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτει ἔφη ἐθέλειν εἰλθεῖν
 ἐς οὔψιν. χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου, ἔλεγε, δίδους τὸν 5
 ἰχθὺν· „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἐλὼν, οὐκ ἐδικαίωσα
 „Φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ γε ἐὼν ἀποχειροβίωτος, ἀλ-
 „λά μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς·
 „σοὶ δὲ μιν φέρων δίδωμι.“ Ὁ δὲ, ἥσθεις τοῖσι ἔπει,·
 ἀμείβεται τοῖσδε· „Κάρτα τε εὖ ἐποίησας, καὶ χάρις 10

tum enavigare: quumque procul ab insula abessent,
 detractum de manu annulum, conspicientibus cun-
 cius qui in navi erant, in mare proiecit. Hoc facto,
 retro navigavit: et postquam domum rediit, in moe-
 rore versatus est. (42.) At quinto aut sexto exinde
 die res ei accidit huiusmodi. Homo piscatoriam exer-
 cens, quum ingentem pulcrumque cepisset piscem,
Polycrati eum voluit dono dare: itaque ad fores regis
 illum ferens, ait velle se *Polycrati* in conspectum
 venire. Quod ubi illi contigit, offerens ei piscem
 dixit: *Hunc piscem, Rex, postquam ego cepi, non*
iudicavi in forum rerum venalium esse ferendum,
quamvis sim homo manu mea victum quaerens;
sed visus est mihi te tuoque imperio, dignus: tibi
igitur illum adfero donoque. His verbis delectatus
Polycrates, in hunc modum homini respondit: *Re-*
cte utique fecisti, ac duplicem tibi habeo gratiam,

„δικλὴ τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καὶ σε ἐπὶ δεῖ-
 „πτόν καλέομεν.“ Ὁ μὲν δὴ ἀλγεύς, μέγα ποιούμε-
 νος ταῦτα, ἤτε ἐς τὰ οἰκία· τὸν δὲ ἰχθύϊν τάμνοντες οἱ
 θροάποντες, εὐρίσκουσι ἐν τῇ νηδίᾳ αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν
 15 Πολυκράτους σφρηγίδα. ὥς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον
 ταχέως, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτη·
 δίδωτες δὲ οἱ τὴν σφρηγίδα, ἔλεγον ὅτεω τρόπῳ εὐρέ-
 σῃ. Τὸν δὲ ὥς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γρά-
 φει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν οἷα κατα-
 λελεβήκει· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Ἐπι- 43
 λεξάμενος δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πο-
 λυκράτους ἤκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶναι
 ἀνθρώπῳ ἀνθρώπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆγμα-
 5 τος, καὶ ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης,
 εὐτυχέων τὰ πάντα ὅς καὶ τὰ ἀποβάλλει, εὐρίσκει.

*et orationis tuae, et doni caussa: teque ad coenam
 vocamus.* Piscator, magni haec faciens, domum
 abiit: famuli vero, dum piscem dissecant, reperiunt
 in eius ventre *annulum Polycratis*. Quem ut vide-
 runt, protinus correptum, gaudio perfusi, ad Poly-
 cratem deferunt, nunciantque quo pacto repertus sit
 annulus. Tum Polycrates, quum subiret mentem
 eius cogitatio rem esse divinam, conscripsit in libello
 omnia, quae et ipse fecisset, et quae sibi inde acci-
 dissent: libellumque illum in Aegyptum dedit per-
 ferendum. (43.) *Amasis*, lecto libello quem ad
 illum *Polycrates* miserat, intellexit, fieri non posse
 ut homo hominem e casu futuro cripiat, et male vi-
 tam finiturum esse Polycratem, cui feliciter omnia
 cedant, quique etiam, quae abiecit, rursus inveniat.

πέμψας δὲ οἱ κήρυκά ἐς Σάμον, διαλύεσθαι ἔφη τὴν
 ξεινίην. τοῦ δὲ εἵνεκα ταῦτα ἐποίηε, ἵνα μὴ, συντυχίης
 δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης,
 αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν, ὥς περὶ ξείνου ἀνδρός. 10

44 Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν τὸν Πολυκράτεα, εὐτυχεύοντα τὰ
 πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλισσαμένων
 τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισαίων
 Σαμίων. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσεια
 τὸν Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεή- 5
 θη ὅπως αὖ καὶ παρ' ἐαυτὸν πέμψας ἐς Σάμον, δεῖτο
 στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως
 ἐπέμψε ἐς Σάμον, δέόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυ-
 τικὸν ἅμα πέμψαι ἐαυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπι-
 λέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπώπτευε μάλιστα ἐς ἐπανά- 10

XLIV. 4. πέμψας. Adiciunt alii λαῶν Σαμίων, insciis Samiis.

Itaque misso Samum praecone, *dissolvere se*, dixit *hospitium*. Id autem eâ causâ fecit, ne, si ingens et gravis calamitas Polycrati accidisset, ipse moerore adficeretur hospitis causâ.

(44.) Adversus hunc igitur *Polyoratem*, rebus omnibus felicem, bellum moverunt *Lacedaemoni*, auxilio vocati a Samiis illis, qui deinde Cydoniam in Creta insula coloniam condiderunt. Scilicet, quo tempore Cambyses, Cyri filius, copias adversus Aegyptum comparavit, miserat Polycrates ad Cambysen, rogans ut etiam ad se Samum mitteret, a seque copias peteret. Quo audito, libenter Cambyses Samum miserat, petens ut navales copias secum mitteret adversus Aegyptum. Et ille e civibus selectos hos, quos novandarum domi rerum maxime suspectos habebat, miserat

στασι, ἀπέπεμπε τεσσεράκοντα τριήρεσι, ἐντειλάμενος
Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὲ 45
λέγουσι τοὺς ἀποπεμθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκρά-
τες, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεὶ τε ἐγένον-
το ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοῦναί σφι λόγον, καὶ σφι
5 αὖτ' τὸ προσαπτεῖν μὴκέτι πλέειν· οἱ δὲ λέγουσι, ἀπι-
κμένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, ἐνβεῦτεν
αὐτοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πο-
λυκράτης ἡγεσί ἀντιάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαν-
τες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον· πεζομα-
10 χήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσώθησαν· καὶ οὕτω δὴ ἔπλεον
ἐς Λακεδαιμόνα. Εἰσὶ δὲ, οἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύ-
πτου νικήσαι Πολυκράτεα· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ
ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδεε σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικα-
λέσθαι, ἔπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεα παρα-

cum quadraginta triremibus; mandans Cambysi, ne
hos remitteret. (45.) Iam dicunt alii, *Samios* hos a
Polycrate missos, in *Aegyptum* non pervenisse; sed
quum ad *Carpatham* navibus venissent, re deliberata
statuisse non ulterius navigare: alii aiunt, venisse
eos in *Aegyptum*, ibique fuisse observatos, sed fugâ
inde evasisse. Qui ubi *Samum* renavigarunt, *Poly-
crates* cum navibus obviam profectus, praelium cum
eis commisit: qua ex pugna quum superiores disces-
sissent hi reduces, in insulam exscenderunt; at tunc,
pedestri commisso praelio, victi fugatique sunt, atque
ita *Lacedaemonem* navigarunt. Ac sunt quidem qui
dicant, hos ex *Aegypto* redeuntes devicisse *Polycra-
tem*: quod, meâ quidem sententiâ, falsum est. Nil enim
opus fuisset *Lacedaemonios* auxilio vocare, si satis

στήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις, οὐδὲ λόγος αἰρέει, τῶ 15
ἐπικούροί τε μισθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκήσιοι ἦσαν πλήθεϊ
πολλοί, τοῦτον ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων, ἑόντων ὀλί-
γων, ἐσωθῆναι. τῶν δὲ ὑπ' ἐωυτῶ ἑόντων πολυητέων
τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης εἰς τοὺς
νεωσοίκους συνειλίσας, εἶχε ἐτοίμους, ἣν ἄρα προδιδῶσι 20
οὔτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖσι νεωσαί-
46 κοισι. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυ-
κράτους ἀπίκοντο εἰς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ
τοὺς ἄρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ
δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν
πρῶτα λεχθέντα ἐπιλεληθέναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνιέ- 5
ναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, ἄλλο μὲν
εἶπον οὐδὲν, θύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν „τὸν θυ-

virium ipsi habuissent, quibus Polycratem ad dedi-
tionem compellerent. Ad haec minime est credibile,
cui et auxiliarium mercenariorum et propriorum
magna multitudo praesto erat, hunc a redeuntibus
Samiis, paucis numero, fuisse devictum. Praeterea
civium sibi subiectorum uxores et liberos, navalibus
inclusos, in promptu habuerat Polycrates; quos, si
illi cum redeuntibus de prodicione egissent, simul
cum navalibus igne erat crematurus. (46.) *Sami*,
a Polycrate eiectioni, ut *Spartam* venerunt, introducti
ad magistratus, multa fecerunt verba, solícite admo-
dum orantes. At illi, primo hoc eis dato concilio,
responderunt: *quae prima dixissent, ea se esse obli-*
tos; quae deinde, ea non intelligere. Post haec,
iterum admissi, saccum ferentes nihil aliud dixerunt,
nisi haec verba, *Saccus farinā indiget.* Quibus Spar-

λακων ἀλφίτων δέεσθαι.“ οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ
 θυλάκιω περιεργάσθαι· βοηθεῖν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι.
 Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαι- 47
 μόνιοι ἐπὶ Σάμον· ὥς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας
 ἐκρίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ
 Μεσσηνίους· ὥς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω
 5 τημερῆσαι δεομένοισι Σαμίοις ἐστρατεύοντο, ὥς τίσα-
 σθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἀρπαγῆς, τὸν ἦγον
 Κροῖσῳ, καὶ τοῦ θάρηκος τὸν αὐτοῖσι Ἀμασις ὁ Αἰ-
 γύπτιαι βασιλεὺς ἐπέμπε δῶρον. καὶ γὰρ θάρηκα
 ἐλήσασατο τῷ προτέρῳ ἔτει ἢ τὸν κρητῆρα οἱ Σάμιοι·
 10 ὅντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συγχῶν, κε-
 κκοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοις ἀπὸ ξύλου. τῶν δὲ
 πάλαι θωυμάσαι ἄξιον, ἀρπεδόνῃ ἐκάστη τοῦ θάρηκος

tani responderunt, *vocabulo Saccus supersedere*
eis potuisse: opem vero ferre decreverunt. (47.)
 Deinde *Lacedaemonii*, rebus omnibus paratis, exer-
 citum *Samum* miserunt: idque, ut quidem Samii di-
 cunt, fecerunt remuneraturi beneficium, quando-
 quidem ipsis superiore tempore Samii navibus opem
 tulissent adversus Messenios: ut vero Lacedaemonii
 aiunt, non tam Samiis precantibus opem laturi expe-
 ditionem hanc susceperunt, quam punire illos cu-
 pientes, quod craterem rapuissent, ad Croesum a se
 missum, itemque thoracem, quem Lacedaemoniis
 dono miserat Amasis, rex Aegypti. Nam et thoracem
 illum, superiore anno quam craterem, Samii rapue-
 rant: Lineus is *thorax* erat, multis intextis figuris or-
 natuſ ex auro et lana xylina: quod vero miratu dig-
 num est, filium thoracis quodlibet, quum tenue ip-

ποιεῖν· εὐῶσα γὰρ λεπτή, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἐωυτῇ τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα, πάσας Φανεράς. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Λίνῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἀμασις. 15

48 Συνεπελάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον, ὥστε γενέσθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως. ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γεγόμενον γενεῇ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἀρπαγῇ γεγονός. Κερκυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων, 5 Περικλῆος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδεις ἀπέπεμψε παρὰ Ἀλυάττεα ἐπ' ἐκτομῇ. προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγολάτο ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν 10 τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱοῦ ἀΨασθαι Ἀστέμιδος· μετὰ δὲ, οὐ περιορέοντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱοῦ,

sum sit, in se continet fila trecenta et sexaginta, conspicua cuncta. Alius huic simillimus est, quem Lindi idem Amasis Minervae dedicavit.

(48.) Operam autem suam ad hanc contra Samum expeditionem, ut susciperetur, studiose etiam contulerunt *Corinthii*. Etenim adversus hos quoque contumeliam admiserant Samii proximâ ante hanc expeditionem aetate, per idem tempus quo crater raptus est. *Periander*, Cypseli filius, trecentos pueros principum ex Corcyracis virorum Sardes ad Alyatten miserat castrandos. Quos pueros qui ducebant Corinthii quum ad Samum adpulissent, cognitâ causâ Samii cur Sardes illi ducerentur, primum monuerunt pueros, ut templum tangerent Dianae: deinde, quum a templo abstrahi supplices hos non paterentur, Corinthii au-

σπιῶν δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κορινθίων, ἐποιήσαντο
οἱ Σάμιοι ὀρεγνῆν, τῇ καὶ νῦν ἐτι χρέωνται κατὰ ταύ-
15 τὰ. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἰκέτευον οἱ
παῖδες, ἴστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡθίων· ἰστάν-
τες δὲ τοὺς χοροὺς, τρωκτὰ σπασάμου τε καὶ μέλυτος
ἐποιήσαντο νόμον φέρεσθαι, ἵνα ἀρπάζοντες οἱ τῶν Κερ-
κυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ τότε ἐγένετο,
20 ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι, τῶν παιδῶν οἱ φύλακοι, οἵχοντο ἀπολι-
πόντες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σά-
μιοι. Εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κο- 49
ρινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν
συνελάβοντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμῳ ταύτης
εἵνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν δὲ αἰεὶ, ἐπεὶ τε ἔκτισαν τὴν νῆ-
5 σον, ἐπὶ διαφοροὶ ἐόντες ἑαυτοῖσι. τούτων ὧν εἵνεκεν
ἀπεμνησκάμεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. Ἀπέμνη-

85
tem eisdem alimenta negarent, festos dies institue-
runt Samii, quos etiam nunc eodem modo celebrant:
ingruente nocte, quamdiu aderant supplices pueri,
choros agebant virginum iuvenumque, constituta
lege, ut, qui choro interessent, bellaria secum fer-
rent ex sesamo et melle confecta, quae a pueris Cor-
cyraeis rapta comederentur. Idque tamdiu ita fece-
runt, donec custodes puerorum Corinthii, illis reli-
ctis, abierunt: tunc vero pueros Corcyram Samii re-
duxerunt. (49.) Iam, si mortuo Periandro amici-
tiam Corinthii cum Corcyraeis coluissent, non illi
hanc ob causam socii erant futuri expeditionis contra
Samum susceptae. Nunc, ex quo coloniam in insulam
illam deduxerant, perpetuo mutuae inter utrosque
durant dissensiones. Itaque illam ob causam Samiis

πε δὲ ἐς Σάρδεις ἐπ' ἑκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων
 Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, τιμωρεύμενος· πρῶ-
 50 τεροὶ γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα αἰτά-
 σθαι. Ἐπεὶ τε γὰρ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖ-
 κα Μελίσσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοῖν-
 δε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγονυίᾳ γενέσθαι. ἦσαν
 οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδε-
 κα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τοὺτους ὁ μη-
 5 τροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μετα-
 πεμφάμενος παρ' ἑωυτὸν, ἐφιλοφρονέετο, ὡς εἰκὸς ἦν,
 θυγατρὸς εἶντας τῆς ἑωυτοῦ παῖδας. ἐπεὶ τε δὲ σφίρας
 ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμπων αὐτοὺς· „Ἀρᾷ ἴστε, ὦ
 „παῖδες, ὃς ὑμῶν τὴν μητέρα ἀπέκτεινε;“ Τὸτο τὸ 10
 ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐπιση-
 σατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ ὄνομα ἦν Λυκοφρῶν, ἤλγη-

Corinthii succensebant. Miserat autem Sardes *Perian-*
der castrandos pueros ex principum Corcyraeorum
 familiis lectos, poenam ab illis sumpturus: nam prio-
 res Corcyraei nefarium facinus in ipsum admiserant.
 (50.) Scilicet postquam uxorem suam Melissam *Pe-*
riander occidit, ad priorem hanc calamitatem alia
 ei supervenit huiusmodi. Erant ei ex Melissa duo
 filii, alter septemdecim annos natus, alter octode-
 cim. Hos avus maternus Procles, Epidauri tyrannus,
 ad se vocatos, benigne (uti par erat) excepit, quippe
 ex ipsius filia natos. Quos ubi a se dimisit; dum illos
 deducit, ait: *Nostis-ne, filii, quis matrem vestram*
occiderit? Huius verbi frater nati maior nullam ha-
 buit rationem: minor vero, cui nomen erat *Lycophron*,
 hoc audito, tanto est moerore adfectus, ut,

σε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον,
 ἄτε Φονέα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, δια-
 15 λεγομένῳ τε οὐ προσδιελέγετο, ἱστορόντι τε λόγον οὐ-
 δένα εἰδίδου. τέλος δέ μιν, περὶ θυμῷ ἐχόμενος, ὁ Πε-
 ριάνδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίαν. Ἐξέλασας δὲ τοῦτον, 51
 ἱστόρειε τὸν πρεσβύτερον τὰ σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη.
 ὁ δὲ οἱ ἀπηγέετο, ὡς σφεας φιλοφρόνως ἐδέξατο· ἐκεί-
 νου δὲ τοῦ ἔπειος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀποστελλων εἶπε,
 5 ἄτε οὐ νόῳ λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περιάνδρος δὲ, οὐ-
 δεμίην μηχανὴν, ἔφη, εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκείνον ὑποθέ-
 σθαι τι· ἐλπιάρει τε ἱστορέων. ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε
 καὶ τοῦτο. Περιάνδρος δὲ νόῳ λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ
 μαλακὰν ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδὲν, ἧ ὁ ἐξελασθεὶς ὑπ'
 10 αὐτοῦ παῖς δίαίταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγ-
 γελον, ἀπηγόρευε μὴ μιν δέκεσθαι οἰκίῳσι. ὁ δὲ, ὅπως

quum Corinthum rediisset, patrem, ut qui matrem suam occidisset, nec salutaret, nec compellantem vicissim adloqueretur, nec interroganti responderet quidquam. Ad extremum, iram non tenens *Periander*, domo eum eiecit. (51.) Hoc eiecto, quaesivit ex maiore natu, quid cum ipsis avus disseruisset. Et ille exposuit, quam benigne ipsos exceperisset; verbi autem illius, quod Procles eis, quum dimitteret, dixerat, nullam fecit mentionem, ut qui illud in animum non admodum admisisset. At pater, *fieri prorsus non posse*, ait, *quin aliquid ipsis avus suggererit*; et percontari institit. Tum recordatus iuvenis, id quoque dixit. Quod quum advertisset Periandri animum, nullā porro indulgentiā uti decrevit; ad eosque, apud quos vitam agebat puer a se eiectus, misit

ἀπειλαινόμενος ἔλθοι εἰς ἄλλην οἰκίην, ἀπειλαύνετ' ἂν
καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀπειλέοντές τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι
δεξαμένοισι, καὶ ἐξέργειν κελεύοντος. ἀπειλαινόμενος δ'
ἂν ἦις ἐπ' ἐτέρην τῶν ἐταίρων· οἱ δὲ, ἅτε Περιάνδρου 15
ἰόντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο.
52 Τέλος δὲ, ὁ Περιάνδρος κήρυγμα ἐποίησατο, ὃς ἂν ἡ
οἰκίῳσι ὑποδέξηται μιν, ἡ προσδιαλεχθῇ, ἰσὴν ζήμην
τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσῃ δὴ εἴπας. πρὸς ὧν
δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι, οὔτε
οἰκίῳσι δέκασθαι ἤθελε· πρὸς δὲ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκείνος 5
ἐδικαίειν πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ' διακατερέων
ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλινδέετο. τετάρτη δ' ἡμέρῃ ἰδὼν μιν
ὁ Περιάνδρος αἰλουσίῃσι τε καὶ ἀσπίτῃσι συμπεπτακ-

nuncium, qui ipsius verbis illis diceret, ne aedibus
puerum reciperent. Itaque inde eiectus, quoties in
aliam se domum recepisset, ex hac pariter expulsus
est, quum recipientibus minaretur pater, impera-
retque ut domo illum prohiberent. Pulsus igitur
ex aliâ, ad aliam sodalium domum confugiebat: hi-
que eum, ut qui Periandri filius esset, quamvis ti-
mentes, tamen receperunt. (52.) Ad extremum pu-
blico praeconio *Periander* edixit, *quisquis eum do-
mo recepisset, aut sermones cum eo miscuisset, eum
sacram mulctam* (quam eodem edicto definiebat)
Apollini debiturum. Ex hoc igitur edicto nemo am-
plius vel colloqui cum eo vel in domum recipere vo-
luit: atque etiam ipse ne tentare quidem dignatus
est rem vetitam; sed manens in proposito, volutaba-
tur in porticibus. Quarto dein die conspicatus illum
Periander illuvie et inedia male adfectum, miseratus

τα, οἴκτειρε· ὑπὲς δὲ τῆς ὀργῆς, ἥϊε ἄσπον, καὶ ἔλε-
 10 γε· „Ω παῖ, κότερά τούτων αἰρετάτερά ἐστι, ταῦτα
 „τὰ νῦν ἔχων πῆσσεις, ἢ τὴν τυρανίδα καὶ ἀγαθὰ
 „τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἔοντα τῷ πατρὶ ἐπιτήδεον,
 „παραλαμβάνειν; ἐς εὖν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου
 „τῆς εὐδαίμονος βασιλεὺς, ἀλήτην βίον εἴλεν, ἀντι-
 15 „στατέων τε καὶ ὀργῇ χρεώμενος ἐς τὸν σε ἥκιστα ἐχρῆν.
 „εἰ γάρ τις συμφορὴ ἐν αὐτῇσι ἐγεγόνεε, ἐξ ἧς ὑπο-
 „ψῆν ἐς ἐμὲ ἔχεις· ἐμοὶ τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὖ-
 „τῆς τὸ πλεῦν μέτοχος εἰμι, ὅσω αὐτὲς σφε ἐξεργα-
 „σάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσω φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ
 20 „οἰκτερέεσθαι, ἅμα τε οἰκίον τι ἐς τοὺς τοκήας καὶ ἐς
 „τοὺς κρέσσονας τεθυμῶσθαι, ἀπιθὶ ἐς τὰ οἰκία.“
 Περιανδρὸς μὲν τούτοις αὐτὸν κατελάμβανε· ὁ δὲ ἄλ-
 λο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δὲ μιν ἰσθῆναι

est puerum, et propius accedeus, positâ irâ, his ver-
 bis est adlocutus: *Utrum, ô fili, optabilius est tibi,*
hic status quo nunc es, an ut regnum et reliqua
bona, quibus ego fruor, accipias, ea conditione ut
te patris animo adcommodes? Cum sis filius meus
et opulentæ Corinthi rex, vitam elegisti errabun-
di mendici, obsistens et irascens ei cui minime fas
est. Quod si in domo nostra accidit calamitas, ex
qua suspicionem adversus me concepisti; mihi illa
accidit, et in me cadit maxima eius pars, quum
a me hæc facta sint. Tu vero, cogitans quanto
praestet invidiam movere quam misericordiam,
simulque quale sit succensere parentibus et supe-
rioribus, domum abi. His verbis eum inhibere co-
 nanti patri nihil aliud puer respondit, nisi *debere*

ζῆμιν ὁφείλειν τῷ θεῷ, ἑαυτῷ ἐς λόγους ἀπικόμενον.
 Μαλὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ 25
 παῖδες καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται,
 στείλας πλοῖον, ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεις γὰρ καὶ ταύ-
 της. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο
 ἐπὶ τὸν πενθερὸν Προκλέα, ὡς τῶν παριόντων οἱ πρη-
 γμάτων ὄντα αἰτιώτατον· καὶ εἴλε μὲν τὴν Ἐπίδαν- 30
 53 ρον, εἴλε δὲ αὐτὸν Προκλέα, καὶ ἐξώγησεν. Ἐπὶ
 δὲ, τοῦ χρόνου προβαίνοντος, ὃ τε Περίανδρος παρηβή-
 κει, καὶ συνεγινώσκατο ἑαυτῷ οὐκέτι εἶναι δυνατὸς τὰ
 πρήγματα ἐπορᾶν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρ-
 κυραν, ἀπεκάλεε τὸν Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυραννίδα· ἐν 5
 γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐνέωρα, ἀλλὰ
 οἱ κατεφαίνετο εἶναι νεώτερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ
 ἀνακρίσιος ἤξιωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περιαν-

illum sacram mulctam deo, ut qui ipsum sit adlo-
cutus. Tum intelligens Periander, insanabile et invi-
 ctum esse pueri malum, instructa navi e conspectu
 suo illum Corcyram misit, quae et ipsa imperio eius
 erat subiecta. Dimisso vero puero, Proctem socerum
 bello petiit, ut qui praecipuus praesentium rerum
 auctor fuisset: cepitque Epidaurum, et ipsum Pro-
 clem, eumque vivum in custodia tenuit. (53.) Pro-
 cedente tempore, postquam consenuit *Periander*,
 animadvertitque non posse se amplius res suas inspi-
 cere et administrare, Corcyram misit, et Lycophro-
 nem ad suscipiendum regnum vocavit; nam maiorem
 natu videbat non esse idoneum, quippe qui manife-
 ste hebetiore esset ingenio. At *Lycophron* hominem,
 qui ei hunc nuncium adferebat, nulla ne interroga-

- δρος δέ, περιχόμενος τοῦ νηπίου, δεύτερα ἀπίστευτε
 10 ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεήν, ἑαυτοῦ δὲ θυγατέρα, δοκέων
 μιν μάλιστα ταύτῃ ἀν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύ-
 τῃς, καὶ λεγούσης· „ὦ παῖ, βούλειαι τὴν τε τυρανί-
 „δα ἐς ἄλλους πείθειν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς δια-
 „Φορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφε ἀπελθὼν ἔχειν;
 15 „ἀπιδί ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεαυτὸν ζημιῶν. φιλο-
 „τιμίῃ, κτῆμα σκαῖόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ.
 „πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθέασι· πολ-
 „λοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῶα διζήμενοι, τὰ πατρῶα ἀπέβα-
 „λον. τυραννίς, χρεῖμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς
 20 „ἐρασταί εισι· ὁ δὲ, γέρον τε ἤδη καὶ παρηβηκώς.
 „μὴ δῶς τὰ σεαυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι.“ Ἡ μὲν δὴ τὰ
 ἐπαγωγότατα, διδάχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε
 πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκρινάμενος, ἔφη οὐδαμᾶ ἦεν

tione quidem dignatus est. Tum *Periander*, cui cu-
 rae erat adolescens, iterum ad eum misit sororem,
 filiam suam, ratus huic illum maxime obsecuturum.
 Quae quum advenisset, dixissetque: *Vis-ne, fili,*
aliorum in manus venire regnum, et dissolvi do-
rum patris tui potius, quam ut ipse abeas, atque
haec teneas? Abi domum, et desine te ipsum pu-
nire. Sinistra res est obstinatio: ne malum malo
sanare coneris. Multi praeponunt iustioribus ae-
quiora lenioraque: multi iam item, materna quae-
rentes, paterna perdiderunt. Lubrica res regnum
est; multos tamen habet amatores. Ille iam senex
est, et vigorem aetatis praetergressus: ne bona
tua aliis tradas. Sic illa, a patre edocta, his ad per-
 suadendum maxime idoneis fratrem est adlocuta. At

ἐς Κόρινθον, ἔστ' ἂν πυνθάνηται περιέοντα τὸν πατέρα.
 Ἀπαγγειλᾶσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον Περίαν-
 δρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυ- 25
 ραν ἔκειν· ἐκείνῳ δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον,
 διαδόχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. Κατανέσσαντος δ' ἐπὶ
 τούτοις τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς
 τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες
 δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφί Περίαν- 30
 δρος ἐς τὴν χώραν ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηίσκον.
 Ἀπὸ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραῖους ἐτίμωσέτο.
 54 Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὥς ἀπίκοντο, ἐπο-
 λόρκεον Σάμον. προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τοῦ
 μὲν πρὸς θαλάσσην ἐστειώτος πύργου κατὰ τὸ προά-
 στειον τῆς πόλεως ὑπερέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοῦ βοήθῃ-

ille, nequaquam, ait, Corinthum se esse venturum,
 quamdiu patrem superesse cognovisset. Quae post-
 quam illa renunciavit, tertio Periander praeconem
 misit, qui diceret, ipsum in Corcyram venturum,
 illum autem Corinthum abire iuberet ad regnum
 capessendum. Quam in conditionem quum consen-
 sisset adolescens, Periander parabat Corcyram pro-
 ficisci, et filius Corinthum. At Corcyraei, his rebus
 omnibus cognitis, ne in terram ipsorum Periander
 veniret, interfecerunt iuvenem. Hanc igitur ob cau-
 sam de Corcyraeis ultionem Periander cepit.

(54.) Iam Lacedaemonii, magna cum classe Sa-
 mum profecti, urbem oppugnarunt. Et murum ad-
 gressi, turrim in suburbio mari imminuentem iam trans-
 cenderant, quum, succurrente ipso Polycrate magna

5 σαντος Παλυκράτεος χειρὶ πολλῇ, ἀπηλάσθησαν. κα-
τά δὲ τὸν ἐπάνω πύργον, τὸν ἐπὶ τῆς ράχιος τοῦ οὐρέος
ἐπείοντα, ἐπέξῃλθον οἱ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίων
συγχοί· δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ἐλάχιστον
χρόνον, ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ἐπισπόμενοι ἔκτεινον.
Εἰ μὲν νυν οἱ παρόντες Λακεδαιμονίων ὁμοῖοι ἐγίνοντο 55
ταύτην τὴν ἡμέραν Ἀρχίη τε καὶ Λυκάπη, αἰρέθη αὖ
Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκάπης μῦνοι συνεσπε-
σόντες φεύγουσι εἰς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀπο-
5 κληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ
Σαμίων. τρίτῳ δὲ ἀπ' Ἀρχίῳ τούτου γεγονότι ἄλλω
Ἀρχίῳ, τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχίῳ, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συν-
εγερόμεν· δῆμον γὰρ τούτου ἦν· ὃς ξείνων πάντων μά-
λιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον
10 τούνομα τεθῆναι, ὅτι οἱ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ

cum manu, repulsi sunt. Simul vero a superiore turri,
quae in dorso montis erat, egressi sunt auxiliares, et
ipsorum Samiorum ingens numerus: qui postquam
per exiguum tempus sustinuissent Lacedaemonios,
fugā se recipiunt; et illi insecuti, magnam caedem
fecerunt. (55.) Quod si, qui tunc adfuerunt *Lace-*
daemonii, cuncti similes eo die fuissent *Archiae* et
Lycopae, capta fuisset *Samus*. *Archias* enim et *Ly-*
copas, quum soli cum fugientibus *Samiis* in urbem
irrupissent, intercluso reditu, intra urbem a *Samiis*
interfecti sunt. Equidem cum tertio ab hoc *Archia*,
cui et ipsi *Archiae* nomen erat, *Samii* filio, *Archiae*
nepoti, congressus sum *Pitanae*, quo de populo erat:
qui omnium hospitem maxime *Samios* coluit, mihi-
que dixit, *patri suo nomen Samii hac caussa*

ἀριστεύσας ἐτελεύτησε· τιμᾶν δὲ Σαμίους, ἔφη, διότι
 56 ταφῆναί οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι τεσσαράκοντα ἐγεγόνεσαν ἡμέ-
 ραι πολιορκέουσι Σάμον, εἰς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προ-
 κόπτετο τῶν πηγμάτων, ἀπαλλάσσοντο εἰς Πελο-
 πόννησον. ὥς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ᾤρηται, λέγεται 5
 Πολυκράτεια ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μο-
 λύβδου, καταχρυσώσαντα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δε-
 ξαμένους, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. Ταύτην πρώτην
 στρατήϊν εἰς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριεῖες ἐποιή-
 σαντο.

10

57 Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεια στρατευσάμενοι Σαμίων,
 ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ
 αὐτοὶ ἀπέπλεον εἰς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο· τὰ

fuisse impositum, quod illius pater Archias Sami fortissime pugnans occubisset: colere se autem Samios, aiebat, quoniam avus ipsius publice a Samiis fuisset sepultus. (56.) Sed Lacedaemonii, postquam per quadraginta dies oppugnassent Samum, neque quidquam profecissent, in Peloponnesum sunt reversi. Fertur autem fama, temere quidem sparsa, quae ait, Polycratem magnum numerum patriae monetae ex plumbo cusae, sed deauratae, illis dedisse; quo accepto eos discessisse. Haec prima est expeditio, quam in Asiam Lacedaemonii, Doricae stirpis populus, susceperunt.

(57.) Hi autem ex Samiis qui Polycratem bello erant adgressi, quum in eo essent Lacedaemonii ut illos desererent, ipsi quoque abierunt, et Siphnum navigarunt. Pecuniâ enim indigebant: et florentes

δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον,
 5 καὶ νησιωτῶν μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἰόντων αὐτοῖσι
 ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων, οὕτω
 ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινόμενων αὐτοῖσιν χρημά-
 των, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακέεται, ὁμοῖα τοῖσι
 πλουσιωτάτοισι· αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἐκά-
 10 στῶν χρημάτων διενέμοντο. Ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θη-
 σαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ πα-
 ρέοντα ἀγαθὰ οἶά τε ἔστι πολὺν χρόνον παραμένειν. ἡ
 δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γένηται,
 15 λεύκοφρύς τ' ἀγορή, τότε δὴ δεῖ Φράδμονος ἀνδρὸς,
 Φράσσεσθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

Τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ ἀγορὴ καὶ τὸ πρυτανήϊον
 Παριῶν λίθῳ ἡσκημένα. τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἶοί 58

per id tempus erant res *Siphniorum*, ut qui prae
 caeteris insulanis divitiis maxime valebant; quippe
 in eorum insula metalla erant auri argentique, ita
 quidem ut ex decima pecuniae illius, quae ibi confici-
 tur, thesaurus Delphis sit dedicatus, qui nil cedit
 opulentissimis: ipsi vero, quae quotannis ex metal-
 lis redibant, ea inter se distribuebant. Iidem, quo
 tempore thesaurum illum instituerunt, quaesiverunt
 ex oraculo, *an praesentia bona per longum tem-
 poris spatium ipsis sint duratura?* Quibus Pythia
 haec respondit:

*Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,
 cana fori facies; tunc vir vaser adsit oportet,
 qui notet e ligno agmen, legatumque rubentem.*
 Erat autem tunc [quum advenere Samii] et forum et

τε ἦσαν γνῶναι, οὔτε τότε ἰθὺς, οὔτε τῶν Σαμίων
 ἀπιγμένων. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον
 προσίσχον οἱ Σάμιοι, ἐπεμπον τῶν νῶν μίαν, πρέ-
 βειας ἄγουσαν εἰς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἅπασαι 5
 αἱ νῆες ἦσαν μιληλοφείες· καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη
 προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάσσειν τὸν ξύλινον
 λόχον κελεύουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. Ἀπικόμενοι ὦν
 οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντά σφι
 χρῆσαι· οὐ φασκέντων δὲ χρῆσιν τῶν Σιφνίων αὐτοῖ- 10
 σι, οἱ Σάμιοι τοὺς χάρους αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι
 δ' ἰθὺς ἦκον οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες
 αὐτοῖσι, ἐσώθησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήισθησαν
 τοῦ ἄστυος ὑπὸ τῶν Σαμίων. καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα
 59 ἐκατὲν τάλαντα ἔπρηξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον

prytaneum Siphniorum Pario lapide excultum. (58.)
 Hoc oraculum *Siphnii*, nec tunc statim quum datum
 est, quo pertineret intellexerant, nec deinde, quum *Samii*
 advenerunt. Nam simul atque ad Siphnum Samii
 adpulerunt, navem unam in urbem cum legatis mise-
 runt. Erant autem olim naves omnes minio tinctae: id-
 que fuit quod Siphniis Pythia edixerat, quum cavere
 illos iussisset *ligneas insidias, et rubrum praeconem*.
 Advenientes igitur Samiorum legati postularunt a Si-
 phniis, ut decem talenta ipsis mutuo darent. Quod
 quum se facturos Siphnii negassent, agros eorum de-
 populati sunt Samii. Ea re cognita, protinus Siphnii
 egressi sunt, rebus suis opem laturi: sed commisso praec-
 lio inferiores discesserunt, multique eorum urbe a Sa-
 miis sunt interclusi: quo facto, centum talenta ab illis
Samii exegerunt. (59.) Ab Hermionensibus vero,

αἰτὶ χρημάτων παρέλαβον, Ὑδρέην τὴν ἐπὶ Πελοπον-
νήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροικηίοισι παρακατέθεντο· αὐτοὶ δὲ
Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τούτῳ πλέον-
5 τες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελούντες ἐκ τῆς ἡσού. ἔμει-
ναν δ' ἐν ταύτῃ, καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε· ὥστε
τὰ ἱερά, τὰ ἐν Κυδωνίᾳ ἑόντα νῦν, οὗτοί εἰσι οἱ ποιή-
σαντες, καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἔκτω δὲ ἔτεϊ Αἰγυ-
νῆται αὐτοὺς, ναυμαχίᾳ νικήσαντες, ἠνδραποδίσαντο με-
10 τὰ Κρητῶν· καὶ τῶν νηῶν καπρίους ἐχουσέων τὰς προ-
ρας ἠκρωτηρίασαν, καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱερόν τῆς Ἀθη-
ναίης ἐν Αἰγίνῃ. Ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες
Σαμίῳσι Αἰγυνῆται. πρότεροι γὰρ Σάμιοι, ἐπ' Ἀμ-
Φικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ'
15 Αἰγιναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγυνήτας, καὶ ἔπα-
θον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτία αὕτη.

datâ pecuniâ, Hydream acceperunt insulam, Pello-
ponneso obversam, eamque Troezeniis in depositum
dederunt; ipsi vero *Cydoniam* in Creta condiderunt
coloniam, quum non hoc consilio navigassent, sed
Zacynthios insulâ eiecturi. Mansere autem ibi, et
opibus florere per quinquennium; ita quidem, ut,
quae nunc templa sunt Cydoniac, ab his exstructa
sint, atque etiam Dictynnes fanum. Sexto autem anno
Aeginetae eosdem, Cretensibus iuncti, praelio na-
vali superatos, in servitutem redegerunt; resectasque
navium proras, quibus apri pro insignibus erant,
Aeginae in Minervae templo dedicarunt. Id fecerunt
Aeginetae, infensi *Samiis*: hi enim priores, reg-
nante Sami Amphicrate, bello Aeginae illato multis
malis Aeginetas adfecerant, sed et ipsi multa erant
passi. Haec veteris odii causa.

60 Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μάλλον, ὅτι σφι τρία
 ἐστὶ μέγιστα πάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα. οὐρέος
 τε ὑψηλοῦ ἐς πενήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυίας, τούτου
 ὄρυγμα, κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆ-
 κος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ στάδιοι εἰσὶ τὸ δὲ ὕψος καὶ 5
 εὖρος, ἑκτὼ ἑκάτερον πόδες. διὰ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἄλ-
 λο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώσκεται, τρίτουν δὲ τὸ
 εὖρος, δι' οὗ τὸ ὕδωρ, ὀχετευόμενον διὰ σαλήνων, πα-
 ραγίνεται εἰς τὴν πόλιν, ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς.
 ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγα- 10
 ρεύς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν
 ἐστὶ. Δεύτερον δὲ, περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσῃ,
 βάθος κατὰ εἰκοσι ὀργυείων μῆκος δὲ τοῦ χῶματος,
 μέζον δύο σταδίων. Τρίτον δὲ σφι ἐξεργασται, νηὸς

(60.) Longiorem de Samiis sermonem feci, quoniam ab his tria maxima opera, prae reliquis omnibus Graecis, effecta sunt. Primum, in monte ad centum et quinquaginta orgyas edito, in hoc fossa ab imo monte incipiens, et per totum ita acta, ut ipso oppositum montis latus pateat alterum fossae orificium. Longitudo fossae septem stadiorum est: altitudo ac latitudo, octo pedum utraque. Per totam autem illius longitudinem excavata est alia fossa, triginta pedes alta, tres pedes lata, per quam aqua, ex ingenti fonte derivata, per tubos in urbem deducitur. Architectus huius fossae Eupalinus fuit Megarensis, Naustrophi filius. Hoc unum ex tribus. Alterum est opus, agger iuxta mare ductus circa portum, in altitudinem viginti orgyarum; longitudo autem aggeris, maior duobus stadiis. Tertio, templum ha-

15 μέγιστος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων
πρῶτος ἐγένετο Ροῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. Τούτων εἶνεκεν
μᾶλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκευα.

ΚΑΜΒΥΣΗ· δὲ τῷ Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴγυ- 61
πτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανιστάται ἄνδρες Μά-
γοι, δύο ἀδελφεοί τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπε τῶν
οἰκίων μελεδανὸν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὲ ἂν οἱ ἐπ' αὐ-
5 στη, μαθὼν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὥς κρύπτοιτο
γενόμενος, καὶ ὥς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν
Περσίων, οἱ δὲ πολλοὶ περιέοντά μιν εἰδείσαν. πρὸς
ταῦτα βουλευσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιλῆσιν.
Ἦν οἱ ἀδελφεὸς, τὸν εἰπά οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκῶς
10 μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύ-
σης, εἶντα ἑαυτοῦ ἀδελφεὸν, ἀπέκτεινε· ἦν τε δὲ ὁμοῖος

bent exstructum maximum omnium, quae nos novi-
mus, templorum: cuius primus architectus fuit Rhoe-
cus, Philis [sive Philae] filius, Samius. Horum caus-
a sermonem de *Samiis* paulo longiorem instituimus.

(61.) ΙΑΜ adversus *Cambysen*, diutius in Aegyp-
to morantem insanientemque, insurrexerunt *duo fra-
tres Magi*, quorum alterum Cambyses procuratorem
domus suae reliquerat. Hic igitur adversus illum in-
surrexit, quum intelligeret, occultari Smerdis caedem,
paucosque esse Persarum ad quos notitia illius per-
venisset, plerosque vero illum credere superesse:
haec ille reputans, regiam occupare instituit. Erat
ei frater, quem simul cum eo insurrexisse dixi, cor-
poris specie similis admodum Smerdi, Cyri filio,
quem Cambyses, quum ipsius frater esset, interfece-
rat. Erat igitur hic et facie Smerdi similis, et ipsi

εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὐνομα ταῦτό εἶχε Σμέρ-
 διν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ Μάγος Πατιζεύθης,
 ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἰσε ἄγων εἰς τὸν βασι-
 λῆιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ ¹⁵
 διέπεμπε, καὶ δὴ καὶ εἰς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ
 στρατῷ, ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ
 62 λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσιω. Οἱ τε δὴ ὦν ἄλλοι
 κήρυκας προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυ-
 πτον ταχθεὶς, εὗρισκε γὰρ Καμβύσιω καὶ τὸν στρα-
 τὸν ἑόντα τῆς Συρίας ἐν Ἀγβατάνοισι, προηγόρευε στὰς
 εἰς μέσον τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ Μάγου. Καμβύσιος ⁵
 δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μὴ
 λέγειν ἀληθέα, αὐτὸς τε προδεδόσθαι ἐκ Πρηξάσπειος,
 (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδι, οὐ
 ποιῆσαι ταῦτα,) βλέψας εἰς τὸν Πρηξάσπεια, εἶπε

LXII. 4. Ἀγβατάνοισι. *Libri fere omnes Ἐκβατάνοισι. Tum vero c. 64. Ἀκβατ. vel Ἀγβατ.*

quoque idem nomen *Smerdis* erat. Hunc hominem Patizeithes Magus, postquam ei persuaserat ut sibi omnia conficeret, regio in solio collocavit. Quo facto, praecones dimisit quum alias in partes, tum et in Aegyptum misit qui ediceret exercitui, *Smerdi dehinc esse parendum, Cyri filio, non Cambysi.* (62.) Itaque et alii praecones hoc edixerunt; et, qui in Aegyptum erat missus, quum Cambysen cum exercitu Ecbatanis Syriae invenisset, stans in medio proclamavit ea quae a Mago mandata habebat. Quae ubi a praecone edicta *Cambyses* cognovit, quum proditum se a Praxaspe existimaret, (hunc enim, ad interficiendum Smerdin missum, non exsecutum esse

- 10 „Πρηξάσπες, οὕτω μοι διεπρήξας τό τοι προσέθηκα
 „πρήγμα;“ Ὁ δὲ εἶπε „Ὡ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα
 „ἀληθέα, ὅπως κατέ σοι Σμέρδης ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπ-
 „ἀνέστηκε, οὐδὲ ὅπως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς νῆκος τοι
 „ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας
 15 „τὰ σύ με ἐκέλευς, ἔβαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεῶν-
 „τοῦ. εἰ μὲν νῦν οἱ τεθνεώτες ἀποστάσι, προσδέκεό τοι
 „καὶ Ἀστυάγεα τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι
 „ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μὴ τι τοι ἔκ γε ἐκείνου νεώτερον
 „ἀναβλαστήσει. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν
 20 „κῆρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεύοντας παρ' ὅτε ἤκων προα-
 „γορεύει ἡμῶν Σμέρδιος βασιλῆος ἀκούειν.“ Ταῦτα 63
 εἰπαντος Πρηξάσπης, ἤρσατο γὰρ Καμβύσης, αὐτίκα
 μεταδίωντος γενομένου ὁ κῆρυξ ἦκε. ἀπτιγμένον δὲ μιν

mandatum) respiciens Praxaspen, ait. *Praxaspes, ita igitur mandatum exsecutus es quod tibi iniunxeram?* Tum ille: *Non est hoc verum, domine, ut Smerdis frater tuus adversus te insurrexerit, aut ut ulla tibi ab illo contentio, sive magna, sive parva, existere possit. Nam ego ipse, tuum mandatum exsecutus, mea manu eum sepelivi. Itaque, si resurgunt mortui, exspecta ut etiam Astyages Medus adversus te sit insurrecturus: sin erit ut olim, nihil quidquam novarum rerum ab illo tibi nascetur. Quare mihi videtur, insequi nos debere praeconem, et ex eo perquirere, a quonam missus edixerit, Smerdi regi esse parendum.* (63.) Haec a Praxaspe dicta quum placuissent Cambysi, protinus missi sunt qui praeconem insequerentur reducerentque. Qui ut rediit, his verbis eum interro-

εἶρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε· „Ὁνθραυπε, φῆς γὰρ ἔκειν
 „παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν, εἶπας 5
 „τὴν ἀληθείην, ἅπιθι χαίρων. κότερα αὐτός τοι Σμέρ-
 „δις φαινόμενος ἐς ὅψιν ἐνετέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν τις
 „ἐκείνου ὑπηρετῶν;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν
 „τὸν Κύρου, ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς
 „Αἴγυπτον, οὐκ ὅπως ὅπως· ὁ δέ μοι Μάγος, τὸν Καμ- 10
 „βύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα
 „ἐνετείλατο, φὰς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα
 „ἐπιθέμεσον εἶπαι πρὸς ὑμέας.“ Ὁ μὲν δὴ σφιδεῖ
 „γε, οὐδὲν ἐπικατεψευσμένος. Καμβύσης δὲ εἶπε· „Πρή-
 „ξασπες, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς ποιήσας τὸ κελευό- 15
 „μενον, αἰτίην ἐκπέφευγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περ-
 „σέων ὁ ἐπανεστειὼς, ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος οὐνό-

gaviv Praxaspes: *Tu, homo, quum dicas a Smerde
 Cyri filio te nuncium venire, nunc, si mihi verum
 dixeris, salvus abito. Ipsum-ne Smerdin oculis
 tuis vidisti, qui tibi hoc mandatum dederit; an
 ab aliquo ex eius ministris illud accepisti? Tum
 ille, Ego, inquit, Smerdin Cyri filium, ex quo rex
 Cambyses cum exercitu in Aegyptum est profe-
 ctus, nondum vidi: sed Magus, quem domus suae
 procuratorem Cambyses constituit, hic mihi man-
 data haec dedit, dicens Smerdin esse, Cyri filium,
 qui, ut ea ad vos perferrem, imperasset. Haec illis
 homo iste dixit, a veritate nihil dissentientia. Tum
 Cambyses: Tu quidem, Praxaspes, ait, ut vir bo-
 nus mandata mea exsecutus, culpam effugisti: at
 quis tandem ille fuerit Persarum, qui Smerdis
 nomen usurpans, adversus me insurrexit? Cui ille,*

„ματος;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ
 „γεγονὸς τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ Μάγοι εἰσὶ τοι οἱ ἔπαν-
 20 „εστέωτες, τὸν τε ἔλιπες μελεδωνόν τῶν οἰκίαν, Πα-
 „τιζέῃης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδης.“ Ἐνθαῦ- 64
 τα ἀκούσαντα Καμβύσας τὸ Σμέρδης ὄνομα, ἔτυ-
 ψε ἡ ἀληθείᾳ τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδό-
 κее ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαι τινὰ οἱ, ὡς Σμέρδης ἰζό-
 5 μενος εἰς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύσει τῇ κεφαλῇ
 τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολαλεκῶς εἶη τὸν
 ἀδελφεόν, ἀπέκλειε Σμέρδην. ἀποκλαύσας δὲ, καὶ
 περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναβρώσκει ἐπὶ
 τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην εἰς Σούσα στρα-
 10 τεύεσθαι ἐπὶ τὸν Μάγον. καὶ οἱ ἀναβρώσκοντι ἐπὶ τὸν
 ἵππον, τοῦ κουλεοῦ τοῦ ξίφους ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυ-

*Equidem, Rex, mihi videor. inquit, intelligere
 quid hoc rei sit. Magi sunt qui tibi insurrexerunt,
 tum is quem tu procuratorem domus tuae consti-
 tuisti, Pathizeithes, tum huius frater Smerdis.
 (64.) Ibi tunc, audito Smerdis nomine, veritas quum
 dictorum tum insomnii animum percutit Cambysis,
 cui per somnum visum erat nunciare aliquem sibi,
 Smerdin, regio in solio sedentem, capite coelum
 tetigisse. Itaque intelligens, frustra periisse fratrem,
 deploravit Smerdin: et postquam universam suam ca-
 lamitatem deplorasset lamentatusque esset, in equum
 insiliit; in animo habens, quam celerrime posset,
 Susa adversus Magum ducere exercitum. At, dum in
 equum insilit, de vagina gladii fungus [extremae
 vaginae claustrum sive aeneum vinculum, fungi
 figura] decedit; et nudatus gladius femur ferit. Vul-
 Herod. T. II. P. I. F*

μυῖθον δὲ τὸ ξίφος παῖνι τὸν μηρόν. τραυματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο τῇ αὐτῆς πρότερον τὸν τῶν Αἰγυπτίων θεὸν Ἄπιν ἐπληξεν, ὥς οἱ καιρὴν ἔδοξε τετύφθαι, εἶρετο ὁ Καμβύσης ὅτι τῇ πόλει οὐνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι 15 Ἀγβατάνα. τῷ δὲ ἐτι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ἐν Ἀγβατάνοισι τελευτήσῃν τὸν βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἀγβατάνοισι ἰδοὺς τελευτήσῃν γηραιὸς, ἐν τοῖσι οἱ ἦν πάντα τὰ πρήγματα· τὸ δὲ χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοισι ἔλαγε ἄρα. καὶ 20 δὴ ὡς τότε ἐπειροόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὐνομα, ὑπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ Μάγου ἐκπεπληγμένος, καὶ τοῦ τρώματος, ἐσωφρόνησε· συλλαβὼν δὲ τὸ θεοπρόπιον, εἶπε· „Ἐνθαῦτα Καμβύσεια τὸν Κύρου „ἐστὶ πεπρωμένον τελευτᾶν.“

25

65 Τότε μὲν τσαῦτα ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι με-

neratus igitur *Cambyses* eadem parte, qua ipse antea deum Aegyptiorum Apin percusserat, quum letale vulnus accepisse sibi videretur, quaesivit quodnam nomen esset oppido? Et illi *Agbatana* dixerunt. Erat ei autem superiori tempore oraculi responsum ex Buto urbe adlatum, *Agbatanis illum moriturum*: unde sibi persuaserat, Agbatanis Mediae, ubi ei rerum omnium summa erat, senem sese vita functurum; at nimirum *Agbatana Syriae* dixerat oraculum. Itaque, postquam tunc percunctatus oppidi nomen cognovit, consternatus calamitate quae et ex Mago ei imminabat, et ex vulnere, resipuit; intelligensque oraculi responsum, ait: *Hic loci fatale est vitam finire Cambysen, Cyri filium.*

(65.) Neque tunc plura; sed deinde; interiectis fere

παρεμφάμενος Περσέων τῶν παρόντων τοὺς λογιμω-
τάτους, ἔλεγε σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι, καταλελάβη-
„κέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἐκρυπτον προημάτων,
5 „τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γάρ, εὖν ἐν Αἰγύπτῳ,
„εἶδον ὅψιν ἐν τῷ ὕπνῳ; τὴν μηδαμὰ ὄφελον ἰδεῖν.
„ἰδόκειον δέ μοι ἄγγελον, ἐλθόντα ἐξ οἴκου, ἀγγέλλειν,
„ὡς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύ-
„σεις τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δέσας δὲ μὴ ἀπαρε-
10 „δέω τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφεοῦ, ἐποίησα ταχύ-
„τερα ἢ σοφώτερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπίνῃ φύσει οὐκ
„ἐνῆν ἄρα, τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν· ἐγὼ δὲ, ὁ
„μάταιος, Πηξάσπεια ἀποπύμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτε-
„νήστω Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου,
15 „ἀδελῶς διαπύμην, οὐδαμᾶ ἐπιλεξάμενος μὴ κοτέ τίς
„μοι, Σμέρδιος ὑπαραιρημένου, ἄλλος ἐπανασταίῃ

viginti diebus, convocatis ad se spectatissimis qui ade-
rant Persarum, haec ad eos verba fecit: *Eo redactus*
sum, ὁ Persae, ut rem vobis eam, quam omnium
maxime occultavi, debeam aperire. Quum in Aegyp-
to essem, vidi nocturnam visionem, quam utinam
quam vidissem! Visum erat mihi, venientem
domo nuncium renunciare, Smerdin, regio in solio
sedentem, capite coelum tetigisse. Itaque veritus, ne
imperium mihi a fratre raperetur, properantiora
quam prudentiora: nec enim naturae hominis
est, avertere id quod sit eventurum: ego vero
Praxaspen Susa mitto, qui Smerdin interfici-
at. Quo tanto admisso facinore, securus vitam egi,
nullo pacto cogitans fore, ut, occiso Smerdi, alius
quisquam hominum mihi insurgat. Sed ab eius quod

„ἀνθρώπων. παντὸς δὲ τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι ἀμαρ-
 „τῶν, ἀδελφεοκτόνος τε, οὐδὲν δέον, γέγονα, καὶ τῆς
 „Βασιληΐης οὐδὲν ἥσσον ἐστέρημαι. Σμέρδης γὰρ δὴ ἦν
 „ὁ Μάγος, τόν μοι ὁ δαίμων προέφαινε ἐν τῇ ὄψει 20
 „ἐπαναστήσεσθαι. Τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξέργασταί μοι,
 „καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν ἔοντα λογίζεσθε·
 „οἱ δὲ ὑμῖν Μάγοι κρατέουσι τῶν βασιληϊῶν, τόν τε
 „ἔλπιον ἐπίτροπον τῶν οἰκίῶν, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς
 „Σμέρδης. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν, ἐμεῦ αἰσχροῖ 25
 „πρὸς τῶν Μάγων πεπονθότος, τιμωρέειν ἐμοί, οὗτος
 „μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἐωυτοῦ οἰκιῶ-
 „τάτων. Τούτου δὲ μηκέτι ἔοντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν
 „ὑμῖν, ᾧ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλ-
 „λεισθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον. 30
 „καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκῆπτω, θεοὺς τοὺς βασιληΐους

*futurum erat notione prorsus aberrans, praeter
 ius et fas fratrem occidi, et nihilo minus regno
 sum privatus. Smerdis enim Magus fuit, quem
 contra me insurrecturum esse deus mihi signifi-
 caverat. Patratum igitur a me facinus est; vosque
 sic existimate, non amplius in vivis esse Smerdin:
 sed Magi vobis regiam occuparunt, is quem ego
 procuratorem domus meae reliqui, et frater eius
 Smerdis. Iam, quem maxime oportuerat vicem
 meam, qui haec indigna a Magis patior, ulcisci;
 is nefaria caede, a proximis patratā, vitam fini-
 vit. Qui quum amplius non sit, secundo loco sum-
 ma me necessitas urget, ut de caeteris vos, Persae,
 quae nunc, quum vitam finio, mihi a vobis fieri
 volo, moneam. Itaque hoc nempe, deos regios obte-*

„ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαι-
 „μενιδέων τοῖσι παρϑοῦσι, μὴ περιιδεῖν τὴν ἡγεμονίην
 „αὐτίς ἐς Μήδους περιελθοῦσαν· ἀλλ', εἴτε δόλῳ ἔχου-
 35 „σι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων·
 „εἴτε καὶ σθένει τῶ κατεργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ
 „καρτερόν ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν
 „γῇ τε καρπὸν ἐκφέρει, καὶ γυναῖκες τε καὶ ποίμνια
 „τίκτοιν, εὐοῖσι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μὴ
 40 „ἀνασώσασθαι δὲ τὴν ἀρχὴν, μὴδ' ἐπιχειρήσασι
 „ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία τούτοις ἀρέομαι ὑμῖν γενέ-
 „σθαι· καὶ πρὸς ἔτι τούτοις, τὸ τέλος Περσέων ἐκά-
 „στω ἐπιγενέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπιγέγονε.“ Ἄμα τε εἶπας
 ταῦτα ὁ Καμβύσης, ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πρῆ-
 ξιν. Πέρσαι δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, (66)
 πάντες τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατηρεῖ-

*status, vobis iniungo, et in universum cunctis,
 et maxime his qui ex Achaemenidum stirpe adestis,
 ne principatum ad Medos iterum redire patiamini;
 sed, sive illi dolo eum obtinuerunt, dolo eis
 eripiat; sin vi quadam illum sibi pararunt, vi
 et armis recuperetis. Atque, hoc quidem si feceritis,
 et terra vobis fructum ferat, et uxores et
 greges uberem edant prolem, et libertate in omne
 futurum tempus fruamini! Sin non recuperaveritis,
 nec conati fueritis recuperare, contraria horum
 vobis precor, et hoc amplius, ut Persarum
 unicuique finis vitae, qualis mihi, eveniat. Simul
 haec locutus Cambyses, universam suam sortem de-
 ploravit. (66.) Tum Persae, regem videntes edere
 ploratum, universi quidquid vestium habebant dis-*

κοντο, καὶ οἰμωγῇ ἀφθόῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, αἷς ἐσφακέλισέ τι τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μὲν τὰ τάχιστα ἐσάπη, ἀπῆνικε Καμβύσια τὸν Κύρου, βασιλεύσαν 5
 τα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτια καὶ μῆνας πέντε, ἅπαντα δὲ τὸ παράπαν ἔοντα ἔρσηνος καὶ θήλεος γόνου. Περσέων δὲ τοῖσι παροῦσι ἀπιστίη πολλὴ ὑπεκίχυτο, τοὺς Μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ἐπὶ διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσια, τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρ- 10
 διος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν. οὗτοι μὲν νυν ἠπιστέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα ἀπιστιῶντα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πρηξάσπης ἕξαρος ἦν μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν· οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλές, Καμβύσιαν τετελευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπο- 15
 λωλέκεναι αὐτοχειρίῃ.

LXVI. 13. ἀπιστιῶντα. ἠπιστιῶντα ed. Reiz. et seqq. ex coniect.

cerpere, immensumque edere eiulatum coeperunt. Et haud multo post, carie corroso osse, et in putredinem abeunte femore, e vivis ereptus est *Cambyses*. Cyri filius, postquam annos omnino septem et quinque menses regnasset, nec ullam prolem, nec masculam, nec foemineam, reliquisset. At, qui aderant Persae, persuadere sibi nullo pacto potuerunt, Magos rerum esse potitos; sed Cambysen existimarunt calumniae causa haec dixisse quae de morte Smerdis dixerat, quo Persicum omne genus ad bellum adversus illum concitaretur. Hi igitur existimabant, Smerdin Cyri filium insurrexisse regnumque occupasse: nam prae fracte etiam negabat Praxaspes, a se interfectum esse Smerdin; nec enim tutum ei erat, mortuo Cambyse fateri, Cyri filium ipsius manu periisse.

Ὁ ΜΕΝ Δὲ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσῃ, 67
 αἰδέως ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὁμωνύμου Σμέρ-
 διος τοῦ Κύρου, μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπιλοίπους Καμβύση
 εἰς τὰ ἄκτῳ ἔτεα τῆς πληρώσιος. ἐν τοῖσι ἀπεδέξατο
 5 εἰς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε
 ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχον πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 πᾶρες αὐτῶν Περσίων. διαπέμψας γὰρ ὁ Μάγος εἰς
 πᾶν ἔθνος τῶν ἡρχῶν, προεῖπε ἀτελείην εἶναι στρατηγίας
 καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτί-
 κα ἐνιστάμενος εἰς τὴν ἀρχήν. Ὀγδόῳ δὲ μηνὶ ἐγεί- 68
 νητο καταδὲλος τρόπῳ τοιῷδε. Ὀτάνης ἦν, Φαρνάσπειω
 μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι ὁμοῖος τῷ πρώτῳ Περ-
 σίῳ. οὗτος ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπόπτυσεν τὸν Μάγον,
 5 ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλ' ὅσπερ ἦν· τῇδε

(67.) *Magus igitur, Smerdis nomen usurpans, mortuo Cambyse, per septem menses, qui Cambyse ad complendum octavum annum defuerunt, secure regnavit: intra quod tempus cunctos imperio Persarum subiectos ingentibus adfecit beneficiis, ita ut eundem mortuum desiderarent omnes Asiae populi, ipsis Persis exceptis. Dimissis enim per omnes, quibus imperavit, populos praeconibus, edixerat, per triennium immunes fore omnes, quum a militia, tum a tributo. Atque hoc edictum protinus promulgaverat, simulatque insurrectione facta iniit regnum.*
 (68.) At octavo mense, quisnam esset, tali modo compertum est. Fuit *Otanes*, Pharnaspis filius, genere et opibus par ei qui primus esset inter Persas. Hic Otanes primus suspectum habuit Magum; non esse Smerdin Cyri filium, sed eum qui erat, inde coniciens, quod numquam ex arce egrederetur, nec ullum

συμβαλλέμενος, ὅτι τε οὐκ ἔξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπό-
 λιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὅψιν ἐωυτῶ οὐδένα τῶν
 λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίησε ταῦδε.
 Ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὐνομα ἦν
 Φαιδίμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ Μάγος, καὶ 10
 ταύτῃ τε συνοικέει, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ
 Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὲ ὧν ὁ Ὀτάνης παρὰ
 ταύτην τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεω ἀνθρώπων
 κοιμῶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετὰ
 ἄλλου τευ. ἡ δέ οἱ ἀντέπεμπε, φαιμένη οὐ γινώσκειν 15
 οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε
 ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ
 Ὀτάνης, λέγων· „Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου
 „γινώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθου ὅτεω τού-
 „τω συνοικέει αὐτὴ τε ἐκείνη, καὶ σύ. πάντως γὰρ δὴ 20

ex nobilibus Persis in conspectum suum vocaret.
 Ea suspicione ductus, hocce instituit facere. Filiam
 eius, cui Phaedima nomen erat, in uxoribus habue-
 rat Cambyses: eandemque perinde tunc Magnus ha-
 bebat, cum eaque pariter atque cum aliis Cambysis
 uxoribus consuetudinem habebat. Ad hanc igitur
 filiam suam misit Otanes, quaerens ex ea, *quisnam*
homo esset cum quo concumberet? utrum Smerdis
Cyri filius, an alius quispiam? Cui illa responsum
 remisit, nescire se; nec enim Cyri filium Smerdin
 umquam vidisse, nec scire quis sit cum quo con-
 cubat. Tum iterum ad eandem mittens Otanes,
 ait: *Si Smerdin Cyri filium non nosti, at tu ab*
Atossa percunctare, quonam cum viro et illa con-
cubat et tu! Nam illa utique fratrem novit suum.

„καὶ τὸν γε ἑαυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει.“ Ἀντιπέμπει
 πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ· „Οὔτε Ἀτόσση δύναμαι ἐς
 „λόγους ἐλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίην ἰδεῖσθαι τῶν συγ-
 „κατημένων γυναικῶν· ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα οὗτος ὢν-
 25 „θρῶπος, ὅστις κατέ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιληίην,
 „διόσπειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλη τάξας.“ Ἀκούοντι δὲ 69
 ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφαίνετο τὸ πρῆγμα.
 τρίτην δὲ ἀγγελίην ἐπέμπει παρ' αὐτὴν, λέγουσαν
 ταῦτα· „ὦ θυγάτερ, δεῖ σε, γεγонуῖαν εὖ, κίνδυνον
 5 „ἀναλαβεῖσθαι τὸν αὖ ὁ πατὴρ ὑποδύνειν κελεύει· εἰ
 „γὰρ δὴ μὴ ἐστὶ ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλὰ τὸν κα-
 „ταδοκέω ἐγώ, οὐ τοι μιν, σοὶ τε συγκοιμώμενον, καὶ
 „τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσ-
 „σειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὢν ποιήσον τάδε· ἐπεὶ
 10 „σοὶ συνεύδῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἀφα-

Respondit ad haec filia: *Neque Atossae ego possum
 in colloquium venire, neque alii ulli mulieri ex
 his quae mecum hic una habitant: nam simulat-
 que hic homo, quisquis est, occupavit regnum, dis-
 seminavit nos, alii aliam sedem adsignans.* (69.)
 Haec audienti Otani magis etiam manifesta facta res
 est. Itaque tertio ad illam nuncium mittit, his verbis:
*Oportet te, filia, quum bene nata sis, periculum
 suscipere quod pater te adire iubet. Quod si enim
 hic non est Cyri filius Smerdis, sed is quem ego
 esse existimo; non debet ille, quod tecum concum-
 bat, et Persarum teneat imperium, impune ferre,
 sed meritam luere poenam. Nunc igitur fac hoc-
 ce; quando tecum cubuerit, tuque eum somno so-
 pitum intellexeris, palpa eius aures. Quod si com-*

„σον αὐτοῦ τὰ ὦτα. καὶ ἦν μὲν Φαίηται ἔχων ὦτα,
 „νόμιζε σεαυτὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν· ἦν δὲ μὴ
 „ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι.“ Ἀντιπέμπει πρὸς
 ταῦτα ἡ Φαίδιμη, Φαμένη „κινδυνεύσειν μεγάλως, ἢ
 ποιῇ ταῦτα. ἦν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, 15
 ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι ὡς αἰ-
 στάσει μιν. ὅμως μέντοι ποιήσῃ ταῦτα.“ ἡ μὲν δὴ
 ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσασθαι. τοῦ δὲ Μά-
 γου τούτου τοῦ Σμέρδιος Κύρος ὁ Καμβύσιος ἄρχων
 τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ’ αἰτῇ δὴ τινι οὐ σμικρῇ. Ἡ ὧν δὴ 20
 Φαίδιμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνειο θυγάτηρ, πάντα ἐπι-
 τελέουσα τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεὶ τε αὐτῆς μέ-
 ρος ἐγένετο τῆς ἀπίξις παρὰ τὸν Μάγον, ἐν περιτροπῇ
 γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες φοιτεῖν τοῖσι Πέρσῃσι, ἐλθοῦσα
 παρ’ αὐτὸν ἦδεν. ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ Μάγου, 25

*pertus fuerit aures habere, puta te cum Cyri Smerdi
 concumbere: sin aures eum non habere deprehen-
 des, magus Smerdis est quicum concumbis. Ad
 haec renuciari Phaedima iubet, ingens se adire peri-
 culum, si id faciat. Si forte enim aures ille non
 habeat, ipsa autem deprehendatur palpans, satis
 se scire, fore ut ab illo trucidetur: attamen im-
 perata facturam. Sic illa, hoc se effecturam, patri
 recepit. Mago nempe huic Smerdi Cyrus, Cambysis
 filius, tum regnans, graviolem quamdam ob culpam
 praecidi aures iusserat. Haec igitur Phaedima, Otanis
 filia, cuncta exsequens quae patri receperat, quum ad
 illam redisset ordo intrandi ad Magum, (per vices
 enim apud Persas uxores ad maritum intrant) cubi-
 culum ingressa cum eo concubuit: et postquam gravi*

232, 14.

ἤφασσε τὰ ὦτα. μαβοῦσα δὲ οὐ χαλεπαῖς, ἀλλ' εὐ-
πετίως, οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα
ἐγγόνει, πέμψασα ἐσήμνη τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα.

Ὁ δὲ Ὀτάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γω-70
βρύνην, Περσέων τε πρώτους ἰόντας καὶ ἑαυτῷ ἐπιτη-
δεωτάτους ἐς πίστιν, ἀπηγῆσατο πᾶν τὸ πῆγμα· οἱ
δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπέπτευν οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀνενεί-
5 κantos δὲ τοῦ Ὀτάνη τούς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἔδοξε
σφι, ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον,
τῷ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νυν εἰσάγεται Ἰν-
ταφέρνηα· Γωβρύης δὲ, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ,
Ἰδάρνια. γεγονότων δὲ τούτων ἐξ, παραγίνεται ἐς τὰ
10 Σοῦσα Δαρῖος ὁ Ὑστάσπεις, ἐκ Περσέων ἥκων· τού-
των γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατὴρ ὑπαρχος. ἐπεὶ ἂν οὗτος ἀπί-

somno Magus sopitus erat, aures eius palpavit. Utque
haud aegre, sed facile, cognovit auribus carere homi-
nem, simulatque dies adfuit, ad patrem misit, rem-
que ei significavit.

(70.) Tum *Otanes*, adsumto *Aspathine* et *Gobria*,
primariis inter Persas viris, maximeque idoneis qui-
bus fidem haberet, totam rem his enarravit: atque hi
etiam ipsi suspicati erant, ita se rem habere. Quibus
quum deinde rationes suas exposuisset, adsentiti sunt
ambo: constitueruntque hi tres, ut ipsorum quisque
unum virum Persam, cui maxime fidem haberet,
sibi legeret socium. Proponit igitur *Otanes* pro sua
parte *Intaphernem*; *Gobryas*, *Megabyzum*; *Aspathi-
nes*, *Hydarnen*. Ita quum sex essent, advenit *Susa Da-
rius*, *Hystaspis filius*, ex Perside veniens, cui re-
gioni pater ipsius erat praefectus. Qui ubi advenit,

κετο, τοῖσι ἐξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσε-
 71 ταιρίσασθαι. Συνελθόντες δὲ οὗτοι, ἰόντες ἑπτά, ἐδί-
 δασάν σφισι πίστις καὶ λόγους. ἐπεὶ τε δὲ ἐς Δαρεῖον
 ἀπίκητο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε· „Ἐγὼ
 „ταῦτα ἔδοκεον μὲν αὐτὸς μόνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε
 „ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδις ὁ Κύρου τε- 5
 „τελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἴνεκεν ἦκω σπουδῇ, ὡς
 „συστήσω ἐπὶ τῷ Μάγῳ θάνατον. ἐπεὶ τε δὲ συνήνει-
 „κε, ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι, καὶ μὴ μόνον ἐμὲ, ποιέειν
 „αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι· οὐ γὰρ
 „ἄμενον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· „ὦ παῖ 10
 „Ῥοτάσπειος, εἰς τε πατὴρ ἀγαθῷ, καὶ ἐκφαίνειν
 „ἔοικας σεωυτὸν ἰόντα τοῦ πατὸς οὐδὲν ἥσσω τὴν
 „μέντοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχων ἀβού-
 „λως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λαμβάνει·

placuit reliquis sex Persis, Darium etiam socium sibi
 adsciscere. (71.) Hi septem igitur congressi, fidem
 sibi dant invicem, et sermones conferunt. Ubi ad
Darium venit ordo sententiae dicendae, ait ille: *Ego*
hoc solus cognitum habere putabam, regnare Ma-
gum, et vita excessisse Smerdin, Cyri filium: at-
que ad hoc ipsum dedita opera huc me contuli, ut
mortem Mago pararem. Quandoquidem vero acci-
dit, ut et vos rem compertam habeatis! non ego
solus; videtur mihi res e vestigio peragenda, ne-
que differenda: nec enim hoc melius fuerit. Ad
haec Otanes: O fili Hystaspis! ait: forti viro patre
genitus es; et videris ostendere, nihil te patre esse
inferiorem. Verumtamen hanc rem noli ita prae-
propere et inconsulto adgredi; sed consideratius

15 „δεῖ γὰρ πλεῖνας γινομένους, οὕτω ἐπιχειρεῖν.“ Λέ-
 γει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „Ἄνδρες οἱ παρόντες,
 „τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνῳ εἰ χρήσεσθε, ἐπί-
 „στασθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἔξοίσει γὰρ τις πρὸς
 „τὸν Μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος ἑωυτῷ κέρδεα. μά-
 20 „λιστα μὲν νυν ὠφείλετε ἐπ' ὑμῶν αὐτῶν βαλόμενοι
 „ποιεῖν ταῦτα· ἐπεὶ τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν εἰς πλεῖ-
 „νας ἑδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιέωμεν σήμε-
 „ρον, ἢ ἴστε, ὑμῖν ὅτι ἦν ὑπερπέση ἢ νῦν ἡμέρη, ὥς
 „οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφεας
 „αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν Μάγον.“ Λέγει πρὸς 71
 ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὥρα σπερχόμενον Δαρεῖον·
 „Ἐπεὶ τε ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις, καὶ ὑπερ-
 „βάλλεσθαι οὐκ ἔας, ἱθὺ ἐξηγέο αὐτὸς ὅτεω τρόπῳ

*illam capesse. Plures simus oportet; et sic deinde rem adgrediamur! Tum Darius: Viri qui hic ad-
 estis, inquit: si ea ratione utemini quae ab Otane
 est proposita, scitote pessime vos esse perituros.
 Deferet enim aliquis rem ad Magum, privatim
 sibi lucrum quaerens. Debebatis quidem maxime
 vos soli, cum nemine alio consilium communi-
 cantes, rem conficere: quoniam vero mecum com-
 municastis, aut hoc ipso die rem exsequamur,
 aut scitote, si hunc unum diem siveritis elabi,
 non alium accusatorem me praeveniturum esse,
 sed me ipsum nomina vestra ad Magum esse dela-
 turum. (72.) Ita ardentem Darium videns Otanes:
 Quoniam igitur, inquit, adeo propere rem nos
 exsequi cogis, nec differre pateris; age dic nobis
 ipse, quonam pacto intrabimus regiam, illosque*

„πάρμεν ἐς τὰ βασιλῆϊα, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖ- 5
 „σι. Φυλακὰς γὰρ δὴ διωκτέας οἶδās κου καὶ αὐ-
 „τὸς, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ' ἀκούσας· ἅς τέω τρόπῳ πε-
 „ρήσομεν;“ Ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε· „Ὅταν, ἢ
 „πολλά ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἶά τε δηλῶσαι, ἔργῳ
 „δὲ· ἄλλα δ' ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οἶά τε, ἔργον δὲ οὐ- 10
 „δὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε, Φυ-
 „λακὰς τὰς κατωκτέας, εὐσας· οὐδὲν χαλεπὰς πα-
 „ρῆθεϊν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων ἐόντων τοίων, οὐδεὶς
 „ὅστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν κου καταδιόμενος ἡμέας,
 „τὰ δὲ κου καὶ δειμαίνων. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς σκῆ- 15
 „ψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ πάρμεν· Φὰς ἄρτι τε ἤκειν
 „ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαι τι ἔπος παρὰ τοῦ πα-
 „τρὸς σημῆναι τῷ βασιλεῖ. ἐνθα γὰρ τι δεῖ ψεῦδος

adgrediemur? Custodias enim esse dispositas tu etiam ipse (puto) nosti, si non visu, auditu certe: quas quo pacto superabimus? Cui Darius respondit: Multa sunt, Otanes, quae verbis non facile est demonstrare, sed re ipsa atque opere: sunt rursus alia, verbis quidem expeditu facilia, sed unde factum nullum praeclarum existit. Notis autem vos, per dispositas illas custodias nulla difficultate transire nos posse. Quum enim simus hac dignitate viri, nemo non transire nos patietur, partim reverentiā ductus, partim timore. Praeterea vero ego ipse praetextum maxime idoneum habeo, cur illos adeamus; dicens ex Perside me adesse, velleque quidpiam, quod a patre mihi mandatum sit, regi significare. Etenim, si mendacium aliquod dicendum est, dicatur. Eodem quā-

„λέγεσθαι, λεγέσθω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλεχόμεθα, οἳ τε
 20 „ψευδόμενοι, καὶ οἱ τῇ ἀληθείᾳ διαχρεώμενοι. οἱ μὲν
 „γε ψεύδονται τότε, ἐπὶ τὴν μέλλουσι, τοῖσι ψεύδοις
 „πίσαντες, κερδήσεσθαι· οἱ δ' ἀληθίζονται, ἵνα τι τῇ
 „ἀληθείᾳ ἐπισπάσωνται κέρδος, καὶ τι μᾶλλον σφισι
 „ἐπιτράπηται. οὕτω οὐ ταῦτα ἀσκέοντες, τούτου πε-
 25 „ρεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως
 „ἂν ὅ τε ἀληθίζεμενος, ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος,
 „ἀληθής. ὅς ἂν μὲν κιν τῶν πλουρῶν ἐκὼν παρή,
 „αὐτῷ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὅς δ' ἂν ἀντιβαί-
 „νειν πειρᾶται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος· καὶ
 „ἔπιτα ὡσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχόμεθα.“ Λέγει Γω 73
 βρύης μετὰ ταῦτα· „Ἄνδρες Οἴλοι, ἡμῖν κοτε καλ-
 „λιον παρέξι ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχὴν, ἢ, εἰ γε μὴ

dem tendimus, et mendaces, et veraces: hi falsum dicunt, si falsa persuadendo commodum aliquod sunt percepturi; illi vera loquuntur, ut per veritatem lucrum quoddam faciant, utque maius aliquid illis dehinc committatur. Ita, diversus vias sequentibus, idem nobis finis propositus est. Si nihil commodi exspectaretur; alter (homo mendax) qui (lucri caussa) verum loquitur, mentiretur; alter (homo verax) qui (commodi caussa) mentitur, verum dicturus erat. Quisquis ergo ex portarum custodibus ultro nos admiserit, is posthac fructum facti percipiet; qui vero se nobis opponere cōnabitur, is eo ipso hostis declaratus esto, nosque deinde vi penetra- bimus intus, et opus adgre- diemur. (73.) Post haec Gobryas, Umquam-ne, in- quit, viri amici, honestius possemus recuperare

„οἳοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβείην, ἀποθανέειν; ὅτε
 „γε ἀρχόμεθα μὲν, ἔοντες Πέρσαι, ὑπὸ Μήδου ἀν- 5
 „δρὸς Μάγου, καὶ τούτου ὧτα οὐκ ἔχοντος. ὅσαι τε
 „ὑμῶν Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως κου
 „μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον,
 „μὴ πειρωμένοισι ἀνακταῖσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ τότε
 „οὐκ ἐνεδικοῦμεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκίμαν εἰπεῖν 10
 „Καμβύσεια. Νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον, πείθεσθαι Δα-
 „ρείῳ, καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἄλ-
 „λοθι ἰόντας, ἢ ἐπὶ τὸν Μάγον ἰδέως.“ Ταῦτα εἶπε
 Γωβρύης· καὶ πάντες ταῦτα αἶψαν.

74 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλεύοντο, ἐγένετο κατὰ συν-
 τυχήν τι τοῦτο. Τοῖσι Μάγοις ἐδοξε βουλευομένοις Πρη-
 ξάσπεια φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθει πρὸς Καμ-

*imperium, aut, si recipere illud non licuerit no-
 bis, honestius mori, quam nunc, ubi nobis, viris
 Persis, Medus homo Magus imperat, isque mutila-
 tus auribus. Et quicumque vestrum aegrotanti ad-
 fuistis Cambysi, utique meministis, puto, quae ille,
 quum finiret vitam, iniunxit Persis, imprecatusque
 est non connitentibus recuperare imperium: quae
 nos tunc quidem non admittebamus, sed per calum-
 niam dici a Cambyse putabamus. Nunc igitur
 censeo, Dario esse obtemperandum, neque ex hoc
 coetu aliorum discedendum, nisi recta adversus
 Magum. Haec dicenti Gobryae, omnes sunt adsensi.*

(74.) Dum hi ita deliberant, per idem tempus ac-
 cidit forte hocce. Placuerat deliberantibus *Magis*,
 amicum sibi conciliare *Praxaspen*, tum quoniam
 indigna ille erat passus a Cambyse, qui filium eius

βύσσει ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολαλέ-
 5 κει· καὶ διότι μούνος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύ-
 ρου θάνατον, αὐτοχμίῃ μιν ἀπολέσας· πρὸς δ' ἔτι,
 ὄντα ἐν αἴῃ μεγίστη τὸν Ποηξάσπεια ἐν Πέρσῃσι. τού-
 των δὴ μιν εὔκεν καλέσαντες, φίλον προσεκτέωντο,
 πίστι τε λαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἣ μὲν ἔξειν παρ' ἐωυ-
 10 τῷ, μὴδ' ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων
 ἀπάτην εἰς Πέρσας γεγонуῖαν· ὑπισχνέμενοι τὰ πάν-
 τα οἱ μυρία δώσειν. ὑποδεχομένου δὲ τοῦ Ποηξάσπειω
 πῶσιν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ Μάγοι, δεύτερα
 προσέφερον, αὐτοὶ μὲν Φάμενοι Πέρσας πάντας συγ-
 15 καλέσειν ὑπὸ τὸ βασιλῆϊον τείχος, κείνων δ' ἐκέλευον
 ἀναβάντα ἐπὶ πύργον ἀγορευσαι, ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου
 Σμέρδιος ἀσχονται, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ
 οὕτω ἐνετέλλοντο, ὡς πιστοτάτου δῆθεν ὄντος αὐτοῦ ἐν

sagitta transfixum interfecerat; tum quod unus idem
 mortem noverat Smerdis, Cyri filii, quippe qui sua
 manu eum occidisset; praeterea quod summa aucto-
 ritate erat apud Persas. His igitur rationibus inducti,
 vocatum ad se *Praxaspen*, operam dederunt ut
 amicum sibi adiungerent, fide data et iuramentis
 eum obstringentes, *apud se habiturum nec ulli ho-*
mini aperturum malam fraudem qua illi adversus
Persas uterentur; pollicentes ei, infinitis modis cu-
 mulate se eum remuneraturos. Id quum se facturum
Praxaspes recepisset, sicut ei persuadere conati erant
Magi, secundo loco aliud ei proposuerunt: *convoca-*
turos se, aiebant, *universos Persas sub regiae mu-*
ris, illumque iusserunt conscensa turri concionari,
regi illos a Smerdi, Cyri filio, nec ab alio. Hoc
 Method. T. II. P. I. G

Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεδεξαμένου γνώμην ὡς πε-
 ριεῖν ὁ Κῦρος Σμέρδης, καὶ ἐξαρησαμένου τὸν Φόνον 20
 75 αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα εἰοίμου εἶναι ποιεῖν
 τοῦ Πηξιάσπew, συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ Μάγοι,
 ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον.
 Ὁ δὲ, τῶν μέντοι ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν
 ἐκὼν ἐπελήβετο· ἀρζάμενος δὲ ἀπὸ Ἀχαιμέneos, ἐγενε- 5
 λόγησε τὴν πατριὴν τὴν Κῦρου· μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτον
 κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας
 πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην,
 Φάμενος πρότερον μὲν κούπτειν· οὐ γὰρ οἱ εἶναι ἀσφα-
 λές λέγειν τὰ γενόμενα· ἐν δὲ τῷ παρεόντι ἀναγκαίην 10
 μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεγε, τὸν μὲν
 Κῦρου Σμέρδην ὡς αὐτὸς, ὑπὸ Καμβύσew ἀναγκαζό-

ei mandabant, ut qui summa fide esset apud Persas,
 quique saepe professus esset vivere Smerdin, Cyri
 filium, caedemque illius pernegasset. (75.) Post-
 quam et hoc se facturum Praxaspes dixit, Magi,
 convocatis Persis, iusserunt eum conscendere turrim,
 et concionari. At ille quidem, quae ab his rogatus
 erat, eorum ultro oblitus, exordio sumto ab Achae-
 mene, genus recensuit Cyri; et postquam ad hunc
 descendit oratio, ad extremum beneficia omnia a
 Cyro in Persas collata commemoravit. Quibus expo-
 sitis, aperuit veritatem, quam adhuc a se occulta-
 tam esse, ait, quum non tutum sibi fuisset, id
 quod factum sit edicere; in praesentia autem ne-
 cessitate se cogi, ut verum declaret. Dixit igitur, se
 ipsum, coactum a Cambyse, Smerdin Cyri filium
 necasse, et Magos esse qui nunc regnum teneant.

μενος, ἀποκτείνει, τοὺς Μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρ-
σῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησάμετο
15 ὀπίσω τὴν ἀρχὴν, καὶ τοὺς Μάγους τισαίατο, ἀπῆκε
ἑαυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω.
Πρῆξάσπης μὲν νυν, ἑὼν τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκι-
μος, οὕτω ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύσαντο αὐ- 76
τίκα ἐπιχειρῆσαι τοῖς Μάγοις, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι,
ἥσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρῆξάσπεια
πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ στεί-
5 χοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πρῆξάσπεια γεγονότα
ἐπυνθάνοντο. ἐμβαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ, ἐδίδοσαν αὐ-
τίς σφισι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, πάγχυ
κελεύοντες ὑπερβαλέσθαι, μηδὲ, οἰδεόντων τῶν πρηγμά-
των, ἐπιτίθεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε
10 ἵεναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιεῖν, μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι.

Denique multa imprecatus Persis, ni regnum recu-
perarent, poenasque a Magis sumerent, de turri se
præcipitem deiecit. Hunc finem *Praxaspes* habuit,
quum per totam vitam spectata fide vir fuisset.

(76.) Septem quos dixi Persæ, postquam decre-
verunt protinus adgredi *Magos*, neque rem differre,
perrexerunt deos precati, prorsus ignari eorum quæ
circa *Praxaspen* acta erant. Sed dimidium viæ pro-
gressi, rem comperiunt. Itaque de viâ declinantes,
quid faciendum deliberant: et *Otanes* quidem, om-
nino differendum inceptum censuit, neque in hac
rerum perturbatione adgrediendum: *Darius* vero,
protinus eundem esse, et exsequendum decretum. Qui

ὠδιζομένων δ' αὐτῶν, ἐφάνη ἱρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο
 αἰγυπτιῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσ-
 στοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τὴν τε Δαρείου πάν-
 τες αἶνεον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἤϊσαν ἐπὶ τὰ βασι-
 77 λῆα, τεθαρσηκότες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπιστάσι δὲ ἐπὶ
 τὰς πύλας ἐγένετο οἷόν τι Δαρεῖω ἢ γνώμῃ ἔφερε· κα-
 ταιδεύμενοι γὰρ οἱ Φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρώ-
 τους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἐπι-
 σθαι, παρίεσαν, θείῃ πομπῇ χρεωμένους· οὐδ' ἐπι- 5
 ρώτα οὐδεὶς. ἐπεὶ τε δὲ παρῆλθον εἰς τὴν αὐλὴν, ἐνέ-
 κυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἱ
 σφεας ἰστόρησαν ὅτι θέλοντες ἤκοιεν· καὶ ἅμα ἰστο-
 ρέοντες τούτους, τοῖσι πυλουργοῖσι ἀπέλειπον, ὅτι σφείας
 παρῆκαν· ἔσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ εἰς τὸ πρῶτον 10
 παρίεναι. οἱ δὲ διακελευσάμενοι, καὶ σπασάμενοι τὰ

dum inter se altercantur, adparent septem accipitrum
 paria, insectantium duo paria vulturum, vellican-
 tiumque ea, et fodicantium. Quibus conspectis, sep-
 temviri cuncti collaudant *Darii* sententiam et ad re-
 giam pergunt, augurio freti. (77.) Qui ubi ad por-
 tam venerunt, accidit id quod Darius pro sententia
 dixerat: custodes reveriti primarios ex Persis viros,
 ac nihil mali ab eis suspicati, transire eos passi sunt,
 veluti divinitus missos; neque quisquam eos interro-
 gavit. Postquam vero in aulam progressi sunt, inci-
 dunt in eunuchos quorum munus est nuncios ad re-
 gem deferre: hique ex eis, quid velint, cuius rei caus-
 sâ veniant, quaerunt; simulque portae custodibus,
 quod eos admiserint, minas intentant, denique pro-
 gredi volentes septemviros prohibent. At illi, sese

ἐγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἰσχοντας αὐτοῦ ταύτη
 συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἦσαν δρόμῳ εἰς τὸν ἀνδρείωνα.
 Οἱ δὲ Μάγοι ἔτυχον ἀμφοτέροι τῆνικαῦτα ἔοντες τε 78
 ἴσω, καὶ τὰ ἀπὸ Προξάσπειω γενόμενα ἐν βουλῇ ἔχον-
 τες. ἐπεὶ ὧν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ
 βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφοτέροι, καὶ, ὡς
 5 ἔμαθον τὸ ποιεῦμενον, πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο. ὁ μὲν
 δὲ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος· ὁ δὲ, πρὸς
 τῇ αἰχμῇ ἐτράπετο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλή-
 λοιφι. τῷ μὲν δὲ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἐντῶν
 10 τε αὐτῶν τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἦν χρη-
 στά· οὐδὲν. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμύνετο, καὶ ταῦτα
 μὲν Ἀσπαθίνην παίει εἰς τὸν μηρὸν, τοῦτο δὲ ἸνταΦέρ-
 νῃ εἰς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἰσπερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλ-
 μοῦ ἐκ τοῦ τραύματος ὁ ἸνταΦέρνης, οὐ μέντοι ἀπέθανε

in faciem cohortati, strictis gladiis, hos qui illos pro-
 hibere conantur, e vestigio trucidant, et cursu in
 conclave contendunt. (78.) Erant forte tunc intus
Magi ambo; et de his quae a Praxaspe acta erant
 consultabant. Qui ubi eunuchos viderunt consterna-
 tos clamantesque, vicissim et ipsi prosiluerunt ambo;
 et, postquam cognoverunt quid rei esset, ad virtu-
 tem sunt conversi. Alter raptim arcum capit, hastam
 alter apprehendit: committiturque ibi pugna. Et is qui-
 dem, qui arcum sumserat, cominus instantibus ho-
 stibus, nihil in eo praesidii invenit: alter vero; hastā
 se defendens, primum *Aspathinem* percussit in
 femur, tum *Intaphernem* in oculum; et oculum qui-
 dem ex vulnere amisit *Intaphernes*, nec tamen mor-
 tuus est. Dum alter ex *Magis* hos vulnerat, interim

γε. τῶν μὲν δὴ Μάγων οὐτέρος τραυματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεὶ τέ οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγένετο, 15 ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας· καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἐπτά δύο, Δαρεῖος τε καὶ Γωβρύης. συμπλακέντος δὲ Γωβρύεω τῷ Μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπιστεῶς ἠπόρει, οἷα ἐν σκότηϊ προμηθεόμενος 20 μὴ πλήξῃ τὸν Γωβρύην. ὁρῶν δὲ μιν ἀργὸν ἐπιστεῶτα ὁ Γωβρύης, εἶρετο ὅτι οὐ χράται τῇ χειρὶ· ὁ δὲ εἶπε· „Προμηθεόμενος σέο, μὴ πλήξω.“ Γωβρύης δὲ ἀμείβετο· „ὦθι καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος.“ Δαρεῖος δὲ πειθόμενος, ὥσέ τε τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχέ 25 κως τοῦ Μάγου.

79 Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς Μάγους, καὶ ἀποταμῶντες αὐτέων τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τραυματίας ἐωυτῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν, καὶ Φυλακῆς τῆς

alter, quum ei arcus nihil prodesset, esset autem cubiculum conclavi contiguum, in hoc confugit, ianuam clausurus. Sed duo ex septemviris, *Darius* et *Gobryas*, simul irrumpunt, et *Magum* Gobryas medium corripit: at colluctantibus adstans Darius, ferire cunctatur, quippe in tenebris metuens ne Gabryam feriat. Quem ille ita otiosum videns adstantem, *Quidni manu*, inquit, *uteris?* cui Darius, *tibi timens*, ait, *ne te feriam*. Et Gobryas, *Etiam per ambo adige*, inquit, *ferrum!* Cui parens Darius ferrum adegit, et forte fortuna Magum transfixit.

(79.) *Interfectis Magis, abscissisque eorum capitibus*, duo vulnerati ex septemviris ibi relinquuntur, quum infirmitatis caussa, tum arcis custodiendae:

ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτέων ἔχοντες τῶν Μάγων τὰς
 5 κεφαλὰς, ἔθεν ἕξω, βοῇ τε καὶ πατάγῳ χροώμενοι,
 καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμενοι τε
 τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα
 ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν Μάγων τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον.
 Οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τὸ τε γεγονός ἐκ τῶν ἑπτὰ,
 10 καὶ τῶν Μάγων τὴν αἰπάτην, ἐδικαίουν καὶ αὐτοὶ ἑτε-
 ρα τοιαῦτα ποιεῖν· σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτει-
 νον ὅκου τινὰ Μάγον εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ νῦξ ἐπελθοῦσα
 ἔσχε, ἔλιπον ἀν' οὐδένα Μάγον. Ταύτην τὴν ἡμέρην θε-
 ραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν
 15 αὐτῇ ὁρτὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ Περ-
 σῶν Μαγοφόνια· ἐν τῇ Μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι
 εἰς τὸ Φῶς· ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑαυτοὺς οἱ Μάγοι ἔχουσι
 τὴν ἡμέρην ταύτην.

reliqui quinque, capita Magorum gestantes, forās
 currunt, ingentem clamorem strepitumque cientes;
 convocatisque Persis, quid gestum sit, exponunt,
 capitaque ostendunt; simul, quicumque eis obvi-
 us sit de Magorum genere, hunc interficiunt. Tum Per-
 sae, cognita Magorum fraude, et re a septemviris
 gesta, aequum et ipsi censuere paria facere; strictis-
 que gladiis, ubicumque Magum quemdam offende-
 rent, hunc trucidarunt: ac, nisi superveniens nox
 eos inhibuisset, nullum Magum reliquum erant fa-
 cturi. Hunc diem publice colunt Persae maxime die-
 rum omnium, eoque die ingens celebrant festum,
 quod *Magophonia* a Persis vocatur; quo die nulli
 Mago licet in publicum prodire, sed intra domos
 cuncti se continent.

80 Ἐπεὶ τε δὲ κατέστη ὁ Θούριος, καὶ ἐκτὸς πέντε
 ἡμερῶν ἐγένετο, ἐβουλευόντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι
 Μαγοῖσι περὶ τῶν πηγμάτων πάντων· καὶ ἐλέχθησαν
 λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' αὖν.
 Ὀτάνης μὲν ἐκέλευε εἰς μέσον Πέρσῃσι καταβῆναι τὰ 5
 πηγματα, λέγων τάδε· „Ἐμοὶ δοκεῖ, ἔνα μὲν ἡμέων
 „μουνάρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδὺ, οὔτε ἀγα-
 „θόν. εἴδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσῃ ὕβριν ἐπ' ὅσον
 „ἐπέζηλθε, μετεσχῆκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος.
 „Κῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρημένον μουναρχίᾳ, τῇ 10
 „ἕξεισι ἀνευθύνω ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ αὖ τὸν
 „ἄριστον ἀνδρῶν πάντων, σπάντα εἰς ταύτην τὴν ἀρχὴν,
 „ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν
 „γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ

(80.) Sedato tumultu, interiectis quinque diebus, hi qui Magos invaserant, de summa rerum deliberarunt: habitique sunt sermones, incredibiles quidem Graecis nonnullis, habiti tamen utique. Et Otanes quidem, imperium summum Persis in medio deponendum censens, haec verba fecit. *Mihi videtur, inquit, non amplius debere unum e nobis summam imperii potiri: nec enim iucundum hoc fuerit, nec bonum. Videtis enim, Cambysis contumelia quousque progressa sit, et Magi insolentiam estis experti. Et quo pacto bene composita res fuerit unius imperium? cui licet, nulli rationi reddendae obnoxio, facere quidquid libuerit. Tale quidem imperium, si viro etiam omnium optimo committatur, extra consuetos animi sensus facile eum abripiet. Nam praesentes opes insolentiam*

- 15 „ἀρχῇθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα, ἔχει
 „πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ, ὕβρι κακοσημένος,
 „ἔρως πολλὰ καὶ αἰτάσθαι· τὰ δὲ, Φθόνῳ. καίτοι
 „ἄνδρα γε τύραννον, ἄθρονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε
 „πάντα τὰ ἀγαθὰ· τὸ δ' ὑπεναντίον τούτου εἰς τοὺς
 20 „πολυήτας πέφυκε. Φθονεῖ γὰρ τοῖσι ἀρίστοισι πε-
 „ρσοῦσί τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίοις τῶν
 „ἀσπῶν, διαβολὰς δὲ ἀριστος ἐνδέκεσθαι. ἀναρμωστό-
 „τατον δὲ πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωμά-
 „ζε· ἀχθεῖται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἦν τε θε-
 25 „ραπείῃ τις κάρτα, ἀχθεῖται ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ
 „μέγιστα ἐρχομαι ἐρέων· νόμαια τε κινεῖ πάτρια, καὶ
 „βιάται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. Πλήθος δὲ ἀρ-

ei innascuntur; invidia autem principio innata est homini. Et haec duo habens, omnem habet pravitatem: alia enim scelestia multa, insolentia repletus, faciet; alia, invidia. Quamquam virum in regia dignitate constitutum oportebat utique invidia vacare, quippe bonis rebus omnibus abundantem. At contrarium huius ei accidere adversus cives solet: invidet enim optimis quibusque, quod supererunt vivantque; et gaudet pessimis, horumque adversus illos calumnias facillime admittit. Quod vero maxime omnium incongruum est: si modice eum admiraris, aegre fert quod non summo opere colatur; si quis eum summo opere colit, offenditur, adulatorem esse existimans. Denique, ut dicam quae sunt maxima: instituta mutat patria, vim adfert mulieribus, occidit iniudicatos. At populi imperium, primum, nomen habet omnium

„χον, πρῶτα μὲν, οὐνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσο-
 „νομίην. δεύτερα δὲ, τούτων, τῶν ὁ μούναρχος, ποιεῖ οὐ-
 „δεν. πάλω μὲν ἀρχαὶς ἀρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, 30
 „βουλευμάτα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Τίθεμαι
 „ὦν γνώμην, μετέντας ἡμέας μούναρχίην, τὸ πλῆθος
 „αἰξεν' ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνὶ τὰ πάντα.“ Ὀτάνης μὲν
 81 δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐσέφερε. Μεγάβυζος δὲ ὀλι-
 γαρχίῃ ἐκέλευε ἐπιτράπειν, λέγων ταῦτα· „Τὰ μὲν
 „Ὀτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων, λελέχθω καὶ μοὶ ταῦ-
 „τα· τὰ δ' ἐς τὸ πλῆθος ἀνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνώ-
 „μης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκα. ὁμίλου γὰρ ἀχρητοῦ οὐδέν 5
 „ἔστι ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβριστότερον. καὶ τοι, τυράννου
 „ὑβριν φεύγοντας ἀνδρας, ἐς δήμου ἀκολάστου ὑβριν

*honestissimum, iuris aequalitatem. Deinde, eorum quae patrat is qui unus imperat, nihil facit. Sorte gerit imperia et magistratus; potestatem habet rationi reddendae obnoxiam; consilia omnia ad commune civium refert. Quare si ego cen-
 seo, misso facto unius imperio, multitudini impe-
 rium potestatemque esse permittendam: num in
 multitudine insunt omnia. Hanc Otanes sententiam dixit. (81.) Tum Megabyzus, censeas paucorum
 imperio res esse permittendas, in hunc modum est locutus. Quae Otanes de abolenda regia potestate
 dixit, eadem mihi quoque dicta sunt: quod vero ad multitudinem deferri iussit imperium, ab op-
 tima sententia aberravit. Nam inutili turba nihil est insipientius, nihilque insolentius. Atqui hoc
 neutiquam ferendum, ut, qui regis contumeliam effugere cupimus, iidem in plebis indomitae inci-*

- „πεσείην, ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχετόν. ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι
 „ποιέει, γινώσκων ποιεῖ· τῷ δὲ οὐ γινώσκειν ἐνι. κῶς
 10 „γὰρ ἂν γινώσκοι, ὅς οὐτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλὸν
 „οὐδὲν, οὐδ' οἰκήιον; ὥθελι τε ἐμπεσῶν τὰ πρήγματα
 „ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ ἵκελος; Δήμῳ μὲν νυν,
 „οἱ Πέρησι κακὸν νοέουσι, οὔτοι χράσθων. ἡμεῖς δὲ,
 „ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὀμιλίην, τού-
 15 „τοισι περιτέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ
 „αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν οἶκος ἀρίστα βου-
 „λεύματα γίνεσθαι.“ Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώ-
 „μην ἐπέφερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώμην, 82
 „λέγων· „Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς τὸ πλῆ-
 „θος ἔχοντα, δοκεῖ οὐδ' ὡς λέξαι· τὰ δ' ἐς ὀλιγαρχ-

damus contumeliam. Nam ille, si quid facit, intelligit tamen quid sit quod facit: at plebi ne hoc quidem inest, ut intelligat. Quo enim pacto intelligat, quum nec didicerit nec noverit honestum aut conveniens quidquam, et deproperet negotia, cum impetu sine mente irruens, torrenti flumini similis? Popolari igitur statu hi utantur, qui Persis male cupiunt: nos vero optimorum virorum seligamus societatem, cui imperium deferamus; quorum nempe in numero nos quoque erimus ipsi. Optimorum autem virorum consentaneum est optima etiam esse consilia. Haec est sententia a Megabyzo in medium proposita. (82.) Tertio loco Darius dixit sententiam, his usus verbis: Mihi vero, quae Megabyzus dixit ad multitudinem spectantia, ea recte dixisse videtur; quae vero ad oligarchiam spectant, non recte.

„χίην, οὐκ ὀρθῶς. Τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάν- 5
 „των τῶν λέγω ἀρίστων ἑόντων, δήμου τε ἀρίστου, καὶ
 „ὀλιγαρχίης, καὶ μοναρχου, πολλῷ τοῦτο προέχειν
 „λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν
 „Φανείη· γνώμη γὰρ τοιαύτη χρεώμενος, ἐπιτροπεύει
 „ἂν ἀμωμήτως τοῦ πλήθους· σιγῶτό τε ἂν βουλευμα- 10
 „τα ἐπὶ δυσμενέας ἀνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλι-
 „γαρχίῃ, πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι εἰς τὸ κοινόν,
 „ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἕκα-
 „στος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμησὶ τε νικᾷν,
 „εἰς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται. ἐξ ὧν στά- 15
 „σιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στασίων, Φόνος· ἐκ δὲ τοῦ
 „Φόνου, ἀπέβη εἰς μοναρχίην· καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε,

Nam si tria proposita sint, et quodque eorum, quae dico, in suo genere optimum, optimus status popularis, optima oligarchia, et monarcha optimus; horum trium hoc postremum reliquis longe praeferendum esse autumo. Etenim unius viri imperio qui sit optimus nihil profecto melius queat reperiri: optimo quippe consilio utens, inculpatus administrabit res multitudinis, et ea ratione consilia adversus male animatos capta, tacita maxime habebuntur. In oligarchia vero, quum plures sint virtutem in commune exercentes, validae privatim inimicitiae exsistere amant: etenim, dum quisque cupit esse princeps, vultque ut sua sententia vincat, in magnas incidunt inimicitias: tum ex inimiciis existunt seditiones, ex seditionibus caedes, et ex caedibus ad unius imperium res redit: atque ita adparet, quanto sit hic status

„ὅσω ἴσῃ τούτῳ ἄριστον. Δήμου τε αὖ ἄρχοντος, ἀδύ-
 „νατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι. κακότητος τοίνυν
 20 „ἐγγινομένης εἰς τὰ κοινὰ, ἔχθρα μὲν οὐκ ἐγγίνεται
 „τοῖσι κακοῖσι, Φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες
 „τὰ κοινὰ, συγκύψαντες ποιεῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γί-
 „νεται, εἰς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους
 „παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θωυμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ
 25 „δήμου· θωυμαζόμενος δὲ, ἂν ὧν ἐφάνη μουνάρχος
 „εἰάν· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὥς ἡ μουναρχίη
 „κράτιστον. Ἐνὶ δὲ ἑπεὶ πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν,
 „κόθεν ἡμῶν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο; καὶ τεῦ δόντος; κότε-
 „ρα παρὰ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μουνάρχου; Ἐχω
 30 „τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἑνα ἄνδρα,

*melior. Rursus, imperante plebe, fieri non potest
 quin pravitas se insinuet: pravitate vero in repu-
 blica gliscente, inimicitiae quidem inter pravos
 non existunt, sed validae amicitiae: nam, qui rei
 publicae malefaciunt, conspirantes id agunt: atque
 hoc ita succedit, usque dum existat aliquis populi
 patronus, qui hisce finem imponat. Eo fit igitur,
 ut hunc talem miretur populus; et mox eidem,
 quem populus miratur, summa imperii defertur:
 atque ita rursus hic idem ostendit, unius impe-
 rium esse optimum. Ut autem uno verbo omnia
 complectar, unde nobis libertas exstitit? quis nobis
 eam dedit? populus-ne, an oligarchia, an unus
 imperans? Est igitur mea haec sententia, quum
 per unum virum in libertatem simus vindicati,
 ut hanc imperii formam tueamur, adhaec patria*

- „τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν· χωρὶς τε τούτου, πατρίους
 „νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.“
- 83 Γινώμαι μὲν δὴ τρεῖς αὐται προεκέατο· οἱ δὲ τέσσε-
 ρες τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. Ὡς δὲ ἐσώθη
 τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσησι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆ-
 σαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε· „Ἄνδρες στασιῶ-
 „ται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμέων βασι- 5
 „λέα γενέσθαι, ἥτοι κλήρω γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρε-
 „ψάντων τῶ Περσέων πλήθει τὸν ἂν ἐκείνοι ἐλῶνται,
 „ἢ ἄλλῃ τινὶ μηχανῇ. Ἐγὼ μὲν νυνὶ ὑμῖν οὐκ ἐναγα-
 „νιεύμαι· οὔτε γὰρ ἄρχειν, οὔτε ἄρχεσθαι, ἐθέλω.
 „ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ’ ᾧ τε ὑπ’ 10
 „οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ’
 „ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.“ Τούτου εἵπαντος ταῦτα, ὥς.

ne aboleamus instituta bene habentia; nec enim hoc utile nobis fuerit.

(83.) Tres igitur istae sententiae fuerunt proposi-
 tae; et reliqui quatuor ex septemviris huic postremae
 adhaeserunt. Ut vero succumbere suam sententiam
 vidit *Otanes*, qui iuris aequitatem inter Persas stu-
 duerat stabilire, ita in collegarum medio locutus
 est: *Viri socii, adparet igitur necesse esse, ut
 unus e nobis rex creetur, sive is sorte lectus, sive
 Persis permittamus arbitrium eligendi quem illi
 voluerint, sive qua alia ratione. At equidem vobis-
 cum in contentionem non descendam, nec enim
 imperare volo, nec parere imperio. Itaque hac
 conditione ego vobis cedo imperio, ut nullius ve-
 strum imperio sim subiectus, nec ego ipse, nec
 ex meis posteris quisquam. Quae quum ille dixis-*

συνεχώμενον οἱ ἐξ ἐπὶ τούτοις, οὗτος μὲν δὴ σφί οὐκ
 ἐπηγανίζετο, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου κατήστο. Καὶ νῦν
 15 αὐτὴ ἡ οἰκίη διατελεῖ μούνη ἐλευθέρῃ εὐῶσα Περσέων,
 καὶ ἄρχεται τσαῦτα ὅσα αὐτὴ θέλει, νόμους οὐκ
 ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ 84
 ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δικαιοτάτα στήσονται· καὶ
 σφί ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν, καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνῃ αἰεὶ
 γινόμενοις, ἢ ἐς ἄλλαν τινὰ τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ βασι-
 5 λείᾳ, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτεος ἐκά-
 στου, καὶ τὴν πᾶσαν δαρεὴν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τι-
 μιωτάτῃ. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσαν οἱ δίδοσθαι ταῦ-
 τα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέ-
 στησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἐξαίρεται. Ταδε
 10 δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν· παρίεναι ἐς τὰ βασιλῆϊα

set, reliqui sex postulatis eius sunt adsensi; et ille
 cum his in contentionem non descendit, sed ex eo-
 rum medio discessit. Atque ad hunc diem familia
 haec, una ex cunctis Persis, sui iuris esse perseverat,
 neque paret imperio nisi quatenus vult ipsa, cacte-
 rum leges non transgrediens Persarum. (84.) Inde
 reliqui ex septemviris consultantes de rege aequis-
 sima conditione constituendo, decreverunt, ut *Otanes*,
 eiusque in omne futurum tempus posterī, si alii cui-
 piam ex septem viris regia obtingeret dignitas, emi-
 nenter prae caeteris Medica veste quotannis, omnibus-
 que muneribus quae apud Persas honorificentissima
 habentur, donaretur. Haec Otani extra ordinem con-
 ferenda decreverunt eo, quod is primus rem propo-
 suerat, et ad deliberandum illos convocaverat. In
 commune vero haec placuere: cuique ex septemviris,

πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἑπτὰ ἄντι ἰσαγγελάος, ἣν μὴ τυγχάνῃ εὐδῶν μετὰ γυναικὸς βασιλεὺς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξῆναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν συνεπαυαστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιλείης ἐβούλευσαν τοιόνδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶτος φθίγῃ- 15
ται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιλείην.

- 85 Δαρείῳ δὲ ἦν ἵπποκόμος, ἀνὴρ σοφός, τῷ αὖνομα ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπὶ τε διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε· „Οἰβάρες, ἡμῖν δέδοκται „περὶ τῆς βασιλείης ποιέειν κατὰ τάδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵπ- „πος πρῶτος φθίγῃται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐτῶν 5 „ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιλείην. νῦν „ὦν, εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὥς ἂν ἡμεῖς σχῶ- „μεν τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις.“ Ἀμείβεται

qui vellet, licitum fore intrare regiam *sine internuncio*, nisi forte cum uxore rex concumberet: praeterea, non licere regi aliunde uxorem ducere nisi ex coniuratorum familia. De ratione vero constituendi regis hoc decreverunt, ut, cuius equus oriente sole primus hinnitum edidisset in suburbio, ipsis insidentibus, is regnum obtineret.

(85.) Erat *Dario* equorum custos, callidus homo, cui nomen *Oebares*. Huic homini, postquam e concilio discesserunt, dixit *Darius*: *Oebares*, quod ad regnum spectat, hoc facere decrevimus: cuius equus inter solis ortum, nobis insidentibus, primus hinnitum ediderit, illum regem fore. Tu igitur si quod nosti artificium, fac ut nobis obtingat haec dignitas, non alii cuiquam. Cui *Oebares* respondit: Si in

- Οὐβάρης τοῖσδε· „Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ
 10 „τοῖ ἐστὶ ἡ βασιλέα εἶναι ἢ μὴ, θάρσσε τούτου ἕνεκεν,
 „καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· ὡς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος
 „πρὸ σέυ ἐσται τοιαῦτα ἔχω φάρμακα.“ Λέγει Δα-
 ρείος· „Εἰ τοίνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὥρῃ μὴ
 „χανᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὡς τῆς ἐπιούσης
 15 „ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῶν ἐστὶ.“ Ἀκούσας ταῦτα ὁ Οὐ-
 βάρης, ποιέει τοιόνδε· ὡς ἐγίνετο ἡ νύξ, τῶν θηλέων
 ἵππων μίην, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔστεργε μάλιστα,
 ταύτην ἀγαγὼν εἰς τὸ προάστειον, κατέδησε, καὶ ἐπὶ-
 γαγε τὸν Δαρείου ἵππον· καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιῆγε
 20 ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχρίμπτων τῇ θηλέῃ· τέλος δὲ,
 ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὴν ἵππον. Ἄμ' ἡμέρῃ δὲ διαφωσκού- 86
 ση, οἱ ἐξ, κατὰ συνθήκαντο, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵπ-
 πων. διεξελαινόντων δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὡς κατὰ

*hoc situm est, here, ut tu rex sis aut non sis. confi-
 de huius rei caussa, et bono animo esto: nec enim
 alius prae te rex erit; talia habeo medicamenta. Re-
 ponit Darius: Quod si ergo tale quoddam habes com-
 mentum, adest tempus quo illud pares, nec diffe-
 ras; in crastinum enim certamen nobis est pro-
 positum. Quibus auditis, haec machinatur Oeba-
 res. Ut ingruit nox, ex equabus unam, quam prae
 caeteris amabat Darii equus, in suburbium ductam
 adligat; dein adductum Darii equum aliquamdiu
 circa illam circumducit, paulatim adpropinquans;
 ad extremum, ut illam ineat, admittit. (86.) Simul
 atque dies illuxit, aderant sex viri equis insidentes,
 sicut inter eos convenerat. Qui dum per suburbium
 vehuntur, ubi ad eum locum venerunt quo proxima*

τοῦτο τὸ χωρίον ἐγίνοντο ἵνα τῆς παροιχομένης νυκτὸς κατεδίδετο ἡ Θήλεια ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος 5 προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι, ἀστραπή ἐξ αἰθέρος καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγυνόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσέ μιν, ὥσπερ ἐκ συνθέτου τευ γινόμενα· οἱ δὲ, καταβορόντες ἀπὸ τῶν 87 ἵππων, προσεκύνον τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλῆα. Οἱ μὲν δὲ φασὶ τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι. οἱ δὲ, τοιαῦτα (καὶ γὰρ ἐπ' αἰμφότερα λέγεται ὑπὸ Περσίων) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄνδρων ἐπιφάσας τῇ χειρὶ, ἔχοι αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ 5 ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους, τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα, πρὸς τοῦ Δαρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενῖκαι· τὸν δὲ, αἰσθόμενον, Φριμάξασθαι τε καὶ χρεμέτισαι.

88 ΔΑΡΕΪΟΣ τε δὴ, ὁ Ὑστάσπεος, βασιλεὺς ἀπε-

nocte adligata fuerat equa, ibi adcurrrens Darii equus hinnitum edidit : et eodem temporis momento fulgur atque tonitru sereno de coelo exstitit. Atque haec, Dario veluti ex composito quodam supervenientia, auspiciū consummarunt : et reliqui quinque, ex equis decilientes, ut regem *Darium* adoraverunt. (87.) De *Oebare* duplex apud Persas fama fertur ; aliis id eum, quod dixi, fecisse narrantibus ; aliis hocce : genitalia equae sua manu eum attrectasse, manumque in subligaculis occultasse ; dein, quum oriente sole in eo essent equi ut procederent, exsertam manum naribus equi Darii admovisse ; moxque hunc, ad odoris sensum, infremuisse hinnitumque edidisse.

(88.) DARIUS igitur, *Hystaspis filius*, rex renun-

δέδεκτο· καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλὴν
 Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον
 αὐτῆς Καμβύσου. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμᾶ κατήκουσαν
 5 ἐπὶ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέν-
 τες Καμβύσου ἐπ' Αἴγυπτον· ἀεκόντων γὰρ Ἀρα-
 βίων, οὐκ ἂν ἐσβάλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. Γάμους
 τε τοὺς πρώτους ἐγάμει Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν
 δύο θυγατέρας, Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστῶνῃν· τὴν μὲν
 10 Ἀτοσσαν, προσνυμφήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ,
 καὶ αὐτῇ τῷ Μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστῶνῃν, παρθένον.
 ἑτέραν δὲ, Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα, ἔγχε, τῇ
 ὄνομα ἦν Πάρμυς. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνου θυ-
 γατέρα, ἣ τὸν Μάγον καταδὴλον ἐποίησε. δυνάμιός τε
 15 πάντα οἱ ἐπιπλέατο. Πρῶτον μὲν νυν τύπον ποιησάμε-
 νος λίθινον, ἔστησε· ζῶον δὲ οἱ ἐνῆν, ἀνὴρ ἱππεύς· ἐπέ-

ciatus est: omnesque Asiae populi, Arabibus excep-
 tis, imperio eius paruerunt, a Cyro primo subacti,
 ac dein rursus a Cambyse. Arabes vero numquam in
 servitutum sunt redacti, sed hospites erant et amici,
 qui Cambysi transitum in Aegyptum praestiterunt;
 nam invitis Arabibus numquam in Aegyptum pene-
 trare Persae potuissent. Matrimoniaque Darius iniit
 nobilissima inter Persas, cum duabus Cyri filiabus,
 Atossa et Artystone; quarum illa quidem ante Cam-
 bysis uxor fuerat, fratris sui, deinde rursus Magi;
 Aristone vero virgo erat: praeterea Smerdis filiam,
 Cyri filii, uxorem duxit, cui nomen erat Parmys:
 habuitque etiam Otanis filiam, quae Magum prodi-
 derat. Quumque iam omni ex parte stabilita esset
 eius potentia, primum monumentum statuit lapi-

γραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε· ΔΑΡΕΙΟΣ Ὁ
 ὙΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ἹΠΠΟΥ ΤΗΣ ἈΡΕ-
 ΤΗΣ (τὸ οὐνομα λέγων) ΚΑΙ ΟἴΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ἹΠ-
 ΠΟΚΟΜΟΥ, ἘΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑ- 20
 89 ΣΙΛΗΙΗΝ. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι, ἀρχὰς
 κατιστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σάτρα-
 πῆϊας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἀρχοντας
 ἐπιστήσας, ἐτάξατο Φόρους οἱ προσίεναι κατὰ ἔθνηά
 τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστάσ- 5
 σων, καὶ ὑπερβαίνειν τοὺς προσεχέας, ἄλλοισι ἄλλα
 ἔθνη τὰ ἐκαστέρῳ νέμων. Ἀρχὰς δὲ καὶ Φόρων πρόσ-
 οδον τὴν ἐπέτεον κατὰ τάδε διέιλε. τοῖσι μὲν αὐτῶν
 ἀργύριον ἀπαγινέουσι, εἶρητο Βαβυλωνίον σταθμὸν τά-
 λατον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εὐ- 10

deum, cui figura insculpta erat, vir equo insidens,
 cum inscriptione huiusmodi: DARIUS HYSTASPIΣ FI-
 LIUS EQUI VIRTUTE (nomen equi hic erat adscri-
 ptum) ET OEBARIS EQUORUM CUSTODIS REGNUM PER-
 SARUM OBTINUIT. (89.) His domi peractis, *impe-
 rium* in *praefecturas* distribuit, *viginti* numero,
 quas *satrapias* illi vocant. Quibus constitutis prae-
 fecturis, nominatisque singularum praefectis, *tributa*
 ordinavit, quae ei e singulis populis redirent; ita qui-
 dem ut aliis populis finitimos populos adtribueret,
 et finitimos hos praetermittens [*scil. nomina eorum*
in viginti praefectarum numero praetermittens]
 aliis rursus populis alios remotiores adtribueret.
 Praefecturas autem et annua tributa hoc modo con-
 stituit. Quibus imperatum est argentum adferre, his
 praedictum erat, ut Babylonico pondere talentum ad-

βοικόν. τὸ δὲ Βαβυλωνίον τάλαντον δύναται Εὐβοί-
 δας ἐβδομήκοντα μνίας. Ἐπὶ γὰρ Κύρου ἀρχοντας,
 καὶ αὐτὶς Καμβύσιω, ἦν κατεστηκός οὐδὲν Φόρου πέρι,
 ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ
 15 Φόρου, καὶ παραπλήσια ταύτῃ ἄλλα, λέγουσι Πέρ-
 σαι, ὡς Δαρῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δε-
 σπότης· Κύρος δὲ, πατήρ· ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάν-
 τα τὰ πηγήματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπός τε ἦν καὶ ὀλί-
 γωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἥπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα
 ἐμηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων 20
 τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυ-
 κίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, εἰς γὰρ ἦν οἱ τε-
 ταγμένος Φόρος οὗτος, προσήϊε τετρακόσια τάλαντα
 5 ἀργυρίου. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτός οἱ νομὸς κατεστήκει.

ferrent; quibus aurum imperatum, hi Euboicum ad-
 ferrent talentum: valet autem Babylonium talentum
 Euboicas libras septuaginta. Nam Cyro imperante,
 atque etiam dēin Cambyse, de tributo pendendo
 nihil erat constitutum, sed dona adferebant. Itaque
 propter hanc tributorum impositionem, et alia huic
 similia, aiunt Persae, *institorem fuisse Darium;*
Cambysen vero, dominum; Cyrum, patrem fuisse.
Darium enim, ut institorem administrasse reg-
num; Cambysen durum fuisse et superbum; Cy-
rum vero mitem, qui omne bonorum genus ipsis
parasset. (90.) Ab Ionibus igitur, et Magnetibus
 Asiam incolentibus, et Aeolensibus, et Caribus, et
 Lyciis, et Milyensibus, et Pamphylis, (quibus in
 commune unum erat tributum impositum) quadrin-
 genta redibant argenti talenta: haec *prima erat prae-*
fectura. A Mysis vero, et Lydis, et Lasoniis, et Ca-

Ἄπο δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Λασονίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγενίων, πεντακόσια τάλαντα. νομὸς δεύτερος οὗτος. Ἄπο δὲ Ἑλλησποντίων, τῶν ἐπὶ δεξιὰ ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηάκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἐξή- 10
κοντα καὶ τριηκόσια ἦν τάλαντα φόρος. νομὸς τρίτος οὗτος. Ἄπο δὲ Κιλικίων, ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἰς γινόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια· τούτων τεσσαράκοντα μὲν καὶ ἑκα- 15
τὸν εἰς τὴν Φρουρέουσιν ἵππον τὴν Κιλικίην χώραν ἀνα-
σιμεῖτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Δαρείῳ ἐφεί-
91 τα. νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἄπο δὲ Ποσειδηίου πόλιος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρῳ οἰκισεῖ ἐπ' οὐρουσι τοῖσι Κιλικίων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων, ταῦτα γὰρ ἦν

XC. 7. Ὑγενίων. *Suspectum nomen.* Αὐτενίων nonnulli.

baliis, et Hygennensibus, quingenta talenta: *altera* haec praefectura. Ab Hellespontiiis, ad dextram intro naviganti, et Phrygibus, et Thracibus Asiam incolentibus, et Paphlagonibus, et Mariandynis, et Syriis, trecenta sexaginta talenta tributii nomine redibant: *tertia* haec praefectura. A Cilicibus trecenti sexaginta equi candidi, unus in diem, et quingenta argenti talenta; quorum talentorum centum et quadraginta in equitatum insumebantur, qui Ciliciam provinciam custodiebat, reliqua trecenta et sexaginta ad Darium mittebantur: *quarta* haec praefectura. (91.) A Posidco urbe, quam Amphilocho condidit, Amphiarai filius, in Cilicum et Syrorum confinibus, ab hac incipiendo usque ad Aegyptum (excepta Arabum di-

5 ἀτελέα, πενήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα Φέρος ἦν.
ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συ-
ρίη ἡ Παλαιστίνη καλομένη, καὶ Κύπρος. νομὸς πέμ-
πτος οὗτος. Ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν προσε-
χέων Αἰγύπτῳ, καὶ Κυρήνης τε καὶ Βάρκης, (ἐς γὰρ
10 τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὗται ἑκακοσμέατο,) ἑπτακόσια
πρῶτῃε τάλαντα, παρὲξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γι-
νομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγένετο ἐκ τῶν ἰχθύων. τούτων τε δὴ
χωρὶς τοῦ ἀργυρίου, καὶ τοῦ ἐπιμετρούμενου σίτου, προσ-
ῃε ἑπτακόσια τάλαντα· πρὸς γὰρ, δύο καὶ δέκα μυ-
15 ριάσι, Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχει τῷ ἐν Μέμ-
φι κατοικημένοισι, καταμετρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων
ἐπικούρουσι. νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δὲ, καὶ
Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς τὸ αὐτὸ

XCI. 14. πρὸς γὰρ. *Alii σίτου γάρ. Ibid. μυριάσι. An μυ-
ριάδας? centum et viginti millia medimnorum frumenti.*

tionem, quae tributum erat immunitatis) tributum impositum erat trecentorum quinquaginta talentorum. Est autem in hac praefectura Phoenice omnis, et Palaestina quae vocatur Syria, et Cyprus: quinta haec praefectura. Ex Aegypto vero, et Afris Aegypti finitimis, et ex Cyrene et Barce, (nam et hae Aegyptiacae praefecturae erant adtributae) septingenta redibant talenta, praeter pecuniam quod ex Moeridis lacu ex piscibus redibat: praeter hanc, inquam, pecuniam, ac praeter demensum frumentum, septingenta redibant talenta; nam insuper frumentum metiuntur duodecim myriadibus Persarum, qui in Alba arce Memphi habitant, horumque auxiliariis: sexta haec praefectura. Sattagydae, Gandarii, Dadicae et Aparytae, in unam praefecturam, quae septima est,

τεταγμένοι, ἐβδόμηκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέ-
 φερων νομὸς οὗτος ἐβδόμος. ἀπὸ Σούσων δὲ, καὶ 20
 τῆς ἄλλης Κισσίων χώρας, τριηκόσια νομὸς ὄγδοος
 92 οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυ-
 ρίης, χίλια οἱ προσήϊε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες
 ἑκτομῖαι πεντακόσιοι νομὸς ἑνᾶτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἀγ-
 βατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς, καὶ Παρικανίων,
 καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια 5
 τάλαντα νομὸς δέκατος οὗτος. Κασπιοὶ δὲ καὶ Παι-
 σίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρῆται, ἐς ταῦτό συμ-
 φέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνον. νομὸς ἐνδέ-
 κατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἐξή-
 κοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα Φόρος ἦν. νομὸς δυω- 10
 93 δέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ, καὶ Ἀρμενίων,
 καὶ τῶν προσεχίων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τε-

contributi, centum septuaginta conferebant talenta.
 Ex Susis et reliqua Cissiorum regione, trecenta talenta
 redibant: *octava* haec praefectura. (92.) Ex Babylo-
 ne reliquaue Assyria mille argenti talenta redibant
 Dario, et castrati pueri quingenti: *nona* haec prae-
 fectura. Ex Agbatanis et reliqua Medica provincia,
 et Paricanis et Orthocorybantibus, quadringenta
 quinquaginta talenta: *decima* haec praefectura. Cas-
 pii et Pausicae, tum Pantimathi et Daritae, unâ con-
 tributi, talenta conferebant ducenta; *undecima* haec
 praefectura. A Bactrianis ad Aeglos usque tributum
 pendebatur trecentorum et sexaginta talentorum:
duodecima haec praefectura. (93.) Ex Pactyica et
 ex Armeniis horumque finitimis usque ad Euxinum
 Pontum, quadringenta talenta: *decima tertia* haec

τρακόσια τάλαντα. νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος.
 Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγίων, καὶ Θαμαναίων,
 5 καὶ Οὐτίων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοις οἰ-
 κούντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ, ἐν τῇσι τοὺς
 ἀνασπάστους καλομένους κατοικίξει βασιλεὺς, ἀπὸ
 τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγένετο φόρος. νο-
 μὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κά-
 10 σπιοι πενήκοντα καὶ διηκόσια ἀγίνον τάλαντα. νο-
 μὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χο-
 ράσμοι, καὶ Σόγδοι τε καὶ Ἄρειοι, τριηκόσια τάλαντα.
 νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παρικάνιοι δὲ, καὶ 94
 Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας, τετρακόσια τάλαντα ἀπα-
 γίνον· νομὸς ἑβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματινηοῖσι
 δὲ, καὶ Σάσπειροι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπτε-
 5 τακτο τάλαντα. νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μό-
 σχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσ-

XCIII. 9. Κάσπιοι. Κάσπιοι ed. Reiz. ex coniect.

praefectura. A Sagartiis, et Sarangis, et Tamanceis, et Utiis, et Mycis, et ex Rubri maris insulis, quas his, qui *relegati* vocantur, habitandas rex adsignat, ex his omnibus sexcenta talenta tributii nomine cgebantur: *decima quarta* haec praefectura. Sacae et Caspii ducenta quinquaginta contulerunt talenta: praefectura haec *decima quinta*. Parthi vero et Chorasmi, et Sogdi et Arei, trecenta talenta: *decima sexta* praefectura. (94.) Paricanii et Aethiopes Asiam incolentes, quadringenta conferebant talenta: praefectura haec *decima septima*. Matienis, Saspiribus et Alarodiis ducenta imposita talenta erant: praefectura haec *decima octava*. Moschis et Tibarenis et Macronibus, et Mossynoecis et Maribus trecenta imperata talenta:

συνοίκιοις, καὶ Μαρσί, τριηκόσια τάλαντα προείρητο.
 νομὸς εἷνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθος τε
 πολλῶ πλείστον ἐστὶ πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώ-
 πων, καὶ Φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, 10
 ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος. νομὸς εἰκο-
 95 στὸς οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλωνίον πρὸς
 τὸ Εὐβοικὸν συμβαλλεόμενον τάλαντον, γίνεται τεσ-
 σεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα.
 τὸ δὲ χρυσίον τρισκαίδεκάστασιον λογιζόμενον, τὸ ψή-
 γμα εὐρίσκεται ἐὼν Εὐβοικῶν ταλάντων ὀγδῶκοντα 5
 καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὧν πάντων
 συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοικὰ τάλαντα συνελέ-
 γετο ἐς τὸν ἐπέτειον Φόρον Δαρείῳ μύρια καὶ τετρακισ-
 χίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα· τὸ δ' ἐτι τού-
 96 των ἔλασσον ἀπιεῖς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσήϊε

XCIV. 7. Μαρσί. Vulgo Μάρδοισι. Alii Μάρσοισι vel Μαρσοῖσι.

XCv. 2 seq. τεσσαρ. καὶ πεντ. Unus cod. ὀγδῶκοντα καὶ ὀκτακόσια.

praefectura haec *decima nona*. Indorum populus
 longe frequentissimus omnium quos novimus homi-
 num est, et tributum hi pependerunt pro ratione alio-
 rum omnium, trecenta et sexaginta talenta ramento-
 rum auri: *vicesima* haec praefectura. (95.) Iam
 Babylonium argentum si cum Euboico conferatur,
 fuerint talenta novies mille quingenta et quadragin-
 ta. Aurum vero si tredecuplum aestimetur, reperi-
 tur ramentum illud valere talenta quater mille sex-
 centa et octoginta. Quibus cunctis in unam summam
 collectis, tributum nomine colligebantur Dario quot-
 annis Euboicorum talentorum quatuordecim millia
 cum quingentis et sexaginta; ut minorem numerum
 mittam, qui hanc summam excedit. (96.) Hoc tri-

246, 96.

Φόρος ἀπὸ τε τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Λιβύης ὀλιγαχόθεν. προϊόντος μὲντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσήϊε ἄλλος Φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θισσα-
 5 λῆς οἰκημένων. Τοῦτον τὸν Φόρον θησαυρίζει ὁ βασι-
 λεὺς τρόπῳ τοιῷδε. εἰς πίθους κεραμένους τήσας κατεγ-
 χέει· πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, περιαιρεί τὸν κέραμον.
 ἐπεὰν δὲ δευρὴ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτο ὅσου
 αὖν ἑκάστοτε δεήται.

Αὗται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ Φόρων ἐπιτάξεις. 97
 ἡ Περσίς δὲ χώρα μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος·
 αἰτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώραν. Οἷδε δὲ Φόρον
 μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν Φέρων, δῶρα δὲ ἀγίνων. Αἰθίο-
 5 πες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαύνων
 ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας κατιστρέψατο· οἱ περὶ
 τε Νύσῃν τὴν ἰὴν κατοικηνται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνα-

butum Dario ex Asia redibat, et ex exigua Africae parte. Sed procedente tempore etiam aliud ei tributum ex insulis rediit, et ab his qui Europam incolunt usque ad Thessaliam. Hoc tributum tali modo rex in thesauris recondit. Liquefactum metallum in dolia fictilia infundit, et repleto vase frangit testam. Dein, quando pecuniâ indigat, tantumdem cudendum curat, quantum usus postulat.

(97.) Hae igitur sunt praefecturae, et taxationes tributorum. *Persidem* vero regionem solam in tributiarum numero non nominavi; hanc enim a tributis immunem incolunt Persae. Porro impositum quidem tributum non pendebant, sed *dona ferebant* hi. *Aethiopes* Aegypto contermini, quos Cambyses, quum adversus Macrobios Aethiopas arma ferret,

γούσι τὰς ὁρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες, καὶ οἱ πλησιό-
 χωροι τούτοις, σπέρματι μὲν χρίωνται τῷ αὐτῷ τῷ
 καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἔκتهται κατὰ- 10
 γαίᾳ. οὗτοι συναμφοτέροι δια τριτοῦ ἔτεος ἀγίνειν,
 ἀγνέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου
 χρυσοῦ, καὶ διηκοσίας Φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε
 παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους
 εἴκοσι. Κόλχοι δὲ ἐτάξαντο ἐς τὴν δωρεὴν, καὶ οἱ προσ- 15
 εχέεις μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὐρεος· ἐς τοῦτο γὰρ τὸ
 οὐρεος ὑπὸ Πέρσῃσι ἄρχεται· τὰ δὲ πρὸς βορρῇν ἀνεμὸν
 τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. οὗτοι ὦν
 δῶρα, τὰ ἐτάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντητηρίδος
 ἀγίνειν, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀρά- 20
 βιοὶ δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνειν λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν

subegit; qui circa sacram Nysam habitant, et Baccho
 dies festos celebrant. Hi Aethiopes, et horum finiti-
 mi, semine utuntur eodem quo Calantiae Indi, do-
 mos autem habent subterraneas. Hi simul ambo ter-
 tio quoque anno adferebant, adferuntque etiam ad
 meam usque aetatem, duo choenices auri ignem non
 experti, et ducentos truncos ebeni, et quinque pue-
 ros Aethiopes, et viginti magnos dentes elephanto-
 rum. *Colchi* vero pacti sunt de dono ferendo, et ho-
 rum finitimi usque ad Caucasum montem: nam us-
 que ad hunc montem pertinet Persarum imperium;
 qui vero ad septemtrionem sunt Caucasi, hi nil am-
 plius curant Persas. Hi igitur dona, de quibus pacti
 sunt, ad meam usque memoriam quinto quoque
 anno adferebant, centenos pueros, virginesque cen-
 tenas. *Arabes* vero [*Arabii* dicuntur Nostro] quot-

ἔτος. Ταῦτα μὲν οὗτοι δῶρα, παρέξ τοῦ φόρου, βασιλεῖ ἐκόμιζον.

Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπ' οὗ 98
τὸ ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομίζουσι, τρέπω
τοιῶδε κτέωνται. Ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρας τὸ πρὸς ἥλιον
ἀνίσχοντα ψάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ
5 πέρι ἀτρεκές τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἡῶ καὶ ἡλίου
ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί.
Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἐρημία ἐστὶ, διὰ τὴν ψάμ-
μον. Ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνη Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα
σφισι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ· οἱ δὲ, οὗ. οἱ
10 δὲ ἐν τοῖσι ἔλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἰχθύας
σιπέονται ὠμούς, τοὺς αἰρέουσι ἐκ πλοίων καλαμίνων
ἐρμεύμενοι. καλάμου δὲ ἐν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιέε-
ται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτα φλοῖνη·

annis mille adferebant thuris talenta. Haec igitur,
praeter tributum, dona hi regi ferebant.

(98.) *Auri* autem copiam illam, ex qua regi ramenta, quae dixi, adferunt *Indi*, tali modo nanciscuntur. Quae terra inde ab India versus orientem solem porrigitur, ea prorsus sabulosa est. Nam eorum, quos nos novimus, populorum, de quibus certi quidpiam traditur, primi versus orientem solem *Indi* sunt: post Indos enim orientem versus deserta terra est propter sabulum. Sunt autem plures *Indorum populi*, diversis linguis utentes. Et eorum alii nomades sunt; alii non sunt. Sunt etiam qui in paludibus habitant fluminis, vescunturque crudis piscibus; quos capiunt, navigiis ex arundine confectis insectantes quodlibet navigium ex uno genu arundinis confectum. Hi *Indi* vestem gestant ex scirpo; quam, post,

ἤν, ἐπεὶ ἀν' ἐκ τοῦ ποταμοῦ Φλοῦν ἀμήσῳσι καὶ κό-
 ψῳσι, τὸ ἐνθεῦτεν Φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὡς 15
 99 θώρηκα ἐνδύνουσιν. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ οἰκέον-
 τες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσθαι ὤμων' καλέον-
 ται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοῦσδε λέγονται χαῖ-
 σθαι. ὅς ἂν κάμη τῶν αἰστών, ἥν τε γυνή, ἥν τε ἀνὴρ,
 τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστα οἱ ὀμιλέοντες κτείνου- 5
 σι, Φάμενοι, αὐτὸν τηρόμενον τῇ νούσῳ, τὰ κρέα σφίσι
 διαφθείρεσθαι. ὁ δὲ, ἀπαρὸς ἐστὶ μὴ μὲν νοσῆεν· οἱ
 δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείναντες κατευωχέονται.
 ἥν δὲ γυνὴ κάμη, ὥσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα
 γυναῖκες ταῦτά τοῖσι ἀνδράσι ποιέουσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς 10
 γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατευωχέονται. ἐς δὲ τού-
 του λόγον οὐ πολλοὶ τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ
 100 τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πίπτοντα πάντα κτείνουσι. Ἐτέρων

quam scirpum (*phleum*) e flumine demessuerunt tu-
 deruntque, plectunt deinde in storeae modum, et
 tamquam thoracem induunt. (99.) Alii ex *Indis*,
 his ab oriente habitantes, nomades sunt; cruda carne
 vescentes, qui *Padaei* vocantur. Instituti hi utun-
 tur huiusmodi. Quando quis morbo laborat civium,
 sive mulier, sive vir, tunc virum viri maxime fami-
 liares occidunt, dicentes, si morbo consumeretur,
 carnem ipsis corruptum iri. At ille negat se aegro-
 tare; hi vero, non adsentientes, interficiunt eum epu-
 lanturque. Quando mulier aegrotat, similiter mulie-
 res maxime necessariae idem faciunt quod viris viri.
 Nam et, qui ad senectutem pervenit, eum mactant,
 carneque eius vescuntur: haud multi autem illorum
 eo perveniunt; nam antea quemcumque morbo quo-

δέ ἐστι Ἰνδῶν ὁδε ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε τι σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι· ποιηφαγέουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσι ἐστι ὅσον κέγχρος τὸ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ κάλυκι ἔψουσί τε καὶ σιτέονται. ὅς δ' ἂν εἰς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν εἰς τὴν ἔρημον κέεται· φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτ' ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κα- 101 τέλεξα πάντων, ἐμφανής ἐστι, κατὰπερ τῶν προβάτων· καὶ τὸ χρώμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ παραπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται εἰς τὰς γυναῖκας, οὐ, κατὰπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, κατὰπερ τὸ χρώμα· τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται θορήν. οὗτοι μὲν τῶν Ἰν-

dam correptum interficiunt. (100.) Aliorum *Indorum* alius mos est huiusmodi. Nec occidunt animatum quidquam, nec sementem faciunt, nec domos solent possidere: herbis vescuntur; estque eis semen quoddam, milii fere magnitudine, folliculo inclusum, sponte e terra nascens, quod colligunt, et cum folliculo elixum comedunt. Si quis ex eis in morbum incidit, abit in desertum, ibique iacet; neque quisquam aut mortuum curat, aut aegrotum. (101.) Omnes hi, quos commemoravi, *Indi* foeminis miscentur publice, veluti pecudes; et colorem habent similem maxime Aethiopibus. Semen autem ipsorum genitale non, quemadmodum aliorum hominum, album est, sed nigrum, sicut corporis color: tale vero etiam semen genitale Aethiopes edunt. Hi

δῶν ἑκάστῳ τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος οὐδαμᾶ ὑπήκουσαν.

102 Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρω τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέω ἀνέμου κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι παραπλησίην ἔχουσι διάσταν. οὗτοι καὶ μαχίμωτατοὶ εἰσὶ Ἰνδῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοι 5 εἰσὶ οὗτοι. κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημία διὰ τὴν ψάμμον· ἐν δὲ ὧν τῇ ἐρημίᾳ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάλα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπέκεων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ αὐτέων καὶ παρὰ βασιλείᾳ τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ὧν οἱ 10 μύρμηκες, ποιούμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον, κατὰπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἕλλησι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοίοντα

Indi longius a Persis habitant, meridiem versus; neque umquam Darii paruerunt imperio.

(102.) Alii vero *Indi* Caspatyro urbi et Pactyicae regioni sunt finitimi, a septemtrione reliquorum Indorum habitantes, qui vitae ratione utuntur Bactrianis simili. Hi sunt Indorum bellicosissimi, iidemque qui ad conquiendum *aurum* proficiscuntur. Est enim ibi deserta regio propter sabulum: et in hoc nimirum deserto atque sabulo sunt *formicae*, magnitudine non quidem tanta quanta canum, sed tamen *maiores vulpibus*: quarum nonnullae aluntur apud regem Persarum, in illa regione a venatoribus captae. Hae igitur *formicae*, sub terra habitantes, egerunt sabulum eodem modo sicut in Graecia *formicae*; quibus etiam specie corporis simillimae sunt. *Sabu-*

τοι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσοῖτις. Ἐπὶ
 15 δὴ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται εἰς τὴν ἐρήμον οἱ
 Ἰνδοὶ, ζευζάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σιμωφό-
 ρον μὲν ἐκατέρωθεν ἔρσενά παρὲλκειν. Θήλειαν δὲ, εἰς
 μέσον· ἐπὶ ταύτην δὴ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας
 ὅπως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποσπάσας ζεύξῃ. αἱ
 20 γὰρ σφι καμήλοι ἵππων οὐκ ἦσσαντες εἰς ταχύτητα εἰσι·
 χωρὶς δὲ, ἄχθεα δυνατώτεροι πολλὸν φέρειν. Τὸ μὲν 103
 δὴ εἶδος ὁκοῖον τι ἔχει ἡ καμήλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι
 Ἕλλησι οὐ συγγράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστάται αὐτῆς,
 τοῦτο φράσω. καμήλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει
 5 τέσσαρας μηρούς, καὶ γούνατα τέσσαρα· τὰ δὲ αἰδοῖα,
 διὰ τῶν ὀπισθίων σκελέων πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα.
 Οἱ δὲ δὴ Ἰνδοὶ τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτη χρῶν- 104
 μανοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσόν, λελογισμένως ὅπως

Ium autem quod ab illis egeritur, *auriferum* est.
 Ad hoc igitur colligendum profecturi Indi iungunt
 quisque tres camelos, funalem utrimque marem, qui
 a latere trahant; in medio foeminam, dans operam
 ut a pullis quam recentissime natis abstractam iun-
 gat: hanc ipse conscendit. Sunt enim cameli equis
 velocitate non inferiores, insuper vero ad onera fe-
 renda multo validiores. (103.) Iam, species qui-
 dem qualis sit cameli, Graecis satis gnaris non de-
 scribam: quod vero de eo ignoratur vulgo, hoc di-
 cam. Camelus in posterioribus cruribus quatuor ha-
 bet femora et quatuor genua; veretrum vero inter
 posteriora crura caudam versus spectans. (104.)
 Hoc igitur modo, talique utentes vectura, ad colli-
 gendum aurum proficiscuntur Indi, temporis ratio-

ἂν καυμάτων τῶν θερμωτάτων ὄντων ἴσονται ἐν τῇ
 ἀρπαγῇ· ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφα- 5
 νεές γίνονται ὑπὸ γῆν. Θερμώτατος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος του-
 τοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἰωθινόν· οὐ, κατὰπερ τοῖσι
 ἄλλοισι, μεσαμβρίας· ἀλλ' ὑπερτείλας, μέχρις οὗ
 ἀγορῆς διαλύσις. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῶ
 μᾶλλον, ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτως ὥστ'
 ἐν ὕδατι λόγος αὐτοὺς ἐστὶ βρέχεσθαι τηλικαῦτα. με- 10
 σοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε
 ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδοὺς. ἀποκλιναμένης δὲ
 τῆς μεσαμβρίας, γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατὰπερ τοῖσι
 ἄλλοισι ὁ ἰωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐπιὼν ἐπὶ μᾶλλον
 ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμῇσι ἔων, καὶ τὸ κάρτα ψύχει 15
 105 Ἐπειὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χώρον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες θυ-

nem ita ineuntes ut eâ diei horâ, qua ferventissimi
 sunt aestus, illud rapiant: fervente enim aestu sub
 terra conduntur formicae. Ardentissimus autem his
 hominibus sol est tempore matutino; non, ut aliis
 hominibus, medio die; sed ab eo tempore quo ad
 aliquam altitudinem in coelo pervenit, usque dum
 tempus est a foro discedendi. Per id tempus multo
 magis ibi ardet sol, quam in Graecia medio ipso
 die; ita ut dicantur illi tunc aquâ madere. Medio vero
 die similiter fere sol ardet alios homines atque Indos.
 Postquam de medio coelo declinavit sol, talem ibi
 vim habet, qualem alibi matutinus. Reliquum coeli
 spatium percurrrens, magis magisque friget; donec,
 ubi ad occasum pervenit, admodum etiam friget.
 (105.) Postquam ad locum Indi pervenerunt, culeos,
 quos secum adtulere, sabulo complent, et quam pri-

λάκτα, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τὴν ταχύ-
στην ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες, ὁδμῇ
(ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσίων) μαθόντες, διώκουσι·
5 εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ ἑτέρῳ ὁμοῖον, οὕτω ὥστε, εἰ
μὴ προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρ-
μηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφῶν ἀποσώζεσθαι.
τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων (εἶναι γὰρ ἥσονας
θεῖν τῶν θηλέων) καὶ παραλύεσθαι, ἐπελκομένους οὐκ
10 ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας, ἀναμνησκομένας
τῶν ἔλπιον τέκνων, ἐνδιδόγαι μαλακὸν οὐδέν. Τὸν μὲν
δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Περ-
σαι φασι. ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι, ἐν τῇ χώρῃ,
ὀρυσσόμενος.

Αἱ δ' ἐσχατιαὶ καὶ τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα 106
ἔλαχον, κατὰπερ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι καλ-

CV. 10. οὐκ. *Pavium probo*, κεν *pro* οὐκ *legentem*.

mum sese recipiunt. Protinus enim formicae, odore (ut aiunt Persae) illos sentientes, persequuntur; velocitate autem hanc bestiam alias omnes ita aiunt superare, ut nisi, dum congregantur formicae, viam interim Indi praeciperent, nullus eorum salvus esset evasurus. Iam mares quidem camelos, quum sint ad currendum foeminis inferiores, viribus aiunt deficere, et segnius quodammodo sequi utrumque; foeminas vero, recordantes pullorum domi relictorum, nihil molliter de cursu remittere. Maiorem igitur auri partem hac ratione, ut quidem Persae narrant, nanciscuntur Indi: aliud rarius est aurum, quod ex metallis effloditur.

(106.) *Extremae terrarum partes, nescio quo pacto, res praestantissimas sunt sortitae, quemad-*

λιστα κεκραμένης ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ, πρὸς τὴν ἑω
 ἰσχάτη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδική ἐστι, ὥσπερ ὀλίγον
 πρότερον εἶρηκα. ἐν ταύτῃ, τοῦτο μὲν, τὰ ἔμιλυχα τε 5
 τράποδά τε καὶ τὰ πτεηνὰ πολλῶ μέζω ἢ ἐν τοῖσι
 ἄλλοισι χωρίοσι ἐστι, παρὲς τῶν ἵππων· τούτῳ δὲ ἐσ-
 σοῦνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλυμμένων
 ἵππων. τοῦτο δὲ, χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί· ὁ μὲν,
 ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ 10
 δὲ, ὥσπερ ἐσήμενα, ἀρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ
 ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια, καλλονῇ τε προφέ-
 ροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰν-
 107 δοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρίων χρέωνται. Πρὸς δ' αὖ
 μισαμβροίης ἰσχάτη Ἀραβίῃ τῶν οἰκεομένων χωρίων
 ἐστί· ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τε ἐστί μούνη χωρίων πα-

modum Graccia coeli temperiem longe praestantissi-
 mam sortita est. Est enim ab una parte, orientem
 versus, extrema regionum habitatarum Indica, ut
 paulo ante dixi. In hac igitur, partim, animantes
 quadrupedes atque volucres insunt longe quam in
 reliquis regionibus grandiores, equis exceptis; nam
 magnitudine superantur Indorum equi a Medicis, qui
Nisaei vocantur. Partim vero, auri immensa ibi co-
 pia est; aliud effossum, aliud per flumina devectum,
 aliud ita ut memoravi subreptum. Ibidem porro *ar-
 bores* agrestes pro fructu *lanam* edunt, pulcritudine
 et reliqua virtute ovinam lanam superantem: et vesti-
 mentis Indi ex his arboribus utuntur. (107.) Rur-
 sus, meridiem versus, extrema alia habitatarum re-
 gionum *Arabia* est. In hac vero una regionum om-
 nium thus nascitur, et myrrha, et casia, et cinna-

σίαν Φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ καστή, καὶ κιννάμω-
 5 μων, καὶ λιβάνον. ταῦτα πάντα, πλὴν τῆς σμύρνης,
 δυσπετείως κτείνονται οἱ Ἀράβιοι. Τὸν μὲν γὰρ λιβανω-
 τὸν συλλέγουσι, τὴν στύρακα θυμιάζοντες, τὴν ἐς Ἑλ-
 λησας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιάζοντες λαμβά-
 νουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ἄφες
 10 ὑπέπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάλα, ποικίλοι τὰ εἶδη, φυ-
 λάσσουσι, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον· οὗτοι
 οἵπερ ἐκ' Αἰγύπτου ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ
 ἀπειλαύνονται ἀπὸ τῶν δένδρεων, ἢ τῆς στύρακος τῷ
 καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τὸδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα ἂν 108
 γῆ ἐπίμπλατο τῶν ὀφίων ταύτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ'
 αὐτοὺς οἶόν τι κατὰ τὰς ἐχθίνας ἡπιστάμην γίνεσθαι.
 Καί πως τοῦ Θεοῦ ἡ προνοία, ὥσπερ καὶ οἶκος, ἔστι
 5 εἰῶσα σοφή. ὅσα μὲν γὰρ ψυχὴν τε διελὰ καὶ ἐδώ-

momum, et ladanum. Haec quidem omnia, *myrrham*
 si excipias, non sine labore nanciscuntur Arabes. *Thus*
 quidem colligunt, styracem adolentes, quae in Grae-
 ciam a Phoenicibus importatur. Styrace, inquam,
 incensâ thus nanciscuntur: arbores enim thuriferas
 custodiunt alati serpentes, exiguo corpore, variegata
 specie, ingenti numero arborem quamque circumse-
 dentes; iidem qui Aegyptum veluti hostile agmen
 invadunt. Nulla vero alia re, nisi styracis fumo, hi ab
 arboribus illis abiguntur. (108.) Aiunt vero etiam
 Arabes, universam terram his serpentibus oppletum
 iri, nisi illis accideret id quod compertum habeo
 viperis accidere. Et recte puto dixerim, Dei provi-
 dentiam, ut est consentaneum, vere esse sapientem.
 Nam, quae et timidæ indolis sunt animalia, et quae

διμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγωνα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ἐπιλίπη κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνηρά, ὀλγόγωνα. τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὴ τι πολύγονόν ἐστι, ἐπικρίσκεται μούνον πάντων θηρίων· καὶ 10 τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ· τὸ δὲ, ψιλόν· τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτερσι πλάσσεται· τὸ δὲ, ἀναιρέεται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, εὐὸν ἰσχυρότατον καὶ θρασύτατον, ἀπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἐν· τίκτουσα γὰρ, συνεβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. 15 τὸ δὲ αἴτιον τούτου τόδε ἐστί· ἐπὶ αὖν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτερ ἐὼν ἀρχῆται διακινεόμενος, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξύτατους, ἀμύσσει τὰς μήτρας· αὐξάνόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐσικνέεται καταγνάφῳ· πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τὸ πα- 20

esculenta, ea omnia foecunda admodum fecit, ne adsiduo esu genus eorum intereat; quae vero prava et malefica, parum foecunda. Sic, ut hoc utar, lepus, quem venatur fera omnis et avis et homo, ita foecundus est, ut leporis foemina una sit ex omnibus animantibus quae superfoetet, et alium foetum iam pilis vestitum in utero gerat, alium nudum, alium tantum quod formatum, alium nunc maxime concipiat. Et haec quidem huius natura est. E contrario leaena, quum sit animalium validissimum, idemque ferocissimum, non nisi semel parit in vita: nam, dum partum edit, simul uterum eiicit. Cuius rei haec causa est: quando catulus in utero sese incipit movere, tum vero, quoniam unguis habet longe omnium acutissimos, fodiat uterum, augescensque mul-

ράπαν λείπεται αὐτέων ὑγιῆς οὐδὲ ἐν. Ὡς δὲ καὶ 109
 αἱ ἔχιδναι τε, καὶ οἱ ἐν Ἀραβίῳσι ὑπόπτεροι ὄφεις,
 εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν
 βιώσιμα ἀνθρώποισι. νῦν δ', ἐπεὶ θορνύωνται κατὰ
 5 ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἢ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποιήσει, ἀπιευ-
 μένου αὐτοῦ τὴν γονὴν, ἡ θήλεα ἀπτεται τῆς διωγῆς,
 καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὴ
 ἔρσην ἀποθνήσκει τρώπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τί-
 σιν τοιήδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι· τῷ γονεῖ τιμωρόντα ἐτι
 10 ἐν τῇ γαστρὶ ἔντα τὰ τέκνα, διεσθίει τὴν μήτραν. δια-
 φαγόντα δὲ τὴν νηδὺν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἐκδυσιν ποιε-
 ται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις, ἔόντες ἀνθρώπων οὐ δηλόμενοι,
 τίττουςί τε αἰ, καὶ ἐκλέπουσι πολλόν τι χρῆμα τῶν
 τέκνων. αἱ μὲν δὴ νυν ἔχιδναι κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν
 15 εἰσὶ· οἱ δὲ ὑπόπτεροι ἔόντες, ἀβροοὶ εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ,

to magis penetrat lacerando; ad extremum, quando
 partus instat, nihil amplius sani in utero superest.
 (109.) Similiter vero etiam viperæ et alati in Arabia
 serpentes, si tanta copia nascerentur quanta per suam
 naturam possent, non esset vivendum hominibus.
 Nunc, quando per paria ad coitum libidine concitan-
 tur, dum in eo mas est ut genitale semen emittat,
 collum eiusprehendit foemina, et innixa non prius
 dimittit quam perroserit. Atque ita quidem mas
 moritur: foemina autem talem mari dat poenam.
 Patrem paruuli ulciscences, dum adhuc in utero sunt,
 matricem corrodunt, atque etiam ipsum ventrem cor-
 rodentes, ita in lucem prodeunt. At caeteri serpentes,
 qui hominibus non sunt noxii, ova pariunt, et mag-
 nam foetuum copiam excludunt. Iam viperæ quidem

- καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.
- 110 Τὸν μὲν δὲ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἀράβιοι· τὴν δὲ κασίην, ὥδε. ἑπταὶν καταδήσανται βύρσοι· καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην. ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθέη· περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ 5 αὐλίζεται· κου θηρία πτερωτά, τῇσιρυκτερίσι προσέκελα μάλιστα, καὶ τέττιγε δεινόν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλκιμα. τὰ δὲ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω
- 111 δρέπειν τὴν κασίην. Τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων θυμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ἥτις μιν γῇ ἡ τρέφουσα ἐστὶ, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν· πλὴν ὅτι, λόγῳ οἰκίῳ χρωμένοι, ἐν τοιαύτῃ χωρίοις Φασί 5 τινες αὐτὸ φύεσθαι, ἐν τοῦσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὅρ-

ubivis terrarum reperiuntur: alati vero serpentes universi in Arabia sunt, nec usquam alibi; ea ratione frequentes esse videntur.

(110.) Thus igitur, de quo verba facere coeperam, ista ratione Arabes nanciscuntur: *casiam* vero hoc modo. Toto corpore atque facie, solis oculis exceptis, bubulis aliisque coriis tecti, ad colligendam casiam exeunt. Nascitur haec autem in palude non admodum alta, circa quam et in qua stabulantur bestiae alatae, vesperilionibus maxime similes, diro modo stridentes, et viribus praevalentes. Has ab oculis abigentes, casiam metunt. (111.) *Cinnamomum* vero mirabilius etiam modo colligunt. Etenim, quo loco illud nascatur, quaeve terra illud alat, ignorant; nisi quod, probabilem sequentes rationem, in eis regionibus nasci illud aiunt, in quibus Bacchus educatus est. Nar-

νίβας δὲ λέγουσι μεγάλας Φορέειν ταῦτα τὰ κάρφια,
 τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φονίκων μαθόντες κινάμωμον καλέο-
 μεν· Φορέειν δὲ τὰς ὀρνίθας ἐς νιοσσιάς, προσπεπλασ-
 μένας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀποκρήμνοισι οὖροισι, ἐνθα πρόσ-
 10 βασιν ἀνθρώπων οὐδεμίην εἶναι. πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τοὺς
 Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπο-
 γινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλα δια-
 ταμόντας ὡς μέγιστα, κομίζων ἐς ταῦτα τὰ χωρία·
 καὶ σφια θέντας ἀγχοῦ τῶν νιοσσίων, ἀπαλλάσ-
 15 σισθαι ἐκὰς αὐτίων· τὰς δὲ ὀρνίθας καταπετιωμένας,
 τὰ τῶν ὑποζυγίων μέλα ἀναφορέειν ἐπὶ τὰς νιοσσιάς·
 τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἴσχειν, καταρρήγνυσθαι ἐπὶ γῇ·
 τοὺς δὲ, ἐπιόντας, συλλέγειν οὕτω τὸ κινάμωμον·
 συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας
 χώρας. Τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ καλέουσι Ἀράβιοι λάδα 112

rant autem, ingentes aves adferre hos bacillos, quos
 nos a Phoenicibus edocti *cinnamotum* vocamus:
 inferri eos autem ab illis avibus in nidos, e luto ad-
 structos ad montium praecipitia, ad quae nullus ho-
 mini accessus pateat. Adversus haec igitur tali arti-
 ificio uti Arabes: boum et asinorum aliorumque iu-
 mentorum cadavera, in frusta quam maximae molis
 dissecta, congerere eos in haec loca; eisque in vici-
 nia nidorum depositis, procul inde recedere: tum
 volucres descendentes, iumentorum illorum membra
 tollere et in nidos comportare; hos autem, quum su-
 stinere onus non possint, rumpi et in terram deci-
 dere: tunc adcurrentes homines, cinnamomum col-
 ligere; quod, ab his ita collectum, dein in alias re-
 giones transportetur. (112.) *Ledanum* vero {*nempe*

νον, ἔτι τούτου θωυμασιώτερον γίνεται· ἐν γὰρ δυσοδ-
μοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν
τῶν τράγων ἐν τοῖσι πάγωσι εὐρίσκεται ἐγγινόμενον,
οἷον γλοιός, ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν 5
μύρων ἐστὶ· θυμῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀράβιοι.

113 Τσαῦτα μὲν θυμάτων περὶ εἰρήσβω· ἀπόξι δὲ τῆς
χώρης τῆς Ἀραβίης θεσπίσιον ὡς ἡδύ. Δύο δὲ γένη
οἷον σφί ἐστι θώματος ἄξια, τὰ οὐδαμόλι ἐτέρωθί
ἐστι. τὸ μὲν αὐτέων ἕτερον ἔχει τὰς οὐράς μακράς,
τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπεὶ σφί 5
ἐπέλκειν, ἔλκεα ἂν ἔχοιεν, ἀνατριβομένην πρὸς τῇ
γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπίστα-
ται ξυλουργεῖν ἐς τοσοῦτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιεῦντες,
ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήneos τὴν
οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα ἐκάστην καταδύντες. τὸ δὲ ἕτερον 10

*sic, λιβανον, vulgo Graeci et ipse etiam Herodotus
vocat] quod ladanum Arabes nominant, modo adhuc
mirabiliore, quam cinnamomum, comparatur. Repe-
ritur in loco teterrime olente, ipsum suavissime olens:
in hircorum enim barbis reperitur, veluti viscum, ad-
haerens e frontibus. Est autem utile ad multa unguen-
torum genera; et ad suffitum hoc maxime utuntur
Arabes. (113.) Haec quidem de aromatibus et suf-
fimentis hactenus: spirat autem terra Arabia suavis-
simum et divinum quemdam odorem. Duo sunt ibi-
dem ovium genera miratu digna, quae nulla in alia
regione reperiuntur. Alterum genus caudas habet
praelongas, tribus non breviores cubitis: quas si illae
sinerentur post se trahere, ulcera haberent, caudis
ad terram adtritulis. Nunc pastorum quisque artem fa-*

γένος τῶν οἴων τὰς οὐρὰς πλατείας φορέουσι, καὶ ἐπὶ
πῆχυν πλατος. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίας παρῆ- 114
καὶ πρὸς δύοντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπία χώρα, ἐσχατὴ τῶν
οἰκουμένων· αὕτῃ δὲ χρυσόν τε φέρει πολλόν, καὶ ἐλέ-
φαντας ἀμφιλαφεάς, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ
5 ἔβεινον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μα-
κροβιωτάτους.

Αὗται μὲν νυν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαί εἰσι καὶ ἐν 115
τῇ Λιβύῃ. Περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέ-
ρην ἐσχατιῶν ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
ἔγωγε ἐνδέχομαι Ἡριδανόν τινα καλέεσθαι πρὸς βαρ-
5 βάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα εἰς θάλασσαν τὴν πρὸς βο-
ρῇν ἄνεμον, ἀπ' ὅτε τοῦ ἡλεκτρον φοιτᾷ λόγος ἐστὶ,

brilem in tantum callet, ut exiguum plaustrum fa-
bricetur, quod caudae subligatur: cuiusque pecudis
caudae suum subligatur plaustellum. Alterum genus
ovium caudas gerit latas; usque ad cubiti latitudi-
nem. (114.) Ubi meridiana coeli plaga versus occi-
dentem solem inclinat, ibi protenditur *Aethiopia*,
ab hac parte regio extrema terrarum. Haec aurum fert
frequens, et vastos elephantos, vastarumque arborum
agrestium omne genus, et ebenum, et homines sta-
turā maximos et pulcerrimos et maxime longaevos.

(115.) Hae sunt igitur in Asia et in Libya extre-
mae terrarum regiones. Iam de *Europae* quidem
versus occidentem *extremis*, quod pro accurate
comperto dicam, non habeo. Neque enim adsentior,
Eridanum aliquem fluvium nominari a barbaris,
qui in mare boreale influat; a quo ad nos *electrum*
venire fama est: neque *insulae* mihi cognitae sunt

οὔτε νήσους οἶδα Κασσιτερίδας εἰσάσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῶν Φοιτᾶ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἑριδανὸς, αὐτὸ κατηγορεῖ τοῦ ὀνόματος, ὡς ἐστὶ Ἑλληνικόν, καὶ οὐ τι βαρβαρικόν, ὑπὸ ποιητῶν δὲ τινος ποιηθέν· τοῦτο δὲ, οὐδὲ- 10
 νὸς αὐτόπτεως γινομένου οὐ δύναμαι ἀκοῦσαι, τοῦτο μελετῶν, ὅπως θαλάσσια ἐστὶ τὰ ἐπικείμενα τῆς Εὐρώπης. ἐξ ἐσχάτης δ' ὧν ὁ τε κασσίτερος ἡμῶν Φοιτᾶ,
 116 καὶ τὸ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται εἶναι· ὅπως μὲν γινόμενος, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἶπαι· λέγεται δὲ ὑπ' ἐκ τῶν γρυπῶν ἀρπάζειν Ἀριμασπούς, ἀνδρας μουνόφθαλμους. πίθονται δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως μουνό- 5
 φθαλμοὶ ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις. Αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ

Cassiterides, unde stannum adfertur. Partim enim ipsum hoc nomen *Eridanus* se prodit graecum esse, nequitquam barbaricum, nempe a poeta aliquo fictum: partim, quamvis studiose id egerim, tamen a nemine, qui ipse suis oculis vidisset, comperire potui, ultra Europam [septemtrionem versus] mare esse. Ab extrema quidem certe Europa et stannum nobis venit et electrum. (116.) In septentrionalibus vero Europae partibus maximam quamdam reperiri *auri* copiam, satis compertum est: at, id quo pacto adquiratur, ne hoc quidem certo dicere valeo: fama est autem, *gryphibus* illud subripere *Arimaspos*, homines *unoculos*. At mihi ne hoc quidem persuadetur, esse homines naturā unoculos, reliquam naturam aliis hominibus similem habentes. Sed, quod initio dixi, videntur utique extremitates terrae, quae reli-

οἶκασι, περικληύουσαι τὴν ἄλλην χώραν καὶ ἐντὸς
ἀπέργουσαι, τὰ κάλλιστα δοκῶντα ἡμῶν εἶναι καὶ
10 σπανιότατα, ἔχουσιν αὐταί.

Ἔστι δὲ πεδῖον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκλημένον οὐρεὶ πάν- 117
τοθεν, διασφάγεις δὲ τοῦ οὐρέος εἰσὶ πέντε. τοῦτο τὸ
πεδῖον ἦν μὲν κατὰ Χορασμίων, ἐν οὐροῖσι ἐὼς τῶν Χο-
ρασμίων τε αὐτίων καὶ Τρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ
5 Σαραγγίων, καὶ Θαμαναίων· ἐπεὶ τε δὲ Πέρσαι
ἔχουσι τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βασιλέως. ἐκ δὲ αὐτῶν τοῦ περι-
κληνόντος οὐρέος τούτου ρέει ποταμὸς μέγας, οὐνομα δὲ
οἱ ἐστὶ Ἀχης. οὗτος πρότερον μὲν ἄρδισκε, διαλελαμ-
μένος πενταχοῦ, τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ
10 διασφάγεις ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι. ἐπεὶ τε δὲ
ὑπὸ τῶ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε. τὰς διασφά-
γας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἐκά-

quam omnem terram circumdant et intus intercludunt, eas res possidere, quae et praestantissimae esse vulgo putantur et rarissimae.

(117.) Est in Asia campus, monte undique clausus; montis autem quinque sunt divortia. Hic *campus* olim *Chorasmiorum* erat, estque in confinibus ipsorum *Chorasmiorum* et *Hyrcaniorum* et *Parthorum* et *Sarangarum* et *Thamanaeorum*: ex quo vero *Persae* obtinuerunt imperium, rex cum possidet. Ex monte campum claudente profluit ingens *fluvius*, cui nomen *Aces*. Is fluvius prius, in quinque alveos divisus, populorum quos dixi irrigabat agros, ad singulos populos per singulas montis fauces derivatus: ex quo vero sub *Persa* est haec regio, calamitas illis accidit huiusmodi. Montium fauces obstruxit

στη διασφάγι ἔστησε· ἀποκεκλημένον δὲ τοῦ ὕδατος
 τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος
 γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδα- 15
 μῃ ἐξήλυσιν. οὗτοι ὦν, οἱ περ ἔμπροσθεν ἐώθεσαν χρᾶ-
 σθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, συμφορῇ
 μεγάλη διαχρίωνται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ
 θεός, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τοῦ δὲ
 θύρεος σπείροντες μάλινην καὶ σήσαμον, χρηίσκοντο τῷ 20
 ὕδατι. ἐπεὶ ὦν μηδὲν σφι παραδίδεται τοῦ ὕδατος,
 ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες, στάν-
 τες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, βοῶσι ὠρυόμενοι.
 ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτέων μάλιστα ἐντέλ-
 λεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας· 25
 ἐπεὶ δὲ διάκορος ἡ γῆ σφίων γένηται πίνουσα τὸ
 ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκληρόνται, ἄλλας δ'
 ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοις τοῖσι δεομένοις μάλιστα

rex, et ad singulas fauces portam construxit. Ita, exitu
 aquae intercluso, *ex campo* factum est *pelagus*, in-
 fluente fluvio, et exitum nusquam habente. Hi igitur
 populi, antea aquis illius fluvii soliti uti, nunc ubi
 non amplius illis uti possunt, ingenti premuntur in-
 commodo. Nam hyeme quidem pluit ibi, sicut in
 aliis regionibus: at aestate, postquam panicum et
 sesamum severunt, aquâ illâ indigebant. Igitur,
 quandoquidem eis nunc haec intercluditur, veniunt
 ad Persas, viri et mulieres, stantesque ad regis por-
 tam, ingenti clamore ululant. Et rex eis, qui aquâ
 maxime indigent, iubet aperiri portam ad hos ducen-
 tem: quorum postquam satis aquarum terra bibit,
 claudi eam portam iubet, et aliam aperiri his qui e

τῶν λοιπῶν. ὡς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα με-
 30 γάλα πρησσομένος ἀνοίγει, πᾶρξ τοῦ φόρου. ταῦτα
 μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

Τῶν δὲ τῷ Μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, 118
 ἵνα αὐτῶν Ἰνταφέρνης κατέλαβε, ὑβρίσαντα τὰδε,
 ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν. ἤβеле ἐς τὰ
 βασιλῆα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ
 5 γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε τοῖσι ἐπαναστάσι τῷ
 Μάγῳ, ἔσοδον εἶναι παρὰ βασιλέα ἄνευ ἀγγέλου, ἢ
 μὴ γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος ὁ βασιλεὺς. οὐκ ἔστι
 δὴ Ἰνταφέρνης ἐδικαίει οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ',
 ὅτι ἦν τῶν ἑπτὰ, ἐσιέναι ἤθελε. ὁ δὲ πύλουρος καὶ ὁ
 10 ἀγγελικὸς φόρος οὐ περιώρεον. φάμενοι τὸν βασιλέα γυ-
 ναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δοκέων σφίσι ψεύ-

reliquorum numero maxime aquâ indigent. Ut vero
 auditu equidem cognovi, nonnisi ingenti pecunia
 praeter tributum exacta aperiri iubet. Et haec qui-
 dem ita se habent.

(118.) Uni e septem viris, qui adversus Magum
 conspiraverant, *Intapherni*, accidit ut periret brevi
 post oppressos Magos, tali patrato facinore. Voluit
 hic regiam ingredi, cum rege collocuturus: quippe
 (ut dixi) ita convenerat inter coniuratos, ut ad re-
 gem ingredi eis licerei absque internuncio, nisi forte
 cum uxore rex concumberet. Itaque aequum cen-
 suerat Intaphernes, ut absque internuncio intraret,
 utpote qui e septem virorum numero esset. Sed iani-
 tor atque internuncius prohibuerunt; dicentes, cum
 uxore concumbere regem. Tum ille, falso id ab his
 dici ratus, haecce patravit: stricto acinace, aures utri-

δια λέγειν, ποῦ τοιαύτῃ σπασάμενος τὸν ἀκινάκεια, ἀποτάμνῃ αὐτῶν τὰ τε ὦτα καὶ τὰς ῥίνας· καὶ ἀνείρας περὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, περὶ τοὺς αὐχένα-
 119 σφύων ἔδῃσε, καὶ ἀπῆκε. Οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύ-
 σι ἑαυτούς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἴ-
 σαν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῶ λόγῳ οἱ ἐξ
 πεπονηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκα-
 στον, ἀπεπειράτο γνώμης, εἰ συνέπαινοί εἰσι τῷ πεπονη- 5
 μένῳ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξέμαθε ὡς οὐ σὺν ἐκείνοισι εἴη ταῦτα
 πεπονηκώς, ἔλαβε αὐτὸν τε τὸν ἸνταΦέρνεα, καὶ τοὺς
 παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηίους πάντας· ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων, μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύειν
 οἱ ἐπανάστασιν· συλλαβὼν δὲ σφεας, ἔδῃσε τὴν ἐπὶ 10
 θανάτῳ. Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ ἸνταΦέρνεος Φοιτίουσα ἐπὶ
 τὰς θύρας τοῦ βασιλῆος, κλαίεσκε ἂν καὶ ὀδυρόσκετο·

que et nares praecidit, easque circa frenum equi ad-
 nexas cervicibus eorum circumdedit, atque ita homi-
 nes dimisit. (119.) Qui quum se regi ostendissent,
 causamque cur hoc essent passi exposuissent; tum
Darius, veritus ne communi consilio sex viri hoc
 fecissent, singulos ad se vocavit, sententiamque eo-
 rum, probarent-ne factum, exploravit. Ubi cogno-
 vit, non communicato cum illis consilio rem factam
 esse, ipsum Intaphernem eiusque filios et familiares
 omnesprehendit; non fere dubitans, illum cum suis
 propinquis rebellionem esse moliturum: prehensos
 in vincula coniecit, extremoque supplicio destina-
 vit. Tunc uxor Intaphernis, ad fores regis idem-
 tidem accedens, plorabat lamentabaturque: idque

257, 23.

- ποιεῦσα δὲ αἰεὶ ταῦτό τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰ-
κτεῖραι μιν. πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε· „ὦ
15 „γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος διδοῖ ἓνα τῶν δεδεμένων
„οἰκῆων ῥύσασθαι, τὸν βούλει ἐκ πάντων.“ Ἡ δὲ,
βουλευσαμένη, ὑπεκρίνατο τάδε· „Εἰ μὲν δὴ μοι δι-
„δοῖ βασιλεὺς ἐνὸς τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων
„τὸν ἀδελφεόν.“ Πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ
20 θωμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε· „ὦ γύναι,
„εἰρωτᾷ σε βασιλεὺς, τίνα ἔχουσα γνώμην, τὸν ἄν-
„δρα τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελφεόν
„εἴλευ περιεῖναι τοι· ὅς καὶ ἀλλοτριωτάτης τοι τῶν
„παίδων, καὶ ἥσσον κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι.“
25 Ἡ δ' αἰμίβετο τοῖσδε· „ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι
„ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλ-
„λα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατὴρ δὲ καὶ μητὴρ

continenter faciens, ad misericordiam commovit Da-
rium; qui misso ad eam nuncio haec ei nunciari ius-
sit: *Mulier, rex Darius unum ex vinctis propin-*
quis tibi concedit eximendum, quem tu ex omnibus
selegeris. Et illa, re deliberata, respondit: *Si mihi*
ergo rex unius vitam concedit, seligo ex omnibus
meum fratrem. Quo cognito responso, miratus Da-
rius, remisit ad eam qui diceret: *Mulier, quaerit*
ex te rex, quidnam tibi consilii sit, quod omisso
marito filiisque fratrem elegeris, cuius tibi vita
donaretur; quum tibi ille sit minus propinquus
quam filii, et minus iucundus quam maritus. Re-
spondit illa: *Rex, maritus mihi alius esse poterit.*
si deus voluerit; filiique alii, quando hos amiserō.
At, quum pater meus materque non amplius sint

Herod. T. II. P. I.

K

„οὐκ ἔτι μευ ζώντων, ἀδελφεὸς ἀν' ἄλλος οὐδενὶ τρό-
 „πῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἔλεξα ταῦ-
 „τα.“ Εὐ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνή, καὶ 30
 οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέτο, καὶ τῶν παίδων
 τὸν πρεσβύτατον, ἡσθεῖς αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε
 πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑπτὰ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρη-
 μένῳ ἀπολάλεε.

- 120 ΚΑΤΑ δέ κου μάλιστα τὴν Καμβύσειν νοῦσον ἐγέ-
 νετο τάδε. Ὑπὸ Κύρου κατασταθεὶς ἦν Σαρδίων ὑπαρ-
 χος Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε πηγήμα-
 τος οὐκ ὀσίου· οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μά-
 ταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν 5
 πρότερον, ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὥς μὲν
 οἱ πλεῖνες λέγουσι, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην. ἐπὶ τῶν

*in vivis, frater mihi alius nullo pacto esse poterit.
 Hac usa sententiā, istud dixi. Quae quum regi
 visa essent commode ab illa dicta, delectatus con-
 donavit ei fratrem quem deprecata erat, insuperque
 filiorum natu maximum; reliquos vero universos
 interfecit. Unus igitur e septemviris mox eo, quo
 dixi, modo periit.*

(120.) Quo tempore Cambyzes morbo laboravit,
 eodem fere tempore accidit hocce. *Oroetes* Persa,
 Sardium praeses constitutus a Cyro, facinus animo
 agitavit nefarium: ctenim *Polycratem* Samium,
 a quo nec facto ullo, nec dicto quopiam iniurioso
 fuerat laesus, quemque nec viderat umquam antea,
 hunc capicndi interficiendique cupido eum incesse-
 rat: idque, ut plerique tradunt, talem ob causam.
 Ad regis portam quum sedisset hic *Oroetes*, et alius

βασιλῆος θυρέων κατήμενον τὸν τε Ὀροίτην καὶ ἄλ-
 λον Πέρσην, τῷ οὐνόμα εἶναι Μιτροβάτεα, νομοῦ ἄρ-
 10 χοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νείκεα
 συμπεσέειν. κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μι-
 τροβάτεα τῷ Ὀροίτῃ, προφέροντα· „Σὺ γὰρ ἐν ἄν-
 „δρὸς λόγῳ, ὃς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῶ
 „νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκτήσας, ὧδε δὴ τι ἐοῦ-
 15 „σαν εὐπετέα χειρωθῆναι; τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεν-
 „τεκαίδεκα ὀπλίησι ἐπαναστὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς
 „τυραννεύει.“ Οἱ μὲν δὴ μὴν Φασὶ τοῦτο ἀκούσαντα,
 καὶ ἀλγήσαντα τῷ ὀνειδέει, ἐπιθυμήσαι οὐκ οὕτω τὸν
 εἴπατα ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράτεα πάντως ἀπο-
 20 λῆσαι, δι' ὃν τινα κακῶς ἤκουσε. Οἱ δὲ ἐλάσσονες 121
 λέγουσι, πέμψαι Ὀροίτεα ἐς Σάμον κήρυκα, ὅτε

Persa, cui Mitrobates nomen, praeses praefecturae
 cuius caput Dascyleum oppidum est; hi ambo ex fa-
 miliaribus sermonibus in contentionem dicuntur in-
 cidisse. Et Mitrobatem quidem, quum de virtute inter
 se disceptarent, Oroetae cum exprobratione dixisse:
Tu vero in virorum numero habere, qui Samum
insulam, tuae praefecturae proximam, in Regis
potestatem non redelegisti; quum sit subactu ita
facilis, ut indigenarum aliquis, cum quindecim
armatis insurgens, ea potitus sit, atque etiam
nunc in ea dominetur! Dicunt igitur, hunc his au-
 ditis, aegre ferentem exprobrationem, cupivisse non
 tam vindictam capere de eo qui haec illi dixisset,
 quam omnino Polycratem perdere, propter quem
 male audisset. (121.) Sunt pauciores nonnulli qui
 tradant, misisse Oroeten praeconem Samum, nescio

δὴ χρήματος δεησόμενον· οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτό γε λέ-
γεται· καὶ τὸν Πολυκράτεια τυχεῖν κατακείμενον ἐν
ἀνδρεῶνι, παρῆναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήϊον 5
καὶ κως, εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροί-
τεω πηγήματα, εἴτε καὶ συντυχίῃ τις τοιαύτη ἐπεγέ-
νετο· τὸν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτεω παρελθόντα δια-
λέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεια, τυχεῖν γὰρ ἐπιστραφύ-
μενον πρὸς τὸν τοῖχον, οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε 10
122 ὑποκρίνασθαι. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφασίαι λέγον-
ται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτους γενέσθαι· παρῆναι
δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. Ὁ δὲ ὦν
Ὀροίτης, ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου πο-
ταμοῦ οἰκημένῃ, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγειω, ἀνδρᾶ Λυ- 5
δὸν, ἐς Σαμόν ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκρά-
τους τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμεῖς
ᾧμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατεῖν ἐπενοήθη, πάρεξ

quid petiturum: (nec enim hoc memoriae proditur:) *Polycratem* autem tunc in exhedra forte decubuisse, adfuisseque ei *Anacreontem Teium*: atque (sive consulto res *Oroetae* aspernatus sit, sive casu ita acciderit) quum accedens *Oroetae* praeco verba fecisset, *Polycratem* versus murum tunc forte conversum, nec sese versus illum paulisper convertisse, nec responsum homini dedisse. (122.) Sic *caussa mortis Polycratis* duplici modo traditur: licetque cuilibet eam, quam voluerit, probare. *Oroetes* igitur, *Magnesiae* residens ad *Maeandrum* fluvium sitae, *Myrsum Gygae* filium, *Lydum* hominem, *Samum* misit, nuncium ferentem, quo animum *Polycratis* exploraret. Etenim *Polycrates* primus fuit, quem novimus, ex Graecis,

Μίνωός τε τοῦ Κνωσίου, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρότε-
 10 ρος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπίνης
 λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης ἐστὶ πρῶτος, ἐλπίδας
 παλλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν
 ταῦτά μιν διανοούμενον ὁ Ὀροίτης, πέμψας ἀγγελίην,
 ἔλεγε τάδε· „ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ὩΔΕ ΛΕ-
 15 „ΓΕΙ· Πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε πρήγμασι μεγά-
 „λοις, καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ τὰ Φρονήμα-
 „τα. σὺ νῦν ὥδε ποιήσας, ὀρώσεις μὲν σεαυτὸν, σώσεις
 „δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης ἐπιβου-
 „λεύει θάνατον, καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφ-
 20 „νός. σὺ νῦν ἐμὲ ἐκκομίσας, αὐτὸν καὶ χρήματα,
 „καὶ μὲν αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν.
 „Ἐπιμὲν τε χρημάτων, ἄρξεις ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος.

qui maris obtinere imperium molitus sit; Minoem
 si excipias, et si quis alius ante hunc mari domi-
 natus est. Ex hominum quidem, quae vocatur, aetate
 primus Polycrates est, qui magnam spem habuerit
 fore ut Ioniae et insularum obtineat imperium. Hoc
 cum animo agitare intelligens Oroetes, misso nuncio,
 haec ei dixit. *Oroetes Polycrati haec dicit.*
Intellexi te magnas res moliri, nec vero pro talibus
consiliis satis instructum esse pecunia. Nunc tu,
si hocce feceris, et tuas res augebis, et me quoque
servabis. Mortem mihi meditatur Cambyses, et hoc
satis pro certo mihi renunciatur. Tu ergo et me
ipsum fac ex hac terra educas, et pecunias meas
exportes; et harum quidem partem tu tene, par-
tem me patere habere: harum pecuniarum ope uni-
versae Graeciae obtinebis imperium. Quod si pecu-

„εἰ δέ μοι ἀπιστεύεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον
 „ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἑὼν, τῷ ἐγὼ ἀποδίδε-
 123 „ξω.“ Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πολυκράτης, ἥσθη τε καὶ
 ἐβούλετο· καὶ κως, ἰμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως,
 ἀποπέμπει πρῶτα κατοφόμενον Μαιάνδριον Μαιαν-
 δρίου, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὅς οἱ ἦν γραμματιστής· ὅς
 χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, τὸν κόσμον τὸν ἐκ 5
 τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυκράτους, ὄντα ἀξιοθέτην, ἀνέ-
 θεκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. Ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν
 κατάσκοπον ὄντα προσδόκιμον, ἐποίηε τοιαύδε· λάνα-
 κας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν ἅρτα βραχίος τοῦ
 περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλεα, ἐπιπολῆς τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέ- 10
 βαλε· καταδήσας δὲ τὰς λάνακας, εἶχε ἐτοίμας.
 ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγειλε
 124 τῷ Πολυκράτει. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντίων ἀπα-

*niarum causa fides mihi non habueris, mitte
 qui tibi erit fideissimus, cui ego monstrabo. (123.)*

His auditis gavisus Polycrates, accepit conditio-
 nem; quumque pecuniarum admodum esset cupi-
 dus, misit primum speculandi causa Maeandrium,
 Macandrii filium, ex civium numero, qui scriba eius
 erat; eundem qui haud multo post ornamenta
 omnia exhedrae Polycratis, spectatu utique digna,
 in Iunonis templo dedicavit. Oroetes postquam co-
 gnovit exspectari speculatorem, hoc egit. Cistas octo
 lapidibus complevit, brevi spatio excepto circa oras,
 super lapides vero aurum coniecit: tum obsignatus
 cistas in parato habuit. Et Maeandrius ubi advenit,
 spectavitque, renunciavit Polycrati. (124.) Tum ille,

γαστρώπων, παλλὰ δὲ τῶν φίλων, ἐστέλλετο αὐτόσσι·
 πρὸς δὲ, καὶ ἰδοῦσθαι τῆς θυγατρὸς ὄψιν ἐνυπνίου τοιήν-
 δε· ἰδέσθαι οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡέρι μετέωρον ἑόντα,
 ὃ λαῦσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου.
 ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὄψιν, παντοίῃ ἐγίνετο μὴ ἀποδημή-
 σαι τὸν Πολυκράτεια παρὰ τὸν Ὀροίτεια· καὶ δὴ καὶ
 ἴστας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντερον, ἐπεφημίζετο. ὃ δὲ
 εἰ ἡτύχιστε, ἦν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλὸν μὲν χρόνον
 10 παρβενεύεσθαι. ἡ δὲ ἡρήσατο ἐπιτελέα ταῦτα γενέσθαι·
 βούλῃσθαι γὰρ παρβενεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πα-
 τρός ἰστιάσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλῆς 125
 ἀλόγησας, ἔπλει παρὰ τὸν Ὀροίτεια, αἶμα ἀγόμενος
 ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἐταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημο-

CXXIV. 2. αὐτόσι. αὐτὸς ἀκίνοι codd. nonnulli.

quantumvis dehortantibus vatibus atque etiam ami-
 cis, ipse eo proficisci paravit. Adhaec filia eius per
 quietem tale viderat insomnium. Visus ei erat pater
 in aëre sublimis esse, et lavari a Iove, inungi vero
 a sole. Hoc quum ei oblatum esset visum, quovis
 modo contendebat, ne ad Oroetem pater proficisce-
 retur: atque etiam, dum ille actuariam navem con-
 scendebat, ominosis illum verbis est prosecuta. Tum
 ille ei minatus est, *quando salvus rediisset, bene*
multos annos illam virginem mansuram: et illa
 precata est, *ut rata haec fiant; malle se enim per-*
ire, virginitatem servare, quam patre privari.
 (125.) Polycrates itaque, spreto omni consilio, ad
 Oroetem navigavit, quum alios multos comites se-
 cum ducens, tum in his Democedem, Calliphontis
 filium, Crotoniatam, professione medicum, qui ar-

κῆδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἱππρὸν
 τε ὄντα, καὶ τὴν τέχνην ἀσκέοντα ἀριστα τῶν κατ' 5
 ἑαυτὸν. Ἀπικόμενος δὲ εἰς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκρά-
 τής, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑαυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν
 ἑαυτοῦ φρονημάτων· ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρακοσίων γενό-
 μενοι τύραννοι, οὐδὲ εἰς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράν-
 νων ἀξίος ἐστὶ Πολυκράτει μεγαλοπρεπείην συμβλῆ 10
 θῆναι. ἀποκτείνας δὲ μὴ οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος Ὀροί-
 τής, ἀποσταύρωσε. τῶν δὲ οἱ ἐπομένων ὅσοι μὲν ἔσαν
 Σάμιοι, ἀπῆκε, καλεύων σφῆας ἑαυτῷ χάριν εἶδέναι,
 ὄντας ἐλευθέρους· ὅσοι δὲ ἔσαν ξεινοὶ τε καὶ δοῦλοι
 τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιούμενος εἶχε. 15
 Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπετέλει πᾶσαν τὴν
 ὄψιν τῆς θυγατρὸς· ἐλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅπως
 ὕοι, ἐχόρειτο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνίεις αὐτὸς ἐκ τοῦ σώ-

tem hanc dexterrime prae caeteris per eam aetatem
 exercebat. Postquam vero Magnesiam Polycrates per-
 venit, misere periit, supplicio et persona ipsius in-
 digno, et ingenio: nam, exceptis Syracusiorum ty-
 rannis, ne unus quidem ex aliis graeci generis ty-
 rannis magnificentiam cum Polycrate conferri mere-
 tur. Foedo modo et narratu indigno occisum, cruci
 Oroetes adfixit: quicumque vero ex comitibus illius
 Samii erant, hos dimisit, gratiam sibi habere iubens,
 quod libertatem servarent: quotquot vero peregrini
 aut servi in comitatu eius fuerant, hos vinctos manci-
 piorum loco habuit. Sic *Polycrates ex cruce suspen-
 sus* universam filiae visionem explevit: lavabatur
 enim ab Iove, quando pluebat; et inungebatur a
 sole, humorem ipse e corpore emittens. Igitur cu-

ματος ἱκμάδα. Πολυκράτης μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυ-
20 χίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου
βασιλεὺς προεμαντεύσατο.

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτια Πολυκρά- 126
της τίσις μετῆλθεν. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσῃσι θάνα-
τον, καὶ τῶν Μάγων τὴν βασιλείην, μένων ἐν τῇσι
Σάρδισι Ὀροίτης, ἀφ' ἑλπει μὲν οὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ
5 Μήδων ἀπαραισθημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
ταραχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεια τὸν ἐκ Δασκυ-
λείου ὑπαρχον, ὅς οἱ ἀνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεια ἔχον-
τα· κατὰ δὲ τοῦ Μιτροβάτῃ τὸν παῖδα Κρανάσπην,
ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἀλλὰ τι ἐξύβρισι παύ-
10 ταῖα, καὶ τινα ἀγγαρήϊον Δαρείου ἐλθόντα παρ' αὐ-
τὸν, ὡς οὐ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, κτείνει
μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπίσας κατ' οὐδὸν
ἀποκτείνας δὲ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος δὲ 127

mulatae Polycratis felicitates hunc habuere finem,
quemadmodum ei Amasis Aegypti rex ominatus erat.

(126.) Haud vero multo post etiam *Oroeten* dirae
Polyeratis ultrices sunt persecutae. Nam mortuo Cam-
byse, regnantibus Magis, Sardibus manens Oroetes,
nihil iuverat rem Persarum, quum eis imperium esset
a Medis ademptum: sed in illa rerum perturbatione
Mitrobatem interfecit, Dascylei praefectum, qui ei
istud de Polycrate exprobraverat; Mitrobatae item
filium Cranaspem occidit, ambo spectatos inter Persas
viros; tum et alia multa insolentius gessit, et equitan-
tem Darii nuncium, quum parum grata ipsi essent
quae ille nunciaverat, redeuntem collocatis in via insi-
diatoribus occidit, et cadaver cum ipso equo ex homi-

ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμει τὸν Ὀροίτεια τίσασθαι, πάντων τε τῶν ἀδικημάτων εἴνεκεν, καὶ μάλιστα Μιτροβάτew καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκει πέμπειν, αἶτε οἱ οἰδεόντων ἐτι 5 τῶν πρηγμάτων, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτεια μεγάλην τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν τὸν χίλιοι μὲν Περσέων ἰδορυφόρον, εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικόν. Πρὸς ταῦτα δὴ ὦν ὁ Δαρῖος τάδε ἐμηχανήσατο. συγκαλέσας Περσέων 10 τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε. „ὦ Πέρσαι, „τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστάς ἐπιτελέσειε σοφίη, „καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὀμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης δεῖ, „βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι Ὀροίτεια ἢ „ζῶντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνει; ὃς ἀφέλῃσι μὲν καὶ 15

num conspectu removit. (127.) *Darius* vero, postquam imperium obtinuit, poenas cupiebat ab *Oroete* sumere, quum reliquorum omnium flagitiorum causa, tum maxime propter Mitrobatae eiusque filii caedem. Ex aperto vero copias contra eum mittere parum consultum ei videbatur, quippe rebus domi nondum satis tranquillis, et imperio recens inito; tum quod magnam illi esse potentiam cognoverat, ut cui mille praesto essent Persici generis satellites, quique Phrygiam, Lydiam atque Ioniam provincias obtineret. Quae reputans *Darius*, hancce iniit rationem. Convocatis Persarum spectatissimis, his verbis eos est adlocutus: *Quis mihi e vobis, Persae, recipiet astu se hoc effecturum, non vi et armatorum manu? Nam ubi prudentiâ opus est, ibi vim adhibere nil adinet. Vestrum igitur quis mihi Oroeten aut vivum*

- „Πέρσας οὐδὲν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν,
 „δύο ἡμέων ἥϊστωσε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα
 „αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, καὶ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν, καὶ
 „πεμπομένους ὑπ’ ἐμεῦ, κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀνάσχετον
 20 „Φαίνων. πρὶν τι ὧν μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας
 „κακὸν, καταλαμπτέος ἔστι ἡμῖν θανάτω.“ Δα- 128
 ρεῖος μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· τῷ δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέ-
 στησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιέειν ταῦτα. ἐρίζον-
 τας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, κελεύων πάλλεσθαι·
 5 παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρ-
 τόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, ποιέει τοιαῦτα· βιβλία
 γραψάμενος πολλὰ, καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα πηγ-
 μάτων, σφρηγιδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρεῖου· μετὰ
 δὲ, ἥϊε ἔχων ταῦτα ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικόμενος δὲ,

*adduxerit, aut interfecerit? qui de Persis adhuc ni-
 hil bene meruit, sed magnis eos malis adfecit: qui et
 duo e nobis, Mitrobaten eiusque filium, trucidavit,
 et nuncios a me ad illum evocandum missos inter-
 imit, denique insolentiam nullo modo ferendam
 ostentat. Quare, priusquam maius aliquod malum
 Persis infligat, morte nobis occupandus est. (128.)*

Hoc quum Darius ab illis quaesisset, triginta viri se
 offerebant, quorum unusquisque recipiebat, velle
 se solum rem effectam dare. Quos inter se conten-
 dentes cohibuit Darius, sortiri iubens: quod ubi illi
 fecere, sors prae omnibus Bagaeum contigit, Artontae
 filium. Is igitur sorte ad rem suscipiendam designa-
 tus, hanc rationem iniit. Libellos plures conscripsit,
 variis de rebus agentes, quibus sigillum imposuit
 Darii: dein cum his libellis Sardes proficiscitur. Quo

καὶ Ὀροίτεω εἰς ὅψιν ἔλθων, τῶν βιβλίων ἐν ἑκάστῳ 10
 περιαιρέμενος, εἰδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιλεῖ
 ἐπιλέγεσθαι γραμματιστὰς δὲ βασιλῆους οἱ πάντες
 ὑπαρχοὶ ἔχουσι. ἀπαπειρεώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, εἰ-
 δού τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ ἐνδεξαίετο ἀπόστασιν
 ἀπὸ Ὀροίτεω. ὁρέων δὲ σφεας τὰ τε βιβλία σεβομῆ 15
 νους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἐτι
 μεζόνως, δίδοι ἄλλο, ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα τάδε· „Ω
 „Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δο-
 „ρυφορεῖν Ὀροίτεα.“ Οἱ δὲ, ἀκούσαντες τούτων,
 μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμὰς. ἰδὼν δὲ τοῦτό σφεας ὁ Βαγ- 20
 γαῖος πειδομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσύνσας,
 τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων δίδοι τῷ γραμματιστῇ, ἐν
 τῷ ἐγγράπτῳ· „Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν

postquam advenit, in conspectum Oroetae progressus, singulos deinceps libellos, detracto sigillo, scribae regio tradidit praelegendos: omnibus quippe provinciarum praefectis adsunt regii scribae. Libellos istos Bagaeus tradebat explorandae sententiae caussa satellitum, an ad deficientum ab Oroeta parati essent futuri. Quos ubi vidit magna veneratione prosequi libellos, maiori quoque etiam veneratione prosequi ea quae e libellis praelegebantur, alium tradidit libellum, in quo haec erant scripta: *Persae, rex Darius vobis edicit, ne amplius apud Oroetem satellitum fungamini officio.* Et illi, his auditis, lanceas coram eo deposuerunt. Tum vero Bagaeus, videns illos in hac re obtemperantes libello, fidenter postremum libellorum scribae tradidit, in quo scriptum erat: *Rex Darius Persas, qui Sardibus sunt, iubet occidere*

25 „Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτεα.“ Οἱ δὲ δορυ-
φόροι ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινά-
κας, κτείνουσι παραυτίκα μιν. Οὕτω δὴ Ὀροίτεα τὸν
Πέρσην Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσιες μετήλθον.

Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεω 129
χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα, συνήνεκε χρόνῳ οὐ πολλῷ
ὑστερον βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἀγρῇ θηρῶν ἀποθνήσκον-
τα ἀπὸ ἵππου, στραφῆναι τὸν πόδα. καὶ κως ἰσχυρο-
5 τέρως ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ
τῶν ἀρθρῶν. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑαυτὸν ἔχειν
Ἀγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἰητρικὴν,
τούτοισι ἐχοῖτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιάμενοι τὸν
πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέ-
10 ρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ Δα-
ρεῖος ἀγρυπνήσει εἵχετο· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντι

Oroetem. Quo audito, protinus satellites strinxerunt
acinaces, illumque interfecerunt. Tali igitur modo
Oroeten persecutae sunt Dirae Polycratis ultrices
Samii.

(129.) Postquam Oroetae res familiaris Susa esset
transportata, ibique iam aderat; accidit haud multo
post, ut *Dario* regi, inter venandum ex equo desi-
henti, pes distorteretur. Et graviore quodam modo
distortus est; nam astragalus ex articulis exierat. Ita-
que, quum etiam antea existimasset adesse sibi me-
dicos Aegyptios, primarios in arte medicandi viros,
hiscē usus est. At illi torquentes pedem vimque
magnam adferentes, malum auxerunt. Postquam igi-
tur totos septem dies septemque noctes insomnes
egisset; octavo die graviter admodum laboranti *Dario*

οἱ Φλαύρις, παρακούσας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι
 τοῦ Κροτωνιήτεω Δημοκλήδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ
 Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν ταχίστην παρ' ἑωυτὸν ἐκέ-
 λευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοι 15
 ὅκου δὴ ἀπημελημένον, παρῆγον ἐς μέσον, πέδας τε
 130 ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθῆμένον. Σταθέντα δὲ ἐς μέ-
 σον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος, τὴν τέχνην εἰ ἐπίσταίτο. ὁ δ' οὐκ
 ὑπεδέκετο, ἀρῶδέων μὴ ἑωυτὸν ἐκφύνας, τὸ παραπαύ-
 τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένος. κατεφάνη δὲ τῷ Δα-
 ρεῖῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενος· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐ- 5
 τὸν, ἐκέλευσε μάστιγας τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς
 τὸ μέσον. Ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὦν ἐκφαίνει, φάς αἰρε-
 κέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἡτρώ, Φλαύ-
 ρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλ-
 ληνικοῖσι ἡμάσι χρεώμενος, καὶ ἥτια μετὰ τὰ ἰσχυρά 10

nunciat quispiam, se olim Sardibus Crotoniatae *Democedis* artem forte audivisse laudari: rexque illum quam primum ad se adduci iussit. Qui ut inter Oroetae mancipia repertus est nescio ubi neglectus, producit in medium, compedes trahens, et laceros pannos indutus. (130.) In medio stantem interrogat rex, an artem calleret: at ille negavit, veritus ne, si cognosceretur, nulla ipsi spes reliqua foret in Graeciam umquam redeundi. *Darius* vero satis intelligens dissimulare hominem, et gnarum esse artis; flagella et stimulos iussit in medium proferri. Tum ille professus ait, adcurate quidem se artem non callere, sed aliquantulam eius notitiam habere ex consuetudine quam cum medico quodam habuisset. Deinde, quum rex se illi permisisset, graecanicis adhibitis

προσάγων, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἔπαίει, καὶ ἐν χρό-
 νῳ ὀλίγῳ ὑγίαια μιν εἶντα ἀπέδεξε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπί-
 ζοντα ἀρτίπουν εἶσεσθαι. Δωρέεται δὴ μιν μετὰ ταῦτα
 ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεσι. ὁ δὲ μιν ἐπεί-
 15 ρετο, εἰ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν
 ὑγίαια ἐποίησε. ἡσθεὶς δὲ τῷ ἐπεί ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμ-
 πει μιν παρὰ τὰς ἐαυτοῦ γυναῖκας. παράγοντες δὲ οἱ
 εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας, ὡς βασιλεῖ οὗ-
 τος εἴη ὅς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐ-
 20 τῶν ἑκάστη Φιάλη, τοῦ χρυσοῦ σὺν θήκῃ ἐδώρετο
 Δημάκηνδρα οὕτω δὴ τι δαιψιλεῖ δωρεῇ, ὡς τοὺς ἀπο-
 πύπτοντας ἀπὸ τῶν Φιαλέων στατῆρας ἐπόμενος ὁ οἰ-
 κότης, τῷ ὀνόματι ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆμα
 πᾶλλον τι χρυσοῦ συνελέχθη.

medicamentis, et lenibus post vehementiora admotis,
 effecit ut et somnum caperet rex, et brevi tempore
 sanum incolumemque praestitit, quum numquam
 ille rectum pedis usum se recepturum sperasset. Inde
 duobus paribus aurearum compedum donatus a Dario
 Democeden, quaerit ex rege, an consulto duplex
 malum ipsi reddat propterea, quod sanum illum
 praestitisset? Quo verbo delectatus Darius, ad ux-
 ores suas eum ablegavit; quibus eunuchi, eum pro-
 ducentes, dicebant, esse hunc qui vitam regi reddi-
 disset. Et earum unaquaeque, phialâ [aurum e cista]
 hauriens, tam largo auri munere simul cum theca
 [cum ipsa phiala] Democeden donavit, ut famulus,
 qui eum sequebatur, cui nomen erat Sciton, ex sub-
 lectis stateribus qui de phialis in terram deciderant,
 ingentem auri vim sibi collegerit.

- 131 Ὁ δὲ Δημοκῆδης οὗτος, ὥδε ἐκ Κρότωνος ἀπιγμέ-
 νος, Πολυκράτει ᾤμίλησε. πατρὶ συνέχετο ἐν Κρότωνι,
 ὀργὴν χαλεπῶ· τοῦτον ἐπεὶ τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν,
 ἀπολιπὼν, οἶχeto ἐς Αἶγιναν. καταστάς δὲ ἐς ταύτην,
 τῷ πρώτῳ ἔτει ὑπερεβάλετο τοὺς πρώτους ἰητροὺς, 5
 ἀσκευῆς περ ἑῶν, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν
 τέχνην ἐστὶ ἐργαλῆια. καὶ μιν δευτέρῳ ἔτει ταλάντου
 Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθεῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτει Ἀθηναῖοι,
 ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτει Πολυκράτης δυῶν τα-
 λάντων. οὕτω μὲν ἀπῆκετο ἐς τὴν Σάμον. Καὶ ἀπὸ 10
 τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἥμιστα Κροτωνιῆται ἰητροὶ εὐδακί-
 μησαι· ἐγένετο γὰρ ᾧν τοῦτο ὅτε πρώτοι μὲν Κροτα-
 νιῆται ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι· δεύτε-
 ροι δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ χρόνον καὶ Ἀρ-
 132 γεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρώτοι. Τότε δὲ

(131.) *Democedes* hic tali ratione, relicta Crotone, in Polycratis pervenerat familiaritatem. Crotone premebatur a patre difficili et iracundo: quem quum ferre non posset, relicto eo Aeginam abiit. Ibi quum sedem suam fixisset, primo anno primarios superavit medicos, imparatus licet, et instrumentis omnibus carens quibus ad eam artem exercendam vulgo utuntur. Itaque secundo anno Aeginetae publice eum talento conduxerunt; tertio anno Athenienses, centum minis; quarto vero anno Polycrates duobus talentis. Hoc modo Samum venerat. Et inde ab hoc viro maxime inclaruerunt *Crotoniatae medici*. Fuit enim tempus quum primarii in Graecia medici dicerentur esse Crotoniatae; tum secundi ordinis, *Cyrenaei*. Per idem tempus Argivi primarii inter Graecos mu-

ὁ Δημοκίδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξησάμενος Δαρεῖον, οἶκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ ἐγγόνες· πλὴν τε ἐνός τοῦ ἐς Ἑλλήνας ἀπιέναι, πάντα
 5 τὰ ἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους ἱητροὺς, οἱ βασιλέα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνασκοιοπεῖσθαι, διότι ὑπὸ Ἑλλήνος ἱητροῦ ἐσώωθησαν, τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ, μάντιν Ἡλεῖον Πολυκράτει ἐπισπόμενον, καὶ ἀπη-
 10 μελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοις, ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκίδης παρὰ βασιλεῖ.

Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τὰδε ἄλλα συνέ- 133
 νεικε γενέσθαι. Ἀτόσση, τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρ-
 ρείου δὲ γυναικὶ, ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ Οὔμα· μετὰ
 δὲ, ἐκραγὲν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν

sici serebantur. (132.) Tunc vero *Democedes*, postquam *Darium* persanavit, maximam Susis domum habuit, et regis fuit commensalis: denique, praeterquam quod in Gracciam redire non licuit, omnium rerum copia adfluebat. Idem Aegyptios medicos, qui regem prius curaverant, et nunc in eo erant ut regis iussu palis transfigerentur, quoniam a Graeco medico fuissent superati, hos a rege deprecatus conservavit: item Eleum vatem, qui, Polycratem secutus, nunc inter mancipia neglectus latebat, servitute liberavit. Plurimum enim apud regem *Democedes* valebat.

(133.) Haud vero ita multo post, aliud quidpiam forte fortuna accidit huiusmodi. *Atossae*, Cyri filiae, uxori *Darii*, ortus erat in mamma tumor; qui postquam erupit, latius serpebat. Quamdiu minor erat

ἔλασσον, ἡ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφραξε 5
 οὐδενί· ἐπεὶ τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δη-
 μοκῆδεα, καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ, Φᾶς ὑγίεια ποιήσειν,
 ἐξορκῶ μιν, ἡ μὲν οἱ ἀντυπουρήσειν ἐκείνην τοῦτο τὸ
 ἂν αὐτῆς δεθῇ· δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰ-
 134 σχύνην ἐστὶ φέροντα. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα
 ἰώμενος ὑγίεια ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ
 τοῦ Δημοκῆδεος ἡ Ἀτοσσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δα-
 ρείῳ λόγον τοιόνδε· „ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν τα-
 „σαύτην, κάτῃσαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος οὔτε δύ- 5
 „ναμιν Πέρσῃσι. οἶκός δέ ἐστι ἄνδρα, καὶ νέον, καὶ
 „χρημάτων μεγάλων δεσπότην, φαίνεσθαι τι ἀποδει-
 „κνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ' ἀνδρὸς
 „ἄρχονται. ἐπ' ἀμφοτέρω δέ τοι φέρει ταῦτα ποιεῖν,
 „καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ἐπιστεύωνται ἄνδρα εἶναι τὸν 10

tumor, occultabat cum Atossa, prae pudore nemini
 indicans: ubi vero iam male erat adfecta, accersito
Democedi tumorem monstravit. Et ille, sanitati se
 eam restitutum professus, persuadet reginae, ut in-
 terposito iureiurando ipsi promitteret, *vicissim ip-
 sam illi in eo quod oraturus esset* (nihil autem se
 petituturum adfirmat quod dedecus adferre possit)
operam suam esse collaturam. (134.) Deinde,
 quum adhibitis remediis sanam *Democedes* praestitisset,
 tum ab illo edocta *Atossa* his verbis *Darium*, dum
 cubitum eunt, adlocuta est: *Tantis, o Rex, quum
 sis viribus instructus, otiosus sedes; nec populum
 ullum aut potentiam adquiris Persis. Aequum est
 tamen, ut vir et aetate florens, et magnarum opum
 dominus, aliquod factum a se gestum ostendas, quo*

„προσπεῖντα, καὶ ἵνα τρίζωνται πολέμῳ, μηδὲ σχο-
 „λὴν ἄγοντες, ἐπιβουλεύωσί τοι. νῦν γὰρ ἂν τι καὶ
 „ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην· αὐξανομένων
 „γὰρ τῷ σώματι συναύζονται καὶ αἱ Φρένες· γηρά-
 15 „σκοντι δὲ συγγραύσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάν-
 „τα ἀπαμβλύνονται.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς
 ἔλεγε. ὁ δ' ἀμείβεται τοῖσδε· „ὦ γύναι, πάντα ὅσα
 „περ αὐτὸς ἐπινοέω ποιήσῃν, εἴρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβού-
 „λευμαι, ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου ἐς
 20 „τὴν ἐτέρην ἡπείρον ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι· καὶ ταῦ-
 „τα ὀλίγου χρόνου ἔσται τελεύμενα.“ Λέγει Ἀτос-
 σα τὰδε· „Ὅρα νυν, ἐς Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἵεναι
 „ἕασον· αὐτοὶ γὰρ, ἐπεὰν σὺ βούλῃ, ἔσονται τοι. σὺ
 „δέ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι· ἐπιθυμέω γὰρ,

*Persae etiam intelligant, a viro se regi. Duobus
 autem modis tibi hoc facere conducet, ut et Persae
 sciant virum esse qui illis praesit, et ut ipsi bellis
 occupentur, ne, dum otium agunt, tibi insidien-
 tur. Nunc enim praeclarum aliquod edere facinus
 licet, dum viget aetas; nam augescente corpore
 augentur et animi vires; senescente autem corpore,
 etiam ingenium senescit, et ad res omnes hebetat-
 ur. Quae quum illa, ut erat edocta, dixisset, in
 hunc modum Darius respondit: Quae ego ipse fa-
 cere destinaveram, ea tu omnia, uxor, dixisti. Con-
 stitutum enim habeo, duabus continentibus ponte
 iunctis, ex nostra continente in alteram trans-
 gredi, et Scythias bellum inferre: atque haec brevi
 effecta dabo. Tum Atossa, Ecce nunc! ait, adversus
 Scythas primum proficisci omitte: hi enim, quan-
 documque volueris, in tua erunt potestate: at tu*

„λόγῳ πυνθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι Θερὰ 25
 „παίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικάς καὶ Κορινθίας.
 „ἔχεις δὲ ἄνδρα ἐπιτηδεώτατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι
 „τέ ἕκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον
 „ὅς σευ τὸν πόδα ἐξήσατο.“ Ἀμείβεται Δαρεῖος·
 „ὦ γύναι, ἐπεὶ τοῖνυν τοι δοκέει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας 30
 „πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκέει Περ-
 „σέων πρῶτον ἄμεινον εἶναι, ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέ-
 „γεις, πέμψαι ἐς αὐτούς· οἱ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκα-
 „στα αὐτῶν, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα, ἐξεπι-
 135 „στάμενος, ἐπ' αὐτούς τρέφομαι.“ Ταῦτα εἶπε· καὶ
 ἅμα ἔπος τε, καὶ ἔργον ἐποίηε. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα
 ἡμέρῃ ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους
 πεντεκαίδεκα, ἐνετέλλετό σφι, ἐπομένους Δημακῆδεϊ,

mihī in Graeciam suscipe expeditionem: cupio enim, de quibus fando audiui, Lacænas et Argivas et Atticas atque Corinthias habere famulas. Est autem tibi praesto vir omnium maxime idoneus, qui cuncta tibi in Graecia demonstrat et viæ dux sit; is qui tuum pedem sanavit. Respondit Darius: Quoniam igitur tibi placet, mulier, ut Graeciam statim experiamur, consultius mihī videtur exploratores primum, unā cum hoc quem tu dicis, eo mittere; qui, postquam res Graecorum cunctas cognoverint spectaverintque, nobis sint renunciaturi. Ac deinde, rebus omnibus recte cognitis, arma contra illos convertam. (135.) Haec ille dixit: et dictum factum. Simul ac enim dies illuxit, quindecim probatos ex Persis viros vocat, eisque dat manda-

5 διεξελθεῖν τὰ παραβαλάσσια τῆς Ἑλλάδος· ὅπως τε
 μὴ διαδρῆσεται σφεας ὁ Δημοκῆδης, ἀλλὰ μιν πάν-
 τως ὀπίσω ἀπάξουσιν. ἐντειλάμενος δὲ τούτοις ταῦτα,
 δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκῆδεα, ἐθέτο αὐτοῦ, ὅπως
 ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖς
 10 Πέρσῃσι, ὀπίσω ἵξει. δῶρα δὲ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι
 ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλα λαβόντα
 ἄγειν, Φὰς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν· πρὸς
 δὲ, ἐς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλή-
 σας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεσθαι. Δα-
 15 ρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπ' οὐδενὸς δολεροῦ νόου
 ἐπαγγέλλετό οἱ ταῦτα. Δημοκῆδης δὲ, δέισας μὴ εὖ
 ἐκπειρῶτο Δαρεῖος, οὐ τι ἐπιδραμὼν πάντα τὰ διδό-

tum, ut Democeden comitantes maritima Graecia
 loca lustrent, nec vero committant ut ab ipsis pro-
 fugiat Democedes, sed omnino illum reducant. Haec
 postquam his mandata dedit, dein ipsum vocat Demo-
 ceden, illumque orat, ut, postquam itineris dux
 in Graeciam Persis illis fuisset, totamque eis de-
 monstrasset, ad se revertatur; iubetque eum, ut
 sua omnia quae moveri possent secum sumat, et
 dono adferat patri fratribusque; quorum loco se
 illi alia multis partibus copiosiora in vicem da-
 turum confirmat; praeterea ad transferenda dona
 onerariam navem se ei adtributurum, ait, omni-
 genis bonis refertam, quae simul cum eo sit navi-
 gatura. Darius igitur, ut mihi videtur, nullo do-
 loso consilio haec ei est pollicitus. Democedes vero,
 veritus ne se rex tentaret, non cupide oblata omnia
 arripuit: sed, res suas, ait, Susis se relicturum,

μενα εδεκετο· ἀλλὰ, τὰ μὲν ἐαυτοῦ κατὰ χῶρον, ἔφη, καταλείψειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μὲν τοι Ὀλκίδα, τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο εἰς τὴν θάλασσαν 20 τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ θάλασσαν.

- 136 Καταβάντες δὲ οὕτω εἰς Φοινίκην, καὶ Φοινίῃς εἰς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαυλὸν μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον εἰς τὴν Ἑλλάδα· προσίσχοντες δὲ, αὐτῆς τὰ παραβαλάσσια 5 ἐθήευντο, καὶ ἀπεγράφοντο· εἰς ὃ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνομαστότατα θεησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίας εἰς Τάραντα. Ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥηστῶν τῆς Δημοκλήδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τοῦτο μὲν

ut post reditum eas haberet; onerariam autem navem, quam ei promitteret Darius ad dona fratribus perferenda, accipere se, ait. Haec igitur mandata postquam et Persis et Democedi Darius dedit, ad mare eos dimisit.

(136.) Itaque hi quum in Phoenicem et Phoenices urbem Sidonem descendissent, protinus duas triremes instruxerunt, simulque cum his ingentem gaulum (onerariam navem) omni bonorum genere impleverunt; rebusque cunctis praeparatis, in Graeciam navigarunt. Quo ubi adpulerunt, oras omnes contemplati sunt descripseruntque: deinde, postquam pleraque et maxime notabilia spectarunt, Tarentum in Italiam pervenerunt. Ibi vero Democedi indulgens Aristophilides, rex Tarentinorum, et gubernacula

- 10 τὰ πηδάλια παρέλυσεν τῶν Μηδικῶν νεῶν· τοῦτο δὲ, αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν εἶντας. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐπασχον, ὁ Δημοκῆδης ἐς τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπιγμένου δὲ ἤδη τούτου ἐς τὴν ἐκκλησίαν, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσεν τοὺς Πέρσας, καὶ
 15 τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκε σφι. Πλέοντες δὲ ἐν- 137
 θεῦντες οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκῆδεα, ἀπικνέον-
 ται ἐς τὴν Κρότωνα· εὐρόντες δὲ μιν ἀγοράζοντα, ἄπτον-
 το αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητῶν οἱ μὲν, καταρρώδεον-
 5 τες τὰ Περσικὰ πρῆγματα, προϊέναι ἐτοιμῆς ἔσαν· οἱ δὲ
 ἀντάπτηντό τε, καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρ-
 σας, προῖσχομένους ἔπεα τάδε· „Ἄνδρες Κροτωνιῆται,
 „ὄρατε τὰ ποιεῖτε· ἄνδρα βασιλῆος δρηπέτην γενόμε-
 „νον ἐξαίρεσθε. κῶς ταῦτα βασιλῆϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει
 10 „, περιύβρισθαι; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποιούμενα ἔξει κα-

navium Medicarum solvi iussit, et ipsos Persas detinuit, tamquam speculatores: interimque, dum illis hoc accidit, Democedes Crotonem abiit. Qui postquam domum ad suos pervenit, Persas Aristophildes custodia commisit, et, quae de navibus eorum demerat, illis restituit. (137.) Inde Persae navibus profecti, Democeden persequentes, Crotonem pervenerunt: ubi quum cum in foro invenissent versantem, manus ei iniecerunt. Ibi tum Crotoniatarum alii, Persarum opes veriti, tradere illum parati erant: alii vero Persis vicissim manus iniicientes, fustibus eos percutiebant. Quibus illi haec verba proferebant: *Viri Crotoniatae, videte quid faciatis! hominem, qui Regis servus fugitivus est, eripitis. Quomodo rex Darius patienter feret tali contumelia adfici?*

„λῶς, ἣν ἀπέλησθε ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτέ-
 „ρην στρατευσόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρην ἀνδραπο-
 „δίξασθαι πειρησόμεθα;“ Ταῦτα λέγοντες, τοὺς Κρο-
 τωνήτας οὐκ ὦν ἐπείθον· ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δη-
 μοκῆδεα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἅμα ἄγοντο ἀπαίρει- 15
 θέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἔτι ἐξή-
 τησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμα-
 θεῖν, ἐσπερημένοι τοῦ ἡγεμόνος. Τσόνδε μέντοι ἐνετεί-
 λατό σφι Δημοκῆδης ἀναγομένοισι, κελεύων εἰπεῖν
 Δαρείῳ σφέας, ὅτι ἄρμостαι τὴν Μίλωνος θυγατέρα 20
 Δημοκῆδης γυναῖκα. τοῦ γὰρ δὴ παλαιστέω Μίλωνος
 ἦν οὐνομα πολλὸν παρὰ βασιλῆϊ. κατὰ δὲ τοῦτό μοι
 δοκεῖ σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα
 μεγάλα Δημοκῆδης, ἵνα Φανῇ πρὸς Δαρείου ἐὼν καὶ
 138 ἐν τῇ ἐαυτοῦ δόκιμος. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότων

*et quo pacto vobis impune abibit facinus, si nobis
 illum eripueritis? Cui prius, quam huic civitati,
 bellum inferemus? quam priorem sub iugum mit-
 tere conabimur? Haec illi dicentes non moverunt
 Crotoniatis: sed, crepto sibi Democede, atque etiam
 gaulo spoliati, quem adduxerant, in Asiam sunt re-
 versi; neque porro Graeciam adire aliasque Graeciae
 partes cognoscere cupivere, duce privati. Hoc tamen
 eis abeuntibus mandatum Democedes dedit, nuncia-
 rent Dario, Democeden filiam Milonis sibi despon-
 disse uxorem. Erat enim apud regem celebre Milonis
 nomen luctatoris: atque hac nimirum de caussa vide-
 tur mihi Democedes, magna vi pecuniae erogata, pro-
 perasse hoc matrimonium, ut adpareret Dario, esse
 ipsum etiam in patria spectatum virum. (138.) Cro-*

5 ρος οἱ Πέρσαι, ἐκπύπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰapyγίην· καὶ
 σφας, δουλεύοντας ἐνῆαυτα, Γίλλος αὐτῇ Ταραντῖος
 Φυγῆς ἰσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλεῖα Δαρείων.
 5 ἔ δὲ αὐτὶ ταύτων ἑτοῖμος ἦν δίδοναι τούτῳ ὅ τι βούλοιτο
 αὐτός. Γίλλος δὲ αἰρέεται κατόδον οἱ ἐς Τάραντα γί-
 νεσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφορὴν. ὥα δὲ μὴ
 συστραφῇ τὴν Ἑλλάδα, ἣν δι' αὐτὸν στόλος μέγας
 πλὴν ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μόνους ἀποχρᾶν οἱ,
 10 ἔφη, τοὺς κατὰγοντας γίνεσθαι δοκέων, ἀπὸ ταύτων,
 ἑσάντων τοῖσι Ταραντίνουσι φίλων, μάλιστα δὴ τὴν κα-
 τόδον αἰεῖσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδέξάμενος ἐπιτέλλει
 πέμπειν γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατὰγειν σφίας ἐκέ-
 λευε Γίλλον ἐς Τάραντα. πιθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνι-
 15 διοι, Ταραντίνους οὐκ ὦν ἔπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν

tone profecti Persae, cum navibus in Iapygiam [Apu-
 liam] eiecti sunt: ubi quum in servitutem essent re-
 ducti, *Gillus* eos liberavit, exsul Tarentinus, et ad
 regem Darium reduxit. Pro quo beneficio quum ei,
 quidquid postulasset, dare paratus rex esset; *Gillus*,
 ex illa sua calamitate, petiit ut in patriam Taren-
 tinam ex exsilio restitueretur. Ne autem Graeciam
 perturbaret, si propter ipsum magna classis in Ita-
 liam navigaret, *Cnidios solos*, ait, *ad se reducen-*
dum sufficere; ratus, ab his maxime, quippe Taren-
 tinorum amicis, reditum sibi procuratum iri. Id Da-
 rius recepit ei, et promisso stetit: misso enim ad
 Cnidios nuncio, imperavit his ut Tarentum reduce-
 rent *Gillum*. Sed Cnidii, Dario obsequentes, Taren-
 tinis ut eum reciperent non persuaserunt; ad vim vero
 adhibendam parum validi erant. Ita igitur hae res

προσφέρειν. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη· οὔτοι δὲ πρῶτοι ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὔτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατασκόποι ἐγένοντο.

139 ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἰρεῖι, πολίων πασέων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην. Καμβύσεια τρυῖ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς οἰκὸς κατ' ἐμπορίην· οἱ δὲ, στρατευόμενοι· οἱ δὲ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρης θηταί· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκιος, Πολυκράτειός τε ἐὼν ἀδελφεός, καὶ Φεύγων ἐκ Σάμου. Τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχὴ τις τοιήδε. λαβὰν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν, ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσειω, καὶ λόγου οὐδένος καὶ με-

gestae sunt: hique primi fuere Persae, qui ex Asia in Graeciam venire, et talem ob causam speculatum erant missi.

(139.) Post haec *Samum* cepit rex *Darius*; estque haec prima ex urbibus vel Graecorum vel barbarorum, quae sub illius imperio vi capta est. Capta est autem tali ex causa. Quo tempore Cambyses expeditionem in Aegyptum suscepit, frequentes Graeci in Aegyptum venerant; alii (ut consentaneum est) negotiandi causa, alii militandi, alii solummodo spectandae gratia regionis. Horum in numero *Syloson* erat, Aeacis filius, frater Polycratis, Samo exsulans. Huic Sylosonti, talis quaedam oblata fortuna est. Sumto rutilo pallio, hoc circumdatus obambulat Memphi in foro: quem ubi conspexit *Darius*,

γάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐτὴν προσελ-
θὼν ᾤνετο. ὁ δὲ Συλοσῶν, ὁρῶν τὸν Δαρεῖον μεγά-
15 λως ἐπιθυμῶντα τῆς χλανίδος, θείῃ τύχῃ χρεώμενος,
λέγει· „Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς χρήματος·
„δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴ περ οὕτω δεῖ γενέσθαι πάντως
„τοί.“ Αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, παραλαμβάνει τὸ
εἶμα. Ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν ἠπίστατό οἱ τοῦτο ἀπο- 140
λωλέναι δι' εὐνήην. ὥς δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος
Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ Μάγῳ ἐπαύεστησαν οἱ
ἐπτά, καὶ ἐκ τῶν ἐπτά Δαρεῖος τὴν βασιληίην ἔσχε·
5 πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν, ὥς ἡ βασιληίῃ περιεληλύθοι ἐς
τοῦτον τὸν ἄνδρα, τῷ κοτὲ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ
δεηθέντι τὸ εἶμα. ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἔζετο ἐς
τὰ πρόθυρα τῶν βασιλικῶν οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου

qui satelles tunc erat Cambysis, nec ullo dum no-
mine clarus; cupidine pallii captus, adit Sylosontem,
illud mercaturus. Syloson, vehementer cupidum ami-
culi videns Darium, divino quodam instinctu ait:
*Equidem hoc pallium nullo vendo pretio: do tibi
vero gratis, si omnino ita tuum illud ferī cupis.*
Quo laudato responso, accipit pallium Darius. (140.)
Iamque existimabat Syloson, se propter nimiam animi
bonitatem amiculum hoc perdidisse. Interiecto vero
tempore, postquam mortuo Cambyse adversus Ma-
gum coniuraverant septemviri, et ex septem virorum
numero *Darius* regnum obtinuerat; rescivit *Sylo-*
son, in manus eiusdem viri transiisse regnum, cui
olim ipse in Aegypto amiculum, cuius ille fuisse cu-
pidus, dono dedisset. Itaque Susa adscendit, sedens-
que in vestibulo aedium regiarum, ait, *se de Dario*

εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλου-
 ρὸς τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, θωυμάσας λέγει πρὸς αὐτόν· 10
 „Καὶ τίς ἐστὶ Ἑλλήνων εὐεργέτης, ὃ ἐγὼ προαιδεῦ-
 „μαι, νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε δ' ἢ
 „τις ἢ οὐδεὶς κω παρ' ἡμέας αὐτῶν. ἔχω δὲ χρέος
 „εἰπεῖν οὐδὲν ἀνδρὸς Ἑλλήνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παρά-
 „γετε ἔσω, ἵνα εἰδῶ τί θέλων λέγει ταῦτα.“ Πα- 15
 ρῆγε ὁ πυλουργὸς τὸν Συλοσῶντα· σπάντα δὲ ἐς μέσον
 εἰρώτευν αἱ ἐρμηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐερ-
 γέτης Φησὶ εἶναι βασιλῆος. εἶπε ὦν ὁ Συλοσῶν πάν-
 τα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη
 κείνος ὁ δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „ὦ 20
 „γενναϊότατε ἀνδρῶν, σὺ κείνος εἶ, ὃς ἐμοὶ οὐδεμίην
 „ἔχοντί κω δύναμιν ἔδωκας, εἰ καὶ σμικρά; ἀλλ'

bene meruisse. Id ubi audivit portae custos, renun-
 ciavit regi; et ille miratus, ait secum ipse: *Quis*
tandem Graecus est, qui bene de me meruerit, cui
ego gratiam debeam, qui nuper modo regnum ob-
tinui? Vix unus aut nullus adhuc ex illa gente
ad me adscendit: neque quidquam dicere possum
quod Graeco cuiquam homini debeam. Verum ta-
men producite eum intro, ut sciam quid sibi velit
homo, quod istud dicat. Introducit ianitor Sylo-
 sontem; stantemque in medio interrogant interpre-
 tes, *quis sit: quove facto bene se de Rege meruisse*
dicat. Exponit igitur ille rem omnem ad amiculum
 spectantem; adfirmatque se illum esse qui ei illud
 dono dederit. Tum rex, *O liberalissime hominum,*
 ait, *tu ergo ille es, qui mihi nullam dum potesta-*
tem habenti donum dedisti? quod etsi exiguum,

270, 45.

„ὦν ἴση γέ ἡ χάρις ὁμοίως ὥς εἰ νῦν κοθέν τι μέγα
 „λάβοιμι. ἀνθ' ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον
 25 „δίδωμι, ὥς μή κοτέ τοι μεταμελήσει Δαρεῖον τὸν
 „Υστᾶσπεος εὖ ποιήσαντι.“ Λέγει πρὸς ταῦτα ὁ
 Συλοσῶν „Ἐμοὶ μήτε χρυσόν, ᾧ βασιλεῦ, μήτε
 „ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασώσάμενός μοι δὸς τὴν πα-
 „τρίδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκρά-
 30 „τος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτῳ, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος·
 „ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε Φόνου καὶ ἑξανδραποδίσιος.“
 Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλλε στρατιὴν τε καὶ 141
 στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἀνδρῶν τῶν ἐπτά γενόμενον ἐν-
 τελαμένους, ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποιεῖν
 ἐπιτελέα. καταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης,
 5 ἐστέλλε τὴν στρατιήν.

Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ 142

*tamen prorsus aequale est beneficium, ac si nunc
 magnum quidpiam alicunde accipiam. Pro quo
 tibi ego ingens auri argentique pondus reddo, ne
 umquam te poeniteat, Dario Hystaspis filio bene-
 ficium contulisse. Ad haec Syloson: Nec auro me,
 Rex, nec argento dona: sed patriam meam Samum
 serva, mihi que redde; quam nunc, postquam fra-
 ter meus Polycrates ab Oroete interfectus est,
 tenet servus noster. Hanc mihi da, a caedibus et
 servitute liberatam. (141.) His auditis, Darius exer-
 citum misit ducemque Otanen, unum e numero sep-
 tem virorum, cui mandat ut omnia effecta det quae
 Syloson petiisset. Itaque ad mare descendit Otanes,
 exercitumque contraxit.*

(142.) *Sam* i tunc imperium tenebat *Maeandrius*,

κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυκράτεος λαβὼν τὴν
 ἀρχὴν τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλευμένῳ γενέσθαι, οὐκ
 ἐξεγένετο. Ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος
 θάνατος, ἐποίηε τοιαῦτα. πρῶτα μὲν, Διὸς Ἐλευθερίου 5
 βωμὸν ἰδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν οὐρίσε τοῦτο,
 τὸ νῦν ἐν τῷ προαστηίῳ ἐστί. μετὰ δέ, ὡς εἰ ἐπεποιήτο,
 ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀστών, ἔλεξε τὰδε·
 „Ἐμοῖ, ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς, σκῆπτρον καὶ δύναμις πᾶ-
 „σα ἢ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καὶ μοι παρέχει 10
 „νῦν ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δέ, τὰ τῷ πέλας ἐπιπλήσ-
 „σω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω. οὔτε γὰρ μοι
 „Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑαυτῷ,
 „οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιεῖ. Πολυκράτης μὲν
 „νῦν ἐξέπλησε μοῖρην τὴν ἑαυτοῦ· ἐγὼ δέ ἐς μέσον 15

Maeandrii filius, cui cura regni a Polycrate fuerat com-
 missa. Hic, quum voluisset vir esse omnium iustissi-
 mus, perficere propositum non potuerat. Postquam
 enim nunciatus ei interitus erat Polycratis, haecce
 fecit. Primum, *Iovis Liberatoris* aram constituit, et
 templum circa illam designavit, hoc ipsum quod etiam
 nunc est in suburbio. Dein, hoc perfecto, concione
 convocata civium omnium, haec apud eos verba fecit.
Mihi, ut etiam nostis ipsi, sceptrum Polycratis
atque potestas omnis commissa est: nihilque nunc
prohibet, quo minus regnum in vos capessam. At,
quod in aliis ego reprehendo, id quoad in me est,
non faciam ipse: nec enim mihi Polycrates placuit,
in viros sibi pares dominium exercens; nec alius
quisquam, qui hoc facit. Polycrates igitur nunc
fatum suum explevit: ego vero, regnum in medio

„τὴν ἀρχὴν τιθεῖς, ἰσωνομίην ὑμῖν προαγορεύω. Τόσα-
 „δε μέντοι δικαίῳ γέρεα ἐμεινυῖν γενέσθαι· ἐκ μὲν γε
 „τῶν Πολυκράτεος χρημάτων, ἐξαίρετα ἐξ τάλαντα
 „μοι γενέσθαι· ἱρῶσύνην δὲ πρὸς τούτοις αἰρεῖσθαι αὐ-
 20 „τῷ τ' ἐμοί, καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοις, τοῦ
 „Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου· τῷ αὐτὸς τε ἱρὸν ἰδρυσάμεν,
 „καὶ τὴν ἐλευθερίην ὑμῖν περιτίθηναι.“ Ὁ μὲν δὴ ταῦ-
 „τα· τῷ Σαμίοισι ἐπαγγέλλετο· τῶν δὲ τις ἐξανα-
 „στάς εἶπε· „Ἀλλ' οὐδ' ἄξιός ἐστι σύ γε ἡμέων ἀρχεῖν,
 25 „γεγονώς τε κακὸς καὶ ἐὼν ὀλεβρός· ἀλλὰ μᾶλλον
 „ὅπως, λόγον δώσεις τῶν μετεχειρίσας χρημάτων.“
 „Ταῦτά· εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δοκιμὸς, τῷ ὄνομα 143
 „ἦν Τελέσαρχος. Μαϊάνδριος δὲ, νῆα λαβὼν, ὡς, εἰ
 „μετήσῃ τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ τύραννος κα-
 „ταστήσεται, οὐδ' ἐτι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν. ἀλλ'

deponens, iuris aequabilitatem vobis pronuncio.
Aequum tamen censeo, ut haecce mihi praemia
honoresque tribuantur: ex pecuniis Polycratis
praecipua sex talenta: tum sacerdotium mihi meis-
que in omne tempus posteris postulo Iovis Libe-
ratōris, cui et templum ego dedicavi, et [cuius no-
mine] libertatem vobis trado. Haec quum a Samiis
Macandrius postulasset, surgens aliquis ait: At non
tu dignus es qui nobis imperes, pravus qui fuisti
et pestifer homo; quin potius dignus es qui pecu-
niarum, quas administrasti, reddas rationem.
 (143.) Haec dixit homo spectatus inter cives, cui
 erat nomen Telesarchus. Tum vero *Macandrius*, *sc-*
cum reputans, si dominatum ipse deponeret, fore ut
 aliū quispiam in ipsius locum tyrannus constitua-

ὡς ἀνεχώρησε εἰς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα 5
 ἕκαστον, ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσαν, συνέλα-
 βέ σφεας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδέδεατο Μαιάν-
 δριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος. ἐλπίζων δὲ μιν
 ἀποθανέεσθαι ὁ ἀδελφεός, τῷ οὐνομα ἦν Λυκάργος,
 ἵνα εὐπετεστέρως κατὰσχη τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγμα- 10
 τα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας. οὐ γὰρ δὴ,
 ὡς οἶκασι, ἐβουλέατο εἶναι ἐλεύθεροι.

144 Ἐπειδὴ ὦν ἀπίκοντο εἰς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κα-
 τάγοντες Συλοσῶντα, οὐ τε τίς σφι χεῖρας ἀνταίρε-
 ται, ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἐτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιαν-
 δρίου στασιῶται, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρῆσαι
 ἐκ τῆς νήσου. καταινίσαντος δ' ἐπὶ τούτοις Ὀτάνω 5

tur, ne quidem amplius deponere potestatem decre-
 vit. Sed, postquam in arcem est reversus, singulos
 deinceps ad se vocavit, quasi rationem redditurus
 administratae pecuniae; eosque comprehensos, in
 vincula coniecit. Qui dum ita in custodia servantur,
 posthaec Maeandrius in morbum incidit. Tunc frater
 eius, cui nomen erat Lycaretus, moriturum illum
 ratus, quo facilius ipse rerum *Sami* potiretur, vin-
 ctos cunctos interfecit. Nec enim, ut videtur, vo-
 luerant illi [ea conditione quam eis Lycaretus propo-
 suit] liberari.

(144.) Iam postquam Persae *Samum* venerunt,
Sylosontem in regnum restitutori, nemo manus con-
 tra eos sustulit: sed, qui Maeandrio favebant, atque
 ipse etiam *Maeandrius*, professi sunt, *paratos se*
esse data fide excedere insulā. Quam conditionem

καὶ σπεισασμένον, τῶν Περσέων οἱ πλείστοι ἄξιοι θρό-
 νους θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλεως ἐκατέατο.
 Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαργότερος, 145
 τῷ ὄνομα ἦν Χαρίλεως· οὗτος ὅτι δὴ ἑξαμαρτῶν, ἐν
 γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ πρησ-
 σόμενα, καὶ διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς
 5 Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέ-
 γων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ἐπακούσας
 δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ'
 ἑαυτὸν. ὡς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακί-
 ζων μιν, ἀνέπειθε ἐπιβέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιαύ-
 10 δε· „Ἐμὲ μὲν, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ἐόντα σεωυτοῦ ἀδελ-
 „Φεόν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσας γορ-
 „γύρης ἡξίωσας· ὁρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς

quam probasset *Otanes*, fidemque dedisset et acce-
 pisset; Persarum nobilissimi, positissimis, ex ad-
 verso arcis residebant. (145.) Erat Macandrius ty-
 ranno frater haud satis compos mentis, nomine Cha-
 rilaus; qui, quod nescio quid deliquerat, in subter-
 raneo carcere vinctus erat. Hic tunc, postquam quae
 gerebantur audivit, et per carceris fenestram prospe-
 ctans Persas vidit tranquille sedentes, clamavit, di-
 cens *velle se in colloquium venire Macandrii*. Quo
 audito, Macandrius vinculis eum solvi iussit, ad se-
 que adduci. Et ille, simulatque adductus est, incre-
 pans fratrem et ignavum adpellans, persuadere ei
 conatus est, ut in Persas impetum faceret, his usus
 verbis. *Me vero*, inquit, *o hominum pessime, tuum*
fratrem, qui nihil deliqui quod vinculis dignum
esset, ad vincula et subterraneum carcerem con-
Herod. T. II. P. I.

„τε σε καὶ ἀποικὸν ποιεῦντας, οὐ ταλμᾶς τίσασθαι,
 „οὕτω δὴ τι ἔοντας εὐπετέας χειρωθῆναι; Ἄλλ', εἴ τι
 „σύ σφεας καταρρώδης, ἐμοὶ δὸς τοὺς ἐπικούρους, 15
 „καὶ σφεας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐ-
 „τὸν δέ σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἐτοῖμός εἰμι. ἔ-
 146 Ταῦτα ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιανδρίος δὲ ὑπέλαβε
 τὸν λόγον· ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύ-
 νης ἀπικόμενος, ὡς δοῖται τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν περιέσε-
 σθαι τῆς βασιλῆος, ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλο-
 σῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀπολαμψέσθαι ἀκέραιον τὴν 5
 πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔθελε ὡς ἀσθενέστα-
 τα ποιῆσαι τὰ Σάμια πράγματα, καὶ οὕτω παρα-
 δίδόναι· εὖ ἐξεπιστάμενος, ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι κα-
 κῶς, προσεμπικρανεῖσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίοις· εἰ-

*demnasti: Persas vero quum videas te eiicientes et
 in exsilium agentes, non audes poenam ab illis
 repetere, licet ita facile opprimi possint. Quod si
 tu illos perhorrescis, at mihi da auxiliares, et
 ego ab illis ob terrae nostrae invasionem poenas
 sumam: teque ipsum paratus sum ex insula di-
 mittere. (146.)* Haec a Charilao dicta probavit Mae-
 andrius; ut mihi quidem videtur, non quod eo stul-
 titiae venisset, ut existimaret suas copias superiores
 futuras copiis regis; sed potius invidens Sylosonti,
 si civitatem salvam et integram nullo labore obtinuis-
 set. Itaque, irritando Persas, voluit res Samiorum
 quam maxime infirmas reddere, atque ita urbem tra-
 dere: bene quippe gnarus, si male acciperentur Per-
 sae, tanto magis eos exasperatum iri adversus Sa-
 mios; et notum sibi exitum habens, per quem tuto

10 δῶς τε ἐνὺτῳ ἀσφαλέα ἔκδυσιν εἴουσιν ἐκ τῆς νήσου
 τότε, ἐπειὰν αὐτὸς βούληται· ἐπεποίητο γὰρ οἱ κρυπτῇ
 διώρυξ, ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν.
 Αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου·
 τοὺς δὲ ἐπικούρους πάντας ὀπλίσας ὁ Χαρίλεως, καὶ
 15 ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἔξῃκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε
 προσδεκομένους τοιοῦτο οὐδὲν, δοκούντας τε δὴ πάντα
 συμβεβάναι. ἐμπесόντες δὲ οἱ ἐπικούροι, τῶν Περ-
 σέων τοὺς διφροφορευμένους τε καὶ λόγου πλείστου ὄν-
 τας ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐποίουν, ἡ δὲ ἄλλη
 20 στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπεβοήθει· πιεζέμενοι δὲ οἱ ἐπί-
 κouroi, ὀπίσω κατελήθησαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ὅτ᾽ 147
 νης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπον-
 θέτας, ἐντολὰς τε, τὰς Δαρεϊῶς οἱ ἀποστέλλων ἐνε-
 τέλλετο, μήτε κτείνειν μηδὲνα Σαμίων, μήτε ἀνδρα-
 5 ποδίζεσθαι, ἀπαθέα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον

ex insula evadere, simulatque voluisset, posset: effo-
 diendum enim sibi curaverat occultum cuniculum,
 ex arce ad mare ducentem. Ipse igitur Maeandrius
 Samo navi egreditur: Charilaus vero auxiliares cun-
 ctos armis instructos, apertis portis, adversus Persas
 educit, nihil tale expectantes, omniaque convenisse
 existimantes. Et auxiliares, impetu facto, nobiles
 Persas sellis insidentes interficiunt. Dum vero hi id
 faciunt, suppetias interim adcurrunt reliquae Persa-
 rum copiae: a quibus repulsi auxiliares, in arce sunt
 conclusi. (147.) Otanes vero dux, ingentem videns
 calamitatem, quam passi erant Persae, neque man-
 data ignorans, quae illi Darius, quum eum Samum
 mitteret, dederat, ne Samiorum quemquam vel oc-

Συλοσῶντι· τούτέων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπε-
 λανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ, πάντα τὸν ἀν-
 λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτενέειν. ἐν-
 θαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκειον,
 οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, ὁμοίως ἐν 10
 148 τε ἱρῶ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς
 Σάμου, ἐκπλέει εἰς Λακεδαίμονα· ἀπικόμενος δ' εἰς
 αὐτήν, καὶ ἀνενεικάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίηε
 τοιάδε. ὅπως ποτήρια ἀργυρεὰ τε καὶ χρύσεια προθεῖτο,
 ὁ μὲν θεράποντες αὐτοῦ ἐξίσμων αὐτά· ὁ δὲ ἂν τὸν 5
 χρόνον τοῦτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδρίδῳ ἐν λό-
 γοις ἑὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγέ μιν εἰς τὰ οἰ-
 κία. ὅπως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθώμαζε
 τε καὶ ἐξεπλύσσετο· ὁ δὲ ἂν ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρει-

*cideret vel in servitutem redigeret, sed immunem
 malorum insulam traderet Sylosonti; mandata
 ista lubens volens oblitus est, edixitque exercitui,
 quemcumque nacti essent, sive virum, sive puerum,
 eum perinde interficerent. Ibi tum militum alii op-
 pugnarunt arcem, alii vero obvium quemque inter-
 fecerunt, nullo discrimine sive sacro in loco, sive in
 profano. (148.) Macandrius, Samo profugiens,
 Lacedaemonem navigavit. Quo postquam pervenit,
 resque, quas secum advexerat, in hospitium transfe-
 rendas curavit, hocce instituit facere. Pocula subinde
 exponebat aurca et argentea, eaque extergebant fa-
 muli: et ille per idem tempus cum Cleomene, Ana-
 xandridae filio, rege Spartanorum, sermones miscens,
 secum in hospitium illum ducebat; ubi quum pocula
 videns Cleomenes admiratione stuperet, ille eum*

10 σθαὶ αὐτὸν ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρίς εἶπαν-
 τος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιοτάτος ἀνδρῶν γίνε-
 ται· ὃς λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίει· μαθὼν δὲ, ὡς
 ἄλλοισι διδούς τῶν ἀστῶν εὐρήσεται τιμωρίην, βᾶς ἐπὶ
 τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ, τὸν ξεῖνον
 15 τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα
 μὴ ἀναπέσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιτῶν,
 κακὸν γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες, ἐξεκέρυξαν Μαιάν-
 δριον. Τὴν δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, πα- 149
 ρέδσαν Συλοσῶντι, ἐρῆμον εὖσαν ἀνδρῶν. ὑστέρῳ μὲν-
 τοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτά-
 νης, ἐκ τε ὀψίος ὀνείρου, καὶ νούσου ἢ μιν κατέλαβε
 5 νοσῆσαι τὰ αἰδοῖα.

Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομέ- 150

iubebat ex his secum auferre quaecumque voluisset. Id quum bis aut ter Maeandrius dixisset, iustissimus vir fuit Cleomenes; qui accipere oblata dedignatus, quum animadverteret, si aliis eadem offerret, auxilia eum inventurum, ephoros adiit, dixitque, *ex usu esse Spartaе, ut Samius hospes Peloponneso egrediatur; ne aut se aut alium ex Spartanis corrumpat*. Qua re audita, ephori per praeconem abire Maeandrium iusserunt. (149.) Persae vero Samum, veluti verriculo captam, hominibusque nudatam, Sylosonti tradiderunt. Insequente vero tempore dux Otanes eandem incolis rursus frequentavit, viso nocturno monitus, et morbo laborans, quo pudenda eius erant adfecta.

(150.) Postquam navalis exercitus Samum erat profectus, *Babyloni* a Persis defecerunt, rebus om-

νου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμένοι. ἐν ὧσιν γὰρ ὁ τε Μάγος ἦρχε, καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπανεστήσαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ εἰς τὴν πολιορκίην παρεσκευάδατο· καὶ κως ταῦτα ποιεῦν- 5
τες ἐλάνθανον. Ἐπεὶ τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μὴν προσεξαιρέετο, τὴν ἐβούλετο, ἐκ τῶν ἑωυτοῦ οἰκίῳν· τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνι- 10
ξαν· τὴν δὲ μὴν ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαιρέετο. ἀπέπνι-
ξαν δὲ αὐτάς, ἵνα μὴ σφῶν τὸν σίτον ἀναισιμώσωσι.

151 Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἅπασαν τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπελάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρχεε, φροντίζοντας οὐδὲν τῆς πελιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τὰς προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, 5

nibus bene admodum praeparatis. Nam quo tempore Magus regnavit, et adversus eum septemviri insurrexerunt, per omne id tempus, per illamque rerum perturbationem, ad tolerandam obsidionem sese praeparaverant. Et initio quidem occulte quodammodo id fecerant. Ex quo autem de professo descivere, haecce fecerunt. Matribus exceptis, et una ex uxoribus quam quisque sua e domo exemptam voluerat, reliquas omnes mulieres congregatas suffocarunt; unam autem, quam dixi, eximebat quisque quae panem conficeret. Suffocarunt autem illas, ne frumentum ipsorum consumerent. (151.) His rebus cognitis *Darius*, contractis universis suis copiis, adversus eos profectus est; admotoque exercitu, obsedit urbem. At obsidionem pro nihilo habebant *Babylonii*; nam in pro-

καὶ κατέσκαπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ. καὶ
 τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος· „Τί καίτηθε ἐνθαῦτα,
 „ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἰ-
 „ρήσετε ἡμέας, ἐπεὶ ἡμίονοι τέκωσι.“ Τοῦτο εἶπε τῶν
 10 τις Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἂν ἡμίονον τεκεῖν.
 Ἑπτὰ δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυθότες ἤδη, ὁ Δα- 152
 ρεῖος τε ἥσχαλλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ
 εἶναι ελεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καὶ τοι πάντα σοφίσ-
 ματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπιποιήκει ἐς αὐτοὺς Δα-
 5 ρεῖος. ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐδύνατο ελεῖν σφέας, ἄλλοισι τε
 σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἰλέ
 σφείας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν
 Φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφείας οἷός τε ἦν ελεῖν.
 Ἐνθαῦτα, εἰκοστῷ μηνί, Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τού- 153

pugnacula muri adscendentes tripudiabant, irride-
 bantque Darium et eius exercitum; unusque eorum
 hoc verbum emisit: *Quid hic sedetis, Persae; quid-
 ni abitis? tunc enim nos capietis, quando mulae
 pepererint.* Hoc dixit Persarum aliquis, existimans
 numquam mulam parituram. (152.) Integer annus
 iam et septem menses erant elapsi, taedioque adfe-
 ctus erat *Darius* eiusque exercitus, quod expugnare
 urbem non valerent. Nam omnibus licet artificijs
 omnibusque machinamentis adversus eos adhibitis,
 nihil *Darius* profecerat. Tentaverat autem et alia ar-
 tificiorum genera, et illud etiam quo *Cyrus* urbem
 ceperat: sed ita diligenter custodias agebant Baby-
 lonii, ut capi nullo pacto potuerint.

(153.) Ibi tum, quum vicesimus ageretur mensis,
Zopyro *Megabyzi* filio huius, qui e septem virorum

του, ὃς τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν Μάγον κατε-
 λόντων, τούτῳ Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέ-
 ρας τότε τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων μίη ἔτεκε. ὡς δέ οἱ
 ἐξαγγέλθη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε 5
 τὸ βρέφος, ἀπειπας τοῖσι δούλωσι μηδενὶ φράζειν τὸ
 γεγονός, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου
 ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὰν περ ἡμίονοι τέ-
 κωσι, τότε τὸ τεῖχος αἰλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φή-
 μην Ζωπύρῳ ἐδόκει αἰλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλὼν· σὺν 10
 γὰρ θεῷ ἐκεῖνόν τε εἰπεῖν, καὶ ἑαυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμίο-
 154 νον. Ὡς δέ οἱ ἐδόκει μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυ-
 λῶνι αἰλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυνθάνετο, εἰ
 περὶ πολλοῦ κάρτα ποιέεται τὴν Βαβυλῶνα ἐλεῖν. πυ-
 θόμενος δὲ ὡς πολλοῦ τιμῶτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅπως

numero fuit a quibus Magus interemtus est, huic,
 inquam, Megabyzi filio Zopyro tale obtigit prodigi-
 um: una ex ipsius mulis frumentum vehentibus
 peperit. Quod quum Zopyro esset renunciatum, et
 ille, ut qui fidem nuncio non adhiberet, pullum ipse
 spectasset, imperavit servis ut nemini edicerent fa-
 ctum, secumque deliberavit. Recordatus igitur Baby-
 lonii illius verbum, qui initio dixerat, *tunc Babylo-
 nem captum iri, quum mulae pepererint*, ex huius
 verbi omen colligebat, capi nunc Babylonem posse:
 nec enim illum sine dei numine id dixisse, et sibi
 nunc mulam peperisse. (154.) Quum igitur in fatis
 esse illi videretur, ut nunc Babylon caperetur, *Da-
 rium* adiens quaesivit ex eo, *an utique maximi fa-
 ceret capi Babylonem*. Accepto responso, maximi
 id facere regem; secundo loco secum deliberavit,

3 αὐτὸς τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτήν, καὶ ἑαυτοῦ τὸ ἔργον
 ἔσται· κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσησι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς
 τὸ πρόσω μεγάβηος τιμῶνται. Ἄλλω μὲν νυν οὐκ ἐφρά-
 ζετο ἔργῳ δυνατὸς εἶναι μιν ὑποχειρῆν ποιῆσαι, εἰ δ'
 ἑαυτὸν λωβησάμενος αὐτομολήσῃ ἐς αὐτούς. Ἐνθαῦτα
 10 ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἑαυτὸν λωβᾷται λῶβην ἀνή-
 κστον ἀποταμῶν γὰρ ἑαυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα,
 καὶ τὴν κήμην κακῶς περικείρας, καὶ μαστιγώσας,
 ἦλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνεκε, 155
 ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἔκ τε τοῦ θρό-
 νου ἀναπήδησας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἰστό μιν, ὅστις εἴη
 ὁ λωβησάμενος, καὶ ὅ τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· „Οὐκ
 5 „ἔστι οὗτος ὧν ἔτι μὴ σὺ, τῷ ἔστι δύναμις τοσαύτη
 „ἐμὲ δὴ ὧδε διαβεῖναι· οὔτε τις ἀλλοτρίων, ὦ βασιλεῦ,

quo pacto ipse esset qui illam caperet, ipsiusque hoc facinus esset futurum: nam apud Persas praeclue res praeclare gestae maximis honoribus rependuntur. Nulla vero alia ratione fieri posse, ut illam in potestatem redigeret, iudicavit, nisi si se ipse mutilasset, atque ita ad illos transfugisset. Ibi tum, parvi hoc pendens, insanabili mutilatione se ipse adficit: quippe abscissis naribus auribusque, comâ male tonsâ, flagellis item laceratus, regem adit. (155.) *Darius*, ubi virum nobilissimum ita vidit mutilatum, gravissime adfectus, e solio subsiliens exclamat, ex eoque quaerit, *quis eum ita mutilaverit, quave de causa?* Cui *Zopyrus* respondit: *Non est is alius nisi tu, qui tantam habes potestatem, ut ego hoc modo sim adfectus. Nec vero alienus quispiam, ô Rex,*

„τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμεωυτὸν δεινὸν τι
 „ποιούμενος Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγελαῖν.“ Ὁ δ'
 ἀμείβετο· „ὦ σχετλιάτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχί- 10
 „στῷ οὐνομα τὸ κάλλιστον ἔβην, Φᾶς διὰ τοὺς πολιορ-
 „κευμένους σεωυτὸν ἀνηκέστως διαβεῖναι· τί δ', ὦ μά-
 „ταιε, λελωβημένου σεῦ, θᾶσσον οἱ πολέμιοι παρα-
 „στήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν Φρενῶν, σεωυτὸν
 „διαφθεύρας;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Εἰ μὲν τοὶ ὑπερετίθεα
 „τὰ ἔμελλον ποιήσῃν, οὐκ ἂν με περιεῖδες· νῦν δ' ἐπ' 15
 „ἐμεωυτοῦ βαλόμενος, ἐπῆξα. ἤδη ὦν, ἣν μὴ τῶν σῶν
 „δέησῃ, αἰρέομεν Βαβυλῶνα. Ἐγὼ μὲν γάρ, ὡς ἔχω,
 „αὐτομαλῆσω ἐς τὸ τείχος, καὶ Φήσω πρὸς αὐτοὺς,
 „ὡς ὑπὸ σεῦ τάδε πέπονθα· καὶ δοκέω, πείσας σφέας
 „ταῦτα ἔχειν οὕτω, τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δέ, ἀπ' 20

*me ita adfecit, sed ego ipse, indignatus Assyriis
 Persas deridentibus. Tum Darius; O miserrime ho-
 minum, ait; foedissimo facto pulcerrimum nomen
 imposuisti, quum te profitearis propter hos, quos
 obsidemus, te ipsum tam insanabili modo adfe-
 cisse. Quo vero pacto, stulte, quod tu ita muti-
 latus sis, eo citius in potestatem redigentur ho-
 stes? Anne mente es alienatus, qui te ita perdidisti?*
*Respondit ille: Atqui, si tecum communicas-
 sem quae facturus eram, tu me prohibuisses: nunc
 privato id feci consilio. Iam ergo, nisi tu nobis
 defueris, capiemus Babylonem. Nam ego, ita ut
 sum adfectus, ad murum pro transfuga me con-
 feram, dicens a te me haec esse passum: et puto,
 quum rem ita se habere illis persuasero, exerci-
 tum mihi commissum iri. Tu vero, a quo die ego*

- 23 ἥς αὖν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης
 24 ἐς δεκάτην ἡμέρην, τῆς σεαυτοῦ στρατιῆς, τῆς οὐ-
 25 δεμῖν ἔσται ὥρῃ ἀπαλλυμένης, ταύτης χιλίους τά-
 26 ξον κατὰ τὰς Σεμιράμιδος καλεομένης πύλας· μετὰ
 27 δὲ αὐτίς, ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς ἐβδόμην, ἄλλους μοι
 28 τάξον δισχιλίους κατὰ τὰς Νινίαν καλεομένης πύ-
 29 λας· ἀπὸ δὲ τῆς ἐβδόμης διαλείπειν ἑκοσὶ ἡμέρας,
 30 καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλ-
 31 δαίων καλεομένης πύλας, τετρακισχιλίους. ἐχόντων
 32 τοι, πλὴν ἐγχειριδίων· τοῦτο δὲ εἶναι ἔχειν. μετὰ δὲ
 33 τὴν εἰκοστὴν ἡμέρην, ἰδέως τὴν μὲν ἄλλην στρατιὴν
 34 καλεῖν περίξ προσβάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος, Πέρσας
 35 καὶ Κισσίας. ὡς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμὸς μεγά-

*murum ero ingressus, decimo inde die de illa co-
 piarum tuarum parte, cuius iacturam minime
 aegre laturus sis, mille homines contra portam
 colloca quae Semiramidis vocatur. Deinde rursus
 septimo die ab illo decimo, alios bis mille contra
 Niniam, quae vocatur, colloca portam. Ab hoc
 vero septimo die intermitte dies viginti, deinde
 quater mille contra Chaldaeam, quam vocant, duc
 portam, ibique locum capere iube. Nec vero prio-
 res, neque hi, aliud quo se tueantur habeant prae-
 ter gladios: hoc uno telo armati sint. Post illum
 vero vicesimum diem continuo reliquum exercitum
 iube murum circumcirca adgredi: Persas autem
 mihi ad Belidam, quam vocant, et ad Cissiam
 colloca portam. Nam, ut equidem puto, post-*

„λα ἔργα ἀποδεξαμένου, τὰ τε ἄλλα ἐπιτραίβονται
 „ἔμοι Βαβυλωνίοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλῶν τὰς βα-
 „λανάγρας. τὸ δ' ἐνθεῦτεν, ἔμοι τε καὶ Πέρσῃσι με-
 „λήσει τὰ θεῖ ποιέειν.“

- 156 Ταῦτα ἐντειλόμενος, ἥϊε ἐπὶ τὰς πύλας· ἐπιστρέφo-
 μένος, ὡς δὴ ἀληθέως αὐτόμολος. ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν
 πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω
 καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν ἑτέραν πύλην, εἰρώ-
 τεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ δεόμενος ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἡγό- 5
 ρευσ, ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτομολέει ἐς ἐκείνους.
 ἦγον δὴ μιν οἱ πλουροὶ, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ἐπὶ τὰ
 κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων. καταστάς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κα-
 τοικτίζετο, Φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθῆναι τὰ ἐπεπόνθε
 ὑπ' ἐκαστοῦ· παθεῖν δὲ ταῦτα διότι συμβουλευσαί οἱ 10
 ἀπανιστάμει τὴν στρατιήν, ἐπεὶ τε οὐδεὶς πόρος ἐφαί-

*quam praeclara edidero facta, et reliqua meae fidei
 committent Babylonii, et portarum obices. Exin-
 da meum erit et Persarum, curare ut quae ex usu
 sint faciamus.*

(156.) Haec postquam mandavit, ad portam per-
 rexit; subinde retro conversus, tamquam vere trans-
 fuga. Quem ubi conspexerunt qui in turribus specu-
 landi caussa stationem habebant, raptim descendunt,
 et paululum reclinatâ alterâ portae alâ interrogant,
quis sit, quave caussâ adveniat? Et ille, *Zopyrum*
se esse, dixit, et ut transfugam ad eos venire. Quo
 audito, portae custodes in curiam Babyloniorum
 eum duxerunt: ubi coram senatu constitutus, sortem
 suam deplorans, ait, *a Dario se haec* (quae sibi ipse
influxerat) esse passum, eo quod illi suasisset abdu-

ντο, τῆς αλώσιος. „Νῦν τε, ἔφη λέγων, ἐγὼ ὑμῖν,
 „ὦ Βαβυλώνιοι, ἤκω μέγιστον ἀγαθόν, Δαρείῳ δὲ
 „καὶ τῇ στρατιῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γάρ
 15 „δὴ, ἐμέ γε ὥδε λωβησάμενος, καταπρόϊξεται· ἐπί-
 „σταμαι δ' αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευ-
 „μάτων“ Τοιαῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὄρτοντες 157
 ἄλλα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὠτων
 ἐστρεφμένον, μᾶστιζι τε καὶ αἵματι ἀναπνευρμένον,
 πύγχῃ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθέα, καὶ σφι ἤκειν
 5 σύμμαχον, ἐπιτράπτεσθαι ἐτοῖμοι ἔσαν τῶν ἐδέετο σφείων.
 εἶδεν δὲ στρατιῆς. Ὁ δέ, ἐπεὶ τε αὐτέων τοῦτο παρή-
 λαβε, ἐποίησεν τὰ περ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. ἔξαγα-
 γὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρατιὴν τῶν Βαβυλω-
 νίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλούς, τοὺς πρώτους

cere exercitum, quandoquidem nulla via capiendae urbis ostenderetur. Et nunc ego (sic dicere perrexit) ad vos, Babylonii, venio, maximo vobis commodo futurus, Dario autem eiusque exercitui et Persis maximo detrimento. Nec enim nimirum impune ille feret, qui hoc me modo mutilavit: exploratas autem habeo omnes consiliorum ipsius vias. (157.) Quae ubi ille locutus est, videntes Babylonii virum inter Persas nobilissimum, naribus auribusque mutilatum, et cruore ex flagellis inquinatum, prorsus existimaverunt vera cum dicere, et ut socium sibi advenire. Itaque parati erant ei indulgere quae ab ipsis postulasset; postulabat autem armorum manum. Tum vero ille, postquam copias impetravit, ea facere instituit de quibus illi cum Dario convenerat. Decimo die, educto Babyloniorum

ἐνετείλατο Δαρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μα- 10
 θόντες δέ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα πα-
 ρεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ περιχαρεῖς ὄντες, πᾶν δὴ ἐτοί-
 μοι ἔσαν ὑπηρετεῖν. ὁ δὲ, διαλυτῶν ἡμέρας τὰς συγ-
 κειμένας, αὐτὶς ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξή-
 γαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτῶν τοὺς 15
 δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλών-
 ναι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ,
 αὐτὶς διαλυτῶν τὰς συγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς
 τὸ προειρημένον καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσεν τοὺς
 τετρακισχιλίους. ὥς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα 20
 δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρ-
 158 χης τε οὗτός σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπεθιδεύτο. Προσ-
 βολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκείμενα πειρυνάου πέ-
 ρεξ τὸ τείχος, ἐμβαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος

exercitu mille illos, quos primos certo loco locare mandaverat Dario, circumdatos interfecit. Iamque intelligentes Babylonii, factis eum verba aequare; in omnibus ei parere erant parati. Tum ille, interiecto dierum numero de quo convenerat, iterum selectos Babyloniorum eduxit, et bis mille illos, quos supra dixi, Darii milites interfecit. Igitur hoc etiam factum ubi viderunt *Babylonii*, omnium ore *Zopyrus* celebrabatur. At ille rursus, intermisso definito dierum numero, in locum constitutum copias eduxit, et circumdatos quater mille interfecit. Qua denuo re gesta, iam omnia *Zopyrus* apud Babylonios erat, et imperii summa et muri custodia eidem permissa est. (158.) Deinde vero, ut ex composito *Darius* murum circumeirca oppugnare est adgressus, ibi tum *Zopy-*

ἔξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ Βαβυλώνιοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ
 5 τείχος, ἡμύνοντο τὴν Δαρείου στρατιὴν προσβάλλου-
 σαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τὰς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας κα-
 λεομένας πύλας ἀναπιτάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς
 τὸ τείχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθὲν,
 οὔτοι ἔφευγον ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ
 10 εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἐωυτοῦ τάξει ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ
 οὔτοι ἔμαθον προδεδομένοι.

Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον αἰρέθη. Δαρεῖος δὲ 159
 ἐπεὶ τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν σφειν
 τὸ τείχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε·
 τὸ γὰρ πρότερον ἔλων Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε
 5 τούτων οὐδέτερον· τοῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς
 κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖ-
 σι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν.

rus dolum universum nudavit. Nam, dum Babylonii
consenso muro repellere oppugnantem Darii exer-
citum conantur, Zopyrus interim apertâ Cissîâ et Be-
lidâ portâ Persas intra murum recepit. Quod factum
qui viderunt Babylonii, hi in Iovis Beli templum
confugerunt: qui vero non viderunt, in suo quisque
manserunt ordine, donec et hi proditos se esse intel-
lexerunt.

(159.) Igitur hoc modo *capta* iterum *Babylon*
 est. *Darius* vero, urbe potitus, et murum eius diruit,
 et portas omnes detraxit; quorum nihil *Cyrus* fece-
 rat, postquam primum *Babylonem* cepit. Adhæc ex
 primariis civibus ter mille admodum e palis suspendi
Darius iussit; reliquis vero *Babyloniis* urbem reddi-
 dit habitandam. Quo veromulieres haherent *Babylo-*

ὥς δ' ἔξουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφί γένηται
 ὑπογίνηται, τάδε Δαρεῖος προῖδων ἐποίησε· τὰς γὰρ
 ἑωυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχαὸς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν 10
 οἱ Βαβυλώνιοι, τοῦ σίτου προορέωντες· ἐπέταξε τοῖσι
 περιόικοις ἔθνεσι γυναῖκας εἰς Βαβυλῶνα κατιστάναι,
 ὅσας δὴ ἐκάστοις ἐπιτάσσω, ὥστε πέντε μυριάδων
 τὸ κεφαλαῖωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε· ἐκ τούτων δὲ
 160 τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου
 δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δα-
 ρεῖω κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρό-
 τερον, ὅτι μὴ Κῦρος μῦθος· τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περ-
 σέων ἠξίωσε κω ἑωυτὸν συμβαλέειν. Πολλάκις δὲ 5
 Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βού-
 λοιτο ἂν Ζωπυρον εἶναι ἀπαθέα τῆς ἀεικελῆς μάλλον,
 ἢ Βαβυλωνιάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ εὐύσῃ προσγενέσθαι.

nii, et soboles eis subnasceretur, (quandoquidem,
 ut initio expositum est, suas suffocaverant Babylonii,
 rei frumentariae consulentes) tali ratione initā Darius
 providit: circum habitantibus populis imperavit, ut
 mulieres Babylonem, certum cuique populo nume-
 rum definiens, mitterent. Ita mulierum summa, quae
 convenerunt, fuit millium quinquaginta; quibus e
 mulieribus prognati sunt qui nunc sunt Babylonii.
 (160.) Dario vero iudice, nemo Persarum, nec eo-
 rum qui ante, nec qui post fuerunt, melius de Persis
 meritus est quam Zopyrus, uno Cyro excepto: nam
 cum hoc se conferre nemo adhuc Persarum ausus
 est. Fertur autem saepius hanc sententiam declarasse
 Darius, malle se, Zopyrum indigna illa mutila-
 tione non esse adfectum, quam viginti Babylonies

ἐτίμησε δὲ μιν μεγάλως· καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν
 10 ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἔστι τιμιώτατα, καὶ
 τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμειναι μέχρι τῆς
 ἐκείνου ζῆς· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζωπύρου δὲ
 τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντία Ἀθη-
 ναίων καὶ τῶν συμμαχῶν ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου
 15 δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας αὐτομόλῃσε
 ἐκ Περσέων.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Γ΄.

tibi ad eam quae nunc est accedere. Magnifice au-
 tem illum honoravit: nam et munera illi quotannis
 tribuit ea, quae honorificentissima sunt apud Persas,
 et Babylonem eidem, quoad victurus esset, admini-
 strandam concessit, ita ut nullum tributum regi pen-
 deret; et alia multa insuper munera ei contulit.
 Zopyri huius filius fuit *Megabyzus* ille, qui in Ae-
 gypto dux exercitus fuit adversus Athenienses atque
 socios: huiusque Megabyzi filius fuit *Zopyrus* is,
 qui ad Athenienses transfugit a Persis.

FINIS LIBRI TERTII
 HISTORIARUM HERODOTI.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ Σκύθας αὖ τοῦ Δαρείου ἔλασις. Ἀνθείσης γὰρ τῆς Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων, ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρό- 5
τεροι, ἐσβαλόντες εἰς τὴν Μηδικὴν, καὶ νικῆσαντες μά-

Cap. I. l. 2. αὖ τοῦ nostra de coniectura. Vulgo omnes αὐτοῦ Δαρείου.

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER QUARTUS.

MELPOMENE.

(1.) **C**APTA Babylone, iam adversus *Scythas* expeditionem *Darius* suscepit. Quum enim viris floreret Asia, et magnae redirent pecuniae, cupido incessit Darium poenas sumendi ab *Scythis*, quod illi, in-cursionem facta in Medicam terram, et praelio victis

χατῶς ἀντισημένους, καὶ ἤρξαν ἀφ' ἧς. Τῆς γὰρ ἁν
'Ασίας ἤρξαν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Σκύβαι
ἔτεα δυῶν δέοντα τριήκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώ-
κοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς
10 ἀρχῆς Μήδους· οὗτοι γὰρ, πρὶν ἢ Σκύβας ἀπικέσθαι,
ἤρχον τῆς Ἀσίας. Τοὺς δὲ Σκύβας ἀποδημήσαντας
ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ διὰ χρόνου τσαυτῶν κα-
τιόντας ἐς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος
τοῦ Μηδικοῦ· εὖρον γὰρ ἀντιουμένην σφι στρατὴν οὐκ
15 ὀλίγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυβέων γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄν-
δρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφάτειον παρὰ τοὺς δού-
λους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύβαι πάντα τυφλοῦσι, 2
τῶν γάλακτος ἐνεκεν τοῦ πίνουσι, ποιεῦντες ὥδε· ἔπειν
φρακτῆρας λάβωσι ὀστεινοὺς, αὐλοῖσι προσεμφεροτά-

adversariis, priores initium fecissent iniuriarum.
Etenim, ut supra docui, per duodeviginti annos
Scythae superioris Asiae tenuerant imperiū: quippe
persequentes Cimmericos, irruptione in Asiam facta,
Medos imperio exuerant, qui ante Scytharum adven-
tum imperaverant Asiaticae. Scythas autem, postquam
octo et viginti annos domo abfuerant, et tam longo
interiecto tempore in patriam erant reversuri, excepit
non minor, quam Medicus fuerat, labor: offende-
rant enim occurrentem sibi exercitum haud exiguum.
Scilicet uxores Scytharum, dum per longum tempo-
ris spatium domo aberant viri, cum servis habuerunt
concordiam. (7.) Servos autem cunctos excar-
cant Scythae lactis causa, cuius potu utuntur. Emul-
gunt vero hoc modo: fistulas sumunt osseas, tibis
simillimas, quibus in equarum genitalia insertis,

τους, τούτους ἐσθέντες ἐς τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα, 5
 φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ, ἄλλων φυσεόντων, ἀμέλγουσι. Φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιεῖν· τὰς
 φλέβας τε πίμπλασθαι φυσεωμένας τῆς ἵππου, καὶ
 τὸ οὐθαρ κατίσθαι. ἔπειαν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα,
 ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήϊα κοῖλα, καὶ περιστίζαν-
 τες κατὰ τὰ ἀγγήϊα τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. 10
 καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγεῦνται
 εἶναι τιμιώτερον· τὸ δ' ὑπιστάμενον, ἥσσον τοῦ ἐτέρου.
 τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι,
 3 ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρέται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ
 τούτων δὲ ἂν σοι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐπε-
 τράφῃ νεότης· οἱ ἐπεὶ τε ἔμαθον τὴν σφετέρην γένεσιν,
 ἡγτιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων. καὶ πρῶτα
 μὲν τὴν χώραν ἀπετάμοντο, τὰ φρον ὀρυζάμενοι εὐρέαν, 5

II. 9. περιστίζαντες. *Alii* περιστήσαντες.

sufflant ore; et dum alter sufflat, alter mulget. Id ea
 caussa se facere aiunt, quod venae equarum ita infla-
 tac repleantur, et deprimantur ubera. Postquam emul-
 sere lac, in cava vasa lignea infundunt, illudque
 caccorum operâ, circum vasa collocatorum, agitant:
 tum, quod supernatat, id desuper exhauriunt, ex-
 quisitius aestimantes; quod subsidit, minoris aesti-
 mant altero. Huius operae caussa, quemcumque bello
 capiunt Scythae, eum excaecant: nec enim aratores
 sunt, sed pastores. (3.) Ex his igitur servis et ex
 Scytharum uxoribus prognata erat iuventus: qui,
 cognitâ sua origine, illis ex Media redeuntibus sese
 opposuerunt. Ac primum quidem regionem interce-
 perunt latâ ductâ fossâ, quae a Tauricis montibus ad

κατατείνουσιν ἐκ τῶν Ταυρικῶν οὐρέων ἐς τὴν Μαιώ-
την λίμνην, ἥπερ ἐστὶ μέγιστη· μετὰ δὲ, περὶεωμένους
ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθῃσι ἀντικατιζόμενοι ἐμάχοντα,
γνομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυναμένων αὐτὸν
10 πλέον ἔχειν τῶν Σκυθῶν τῇ μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε
τάδε· „Οἷα ποιῶμεν; ἄνδρες Σκύθαι. δούλοισι τοῖσι
„ἡμετέροισι μαχόμενοι, αὐτοὶ τε ἐλάσσονες κτεινόμενοι
„γνόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν
„ἄρξομεν. νῦν ὧν μοι δοκέει αἰχμὰς μὲν καὶ τοῖχα
15 „ματεῖναι· λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ ἵππου τὴν μά-
„στιγα, ἵεναι ἄσπον αὐτῶν. μέχοι μὲν γὰρ ὥρεον
„ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὁμοῖοί τε καὶ
„ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπεὶ δὲ ἴδωνται μᾶστιγας
„ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας, μαβόντες ὥς εἰσι ἡμέτεροι δού-
20 „λοι, καὶ συγγόντες τοῦτο, οὐκ ὑπομένεουσιν,“ Ταῦ- 4

Macotin vastissimam paludem pertinebat. Deinde
conantibus introire Scythis, oppositis castris, repu-
gnarunt. Frequentibus commissis praeliis, quum ni-
hil Scythae pugnando proficerent, unus ex eis hanc
verba fecit: *Quidnam rei facimus, Scythae? Cum*
ex his nostris pugnantes interficimur ipsi minui-
murque; et, illos si interficimus, paucioribus dein-
de imperabimus. Mihi videtur, omissis hastis et
sagittis, unumquemque nostrum debere flagellum
sumere equi sui, atque ita adversus istos pergere.
Quamdiu nos viderunt arma gestantes, similes esse
nostrum et ex similibus se genitos putarunt: qui
si nos, viderint armorum loco flagellis instructos,
intelligent servos se esse nostros; et conditionis
suae conscii, nos non sustinebunt. (4.) Haec ubi

τα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐποίουν ἐπιτελέα. οἱ δ' ἐκ-
πλαγέντες τῷ γινόμενῳ, τῆς μάχης τε ἐπελάβοντο,
καὶ ἔφευγον. Οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν,
καὶ ἐξελαθέντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον τρόπῳ 5
τοιούτῳ ἐς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσα-
σθαι βουλόμενος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα.

5 Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον αἰπάντων ἐθνέων
εἶναι τὸ σφετέρον· τοῦτο δὲ γενέσθαι ᾧδε. ἄνδρα γενέ-
σθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, εὐσση ἐρήμῳ, τῷ οὐνο-
μα εἶναι Ταργίταον· τοῦ δὲ Ταργίταου τούτου τοὺς
τοκέας λέγουσι εἶναι, ἐμροὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, 5
λέγουσι δ' ᾧν, Δία τε καὶ Βορυσθένης τοῦ ποταμοῦ
θυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δὴ τινος γενέσθαι τὸν
Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λειπό-
ξαιν, καὶ Ἀρπόξαιν, καὶ νεώτατον Κολαξαιν. Ἐπὶ

audiverunt Scythae, effecta dederunt: et illi, per-
culsi facto, onissâ pugnâ, fugam arripuerunt. Ita *Scy-
thae*, Asiae imperio potiti, rursusque a Medis eieci,
suam in terram isto modo rediere: eaque causâ
poenas ab illis sumere cupiens *Darius*, exercitum
adversus eos contraxit.

(5.) SCYTHAE, ut ipsi aiunt, gens sunt novissima
omnium: originemque gentis hanc fuisse narrant.
Primum hominem in illa terra, quae deserta tunc fuis-
set, natum esse, cui nomen fuerit *Targitaus*. Huius
Targitai parentes fuisse aiunt, parum mihi credibilia
narrantes, aiunt vero utique, Iovem et Borysthenis
fluvii filiam. Tali igitur genere ortum esse Targi-
taum: huic autem filios fuisse tres, *Leipoxain*, et
Arpoxain, minimumque natu *Colaxain*. His reg-

10 τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεια
ποιήματα, ἄροτρον τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ Φιά-
λην, πρᾶν ἐς τὴν Σκυθικὴν. καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον
τὸν πρεσβύτατον, ἄσπον ἰέναι, βουλόμενον αὐτὰ λα-
βεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος, καίεσθαι· ἀπαλλαχθέν-
15 τος δὲ τούτου, προσίεναι τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτὶς
ταῦτα ποιεῖν. τοὺς μὲν δὴ καίόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώ-
σασθαι. τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι,
καὶ μιν ἐκείνον κομίσαι ἐς ἑωυτοῦ· καὶ τοὺς πρεσβυ-
τέρους ἀδελφεοὺς, πρὸς ταῦτα συγγόντας, τὴν βα-
σιλῆην πᾶσαν παραδούναι τῷ νεωτάτῳ. Ἄπο μὲν δὲ 6
Λειποξάϊος γεγονέναι τούτους τῶν Σκυθίων, οἱ Αὐχά-
ται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος,
οἱ Κατίαραι τε καὶ Τράσπιες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ
5 νεωτάτου αὐτέων τοὺς βασιλῆας, οἱ καλέονται Παρα-

VI. 5. τοὺς βασιλῆας vett. libri omnes. τοῦ βασιλῆος edd. re-
cent. ex coniect. τοὺς βασιλῆϊους com. Weiss.

nantibus, de coelo delapsa aurea instrumenta, ara-
trum et iugum et bipennem et phialam, decidisse
in Scythicam terram. Et illorum natu maximum,
qui primus conspexisset, propius accedentem capere
ista voluisse; sed, eo accedente, aurum arsisse. Quo
digresso, accessisse alterum, et itidem arsisse aurum.
Hos igitur ardens aurum repudiasse; accedente vero
natu minimo fuisse exstinctum, huncque illud do-
mum suam contulisse: qua re intellecta, fratres ma-
iores ultro universum regnum minimo natu tradi-
disse. (6.) Iam a Leipoxai progenitum esse aiunt
illum Scythicum populum, qui *Auchatae* vocantur:
a medio vero fratrum hos, qui *Catiari* et *Traspies*:

λάται· σύμπασι δὲ εἶναι οὐνομα Σκολότους, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ Ἕλληνες οὐνόμασαν.
 7 Γεγονέναι μὲν νῦν σφέας ὧδε λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτεα δὲ σφι, ἐπεὶ τε γεγόνασι, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιταίου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τεσσαῦτα. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱὸν φυλάσσανσι οἱ βασιλῆες ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίησι μεγάλῃσι ἱλασκομένοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱὸν ἐν τῇ ὀρεῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, αὐτός λέγεται ὑπὸ Σκυθῶν οὐ διεναιτιζέειν· δίδεσθαι δὲ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μὴ περιέλῃσιν αὐτός. Τῆς δὲ χώρας εὐρύτης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιλείας τοῖσι πασι τοῖσι ἐαυτοῦ καταστήσασθαι

a natu minimo vero Reges, [*sive* Regiōs] quī *Paralatae* nominantur: universis vero commune nomen esse *Scolotos*, de regis nomine. *Scythas* vero Graeci nominarunt. (7.) Hac igitur origine se ortos aiunt Scythae: annos autem, ex quo ortum cepissent, a primo rege Targitao usque ad Darii in Scythiam transitum, in universum elapsos aiunt mille admodum, non amplius, sed hunc ipsum annorum numerum. Sacrum autem illud aurum custodiunt Reges summa curā; et quotannis conveniunt, maioribus sacrificiis illud placantes. Dicuntque Scythae, si quis festis illis diebus aurum hoc tenens obdormiverit sub dio, hunc non transigere illum annum; ob eamque causam dono ei dari tantum, quantum ille uno die equo vectus circumire potuisset. Quum sit autem ampla terra, tria regna aiunt *Colaxain* filiis suis constituisse;

Κολάσαι· καὶ τούτων μίην μεγίστην παῖσαι, ἐν τῇ
τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βο-
15 ρῆν λέγουσι ἀνεμὸν τῶν ὑπεροίκων τῆς χάρης, οὐκ οἶά τε
εἶναι ἐτι προσωτέρω οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξίεναι, ὑπὸ πτε-
ρῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥερα
εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκλήϊοντα τὴν οὔν.

Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφίων τε αὐτέων, καὶ τῆς χά- 8
ρης τῆς κατύπερθε λέγουσι· Ἕλληνας δὲ οἱ τὸν Πόν-
τον οἰκόντες, ὧδε. Ἡρακλέα, ἐλαύνοντα τὰς Γηρυό-
νιω βούφας ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην εὐῶσαν ἐρήμην, ἣν
5 τινα νῦν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνα δὲ οἰκεῖν, ἔξω τοῦ
Πόντου κατοικημένον, τὴν οἱ Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύ-
θειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδεύροισι τοῖσι ἔξω Ἡρακλείων
στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν
λέγουσι, ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν περὶ

ex eisque unum regnum fecisse maximum, in quo au-
rum illud servetur. Quae loca versus septentrionem
sita sunt supra eos qui superiores Scythiae partes in-
colunt, ea ulterius spectari aut peragrari non posse
aiunt, propter diffusas plumas: plumis enim et terram
et aërem esse oppletum, hisque intercludi prospectum.

(8.) Ista quidem Scythae de se ipsis, et de regio-
ne quae supra ipsorum ditione sita est, narrant:
Graeci vero ultra Pontum habitantes haecce. *Her-
culem*, aiunt, Geryonis boves agentem, in hanc ter-
ram venisse, tunc desertam, quam nunc *Scythae* ha-
bitant; Geryonem autem extra Pontum habitasse in-
sulam illam, quam Erytheam Graeci vocant, prope
Gades extra Herculis columnas in Oceano. Oceanum
autem, ab ortu solis initium capientem, universam

παῖσαν ρέειν, ἔργω δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν 10
 Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθίην χώραν καλεο-
 μένην. καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμὸν
 ἐπιρυσάμενον δὲ τὴν λεοντὴν, κατυπνῶσαι· τὰς δὲ οἱ
 ἵππους, τὰς ἀπὸ τοῦ ἄρματος, νεμομένας ἐν τούτῳ
 9 τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι θεῖη τύχη. Ὡς δ' ἐγερεθῆναι 15
 τὸν Ἡρακλέα, δίζησθαι πάντα δὲ τὰ τῆς χώρας ἐπε-
 ξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Τλαίην καλεομένην
 γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὑρεῖν ἐν ἀντρω μίξοπαρθενόν τινα
 Ἐχιδναν διφυεῖα· τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, 5
 εἶναι γυναικίος· τὰ δὲ ἑνερθεν, ὄφιός. ἰδόντα δὲ καὶ
 θωμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἰ κου ἴδοι ἵππους πλα-
 ναμένας· τὴν δὲ φάναι, ἐωυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώ-
 σειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι· τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχ-

circumfluere terram, verbis quidem adfirmant, re autem ipsa non demonstrant. Inde igitur Herculem in eam regionem, quae Scythia nunc vocatur, pervenisse. Nempe, ingruente tempestate geluque, quum adducta super se pelle leonina obdormivisset, equas de curru ipsius, interim pascentes, divina quadam sorte evanuisse. (9.) Tum *Herculem*, ubi expergefactus est, quaesisse equas; et, peragrata universa regione, postremo in *Hylacem* (Sylvosam) quae vocatur terram pervenisse, ibique in antro semivirginem quamdam *Echidnam* (viperam) invenisse mixtae naturae: superiora quippe, inde a natibus, foeminae fuisse, inferiora vero serpentis. Hanc quum conspexisset miratusque esset, quaesisse ab ea, *an equas alicubi vidisset oberrantes?* Cui illam, *se ipsam eas habere*, respondisse; nec vero illi reddi-

- 10 θῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. κείνην τε δὴ ὑπερβαλέ-
σθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὡς πλεῖ-
στον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ τὸν, κομισάμε-
νον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι. τέλος δὲ, ἀποδιδούσαν
αὐτὴν εἰπεῖν. „Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας
15 „ἐνθάδε, ἔσωσά τοι ἐγὼ· σῶστρά τε σὺ παρίσχεις,
„ἐγὼ γὰρ ἐκ σέῃ τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπεὶ
„γένωνται τρέφεις, ὅ τι χεὶρ ποιέειν, ἐξηγέο σύ· εἴτε
„αὐτοῦ κατοικίζω, χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος
„αὐτῇ, εἴτε ἀποπέμπω παρὰ σέ.“ Τὴν μὲν δὴ ταῦ-
20 τὰ ἐπειρωτᾶν· τὸν δὲ λέγουσι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν·
„Ἐπὶ ἀνδρωθέντας ἰδοὺ τοὺς παῖδας, τάδε ποιῶ-
„ντα οὐκ ἂν ἀμαρτάνοις. τὸν μὲν ἂν ὁρᾷς αὐτίαν τότε
„τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον, καὶ τῷ ζωστήρι τῷδε

*iuram, nisi secum concubuisse. Et Herculem
hac mercede cum illa coisse: at illam distulisse
equarum redditionem, quum cuperet quam diutis-
sime consuetudinem cum Hercule habere. Ad extre-
mum, quum hic cuperet receptis abire equis, reddi-
tis illis dixisse eam: *Has equas, quum huc venis-
sent, tibi ego servavi: tuque servatarum solvisti
pretium. Concepi enim ex te tres filios: qui quando
adoleverint, quid iis faciam, tu doce; hac-ne in
terra, cuius ego sola teneo imperium, sedes illis
tribuam; an ad te dimittam. Cui haec interro-
ganti, illum in hunc modum aiunt respondisse:
Postquam eos virilem videris aetatem ingressos,
recte feceris si haecce institueris. Quem tu illo-
rum videris arcum hunc hoc modo tendentem, et
hoc cingulo sese ita cingentem, ei hanc terram**

„κατὰ τὰδε ζωννύμενον, τούτων μὲν τῆσδε τῆς χώρας
 „οὐκ ἴσθωρα ποιεῦ· ὅς δ' αὖ τούτων τῶν ἔργων τῶν ἐν 25
 „τέλλομαι λίπηται, ἔκπεμπε ἐκ τῆς χώρας. καὶ ταῦ-
 „τα ποιέῃσα, αὐτὴ τε εὐφραναί, καὶ τὰ ἐντεταλ-
 10 „μένα ποιήσεις.“ Τὸν μὲν δὲ εἰδύσαντα τῶν τόξων
 τὸ ἕτερον, δύο γὰρ δὴ φορεῖν τέως Ἡρακλεῖα, καὶ τὸν
 ζωστήρα προδύξαντα, παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν
 ζωστήρα, ἔχοντα ἐπ' ἀκρῆς τῆς συμβολῆς Φυλῆν
 χρυσὴν δίδοντα δέ, ἀπαλλάσσεισθαι. τὴν δ', εἰδὺν 5
 γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωλῆναι, τοῦτο μὲν σφί
 νόματα θέσθαι· τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτίαν· τῷ δ'
 ἐπομένῳ, Γελωνόν· Σκύθην δέ, τῷ νεωτάτῳ· τοῦτο δέ,
 τῆς ἐπιστολῆς μεμνημένην αὐτὴν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλ-
 μένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων, τὸν τε Ἀγάθυρσον 10
 καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἶους τε γενομένους ἐχέσθαι καὶ
 τὸν προκείμενον ἄεθλον, οἷχσθαι ἐκ τῆς χώρας, ἐκ

tribus habitandam; qui vero haec, quae dico, facere non potuerit, eum ex hac terra emitte. Ubi ubi feceris, et ipsa laetaberis, et mandata mea per- egeris. (10.) Herculem igitur alterum ex arcubus (duos enim ad id tempus gestasse) adduxisse, et ap- tandi cinguli rationem praemonstrasse: traditoque dein et arcu et cingulo, quod in extrema commis- sura auream habuisset phialam, abiisse. Tum illam, postquam filii ex ea nati ad virilem pervenissent aeta- tem, nomina primum eis imposuisse; uni, Agathyrso; alteri, Gelono; novissimo, Scythae: deinde dati man- dati memorem, exsecutam esse mandata. Et duos quidem ex filiis, Agathyrsum et Gelonum, quum proposito certamini imparcs fuissent, terrā excēs-

βληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης· τὸν δὲ νεώτατον αὐ-
 τῶν Σκύθην, ἐπιτελέσαντα, καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ.
 15 καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθew τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ
 βασιλῆας γινομένους Σκυθέων· ἀπὸ δὲ τῆς Φιάλης,
 ἔτι καὶ ἐς τὸδε Φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορεῖν Σκύ-
 θας. τὸ δὲ μῶνον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθη.
 ταῦτα δὲ Ἕλληνων οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες λέγουσι.
 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ἔχων ὥδε, τῷ μάλιστα 11
 λεγομένῳ αὐτὸς πρόσκειμαι. Σκύθας τοὺς νομάδας,
 οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασ-
 σαγητῶν, οἴχεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξια ἐπὶ
 5 γῆν τὴν Κιμμερίην· τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐ-
 τῇ λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμ-
 μερίους, ἐπιόντων Σκυθέων, βουλευέσθαι, ὡς στρατοῦ

sisse, a matre expulsos. Natu vero minimum eorum,
Scytham, qui rem perfecisset, in terra illa mansisse:
 ab illoque Scythia, Herculis filio, genus ducere qui-
 cumque dein reges fuerint Scytharum; et ab illa phia-
 la Scythas ad hanc usque aetatem phialas gestare ex
 cingulo suspensas. Hoc igitur solummodo matrem
 huic Scythae parasse. Et haec quidem Graeci narrant
 Pontum adcolentes.

(11.) Est vero etiam alia narratio, ita habens; cui
 potissimum equidem adsentior. Scilicet, *Scythas no-
 mades* (pastores) Asiam incolentes, bello pressos a
 Massagetis, trajecto Araxe fluvio in terram abiisse
Cimmeriorum: quam enim nunc terram Scythae ten-
 ent, ea olim Cimmeriorum fuisse traditur. Cimmerios
 autem, invadentibus terram ipsorum Scythiis, quum
 deliberarent, utpote ingente irrudente exercitu, diver-

ἐπιόντος μεγάλου· καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχω-
 ρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν
 βασιλῶν· τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὥς 10
 ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἶη, μὴδὲ πρὸς πολλοὺς δεό-
 μενον κινδυνεύειν· τὴν δὲ τῶν βασιλῶν, διαμάχεσθαι
 περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιοῦσι. οὐκ ἔβηλεν πείβεσθαι
 οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, οὔτε τῷ δήμῳ τοὺς βα-
 σιλῆας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλευέσθαι ἀμα- 15
 χητὶ, τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βα-
 σιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑαυτῶν κέεσθαι ἀποθανόντας, μὴδὲ
 συμφεύγειν τῷ δήμῳ· λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ
 πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ
 ἐπίδοξα καταλαμβάνει. ὥς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, δια- 20
 στάνας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς
 ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν, ἀποθανόντας πάντας ὑπ'

sas abiisse in sententias; fortiter quidem propugna-
 tam utramque, fortiore vero eam pro qua reges
 stabant. Populi enim fuisse sententiam, excedendum
 terrâ, neque adversus plures adeundum periculum:
 regum vero, pro terra utique dimicandum cum inva-
 dentibus. Atqui nec regibus populum voluisse parere,
 nec reges populo. Itaque his fuisse constitutum, non
 tentatâ pugnâ abire, et invadentibus permittere ter-
 ram: regibus vero placuisse, sua potius in patria oc-
 cumbentes sepeliri, quam cum plebe aufugere; repu-
 tantes quantis bonis essent frui, et quantis malis se
 pressum iri consentaneum esset, si ex patria profu-
 gissent. Talis quum fuisset utrorumque sententiâ, di-
 visis agminibus, numero utrimque paribus, inter se
 mutuo pugnam civisse; et hos quidem, qui a regum

ἑαυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ πο-
ταμὸν Τύρην· καὶ σφειωνέτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. Θά-
25 ψαντας δέ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρας ποιέεσθαι·
Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώραν. Καὶ 12
νῦν ἐστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τείχεα, ἐστὶ
δὲ Πορθμῖα Κιμμέρια· ἐστὶ δὲ καὶ χώρα οὐνομα Κιμ-
μερίη· ἐστὶ δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. Φαί-
5 νονται δὲ οἱ Κιμμέριοι, Φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς
Σκύθας, καὶ τὴν χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν
Σινώπῃ πόλις Ἑλλάς οἰκισται. Φανεροὶ δὲ εἰσι καὶ
οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν
τὴν Μηδικήν, ἀμαρτόντες τῆς οδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμ-
10 μέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύ-
θαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον. ἐς ὃ

partibus stetissent, a popularibus suis interfectos esse
cunctos, sepultosque a plebe *Cimmeriorum* ad Tyram
fluvium, ubi ad hunc diem conspicitur illorum sepul-
crum; quibus sepultis, plebem terrâ excessisse; super-
venientes vero *Scythas* desertam terram occupasse.
(12.) Est autem ad hunc diem in Scythica terra *Cim-
merium castellum*; est et *Cimmerium portorium*;
est item regio cui *Cimmeria* nomen; est *Bosporus*,
Cimmerius cognominatus. Satis vero etiam constat,
Cimmerios, quum a Scythis expulsi in Asiam se reci-
perent, peninsulam illam colonis frequentasse, in
qua nunc *Sinope*, graeca civitas, condita est: constat-
que etiam, Scythas, quum illos persequerentur, et
Medicam terram invaderent, a via aberrasse. Cimme-
rii enim fugientes, semper secundum mare progressi

εἰσέβαλον εἰς τὴν Μηδικὴν γῆν, εἰς μεσόγαίαν τῆς οἰδοῦ
τραφέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυνὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρ-
βάρων λεγόμενος λόγος εἴηται.

- 13 Ἐφη δὲ Ἀριστεύης ὁ Καυστροβίαν, αἰτὴρ Προκονήσιος,
ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι εἰς Ἴσσηδόνας, Φοιβόλαμπτος
γενόμενος Ἴσσηδόνων δὲ ὑπεροικεῖν Ἀριμασπούς, ἀν-
δρας μουνοφθάλμους ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύ-
λακας Γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατή- 5
κοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ἂν πάντας πλὴν Ὑπερ-
βορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι
ἐπιτίθεσθαι καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς
χώρης Ἴσσηδόνας ὑπὸ δὲ Ἴσσηδόνων, Σκύθας· Κιμ- 10
μαρίους δὲ, οἰκέοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ, ὑπὸ Σκυ-
θῶν πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώραν. Οὕτω οὐδὲ οὗτος
14 συμφέρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθησι. Καὶ ὅθεν

sunt; Scythae vero Caucasio ad dextram relicto eos
sunt persecuti, itinere in mediterranea converso.
Haec est altera narratio, in qua referenda Graecis
convenit cum barbaris.

(13.) Sed *Aristeus*, *Cauastrobii* filius, *Procon-*
nesius, in epico carmine ait, *Phoebi* instinctu se ad
Issedonas pervenisse; super *Issedonibus* vero habi-
tare *Arimaspos*, homines unoculos; super his auri
custodes *Grypas*; ulterius *Hyperboreos*, ad mare
pertinentes. Hos igitur cunctos, exceptis *Hyperboreis*,
initio facto ab *Arimaspis*, bellum constanter inferre
finitimis: et ab *Arimaspis* quidem sedibus suis pelli
Issedonas, ab *Issedonibus* vero *Scythas*; *Cimmerios*
vero, ad australe mare habitantes, pressos a *Scythis*,
terram suam deseruisse. Ita ne huic quidem de hac
regione convenit cum *Scythis*. (14.) Quae patria

μὲν ἔην Ἀριστεύης, ὁ ταῦτα ποιήσας, εἴρηται τὸν δὲ περὶ
αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω.
Ἀριστεὺν γὰρ λέγουσι, ὄντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς γέ-
5 νος ὑποδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς κναΦήιον ἐν Προκοννήσῳ,
ἀποθανεῖν καὶ τὸν κναΦέα κατακλήϊσαντα τὸ ἐργαστή-
ριον, οἶχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ.
ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου ἀνατὴν πόλιν ὡς τεθνηκώς
εἶη ὁ Ἀριστεύης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπι-
10 κνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνόν, ἤκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος,
Φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λό-
γους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισ-
βητέειν τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναΦήιον
παρεῖναι, ἔχοντας τὰ πρόσφορα, ὡς ἀναιρεσομένους.
15 ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶν-

fuerit huius Aristee, qui ista versibus descripsit,
dictum est: commemorabo vero etiam id, quod de
eodem in Proconneso et Cyzico narratum audiui.
Aristeam, narrant, nulli civium nobilitate generis
secundum, quum fullonis ingressus esset officinam,
ibidem mortuum esse; et fullonem, occlusâ officinâ,
ad propinquos, mortui perrexisse, rem nunciaturum.
Quumque iam rumor pervulgatus esset per urbem,
mortuum esse Aristeam; controversiam his qui id
dicebant movisse civem Cyzicenum, ex Artaca op-
pido venientem, adfirmantemque *obviam se illi ve-*
nisse Cyzicum versus eunti, cum eoque sermones
miscuisse. Dum hic ita cum contentione disceptat,
interim propinquos mortui ad fullonis adfuisse offi-
cinam, secum adferentes quae usui essent ad tollen-
dum mortuum: sed aperto conclavi, nec mortuum
Herod. T. II. P. I. O

τα φαίνεσθαι Ἀριστείην. μετὰ δὲ, ἐβδόμῳ ἔτει Φανέντα αὐτὸν εἰς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλέεται ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλεις 15 αὗται λέγουσι. Τάδε δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δευτέραν Ἀριστέω ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίοις, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκονήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὐρισκον. Μεταποντῖνοί φασι, αὐτὸν Ἀριστείην, Φανέντα 5 σφι εἰς τὴν χώραν, κελεύσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἰδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἰστάναι. Φάναι γάρ, σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι εἰς τὴν

XV. 3. τριηκοσίοις. *Alīi* διηκοσίοις, ducentesimo.

Aristeam, nec vivum, comparuisse. Septimo vero post anno rursus Proconnesum venisse, et carmen illud composuisse, quod a Graecis nunc *Arimaspea* nominatur: post id tempus autem iterum e conspectu hominum evanuisse. Ista quidem narrant illae civitates. (15.) Hoc vero scio *Metapontinis* in Italia accidisse, anno postquam iterum evanuerat *Aristeas* trecentesimo quadragesimo, quemadmodum conferendo quae et Proconnesi et Metaponti narrantur reperi. Aiunt Metapontini, *Aristeam* sibi sua in terra adparuisse, iussisque ipsos aram statuere Apollini, et statuam iuxta illam aram ponere, quae nominaretur *Aristeae Proconnesii*. Dixisse enim, *in solam ipsorum, ex omnibus Italiotis, regionem venisse Apollinem; et se, qui nunc Aristeas sit, illum esse*

10 χάρην, καὶ αὐτὸς οἱ εἶπεσθαι ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε
δὲ, ὅτε εἶπετο τῷ Θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν, εἴπαντα
ταῦτα, ἀφανισθῆναι. σφέας δὲ, Μεταποντῖνοι λέγουσι,
εἰς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν Θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅτι τὸ
Φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ Πυθίην σφέας κε-
15 λεύειν πείθεσθαι τῷ Φάσματι· πειθομένοισι δὲ, ἄμεινον
συνόισεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι
ἐπιτελέα. Καὶ νῦν ἐστῆκε ἀνδριάς ἐπωνυμῖν ἔχων Ἀρι-
στέω, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος, πέ-
ριξ δὲ αὐτὸν δάδναι ἐστᾶσι· τὸ δὲ ἀγαλμα ἐν τῇ
20 ἀγορῇ ἵδρται. Ἀριστέω μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω.

Τῆς δὲ γῆς, τῆς περὶ ὁδὸς ὁ λόγος ὥρμηται λέγε- 16
σθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ὅτι τὸ κατύπερθε ἐστί. οὐδενὸς
γὰρ δὴ αὐτόπτειν, εἰδέναι Φαμένον, δύναμαι πυθέ-
σθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, τοῦ περ ἐλίγῳ πρότερον

*comitatum; fuisse autem tunc, quum illum seque-
retur, corvum. His dictis, illum evanuisse. Aiunt
autem Metapontini, se Delphos misisse qui consule-
rent oraculum, quodnam illud esset hominis spe-
ctrum? respondisseque Pythiam, parendum esse
spectri mandatis; id si fecissent, bene eis cessurum.*
Se igitur, accepto hoc responso, exsecutos esse man-
data. Atque nunc stat Metapontii in foro statua, quam
Aristeae statuam vocant, iuxta ipsam Apollinis statu-
am collocata, et lauri arbores illam circumstant.
Sed haec de Aristeae hactenus dicta sunt.

(16.) REGIONE ea, de qua hunc sermonem facere
institui, quid sit superne ulterius, nemo accurate no-
vit. Neminem quippe, qui suis id oculis conspexisse
adfirmaret, potui reperire: etenim ne *Aristeas* qui-

τούτων μνήμην ἐποιεῦμην, οὐδὲ οὗτος προσωτέρω Ἰσσηδό- 5
 νων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπαισι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι·
 ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φάς Ἰσσηδόνας εἶναι
 τοὺς ταῦτα λέγοντας. Ἄλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως
 ἐπὶ μακρότατον οἶοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν
 17 εἰρήσεται. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενεϊτέων ἐμπορίου, τοῦτο
 γὰρ τῶν παραθαλασσίων μισαίτατόν ἐστι πάσης τῆς
 Σκυθίης, ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἐόν-
 τες Ἕλληνες Σκύθαι· ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ
 Ἀλαζῶνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ 5
 μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτα Σκυθήσι ἐπασκέουσι, σῖτον δὲ
 καὶ σπείρουσι καὶ σιτέονται, καὶ κρίμμυα καὶ σκόρο-
 δα καὶ φακούς καὶ κέγχρους. Ὑπὲρ δὲ Ἀλαζῶνων
 οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἱ οὐκ ἐπὶ σιτήσι σπείρουσι

dem, cuius modo mentionem feci, ne hic quidem
 ultra Issedonas pervenit, ut in carmine suo ipse pro-
 fitetur; sed, quae de eis narrat qui supra hos habitant,
 ea fando accepta narravit, dicens *Issedonas esse qui*
id tradant. Sed nos quidem, quoad longissime auditu
 cognoscere adcurate potuimus, omnia referemus. (17.)
 A Borysthenitarum emporio, quod in medio maxime
 universae orae maritimae *Scythiae* situm est; ab hoc,
 inquam, primi *Callipidae* habitant, qui sunt Graeci
Scythae: tum super his alius populus, qui vocantur
Alazones. Hi atque *Callipidae* in caeteris quidem *Scy-*
tharum instituta sequuntur, frumentum vero et serunt
 et comedunt, itemque cepas et allium et lentem et
 milium. Supra *Alazones Scythae* habitant *aratores*;
 qui frumentum serunt, non in cibi usum, sed ven-

10 τὸν σῖτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰ-
κέουσι Νευραί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορρῇν ἄνεμον, ἐρή-
μος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ τὸν
Ἵπανιν ποταμὸν ἐστὶ ἔθνη, πρὸς ἐσπέρας τοῦ Βορυ-
σθέneos. Ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθέnea, ἀπὸ θαλάσ- 18
σης πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη. ἀπὸ δὲ ταύτης ἀνω οἰκέουσι
Σκύθαι γεωργοί, τοὺς Ἕλληες οἱ οἰκόντες ἐπὶ τῷ
Ἵπανι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενίτας, σφέας δὲ αὐ-
5 τοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ἂν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νή-
μονται, τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ, κα-
τήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ ὀνόματι κεῖται Παντικαπῆς·
τὸ δὲ πρὸς βορρῇν ἄνεμον, πλοὸν ἀνα τὸν Βορυσθέnea
ἡμερέων ἑνδεκα. ἡ δὲ κατύπερθε τούτων ἐρήμὸς ἐστὶ
10 ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἐρήμον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι,
ἔθνος ἐν ἰδίῳ, καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων

dendi caussa. Super his *Neuri* habitant: a *Neuris* vero septemtrionem versus, deserta terra est, quoad nos novimus. Hi sunt populi iuxta *Hypanin* fluvium, ab occidente *Borysthenis*. (18.) Trans *Borysthenem*, prima a mari regio *Hylaea* est. Supra hanc proximi habitant *Scythae agricolae*, quos Graeci *Hypanin* fluvium adcolentes *Borysthenitas* nominant, ipsi autem se *Olbiopolitas*. Hi igitur *Scythae agricolae* ad orientem *Borysthenis* habitant ad trium iter dierum, pertinentque usque ad fluvium cui nomen *Panticapes*; versus septemtrionem vero, undecim dierum iter adverso flumine navigantibus. Iam supra hos longe lateque deserta regio est. Post desertum vero *Androphagi* habitant, proprius populus, neutiquam *Scythicus*. Supra hos vero iam verum desertum, nec

κατύπερθε, ἐρήμος ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων
 19 οὐδὲν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἑω γεωργῶν
 τούτων Σκυθέων, διαβάanti τὸν Παντικάπην ποταμὸν,
 Νομάδες ἤδη Σκύβαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐ-
 δὲν, οὔτε ἀρούντες· ψιλὴ δὲ δενδρέων πᾶσα αὕτη γῆ,
 πλὴν τῆς Υλαίης. οἱ δὲ Νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν 5
 ἑω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδόν, νέμονται χώραν
 20 κατατείνουσιν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ
 Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλούμενα Βασιλιῖά ἐστι, καὶ
 Σκύβαι οἱ ἀριστοὶ τε καὶ πλεῖστοι, καὶ τοὺς ἄλλους
 νομίζοντες Σκύβας δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι
 δὲ οὗτοι, τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, εἰς τὴν Ταυρικὴν 6
 τὸ δὲ πρὸς ἡῶ, ἐπὶ τε τᾶϑρον, τὴν δὲ οἱ ἐκ τῶν τυ-
 φλῶν γενόμενοι ᾠρυξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαίη-
 τιδος τὸ ἐμπόριον, τὸ καλεῖται Κρημνοί· τὰ δὲ αὐτῶν

ullus hominum populus, quoad novimus. (19.) Ab oriente vero agricolarum istorum Scytharum, trans Panticapen fluvium, *Nomades Scythae* degunt, qui neque serunt quidquam, nec arant: estque arboribus nuda universa haec regio, exceptâ *Hylaeâ*. Nomades autem hi, orientem versus, terram tenent per quatuordecim dierum iter patentem ad *Gerrhum* usque fluvium. (20.) Trans *Gerrhum* haec est quae *Regia terra* vocatur, quam Scythae nobilissimi tenent et numerosissimi, qui reliquos Scythas servos suos esse reputant. Pertinentque hi, meridiem versus, ad *Tauricam*; versus orientem vero, ad fossam illam quam caecorum filii duxerunt, et ad emporium Maeotidis paludis quod *Cremni* vocatur; partim etiam ad *Tanain* flumen pertinent. Quae supra *regios Scythas*

κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε
10 πρὸς βορρῇν ἀνεμον τῶν βασιληῶν Σκυθῶν οἰκέουσι
Μελάγχλαινοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Με-
λαγχλαίων δὲ τὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἐρῆμός
ἐστὶ ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν.

Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβάντι, οὐκέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' 21
ἡ μὲν πρώτη τῶν λαξίων, Σαυροματίαν ἐστὶ· οἱ ἐκ
τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται
τὸ πρὸς βορρῇν ἀνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶ-
5 σαν εἴουσιν ψιλὴν καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δενδρέων.
ὑπεροικέουσι δὲ τούτων, δευτέραν λαξίαν ἔχοντες, Βου-
δῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασύν ὕλη παντοίῃ. Βου- 22
δίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορρῇν, ἐστὶ πρώτη μὲν ἐρῆ-
μος. ἐπ' ἡμερέων ἐπτὰ ὁδόν· μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον, ἀπο-
κλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἀνεμον, νέμονται Θυσ-

ad septemtrionem vergunt, ea *Melanchlaeni* tenent;
diversae stirpis populus, non Scythicus. Supra *Me-*
lanchlaenos vero, paludes sunt, et terra hominibus
vacua, quantum nos quidem novimus.

(21.) Trans *Tanain* fluvium non amplius Scythica
terra, sed prima regio *Sauromatarum* est; qui ab inti-
mo Macotidis paludis recessu initium capientes, tenent,
septemtrionem versus, terram in quindecim dierum
iter patentem, arboribus omnibus, tam cultis, quam
agrestibus, nudam. Tum supra hos habitant *Budini*,
insequentem tenentes regionem, arborum omni ge-
nere frequentem. (22.) Supra *Budinos*, versus sep-
temtrionem, primo desertum est, per quinque die-
rum iter. Post desertum vero, magis orientem versus,
Thyssagetae habitant, numerosa gens et propria,

σαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον· ζῶουσι δὲ ἀπὸ Θήρης. 5
 Συνεχέες δὲ τούτοις ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικη-
 μένοι εἰσὶ τοῖσι οὖνομα κεῖται Ἰϋρκαι, καὶ οὗτοι ἀπὸ
 Θήρης ζῶντες τρώπῳ τοιῷδε. λοχᾶ, ἐπὶ δένδρεον ἀνα-
 βάς· (τὰ δὲ ἐστὶ πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν) ἵππος
 δὲ ἐκάστω, δεδιδασμένος ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι ταπει- 10
 νότητος εἵνεκα, ἐτοιμός ἐστι, καὶ κύων· ἐπεὶ δὲ ἀπὸ
 τὸ θηρίον ἀπὸ τοῦ δένδρεου, τοξεύσας καὶ ἐπιβάς ἐπὶ
 τὸν ἵππον διώκει, καὶ ὁ κύων ἔχεται. Ὑπὲρ δὲ του-
 τῶν, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι οἰκέουσι Σκυθαὶ ἄλ-
 λοι, ἀπὸ τῶν βασιληῶν Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ 15
 23 οὕτω ἀπικόμενοι εἰς τοῦτον τὸν χώρον. Μέχρι μὲν δὲ
 τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρας, ἐστὶ ἡ καταλεχθεῖ-
 σα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεις· τὸ δ' ἀπὸ
 τούτου, λιβάδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχέη. διεξιόντι δὲ καὶ

venatione victitans. His contigui eodem in tractu ha-
 bitant qui *Iyrcae* vocantur, et ipsi venatione victi-
 tantes tali modo. Arborem conscendit venator, ibi-
 que in insidiis latet: frequentes autem per totam illam
 regionem arbores sunt. Sub arbore praesto est equus,
 in ventrem procumbere edoctus, quo quam minime e
 terra emineat, et iuxta equum canis. Ubi ex arbore
 feram homo conspexit, arcu ferit, moxque illam con-
 scenso equo persequitur, et canis inhaeret vestigiis.
 Supra hos rursus, orientem spectantes, habitant alii
Scythae, qui ab *regiis Scythiis* defecerunt, et haec in
 loca migrarunt. (23.) Ad horum igitur usque *Scy-*
tharum regionem, universa quam descripsimus terra
 plana est et humilis: ab inde vero petrosa et aspera.
 Peragrato autem huius asperae terrae longo tractu,

- 5 τῆς τηχέης χώρον πολλόν, οἰκέουσι ὑπέρειαν οὐρέων
 ὑψηλῶν ἀνθρώποι λεγόμενοι εἶναι πάντες Φαλακροί, ἐκ
 γενεῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεις ὁμοίως, καὶ
 σιμοί, καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· Φωγὴν δὲ ἰδίην ἰέν-
 10 τες· ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δυν-
 αμῶν. ποντικὸν μὲν οὖνομα τῷ δένδρῳ ἀπὸ τοῦ ζῶσι,
 μέγας δὲ κατὰ σκέην μάλιστα καὶ καρπὸν δὲ Φο-
 ρεῖ κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπὶ γένηται
 πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ πα-
 χυ καὶ μέλαν· οὖνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντι ἐστὶ ἄσχυ.
 15 τοῦτο καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πί-
 νουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τευγὸς πα-
 λάθας συντιθέασι, καὶ ταύτας στίονται. πρόβατα γάρ
 σφι οὐ πολλά ἐστί· οὐ γάρ τι σπουδαῖαι νομαὶ αὐ-
 τῶν εἰσὶ. Ὑπὸ δένδρῳ δὲ ἕκαστος κατοικῆται· τὸν μὲν

radices altorum montium habitant homines, qui inde a nativitate calvi sunt omnes, mares pariter atque foeminae, et simo naso mentoque oblongo. Peculiari lingua utuntur, vestem autem gestant Scythicam: caeterum arborum fructu vitam sustentant. Ponticum nomen arboris est, qua vicitant, fici admodum magnitudine: fructum fert autem fabae similem, nucleum intus habentem. Hunc fructum, postquam maturuit, pannis excolant; et, quod ab eo defluit crassum et nigrum, quod *aschy* adpellant, id et lingunt, et lacte mixtum potant: ex faecum vero crassitudine massas conficiunt, quibus vescuntur. Pecorum enim non magna illis copia est, quippe pascua ibi parum sunt eximia. Quilibet pater familiās sub arbore habitat; hieme quidem, arborem tegens tegmine ex

218 HERODOTI HISTOR. IV.

χιμῶνα, ἐπὶ αὖ τὸ δένδρεον περικαλύψῃ πύλω στεγνῶ 20
 λευκῶ· τὸ δὲ θῆρος, ἄνευ πύλου. Ταύτους οὐδὲς ἀδι-
 κᾶει ἀνθρώπων· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶναι· οὐδέ τι ἀρῆϊον
 ἔπλον ἐκτέταται. καὶ, τοῦτο μὲν, τοῖσι περιοικέουσιν
 οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν
 Φεύγων καταδύγῃ εἰς τούτους, ὑπ' αὐθενὸς ἀδικέεται. 25
 οὐνομα δὲ σφί ἐστι Ἀργιππαῖοι.

- 24 Μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν ταυτέων, πολλή πε-
 ριφάνεια τῆς χώρας ἐστὶ, καὶ τῶν ἐμπροσθεν ἐθνέων.
 καὶ γὰρ Σκυθῶν τινὲς ἀπικνέονται εἰς αὐτούς, τῶν οὐ
 χαλεπὸν ἐστὶ πυνέσθαι, καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυ-
 σθένης τε ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπο- 5
 ρίων. Σκυθῶν δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι εἰς αὐτούς, δι' ἑπτὰ
 25 ἑρμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται. Μέ-
 χρι μὲν δὴ ταυτέων γινώσκεται. τὸ δὲ τῶν Φαλακρῶν

lana coctili; aestate vero, absque tegmine. His ho-
 minibus nemo mortalium iniuriam infert; sacri enim
 habentur; nec arma ullia bellica habent. Iidem et
 finitimorum dirimunt controversias; et, si quis pa-
 triâ profugiens ad hos confugit, a nemine laeditur.
 Nomen his est *Argippaei*.

(24.) Iam usque ad *calvos* hos satis cognita haec
 terra est; et, qui ante hos habitant populi, satis noti.
 Nam et Scytharum nonnulli ad illos commeant, e
 quibus haud aegre licet cognoscere, et Graecorum
 nonnulli ex Borysthenis emporio, et ex aliis Ponticis
 emporiis. Scythae vero, qui ad illos commeant, per
 septem interpretes septemque linguas negotia sua per-
 agunt. (25.) Ut vero ad hos usque cognita terra est,
 sic, qui ultra *calvos* illos habitent, liquido adfirmare

κατύπερθε αὐδαίς ἀτρεκέως οἶδε Φράσαι· οὐρα γὰρ ὑψη-
 λα ἀποτάμνει ἄβατα, καὶ οὐδαίς σφρα ὑπερβαίνει. οἱ
 5 δὲ Φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἔμοι μὲν οὐ πιστὰ λέ-
 γοντες, οἰκέειν τὰ οὐρα αἰγίποδας ἄνδρας· ὑπερβάντι
 δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους, οἱ τὴν ἐξάμνηον καθεύ-
 δουσι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέχομαι τὴν ἀρχὴν. Ἀλλὰ τὸ
 μὲν πρὸς ἧῶ τῶν Φαλακρῶν γινώσκεται ἀτρεκέως, ὑπὸ
 10 Ἰσσηδόνων οἰκόμενον· τὸ μὲν τοι κατύπερθε πρὸς βορρῇν
 ἄνεμον, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν Φαλακρῶν, οὔτε τῶν
 Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων ταυτέων λεγόντων. Νό- 26
 μοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοισίδε λέγονται χρᾶσθαι. Ἐπειὰν
 ἀνδρὶ ἀποθάνῃ πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι
 πρόβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ κατατα-
 5 μίντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεχομένου
 τεθνεῶτα γοῖα· ἀναμίζαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα

nemo potest: nam praealti praeruptique montes, quos
 nemo transcendit, praecludunt iter. Narrant autem
 calvi, quod mihi quidem non persuadetur, *habitari*
illos montes ab hominibus capripedibus: tum ul-
tra hos degere alios homines, qui per sex menses
dormiant; quod equidem nullo pacto admitto. Quae
 calvis ab oriente sita regio, ea quidem, ut ab Issedonibus habitata, satis cognita est: quae vero supra
 hanc ad septemtrionem vergit, cognita non est, nec
 calvis istis, nec Issedonibus, nisi quatenus hi ipsi
 narrant. (26.) *Issedones* autem huiusmodi uti in-
 stitutis perhibentur. Quando cuiquam pater mortuus
 est, propinqui cuncti adducentes pecudes ad eum
 conveniunt: quibus mactatis et in frusta concisis,
 mortuum etiam patrem hospitis in frusta concidunt,

προτιθέσθαι. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθῆραντες, καταχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπιτέους ἐπιτελούντες. πᾶς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιεῖ, κατὰπερ οἱ Ἕλληνες 10 τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι· ἰσοκρατεῖς δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι.

- 27 Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατ' ἑτέρῃ, Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες, τοὺς μονοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας εἶναι· παρὰ δὲ τούτων Σκύθαι παραλαβόντες λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθῶν ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς· ἄριμα γὰρ ἐν καλέουσι Σκύθαι, σπ οὗ 5 28 δὲ τὸν ὀφθαλμόν. Δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχ-

mixtisq̄ue cunctis carnibus epulum exhibent. Caput vero depilatum expurgatumq̄ue inaurant, eoq̄ue pro sacro vase utuntur, quando annua magna sacrificia peragunt. Hoc apud illos filius patri praestat; quemadmodum Graeci diem, quo defunctus est pater, festum agunt. Caeterum hi quoque homines iusti esse dicuntur: mulieres autem apud eos aequam cum viris potestatem habent. Igitur hi etiam noti sunt.

(27.) Quod vero ad regionem spectat supra hos sitam, Issedones sunt qui narrant, *habitare ibi homines* quos dixi *unoculos*, et *Grypas auri custodes*: et fabulam ab Issedonibus traditam repetunt Scythae, nosque alii a Scythis accepimus, et nominamus scythico vocabulo *Arimaspos*; *arima* enim Scythae *unum* nominant, *spu* autem *oculum*. (28.) Universa autem haec terra, quam descripsimus, adeo

θεῖσα πᾶσα χάρη οὕτω δὴ τί ἐστι· ἔνθα τοὺς μὲν ὀκτῶ
 τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἶος γίνεται κυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδαρ
 ἐκχεᾶς, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιή-
 5 σις πηλόν· ἡ δὲ θάλασσα πῆγνυται, καὶ ὁ Βόσπο-
 ρος πᾶς ὁ Κιμμέριος· καὶ ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου οἱ ἐν-
 τὸς τὰφρου Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται, καὶ
 τὰς αἰμάξας ἐπελαύνουσι πέρην ἐς τοὺς Σινδοὺς. οὕτω
 μὲν δὴ τοὺς ὀκτῶ μηνᾶς διατελεῖ χειμῶν ἑὸν τοὺς δ'
 10 ἐπιλοίπους τέσσερας ψύχρα αὐτόθι ἐστί. Κεχώρισται
 δὲ αὐτός ὁ χειμῶν τοὺς τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοις
 χωρίοις γινομένοις χειμῶσι· ἐν τῷ τὴν μὲν ὠραίην οὐκ
 ὕει λόγου ἄξιον οὐδέν· τὸ δὲ θέρος, ὕων οὐκ ἀνέει. βρον-
 ταί τε ἡμὸς τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὲν οὐ γίνον-
 15 ται, θέρος δὲ ἀμφιλαφές· ἦν δὲ χειμῶνος βροντῇ

XXVIII. 7. στρατεύονται. στραγγιύονται, morantur, ed. Borh.

*rigida premitur hyeme, ut octo menses duret intole-
 rabile gelu; in quo si aquam in terram effundas, non
 facias lutum; sed, ignem si accenderis, lutum facias.
 Atque etiam mare constringitur glacie et totus Cim-
 merius Bosphorus: et super glacie militant Scythae,
 et plaustris in ulteriora ad Sindos vehuntur. Ita so-
 lidos octo menses hyems durat, reliquosque quatuor
 ibidem frigus obtinet. Est autem huius hiemis indo-
 les longe diversa ab eis quae in caeteris regionibus
 omnibus obtinent: nam pluendi tempore [*alii* verno
 tempore *intelligunt*] nihil ibi pluit quo sit ullius
 momenti, aestate autem pluere non desinit: et, quan-
 do alibi tonitrua incidunt, ibi nulla sunt; sin hyeme
 coelum tonat, pro miraculo solet haberi. Item terrae
 motus si existit in Scythica terra, sive aestate, sive*

γίνεται, ὡς τέρας νενόμισται θωυμάζεσθαι. ὡς δὲ καὶ ἢ σεισμός γίνεται ἢ τε θέρους ἢ τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, τέρας νενόμισται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ καὶ ὄνοι οὐκ ἀνέχονται τὴν ἀρχὴν· τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ 20 ἵστιάωτες ἀποσφακάλιζουσι, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχον- 29 ται. Δοκέει δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον διὰ ταῦτα οὐ φύειν κέρα αὐτόθι. μαρτυρεῖ δέ μου τῇ γνώμῃ καὶ Ὅμηρος ἔπος ἐν Ὀδυσσεΐᾳ, ἔχον αὖθι·

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι.
ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνεσθαι 5
τὰ κέρα. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύει κέρα τὰ κτήνα ἀρχὴν, ἢ φύοντα φύει μόγις. ἐνθαῦτα 30 μὲν νυν διὰ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα. Θωυμάζω δέ, (προσθήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς εἰδίητο.)

hyeme, prodigii loco est. Porro hyemem illam tolerant equi; asini vero et muli neutiquam tolerant: alibi contra equi in gelu stantes tabescunt, asini vero et muli tolerant gelu. (29.) Videtur autem mihi eadem de caussa ibidem boum generi mutilo cornua non enasci: sententiaeque meae adstipulatur illud *Homeri* verbum in *Odysea*, ubi ait:

Et Libyen, ubi sunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum est, in locis calidis cito enasci cornua: contra ubi valida obtinent frigora, ibi autem prorsus non enascuntur pecoribus cornua; aut, si nascuntur, pusilla manent. Ibi ergo propter frigora hoc ita se habet. (30.) Atque hoc loco subit mirari (nam digressiones ab initio amavit mea narratio) quid sit quod in universo *Eleo* agro non possint

ἔτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρῃ αὐ δυνάεσθαι γίνεσθαι ἥμι-
νοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ἐόντος, οὔτε ἄλλου φανε-
5 ροῦ αἰτίου οὐδενός. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάρης
τε οὐ γίνεσθαι σφι ἥμιόνους. ἀλλ' ἐπὶ αὐτῇ προσή ἡ ὥρη
κυΐσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελάνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώ-
ρους αὐτάς· καὶ ἔπειτά σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπικίσει
τοὺς ὄνους, ἐς οὓς ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρὶ· ἔπει-
τα δὲ ὀπίσω ἀπελάνουσι. Περὶ δὲ τῶν πτερῶν, τῶν 31
Σκύθαι λέγουσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν ἥερα, καὶ τουτέων
εἵνεκα οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἡπείρου,
οὔτε διεξέναι, τήνδ' ἔχω περὶ αὐτέων τὴν γνώμην. τὰ
5 κατύπερθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι δὲ
τοῦ θέρους ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἰκός. ἤδη ὦν
ὅστις ἀγχοθέν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέ-
γω. εἴοικε γὰρ ἡ χιὼν πτεροῖσι· καὶ διὰ τὸν χειμῶνα

multi nasci; quum nec frigida sit regio; nec alia ulla
adpareat caussa. Aiunt quidem *Elei*, ex imprecatione
quadam non nasci apud se mulos: itaque, quum ad-
est tempus quo gravidæ fiunt equæ, ad finitimos eas
agunt, et in alieno agro asinos ad eas admittunt:
deinde postquam conceperunt, retro agunt. (31.)
Quod vero ad *plumas* adinet, *quibus plenum esse*
aërem Scythæ dicunt, *ob eamque causam in ulte-*
riora nec prospectum nec transitum patere, de
his ego ita sentio. In locis quæ sunt supra hanc
(quam commemoravi) terram constanter nix cadit;
minus quidem frequens aestate, ut consentaneum est,
quam hyeme. Iam, qui copiosam cadentem nivem
cominus vidit, is quid dicam novit. Similis est enim
nix plumis: et propter hanc hiemen, quum sit talis

ταῦτον, ἐόντα τοιοῦτον, αἰοικητα τὰ πρὸς βορρῇν ἐστὶ τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ὦν πτερὰ, εἰκάζοντας, τὴν χιό- 10
να τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιόικους δοκέω λέγειν.
Ταῦτα μὲν νυν, τὰ λέγεται μακρότατα, εἴρηται.

- 32 Ὑπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι λέ-
γουσι, οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ
ἄρα Ἰσσηδόνες. ὥς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὔτοι λέγουσι οὐ-
δέν· ἔλεγον γὰρ αὖ καὶ Σκύθαι, ὥς περὶ τῶν μονοφ-
θάλμων λέγουσι. Ἀλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἐστὶ περὶ Ὑπερ- 5
βορέων εἰρημένα, ἐστὶ δὲ καὶ Ὅμηρῳ ἐν Ἐπιγόνιοις,
εἰ δὴ τῷ ἐόντι γε Ὅμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε.
33 Πολλῶ δέ τι πλεῖστα περὶ αὐτέων Δῆλιοι λέγουσι,
Φάμενοι ἱερά ἐνδεδεμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ἐξ Ὑπερ-

qualem dixi, habitari non possunt loca huius conti-
nentis ad septemtrionem pertinentia. Itaque *plumas*
quas dicunt, propter similitudinem, *nivem* dici a Scy-
this eorumque finitimis arbitror. Atque haec quidem,
quae de remotissimis terris narrantur, hactenus e
nobis commemorata sunt.

(32.) De *Hyperboreis* vero hominibus nec Scythae
loquuntur, nec alii ulli, qui istas regiones incolunt,
nisi forsitan Issedones. At ne hi quidem, ut mihi vi-
detur, de illis quidquam memorant: alioqui enim
Scythae quoque de eisdem narrant, quemadmodum
de unoculis. Sed Hesiodus de Hyperboreis locutus
est, atque etiam Homerus in Epigonis, si modo vere
auctor huius carminis Homerus est. (33.) Longe
vero plurima de his *Delii* narrant; dicentes, *sacra*
stramini triticeo illigata, ex Hyperboreis delata,

βορέων Φερόμενα, ἀπικνέσθαι ἐς Σκύθας· ἀπὸ δὲ
Σκυθῶν ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκά-
5 στος, κομίζιν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρας ἐκαστάτῳ ἐπὶ
τὸν Ἀδρίην· ἐνθεῦτεν δὲ πρὸς μισαμβρίην προπεμπόμε-
να πρῶτους Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δὲ
τουτέων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιά κόλπον, καὶ δια-
πορεύεσθαι ἐς Εὐβοίαν· πόλιν τε ἐς πόλιν πέμπειν, μέ-
10 χρι Καρύστου· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἄνδρον· Κα-
ρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τήνον· Τηνίους
δὲ, ἐς Δῆλον. ἀπικνέσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱρὰ οὕτω
λέγουσι ἐς Δῆλον. πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμ-
ψαι Φερούσας τὰ ἱρὰ δύο κόρας, τὰς σὺνομάζουσι Δῆ-
15 λιοὶ εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίχην· ἅμα δὲ αὐτῇσι
ἀσφαλὲς εἶνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν
ἄνδρας πέντε πομπούς, τούτους οἱ νῦν ΠερΦερέες κα-
λέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δῆλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ

venire ad Scythas; a Scythis vero accipere ea popu-
lum quemque deinceps habitantem versus occiden-
tem, usque ad Adriaticum sinum: inde meridiem
versus mitti, et primos ex Graecis Dodonaeos ea acci-
pere; ab his descendere ad sinum Maliacum, et in
Euboeam transire, ibique de civitate ad civitatem
mitti usque Carystum; inde denique, praetermissâ
Andro insulâ, ab ipsis Carystiis *Delum* deferri. Eo
modo Delum pervenire sacra ista dicunt. Primo au-
tem Hyperboreos aiunt duas misisse virgines sacra
haec ferentes, quarum nomen Delii aiunt fuisse Hy-
perochen et Laodicen; simulque cum his tutelae
caussâ comites misisse quinque viros de suis, hos
qui nunc *Perpherees* vocantur: qui summos Deli ho-
Herod. T. II. P. I. P

τοῖσι Ὑπερβορείοις τοὺς ἀποπεμφθέντας ἐπίσω οὐκ ἀποστέειν, δευὰ ποιευμένους εἰ σφέας αἰεὶ καταλάμ- 20
ψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκασθαι, οὕτω δὲ φέ-
ροντας εἰς τοὺς οὐρούς τὰ ἱρά ἐνδεδμεῖνα ἐν πυρῶν κα-
λάμῃ, τοῖς πλησιοχώροις ἐπισκῆπτειν, καλεῖν πρε-
πέμπειν σφέα ἀπὸ ἐαυτῶν εἰς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα
μὲν οὕτω προπεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι εἰς Δῆ- 25
λον. Οἶδα δὲ αὐτὸς ταῦτοις ἱραῖσι τόδε ποιούμενον
προσφερές· τὰς Θρηϊκίας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας,
ἐπὶ αὐτῶν δύνωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Βασιλῇ, οὐκ ἄνευ πυ-
ρῶν καλάμης ἐχούσας τὰ ἱρά. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα
34 ταύτας ποιεύσας. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτησι τῇσι
ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ
αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου
πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ πρὸ ἀτρακτον εἰλίσσας

nores obtinent. Quum vero hi ab illis missi non re-
verterentur ad suos, graviter ferentes Hyperboreos,
semper sibi accidere ut non reciperent quos misis-
sent; eâ caussâ sacra illa triticeo stramini illigata
non nisi ad fines suos pertulisse, finitimisque man-
dasse, ut sua e terra ad alium populum ea deferrent:
atque ita hæc gradatim missa, aiunt, Delum perve-
nisse. Novi autem equidem simile quoddam hisce
sacris sacrum peragi a Thracicis Paeonicisque mulieri-
bus: hæc enim, quando *Dianæ Reginae* diem festum
celebrant, non siue triticeo stramine sacra faciunt.
Hoc illarum novi equidem institutum. (34.) In ho-
norem autem harum *virginum Hyperborearum*, quæ
Deli mortuæ dicuntur, caput tondent et puellæ et
pueri Deliorum; et illæ quidem ante nuptias præci-

5σαι, ἐπὶ τὸ σῆμα τιθεῖσι· (τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς
τὸ Ἀρτεμίσιον ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός· ἐπιπέφυκε δὲ
αἱ ἐλαίη·) οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλόην τινα
εἰλῆξαντες τῶν τριχῶν, προτιθεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆ-
μα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν
10 Δήλου οἰκητέρων. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ, καὶ τὴν Ἀργὴν 35
τε καὶ τὴν Ὠπιν, εἰούσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορείων,
κατὰ τοὺς αὐτοὺς τούτους ἀνθρώπους πορευομένας, ἀπι-
κῆσθαι ἐς Δῆλον ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαο-
5 δίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίᾳ ἀποφερούσας ἀντὶ
τοῦ ἐκνυτέκου τὸν ἐτάξαντο φόρον ἀπικῆσθαι· τὴν δὲ
Ἀργὴν τε καὶ τὴν Ὠπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπι-
κῆσθαι λέγουσι, καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδῶσθαι πρὸς
σφέων· καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομα-
10 ζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὠλὴν ἀνὴρ

sum cincinnum, et fuso circumvolutum, in earum
sepulcro deponunt: (est autem illud sepulcrum in
Dianae templo, intranti ad sinistram; in eoque nata
est oliva arbor:) pueri vero Deliorum herbis qui-
busdam capillos circumvolvunt, et hos pariter super
sepulcro deponunt. Hunc honorem illae a Deli inco-
lis consequuntur. (35.) Narrant autem iidem, *Ar-
gen* quoque atque *Opin*, virgines ex Hyperboreis,
itinere per eosdem populos facto, Delum venisse
prius etiam quam Hyperochen et Laodicen: et has
quidem venisse tributū ferendi causa, quod Lucinae
pro maturato partu pactae fuissent; Argin vero et
Opin simul cum Diis aiunt advenisse, hisque alios
honores a se esse tributos; his enim stipem corro-
gare mulieres, nomina earum invocantes in hymno

Λύκιος ἐποίησε· παρὰ δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνεῖν Ὡπίν τε καὶ Ἀργην, ὀνομάζον-
 τὰς τε καὶ ἀγείροντας· (οὗτος δὲ ὁ Ὡλήν καὶ τοὺς ἄλ-
 λους τοὺς παλαιούς ὕμνους ἐποίησε, ἐκ Λυκίης ἐλθὼν,
 τοὺς αἰδομένους ἐν Δήλῳ) καὶ τῶν μηρίων καταγίξο- 15
 μένων ἐπὶ τῷ βωμῷ τὴν σποδὸν, ταύτην ἐπὶ τὴν θήκην
 τῆς Ὡπιδόσ τε καὶ Ἀργῆς ἀναισιμοῦσθαι ἐπιβαλλομέ-
 νην. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἐστὶ ὅπισθε τοῦ Ἀρτεμισίου,
 πρὸς ἧν τετραμμένη, ἀγχολάτω τοῦ Κηϊῶν ἱστοητορίου.
 36 Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήσθω. τὸν γὰρ περὶ
 Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέω οὐ λέ-
 γω, λέγων ὡς τὸν οἷστος περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν
 γῆν, οὐδὲν σιτεύμενον. Εἰ δὲ εἰσὶ τινες Ὑπερβόρειοι ἄν-
 θρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὀρέων Γῆς 5

eo, quem ipsis *Olen*, vir Lycius, composuit; et a se edo-
 ctos Insulanos etiam et Ionas Opin et Argen carmine
 celebrare, nomen illarum invocantes, stipemque eis-
 dem corrogantes: (idem vero *Olen*, e Lycia Delum
 veniens, alia etiam prisca carmina confecit, quae
 Deli canuntur:) et cineres ex femoribus in ara cre-
 matis omnes sepulcro Opis et Arges iniici. Est autem
 illarum sepulcrum post Dianae templum, orientem
 versus, proxime coenaculum Ceorum. (36.) Atque
 haec quidem de *Hyperboreis* dicta sunt. Nam de
Abaride fabulam, qui Hyperboreus fuisse perhibe-
 tur, taceo; nec memoro quo pacto hunc sagitta per
 universam terram circumvexerit, nihil cibi capien-
 tem. Quod si vero sunt *Hyperborei* quidam homines,
 fuerint etiam alii *Hypernotii*. Rideo autem quum
 multos iam video describentes *Terrae circuitus*,

397, 24.

περιόδους γράψαντας πολλούς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον
ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἱ Ὠκεανόν τε ῥέοντα γράφουσι
πέριξ τὴν γῆν, εὐῶσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου· καὶ
τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιούντων ἴσην. ἐν ὀλίγοις γὰρ
10 ἐγὼ δηλώσω μέγας τε ἐκάστης αὐτέων, καὶ οἷα τίς
ἔστι ἐς γραφὴν ἐκάστη.

[ΑΣΙΗΝ] ΠΕΡΣΑΙ οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν 37
νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλομένην. τούτων δ'
ὑπεροικέουσι πρὸς βορέῳ ἀνέμου, Μῆδοι· Μήδων δέ,
Σάσπειρες· Σασπείρων δέ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ
5 τὴν βορήνῃ θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδίδοι.
ταῦτα τέσσερα ἔθνεα οἰκεῖ ἐκ θαλάσσης ἐς θαλάσ-
σαν. Ἐνθεῦτεν δέ, τὸ πρὸς ἐσπέρῃς, ἀκταὶ διφάσαιαι 38

XXXVI. 10. ποιούντων. ποιῶσι Edd. vet.

XXXVII. 1. ἈΣΙΗΝ ignorant vulgo omnes, quod vocab. ex
coniect. adieci.

nec eorum ullum rectam rationem habentem, quam
ducem sequatur: qui Oceanum describunt, quasi ter-
ram undique circumfluat, quam rotundam fingunt
velut ex torno; et Asiam aequalem faciunt Europae.
Nam equidem brevibus verbis et magnitudinem
utriusque harum terrarum declarabo, et qualis fere
sit utriusque figura.

(37.) ASIAM Persae incolunt, ad australem mare
pertinentes, quod Rubrum vocatur. Supra hos, sep-
temtrionem versus, Medi habitant; supra Medos Sa-
spires; supra Saspiribus Colchi, ad boreale mare per-
tinentes, in quod Phasis fluvijs influit. Hi quatuor
populi ab altero mari habitant ad alterum. (38.)
Inde ex eadem Asia, versus occidentem, duae orae

ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι εἰς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπὸ
 γήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἐτέρη, τὰ πρὸς βορῇν ἀπὸ
 Φάσιος ἀρξάμενη, παρατίτταται εἰς θάλασσαν παρὰ
 τε τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου 5
 τοῦ Τρωικοῦ· τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ
 ἀπὸ τοῦ Μυριανδρικοῦ κόλπου, τοῦ πρὸς Φοινίκην καί-
 μένου, τείνει τὰ εἰς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἁκρῆς.
 οἰκεῖ δ' ἐν τῇ ἀκτὴ ταύτῃ ἔθνη ἀνθρώπων τριήκοντα.
 39 αὕτη μὲν νυν ἡ ἐτέρη τῶν ἀκτῶν. Ἡ δὲ δὴ ἐτέρη,
 ἀπὸ Περσέων ἀρξάμενη, παρατίτταται εἰς τὴν Ἐρυθρὴν
 θάλασσαν· ἢ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδε-
 κομένη Ἀσσυρίη, καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης ἡ Ἀραβία. λήγει
 δὲ αὕτη (οὐ λήγουσα εἰ μὴ νόμῳ) εἰς τὸν κόλπον τὸν 5
 Ἀράβιον, εἰς τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσή-

XXXVIII. 2. ἀπ' αὐτῆς. ἀπ' ἀντίης ed. Reiz. et Borh. ex
 coniect.

porriguntur in mare, quas ego describam. Altera ora, in boreali parte a Phasi incipiens, in mare excurrit secundum Pontum et Hellespontum, usque ad Troicum Sigeum: in parte meridionali, eadem ora initium capit a Myriandrio sinu, ad Phoenicea sito, et in mare porrigitur usque ad Triopium promontorium. Hanc oram triginta incolunt hominum populi: et haec quidem altera est earum quas dixi orarum. (39.) Altera vero ora, a Perside incipiens, in Rubrum mare porrigitur; estque Persica, tum hanc excipiens Assyriaca, et post Assyriacam Arabica ora. Desinit autem haec ora (non quidem vere desinens, sed solummodo ex usu loquendi) in sinu Arabico, in quem Darius fossam ex Nilo duxit. Iam a Perside

γαγε. Μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χῶρος
πλατὺς καὶ πολλός ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει
διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρὰ τε Συ-
30 ρίην τὴν Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, εἰς τὴν τελευτᾷ·
ἐν τῇ ἐθνεᾷ ἐστὶ τρία μῦνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων
τὰ πρὸς ἐσπέρας τῆς Ἀττικῆς ἔχοντά ἐστι. Τὰ δὲ κα- 40
τύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σασπείρων, καὶ
Κόλχων, τὰ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡέλιον ἀνατέλλοντα, ἐν-
θεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα· πρὸς βορρῶν δὲ
5 ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀραξὺς ποταμὸς,
ῥέων πρὸς ἡέλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέ-
ται Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἐρήμος ἤδη τὸ πρὸς τὴν
ἑῶ, οὐδ' ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἷον δὴ τί ἐστι. Τοιαύτη
μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί.

Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἐτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ 41

usque ad Phoenicem lata et ampla regio est: a Phoenice vero haec ora per mare Nostrum (mediterraneum) secundum Syriam Palaestinam ad Aegyptum porrigitur, ubi desinit: hancque oram nonnisi tres incolunt populi. Hae sunt Asiae regiones, Persis ab occidente sitae. (40.) Quae vero ultra Persas et Medos Saspiesque et Colchos versus orientem solem spectant, secundum ea, ab altera parte, (a meridie) Rubrum mare porrigitur, a septemtrione vero Caspium mare et Araxes fluvijs, qui contra solem orientem fluit. Non ultra Indiam vero habitatur Asia: quae inde versus orientem spectant, deserta regio est; quae qualis sit, nemo dicere potest. Talis igitur ac tanta Asia est.

(41.) *Libya* in alterâ earum, quas dixi, orarum

Αἰγύπτου Λιβύῃ ἤδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἴγυ-
 γτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στενὴ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς
 θαλάσσης εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες
 εἰς ὀργυείων· αὗται δ' ἂν εἴεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δὲ 5
 ἀπὸ τοῦ στενοῦ τούτου, κάρτα πλατεία τυγχάνει ἐου-
 42 σα ἡ ἀκτὴ, ἥτις Λιβύῃ κέκληται. Θαυμάζω ὦν τῶν
 διουρισάντων καὶ διελόντων Λιβύην τε καὶ Ἀσίην καὶ
 Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί.
 μήκῃ μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη·
 εὐρεος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέειν ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. 5
 Λιβύῃ μὲν γὰρ δηλοῖ ἑωυτὴν, ἐοῦσα περίρρυτος, πλὴν
 ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει· Νεκῶ τοῦ Αἰγυ-
 πτίων βασιλῆος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαν-
 τος. ὃς ἐπεὶ τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσαν τὴν ἐκ

est: est enim Libya Aegypto contigua. Iam ad Ae-
 gyptum quidem angusta haec ora est: nam ab hoc
 (citeriore) mari ad mare Rubrum sunt centum millia
 orgyiarum, quae mille admodum stadia conficiunt.
 Inde ab his vero angustiis, spatiosa fit haec ora, quae
 Libya vocatur. (42.) Miror autem hos, qui univer-
 sam terram in tres partes dividunt atque distinguunt,
 Libyam, Asiam, et Europam: nec enim exigua inter
 has est differentia. Nam longitudine quidem secun-
 dum utramque (Asiam et Africam) porrigitur Euro-
 pa: quod vero ad latitudinem eius adtinet, ne licet
 quidem collationem instituere. [*sive*, coniecturam
 facere.] Nam *Africa* quidem ipsa se declarat, *esse*
circumfluat, ex quo primus, quem novimus, *Neco*
 rex Aegyptiorum rem demonstravit. Hic enim, post-
 quam desiit fossam fodere, quae ex Nilo in sinum

- 10 τοῦ Νείλου διέχουσιν εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέ-
 πέμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος εἰς τὸ
 ἐπίσω δι' Ἡρακλείων στηλέων διακπλέειν ἕως εἰς τὴν
 βορρῆν θάλασσαν, καὶ οὕτω εἰς Αἴγυπτον ἀπικνέσθαι.
 Ὀρμηθέντες ὧν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης,
 15 ἔπλεον τὴν νοτίην θάλασσαν. ὅπως δὲ γένοιτο Φθινόπωρον,
 προσίσχοντες αὖ σπεύρισκον τὴν γῆν, ἵνα ἐκάστοτε τῆς
 Λιβύης πλέοντες γινοιάτο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμπετον
 θείσαντες δ' αὖ τὸν σῆτον, ἔπλεον ὥστε δύο ἐτείων διεξ-
 ελθόντων, τρίτῳ ἔτει κάμψαντες Ἡρακλείας στηλάς,
 20 ἀπίκοντο εἰς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά,
 ἄλλα δὲ δὴ τι, ὡς περιπλώοντες τὴν Λιβύην, τὸν
 ἥλιον ἔσχον εἰς τὰ δεξιὰ. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ
 πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσι οἱ λέγοντες. ἐπεὶ 43

Arabium dirigebatur, viros *Phoenices* navibus emisit, dato mandato, ut *per Herculeas columnas renavigarent in mare quod Libyae a septemtrione est, atque ita in Aegyptum revertererentur*. Igitur *Phoenices*, ex Rubro mari profecti, per australe mare navigarunt: et, quando adveniebat autumnus, adpulsis ad terram navibus, quamcumque ad Libyae regionem tunc pervenissent, in ea sementem faciebant, messemque expectabant: deinde, messo frumento, navibus ulterius pergebant. Ita, duobus elapsis annis, tertio anno, itinere per Herculeas columnas flexo, in Aegyptum pervenerunt. Dixeruntque, quod mihi quidem non persuadetur, sed fortasse alii cuiquam, *quum Libyam circumnavigarent, habuisse se solem a dextra*. Hoc modo primum cognita Libya est. (43.) Post hos, *Carthaginenses* idem adfirmant:

Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθεὶς· ἀλλὰ δέσας τὸ τε μῆκος τοῦ πλοῦ καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ἐπίσω, οὐδ' ἐπέτελεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄβλον. 5
 Θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου τοῦ Μεγαβύζου ἐβίησατο παρθένον· ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκολεπκίσθαι ὑπὸ Ξέρξῳ βασιλῆος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπιος, εὐῶσα Δαρείου ἀφελθεῖν, παραιτήσατο, φᾶσα οἱ αὐτὴ μίջω ζημίην ἐπιθήσειν ἥπερ ἐκείνον· Λι- 10
 βύην γὰρ οἱ ἀνάγκη ἔσσεσθαι περιπλεῖν, ἐς ὃ ἂν ἀπικηται, περιπλεῖν αὐτὴν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξῳ ἐπὶ τούτοις, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτων, ἔπλει παρὰ Ἡρακλείας στήλας. διὰ 15

[scilicet, *comperit sibi esse, circumnavigari Libyam posse.*] Nam Sataspes quidem, Theaspis filius, de Achæmenidum stirpe, non circumnavigavit Libyam, quamquam ob id ipsum emissus: sed, quum longitudine itineris, tum solitudine territus, retrogressus est, neque laborem implevit a matre sibi iniunctum. Is filiae Zopyri virgini vim intulerat, nepti Megabyzi: quam ob culpam quum in eo esset ut a Xerxe e palo suspenderetur, mater Sataspis, soror Darii, deprecata est supplicium, dicens *graviolem se poenam illi inflicturam; imposituram quippe ei necessitatem circumnavigandi Libyam, donec ea circumnavigata in Arabium sinum pervenissent.* Quam in conditionem postquam Xerxes consensit, Sataspes in Aegyptum profectus, accepta ab Aegyptiis navi nautisque, ad Herculeas navigavit columnas:

πλώσας δὲ, καὶ καίμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης,
 τῷ ὄνομα Σολοεὶς ἐστὶ, ἔπλει πρὸς μεσαμβρίην πε-
 ρήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μῆνεσι, ἐπεί
 τε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδει, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπὲρπλε
 20 εἰς Αἴγυπτον. Ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασι-
 λῆα Ξέρξης, ἔλεγε Φὰς τὰ προσπατάτω ἀνθρώπους
 σμικροὺς παραπλέειν, ἐσθῆτι Φοινικὴν διαχρωμένους·
 οἱ, ὅπως σφεῖς καταγώατο τῇ γῇ, Φεύγοντες πρὸς
 τὰ οὖρα, λείποντες τὰς πόλιας· αὐτοὶ δὲ ἀδικεῖν οὐ-
 25 δὲν ἐσιόντες, πρόβατα δὲ μοῦνα ἐξ αὐτῶν λαμβά-
 νειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην πανταλῶς, αἴτιον
 τόδε ἔλεγε· τὸ πλοῖον τὸ πρῶτον οὐ δυνατόν ἐστι προβαί-
 νειν, ἀλλ' ἐνίσχυσθαι. Ξέρξης δὲ αὖ οἱ συγγινώσκων
 λέγειν ἀληθεῖα, οὐκ ἐπιτελέσαντά τε τὸν προκαίμενον

hisque transmissis, circumvectus Africae promonto-
 rium, cui *Soloeis* nomen est, meridiem versus navi-
 gavit: et permultum maris pluribus mensibus emen-
 sus, quum maior semper itineris pars conficienda
 superasset, retro navigavit, in Aegyptumque est
 reversus. Ex qua quum ad Xerxem regem rediisset,
 narravit, in remotissimis locis praeter homines se
 navigasse staturâ minutos, veste e palmae foliis
 utentes; qui, quando ipsi navem ad terram adpulsi-
 sent, relictis oppidis in montes profugissent: se vero
 cum suis, oppida illorum ingressum, nullâ iniu-
 riâ incolis inlatâ, pecora solummodo eorum abe-
 gisse. Quod autem Libyam non penitus circumna-
 vigasset, causam hanc esse aiebat: navem non po-
 tuisse ulterius progredi, sed fuisse inhabitam. Xer-
 xes autem, intelligens vera eum non dicere, quod

ἄεθλον, ἀνεσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. τοῦ- 30
 του δὲ τοῦ Σατάσπειος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον,
 ἐπεὶ τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότηα τετελευτηκότα,
 ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος αἴηρ ταπέσχε
 τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὐνομα, ἐκὼν ἐπιλήθομαι.

- 44 Τῆς δὲ Ἀσίας τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς
 βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δευτέρως οὗ-
 τος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν
 εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλ- 5
 λους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθινήν ἐρεῖν, καὶ δὴ καὶ
 Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ἐρμηθέντες ἐκ Κα-
 σπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς, ἔπλεον
 κατὰ ποταμὸν πρὸς ἧν τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θά-
 λασσαν· διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλόντες,

impositum laborem non esset exsecutus, pristinā poe-
 nā adfectum e palo suspendit. Huius Sataspis eunu-
 chus, audita domini morte, propere Samum confugit,
 ingentes secum ferens pecunias, quas intervertit civis
 quidam Samius; cuius nomen, cognitum mihi qui-
 dem, volens obliviscor.

(44.) *Asiae* vero plurima pars [quae ante inco-
 gnita erat] a Dario pervestigata est. Is quum cognos-
 cere voluisset, ubinam *Indus* fluvijs, unus post Ni-
 lum fluviorum omnium qui crocodilos alat, in mare
 se evolvat; cum navibus et alios misit, quos verum
 relaturoid iudicabat, tum *Scylacem* in primis, civem
 Caryandensem. Hi igitur ex Caspatyro oppido et
 Pactyica regione profecti, secundo fluvio orientem
 solem versus in mare navigarunt: tum per mare oc-
 cidentem versus navigantes, trigesimo mense eum

10 τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται εἰς τοῦτον τὸν χρόνον, ὅθεν ὁ
 Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα,
 ἀπέστειλε περιπλῶειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περι-
 πλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ
 θαλάσῃ ταύτῃ ἐχράτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίας πλὴν τὰ
 15 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὁμοῖα πα-
 ρεχομένη τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπῃ πρὸς οὐδαμῶν 45
 φανερὴ ἐστὶ γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλ-
 λοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορῇν, εἰ περιέρυτός ἐστι· μήκει
 δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρως παρήκουσα. Οὐδ' ἔχω
 5 συμβαλέσθαι, ἐπ' ὅτε μὴ εὐοσὴ γῇ οὐνόματα τρι-
 φάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐ-
 ρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη,
 καὶ Φάσις ὁ Κόλχος· (οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαιή-
 την καὶ Πορθμήϊα τὰ Κιμμέρια λέγουσι·) οὐδὲ τῶν

in locum pervenerunt, unde rex Aegyptiorum Phoe-
 nices illos, de quibus supra dixi, emisit Libyam cir-
 cumnavigaturos. Qua confecta navigatione Indos
 subegit Darius, et mari illo usus est. Atque ita Asiae,
 praeter eam partem quae Indis ab oriente est, reli-
 qua cognita sunt; compertumque est, Asiam simi-
 lia exhibere atque Africam. (49.) *Europa* autem
 a nemine plane cognita est; neque compertum ha-
 bemus an aut ab oriente aut a septemtrione circum-
 flua sit: illud novimus, secundum Libyam Asiamque
 esse illam porrectam. Nec vero coniecturâ adsequi
 possum, cur, quum una sit terra, tribus illa nomi-
 nibus distinguatur, a mulierum nominibus desumptis,
 terminique eidem ponantur, Nilus fluvius Aegyptius,
 et Phasis Colchicus; pro quo quidem alii Tanaim

διορισάντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο 10
 τὰς ἐπωνυμίας. ἡ δὲ γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέ-
 γεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα, γυ-
 ναικὸς αὐτόχθενος· ἡ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθέος γυ-
 ναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνον-
 ται τοῦ οὐνόματος Λυδοὶ, Φάμενοι ἐπὶ Ἀσίᾳ, τοῦ 15
 Κότυος, τοῦ Μάνεω, κεκλησθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθέος Ἀσίας· ἀπ' ἔτεω καὶ τὴν ἐν
 Σάρδισι Φυλὴν κεκλησθαι Ἀσιάδα. Ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη
 οὔτε εἰ περὶ ῥυτός ἐστι γινώσκεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώ-
 πων· οὔτε ὁκόθεν τὸ οὐνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις 20
 οἱ ἦν ὁ θεόμενος φαίνεται· εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσο-
 μεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὐνομα τὴν χώραν, πρότερον δὲ
 ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ

fluvium Maeoticum ponunt, et Cimmerica Porthmea:
 neque nomina potui comperire eorum qui hanc di-
 stributionem instituerunt, nec cur ista nomina his
 regionibus imposuerint. Nam *Libyam* quidem pleri-
 que Graeci aiunt a *Libya*, muliere indigenâ, nomen
 invenisse; *Asiam* vero a cognomine uxoris Promet-
 thei. At nomen hoc sibi vindicant Lydi; perhibentes,
 a Cotyis filio, Manis nepote, cui *Asias* nomen fuit,
 nominatam *Asiam* fuisse, non a Promethei uxore
Asia: ab eodemque etiam Sardibus tribum *Asiadem*
 ducere nomen. Sed *Europa*, quemadmodum, an cir-
 cumflua sit, nulli hominum compertum est; sic nec,
 unde hoc nomen acceperit, aut quis ei illud imposue-
 rit, adparet: nisi dicamus, a *Tyria Europa* nomen
 invenisse hanc regionem, antea vero caruisse nomine,
 quemadmodum duae reliquae. At hanc quidem ex

τῆς Ἀσίας τε φαίνεται εἶσθαι, καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς
 25 τὴν γῆν ταύτην ἢ τις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπῃ καλεέ-
 ται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ
 ἐς Λυκίην. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· τοῖσι
 γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρησόμεθα.

Ὁ ΔΕ ΠΟΝΤΟΣ ὁ Εὐξείνος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο 46
 Δαρείος, χωρέων πασέων παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθι-
 κοῦ, ἔθνα ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ
 Πόντου οὐδὲν ἔχουμεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι, οὔτε
 5 ἄνδρα λόγιον οἶδαμεν γενόμενον, πᾶρξ τοῦ Σκυθικοῦ
 ἔθνους, καὶ Ἀναχάρσιος. Τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν
 τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπείων πρηγμάτων σοφώτατα
 πάντων ἐξεύρεται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μάλιστα ἄλλα
 οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφί· ἀνεύρηται,

Asia fuisse constat, neque in hanc terram, quam
Eurotam Graeci vocant, pervenisse: nec enim ultra
 Cretam ex Phoenice pervenit, ex Creta vero in Ly-
 ciam. Atque haec hactenus dicta sunt: caeterum nos
 eisdem nominibus utemur, quae sunt usu recepta.

(46.) *Pontus Euxinus*, in quem *Darius* expedi-
 tionem suscepit, prae regionibus omnibus populos
 habet incultissimos, si Scythicam gentem excipias.
 Neque enim populum ullum ex his, qui citra Pontum
 habitant, possumus sapientiae caussa memorare, nec
 virum novimus qui eruditionis nomine claruerit, nisi
 Scythicum populum, et in hoc Anacharsin. *Scythica*
 autem *gens* unum, quod maximum est in rebus hu-
 manis, prae caeteris omnibus, quos novimus, homi-
 nibus sapientissime invenit: caetera tamen eiusdem
 non laudo. Maximum illud, quod dico, ita ab his

ὥστε ἀποφυγεῖν τε μηδὲνα ἐπιλθόντα ἐπὶ σφίας, μὴ 10
 βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι, καταλαβεῖν μὴ οἶόν τε εἶναι.
 τοῖσι γὰρ μήτε ἄσπεα μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλ-
 λά Φιρόοικοι ὄντες, πάντες ἕωςι ἵπποτοξόται, ζῶντες
 μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε σφι
 ἢ ἐπὶ ζευγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴσαν οὔτοι ἄμαχοί τε καὶ 15
 47 ἄποροι προσμίσγειν; Ἐξεύρεται δέ σφι ταῦτα, τῆς τε
 γῆς εὐούσης ἐπιτηδέης, καὶ τῶν ποταμῶν ὄντων σφι
 συμμαχῶν. ἢ τε γὰρ γῆ εὐούσα πεδιάς αὕτη, ποιῶ-
 δης τε καὶ εὐυδρός ἐστι· ποταμοὶ τε δι' αὐτῆς ῥέουσι
 οὐ πολλῶν τῶν ἀριθμῶν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διω- 5
 ρύχων. ὅσοι δὲ οὐνομαστοὶ τέ εἰσι αὐτέων, καὶ προσ-
 πλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οὐνομανέω. Ἴστρος
 μὲν, πεντάστομος· μετὰ δέ, Τύρης τε καὶ Ἵπανις,

inventum est, ut et nemo qui illos bello invaserit,
 effugere possit; et ut ipsi, si nolint reperiri, a nemine
 possint deprehendi. Nam, qui nec oppida nec castella
 exstructa habent, sed, domos suas secum ferentes,
 sagittarii equites sunt cuncti, non aratro victitantes,
 sed pecoribus, domos suas plaustis circumvehentes;
 quo pacto hi non essent invicti, atque etiam aditu
 perquam difficiles? (47.) Est autem hoc ab illis in-
 ventum, quum opportunitate terrae, tum fluviorum
 adiumento: est enim terra haec plana, herbida, et
 irrigua; fluviique illam perfluunt non multo paucio-
 res numero, quam canales sunt in Aegypto. Quorum
 fluviorum, qui et notabiliores sunt, et a mari adna-
 vigari possunt, eos recensebo. Sunt autem *Ister*,
 quinque ostiis patens, dein *Tyras*, et *Hypanis*, et
Borysthenes, et *Panticapes*, et *Hypacyris*, et Ger-

καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ
10 Γέρρος, καὶ Τάναϊς. ρέουσι δὲ οὗτοι κατὰ τὰδε.

Ἰστρος μὲν, ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων τῶν 48
ἡμῶν ἰδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἐωυτῷ ρέει καὶ θέρος καὶ
χειμῶνος. πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρης τῶν ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ ρέων, κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν
15 καὶ ἄλλων εἰς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἶδε οἱ μέγαν
αὐτὸν ποιεῦντες· διὰ μὲν γε τῆς Σκυθικῆς χώρας πέντε
μὲν οἱ ρέοντες, τὸν τε Σκύβαι Πέρατα καλέουσι, Ἑλ-
ληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος, Τιαραντός· καὶ Ἀραρός
τε, καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχ-
10 θείς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἧν ρέων ἀνακοι-
νοῦται τῷ Ἰστρῷ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς, Τια-
ραντός, πρὸς ἐσπέρης· τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων. ὁ δὲ
δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, διὰ

XLVIII. 4 seq. ποταμῶν καὶ ἄλλων. Fors. πολλῶν καὶ ἄλλων.
l. 7. μὲν οἱ. μόνοι ed. Reiz. et Borh.

rhus, et Tanais. Est autem horum cursus huius-
modi.

(48.) *Ister*, fluviorum omnium, quos novimus, maximus, semper sibi ipse aequalis fluit et aestate et hyeme. Ab occasu venit, primusque est qui Scythicam adluit terram: ob id omnium maximus, quod alii multi in eum influunt. Qui illum augent, hi sunt: primum quinque, qui Scythicam terram perfluunt: is quem Scythae *Porata*, Graeci vero *Pyretion* vocant; tum deinde *Tiarantus*; porro *Ararus*, et *Naparis*, et *Ordessus*. Quem primo loco nominavi, is magnus est, et ad orientem fluens aquam suam cum Istro miscet: alter, *Tiarantus*, magis ab occi-
Herod. T. II. P. I. Q

μέσου τούτων ἰόντες, ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἰστρον. οὗτοι
 μὲν αὐτγενεές ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύνουσι αὐτὰς. 15
 49 Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρης ποταμὸς ῥέων συμμίσγεται
 τῷ Ἰστροῦ. ἐκ δὲ τοῦ Αἴμου τῶν κορυφῶν τρεῖς ἄλλοι
 μεγάλοι, ῥέοντες πρὸς βορῇν ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς
 αὐτόν, Ἄτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβισις· διὰ δὲ Θρη-
 κῆς καὶ Θρηίκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἄθρυς, καὶ 5
 Νόης, καὶ Ἀρτάνης, ἐκδιδούσι ἐς τὸν Ἰστρον· ἐκ δὲ
 Παϊόνων καὶ οὐρεὸς Ῥοδόπης, Σκίος ποταμὸς, μέσῃ
 σχίζων τὸν Αἴμον, ἐσδιδόει ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ
 ῥέων πρὸς βορῇν ἄνεμον Ἀγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει
 ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικόν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον. 10
 ὁ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἰστρον. οὕτω ἀμφοτέρους, ἐόντας

XLIX. 2 seq. ἄλλοι οὐ μεγάλοι corrigit vir doctus, fluvii non
 magni, L. 7. Σκίος. Alii Kíos vel Kíos. Forsan Ἡσκίος.

dente, estque minor: Ararus vero et Naparis et Or-
 dessus, medium inter hos cursum tenentes in Istrum
 influunt. Hi sunt fluvii in ipsa Scythia oriundi, qui
 Istrum augent. (49.) Miscet autem suam aquam
 cum Istro *Maris* etiam fluvius, ex Agathyrasis de-
 currens. Tum ex Haemi montis verticibus tres alii
 magni fluvii, septemtrionem versus decurrentes, in
 eundem influunt, *Atlas*, *Auras*, et *Tibisis*: per
 Thraciam vero et Crobyzos Thracas fluentes *Athrys*
 et *Noës* et *Artanes* Istro miscentur: porro ex Paeo-
 nia et monte Rhodope decurrens *Seius* fluvius, me-
 diumque scindens Haemum, in eundem Istrum in-
 fluit. Tum ex Illyriis versus septemtrionem fluens
Angrus fluvius in campum labitur Triballicum, at-
 que inde in Brongum fluvium, *Brongus* vero in

μεγάλους, ὁ Ἰστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χά-
ρης Ὀμβρίκων, Κάρπισ ποταμός, καὶ ἄλλος Ἀλπὶς
ποταμός, πρὸς βορῇν ῥέοντες ἄνεμον, καὶ οὗτοι ἐκδι-
15 δοῦσι εἰς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ
Ἰστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἱ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου
δυσμέων μετὰ Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ
ῥίαν δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, εἰς τὰ πλάγια τῆς
Σκυθίας ἐσβάλλει. Τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων, 50
καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ,
γίνεται ὁ Ἰστρος ποταμῶν μέγιστος. ἐπεὶ ὕδωρ γὰρ ἐν
πρὸς ἐν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει ἀποκρατεῖ· εἰς
5 γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμός, οὔτε κρήνη οὐδεμία ἐσδι-
δοῦσα, εἰς πληθός οἱ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει
ἐν τε θέρει καὶ χειμῶνι ὁ Ἰστρος, κατὰ τοιόνδε τι,

Istrum: ita ambo, iam satis magnos, excipit Ister.
Ex regione vero super Umbris sita oriens *Carpis*
fluvius, et alius *Alpis* fluvius, versus septemtrionem
fluentes, in eundem se exonerant. Universam enim
Europam *Ister* perfluit, initium sumens ex *Celtis*,
qui populorum omnium Europae extremi versus oc-
cidentem habitant post Cynetas: totamque Europam
emensus, Scythiam a latere adluit. (50.) His igi-
tur, quos recensui, fluviiis, aliisque praeterca multis,
aquam suam miscentibus, fluviorum maximus fit
Ister. Nam si solius per se aquam cum Nili aqua
conferas, copiâ illum superat *Nilus*: in hunc enim
nullus alius fluvius, immo ne fontis quidem rivulus
influit, qui eum augeat. Quod vero constanter sibi
ipse aequalis fluat Ister tam aestate quam hyeme, id
tali quadam ex causa, ut mihi videtur, efficitur.

ὥς ἐμοὶ δοκεῖ. τοῦ μὲν χειμῶνος, ἐστὶ ὅσος πέρ ἐστι, ἐλγῶ τε μέζων τῆς ἐαυτοῦ Φύσιος γίνεται· ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος πᾶμπαν ἐλγῶ, νιφετῶ δὲ πάντα χρέεται. τοῦ δὲ θέρους ἡ χιών ἢ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα, ἐοῦσα ἀμφιλαφῆς, τηκομένη πάντοθεν ἐσθιδοῖ ἐς τὸν Ἰστρον· αὕτη τε δὴ ἡ χιών ἐσθιδουῦσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύνει, καὶ ὄμβροι πολλοὶ τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρος. ὅσω δὲ πλεόν ἐπ' ἐαυ- 15 τὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρει ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμिशγόμενα τῷ Ἰστρῷ, πολλὰ πλῆσιά ἐστι τοῦ θέρους ἢ περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα, ἀντιστήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι εἶντα.

51 Εἰς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσί ἐστι ὁ Ἰστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης· ὃς ἀπὸ βορέω μὲν ἀνέμου

Hyeme tantus est fere, quantus est suâ naturâ, paulo quidem maior. Hyeme enim parum admodum pluit in hac regione; nix maxime omnia obtinet. Aestate vero, liquefacta ingens nivis copia, quae per hyemem cecidit, undique in Istrum dilabitur: et haec proinde nix, simulque frequentes vehementesque imbrēs, in illum confluentes, augent fluvium: nam aestate ibidem pluit. Quanto maiorem itaque aquae copiam sol aestate adtrahit, quam hyeme; tanto copiosiores per aestatem, quam per hyemen, sunt aquae quae cum Istro miscentur. Quibus invicem oppositis, existit aequilibrium; unde semper sibi par deprehenditur hic fluvius.

(51.) Primus igitur *Scytharum* fluvius *Ister*: post hunc vero *Tyras* est. Is a septemtrione progrediens,

ὀρμαῖται, ἀρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐ-
ρίζει τήν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ
5 στόματι αὐτοῦ κατοίκεται Ἕλληνες, οἱ Τυρίται κα-
λέονται. Τρίτος δὲ Ἵπανις ποταμὸς ὀρμαῖται μὲν 52
ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περίξ
νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλεῖται δ' ἡ λίμνη αὐ-
τῇ ὀρθῶς, μήτηρ Ἵπάνιος. ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ
5 Ἵπανις ποταμὸς, ῥέει ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον
βραχὺς, καὶ γλυκὺς ἐστὶ ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θα-
λάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς αἰνῶς. ἐκδι-
δοῖ γὰρ εἰς αὐτὸν κρήνη πικρὴ, οὕτω δὲ τι εὐῶσα πικρὴ,
ἣ μεγάλαί σμικρὴ εὐῶσα, κινᾷ τὸν Ἵπανιν, εἶοντα
10 ποταμὸν ἐν ὀλίγοις μέγαν. ἐστὶ δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν
οὖροις χώρῃς τῆς τε ἀροτήρων Σκυθῶν καὶ Ἀλαζώ-
νων· οὗτομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῃ, Σκυ-

fluere incipit ex magno lacu, quae in confinibus est
Scythicae et Neuridis terrae. Ad eius ostium autem
habitant Graeci, qui *Tyritae* vocantur. (52.) Tertius
fluvius, *Hypanis*, in ipsa Scythia oritur; effluitque
e lacu, circa quem feri equi pascuntur albi: nomen
lacui merito inditum, *Mater Hypanios*. Ex hoc igitur
ortum capiens Hypanis, per quinque dierum na-
vigationem brevis fluit, et dulcis adhuc: inde vero,
ad quatuor dierum a mari navigationem, amarus ad-
modum: influit enim in eum fons amarus, ita qui-
dem amarus, ut, quamquam exiguus, inficiat tamen
sapore suo Hypanin, fluvium inter minores magnum.
Est autem hic fons in confinibus terrae Scytharum
agricolarum et Alazonum: nomen fonti, et ipsi loco
unde fluit, Scythica lingua *Exampaeus*, Graecorum

Θισιὶ μὲν, Ἐξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἰραὶ ὁδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὁ τε Τύρης καὶ ὁ Ὑπανίς κατὰ Ἀλάζωνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, 15 ἀποστρέψας ἑκάτερος ῥέει εὐρύνων τὸ μέσον.

- 53 Τέταρτος δὲ, Βορυσθένης ποταμός· ὅς ἐστι μέγιστός τε μετὰ Ἰστρου τουτέων, καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, οὗτι μόνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, πλην Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτῳ γὰρ οὐκ οἶά τε ἐστὶ 5 συμβαλεῖν ἄλλον ποταμὸν, τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος. ὅς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδιστάτας κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους διακρίδων καὶ πλείστους· πίνεσθαι τε ἡδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θαλεροῖσι. σπόρος τε παρ' αὐτὸν 10 ἀριστος γίνεται· ποίη τε, τῇ οὐ σπεύρεται ἡ χώρα, βα-

vero sermone *Sacrae viae*. In Alazonum regione modico a se invicem intervallo fluunt Tyras et Hypanis; deinde vero cursum uterque inflectit, latius intervalum in medio relinquens.

(53.) Quartus fluvius *Borysthenes* est, maximus horum post Istrum, idemque uberrimus, ut mea fert sententia, non modo Scythicorum fluminum, sed et aliorum omnium, Nilo Aegypto excepto: cum hoc enim conferri nullus alius fluvius potest, reliquorum vero uberrimus Borysthenes est. Praebet enim pascua pecoribus pulcerrima et optime curata: praebet pisces longe optimos et copiosissimos; estque potatu dulcissimus; fluit limpidus in vicinia turbidorum; seges iuxta eum fit optima; et, ubi non seritur terra, ibi herba nascitur altissima; ad ostium

θύατ' ἄλλες τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματοι
 πηγνύνται ἀπλετοὶ κήτεά τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ
 ἀντακάους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχευσιν, ἄλ-
 15 λὰ τε πολλὰ θωυμάσαι ἄξια. Μέχρι μὲν νυν Γέρρου
 χώραν, ἐς τὸν τεσσαράκοντα ἡμερέων πλόος ἐστὶ, γι-
 γασκείται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· τὸ δὲ κατύπερθε δι-
 ὧν ῥεῖ ἀνθρώπων, οὐδεὶς ἔχει φράσαι. Φαίνεται δὲ
 ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθῶν τὴν χώραν·
 20 οὗτοι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερέων
 πλῆρην νέμονται. μούνου δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ
 Νίλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγὰς· δοκέω δὲ, οὐδὲ
 οὐδεὶς Ἑλλήνων. Ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης
 ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ὑπανίς, ἐς τὸν
 25 ἔλος ἐκδιδούς. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τούτων ἐὼν

LIII. 16. τεσσαράκοντα. τεσσερεσκαίδεκα ed. Reiz. et Borh. ex
 coniect.

eius sal concrevit sponte; et cete ibi praebebat fluvius
 ingentia, quos *antacaeos* vocant, qui sale coniun-
 tur; denique alia multa miratu digna. Usque ad lo-
 cum, cui *Gerrhus* nomen, ad quem navigatio est
 quadraginta dierum, compertum est a septemtrione
 fluere hunc amnem: ulterius vero per quos homi-
 nes fluat, dicere nemo potest. Constat autem, per
 desertum fluere in Scytharum agricolarum regionem:
 hi enim iuxta illum ad decem dierum navigationem
 habitant. Huius unius fluvii atque Nili indicare fon-
 tes non possum: puto autem, nec ullum posse Grae-
 corum. Ubi haud procul a mari fluit Borysthenes, ibi
 ei miscetur Hypanis, et in eundem lacum se exone-
 rat. Quod ibi inter utrumque fluvium interiacet veluti

ἔμβολον τῆς χώρας, Ἰππόλεω ἄκρῃ καλέεται· ἐν δὲ αὐτῷ ἱερὸν Διμήτρος ἐνίδρυται· πέρην δὲ τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενίται κατοίκηται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν.

- 54 Μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὐνομα Παντικᾶπης. ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορρῆς τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξύ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένιος νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδοῖ δὲ ἐς τὴν Ὑλαίην· παραμειψάμενος δὲ ταύτην, τῷ Βορυσθενί 5
55 συμμίσγεται. Ἐκτος δὲ Ὑπάκυρις ποταμὸς· ὃς ὀρμάται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθίων ῥέων, ἐκδοῖ κατὰ Καρκινίτην πόλιν, ἐς δεξιὴν ἀπέργων τὴν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλεῖον κα-
56 λεόμενον Δρόμον. Ἐβδόμος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέσχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένιος, κατὰ τοῦτο τῆς χώ-

rostrum terrae, *Hippolai promontorium* vocatur, in quo Dianae templum exstructum: ultra id templum vero ad Hypanin Borysthenitae habitant. Haec sunt quae de his fluviis memoranda habui.

(54.) Post hos quintus est fluvius, cui nomen *Panticapes*. Etiam hic a septemtrione fluit, et ex lacu ortum capit; interiectamque inter hunc et Borysthenem regionem incolunt Scythae Agricolae: dein tunc Hylaeam permeat, qua transmissa Borystheni miscetur. (55.) Sextus fluvius, *Hypacyris*, postquam e lacu exiit, et per medios Scythas Nomades fluxit, ostium habet prope Carcinitin oppidum, a dextra relinquens Hylaeam et Achilleum qui vocatur Dromon. (56.) Septimus fluvius, *Gerrhus*, ex Borysthene exit circa illam regionis partem, us-

ρης ἐς ὃ γινώσκειται ὁ Βορυσθένης· ἀπέσχισται μὲν νυν
ἐκ τούτου τοῦ χώρου, οὐνομα δὲ ἔχει τόπερ ὁ χώρος αὐ-
5 τός, Γέρρος. ῥέων δ' ἐς Θάλασσαν, οὐρίζει τὴν τε τῶν
Νομαδῶν χώραν, καὶ τὴν τῶν βασιληῶν Σκυθέων· ἐκ-
διδόι δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυρην. Ὅγδοος δὲ δὴ Τάναϊς 57
ποταμός· ὃς ῥέει τὰ ἀνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὀρ-
μεώμενος, ἐκδιδόι δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην
Μαιῆτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιλείους καὶ
5 Σαυρομάτας. ἐς δὲ Τανάιν ταῦτον ἄλλος ποταμός ἐσ-
βάλλει, τῷ οὐνομά ἐστι Ὑργίς. Τοῖσι μὲν δὴ οὐ- 58
νομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκευάδα-
ται. Τοῖσι δὲ κτήνεσι ἡ παῖη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθι-
κῇ, ἔστι ἐπιχολωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν·
5 ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἐστι σταθμώσασθαι, ὅτι
τοῦτο οὕτω ἔχει.

que ad quam cognitus Borysthenes est; inde a Bory-
sthene distinctus, nomen habet idem quod loci no-
men est, qui locus ipse *Gerrhus* nominatur. Versus
mare fluens, disterminat Nomadum regionem a Regio-
rum Scytharum terra: influit autem in Hypacyrin.
(57.) Octavus fluvijs *Tanais*, in superioribus re-
gionibus ex magno lacu ortus, influit in maiorem la-
cum qui *Maecotis* vocatur, qui Regios Scythas a Sau-
romatis dividit. In hunc Tanain vero incidit alius
fluvijs cui nomen est *Hyrgis*. (58.) Ita igitur no-
bilissimis fluvijs instructi Scythae sunt. Herbae autem,
quae in Scythica nascuntur terra, omnium quae no-
bis innotuerunt maxime hanc vim habent, ut bilem
pecoribus augeant: quod ita esse, ex apertis pecori-
bus colligere licet.

59 Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστι. τὰ
 λοιπὰ νόμαια κατὰ τὰδε σφι διακίεεται. Θεοὺς μὲν
 μόνους τοῦσδε ἰλάσκονται· Ἰστίην μὲν μάλιστα
 δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι
 γυναῖκα· μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνα τε καὶ οὐρανίην 5
 Ἀφροδίτην, καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἀρεα. τούτους μὲν
 πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασι-
 λῆιοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. οὐνομάζεται
 δὲ Σκυθιστί, Ἰστίη μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀβότατα,
 κατὰ γνώμην γε τὴν ἑμὴν, καλεῖται Παπαῖος· Γῆ 10
 δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτέσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδί-
 τη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ, Θαμιμασάδας. ἀγάλ-
 ματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιεῖν,
 60 πλὴν Ἀρεῇ· τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ
 πᾶσι κατέστηκε περὶ πάντα τὰ ἱερά ὁμοίως, ἐρδομένη

(59.) Istis igitur maximis commodis quum abun-
 dent *Scythae*, caeterum *institutis utuntur huius-*
modi. Deos solos placant hosce: Vestam quidem ma-
 xime: insuper vero Iovem et Terram, existimantes
 Terram Iovis esse uxorem: post hos vero, Apollinem,
 et coelestem Venerem, et Herculem, et Martem. Hos
 igitur universi colunt *Scythae*: Regii vero qui vo-
 cantur *Scythae* Neptuno etiam sacra faciunt. Nomi-
 natur autem Scythico sermone Vesta quidem *Tabiti*;
 Iupiter vero rectissime, meâ quidem sententiâ, *Pa-*
paeus vocatur; Terra vero, *Apia*; Apollo, *Oetosy-*
rus; coelestis Venus, *Artimpasa*; Neptunus, *Tha-*
mimasadas. Statuas vero et aras et templa erigere
 non habent in usu, nisi Marti: huic uni erigunt.
 (60.) Sacrorum faciendorum in omnibus sacrificiis

ὦδε. τὸ μὲν ἱρήϊον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους
πόδας ἔστηκε· ὁ δὲ θύων, ὅπισθε τοῦ κτήνεος ἑστέας,
5 σπᾶσας τὴν ἀρχὴν τοῦ στρόφου, καταβάλλει μιν
πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρήϊου, ἐπικαλέει τὸν θεὸν τῷ ἄν θυῇ
καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ ὧν ἔβαλε τὸν αὐχένα, σκυ-
ταλῖδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε
πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτ' ἐπισπείσας·
10 ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τράπεται πρὸς ἔψησιν.
Τῆς δὲ χῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου εἰούσης, ὥδ' 61
σφί· ἐς τὴν ἔψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἔπειτ' ἀποδεί-
ρασι τὰ ἱρήια, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα
ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν τύχῳσι ἔχοντες, ἐς λέβητας ἐπι-
5 χωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσεικέλους,
χωρὶς ἢ ὅτι πολλῷ μέζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες,

eadem est ratio, huiusmodi. Stat victima, anteriores pedes constrictos habens: tum is qui sacra facit, pone stans, adtrahit principium funis, atque ita prosternit pecus. Idem, dum cadit victima, deum illum invocatur cui sacra facit: tum laqueum cervici circumiicit, et insertum laqueo fustem circumagens, strangulat victimam, non igne incenso, non auspicatus, nulla libatione facta. Sed postquam strangulavit victimam, excoriatque, ad coquendum se confert. (61.) Quum autem ligno admodum careat Scythica terra, coquendarum carnum huiusmodi ratio ab illis inventa est: Postquam excoriarunt victimas, ossa carnibus nudant: tum, si forte ad manus sunt lebetes, quales in illa terra conficiuntur, Lesbii crateribus fere similes, nisi quod multo maiores; in hos iniiciunt carnes,

έψουσι υποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἰρηίων. ἦν δὲ μὴ σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἰρηίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ παραμίξαντες ὕδωρ, υποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ αἰθεταὶ κάλλιστα· αἱ δὲ 10 γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐψιλωμένα τῶν ὀστέων. καὶ οὕτω βοῦς τε ἑαυτὸν ἐξείψει, καὶ τᾶλλα ἰρηῖα ἑαυτὸ ἕκαστον. Ἐπεὰν δὲ ἐψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχχνων ἀπαρξάμενος, ρίπτει ἐς τὸ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τᾶλλα πρόβα- 15 τα, καὶ ἵππους μάλιστα.

- 62 Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ δὴ Ἄρηϊ ᾧδε. Κατὰ νομοὺς ἑκάστοισι τῶν ἀρχηίων ἐσίδρυταί σφι Ἄρης ἱερὸν τοιόνδε. Φρυγῶνων Φάκελοι συννεάται ὅσον τ' ἐπὶ σταδίου

casque succensis inferne pecorum ossibus elixant: quod si non adest illis lebes, tum vero carnes omnes in alvum victimae iniiciunt, aquamque admiscent, atque ita ossa infra succendunt. Optime autem ardent ossa; et alvus victimae facile capit carnes ossibus nudatas. Atque ita bos, aut aliud quodlibet pecus, se ipsum elixat. Postquam elixae sunt carnes, tunc is qui sacrum facit, a carnium et viscerum prosectis aspiciatur, ante se ea proiciens. Immolant autem et alia pecora, sed maxime equos.

(62.) Caeteris igitur diis *Scythae* ita, ut dixi, sacrificant, et haec pecora immolant. *Marti* vero *sacra* in hunc modum instituunt. In singulis praefecturis, quo loco convenire solent magistratus, ibi *Martis templum* erectum est huiusmodi. Congeruntur sarmentorum fascies, ex quibus fit cumulus in longitudinem la-

5 τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσον· ἄνω δὲ τού-
του, τετράγωνον ἀπέδον πεποιήται· καὶ τὰ μὲν τρία
τῶν κῶλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν, ἐπιβατόν.
ἔτεος δὲ ἐκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἐκάτον ἐπι-
10 νέουσι Φρυγάνων· ὑπονοστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χει-
ρῶν. Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος
ἴδρυται ἀρχαῖος ἐκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρηος
τὸ ἀγαλμα· τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους
προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ ταῖσδ'
ἐτι πλέω θύουσι ἢ ταῖσι ἄλλοις θεοῖσι. Ὅσους δ'
15 ἀν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἐκατὸν ἀνδρῶν
ἄνδρα ἓνα θύουσι, τρώπῳ οὐ τῷ αὐτῷ, ᾧ καὶ τὰ πρό-
βαρα, ἀλλ' ἑτεροίῳ. ἐπεὶ γὰρ οἶνον ἐπισπείωσι κα-
τὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς

LXII. 10. ὄγκου. *Plures codd.* σηκοῦ, sacello, sacro septo.

itudinemque trium fere stadiorum; altitudo quidem minor. Super hoc cumulo fit planities quadrata, cuius tria latera abrupta sunt, ab uno quarto latere patet adscensus. Quotannis centum et quinquaginta plaustra sarmentorum adcumulant: illa enim per vim tempestatum subsidunt. Super quoque horum tumulorum erigitur vetustus *acinaces ferreus*, estque hoc *Martis simulacrum*; eidemque acinaci quotannis offerunt victimas pecorum et equorum: atque his ipsis (acinacibus) plures victimas immolant, quam reliquis diis. Quos captivos faciunt ex hostibus, ex eorum numero centesimum quemque virum mactant; non eodem modo quo pecora, sed diverso. Postquam vinum super capita hominum profuderunt, iugulant eos super vase: deinde sanguinem in sar-

- ἄγγος· καὶ ἔπειτα ἀνενείκαντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν
 Φρυγῶνων, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκειος. ἄνω 20
 μὲν δὴ Φορέουσι τοῦτο· κάτω δὲ παρὰ τὸ ἱεὸν ποιῶσι
 τὰδε. τῶν ἀποσφαγόντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιούς αἰμούς
 πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, ἐς τὸν ἥρα ἱερῶν
 καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἰσθία ἀπαλλασ-
 σονται· χεὶρ δὲ, τῇ ἂν πέσῃ, κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. 25
- 63 Θυσίαι μὲν νυν αὐταὶ σφι κατεστέασι. οὐδὲ οὐτα
 οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν τὸ παράπαν ἐν τῇ χώρῃ
 θέλουσι.
- 64 Τὰ δ' ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διακέεται. Ἐπὶ αὖ
 τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἷμα-
 τος ἐμπίνει. ὅσους δ' αὖ φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τοῦτέων
 τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπενίκας μὲν
 γὰρ κεφαλὴν, τῆς λήϊς μεταλαμβάνει τὴν αὖ λα- 5
 βῶσι· μὴ ἐνίκας δὲ, οὐ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπῳ

mentorum tumultum portant, et super acinace effundunt. Hoc superne peracto, infra iuxta templum haec faciunt. Iugulorum hominum dextros lacertos omnes, cum manibus praecisos, in aërem proiciunt: et deinde, reliquis caesis hostiis, abeunt. Quocumque cecidit manus, ibi iacet; et seorsim cadaver. (63.) Haec est apud eos sacrificiorum ratio. Suihus autem nullo modo utuntur, omninoque eas alere sua in terra nolunt.

(64.) *Instituti* ad bellum spectantibus utuntur huiusmodi. Quem primum ex hostibus prostravit vir *Scythae*, eius potat sanguinem. Quotquot in praelio interfecit, horum capita ad regem perfert: adlato enim capite, fit praedae particeps quam fecerunt; non adlato vero, partem nullam capit. Caput autem

τοιῶσι. περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμε-
 νος τῆς κεφαλῆς ἐκσπίνει· μετὰ δὲ, σαρκίσας βοὸς
 πλευρῇ, δάψει τῇσι χερσὶ ὀργήσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χει-
 10 ρομάκτραν ἔκτῃται· ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν
 αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὅς
 γὰρ ἂν πλείστα δέρματα χειρομάκτρα ἔχη, ἀνὴρ ἀρι-
 στος αὐτὸς κίεριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀπο-
 δερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυσθαι ποιεῦσι, συρράπτον-
 15 τες κατάπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς
 δεξιὰς χεῖρας, νεκρῶν ἐόντων, ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄνυ-
 ξι, καλυπτρας τῶν φαρετρέων ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀν-
 θράπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν, ἦν ἄρα, σχεδὸν
 δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκίτητι. πολλοὶ δὲ
 20 καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύ-

pelle nudat hoc modo. In orbem circumcidit cutim
 circa aures; dein prehensam excutit de capite: tum,
 postquam carnem costâ bovillâ deterisit, subigit pel-
 lem manibus; atque ita mollitâ utitur tamquam man-
 tili, et ex freno equi, quo vehitur, suspendit gloria-
 turque. Nam qui plurima mantilia ex hostium pelli-
 bus habet, is fortissimus censetur. Multi eorum etiam
 ex detractis hisce pellibus laenas, quas induant, confici-
 unt, consarcinantes illas in modum coriaceae vestis
 pastoritiae. Multi item dextras manus occisorum ho-
 stium cum ipsis unguibus excoriant, et ex huiusmodi
 pellibus opercula conficiunt pharetrarum. Est autem
 pellis humana et spissa et candida, ita quidem, ut,
 si modo de albo homine sit, candoris splendore alia
 omnia coria superet. Multi etiam totos homines ex-
 coriant, et super lignis extentos equis circumvehunt.

λων, ἐπ' ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι
 65 νενόμισται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐ τι πάντων,
 ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε. ἀποπρισας ἕκα-
 στος πᾶν τὸ ἐνερθε τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει· καὶ ἥν
 μὲν ἢ πένης, ὁ δὲ ἔξωθεν ὠμοβοήην μούνην περιτείνας,
 οὕτω χαῖται· ἥν δὲ ἢ πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοήην πε- 5
 ριτείνει, ἔσωθεν δὲ περιχρυσώσας, οὕτω χαῖται ποτη-
 ρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκηίων, ἣν σφι διά-
 φοροι γένωνται, καὶ ἥν ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ
 βασιλεῖ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν ἀν' λόγον ποιήηται,
 τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει, καὶ ἐπιλέγει, ὥς 10
 οἱ ἑόντες οἰκηῖοι πόλεμον προσεθήκαντο, καὶ σφῶν αὐ-
 66 τὸς ἐπικρατήσῃ, ταύτην ἀνδραγαθίην λέγοντες. Ἀπαξ
 δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ὁ νομάρχης, ἕκαστος ἐν τῷ

Haec ita apud illos usu recepta sunt. (65.) Ipsi autem capitibus, non utique omnium, sed inimicissimorum, hocce faciunt. Quod infra supercilia est, id totum serrâ abscindunt; et expurgato cranio, si pauper homo est, nonnisi extrinsecus corium superinducit bovinum, et sic utitur pro poculo: sin dives est, bovinum quidem pariter superinducit corium, intus vero cranium deaurat, atque ita pro poculo utitur. Faciunt idem etiam familiaribus, quando inter ipsos orta discordia est, atque regis iudicio alter alteri in potestatem est traditus. Quod si cui deinde advenit hospes, cuius rationem quampiam habet, huic ille haec capita profert, memorans fuisse hos olim sibi adversarios, deinde bellum sibi intulisse; se vero eis discessisse superiorem. Haec tamquam fortia facta narrant. (66.) Semel quotannis quisque prae-

ἑωυτοῦ νομῶ, κρηᾶ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν
 Σκυθῶν τοῖσι ἀν' ἄνδρες πολέμοι ἀραιρημένοι ἔωσι.
 5 τοῖσι δ' ἀν' μὴ κατεργασμένον ἢ τοῦτο, οὐ γέονται τοῦ
 οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται· ὄνειδος δέ
 σφι ἔστι μέγιστον τούτο. ὅσοι δὲ ἀν' αὐτῶν καὶ κάρτα
 πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύ-
 λικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ.

Μάντιες δὲ Σκυθῶν εἰσὶ πολλοὶ, οἱ μαντεύονται 67
 ῥάβδοις ἰτείνῃσι πολλῇσι ᾧδε. ἐπεὰν Φακίλους ῥάβ-
 δων μεγάλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαὶ, διεξιέουσιν
 αὐτοὺς· καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες, θισπί-
 5 ζουσι· ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβ-
 δους ὀπίσω, καὶ αὐτὶς κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν
 σφι ἡ μαντικὴ πατρῴη ἐστὶ. Οἱ δὲ Ἐνάρεις, οἱ ἀν-
 δρόγυνοι, τὴν Ἀφροδίτῃ σφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι.

fectus in sua praefectura vini craterem miscet, de
 quo bibunt *Scythae* omnes quotquot sunt qui hostes
 interfecerunt: qui nihil tale ediderunt, hi vinum hoc
 non gustant, sed seorsim sine honore sedent: idque
 apud illos maxima ignominia habetur. Qui vero ma-
 gnum quemdam hominum occiderunt numerum, hi
 iuncta bina pocula habentes, ex utroque bibunt.

(67.) *Vatum* apud *Scythas* ingens numerus est;
 qui salignis virgis divinant hoc modo. Magnos secum fe-
 runt baculorum fascies: hos humi positos dissolvunt,
 et singulis baculis separatim positos sortes edunt:
 dumque sortes edunt, rursus convolvunt baculos,
 iterumque singulos componunt. Haec divinandi ratio
 illis a maioribus tradita est. *Enarees* vero, semiviri
 illi, *Venerem sibi dedisse* aiunt *divinandi artem*.

Herod. T. II. P. I.

R

Φιλύρης ὧν Φλοιῷ μαντεύονται. ἔπειαν τὴν Φιλύρην τρί-
 χα σχίσῃ, διαπλέκων ἐν τοῖσι διακτύλοισι τοῖσι ἑω- 10
 68 τοῦ, καὶ διαλύων, χαῖ. Ἐπειὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυ-
 θέων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς
 τοὺς εὐδοκιμούντας μάλιστα, οἱ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ
 μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τὸ ἐπίπαν μάλι-
 στα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἰστίας ἐπιόρκηκε ὃς καὶ 5
 ὃς, λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βα-
 σιληίας ἰστίας νόμος Σκύθησι τὰ μάλιστα ἐστὶ ὀμνύ-
 ναι τότε, ἔπειαν τὸν μέγιστον ὄρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι.
 αὐτίκα δὲ διαλααμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἂν δὴ Φῶσι
 ἐπιόρκῃσαι· ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες, ὡς 10
 ἐπιόρκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας
 ἰστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ ἀρνέε-
 ται, οὐ φάμενος ἐπιόρκῃσαι, καὶ δεινολογέται. ἀρνεομέ-

Hi interiore tiliæ cortice vaticinantur. Tiliam trifariam scissam digitis suis implicat vates, rursusque solvens vaticinatur: (68.) Quando morbo laborat rex *Scytharum*, vocat ad se e vatibus tres viros prae caeteris probatos, qui praedicto modo divinant: et dicunt hi plerumque, *hunc aut illum civem*, quem nominatim designant, *regios Lares peierasse*. Moris est autem apud Scythas, quando maximum interponere iusiurandum volunt, ut *per regiones Lares* iurent. Protinus igitur ille homo, quem hi peierasse dicunt, corripitur adduciturque: et in medio stantem arguunt vates, *per divinationem compertum esse, peierasse illum regiones Lares, eaque causâ aegrotare regem*. Tum ille negat factum, contenditque *se non peierasse*, et lamentatur. Quo inficiente,

νου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους δι-
 15 πλησίους μάντιας. καὶ ἦν μὲν μιν καὶ οὗτοι, ἐσορέωντες
 ἐς τὴν μαντικὴν, καταδήσῃσι ἐπιρκῆσαι, τοῦ δὲ ἰθέως τὴν
 κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χροῖματα αὐτοῦ διαλαγ-
 χάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάν-
 τίες ἀπολύσῃσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες, καὶ μάλα
 20 ἄλλοι. ἦν ὧν οἱ πλεῖνες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσῃσι, δέ-
 δοκται τοῖσι πρῶτοις τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυ-
 σθαι. Ἀπολλῦσι δὴτα αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὶ 69
 ἄμαξαν Φρυγῶν πλήσῃσι, καὶ ὑποζεύξῃσι βοῦς,
 ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χέρας ὀπίσω δῆσαν-
 τες, καὶ στομάζαντες, κατεργνῷσι ἐς μέσα τὰ Φρύ-
 5 γανα· ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπικῷσι φοβήσαντες
 τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὲ συγκατακαίονται τοῖσι μάν-
 τισι βόεις, πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι,

LXIX. 2. *Plures codd.* ἄμαξαν κα μ ἄ ρ ης Φρυγ.

duplum numerum aliorum vatū rex arcessit: qui
 si et ipsi, sortibus inspectis, eundem periurii ar-
 guunt, e vestigio priores vates caput hominis prae-
 cidunt, bonaque eius inter se dividunt. Quod si hi,
 qui supervenerunt, illum absolvunt, alii adsunt,
 iterumque alii: quorum si maior numerus absolvit
 hominem, tum decretum est, ut primi ex vatibus ipsi
 morte plectantur. (69.) Supplicium autem de illis
 sumunt hoc modo. Plaustrum replent sarmentis, bo-
 vesque iungunt; tum compedibus vinctos vates, ma-
 nibus in tergis religatis, oreque obstructo, in media
 sarmenta infulciunt; et igne sarmentis subiecto ter-
 ritant agitantque boves. Et multi quidem boves si-
 mul cum vatibus igne absumuntur; multi vero am-

ἐπεὶ αὐτέων ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. κατακαίουσι δὲ
 τρώπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας,
 ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασι- 10
 λεὺς, τούτων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα
 70 τὰ ἔρσενά κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικεῖ. Ὅρκια
 δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιεῶνται. ἐς
 κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχεάντες, αἷμα συμ-
 μίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὁπείατι ἢ
 ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος· καὶ ἔπει- 5
 τα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεια, καὶ οἷστους,
 καὶ σάγαριν, καὶ ἀκόντιον. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσωσι,
 κατεύχονται πολλὰ, καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε
 οἱ τὸ ὅρκιον ποιεῦμενοι, καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστοι
 ἄξιοι.

10

busi, cremato temore, aufugiunt. Eodem modo etiam
 alias ob culpas comburunt vates, *falsos vates* adpeh-
 lantes. Quos vero interficit rex, eorum ne liberis
 quidem parcit, sed mares omnes occidit; solae foe-
 minae illaccae abeunt. (70.) *Foedus* quando feriunt
Scythae, hoc ritu utuntur. Postquam grande in po-
 culum fictile infuderunt vinum, subulā percutiunt
 aut cultello incidunt corporis aliquam partem eorum
 qui foedus faciunt, eorumque sanguinem cum vino
 miscent: deinde in calicem intingunt acinacem, sa-
 gittas, sagarin, et iaculum. His peractis, multa ad-
 precantur; ac deinde calicem ebibunt et hi ipsi, qui
 foedus faciunt, et ex comitibus hi qui prae aliis digni-
 tate eminent.

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροις εἰσὶ, ἐς ὃ ὁ Βορρὴ 71
 σφίγῃς ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἐπὶ ἀν σφί ἀποθάνη ὁ
 βασιλεὺς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον.
 ἐτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν,
 5 κατακεκρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχι-
 σθεῖσαν, καὶ καθαρθείσαν, πλὴν κυτέρου κεκομμένου
 καὶ θυμῆματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀνθήσου,
 συμπράμμενῃ ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ ἐς ἄλ-
 λο ἔθνος. οἱ δ' αὖ παραδέξονται κομισθέντα τὸν νεκρὸν,
 10 ποιοῦσι τὰ περ οἱ βασιλῆες Σκύθαι· τοῦ ὠτός ἀπο-
 τάνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάν-
 νονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς τε
 ἀριστερῆς χειρὸς οἰστάς διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομί-
 ζουσι ἐν ἀμάξῃ τὸν νεκρὸν τοῦ βασιλέως ἐς ἄλλο ἔθνος
 15 τῶν ἀρχουσὶ· οἱ δὲ σφί ἔπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλ-

(71.) *Sepulcra regum in Gerrhis sunt, eo loco quousque adverso Borysthenē navigari potest. Ibi, quando rex Scytharum e vivis decessit, ingentem fossam fodiunt quadratam. Qua perfecta, corpore incerato, alvo primum incisa et expurgata, dein cypero odorato minutim conciso et suffimento et apii semine et anetho [sive aniso] repleta, rursusque consuta, sumunt cadaver, et plaustro ad alium populum devehunt. Tum hi, ad quos ita devectum pervenit cadaver, idem faciunt quod regii Scythae: partem auris sibi amputant, capillos tondent, brachia circumcirca incidunt, frontem nasumque fodicant, et per sinistram manum sagittas transfigunt. Tum ex hac regione ad alium populum, cui imperant, cadaver regis plaustro devehunt; et hi, ad quos illud*

Θον. ἔπειτ' ἀνὰ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροις ἔσχατα κατοικημένοις εἰς τῶν ἐθνῶν τῶν ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα, ἔπειτ' ἀνὰ τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβαδός, παραπήξαντες αἰχμαῖς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερτί-
 20 νουσι, καὶ ἔπειτα ῥίψι καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης, τῶν παλλακῶν τε μίην ἀποπνίξαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἵπποκόμον, καὶ δῆκονον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ ἔππους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχάς, καὶ Φιά-
 25 λας χρυσίας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρεώνται· ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα, ἀμιλλεώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῇ-
 72 σαι. Ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου, αὐτὶς ποιεῦσι τοῖονδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδεύτά-

primum pervenit, sequuntur. Postquam per omnes *Scythiae* populos pervexerunt cadaver, iam in *Gerthis* sunt, extremo eorum quibus imperant populorum, ubi est sepulturae locus. Ibi tum cadaver, toro impositum, in sepulcro deponunt; et hastis utrimque circa cadaver defixis, superne ligna intendunt, ac deinde cratibus contegunt. In reliquo vero sepulcri spatio unam ex pellicibus strangulatam sepeliunt, et pincernam, et coquum, et equisonem, et ministrum, et internuncium, et equos, et aliorum omnium primitias, et phialas aureas: argento enim et aere non utuntur. His rebus peractis, humum certatim adgerunt, magnumque studium adhibent ut tumulum erigant quam maximum. (72.) Circumacto anno, hocce agunt. Ex reliquis regis famulis (sunt autem hi *Scythae* indige-

5 τούς· οἱ δὲ εἰσι Σκύβαι ἐγγενέες· οὔτοι γὰρ δὴ θερά-
 πνύουσι τοὺς ἀν' αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώ-
 ηται δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θεράποντες· τούτων ἂν τῶν διη-
 κόνων ἐπεὶ ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς
 καλλιστεύοντας πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτῶν τὴν κοι-
 λήν, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλάσι ἀχύραν, καὶ συρ-
 ράπτουσι· αἰψίδος δὲ ἡμῖν ἐπὶ ξύλα δύο στήσαντες
 10 ὑπτιον, καὶ τὸ ἕτερον ἡμῖν τῆς αἰψίδος ἐπ' ἑτέρα δύο,
 καταπῆξαντες τρώπῳ τοιούτῳ πολλὰ ταῦτα· ἔπειτα
 τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκεια ξύλα παχέα διαλάσαντες
 μέχρι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς
 αἰψίδας· τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι αἰψίδες ὑπέχουσι
 15 τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ ὀπίσθι παρὰ τοὺς μη-
 ροὺς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμ-
 φότερα κατακρέμαται μετέωρα· χαλινούς δὲ καὶ στό-
 μια ἐμβαλόντες εἰς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι εἰς τὸ

nae, nam famulantur regi quoscumque ille iussit;
 nec habent servos aere emtos) ex reliquis igitur fa-
 mulis quinquaginta maxime idoneos, et totidem nu-
 mero equos praestantissimos, strangulant; quos, exem-
 tis intestinis, expurgataque alvo, paleis implent: tum
 dimidiatum rotae circulum super duobus lignis su-
 pinum statuunt, et alterum rotae dimidium super
 aliis duobus lignis; eodemque modo multa defigunt.
 Deinde equos, quorum per corpora secundum lon-
 gitudinem spissa ligna traiecta sunt, super istis di-
 midiatis circulis collocant ita, ut anteriores semi-
 circuli humeros equorum, posteriores ventrem pro-
 pe femora sustineant, crura vero utrimque suspensa
 haereant. Denique frena et habenas equis iniiciunt,
 habenasque antrorsum tensas palo adligant. Postre-

πρόσθεν αὐτέων, καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν δὲ δὴ νεηίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα 20 ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὥδε ἀναβιβάζοντες· ἑπὶ αὖ νεκροῦ ἑκάστου παρὰ τὴν ἀκανθαν ξύλον ὄρθον διελάσσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δὲ ὑπερέχει τοῦ ξύλου τούτου, τὸ ἐς τέρμον πηγνύουσι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαν 25 τες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα ἱππέας τοιούτους, ἀπελαύνουσι.

73 Οὕτω μὲν τοὺς βασιλῆας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἑπὶ αὖ ἀποθάνουσι, περιάγουσι οἱ ἀγχιστάτω προσήκοντες κατὰ τοὺς Φίλους ἐν αἰμάξῃσι κειμένους· τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδικόμενος εὐωχεῖ τοὺς ἐπομένους, καὶ τῷ νεκρῷ πάντων παρατιθεῖ τῶν καὶ τοῖσι 5 ἄλλοις. ἡμέρας δὲ τεσσαράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτονται. Θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε. σμησαμένοι τὰς κέ-

mo quinquaginta strangulatorum iuvenum quemque equo imponunt; idque faciunt ligno recto per corpus secundum spinam dorsi usque ad cervicem transfixo, cuius ligni pars inferior eminens inseritur formini, quod est in altero ligno per equi corpus transiēcto. Huiusmodi equites postquam circa monumentum in orbem constituerunt, discedunt.

(73.) Tali igitur ratione reges sepeliunt. Alios autem *Scythas*, quum decesserunt, circumvehunt cognitione proximi, plaustreis impositos, ad amicos. Et horum quisque lauto epulo excipit comitantes, mortuoque eadem adponit quae caeteris. Per quadraginta dies ita circumvehuntur privati, deinde sepeliuntur. Postquam mortuum sepeliverunt Scy-

Φαλαῖς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιῶσι περὶ τὸ σῶμα τὰδε·
 10 ἑπὶ αὖ ξύλα στήσωσι τρία εἰς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ
 ταῦτα πέλους εἰρηνέους περιτίνουσι· συμφράξαντες δὲ
 ὡς μάλιστα, λίθους ἐκ πυρὸς διαφανέας ἐσβάλλουσι εἰς
 σκάφην καίμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πέλων.
 Ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ, πλην πα- 74
 χύττος καὶ μεγάλῃος, τῷ λίνῳ ἐμφεροστάτη· ταύτη
 δὲ πολλῶν ὑπερφέρει ἢ κάνναβις. αὕτη καὶ αὐτομάτῃ
 καὶ σπειρομένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρηῆκες μὲν καὶ
 5 εἴματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοις ὁμοιότατα· οὐδ' ἂν,
 ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη, λίνου ἢ
 καννάβιος ἐστὶ· ὃς δὲ μὴ εἴδῃ καὶ τὴν καννάβίδα, λίνον
 δοκῆσθαι εἶναι τὸ εἶμα. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς καν- 75
 νάβιος τὸ σπέρμα ἐπὶ αὐτὴν λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ

thae, hoc modo lustrantur. Postquam caput smeg-
 mate terserunt, et gnaviter lavarunt, corpori faciunt
 hocce: tria ligna statuunt, versus se invicem inclina-
 ta; circum haec lanceos pileos praetendunt; quos
 ubi quam artissime inter se iunxerunt, in supposi-
 tum in medio lignorum pileorumque alveolum lapi-
 des coniciunt igne candentes. (74.) Nascitur autem
 in hac terra *cannabis*, lino simillima, si crassitiem
 et magnitudinem excipias, quibus quippe cannabis
 longe superat linum. Et sponte haec nascitur, et sata:
 ex eaque Thraces vestimenta etiam conficiunt, lineis
 simillima; quae, nisi quis admodum sit usu peritus,
 non dignoscat ex lino-ne sint, an ex cannabi; qui
 vero cannabin numquam vidit, lineum esse vesti-
 mentum putabit. (75.) Huius igitur *cannabis se-*
men sumunt *Scythae*, et, postquam sub pileos su-

τοὺς πύλους, καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ
 τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρί· τὸ δὲ θυμῆται ἐπι-
 βαλλόμενον, καὶ αἰμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε 5
 Ἑλληνικὴ οὐδεμίᾳ ἂν μιν πυρὶ ἀποκρατήσῃ· οἱ δὲ
 Σκύθαι, ἀγάμενοι τῇ πυρὶ, ὠρύονται. τοῦτό σφι ἀντὶ
 λουτροῦ ἐστὶ· οὐ γὰρ δὴ λούνται ὕδατι τὸ παράπαν
 τὸ σῶμα. Αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ὕδωρ παραχέουσιν,
 κατασώχουσι περὶ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ 10
 κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ κατασω-
 χόμενον τοῦτο, παχὺ ἐὼν, καταπλάσσονται πᾶν τὸ
 σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον. καὶ ἅμα μὲν εὐωδίῃ σφέας
 ἀπὸ τούτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαιρέουσιν τῇ δευτέρῃ ἡμέρᾳ
 τὴν καταπλαστὴν, γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί. 15
 76 Ξηνικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι Φεύ-
 γουσι, μή τι γε ὦν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἡκί-

bierunt, semen hoc lapidibus igne candentibus ini-
 ciunt: quod dum ita adoletur, vaporem diffundit
 tantum, ut graecanica nulla *assa desudatio* eum
 superet: et *Scythae*, delectati hac desudatione, ulu-
 latum tollunt: estque illis balnei loco, nam aquâ
 omnino non lavant corpus. Mulieres vero eorum in
 aspero lapide, adfusâ aquâ, conterunt ligni frusta
 cypressi, cedri, et thuriferae arboris: deinde isto de-
 trito, quod crassum est, oblinunt totum corpus at-
 que faciem. Id eis simul suavem conciliat odorem;
 simulque, postquam postridie abstulerunt hoc cata-
 plasma, mundaе sunt et nitidae.

(76.) Peregrinorum institutorum usum etiam hi
 vehementer aversantur, ne inter se ipsos quidem al-
 ter Scythicus populus alterius sequi instituta susti-

στα, ὡς διέδεξαν Ἀναχάρσι τε, καὶ δεύτερα αὐτῖς Σκύ-
λη. Τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεὶ τε γῆν πολλὴν
5 θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολ-
λὴν, ἐκομίζετο εἰς ἥβηα τὰ Σκυθίων, πλείων δὲ δι' Ἑλ-
λησπόντου, προσίσχει εἰς Κύζικον, καὶ, εὔρε γὰρ τῇ
Μητρὶ τῶν Θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνοὺς ὀρθὴν κάρ-
τα μεγαλοπρεπείως, εὗξατο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις,
10 ἣν σῶς καὶ ὑγιὲς ἀπονοστήσῃ εἰς ἑαυτοῦ, θύσειν τε κα-
τὰ ταῦτα κατὰ τὰ ὅρα τοὺς Κυζικηνοὺς ποιεῦντας,
καὶ παννυχίδα στήσῃ. ὡς δὲ ἀπῖκετο εἰς τὴν Σκυθι-
κὴν, καταδύς εἰς τὴν καλειομένην Ὑλαίην· ἣ δ' ἔστι
μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλήϊον Δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα
15 εὐῶσα δεινδρέων παντοίων πλήη· εἰς ταύτην δὲ καταδύς
ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὀρθὴν πᾶσαν ἐπιτέλλει τῇ Θεῷ, τύμ-

net, sed maxime a Graecorum ritibus abhorrent;
quod in *Anacharside*, et deinde iterum in *Scyla*,
ostenderunt. *Anacharsis* enim, postquam multas
spectaverat terras, et multa ibi sapientiae ediderat
specimina, Scytharum ad sedes reversurus, per Hel-
lespontum navigans, ad Cyzicum adpulit. Ibi quum
Cyzicenos offendisset Matri deorum festum celebra-
ntes sane quam magnificum, Matri votum fecit Ana-
charsis, si salvus sospesque domum redisset, se
eodem modo, quo a Cyzicenis fieri vidisset, sacra
ei facturum, pervigiliumque instituturum. Tum
postquam in Scythicam terram pervenit, in *Hylaea*
se abdens, quae est regio prope Achillis dromon,
estque tota arboribus varii generis referta; in hac se
abdens Anacharsis, omnem festi caerimoniam deae
absolvit, tympano etiam utens, et imagines gestans

πανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδήσάμενος ἀγάλματα. καὶ τῶν
 τις Σκυθῶν καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιῦντα,
 εἰσήμνηε τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικό-
 μενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιῦντα ταῦτα, τοξεύ- 20
 σας αὐτὸν ἀπέκτεινε. Καὶ νῦν, ἣν τις εἰρηται περὶ Ἀνα-
 χάρσιος, οὐ Φασί μιν Σκύθαι γινώσκουσιν, διὰ τοῦτο ὅτι
 ἐξεδήμησέ τε εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι διε-
 χόρησάτο. Ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνεω, τοῦ Ἀριαπί-
 θεος ἐπιτρέπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου τοῦ Σκυθῶν 25
 βασιλέως πατρὸς, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου, τοῦ Λύκου,
 τοῦ Σπαργαπίθεος. εἰ ὦν ταύτης ἦν τῆς οἰκίης ὁ Ἀνά-
 χαρσις, ἴστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ ἀποθανών. Ἰδανθύρ-
 σος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου· Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτεί-
 77 νας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλ-
 λον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυ-

ex pectore suspensas. Quae agentem animadvertens
 quidam Scythae, regi Saulio rem indicavit: et ille,
 adveniens ipse, Anacharsin haec agentem videns,
 excussâ sagittâ interfecit. Et nunc, si quis quaerit de
Anacharside, aiunt Scythae, *se illum non nosse*,
 propterea quod in Graeciam peregrinatus, et peregrini-
 nis usus est institutis. Ut vero equidem ex Timna au-
 divi, tutore [*sive praefecto*] Ariapithis, fuit *Anachar-*
sis patruus Idanthysri, regis Scytharum, filius autem
 Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Qui si
 ex hac fuit familia, sciat a fratre se esse interfectum.
 Indanthysrus enim filius fuit Saulii, Saulius autem
 interfecit Anacharsin. (77.) Quamquam alium etiam
 sermonem audiui, quem Peloponnesii narrant, dicen-
 tes, a rege Scytharum missum Anacharsin, Graeciae

Θέων βασιλῆος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλ-
λάδος μαθητὴς γένοιτο ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, Φαίη
5 πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους
εἶναι ἐς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοις
δὲ εἶναι μούνοισι σωφρόνως δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λό-
γον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπαισται ὑπ'
αὐτῶν Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν ἀνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη,
10 διεφθάρη. Οὗτος μὲν νυν οὕτω δὴ τι ἐπρήξε διὰ ξενικά
τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας.

Πολλοῖσι δὲ κάστα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης, ὁ Ἀρια- 78
πεΐθεος, ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ. Ἀριαπειθεὶ γὰρ τῷ
Σκυβέων βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων παιδῶν Σκύλης
ἐξ Ἰστριηνῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γίνεται, καὶ οὐδαμῶς
5 ἐγγχωρὶς· τὸν ἡ μήτηρ αὕτη γλῶσσάν τε Ἑλλάδα καὶ
γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀρια-

discipulum fuisse: eumque, postquam domum esset
reversus, dixisse ei qui illum miserat, *Graecos uni-
versos in omni genere scientiarum artiumque occu-
pari, exceptis Lacedaemoniis: hos vero solos hoc
habere, prudens consilium et dare posse, et accipere.*
At haec fabula temere ab ipsis Graecis per ludum
narratur. Hic igitur vir eo, quo dixi, modo periit:
idque ei accidit propter externos ritus et Graecani-
cas consuetudines.

(78.) Multis autem admodum interiectis annis
Scylas, Ariapithis filius, simili usus est fato. Ari-
apithes, Scytharum rex quum alios habuerat filios,
tum Scylam; natum ex muliere non indigena, sed
Istriana, quae cum ipsa graeco sermone graecis-
que literis erudivit. Tempore interiecto, Ariapithes

πείθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπίθης τοῦ
 Ἀγαθύρσων βασιλῆος· Σκύλης δὲ τὴν τε βασιληίην
 παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ οὐνομα
 ἦν Ὀποίη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποίη αἰσὶν, ἐξ ἧς ἦν Ὀρι- 10
 κος Ἀριπείθει παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθῶν ὁ Σκύ-
 λης, διαίτη μὲν οὐδαμῶς ἤρσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ
 πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ
 παιδείσιος τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐποίει τε τοιοῦτο· εὐτε
 ἀγάγοι τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθῶν εἰς τὸ Βορυσθενείταν 15
 αἶστυ, (οἱ δὲ Βορυσθενίται οὗτοι λέγουσι σφίεας αὐτοὺς
 εἶναι Μιλησίους,) εἰς τούτους ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης,
 τὴν μὲν στρατιὴν καταλείπεισκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐ-
 τὸς δὲ ὅπως ἔλθοι εἰς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγ-
 κληίσσει, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν· λάβε- 20
 σκε αὖ Ἑλληνίδα ἐσθῆτα. ἔχων δ' αὖ ταύτην, ἡγό-

per dolum occiditur a Spargapithe, Agathyrsum
 rege, et Scylas in regnum successit; et uxorem pa-
 tris, cui Opoea nomen, matrimonio sibi iunxit. Fuit
 autem haec Opoea civis Scythica, ex eaque natus
 Ariapithi erat filius Oricus. Regnum igitur Scytharum
 adeptus *Scylas*, vitae ratione Scythica neutiquam de-
 lectabatur, sed ad instituta magis inclinabat Graeco-
 rum, propter disciplinam qua erat institutus. Itaque
 tali usus est ratione. Quando Scytharum exercitum
 ad Borysthenitarum urbem ducebat, (Borysthenitae
 hi autem sese dicebant esse Milesios) ad hos igitur
 quoties veniebat Scylas, exercitu in suburbio reli-
 cto, ipse urbem ingressus, clausis portis, deposito
 Scythico cultu, Graecanicum induebat vestimentum.
 Hoc indutus in foro versabatur, nullo satellite nullo-

ραζε, οὔτε δορυφόρων ἐπομένων, οὔτε ἄλλου οὐδενός·
 τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθέων ἴδοι
 ἔχοντα ταύτην τὴν στολήν· καὶ τὰλλα ἐχρᾶτο διαίτη
 25 Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱρὰ ἐποίεε κατὰ νόμους τοὺς
 Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψει μῆνα ἢ πλεόν τούτου,
 ἀπαλλάσσετο, ἐνδύς τὴν Σκυθικὴν στολήν. ταῦτα ποίεε-
 σκε πολλάκις· καὶ οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βορυσθένει,
 καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρίην. Ἐπεὶ τε δὲ 79
 εἶδε οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τοῖς-
 δε. ἐπεθύμησε Διονύσῳ Βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι
 δέ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν, ἐγένετο φάσμα
 5 μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενείτῳ τῇ πόλει οἰκίης μεγά-
 λης καὶ πολυτελέος περιβολῇ, (τῆς καὶ ὀλίγω τι πρό-
 τερον τούτῳ μνήμην εἶχον,) τὴν περὶ λευκοῦ λίθου

que alio comitatu stipatus: portae autem interim custo-
 diebantur, ne quis Scythaeum conspiceret hoc cultu
 utentem: tum vero et reliquam sequebatur vitae ra-
 tionem Graecanicam, et diis more Graecorum sacra
 faciebat. Sic ibi per mensem aut etiam amplius mo-
 ratus, Scythicâ iterum sumtâ veste discedebat. Atque
 hoc saepius faciebat, et aedes sibi etiam in Borysthe-
 nide urbe curaverat exstruendas, et uxorem indige-
 nam duxit, quae aedes illas habitabat. (79.) Quum
 autem esset in fatiis ut male ei res cederet, accidit
 hoc tali ex occasione. *Dionysii Bacchii sacris* cu-
 piverat *initiari*: quumque iam in eo esset ut initia
 ei traderentur, maximum incidit prodigium. Erant
 ei in urbe Borysthenitarum magnificae et vasto circu-
 itu aedes, quarum etiam paulo ante feci mentionem;
 circa quas circumcirca sphinges et grypes stabant

σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν· εἰς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκάη πᾶσα. Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτου εἶναικα ἥσσαν ἐπέτελεσε τὴν τελετήν. 10 Σκύβαι δὲ τοῦ βακχεύειν περὶ Ἑλλήσι ὀνειδίζουσι· οὐ γὰρ Φασι οἶκός εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαινέσθαι ἐνάγει ἀνθρώπους. Ἐπεὶ τε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακχεύῳ ὁ Σκύλης, διεπρήστευσε τῶν τις Βορυσθενείτων πρὸς τοὺς Σκύβας, λέγων· „Ἡμῶν γὰρ καταγελάτε, 15 „ὦ Σκύβαι, ὅτι βακχεύομεν καὶ, ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν αὖτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα „λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαινέται. εἰ δέ μοι ἀπιστεῖτε, ἔπισθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ „δείξω.“ Εἰπόντο τῶν Σκυθῶν οἱ προστεῶντες· καὶ αὐ- 20 τοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενείτης, λάβῃ ἐπὶ πύργῳ κα-

LXXIX. 14. διεπρήστευσε) διεπίστευσε ms. Arch. διεπρίστευσε ed. Reiz. ex coniect. Forsan διεδρήστευσε, profugit.

ex candido marmore: in has aedes deus telum iaculatus est, et totae igne consumtae sunt: *Scylas* vero nihilo minus propterea initiationem absolvit. Probro autem Graecis vertunt *Scythae* bacchandi ritum; aiuntque, *non esse rationi consentaneum, talem reperiri deum, qui homines in furorem agat*. Absoluta initiatione, Borysthenitarum aliquis *Scythi*s rem effutivit, dicens: *Vos nobis irridetis, Scythae, quod Bacchanalia agamus, quodque Deus nos corripit: nunc hic Deus regem quoque corripuit vestrum; isque bacchatur, a Deo in furorem actus. Quod si mihi fidem non habetis, sequimini; et ego vobis ostendam*. Secuti sunt *Scytharum* procures, quos Borysthenita clam in turrim deduxit,

τίσει. ἐπὶ τε δὲ παρήϊε σὺν τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης,
καὶ ἰδὼν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύβαι, κάρτα συμφορὴν
μεγάλην ἐποιήσαντο· ἐξελθόντες δὲ, ἐσήμαινον πάσῃ
τῇ στρατιῇ τὰ ἰδοιεν. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαντε 80
ὁ Σκύλης εἰς ἤβεια τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύβαι προστησάμε-
νοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ
τῆς Τήρῳ θυγατρὸς, ἐπανιστέατο τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ,
5 μαβὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν
ἐποιέτο, καταφεύγει εἰς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος δὲ ὁ
Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην·
ἐπὶ τε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστρῷ ἐγένετο, ἠντίασάν μιν οἱ Θρηί-
κας. μολλόντων δὲ αὐτίων συνάψιν, ἔπειψε Σιτάλ-
10 κης παρὰ τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιαύδε· „Τί δὲ
„ἡμέας ἀλλήλων πειρηθῆναι; εἰς μὲν μεν τῆς ἀδελ-
„φείας παῖς, ἔχεις δὲ μεν ἀδελφεόν. σύ τ' ἐμοὶ ἀπό-

ibique residere iussit. Quumque praeteriret rex cum
bacchantium choro, bacchabundum videntes Scythae,
ingentis calamitatis loco habuerunt; egressique, uni-
verso exercitui, quae viderant, indicarunt. (80.)
Deinde, postquam ad lares suos *Scylas* reversus est,
ducem sibi constituentes Scythae fratrem eius Octa-
masaden, Terei filia natum, a Scyla defecerunt. Et
ille, ubi, quid adversus se gereretur, et qua de
caussa, cognovit, in Thraciam profugit. Quo cogni-
to, Octamasades arma adversus Thraciam movit; et
quum ad Istrum pervenisset, obviam ei Thraces ve-
nerunt. Iamque in eo erant ut ad manus venirent,
quum ad Octamasaden nuncium Sitalcas misit, qui ei
diceret: *Quid opus est, ut armorum fortunam in-
vicem experiamur? Tu meae sororis es filius; habes*
Herod. T. II. P. I. S

„δος τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοὶ τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι
 „στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κωδυνεύσῃς, μήτ' ἐγώ.“ Ταῦτά
 οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκαίνετο· ἦν γὰρ παρὰ 15
 τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκει, πεφυγὼς τοῦ-
 τον. ὁ δὲ Ὀκταμασάδης κατανέει ταῦτα· ἐκδιδούς
 δὲ τὸν ἑαυτοῦ μητρῶα Σιτάλκη, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν
 Σκύλην. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελ-
 φεὸν, ἀπήγετο· Σκύλει δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ 20
 ταύτη ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. Οὕτω μὲν περιστέλλου-
 σι τὰ σφέτερα νόμαα Σκύβαι, τοῖσι δὲ παρακταμέ-
 νοις ξενικούς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι.

- 81 Πλῆθος δὲ τὸ Σκυθῶν οὐκ οἶός τε ἐγενόμην ἀτρε-
 κέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ἀριθ-
 μοῦ ἤκουον· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφείας, καὶ

*autem apud te meum fratrem. Trade mihi hunc, et
 ego tibi tuum fratrem Scylam tradam. Armorum
 vero discrimen nec tu adeas, nec ego. Haec per
 caduceatorem ei dicenda curavit: erat enim apud
 Octamasaden frater Sitalcae profugus. Et Octamasa-
 des, probata hac conditione, Sitalcae avunculum
 suum tradidit, et ab illo fratrem suum Scylam rece-
 pit. Inde Sitalcas acceptum fratrem secum abduxit:
 Scylae vero Octamasades ibidem illico caput praeci-
 dit. Ita sua instituta tuentur Scythae, et hanc merce-
 dem solvunt his qui externos ritus adsciscunt.*

(81.) *Multitudo* quanta sit *Scytharum*, pro-
 certo non potui comperire; sed dissentientes de eo-
 rum numero audiavi sermones: aliis numerosam ad-
 modum esse gentem dicentibus, aliis exiguam, si de
 vere nominatis *Scythis* quacras. Verumtamen hos

ὀλόγους, ὡς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μόντοι ἀπέφαινόν μοι
 5 ἐς ὄψιν. Ἔστι μεταξύ Βορυσθένης τε ποταμοῦ καὶ
 Ὑπάνιος χῶρος, οὐνομα δὲ οἷ ἐστι Ἐξαμπαῖος τοῦ
 καὶ ὀλόγον τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον. Φάμενος
 ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ
 ἀπορρέον τὸν Ὑπανιν ἄποτον ποιεῖν. ἐν τούτῳ τῷ χῶ-
 10 ρῳ κείται χαλκήϊον, μεγαλῆ καὶ ἑξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ
 τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Πausanίης ὁ
 Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δὲ μὴ εἶδέ κω τοῦτον, ὥδε
 δηλώσω· ἑξακοσίους ἀμφορέας εὐπετέως χωρεῖ τὸ ἐν
 Σκύθῃσι χαλκήϊον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλ-
 15 κήϊόν ἐστι δακτύλων ἑξ. τοῦτο ἂν ἔλεγον οἱ ἐπιχωριοὶ
 ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι· βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον
 βασιλεῖα, τῷ οὐνομα εἶναι Ἀριαντὰν, ταῦτον βουλό-

LXXXI. 17 seq. τοῦτον βουλόμενον etc. Verbum βουλόμ. ex con-
 iect. h. l. adiectum est. Vera forsitan fuerit scriptura haec,
 τούτων εἶδέναι τὸ πλ. τ. Σκυθίων, κελύειν μιν etc.

mihī oculis subiecerunt. Est inter Borysthenem flu-
 vium et Hypanin locus, cui nomen *Exampraeus*,
 cuius etiam paulo ante feci mentionem, quum dice-
 rem esse ibi amarae aquae fontem, ex quo aqua in
 Hypanin influens impotabilem hunc fluvium reddat.
 Ibi loci positum est ahenum, amplitudine sexcuplum
 crateris illius, quem in ostio Ponti Pausanias, Cleom-
 broti filius, dedicavit. Qui hunc non vidit, ei rem
 hoc modo declarabo: sexcentas facile amphoras capit
 illud in Scythia ahenum: crassitudo autem eiusdem
 sex est digitorum. Hoc igitur ahenum narrant indi-
 genae ex sagittarum acuminibus esse confectum. Re-
 gem quippe ipsorum, nomine Ariantan, quum vel-

μενον εἰδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύει μὲν
 πάντας Σκύθας ἄρδιν ἕκαστον μῆν ἀπὸ τοῦ οἴστοῦ
 κομίσαι· ὅς δ' αὖ μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπέλλει. κα- 20
 μισθῆναί τε δὴ χρήμα πολλὸν ἀρδίων, καὶ οἱ δόξαι
 ἐξ αὐτέων μνημόσυνοι ποιήσαντι λιπέσθαι· ἐκ τούτων
 δὴ μιν τὸ χαλκήϊον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς
 τὸν Ἑξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλῆθους τοῦ
 82 Σκυθέων ἤκουον. Θωυμάσια δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ
 ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους, καὶ
 ἀριθμὸν πλείους. ὃ δὲ ἀποθωυμάσαι ἄξιον καὶ παρὲξ
 τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάλους τοῦ ποδίου, παρέ-
 χεται, εἰρήσεται ἵχθος Ἡρακλῆος φαίνουσι ἐν πέτρῃ 5
 ἐνέον, τὸ οἶκα μὲν βήματι ἀνδρὸς, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος
 δίπηχυ, παρὰ τὸν Τύρην ποταμὸν. Τοῦτο μὲν νυν

let numerum nosse Scytharum, universos Scythas
 iussisse quemque unum teli spiculum conferre: si
 quis non contulisset, ei comminatum esse mortem.
 Comportata igitur ingente spiculorum copia, visum
 ei esse ex his monumentum, quod relinqueret, cu-
 rare conficiendum. Itaque ex illis spiculis ahenum
 hoc conficiendum illum curasse, idque in hoc Exam-
 paeo dedicasse. Haec de Scytharum numero relata
 audiui. (82.) Caeterum mirabilia nulla habet haec
 regio, nisi quod fluvios possidet longe maximos, et
 numero plurimos. Unam tamen rem, praeter fluvios,
 et praeter planitiei amplitudinem, miratu dignam
 commemorabo. Monstrant Scythae *Herculis vesti-*
gium petrae impressum iuxta Tyram fluvium, quod
 pedi quidem viri est simile, sed longitudine bicu-
 bitali. Et haec quidem ita se habent: redeo autem ad

τοιοῦτο ἐστὶ ἀναβήσομαι δὲ εἰς τὸν κατ' ἀρχὰς ἥϊα
λέξων λόγον,

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΖΟΜΕΝΟΥ Δαρείου ἐπὶ τοὺς 83
Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας
τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι
δὲ ζεύγυσθαι τὸν Θρηάκιον Βόσπορον Ἀρτάβανος ὁ
5 Ὑστάσπεις, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηζε μηδαμῶς
αὐτὸν στρατηγὴν ἐπὶ Σκύθας ποιέειν, καταλέγων
τῶν Σκυθῶν τὴν ἀπορίην. ἀλλ', οὐ γὰρ ἔπειθε συμ-
βουλευόντων οἱ χρηστὰ, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, ἐπειδὴ οἱ
τὰ πάντα παρσκευάαστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν ἐκ Σού-
σων. Ἐνθαῦτα τῶν Περσῶν Οἰόβαζος ἐδιέθη Δα- 84
ρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παῖδων, καὶ πάντων στρατευομέ-
νων, ἵνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλον
ἐντὶ, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας κα-

cam narrationem, quam initio adgressus eram ex-
ponere.

(83.) Bellum quum *Darius* adversus *Scythas* pa-
raret, nunciosque dimitteret, qui aliis comparandum
pedestrem exercitum, aliis suppeditandas naves, aliis
ponte iungendum Bosporum Thracicum imperarent;
Artabanus interim, *Hystaspis* filius, frater *Darii*,
oravit eum, ut expeditionem adversus *Scythas* ne-
quaquam susciperet, causam interserens inopiam
Scytharum. Qui quidem, ubi nihil profecit utilia illi
suadendo, ad extremum destitit: *Darius* vero, post-
quam omnia parata habuit, *Susis* exercitum eduxit.
(84.) Ibi tunc *Persarum* aliquis, *Oeobazus*, quum
tres haberet filios in bellum proficiscentes, petiit a
rege, ut unus eorum apud se relinqueretur. Cui ille,

ταλείψιν. ὁ μὲν δὲ Οἰόβαζος περιχαρὴς ἦν, ἐλπί- 5
ζων τοὺς υἱέας στρατηγὴς ἀπολελεύσθαι· ὁ δὲ ἐκέλευσε
τοὺς ἐπιστεῖντας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου
παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγόντες, αὐτοῦ ταύτη
ἐλύποντο.

- 85 Δαρεῖος δὲ ἐπὶ τε πορευόμενος ἐκ Σούσων ἀπῆκετο
τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ὥα ἐζευκτο ἡ γέ-
φυρα, ἐθβύτην ἐσβάς ἐς νῆα, ἔπλεε ἐπὶ τὰς Κυανέας
καλυμμένας, τὰς πρότερον πλαγκτὰς Ἑλλήες Φασι
εἶναι. ἐξόμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἱρῷ, ἐθῆϊτο τὸν Πόντον, ἐόν- 5
τα ἀξιοθέητον. πελαγίων γὰρ ἀπάντων πέφυκε θου-
μασιώτατος· τοῦ τὸ μὲν μῆκος στάδιοι εἰσι ἑκατὸν καὶ
χίλιοι καὶ μύριοι· τὸ δὲ εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς ἐκ-
τοῦ, στάδιοι τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελά-

LXXXV. 5. ἱρῷ. ἱερῷ, super tabulato, ed. Borh.

ut homini amico, et modica petenti, respondit, omnes se ei relicturum. Quo responso vehementer gavisus Ocobazus, speravit militiae missionem habere filios: at rex imperat adstantibus, ut omnes interficiant Oeobazi filios; atque ita illi interfecti, ibidem relinquebantur.

(85.) Susis profectus *Darius*, postquam in Calchedoniam ditionem ad *Bosporum* pervenit, ubi pons iunctus erat, inde conscensa navi ad *Cyaneas* quae vocantur *insulae* navigavit, quas olim errabundas fuisse Graeci perhibent. Ibi ad templum residens spectavit *Pontum*, spectatu sane dignum, et *pelagorum* omnium maxime mirabile. Longitudo eius undecim millium et centum stadiorum est: latitudo, ubi maxima, stadiorum ter mille et trecentorum.

- 10 γέος τὸ στόμα ἐστὶ, εὖρος τέσσαρες στάδιοι· μῆκος δὲ
τοῦ στόματος, ὁ αὐχὴν, τὸ δὲ Βόσπορος κέκληται,
κατ' ὃ δὴ ἔξευκτο ἢ γέφυρα, ἐπὶ σταδίους εἴκοσι καὶ
ἐκατὸν ἐστὶ. τένει δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος.
Ἡ δὲ Προποντὶς, εὐῶσα εὖρος μὲν σταδίων πεντακοσίων,
15 μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν
Ἑλλήσποντον, ἵοντα στενότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆ-
κος δὲ τετρακοσίου. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσ-
μα πλάγιος, τὸ δὲ Αἰγαῖον καλεῖται. Μεμέτρηται 86
δὲ ταῦτα ὧδε. νηὺς ἐπίπαν μάλιστα κη κατανύει ἐν
μακρομερίῃ ὀργυιάς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξα-
κισμυρίας. ἥδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος,
5 (τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου μακρότατον,) ἡμερίαν
ἐννέα πλόος ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἑνδεκα
μυριάδες καὶ ἐκατὸν ὀργυίων γίνονται· ἐκ δὲ τῶν ὀρ-

Ostium huius pelagi quatuor stadia patet in latitudi-
nem: longitudo ostij, collum, quod *Bosporus* voca-
tur, in quo iunctus pons erat, centum et viginti
stadiorum est: pertinetque Bosporus ad Propontidem.
Propontis vero, quindecim stadia patens in latitu-
dinem, et mille quadringenta in longitudinem, in
Hellespontum influit; cuius latitudo septem stadia
metitur; longitudo vero quadringenta stadia. Influit
autem Hellespontus in mare apertius hoc, quod *Ae-
gaeum* vocatur. (86.) Dimensa autem ista sunt hoc
modo. Navis longiori die navigans conficit plerum-
que orgyas fere septuagies mille, noctu vero sexagies.
Est autem a Ponti orificio usque ad Phasin (quae
maxima longitudo huius maris) novem dierum octo-
que noctium navigatio: unde conflunt centum et unde-

γυνέων τούτων, στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μυρίαί
 εἰσι. εἰς δὲ Θεμισκύρην τὴν ἐπὶ Θερμώδοντι ποταμῷ
 ἐκ τῆς Σινδικῆς, (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου 10
 εὐρύτατον,) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλὺς
 αὐταὶ δὲ, τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὀργυέων γίνον-
 ται, στάδιοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. Ὁ μὲν νυν
 Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω
 τέ μοι μεμετρίεσθαι, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασι. 15
 Παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος, ἐκδιδοῦσαν
 εἰς ἑωυτὸν, οὐ πολλῷ τὴν ἐλάχιστον ἑωυτοῦ· ἣ Μαιῆτις
 τε καλεῖται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου.

- 87 Ὁ δὲ Δαρεῖος, ὡς ἐθήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε
 ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μαν-
 δροκλῆς Σάμιος. Θησαύμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον,
 στήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ἐνταμνάων

cim myriades orgyiarum; quo ex numero orgyiarum
 colliguntur stadia undecies mille et centum. Ad The-
 miscyram vero, quae est ad Thermodontem fluvium,
 a Sindica regione (qua est maxima Ponti latitudo)
 trium dierum et unius noctis navigatio est: unde
 conficiuntur triginta tres myriades orgyiarum, stadia
 vero ter mille et trecenta. Pontus igitur hic et Bos-
 porus ita a me dimensi sunt; et ea, quam dixi, co-
 rum ratio est. Offert vero idem Pontus etiam lacum
 qui in eum influit, haud multo minorem ipso. *Moco-*
tis palus vocatur is lacus, et *Mater Ponti*.

(87.) Postquam Pontum contemplatus est *Darius*,
 retro navigavit ad *pontem*; cuius architectus fuit
Mandrocles Samius. Deinde postquam *Bosporum*
 etiam spectavit, duas in ipsa ora eius *columnas*

6 γράμματα, εἰς μὲν τὴν Ἀσσύρια, εἰς δὲ τὴν Ἑλληνικὰ, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε ἦγε δὲ πάντα τῶν ἡγε-
 ταυτίων μυριάδες ἐξηρωμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ·
 ἐβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι· νέες δὲ ἑξακόσται συμπλέχ-
 10 θησαν. Τῇσι μὲν νυν στήλησι ταύτησι Βυζάντιοι, κο-
 μίσαντες εἰς τὴν πόλιν ὑπερον ταυτίων, ἐχρήσαντο πρὸς
 τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἐνὸς λί-
 θου· οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διούσου τὸν νηὸν
 ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. Τοῦ δὲ
 Βοσπόρου ὁ χώρος τὸν ἐξευξε βασιλεὺς Δαριῖος, ὡς
 15 ἐμοὶ δοκέειν συμβαλλομένῳ, μίσσον· ἐστὶ Βυζαντίου τε
 καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱοῦ. Δαριῖος δὲ μετὰ ταῦτα, 88
 ἥστεις τῇ σχεδίῃ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα
 τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο πᾶσι δέκα. ἀπ' ὧν δὴ Μανδρο-

posuit candido ex lapide, quibus incisa erant, al-
 teri Assyriis literis, alteri Graecis, populorum om-
 nium nomina quos ducebat: ducebat autem omnes,
 qui imperio ipsius erant subiecti. Numerus autem
 hominum erat, exceptis classiariis, septingenta millia
 unā cum equitibus: naves autem collectae erant sex-
 centae. Columnas istas post id tempus Byzantii in
 urbem suam transportarunt, eisque usi sunt ad aram
 Dianae Orthosiae, uno lapide excepto, qui iuxta
 Bacchi templum prope Byzantium relictus est, Assy-
 riis literis oppletus. *Locus* autem Bospori, *quem*
ponte iunxit Darius, ut mihi quidem coniectanti
 videtur, medius est inter Byzantium et templum
 quod ad ostium. (88.) Deinde gavisus ponte Darius,
 architectum illius Mandroclē Samium donavit de-
 nis rebus omnibus: quibus de muneribus Mandro-

κλέης ἀπαρχήν, ζῶα γραψάμενος πᾶσαν τὴν ζεύξῃ
 τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν προεδρίᾳ 5
 κατήμανον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα
 γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἥραϊον, ἐπιγραφάσας τάδε·

Βόσπορον ἰχθυόοντα γαφυρώσας ἀνέθηκε

Μανδρακλῆς Ἥρῃ μνημόσυτον σχεδὸς·

αὐτῶ μὲν στίφανον παθεῖς, Σαμίοισι δὲ κῦδος, 10

Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.

ταῦτα μὲν νῦν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυτον
 ἐγένετο.

- 89 Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδρακλέα, διέβαινε
 ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγγέλλας πλέειν ἐς
 τὸν Πόντον, μέχρι Ἰστροῦ ποταμοῦ· ἐπειὰν δὲ ἀπί-
 κωνται ἐς τὸν Ἰστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν. ζευ-
 γύνοντας τὸν ποταμόν. τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνες 5
 τε καὶ Αἰολεὲς καὶ Ἑλλησπόντιοι. Ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς

etes, primitiarum nomine, in Iunonis templo pictu-
 ram dedicavit, in qua totus pons, et rex in solio
 praesidens, et universus exercitus pontem transiens,
 omnia haec descripta erant, subiectâ inscriptione hu-
 iusmodi:

Piscosum Bosporum qui iunxit Mandrocles

Iunoni dedicavit pontis monumentum;

coronam sibi, Samiis gloriam comparans

opere ex Regis mente perfecto.

Hoc fuit monumentum huius viri, qui pontem illum
 iunxerat.

(89.) Donato Mandrocle, *Darius* in Europam
 transiit, mandato dato Ionibus ut in Pontum navi-
 garent usque ad Istrum fluvium: classem enim duce-

στρατὸς τὰς Κυανίας διηκπλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρου· ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερίων
 πλὸν ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αἰχρῆνα, ἐκ
 10 τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἰστρου, ἐξέωγνε. Δα-
 ρίῳς δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχοδὴν,
 ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης· ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου
 ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς.
 Ὁ δὲ Τεάρος λέγεται ὑπὸ τῶν περσικῶν εἶναι ποτα- 90
 μῶν ἄριστος, τὰ τε ἄλλα εἰς ἄκισιν Φέραντα, καὶ δὴ
 καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώσῃν ἀκίσασθαι. εἰσὶ δὲ
 αὐτοῦ αἱ πηγαὶ δυῶν δέουσαι τεσσαρῆκοντα, ἐκ πτέρης
 5 τῆς αὐτῆς μέουσai· καὶ αἱ μὲν αὐτίων, εἰσὶ ψυχραὶ
 αἱ δὲ, Θερμαί. ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτάς ἐστι ἴση ἐξ Ἡραίου
 τε πόλιος τῆς παρὰ Περίνθου, καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς
 ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, δυῶν ἡμερίων ἐκατέρῃ. ἐκδοῖ

bant Iones et Aeoles et Hellespontii. Navalis igitur exercitus, Cyaneas insulas praetervectus, recta versus Istrum navigavit: et adverso flumine bidui iter a mari emensus, collum fluvii, ubi in diversa ostia scinditur Ister, ponte iunxit. Darius vero, traiecto per pontem Bosporo, per Thraciam iter fecit: quumque ad Teari fluvii fontes pervenisset, triduo ibi stativa habuit. (90.) *Tearus* hic *fluvius* ab adcolis perhibetur fluviorum esse optimus, quum ad alios sanandos morbos, tum ad scabiem curandam et hominum et equorum. Fontes eius sunt duodequadragenta, ex eadem rupe fluentes: quorum alii frigidi sunt, alii calidi. Iter ad illos fontes aequale est ex Heraco oppido, quod ad Perinthum est, et ex Apollonia quae est ad Pontum Euxinum, utrimque bidui

δὲ ὁ Τέαρως οὗτος εἰς τὸν Κοντάδεσδον ποταμὸν. ὁ δὲ
 Κοντάδεσδος, εἰς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, εἰς τὸν 10
 91 Ἐβρον· ὁ δὲ, εἰς θάλασσαν τὴν παρ' Αἰνῶ πόλι. Ἐπὶ
 ταῦτον ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρα-
 τοπεδεύσατο, ἥσθεις τῷ ποταμῷ, στήλην ἕστησε καὶ ἐν-
 θαῦτα, γράμματα ἐγγράψας, λέγοντα ταῦτα· ΤΕΑ-
 ΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ὙΔΩΡ ἈΡΙΣΤΟΝ 5
 ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ· ΚΑΙ ἘΠ' ΑΥΤΑΣ ἈΠΙΚΕ-
 ΤΟ ἙΛΑΥΝΩΝ ἘΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ
 ἈΝΗΡ ἈΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ἈΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ ὁ ὙΣΤΑ- 10
 ΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ
 ἨΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα δὴ ἐνθαῦτα ἐγρά-
 92 φη. Δαρεῖος δὲ ἐνθαῦτεν ὀρμηθεὶς, ἀπῆκετο εἰς ἄλλαν

iter. Influit autem Tearus in Contadesdum fluvium;
 Contadesdus vero in Agrianen, Agrianes in Ebrum,
 Ebrus vero in mare se exonerat prope Aenum oppi-
 dum. (91.) Ad hunc igitur fluvium postquam pervenit
 Darius, delectatus fluvio, cippum etiam ibi posuit,
 cum inscriptione in hanc sententiam: *Teari flu-
 vii fontes aquam fundunt fluviorum om-
 nium praestantissimam et pulcerrimam:
 et ad hos fontes venit, exercitum adver-
 sus Scythas ducens, vir omnium homi-
 num praestantissimus et pulcerrimus,
 Darius Hystaspis filius, Persarum rex
 et universae continentis.* Haec ibi inscripta
 erant. (92.) Inde profectus Darius, ad alium flu-
 vium pervenit, cui nomen *Artiscus*, qui per Odrysas

ποταμὸν, τῷ ὀνόμα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρυσίων
 ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμανος, ἐποίησε
 τοιόνδε. ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα
 5 ἄνδρα λίθον ἓνα παρεξίοντα τιθέναι ἐς τὸ ἀποδοδугμέ-
 νον τοῦτο χωρίον. ὥς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεισε,
 ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλυπῶν,
 ἀπέλαυνε τὴν στρατιήν.

Πρῶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἴστρον, πρώτους αἰρέει 93
 Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γάρ δὴ τὸν Σαλμυ-
 δεσσὸν ἔχοντες Θρηῖκες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ
 Μεσαμβρίας πόλιος οἰκημένοι, καλούμενοι δὲ Σκυρ-
 5 μιάδαι, καὶ Νιψαῖοι, ἀμαχητὶ σφίεας αὐτοὺς παρή-
 досαν Δαρειῶν· οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπό-
 μενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηῖκων ἰόντες καὶ γεν-
 ναιότατοι καὶ δικαιοτάτοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν 94

fluit. Ad hunc fluvium postquam pervenit, hocce
 instituit facere. Designans locum quemdam, iussit
 ut quilibet vir de exercitu, dum eum locum prae-
 teriret, unum lapidem ibidem deponeret. Quod
 quum ab omnibus esset factum, ingentibus lapidum
 tumulis ibi relictis, exercitum ulterius promovit.

(93.) Priusquam vero ad Istrum pervenisset,
 primos *Getas* vi subegit, illos qui se *immortales*
 praedicant. Nam, qui Salmydessum incolunt Thra-
 ces, et qui super Apollonia et Mesembria oppido se-
 des habent, qui Scyrmiadae et Nipsaci nominantur,
 sine pugna se Dario tradiderant. *Getae* vero, obsti-
 nate resistentes, mox in servitutem sunt redacti,
 quum quidem essent Thracum et nobilissimi et iustis-
 simi. (94.) Immortales autem hi sese praedicant

τρόπον· οὐτε ἀπονήσκειν ἑαυτοὺς νομίζουσι, ἵναί τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάλμοξιν δαίμονα. οἱ δὲ αἰ-
 τίων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελείζην. Διὰ πεν-
 τετηρίδος δὲ τὸν πάλῳ λαχόντα αἰεὶ σφῶν αὐτίων 5
 ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν, ἐντελλό-
 μενοι τῶν αὖ ἐκάστοτε δέωνται. πέμπουσι δὲ ὥδε· οἱ
 μὲν αὐτίων ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ
 διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν Ζάλμοξιν
 τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν, με- 10
 τίσρον ῥιπτεῦσι εἰς τὰς λόγχας. ἦν μὲν δὴ ἀποθάη
 ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἴλεως ὁ θεὸς δοκεῖ εἶναι. ἦν δὲ
 μὴ ἀποθάη, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοί
 μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον
 ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἐτι ζῶντι. Οὗτοι οἱ αἰ- 15
 τοὶ Θρηῖκες καὶ πρὸς βροντὴν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύου-

hoc modo. Non mori sese putant, sed hac ex vita
 decedentes ad *Zalmoxin* deum ire; quem eum-
 dem nonnulli *Gebeleizin* invocant. Quinto vero quo-
 que anno unum e suorum numero, sorte lectum,
 nuncium mittunt ad *Zalmoxin*, mandata ei dantes
 de his rebus quas tunc maxime desiderant. Mittunt
 autem hoc modo. Ordine stant alii, tria iacula tenen-
 tes: alii pedibus manibusque prehensum hunc, qui
 ad *Zalmoxin* amandatur, vibrantes sursum coniiciunt,
 ut in hastas incidat. Qui si transfixus moritur, tunc
 illis propitius videtur esse *Zalmoxis*: sin non mo-
 ritur, in culpa ponunt ipsum nuncium, dicentes
 pravam esse hominem; loco huius vero quem caus-
 santur, alium mittunt, cui etiam nunc vivo dant
 mandata. Iidem Thraces, quum tonat fulguratque,

τες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλεῦσι τῷ Θεῷ, οὐδένα
 ἄλλον Θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον. Ὡς 95
 δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκεόντων
 Ἑλλήνων καὶ Πόντον, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον, ἰόντα ἄν-
 θρωπον, δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθα-
 5 γόρῃ τῷ Μνησάρχῳ· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν, γενόμενον ἐλεύ-
 θερον, χρήματα κτήσασθαι συγχά· κτησάμενος δὲ,
 ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἑαυτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίων τε ἰόντων τῶν
 Θρηίκων καὶ ὑπαφροιστέρων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 ἐπιστάμενοι διαίταν τε Ἰάδα, καὶ ἥβη βαθυτέρα ἢ
 10 κατὰ Θρηίκας, οἷα Ἑλλήσι τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλ-
 λήνων οὐ τῷ ἀσθενηστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ, κατα-
 σκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, εἰς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν
 τοὺς πρῶτους, καὶ εὐωχέοντα, ἀναδιδάσκειν ὡς οὔτε
 αὐτὸς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τούτων αἰεὶ

sagittas sursum adversus coelum contorquent, mini-
 tantes deo: nec enim alium deum censent nisi suum.
 (95.) Ut vero a Graecis accepi ad Hellespontum et
 Pontum habitantibus, homo fuit hic *Zalmoxis*, ser-
 vitudinem serviens Sami; *servus* autem fuit *Pythago-
 rae*, Mnesarchi filii. Deinde vero manumissum, aiunt,
 magnas sibi comparasse pecunias, hisque instructum,
 domum rediisse. Quum vero et misere viverent Thra-
 ces, et parum cultis essent ingeniis; Zalmoxin hunc,
 vitae rationem ionicam edoctum, et moribus insti-
 tutum cultioribus quam qui apud Thracas obtine-
 rent, ut qui cum Graecis habuisset consuetudinem,
 et cum Pythagora, viro inter Graecos ingenii cultura
 eminente, exstruendam sibi curasse exhedram, in qua
 primarios quosque popularium excipere consuesset,

γινόμενοι ἀποθάνονται, ἀλλ' ἔξουσι ἐς χαῶρον τοῦτον 15
 ἵνα αἰεὶ περιόντες ἔξουσι τὰ πάντα ἀγαθά. ἐν ᾧ δὲ
 ἔποιε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ
 καταγαίον οἶκημα ἐποιέετο. ὡς δὲ οἱ παντελῶς εἶχε
 τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφανίσθη καταβάς
 δὲ κάτω ἐς τὸ καταγαίον οἶκημα, διατᾶτο ἐπ' ἔττα 20
 τρία. οἱ δὲ μὴν ἐπόθειόν τε, καὶ ἐπένθειον ὡς τεθνήκτα·
 τετάρτῳ δὲ ἔτι ἐφάνη τοῖσι Θρηῖξι. καὶ οὕτω πῦθανά
 σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάλμοξις. ταῦτά Φασί μιν
 96 ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου
 οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω, οὔτε ὧν πιστεύω τι λήν· δο-
 κῶ δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 γενέσθαι Πυθαγόρειον. Εἴ τε δὲ ἐγένετό τις Ζάλμοξις

et inter epulandum illos docuisset, *neque se, neque*
convivas suos, nec horum posteros, morituros; sed
venturos in locum quempiam, ubi perpetuo viven-
tes omnibus bonis sint fruituri. In eadem vero
 exhedra, ubi haec faciebat dicebatque, construendam
 sibi interim parasse, aiunt, cameram subterraneam;
 quae postquam perfecta esset, evanuisse eum e Thra-
 cum conspectu: scilicet in subterraneam cameram
 descendisse, ibique per triennium esse moratum; et
 Thracas illum, ut mortuum, desiderasse luctuque
 esse prosecutos; quarto vero anno Thracibus eum
 rursus adparuisse: atque ita persuasos hos fuisse,
 vera esse quae ille dixisset. Haec ab eo facta esse
 perhibent. (96.) Ego vero, quod de subterranea
 camera aiunt, neque negare velim, neque fidem ad-
 modum his adhibeo: puto vero multis ante Pytha-
 goram annis hunc *Zalmoxin* vixisse. Sive autem

5. ἄνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων τις Γέτησι οὗτος ἐπιχώριος, χαίρετω. Οὗτοι μὲν δὴ, τρόπῳ τοιούτῳ χρεώμενοι, ὡς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

Δαρεῖος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ὁ περὶ αὐτῷ στρα- 97
τός, ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἐμβαῦτα διαβάτων πάντων, Δα-
ρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας, τὴν σχεδὴν λύσαντας ἐπι-
σθαι κατ' ἡπειρον ἑαυτῷ, καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν.
5 Μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύνειν, καὶ ποιεῖν τὰ καλεού-
μενα, Κῶης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυλη-
ναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος πρότερον εἰ οἱ Φί-
λον εἰη γνώμην ἀποδέκασθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀπο-
δίδκυσθαι. „ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ γῇν γὰρ μέλλεις στρα-
10 „τεῦσθαι, τῆς οὔτε ἀηρομένου φανήσεται οὐδὲν, οὔτε
„πόλις οἰκομένη· σὺ νῦν γέφυραν ταύτην ἔα κατὰ

homo quispiam fuerit hic Zalmoxis, sive indigena Getarum deus, valeat ille. Getae vero, qui eo quo dixi instituto utuntur, postquam a Persis subacti erant, reliquum exercitum sunt secuti.

(97.) Ubi *ad Istrum Darius* cum pedestri exercitu pervenit, ibi tunc, postquam fluvium omnes traiecissent, Ionas rex solvere pontem iussit, seque et navales copias pedestri itinere sequi. Iamque in eo Iones erant, ut exsequerentur mandatum, pontemque solverent; quum Coas, Erxandri filius, dux Mitylenaeorum, percunctatus prius a rege, an benigne accepturus esset consilium, si quis ei dare vellet, haec ad eum verba fecit. *In terram, Rex, expeditionem suscipis, in qua nec aratum quidpiam, nec oppidum adparebit habitatum. Tu igitur sine hunc pontem suo loco stare, et custodes eius relinque hos,*

Herod. T. II. P. I.

T

„χάρεν εἶσταναι, Φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τούτους, οἱ περ
 „μιν ἔξωξαν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον πρῆξωμεν εὐρόντις
 „Σκυθας, ἔστι ἄποδος ἡμῖν ἦν τε καὶ μὴ σφεας εὐ-
 „ρεῖν δυσιώμεθα, ἢ γε ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλῆς. οὐ γὰρ 15
 „ἐδιδασκω, μὴ ἐσσωθῶμεν ὑπὸ Σκυθῶν μάχῃ· ἀλ-
 „λὰ μάλλον, μὴ, οὐ δυνάμενοι σφεας εὐρεῖν, πάθω-
 „μέν τι αἰλώμενοι. Καὶ ταῦτα λέγειν Φαίη τις ἂν μα-
 „έωτοῦ εἰνεκεν, ὡς καταμένω. ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν, τὴν
 „εὐρίσκον αἰόστην σοι, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐ- 20
 „τὸς μέντοι ἐφομαί τοι, καὶ οὐκ ἂν λειφθείην.“ Κάε-
 „τα τε ἥσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καὶ μὴν ἡμέψατο ταῖς-
 „δε· „Ἐῖνε Λισβιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν
 „ἐμὸν ἐπιφάνθι μοι πάντως, ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς
 98 „συμβουλῆς χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι.“ Ταῦτα

qui eum iunxerunt. Ita, sive nobis, Scythas nactis, res ex sententia cesserit, paratus reditus erit; sive reperire eos non potuerimus, vel sic tutus certe reditus est. Nam illud quidem numquam veritus sum, ne praelio a Scythis vincamur; sed hoc potius, ne oberrantes, nec usquam illos reperientes, incommodi quidpiam patiamur. Ac fortasse dixerit aliquis, mei caussa me haec dicere, quo hic maneam. At equidem tibi, Rex, quae optima mihi videtur sententia, eam in medium propono: caeterum ipse te sequar, neque hic velim relinqui. Cuius viri consilio valde delectatus Darius, his verbis ei respondit: Hospes Lesbie, postquam salvus domum meam ero reversus, fac omnino mihi praesto sis, ut te pro bono consilio bene factis remunerer. (98.) His dictis, sexaginta nodos in

εἶπας, καὶ ἀπάψας ἄμματα ἐξήκοντα ἐν ἱμάντι, κα-
λίσσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράννους, ἔλεγε τάδε·
„ Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεχθεῖσα ἐς
5 „ τὴν γέφυραν, μετέσθω μοι. ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα
„ τόνδε, ποιέετε τάδε. ἐπεὶν με ἴδητε τάχιστα πορευό-
„ μενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τοῦ χρό-
„ νου, λύετε ἄμμα ἐν ἐκάστης ἡμέρης. ἢν δὲ ἐν τού-
„ τῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῶν αἱ
10 „ ἡμέραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέραν
„ αὐτέων. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεὶ τε αὐτῷ μετέδοξε, Φυ-
„ λάσσετε τὴν σχεδὴν, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίας τε
„ καὶ Φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιῶντες, ἐμοὶ
„ μεγάλως χαριῶσθε.“ Δαρῖος μὲν ταῦτα εἶπας, ἐς
15 τὸ πρόσσω ἐπείγετο.

loro nexuit; eoque facto, ad colloquium convocatos
Ionum tyrannos in hunc modum est adlocutus: *Viri
Iones, sententiam prius dictam, quod ad pontem
adlinet, missam facio. Ecce vobis hoc lorum; quo
sumto, facite quae vobis edico. Ex quo me videri-
tis hinc adversus Scythas profectum, ab illo tem-
pore incipientes, quotidie unum nodum huius
lori solvite. Sin intra hoc tempus non adfuero,
sed elapsi erunt tot dies quot sunt nodi, tum qui-
dem vestram in patriam navigate. Usque ad id
tempus vero, quoniam in hanc partem mutavi sen-
tentiam, custodite pontem, omne studium in illo
conservando custodiendoque ponentes. Hoc facien-
tes, gratissimum mihi feceritis. Haec locutus Da-
rius, nullā interpositā morā in ulteriora perrexit.*

99 ΤΗΣ ΔΕ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηάκη τὸ ἐς θάλασσαν πρόκειται· κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθική τε ἐκδέκεται, καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδιδοῖ ἐς αὐτήν, πρὸς εὖρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. Τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστροῦ, ἔρχομαι σημανίων τὸ πρὸς θάλασσαν 5 αὐτῆς τῆς Σκυθικῆς χώρας ἐς μέτρησιν. Ἀπὸ Ἰστροῦ αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθική ἐστι, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλειμένης Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσιν, εἰσὺσαν ὀρεινὴν τε χώραν καὶ 10 προκειμένην τὸ ἐς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς Τρηχέης καλειμένης· αὕτη δὲ ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον κατῆκει. Ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὐραν ἐς θάλασσαν φέροντα, τὴν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς 15

(99.) ANTE Scythicam terram sita Thracia est, ad mare pertinens. Inde, in sinum ducta hac regione, incipit *Scythia*, per quam Ister in mare influit, orificio orientem versus tendente. Iam Scythiae inde ab Istro eam partem, quae secundum mare porrigitur, ad mensuram declarare adgredior. Protinus ab Istro haec est *vetus Scythia*, versus meridiem sita, usque ad oppidum cui *Carcinitis* nomen. Tum contiguam hinc regionem, ad idem mare pertinentem, quae montana est et in Pontum prominens, incolit *Taurica* gens, ad *Chersonesum* usque *Asperam* quae vocatur. Haec vero ad illud mare pertinet quod est orientem versus. Scythiae enim fines duabus a partibus ad mare pertinent, tam a meridie, quam ab oriente, quemadmodum Atticae fines. Et similiter hanc

τὴν ἡῶ, κατὰ περ τῆς Ἀττικῆς χώρας καὶ παραπλή-
σια ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυβικῆς, ὡς εἰ
τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοῖατο τὸν
γουνὸν τὸν Σουνιακόν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην
20 ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δή-
μου. λέγω δέ, ὡς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι
συμβαλέειν. τοιοῦτον ἡ Ταυρικὴ ἐστὶ. ὃς δὲ τῆς Ἀτ-
τικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώ-
σω ὡς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰήπυ-
25 γες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοῖατο
μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοῖατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέ-
γων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι
ἔοικε ἡ Ταυρικὴ. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἥδη Σκύ- 100
θαι τὸ κατύπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσ-
σης τῆς ἡοίης νέμονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμε-

Scythiae partem *Tauri* incolunt, ac si Atticae angu-
lum Suniacum, promontorium illud magis in mare
excurrans a Thorico usque ad Anaphlystum pagum,
alius incoleret populus, non Athenienses. Dico hoc,
parva haec cum magnis conferens. Talis igitur *Tau-
rica* est. Quod si quis hanc Atticae partem non prae-
ternavigavit, huic ego alia ratione rem declarabo:
perinde est ac si Iapygiae promontorium non Apuli
habitarent, sed alius populus, a Brundusio portu inci-
piens, et usque ad Tarentum ab illis praecisus. Atque
haec duo quum dico, multa alia similia dico, qui-
buscum conferri *Taurica* potest. (100.) Iam inde a
Taurica terra, quae sunt supra Tauros, et quae ad mare
quod ad orientem est pertinent, ea rursus *Scythae*
incolunt, quae ab occidente Bospori Cimmerii et Pa-

ρίου τὰ πρὸς ἐσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαίτιδος, 5
μέχρι Ταναΐδος ποταμοῦ, ὃς ἐκδίδῃ εἰς μυχὸν τῆς
λίμνης ταύτης. Ἦδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἰστρου, τὰ κατῴ-
περθε εἰς τὴν μεσόγαίαν φέροντα, ἀποκλήϊται ἡ Σκυ-
θικὴ ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρσων· μετὰ δὲ, Νευρῶν·
ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαί-
101 νων. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰούσης τετραγώνου,
τῶν δύο μερέων κατηκόντων εἰς θάλασσαν, πάντῃ ἴσον
τό τε εἰς τὴν μεσόγαίαν φέρον, καὶ τὸ παρὰ τὴν θά-
λασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστρου ἐπὶ Βορυσθένεια δέκα ἡμέ-
ρῶν ὁδός· ἀπὸ Βορυσθένεός τ' ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαίτι- 5
τιν, ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης εἰς μεσό-
γαίαν εἰς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατ'ὀπερθε Σκυ-
θῶν οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμέ-
ρησὶ ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέβληται μοι. οὕτω αὖ

Iudis Maeotidis sunt usque ad Tanaim fluvium, qui
in intimum Maeotidis huius recessum se exonerat.
Iam igitur inde ab Istro [usque ad Tanain] superne
mediterranea versus disternitur Scythia primum
ab Agathyrsis, deinde a Neuris, post hos ab Andro-
phagis, postremo a Melanchlaenis. (101.) *Scythiae*
igitur, formam fere quadratam habentis, duae sunt
partes ad mare pertinentes; quarum utraque alteri
quaquaversum aequalis est, tum qua in mediterranea
porrigitur, tum secundum mare. Etenim ab Istro
ad Borysthenem iter est decem dierum, rursusque a
Borysthene ad Maeotin paludem decem dierum iter:
a mari vero versus mediterranea ad Melanchlaenos,
qui supra Scythas incolunt, iter est viginti dierum.
Iter autem diurnum mihi aequiparatur ducentis

10 εἰς τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχίλιον σταδίων· καὶ τὰ ὄρθια, τὰ εἰς τὴν μεσόγειαν φέροντα, ἐτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μέγας τοσαύτη.

Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον, ὡς οὐκ οἶόν 102
 τέ εἰσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ διώσασθαι μόνον, ἐπεμπον εἰς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὲ καὶ δὴ οἱ βασιλεῖς συμπρόντες ἐβουλευόντο, ὡς στρα-
 5 τοῦ ἐπιλαύοντες μεγάλου. ἔσαν δὲ οἱ συμπρόντες βασιλεῖς, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίων, καὶ Γελωνῶν, καὶ Βουδίων, καὶ Σαυροματίων. Τούτων Ταῦροι μὲν νό- 103
 μοισι τοιοσίδε χρίονται. θύουσι μὲν τῇ Παρθένῳ τοὺς τε ναυηγούς, καὶ τοὺς αὖ λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχθέντας, τρέπω τοῖσδε καταρξάμενοι, ῥοπάλῳ παίονσι

stadiis. Ita Scythica terra, in transversum, patebit quater mille stadia; in rectum vero, mediterranea versus, totidem stadia. Haec igitur huius terrae amplitudo est.

(102.) SCYTHAE secum reputantes, solos se impares esse Darii copiis iusto praelio repellendis, nuncios miserunt ad finitimos: quorum reges etiam convenere deliberaturi, utpote ingenti invadente exercitu. Erant autem reges, qui convenere, Tauro-
 rum, et Agathyrsum, et Neurorum, et Androphagorum, et Gelonorum, et Budinorum, et Sauromatarum. (103.) Ex his *Tauri* institutis utuntur huiusmodi. Naufragos, et quoscumque ceperunt Gracos illuc delatos, immolant Virgini hoc modo. Postquam sacra auspicati sunt, clavâ feriunt hominis ca-

τὴν κεφαλὴν· οἱ μὲν δὲ λέγουσι, ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ 5
τοῦ κρημνοῦ διαθίουσι κάτω, (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἴδρ-
ται τὸ ἰόν·) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι· οἱ δὲ,
κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα
οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύ-
πτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην, τῇ θύουσι, λέγουσι 10
αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. Πο-
λεμίους δὲ ἄνδρας, τοὺς αὖ χειρώσονται, ποιεῦσι ταῦτα·
ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρειται εἰς τὰ οἰκία·
ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἰσθᾶ ὑπὲρ τῆς
οἰκίης ὑπερέχουσαν πολλὸν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς κα- 15
πνοδόκης. Φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης
ὑπεραιωρεῖσθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ ληΐης τε καὶ πολέμου.
104 Ἀγᾶθροι δὲ, ἀβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ, καὶ χρυσοφό-
ροι τὰ μάλιστα. ἐπύκνουν δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν

put: et corpus quidem, ut alii dicunt, de praecipitio
deiciunt, (in praerupta enim rupe exstructum tem-
plum est) caput vero in cruce erigunt: alii vero de
capite quidem consentiunt, corpus autem non de
praecipitio deiici aiunt, sed terrâ condi. Deam au-
tem, cui has victimas immolant, ipsi Tauri aiunt
Iphigeniam esse, Agamemnonis filiam. Hostibus,
quos bello ceperunt, hoc faciunt. Qui captivum fe-
cit, is ei caput praecidit, domumque suam relatum,
praealto infixum palo, erigit ita ut multo supra do-
mum, certe supra fumarium, emineat; dicuntque,
hos tamquam custodes aedium ita sublime eminere.
Vivunt autem ex praeda et bello. (104.) *Agath-
throis* lautissimi homines sunt, maximamque par-
tem aurum gestant. Cum mulieribus in commune con-

ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἴωσι, καὶ οἰκήσῃσι
 ἰόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτ' ἔχθρῃ χρίωνται ἐς
 5 ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμαα Θρηῖσι προσκεχωρή-
 κασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρίωνται Σκυθικοῖσι. 105
 γυνὴ δὲ μῆ πρότερόν σφας τῆς Δαρείου στρατηλα-
 σίης κατέλαβε ἐκλιπῆν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ Ὀφίων.
 Ὀφίας γάρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρα ἀνέφαινε, οἱ δὲ
 5 πλεῖντες ἀνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον· ἐς δ',
 πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων, τὴν ἑαυτῶν ἐκλι-
 πόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόνιες εἶναι·
 λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ
 Σκυθικῇ κατοικημένων, ὥς ἕτος ἐκάστου ἀπαξ τῶν
 10 Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ
 αὐτὶς ὀπίσω ἐς τὰντὰ κατίστανται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα

suetudinem habent, quo sint inter se fratres et con-
 sanguinei, eoque nec invidiam nec inimicitias invicem
 exerceant. Quod ad alia adtinet instituta, ad Thraces
 accedunt. (105.) *Neuri* Scythicis utuntur institu-
 tis. Proxima ante Darii expeditionem generatione ac-
 cidit his, ut terram suam desererent propter serpentes.
 Ingentem enim serpentum multitudinem ediderat
 haec regio, quorum quidem maior pars ex superio-
 ribus regionibus, quae desertae sunt, invaserant. Ad
 extremum, malis pressi, relictâ suâ terrâ, cum Bu-
 diridis habitatum concesserunt. Videntur autem prae-
 stigiatiores esse hi homines: narrant certe Scythae
 et Graeci Scythiam incolentes, semel quotannis Neu-
 rorum quemque per aliquot dies in lupum mutari,
 deinde vero rursus formae suae reddi. Mihi quidem
 haec narrantes non persuadent; narrant vero nihilo

- λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἥσσαν, καὶ ὁμύ-
 106 οῦσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ αἰγρώτατα πάν-
 των ἀνθρώπων ἔχουσι ἤθη· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε
 νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσι· ἐσθῆτα δὲ φο-
 ρέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίῃ· γλαῦσσαν δὲ ἰδίην ἔχουσι·
 107 ἀνθρωποφάγους δὲ μούνη τούτων. Μελάγχλαινοι 5
 δὲ ἱμάτια μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἐπ' ὧν καὶ
 τὰς ἐπανυμίας ἔχουσι· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρεών-
 108 ται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὼν μέγα καὶ πολλόν, γλαυ-
 κόν τε πᾶν ἰσχυρὸς ἐστὶ καὶ πυρρὸν. πόλις δὲ ἐν αὐ-
 τοῖσι πεπόλισται ξυλίη, οὐνομα δὲ τῇ πόλει ἐστὶ Γε-
 λωνός· τοῦ δὲ τείχους μέγας κῶλον ἕκαστον, τριή-
 κοντα σταδίων ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ 5
 οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱερά· ἐστὶ γὰρ δὴ αὐτοῖσι
 Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερά, Ἑλληνικῶς κατασκευασμένα

minus, atque etiam interposito iureiurando adfirmant.
 (106.) *Androphagi* ferocissimos omnium homi-
 num mores habent; neque ius colentes ullum, neque
 lege ulla utentes. Nomades sunt: vestem gestant Scy-
 thicae similem; lingua vero utuntur propria. Soli
 autem ex illis populis humana carne vescuntur.
 (107.) *Melanchlaeni* vestimenta nigra gestant; a
 quibus etiam nomen est eis impositum: institutis au-
 tem utuntur Scythicis. (108.) *Budini*, magnus po-
 pulus et numerosus, glauci admodum sunt omnes, et
 rubicundi. Urbem hi in sua ditione conditam habent
 ligneam: *Gelonus* oppido nomen est: cuius muri latus
 quodque triginta stadia in longitudinem patet; altus
 vero murus, totusque lignus: aedes item et templa
 lignea sunt. Sunt enim ibi Graecanicorum deorum

αἰγάλμασί τε καὶ βαιμοῖσι καὶ νηοῖσι ξυλίοισι. καὶ
 τῷ Διονύσῳ τριτηρίδας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι.
 10 Εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλλήνες· ἐκ τῶν δὲ
 ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἴκησαν ἐν τοῖσι Βουδίνοις· καὶ
 γλώσση τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλληνικῇ χρίονται.
 Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρίονται καὶ Γελωνοί· 109
 ἀλλ' οὐδὲ διαίτα ἢ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἔόντες
 αὐτόχθονες, νομάδες τέ εἰσι, καὶ Φθειροτραγέουσι μοῦ-
 νοι τῶν ταύτη· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτο-
 5 Φάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲν τὴν ἰδέην ὁμοῖοι,
 οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μὲντοι Ἑλλήνων καλεῖσθαι καὶ
 οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοὶ, οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. Ἡ δὲ
 χώρα σφείων, πᾶσα ἴσθι δασέῃ ἰθῆσι παντοίῃσι· ἐν δὲ
 τῇ ἰθὲ τῇ πλείστῃ ἴσθι λίμνη μεγάλη τε καὶ παλλή,

templa, Graeco more instructa imaginibus et aris et
 delubris ligneis. Iidem Baccho triennalia festa agunt,
 et bacchanalia celebrant. Sunt enim *Geloni* origine
 Graeci: qui ex emporiis pulsi, in *Budinos* habitatum
 concesserunt: linguaque utuntur partim Scythica,
 partim vero Graeca. (109.) *Budini* vero non eadem
 linguâ, atque *Geloni*, utuntur: nec eadem utrisque
 vitae ratio est. *Budini* enim, indigena gens, noma-
 des (pastores) sunt; solique hi ex omnibus istarum
 regionum incolis pediculos comedunt. *Geloni* vero
 terram colunt, panem comedunt, hortos habent; ni-
 hil istis nec forma similes, nec colore. Verumtamen
 a Graecis *Budini* etiam *Geloni* nominantur; parum
 recte id quidem. Est autem universa illorum terra
 sylvis frequens, omni genere arborum refertis. In
 densissima sylva lacus est ingens et altus, et circum-

καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτὴν· ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδριες 10
αἰλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγω-
νοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας παραρ-
ράπτεται· καὶ οἱ ὄρχις αὐτοῖσι εἰσι χρήσιμοι ἐς ὑπε-
ρέων ἀκεσιν.

- 110 Σαυροματέων δὲ περὶ ᾧδε λέγεται. Ὅτε Ἕλληνες
Ἀμαζόσι ἐμάχεσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι οἱ
Σκύθαι Οἰόρπατα· δύναται δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο κατὰ
Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· Οἶδρ γὰρ καλέουσι
τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ Πατὰ, κτείνειν·) τότε λόγος, τοὺς 5
Ἕλληνας, νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμώδοντι μάχῃ, ἀπο-
πλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἤδυ-
νάτο ζωγρῆσαι· τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιθεμένας,
ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτάς,
οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ἰστιίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ 10

circa palus arundine frequens. In eo lacu lutrae sunt,
et castores, et aliae quadrato fronte ferae, quarum
pelles penulis praetexuntur, testiculi vero ad utero-
rum curationem sunt utiles.

(110.) De *Sauromatis* haec fama est. Postquam
Graeci cum *Amazonibus* pugnarunt, (*Amazonas*
autem Scythae *Oiorpata* nominant, quod voca-
bulum Graeco sermone *viricidas* significat: *oior*
enim *virum* dicunt; *pata* vero, *occidere*.) tunc igitur
Graeci perhibentur, victoriā apud Thermodon-
tem relatā, tribus navibus domum repetiisse; tot
Amazonas, quot vivas capere potuerant, secum ve-
hentes. At illas in medio mari invasisse viros, cun-
ctosque interfecisse. Easdem vero, quum navigandi
essent imperitae, et nec gubernaculorum usum nos-

ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κῦ-
μα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιή-
τιδος ἐπὶ Κρημνούς. οἱ δὲ Κρημνοὶ, εἰσὶ γῆς τῆς Σκυ-
θῶν τῶν ἐλευτέρων. ἐμβαῦτα ἀποβαῖσαι ἀπὸ τῶν
15 πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὥδοιπόρεον εἰς τὴν οἰκομένην. ἐν-
τυχούσαι δὲ πρώτῳ ἵπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ
ἐπὶ τούτων ἵππαζόμεναι, ἐλήϊζοντο τὰ τῶν Σκυθῶν.
Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. 111
οὔτε γὰρ Φωνὴν, οὔτε ἰσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον,
ἀλλ' ἐν θάματι ἔσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκειον δ' αὐτάς
εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ
5 πρὸς αὐτάς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν
ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἐγνώσαν εἰούσας γυ-
ναῖκας. βουλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν
οὐδενὶ τρώπῃ ἔτι αὐτάς, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀπο-

sent, nec velorum, nec remorum, occisis viris, de-
latis quo fluctus ventique pellerent, Cremnos ad
Maeotidem paludem pervenisse: sunt autem *Cremni*
locus, in liberorum Scytharum regione. Ibi post-
quam e navibus exscenderunt *Amazones*, pedibus
in habitata loca profectae, quod primum offenderunt
equorum armentum, hoc direpto obequitantes, res
Scytharum praedabantur. (111.) *Scythae* vero,
quum nec linguam earum, nec vestimentum, nec
gentem nossent, coniectare non potuerant quid hoc
rei esset, demirabanturque unde adessent. Quum ve-
ro viros esse eiusdem staturae aetatisque existima-
rent, praelium cum illis commiserunt: ex pugna au-
tem potitii mortuis, cognoverunt foeminas esse. De-
liberantibus igitur visum est, neutiquam illas dehinc

πέμψαι εἰς αὐτάς, πλῆθος εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκεί-
 ναι ἴσαν· τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκει- 10
 νείων, καὶ ποιεῖν τὰ περ ἂν καὶ ἐκεῖναι ποίωσι· ἢ δὲ
 αὐτοὺς διαίκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δέ·
 ἑπείαν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρα-
 τοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλευσάντο οἱ Σκυθαί, βου-
 112 λόμενοι ἐξ αὐτῶν παῖδας ἐγγενήσεσθαι. Ἀποπεμφ- 15
 θέντες δὲ οἱ νεηρίσκοι, ἐποίουν τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ
 ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' οὐδεμιᾷ δηλήσει ἀπι-
 γμένους, ἔων χαίρειν· προσεχώρειν δὲ πλησιατέρω τὸ
 στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη. εἶχον
 δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νεηρίσκοι, ὥσπερ οὐδὲ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ 5
 μὴ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζῶν ἐζῶον τὴν
 113 αὐτὴν ἐκείνησι, θηρεύοντές τε καὶ ληϊζόμενοι. Ἐποίουν

occidere, sed e suis qui maxime iuvenes essent ad-
 versus eas mittere, numero (quantum coniiicere po-
 terant) pares illarum numero. Hos iusserunt in ea-
 rumdem vicinia habere castra, facereque eadem quae
 illas viderent facientes: sin illae ipsos persequeren-
 tur, non pugnam cum eis inire, sed sese recipere;
 quando vero persequi desinerent illae, tum rursus
 adpropinquare eisdem, et castra propius ponere. Hoc
 consilium *Scythae* ceperunt, cupientes ex illis liberos
 sibi progigni. (112.) Missi iuvenes mandata sunt
 exsecuti. Quos ubi viderunt *Amazones* non laedendi
 consilio advenisse, valere sinebant: et quotidie pro-
 prius castra castris admovebantur. Nihil autem aliud
 habebant hi iuvenes, quemadmodum etiam *Amazo-
 nes*, nisi arma et equos: vitam autem sustentabant
 perinde atque illae, venando et praedam agendo.

δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὴν μεσημβρίην τοιόνδε· ἐγίνοντο
σποράδες, κατὰ μὴν τε καὶ δύο, πρόσω δὴ ἀπ' ἀλ-
ληλέων, ἐς εὐμαρίην ἀποσκιονάμεναι. μαβέντες δὲ καὶ
5 οἱ Σκύθαι, ἐποίουν τὸν τοῦτο· καὶ τις μουνωθιστῶν
τῷ αὐτέων ἐνεχρίμπετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπα-
θέστο, ἀλλὰ περιεῖθε χρήσασθαι. καὶ Φωνῆσαι μὲν
οὐκ εἶχε, οὐ γὰρ συνίσταν ἀλλήλων, τῇ δὲ χειρὶ
ἔφραζε ἐς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τὸν τοῦτο χωρίον, καὶ
10 ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο γενέσθαι, καὶ αὐτὴ ἐτέ-
ρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα
πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ δευτεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον
αὐτός τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἤγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα
εὔρε, δευτέραν αὐτὴν ὑπομένουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηνί-
15 σκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς

(113.) Sub meridiem hoc agere *Amazones* consue-
verant: sparsim singulae aut binae, seorsim ab invi-
cem, levandi ventris caussa vagabantur. Qua re anim-
adversa, *Scythae* perinde fecerunt: et eorum unus
ad aliquam ex illis, quae longius a caeteris sola versa-
batur, propius accessit: nec illa eum repudiavit, sed
sese frui passa est. Et colloqui quidem cum illo non
potuit, nec enim sermonem suum invicem intellige-
bant: sed signo manu dato invitavit eum, ut postri-
die eundem in locum adducto comite veniret; sig-
nificans, duas adfuturas; se nempe adducturam aliam.
Juvenis, ad suos reversus, sociis haec nuntiavit: et
insequente die rediit et ipse in constitutum locum,
et alterum secum adduxit; reperitque *Amazonem*,
cum socia sese exspectantem. Id ubi compererunt
reliqui iuvenes, etiam ipsi reliquas *Amazonas* cicu-

114 λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. Μετὰ δὲ, συμμίζαντες τὰ
στρατοπέδα, οἶκον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύ-
την τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ Φωνὴν τὴν μὲν τῶν
γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ εἰδυνέατο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν
ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. Ἐπεὶ δὲ συνῆκαν αἱ 5
λήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες·
,,Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νῦν ὧν μηκέτι
,,πλεῦνα χρόνον ζῶν τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες
,,εἰς τὸ πλῆθος διατρώμεθα. γυναῖκας δὲ ἔχομεν ὑμέας,
,,καὶ οὐδαμείας ἄλλας.“ Αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν 10
τάδε· ,,Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκεῖν μετὰ τῶν ὑμέ-
,,τέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμῳ ἡμῖν τε καὶ
,,κείνησί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομεν τε καὶ ἀκοντίζομεν,
,,καὶ ἵππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆϊα οὐκ ἐμάθομεν·
,,αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς 15

rarunt. (114.) Posthaec iunctis castris unâ habita-
runt: et quisque eam habuit uxorem, cum qua pri-
mum consuetudinem habuerat. Et linguam quidem
mulierum addiscere viri non potuerunt, sed virorum
sermonem didicerunt mulieres. Ubi se invicem in-
telligebant, *Amazonas* his verbis compellarunt viri:
Sunt nobis parentes, sunt etiam possessiones.
Nunc igitur non amplius talem vivamus vitam;
sed ad nostros redeamus, cum illisque vitam aga-
mus. Et vos habebimus uxores, nec ullas alias. At
illae ad haec responderunt: *Nos vero non poterimus*
cum vestris vivere mulieribus: nec enim eadem
nobis atque illis instituta sunt. Nos arcu utimur,
et sagittis, et equis; muliebria vero non didicimus
opera. Vestrae autem mulieres nihil horum, quae

„κατελέξαμεν ποιεῦσι, ἔργα δὲ γυναικίῃα ἐργάζον-
 „ται, μένουσαι ἐν τῇσι ἀμάξῃσι, οὐτ' ἐπὶ θήρῃσι ιου-
 „σαι, οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκεί-
 „νῃσι συμφέρεισθαι. Ἄλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν
 20 „ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι δικαιοτάτοι, ἐλθόντες παρὰ
 „τοὺς τοκέας, ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος“
 „καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπὶ ἡμέων αὐτέων.“
 Ἐπείθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηίσκοι. ἐπεὶ τε δὲ 115
 ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ὀπί-
 σω παρὰ τὰς Ἀμαζόνιας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς
 αὐτοὺς τάδε· „Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος, ὅπως
 5 „χρὴ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ χώρῳ· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀπο-
 „στερησάσας πατέρων· τοῦτο δὲ, τὴν γῆν τὴν ὑμετέ-
 „ρην δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπεὶ τε ἀξιούτε ἡμέας
 „γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιεέτε ἅμα ἡμῶν· φέρετε, ἕξα-

*diximus, agunt; opera vero faciunt muliebria, in
 plaustris sedentes, nec venatum exeuntes, neque
 alio usquam. Itaque cum illis non poterimus con-
 suescere. Sed si nos habere vultis uxores, et videri
 vultis acquissime agere; abite ad parentes vestros,
 et facultatum partem ab eis sortiti, ad nos redi-
 te; ac deinde seorsim ab illis habitemus. (115.)*
 Paruerunt iuvenes, et, quod illae postulaverant, fe-
 cerunt. Postquam vero facultatum ratam partem ac-
 ceperunt, et ad *Amazonas* sunt reversi, haec eis di-
 xere uxores: *Timor nos atque metus tenet, quo
 pacto hoc in loco habitare possimus; quum et pa-
 tribus vos privaverimus, et terram vexaverimus
 vestram. Sed. si cupitis porro nos habere uxores,
 haecce facite nobiscum. Agite, hac ex terra ex-*
Herod. T. II. P. I. V

306 HERODOTI HISTOR. IV.

- „ναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περήσαντες Τάναϊν
 116 „ποταμὸν οἰκέωμεν.“ Ἐπειθὸντα καὶ ταῦτα οἱ νε-
 νίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὁδοιπόρουν πρὸς ἥλιον
 αἰνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ὁδόν,
 τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορῇν
 ἀνέμον. ἀπικόμενοι δὲ εἰς τοῦτον τὸν χῶρον, ἐν τῷ νῦν 5
 κατοικηται, οἴκησαν τοῦτον. καὶ διαίτῃ ἀπὸ τούτου
 χρεώνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματίων αἱ γυναῖκες,
 καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀν-
 δράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ εἰς πόλεμον φοι-
 τῶσαι, καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσαι. 10
 117 Φωνῇ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυδικῇ, σολοικί-
 ζοντες αὐτὴ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέ-
 μαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. Τὰ περὶ γάμων δὲ ὥσθ' ὅτι
 διακίεται· οὐ γαμέται παρθένος οὐδεμίῃ, πρὶν ἂν τῶν

cedamus; et traiecto Tanai fluvio, ibi habitemus.
 (116.) In hanc quoque conditionem consensere iu-
 venes. Traiecto Tanai, tridui viam a Tanai versus
 orientem progressi sunt, et tridui item viam a Maeo-
 tide palude versus septemtrionem; et postquam in
 eum locum venerunt, ubi etiam nunc habitant, ibi
 sedes ceperunt. Atque ab illo tempore vetustam vi-
 tae rationem *mulieres Sauromatarum* conservarunt;
 simul cum maritis venatum exeuntes, et in bellum
 proficiscentes, eandemque cum viris vestem gestan-
 tes. (117.) Sermone *Sauromatae* utuntur Scythico,
 soloece quidem illo utentes inde ab antiquis tempo-
 ribus, quoniam eum non recte didicerant *Amazones*.
 Quod ad nuptias spectat, hoc apud illos institutum
 obtinet. Nulla virgo viro nubit, quin prius ex hosti-

5 πολέμιων ἄνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δὲ τινες αὐτῶν καὶ τε-
λευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νό-
μον ἐκπλῆσαι.

Ἐπὶ τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων ἐθνῶν τοὺς βα- 118
σιλῆας ἀλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθῶν οἱ ἄγγε-
λοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ
ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἐτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν
5 ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τοῦ Βοσπόρου, διαβέβηκα ἐς τήν-
δε τὴν ἡπείρον· διαβάς δὲ, καὶ καταστρεφάμενος Θρηῖ-
κας, γεφυροῖ ποταμὸν Ἰστρον, βουλόμενος καὶ τὰδε
πάντα ὑπ' ἐαυτῷ ποιήσασθαι. „Ὑμεῖς ὧν μηδὲν τρέ-
„πω, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, περιϊδῆτε ἡμέας δια-
10 „φθαμέντας· ἀλλὰ τὰντὸ νοήσαντες, ἀντιάζωμεν τὸν
„ἐπιόντα. οὐκ ὦν ποιήσετε ταῦτα, ἡμεῖς μὲν πιεζόμε-
„νοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώραν, ἢ μένοκτες, ὁμολογίῃ

bus virum quempiam occiderit: suntque apud eos
quæ senes moriuntur priusquam nupserint, quoniam
satisfacere legi non potuerunt.

(118.) Ad horum igitur, quos commemoravi, po-
pulorum congregatos reges ubi venere *Scytharum*
legati, edocuerunt eos, Persarum regem, postquam
in altera continente omnia armis suis subiecisset,
ponte in collo Bospori posito in hanc traiecisse con-
tinentem; et, subactis Thracibus, Istrum fluvium
ponte iungere, hoc consilio ut et hæc omnia suam
sub potestatem redigat. *Vos igitur nequaquam, res*
vestras a nostris rebus separantes, disperdi nos
sinite; sed communi consilio obviam eamus inva-
dentī! *Id nisi feceritis; nos, ab illis pressi, aut*
regione excedemus; aut, manentes, deditionem fa-

„χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμῶν
 „τιμωρέειν; Ὑμῖν δὲ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρό-
 „τερον. ἦκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας 15
 „ἢ οὐ καὶ ἐπὶ ὑμέας· οὐδὲ οἱ καταχρήσει ἡμέας κα-
 „ταστρεψάμεν, ὑμῶν ἀπέχισθαι. μέγα δὲ ὑμῶν
 „λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέομαι· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας
 „μούνους ἑστρατηλάταις ὁ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε
 „δουλοσύνης βουλόμενος, χρῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλ- 20
 „λων ἀπεχόμενον, οὕτω ἵεναι ἐπὶ τὴν ἡμετέραν· καὶ
 „ἂν ἐδήλου πᾶσι, ὥς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ
 „ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεὶ τε τάχιστα διέβη τῆν-
 „δε τὴν ἡπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γινομένους ἡμεροῦ-
 „ται πάντας· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἐνωτῶ Θρη- 25
 „κας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιωχάρους Γέ-
 119 „τας.“ Ταῦτα Σκυθῶν ἐπαγγελλομένων, ἔβου-

*ciemus. Quid enim aliud facere possimus, si vos
 opem nobis ferre nolueritis? At non idcirco me-
 lius vobiscum agetur: venit enim Persa non ma-
 gis contra nos, quam contra vos; nec nobis sub-
 actis contentus, a vobis abstinebit. Magnum vero
 huius rei testimonium proferimus: nam, si adversus
 nos solos arma movisset Persa, ulciscendae su-
 perioris servitutis caussa, oportebat illum ita no-
 stram invadere terram, ut ab aliis populis absti-
 neret; cunctisque declaraturus erat, adversus Scy-
 thas se ducere exercitum, non adversus alios. Nunc
 vero, ex quo in hanc continentem traiecit, conti-
 nuo, quoscumque obviam habet, perdomat om-
 nes. Sane quidem et reliquos suae potestati subie-
 cit Thracas, et nostros finitimos Getas. (119.)*

λεύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἥκοντες. καὶ
 σφῶν ἐσχόθησαν αἱ γνῶμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνός,
 καὶ ὁ Βουδίνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, κατὰ ταῦτ' ὁ γὰρ
 5 νόμιοι, ὑπέδεκοντο Σκύθησι τιμωρήσιν· ὁ δὲ Ἀγά-
 θυρσος, καὶ Νευρός, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Με-
 λαγχλαίνων καὶ Ταύρων, τὰδε Σκύθησι ὑπεκρίναντο·
 „Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρ-
 „σας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, ταύτων διόμιοι τῶν νῦν
 10 „δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὁρᾶ, καὶ ἡμεῖς
 „ὑπακούσαντες, ταῦτ' ἂν ὑμῖν ἐπρήσσομεν. νῦν δὲ
 „ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, ἄνευ ἡμέων,
 „ἐπεκρατέετε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ Θεὸς πα-
 „ρείδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπὶ σφῶν αὐτὸς Θεὸς ἐγείρει,
 15 „τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδούσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἤδ-

Haec quum *Scythae* exposuissent, deliberarunt reges
 qui ex praedictis populis convenerant. Divisae au-
 tem fuerunt eorum sententiae: nam *Gelonus* quidem,
 et *Budinus*, et *Sauromata*, idem sentientes, opem fe-
 rendam *Scythis* receperunt; *Agathysus* vero, et *Neu-*
rus, et *Androphagus*, et *Melanchlaenorum* *Tauro-*
rumque reges, haecce *Scythis* responderunt. *Nisi*
vos priores injuriâ adfecissetis Persas, bellique
fecissetis initium, recte utique videremini precari
quae precamini, dicereque quae dixistis; et nos
precibus vestris morem gerentes, eadem (quae hi
vobis recipiunt) praestituri vobis eramus. Nunc
vero vos, absque nobis, illorum terram invasistis,
et imperium in Persas, quamdiu Deus vobis per-
misit, obtinuistis: et illi nunc, ab eodem Deo ex-
citati, paria vobis reddunt. At nos neque tunc

„κῆσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδέν, οὔτε νῦν πρότε-
 „ροι πειρησόμεθα ἀδικεῖν. Ἦν μέντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν
 „ἡμετέραν, ἀρξή τε ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ παυσόμεθα.
 „μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μενέομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι.
 „ἥκειν γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' 20
 „ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.“

- 120 Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἔβα-
 λεύοντο ἰδυμαχίην μὲν μηδεμίην ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμ-
 Φανέος, ὅτι δὴ σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ προσγί-
 νοντο· ὑπεξιόντες δὲ, καὶ ὑπεξελαύνοντες, τὰ φρέα-
 τα, τὰ παρ᾽ ἐξοίεν αὐτοὶ, καὶ τὰς κρήνας συγχοῦν, τὴν 5
 ποίην τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτράβειν, διχοῦ σφέας διελόντες.
 καὶ πρὸς μὲν τὴν μέν τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλευε

CXIX. 18. παυσόμεθα nostra de coniect. Alii vulgo πισόμεθα:
 unus cod. οἰσόμεθα.

*iniuriā ullā adfecimus hos viros, neque nunc prio-
 res iniuriā illos lacessere conabimur. Quod si ta-
 men nostram etiam terram invadere hostis volue-
 rit, et iniuriarum fecerit initium, ne nos quidem
 otiosi sedebimus: donec autem hoc viderimus, do-
 mi manebimus: nec enim contra nos venisse Per-
 sas existimamus, sed contra eos qui iniuriarum
 fuere auctores.*

(120.) Haec ubi ad se relata *Scythae* audiere, de-
 creverunt iustam quidem ex aperto pugnam nullam
 conserere, quoniam hi sibi armorum socii non acce-
 derent; sed, recedentes et armenta retro agentes,
 puteos qua praeterirent et fontes obstruere, herbam-
 que e terra natam adterere, bifariam sese partientes.
 Et alteram quidem partem, quam duceret rex *Scopa-*

- Σκίπασις, προσχωρεῖν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὴ
 ὑπάγειν, ἣν ἐπὶ τοῦτο τράπηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Τα-
 10 ναΐδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφεύγον-
 τας· ἀπελαύνοντές τε τοῦ Πέρσῃ, ἐπιόντας διώκειν.
 αὕτη μὲν σφι μίη ἦν μοῖρα τῆς βασιλείης, τεταγμένη
 ταύτην τὴν ὁδὸν ἥπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασι-
 λῆων, τὴν τε μεγάλην, τῆς ἤρχε Ἰδάνθυρος, καὶ τὴν
 15 τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας ἐς ταῦτό,
 καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγινομένων, ἡμέρης
 καὶ τούτους ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσέων, ὑπεξάγειν,
 ὑπιόντας τε καὶ ποιῶντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα
 μὲν νυν ὑπάγειν σφίας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειπα-
 20 μένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπο-
 λεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον
 τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ

sis, iunctis Sauromatis, recta versus Tanain fluvium
 ad Maeotin paludem, si huc se converteret Persa,
 debere retrogredi; et, quando retro duceret rex,
 illum persequi atque invadere. Haec igitur una pars
 regni [*id est*, regionum Scytharum] hac via, qua
 dixi, collocata erat. Duae autem reliquas Scytharum
 regionum partes, maiorem, cui Idanthysus impera-
 bat, tertiamque cui praeerat rex Taxacis, iunctas
 inter se et cum Gelonis atque Budinis, similiter, unius
 diei itinere inter se et Persis interiecto, debere retro-
 gredi, et ea facere quae decreta essent. Hos igitur
 primum recta versus eorum ditionem recipere sese
 debere, qui societatem ipsis negassent, quò hos etiam
 bello implicarent; (ut, qui noluissent sponte fortunam
 belli subire, invitì bellare.cogerentur:) deinde vero

- δὲ τοῦτο, ὑποστρέφειν εἰς τὴν σφετέρην, καὶ ἐκίχε-
 121 ρεῖν, ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη. Ταῦτα οἱ Σκυθαὶ
 βουλευσάμενοι, ὑπηγίαζον τὴν Δαρείου στρατὴν, προ-
 δρόμους ἀποστέλλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. τὰς
 δὲ αἰμάξας, ἐν τῇσὶ σφι διατᾶτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ
 γυναῖκες πᾶσαι, καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλην, ὅσα 5
 σφι εἰς Φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ὑπολιπόμενοι, τὰ
 ἄλλα αἶμα τῇσι αἰμάξουσιν προέπεμψαν, ἐπιτελάμενοι
 αἰεὶ τὸ πρὸς βορίᾳ ἐλαύνειν. ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζετο.
 122 Τῶν δὲ Σκυθῶν οἱ πρόδρομοι ὥς εὗρον τοὺς Πέρ-
 σας ὅσον τε τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ
 Ἰστροῦ, οὗτοι μὲν τούτους εὐρόντες, ἡμέρης ὁδῶ προέ-
 χοντες, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς Φυόμενα
 λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὥς εἶδον ἐπιφανεῖσαν τῶν 5
 Σκυθῶν τὴν ἵππον, ἐπήϊσαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπα-

in suam ditionem sese convertere, et adgredi hostem, si deliberantibus ita videretur. (121.) His ita delibe-
 ratis, *Scythae* exercitui *Darii* obviam sunt progressi,
 praecursoribus praemissis equitibus praestantissimis.
 Plaustra vero, in quibus vitam agebant liberi eorum
 uxoresque, et pecora omnia, praeterquam quot ad
 victum sufficiebant, tot relictis, caetera simul cum
 plaustris dimiserunt, dato mandato, ut versus septem-
 trionem continuo agerent. Haec igitur ita in tuto col-
 locabant.

(122.) Antecursores *Scytharum* postquam *Persas*
 repererunt tridui itinere ab Istro progressos, unius
 diei itinere ab illis distantes castra posuerunt; et,
 quidquid progignit terra, id omne comminuerunt.
 Persae vero, ut *Scytharum* equitatum viderant sibi
 comparentem, vestigia eorum legentes progressi sunt,

γόντων· καὶ ἔπειτα, πρὸς γὰρ τὴν μίην τῶν μοιρέων
ἴβυσαν, οἱ Πέρσαι ἐδίωκον πρὸς ἡῶ τε καὶ τοῦ Τα-
ναΐδος. διαβάντων δὲ τούτων τὸν Τανάϊν ποταμὸν, οἱ
10 Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἐδίωκον· ἐς τὸ τῶν Σαυροματίων
τὴν χώραν διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων.
Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦσαν διὰ τῆς Σκυθι- 123
κῆς καὶ τῆς Σαυρομάτιδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν
συνέσθαι, ἅτε τῆς χώρας εἰούσης χέρσου. ἐπεὶ τε δὲ
ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώραν ἐσέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐν-
5 τυχόντες τῷ ξυλίῳ τείχει, ἐκλελοιπότεων τῶν Βουδί-
νων, καὶ κεκλιμένων τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν
αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἶποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κα-
τὰ στίβον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὴν ἐρήμον ἀπί-
κοντο. ἡ δὲ ἐρήμος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν,

quum quidem illi continuo retro cederent. Erant autem hi, contra quos iter suum Persae dirigebant, una illa Scytharum pars, quam supra commemoravi; itaque eosdem deinde orientem versus, et versus *Tanain*, sunt persecuti. Et postquam Tanain fluvium hi traiecerunt, Persae item traiecto fluvio eos sunt persecuti; donec, peragrata *Sauromatarum* ditione, in *Budinorum* regionem pervenerunt. (123.) Quamdiu igitur per Scythicam et Sauromatidem terram iter *Persae* faciebant; nihil quod vastare possent repere-
runt, quippe in arida et inculta terra. Postquam vero *Budinorum* ingressi sunt regionem, lineam ibi urbem offendentes, a Budinis desertam, et omnibus rebus vacuum, incenderunt. Dum vero hoc agebant, continuo per tritam viam ulterius progrediebantur, donec in terram prorsus desertam pervenerunt. Si-

κείται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, εἰῶσα πλῆθος 10
 ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται
 οἰκέουσι· ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν τέσσαρες μεγάλοι ρέον-
 τες διὰ Μαυρίων ἐκδιδοῦσι εἰς τὴν λίμνην τὴν καλεο-
 μένην Μαιήτιν· τοῖσι οὐνόματα κείται τάδε, Λύκος,
 124 Ὀαρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπὶ ᾧ ὁ Δαρείος ἦλθε 15
 εἰς τὴν ἐρήμον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ὥρυσεν τὴν στρα-
 τὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὀάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τεύ-
 χηα ἐτύχεα μεγάλα, ἴσον ἅπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα,
 σταδίου ὡς ἐξήκοντα μάλιστα καὶ τῶν ἐτι εἰς ἡμῶν 5
 εἰρήπια σῶα ἦν. Ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτραπέτο,
 οἱ διωκόμενοι Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε, ὑπέ-
 στρεφον εἰς τὴν Σκυθικὴν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ

CXXXIII. 15. Σύργις. *Alibi apud Nostrum Ὑργις, et sic h. L. ed. Schaeff.*

tum est autem hoc desertum, a nullis prorsus hominibus habitatum, supra Budinorum regionem, patetque in septem dierum iter. Super eo deserto habitant *Thyssagetae*: quorum ex terra quatuor exeunt magna flumina, quae postquam per Macotas fluxere, in Macotin paludem, quae vocatur, sese exonerant: nomina horum fluminum sunt *Lycus*, *Oarus*, *Tanais*, *Syrgis*. [sive, *Hyrgis*.] (124.) *Darius*, postquam in desertum pervenit, omisso cursu, ad flumen *Oarum* stativa habuit: ac per id tempus octo magna castella munivit, paribus intervallis a se invicem distantia, sexaginta circiter stadia; quorum mea etiam nunc aetate superfuerunt ruinae. Dum ille in his erat occupatus, interim *Scythae*, quos erat persecutus, circumitis locis superioribus, in Scythiam sunt

παράπαν, ὡς οὐκέτι ἐφ' αὐτὰ ζοῦσσι, οὕτω δὲ ὁ Δα-
 10 ρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμέτεργα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ὑπο-
 στρέψας ἤϊε πρὸς ἐσπέρην· δοκέων τούτους τε πάντας
 τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἐσπέρην σφίεας Φεύγειν.

Ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ὡς εἰς τὴν 125
 Σκυθικὴν ἀπίκητο, ἐνέκυρσε ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοίρῃσι
 τῶν Σκυθέων· ἐντυχὼν δὲ, εἰδὼκε ὑπεκφύροντας ἡμέ-
 ρης ὁδῷ. καὶ, οὐ γὰρ ἀνίεε ἐπιὼν ὁ Δαρεῖος, οἱ Σκύ-
 5 θαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφευγον εἰς τῶν ἀπὸ
 παμάνων τὴν σφετέρην συμμαχίην· πρώτην δὲ, εἰς τῶν
 Μελαγχλαίων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους
 ἐτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγύοντο οἱ
 Σκύθαι εἰς τῶν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους. ταραχθέν-

reversi. Qui quum prorsus ex conspectu essent re-
 moti, nec usquam amplius comparerent, ita *Darius*,
 castellis illis imperfectis relictis, retrogressus est, iti-
 nere ad occidentem converso. Putabat enim, hos esse
 universos *Scythas*, et occidentem versus profugere.

(125.) Magnis itineribus cum exercitu profectus
Darius, ut in Scythicam terram pervenit, incidit in
 iunctas duas alteras *Scytharum* partes: quas ibi na-
 ctus, persecutus est ita, ut illi, sese recipientes, sem-
 per unius diei itinere ipsum antecederent. Quumque
 instare eis *Darius* non intermitteret, *Scythae*, ut ini-
 tio decreverant, in illorum regum ditionem se rece-
 perunt, qui armorum societatem illis negaverant; et
 primum quidem in Melanchlaenorum terram. Quos
 quum tumultu repressent et *Scythae* et *Persae*, ter-
 ram illorum ingressi; mox in Androphagorum regio-
 nem *Scythae* illis praeciverunt: et horum quoque

316 HERODOTI HISTOR. IV.

των δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ἐπὶ τὴν Νευρίδα. ταρασ- 10
 σομένων δὲ καὶ τούτων, ἦσαν ὑποφεύγοντες οἱ Σκύ-
 θαι εἰς τοὺς Ἀγαθύρους. Ἀγαθύρσοι δὲ ὁρόντες καὶ
 τοὺς ὁμοῦρους Φεύγοντας ὑπὸ Σκυθῶν, καὶ τεταρα-
 γμένους, πρὶν ἢ σφί ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμ-
 ψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκυθήσι μὴ ἐπιβαίνειν 15
 τῶν σφετέρων οὐρῶν προλέγοντες ὡς, εἰ πιωθήσονται
 ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγαθύρ-
 σοι μὲν προείπαντες ταῦτα, ἐβοήθειον ἐπὶ τοὺς οὐρούς,
 ἐρύκειν ἐν νῶ ἔχοντες τοὺς ἐπίοντας. Μελάγχλαινοι δὲ
 καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περ- 20
 σέων ἅμα Σκυθήσι, οὔτε πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο, ἐπι-
 λαβόμενοι τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέα
 εἰς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι· οἱ δὲ Σκύθαι εἰς μὲν τοὺς
 Ἀγαθύρους οὐκέτι, ἀπείπαντας, ἀπικνέοντο· οἱ δὲ ἐκ

rebus perturbatis, in Neuridem terram se receperunt:
 denique, his concussis, Agathyrsoi Scythae subter-
 fugientes petivere. *Agathyrsoi*, finitimos fugere vi-
 dentes et exagitatos a Scythis, praecone misso, prius-
 quam suam ditionem *Scythae* invaderent, edixerunt
 illis, intra fines suos ne pedem ponerent: praedixe-
 runtque, si invadere conarentur, secum prius fore
 armis decertandum. His per praeconem praedictis,
 ad fines suae ditionis praesto fuerunt, constitutum
 habentes prohibere invadentes. Melanchlaeni vero et
 Androphagi et Neuri, Persis simul cum Scythis ir-
 rumpentibus, ne fortunâ quidem armorum tentatâ,
 obliti minarum, continuo ulterius in desertum ter-
 riti turbatique profugerant. *Scythae* vero, ab Aga-
 thyrsois prohibiti, horum ditionem iam non sunt in-

25 τῆς Νευρίδος χώρας εἰς τὴν σφετέρην κατηγύοντο τοῖσι Πέρσῃσι.

Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγένετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, 126
πέμψας Δαρεῖος ἱππία παρὰ τὸν Σκυθῶν βασιλῆα
Ἰδάνθυρσον, ἔλεγε τάδε· „Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί Φεύ-
„γεις αἰεὶ, ἐξόν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιεῖν; εἰ μὲν
5 „γὰρ ἀξιοῦχος δοκέεις εἶναι σεαυτῷ, τοῖσι ἐμοῖσι πρή-
„γμασι ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ παυσάμενος
„πλάνης μάχεσθαι· εἰ δὲ συγγινώσκεις εἶναι ἥσων,
„σὺ δὲ καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότη
„τῷ σῷ δᾶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἐλθε εἰς λό-
„γους.“ Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς Ἰδάνθυρ- 127
σος ἔλεγε τάδε· „Οὕτω τὸ ἐμὸν ἔχει, ὦ Πέρσα· ἐγὼ
„οὐδένα κω ἀνθρώπων δέσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον,
„οὔτε νῦν σε Φεύγω· οὐδὲ τι νεώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν

gressi, sed ex Neuride terra in suam Persis praei-
verunt.

(126.) Ita quum tempus extraheretur, neque finis
ullus adpareret, *Darius*, misso ad Idanthyrsum *Scy-
tharum* regem equite, haec ei dixit: *Male feriate
homo, cur fugis semper, cum tibi liceat duorum
utrum libuerit facere? Quod si enim satis virium
tibi videris habere ad resistendum meis rebus, siste
gradum, et desinens vagari pugnam committe. Sin
tibi conscius es esse inferior, etiam sic vagari de-
sine; et domino tuo dona ferens terram et aquam,
in colloquium veni.* (127.) Ad haec *Scytharum*
rex Idanthyrsus haec respondit: *Ita mihi res habet,
Persa: equidem nullum umquam hominem me-
tuens fugi, nec ante hoc tempus, nec nunc te fu-*

318 HERODOTI HISTOR. IV.

„ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἐώθια ποιεῖν. ὅ τι δὲ οὐκ αὐτίκα μά- 5
 „χαμαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. ἡμῖν οὔτε ἄστυα,
 „οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἐστὶ, τῶν περὶ δέισαντες μὴ
 „ἀλώῃ ἢ καρῇ, ταχύτερον συμμίσγοιμεν ἂν ἐς μάχην
 „ὑμῖν. Εἰ δὲ δεῖο πάντως ἐς τοῦτο κατὰ τάχος ἀπι-
 „κνέσθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν ἐόντες τάφοι πατρώιοι, 10
 „Φέρετε, τούτους ἀνευρόντες, συγχέειν πειράσθε αὐτούς·
 „καὶ γνῶσιθε τότε, εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα περὶ τῶν
 „τάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχησόμεθα. πρότερον δὲ, ἢ μὴ
 „ἡμέας λόγος αἰρῇ, οὐ συμμίσχόμεν τοι. ἀμφὶ μὲν
 „μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω. Δεσπότης δὲ ἐμούς Δία τε 15
 „ἐγὼ νομίζω, τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἰστίην τὴν Σκυ-
 „θίων βασιλείαν, μόνους εἶναι. Σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δώ-
 „ρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμψω τοιαῦτα οἷά

gio. Neque nunc novum quidpiam facio, aut aliud,
 quam quod in pace facere adsuevi. Quid sit vero
 quod non continuo pugnam tecum committam, id
 quoque tibi declarabo. Nec oppida sunt nobis, nec
 culta arva, quibus metuentes ne capiantur aut va-
 stentur, properemus pugnam vobiscum conserere.
 Sin cupis quamprimum eo venire; sunt nobis pa-
 tria sepulcra: agite, haec indagate, et reperta dis-
 turbare tentate; tunc cognoscetis, utrum pro sa-
 pulcris pugnaturo simus vobiscum, an non pugna-
 turo. Prius vero, quam nobis ratio suaserit, pug-
 nam tecum non conseremus. Et haec quidem de
 pugna dicta sunt. Dominos autem meos solos du-
 co esse Iovem, meum progenitorem, et Vestam,
 Scytharum reginam. Tibi autem, loco terrae et
 aquae quae tu dona postulas, ea dona mittam quae

„σοι πρέπει εἰλθεῖν ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι διαπότης ἔφησας
20 „εἶναι ἐμὸς, κλαίειν λέγω.“ (Τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυ-
θῶν ῥῆσις.) Ὁ μὲν δὲ κῆρυξ οἰχώκει ἀγγαλιέων ταῦ-
τα Δαρείῳ.

Οἱ δὲ Σκυθῶν βασιλεῖς, αἰκούσαντες τῆς δουλο- 128
σύνης τὸ οὐνομα, ἐργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲν δὲ μετὰ
Σαυροματίαν μοίρην ταχθεῖσαν, τῆς ἥρχε Σκώπασις,
πέμπουσι, Ἰωσι κελεύοντες εἰς λόγους ἀπικέσθαι τού-
5 τωσι, οἱ τὸν Ἰστρον ἐξευγμένον ἐφρούρουσιν αὐτῶν δι τοῖσι
ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῆ-
τα δὲ ἐκάστοτε ἀναιρεμένοισι ἐπιτίθεσθαι. νωμῶντες
ὦν σῖτα ἀναιρεμένους τοὺς Δαρείου, ἐποίησαν τὰ βεβου-
λευμένα. ἡ μὲν δὲ ἵππος τὴν ἵππον αἰεὶ τρέπτοσκε ἡ τῶν
10 Σκυθῶν· οἱ δὲ τῶν Περσέων ἱππότες Φεύγοντες ἐστ-

*ad te mitti decet. Pro eo vero, quod dominum te
meum esse dixisti, in malam rem te iubeo abi-
re. (Hoc est, quod vulgo dicunt, Scythicum dictum.)*
Istud igitur responsum praeco ad *Darium* retulit.

(128.) Reges vero *Scytharum*, audito servitutis
nomine, iram non tenuere. Igitur illud suorum ag-
men, cui iuncti Sauromatae erant, quod sub Sco-
pasis erat imperio, ad Istrum mittunt, dato man-
dato ut Ionibus in colloquium veniant his, qui pon-
tem in Istro positum custodiebant. Eis vero qui re-
linquebantur placuit, non amplius circumducere Per-
sas; sed, quoties cibum caperent, de improvise in eos
impetum facere. Observantes igitur illos cibum ca-
pientes, quae decreverant, exsequebantur. Et equi-
tatum quidem constanter in fugam vertebat *Scytha-*
rum equitatus; et Persarum equites fugâ in pedites in-

πιπτον εἰς τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπεκούρει· οἱ δὲ
 Σκύθαι ἐσαραζάντες τὴν ἵππον, ὑπέστρεφον, τὸν πε-
 ζὸν φοβεόμενοι. ἐποιεῦντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλη-
 129 σίας προσβολὰς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε
 ἦν σύμμαχον, καὶ τοῖσι Σκυθήσι ἀντίξουν, ἐπιτιθεμέ-
 νοις τῷ Δαρείου στρατοπέδῳ, θῶμα μέγιστον ἐρέω·
 τῶν τε ὄνων ἢ Φωνῇ, καὶ τῶν ἡμίονων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ
 ὄνον οὔτε ἡμίονον γῇ ἢ Σκυθικῇ φέρει, ὥς καὶ πρότερον 5
 μοι δεδήλωται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ
 παραπαν οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχρα. ὑβρί-
 ζοντες ὦν οἱ ὄνοι ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθίων·
 παλλάκις δὲ, ἐπελαυνόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας, μεταξὺ
 ὅπως ἀκούσκειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς Φωνῆς, ἐτάρασ- 10
 σοντό τε ὑποστρεφόμενοι, καὶ ἐν θῶματι ἔσκον, ὁρᾷ
 ἰστάτες τὰ ὡτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον Φωνῆς

cidebant. Tum vero suppetias veniebat peditatus: et
 Scythae, postquam equites hostium in pedites reiece-
 rant, recedebant, peditatum metuentes. Similes vero
 impressiones noctu etiam Scythae faciebant. (129.)
 Erat tunc Persis utilis, Scythis vero inimica, Darii
 castra adgredientibus, res dictu mira admodum; nem-
 pe *vox asinorum, et mulorum species*. Etenim nec
 asinum nec mulum fert Scythica terra, quemadmo-
 dum supra etiam demonstratum est: nec est om-
 nino in universa Scythica regione aut asinus aut mu-
 lus, propter frigora. Igitur lascivientes asini terri-
 tabant equitatum Scytharum: saepeque, dum in Per-
 sas impetum faciebant Scythae, equi audientes in-
 terim vocem asinorum, consternati avertiebantur, et
 mirabundi erigebant aures, ut qui numquam antea

τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ σμικρόν τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου.

Οἱ δὲ Σκύθαι, ὅπως τοὺς Πέρσας ἴδων τεθορυβη- 130
μένους, ἵνα παραμένοιεν τε ἐπὶ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ, καὶ παραμένοντες ἀνιώατο, τῶν πάντων ἐπιδευέες
έόντες, ἐποίουν τοιάδε. ὅπως τῶν προβάτων τῶν σφετέ-
ρων αὐτῶν καταλίποιν μετὰ τῶν νομίαν, αὐτοὶ ἂν
ὑπεξήλαινον εἰς ἄλλον χώρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελ-
θόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπή-
ροντο ἂν τῷ πεποιημένῳ. Πολλάκις δὲ τοιοῦτου γινο- 131
μένου, τέλος Δαρεῖς τε ἐν ἀπορίῃσι εἶχετο· καὶ οἱ Σκυ-
θῶν βασιλεῖς μαθόντες τοῦτο, ἐπέμπον κήρυκα, δῶ-
ρα Δαρεῖν φέροντα, ὄρνιθ' αὖτε, καὶ μῦν, καὶ βάρτρα-
5 χον, καὶ οἷστους πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶ-

vel vocem talem audivissent, vel speciem vidissent.
Et haec quidem res pauxillum quidpiam ad belli
fortunam conferebat.

(130.) *Scythae* quum subinde magnos motus fieri
in castris Persarum [veluti reditum parantium] ob-
servarent; quo illi diutius in *Scythia* manerent, ibi-
que maerentes penuriâ rerum omnium premerentur,
hocce fecerunt. De pecoribus suis identidem non-
nulla cum pastoribus relinquebant, et ipsi se retro in
aliu locum paulisper recipiebant. Tum *Persae*, im-
petu facto, capiebant pecora, et praedâ faciâ exulta-
bant. (131.) Id quum saepius fieret, ad extremum
Darius, quid consilii caperet, incertus haerebat. Quod
ubi animadverterunt *Scytharum* reges, praeconem
ad eum miserunt dona ferentem, avem et murem et
ranam et quinque sagittas. Haec adferentem dona

ρα ἐπιυράττειν τὸν νόον τῶν δεδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη
 οἱ ἐπιτάλῃαι ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλάσ-
 σισθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰσφοαῖ εἰσι,
 γνῶναι τὸ ἐθέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες
 132 οἱ Πέρσαι, ἐβουλευόντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη
 ἦν, Σκύθας ἐαυτῷ δίδοναι σφείας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν
 τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζων τῆδε, ὡς μῦς μὲν ἐν γῇ γίγεται,
 καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτιόμενος· βατραχὸς δὲ
 ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ οἰστοὺς, 5
 ὡς τὴν ἐαυτῶν ἀλκὴν παραδιδάῃσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ
 ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. Συνεστήκει δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ
 ἡ Γοβρύω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἐνός, τῶν τὸν Μά-
 γον κατελόντων, εἰκάζοντας τὰ δῶρα λέγειν· „Ἦν μὲ
 „ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανὸν, ὡς Πέρ- 10

interrogarunt *Persae*, quanam esset mens mittentium; et ille respondit, *nihil aliud sibi mandatum fuisse, nisi ut his datis quamprimum abiret: ipsos autem Persas, si sapientes essent, cognoscere iussit, quidnam ista dona significarent.* Quo audito responso, consultabant inter se *Persae*. (132.) Et *Darii* quidem sententia erat, *Scythas sese et terram et aquam ipsi tradere: id quod inde colligebat, quod mus in terra viveret, eodem fructu atque homo vescens, rana vero in aqua viveret, avis autem similis admodum esset equo; denique tela illos tradere, tamquam suam fortitudinem.* Hanc *Darius* sententiam dixerat. Cui opposita erat *Gobriae* sententia, unius e septem viris qui *Magos* oppresserant. Is coniecit, dona illa haec significare: *Nisi aves facti, o Persae, in caelum evolaveritis, aut in mures con-*

„σαι, ἢ μῦες γινόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ
„βατράχοι γινόμενοι ἐς τὰς λίμνας ἐσπηδῆσθε, οὐκ
„ἀπὸνοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξυμάτων βαλ-
„λόμενοι.“ Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἶκαζον.

Ἡ δὲ Σκυθέων μίῃ μοίρῃ ἢ ταχθεῖσα πρότερον μὲν 133
παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην Φρουρεῖν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν
Ἴστρον Ἴωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπῖκετο ἐπὶ τὴν γέ-
Φυραν, ἔλεγε τὰδε „Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν
5 „ἤκομεν Φέροντες, ἥνπερ γε ἐβέλητε ἐσακούειν. πυν-
„θανόμεθα γὰρ, Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα
„ἡμέρας μούνας Φρουρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ
„μὴ παραγνομένου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσ-
„σεσθαι ἐς τὴν ὑμετέραν. νῦν ὦν ὑμεῖς τὰδε ποιεῦντες,
10 „ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίας, ἐκτὸς δὲ πρὸς
„ἡμέων τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες, τὸ

versi subeatis terram, aut ut ranae in paludes in-
silieritis, salvi hinc non revertemini, hisce sagit-
tis confixi. In hunc igitur modum dona illa Persae
interpretabantur.

(133.) Interim una illa *Scytharum* pars, cui antea
mandatum fuerat, ut ad *Maeotidem* paludem custo-
diam agerent, nunc vero, ut *Ionibus* ad *Istrum* in
colloquium venirent, ubi ad pontem pervenere, haec
ad eos verba fecerunt: *Viri Iones, venimus liberta-*
tem vobis adferentes, si quidem audire nos volue-
ritis. Cognovimus enim, mandasse vobis Darium,
nonnisi sexaginta dies custodire pontem, hisque
elapsis, si intra id tempus ille non adfuerit, in
patriam vestram abire. Nunc igitur, si hoc quod
vobis edicimus feceritis, extra culpam et apud

„ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε.“ Οὔτοι μὲν νυν, ὑπο-
δεξαμένων Ἰάνων ποιήσεν ταῦτα, ὅπισω τὴν ταχίστην
ἐπείγοντο.

- 134 Πέρσῃσι δὲ, μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ,
ἀντετάχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῶ καὶ ἵπ-
ποισι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύ-
θῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διῆξε· τῶν δὲ ὡς ἕκαστοι ὥρεον
τὸν λαγόν, ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθῶν, καὶ 5
βοῇ χρωμένων, εἶρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν
Γοβρύβον· πυθόμενος δὲ σφίεας τὸν λαγὸν διακοντας,
εἶπε ἄρα πρὸς τούσπερ ἐώθει καὶ τὰ ἄλλα λέγειν·
„Οὔτοι ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσιν· καὶ μοι
„νῦν φαίνεται Γοβρύης εἶπαι περὶ τῶν Σκυθικῶν δῶ- 10
„ρων ὀρθῶς. ὡς ὦν οὕτως ἤδη δοκούντων καὶ αὐτῶ μοι

*illum eritis, et apud nos: ad constitutum diem
manete, eoque elapso discedite.* Haec quum se fa-
cturos Iones essent polliciti, ocyus illi retro se pro-
ripuerunt.

(134.) Reliqui *Scythae*, postquam dona, quae di-
ximus, ad Darium miserant, instructis peditibus equi-
tibusque in aciem sunt progressi, tamquam praeli-
um commissuri. Quibus iam in acie stantibus, quum
forte lepus in medium prosiluisset, ut quisque lepo-
rem conspexit, ita eum persequi coepit. Turbatis ita-
que illorum ordinibus, et orto clamore, caussam
Darius quaesivit huius tumultus, qui apud hostes
ortus esset. Quos ubi comperit leporem persequi,
dixit ad hos cum quibus et aliás communicare ser-
mones consueverat: *Nimum nos hi viri contem-
nunt: ac mihi nunc plane videtur, de Scythicis*

„ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ κομι-
 „δὴ ἡμῖν ἔσται τὸ ὀπίσω.“ Πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶπε·
 „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην
 15 „τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην· ἐλθὼν δέ, μᾶλλον
 „ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. Νῦν ὦν
 „μὲν δοκέει, ἐπὶ τὰ χεῖρα νῦν ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας
 „τὰ πυρὰ, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴδαμεν ποιεῖν, τῶν στρα-
 „τιωτῶν τοὺς ἀσθενεστάτους εἰς τὰς τάλαιπυρίας ἐξα-
 20 „πατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας,
 „ἀπαλλάσσεισθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἰθὺσαι·
 „Σκύβας λύσοντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι Ἴωσι δό-
 „ξαι τὸ ἡμέας οἷόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι.“ Γοβρύης
 μὲν ταῦτα συνεβούλευε. Μετὰ δέ, νῦν τε ἐγένετο, 135
 καὶ Δαρειῶς ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ. τοὺς μὲν καμα-

*donis recte Gobryam iudicasse. Quoniam igitur
 me quoque iudice haec ita se habent, bono consi-
 lio opus est, quo tutus nobis hinc sit receptus.
 Ad haec Gobryas: Rex, inquit, mihi quidem satis
 etiam auditu cognita erat horum hominum pau-
 pertas: nunc vero, postquam in eorum terram ad-
 veni, magis etiam cognovi, videns quo pacto nos
 ludibrio habeant. Itaque mihi sic faciendum vide-
 tur: quamprimum nox aderit, incensis ignibus
 sicut aliàs facere consuevimus, deceptis eis ex mi-
 litibus qui ad tolerandos labores nimis infirmi
 sunt, et adligatis asinis omnibus, hinc abeundum,
 priusquam aut Scythae ad Istrum pergant pontem
 rescissuri, aut Iones etiam consilium aliquod,
 quod nos perdat, capiant. Haec Gobryas suasit.
 (135.) Deinde, ut nox adfuit, eodem consilio Da-*

326 HERODOTI HISTOR. IV.

τηρούς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἢν ἐλάχιστος ἀπολλυμέ-
 νων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέ-
 λιπε αὐτοῦ ταύτη ἐν τῷ στρατοπέδῳ. κατέλιπε δὲ 5
 τοὺς τε ὄνους καὶ τοὺς ἀσθενεῖας τῆς στρατιῆς, τῶνδε
 εἵνεκεν ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρω-
 ποι ἀσθενεῖς μὲν εἵνεκεν κατελίποντο, προφάσιος δὲ
 τῆςδε δηλαδὴ, αὐτὸς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ
 ἐπιβήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθησι, οὗτοι δὲ τὸ στρα- 10
 τόπεδον τοῦτον τὸν χρόνον ρυοῖατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολει-
 πομένοισι ὑποδέμενος ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἐκκαύσας,
 τὴν ταχίστην ἐπείγετο ἐπὶ τὸν Ἴστρον. οἱ δὲ ὄνοι, ἐπθ-
 μωθέντες τοῦ ὀμίλου, οὕτω μὲν δὴ μᾶλλον πολλὰ
 ἔσαν τῆς Φωνῆς· ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων, 15
 136 πάγχυ κατὰ χάριν ἤλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. Ἡμέ-

CXXXV. 9. αὐτὸς μὲν. ὡς αὐτὸς μὲν ed. Reiz. ex probabili
 coniect.

rius usus est. Morbosos ex militibus, et quorum ia-
 cturam minimi faciebat, asinos item omnes religa-
 tos, in castris quo loco erant reliquit. Reliquit autem
 et asinos et infirmos milites hac causa, ut asini cla-
 morem tollerent: homines autem, infirmitatis qui-
 dem causa relinquebantur; sed species nempe prac-
 tendebatur, regem cum flore exercitus de impro-
 viso adgressurum esse *Scythas*, et hos interim debere
 castra tueri. Hoc postquam eos qui relinquebantur
 monuit *Darius*, incensis ignibus, quamprimum ad
Istrum redire properavit. Tum vero asini, procul
 a coetu cui adsueverant relictī, multo tumultuosiorē
 ruditum edebant; quo audito *Scythae* prorsus existi-
 marunt, suo loco mansisse Persas. (136.) Orta luce,

ρης δὲ γενομένης, γνόντες οἱ ὑπολειφθέντες ὡς προδιδο-
 μένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χεῖρας τε προτείνοντο τοῖσι
 Σκύθησι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκου-
 5.σαν ταῦτα, τὴν ταχίστην συστραφέντες, αἱ τε δύο
 μῖραι τῶν Σκυθέων καὶ ἡ μίη, Σαυρομάται τε καὶ
 Βουδινοὶ καὶ Γελωνοὶ, εἰδιώκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ
 ἱστρου. ἅτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος
 τοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου, ὥστε
 10.οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἱππότηω,
 καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένου· ἀμαρτόντες
 ἀλλήλων, ἔφθησαν πολλῶ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας
 ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικέμενοι. Μαθόντες δὲ τοὺς Πέρ-
 σας οὐκ ἄπιγμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόν-
 15.τας ἐν τῇσι νηυσί· „Ἄνδρες Ἴωνες, αἱ τε ἡμέραι ὑμῶν
 „τοῦ ἀριθμοῦ διοίχονται καὶ οὐ ποιέετε γε δίκαια, ἐτι

qui relictī erant, proditos se esse intelligentes a *Da-
 rio*, manus ad *Scythas* tendebant, ea quae par erat
 dicentes. Quibus illi auditis, propere collectis copiis
 omnibus, et duo illa quae diximus iuncta *Scytharum*
 agmina, et unum tertium, et *Sauromatae* et *Budini*
 et *Geloni*, simul omnes persecuti sunt *Persas*, recta
 versus *Istrum* directo itinere. At, quum maior pars
Persici exercitus pedestris esset, nec iterum esset
 peritus, utpote viis non tritis, *Scythicus* autem exer-
 citus esset equestris, et compendiorum itineris gna-
 rus; accidit, ut a se invicem aberrarent, et multo
 prius *Scythae*, quam *Persae*, ad pontem pervenirent.
 Qui ubi cognoverunt, nondum advenisse *Persas*,
 Ionibus, qui in navibus erant, haecce dixere: *Viri*
Iones, dierum numerus vobis praeteriit: itaque

„ παραμένοντες. ἀλλ', ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμέ-
 „ νετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον, τὴν ταχίστην ἄπιτε
 „ χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκυθήσι εἰδότες
 „ χάριν. τὸν δὲ πρότερον ὄντα ὑμῶν δεσπότην ἡμεῖς 20
 „ παρασθησόμεθα οὕτω, ὥστε ἐπὶ μηδαμὸς ἔτι ἀνθρώ-
 „ πους αὐτὸν στρατεύσασθαι,“

- 137 Πρὸς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλευόντο. Μιλτιάδεω μὲν
 τοῦ Ἀθηναίου, στρατηγέοντος καὶ τυραννεύοντος Χερσο-
 νησιτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἦν γνώμη, πείβεσθαι
 Σκυθήσι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην· Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μι-
 λησίου ἐναντίη ταύτη, λέγοντος „ὥς νῦν μὲν διὰ Δα- 5
 ρεῖον ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος· τῆς Δαρείου δὲ
 δυνάμιος κατατρεβείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε
 ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν βουλήσε-

*male facitis, quod adhuc manetis. At, quoniam
 huc usque metu mansistis, nunc quidem solvite
 pontem, et ocyus abite, recuperata libertate gau-
 dentes, et diis atque Scythis habentes gratiam. Cum
 illo autem, qui adhuc vester fuit dominus, ita nos
 agemus, ut adversus nullum populum posthac ar-
 ma sit moturus.*

(137.) Super his itaque deliberarunt Iones. Et Mil-
 tiadis quidem Atheniensis, qui dux et tyrannus erat
 Chersonitarum ad Hellespontum, haec erat sententia,
parerent Scythis, et Ioniam liberarent. Cui opposita
 erat Histiaei sententia Milesii, dicentis, *nunc quidem
 unumquemque ipsorum in sua civitate regnare; Da-
 rii vero eversâ potentiâ, nec se Mileti, neque alium
 quemquam ullius civitatis imperium porro posse*

σθαι γὰρ ἐκάστην τῶν πολίων δημοκρατέεσθαι μᾶλ-
 10 λον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἰστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀπο-
 δεικνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύ-
 την τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλτιάδῳ αἰρέόμενοι.
 Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ διαφέροντες τε τὴν ψῆφον, καὶ ἔόν- 138
 τες λόγου πρὸς βασιλῆος Ἑλλησποντίων μὲν τύραν-
 νοι· Δάφνις τε Ἀβυδηνός, καὶ Ἴπποκλος Λαμψακη-
 νός, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνός, καὶ Μητρόδωρος Προ-
 5 κονήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνός, καὶ Ἀρίστων
 Βυζάντιος· οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπ’
 Ἰωνίης δὲ, Στράττις τε Χίος, καὶ Αἰάκης Σάμιος,
 καὶ Λαοδάμας Φωκαεύς, καὶ Ἰστιαῖος Μιλήσιος, τοῦ
 ἦν γνώμη ἡ προκειμένη ἐναντὶ τῇ Μιλτιάδῳ. Αἰαλείων
 10 δὲ παρῆν λόγιμος μῦθος Ἀρισταγόρης Κυμαῖος.

*obtinere: fore enim ut quaeque civitas populari uti
 imperio malit, quam uni parere. Hanc sententiam
 postquam Histiaeus dixit protinus omnes huic sunt
 adsensi, quum prius Miltiadis probassent consilium.
 (138.) Fuere autem hi, qui in illa deliberatione
 suffragia ferebant, et gratiā valebant apud Regem:
 Hellespontiorum quidem tyranni: Daphnis, Aby-
 denus; Hippoclus, Lampsacenus; Herophantus, Pa-
 rienus; Metrodorus, Proconnesius; Aristagoras, Cy-
 zicenus; et Ariston, Byzantius: hi ex Hellesponto
 adfuere. Ex Ionia vero: Strattis, Chius; Aeaces, Sa-
 mius; Laodamas, Phocaecensis; et Histiaeus, Mile-
 sius; cuius erat in medium proposita sententia, Mil-
 tiadi contraria. Ex Aeolensibus unus aderat vir, Ari-
 stagoras Cumacus.*

139 Οὗτοι ὦν ἐπὶ τὴν Ἰσθμίου αἰρόντο γνώμην, ἰδοῦσθαι πρὸς ταύτῃ τάδε ἔργα τε καὶ ἔπαι προσβῆναι· τῆς μὲν γεφύρας λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἴοντα, λῦειν δὲ ὅσον τόξονμα ἐξκνέσται· ἵνα καὶ ποιεῖν τι δοκέωσι, ποιῶντες μηδὲν, καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιάμενοι 5 καὶ βουλόμενοι διαβῆναι τὸν Ἰσθμὸν κατὰ τὴν γεφυραν· εἰπεῖν τε, λύοντας τῆς γεφύρας τὸ ἐς τὴν Σκυδικὴν ἔχον, ὡς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκυθήσι ἐστὶ ἐν ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. Μετὰ δὲ, ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἰσθμίου, τάδε λέγων· „Αὐ- 10 „δρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤκετε φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν „ἐπείγεσθε· καὶ τὰ τε ἀπ’ ὑμῶν ἡμῶν χρηστῶς ὁδοῦ- „ται, καὶ τὰ ἀπ’ ἡμῶν ἐς ὑμᾶς ἐπιτηδέως ὑπηρε- „τῆται. ὡς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόντον, καὶ „προθυμίην πάσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλευθεροί. 15

(139.) Hi igitur postquam Histiaci probaverant sententiam, haec praeterea et facienda et dicenda decreverunt: pontis quidem partem solvendam, quae Scytharum ripam spectaret, solvendam autem ad teli iactum; quo et facere aliquid viderentur, nihil licet facientes, et ne Scythae tentarent vim adferre et Istrum ponte transire: dicendumque, dum pontis partem ad Scythas spectantem solverent, se omnia facturos quae Scythis grata essent factura. Has conditiones Histiaci sententiae adiecerunt. Deinde nomine omnium *Histiaeus* Scythis haec respondit: *Viri Scythae, utilia et benigna adtulistis, et opportune properastis. Ut autem, quae a vobis profisciscuntur, benigna sunt; sic et nos vobis studiose morem gerimus. Ut enim videtis, solvimus*

341, 34.

„Εν ᾧ δὲ ἡμέας τάδε λύομεν, ὑμέας καιρός ἐστι διζή-
 „σθαι ἐκείνους· εὐρόντας δὲ, ὑπὲρ τε ἡμέων καὶ ὑμέων
 „αὐτῶν τίσασθαι οὕτως ὡς κείνους πρέπει.“ Σκύθαι 140
 μὲν γὰρ δεύτερον Ἴωσι πιστεύσαντες λέγειν ἀληθία, ὑπέ-
 στρέφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσίων, καὶ ἡμάρτανον πά-
 σης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἰτιοὶ δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύ-
 5 θαι ἔγνωντο, τὰς νομαῖς τῶν ἵππων τὰς ταύτη δια-
 φθεύραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα
 μὴ ἐπαύσαν, παρῆιχε ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετίως
 ἐξυρῆν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ, τὰ σφι ἰδόκει ἀριστα
 βαβουλεύσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν
 10 νῦν τῆς σφετέρης χώρας τῇ χιλός τε τοῖσι ἵπποισι καὶ
 ὕδατα ἦν, ταύτη διεξιόντες, ἐδίξηντο τοὺς ἀντιπαλεμίους,
 δεκόντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιούτων τὴν ἀπόδρῃσιν ποιέ-
 3

*pontem; et omne studium adhibebimus, quo liber-
 tatem recuperemus. Dum vero nos in hoc solvendo
 occupamur, interim commodum fuerit, ut vos
 istos quaeratis; et, postquam repereritis, eam ab
 illis, quam par est, poenam et vestro et nostro
 nomine sumatis. (140.) Tum Scythae, fidem ite-
 rum adhibentes Ionibus, vera eos dicere persuasi,
 reversi sunt, Persas inquisituri; sed iterum tota via,
 qua illi transire, aberrarunt. Cuius erroris ipsi Scy-
 thae caussa fuere, eo quod pascua omnia in illa re-
 gione corruperant, aquasque obstruxerant. Id enim
 ni fecissent; facile, si voluissent, Persas inventuri
 erant: nunc per id ipsum consilium, quod optime a
 se initum putabant, decepti sunt. Scythae igitur per
 ea terrae suae loca proficiscentes quaerebant Persas,
 ubi et pabulum erat equis et aqua, rati per eadem*

σθαι. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἑωυτῶν γινόμενον
 στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦσαν· καὶ οὕτω μόγις
 εὔρον τὸν πόρον. Οἷα δὲ νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λε- 15
 λυμένης τῆς γειφύρης ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην.
 141 ἀπίκато μή σφας οἱ Ἴωνες ἕως ἀπολελοιπότες. Ἦν
 δὲ περὶ Δαρεῖον ἀγῆρ Αἰγύπτιος, Φωνίων μέγιστον ἀν-
 θρώπων· τοῦτον δὲ τὸν ἄνδρα καταστάνα ἐπὶ τοῦ χρί-
 λeos τοῦ Ἰστροῦ, ἐκέλευε Δαρεῖος καλεῖν Ἰστιαῖον Μι-
 λήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίεε ταῦτα· Ἰστιαῖος δὲ, ἐπακού- 5
 σας τῷ πρώτῳ κελεύσματι, τὰς τε νέας ἀπάσας πα-
 ρεῖχε διαπορθμεύειν τὴν στρατιήν, καὶ τὴν γέφυραν
 142 ἔρριψε. Πέρσαι μὲν ὦν οὕτω ἐκφεύγουσι· Σκύθαι δὲ
 διζήμενοι, καὶ τὸ δεύτερον ἤμαρτον τῶν Περσῶν. καὶ
 τοῦτο μὲν, ὡς ἶόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε
 καὶ ἀνανδρωτάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων·

loca Persas se recipere: at illi eandem viam tenen-
 tes retrogressi sunt, qua prius erant profecti; atque
 ita aegre tandem locum traiectus reppererunt. Quum
 vero noctu advenirent, solutumque offenderent pon-
 tem; gravis eos metus incessit, ne Iones sese dese-
 ruissent. (141.) Erat tunc apud Darium vir Aegyp-
 tius, omnium hominum vocalissimus. Hunc *Darius*
 iussit, in ripa Istri stantem, vocare *Histiaeum Mi-
 lesium*. Quod ubi ille fecit, exaudita prima compel-
 latione Histiaeus naves omnes ad traiciendum exer-
 citum expedit, pontemque iunxit. (142.) Atque
 ita Persae effugerunt: Scythae vero, illos inquiren-
 tes, iterum ab eis aberrarunt. Et exinde Scythae *Io-
 nas*, quatenus liberi sunt, *mollissimos et effoemi-
 natissimos omnium hominum* esse iudicant; qua-

5 τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιούμενοι, ἀν-
δράποδα Φιλοδέσποτά Φάσι εἶναι, καὶ ἄδρηστα μά-
λιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθῃσι ἐς Ἴωνας ἀπέριπται.

Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηάκης πορευόμενος, ἀπίκετο ¹⁴³
ἐς Σηοτὸν τῆς Χερσονήσου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη
τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ
Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσῃν· τῷ Δαρεῖος κοτε
5 ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἶπας ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὥρμη-
μένου Δαρείου ροιᾶς τρώγειν, ὡς ἀνοιξε τάχιστα τὴν
πρώτην τῶν ροιῶν, εἶρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβα-
νος, ὅ τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτο πλῆθος γενέσθαι,
ὅσοι ἐν τῇ ροιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους
10 ἂν οἱ τοσούτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεισθαι μᾶλλον ἢ
τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν

tenus vero de eisdam ut servis verba faciunt, *man-
cipia* aiunt esse dominis *quam maxime dedita et
fidelissima*. Haec dicteria in Ionas iactant Scythae.

(143.) *Darius*, per Thraciam profectus, Sestum
in Chersonneso pervenit: unde ipse quidem navibus
in Asiam traiecit, ducem vero exercitus in Europa
reliquit *Megabazum*, virum Persam: cui rex olim
singularem habuerat honorem, hoc in eum verbo
coram Persis dicto. Mala Punica comedere cupiverat
Darius: qui postquam primum aperuit malum, quae-
sivit ex eo frater Artabanus, *quidnam esset, cuius
tantum sibi numerum esse cuperet, quantus nu-
merus granorum in Punico malo?* Cui *Darius* re-
spondit: *Malle se tot numero Artabazos habere,
quam Graeciam suae potestati subiectam*. Haec
in Persis dicens, illum honoraverat: tunc vero eum-

εἶπας ἐτίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλυπε στρατηγὸν, ἔχον-
 144 τα τῆς στρατιῆς τῆς ἑαυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. Οὗτος
 δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τὸδε τὸ ἔπος, ἐλείπετο ἀθά-
 νατον μῆμην πρὸς Ἑλλησποντίων. γινόμενος γὰρ ἐν
 Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἐπακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλ-
 χηδονίους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων· πυθόμενος δὲ, 5
 ἔφη Καλχηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ὄντας
 τυφλοὺς· οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίονος παριέντος κτίζων
 χώραν, τὸν αἰσχίονα εἰσθῆαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗ-
 τος δὲ ὢν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λευθεῖς ἐν
 τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατιστρέ- 10
 φετο. οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἔρησσε.

145 Τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ἐπὶ Λι-
 βύην ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφασιν

dem imperatorem reliquit cum octo myriadibus de
 suo exercitu. (144.) Idem *Megabazus*, quum By-
 zantii agens audiret, *Calchedonios* septemdecim an-
 nis ante Byzantios urbem suam in ea regione, ubi sita
 est, condidisse, verbum dixit, quo dicto immortalem
 apud Hellespontios memoriam sui reliquit: istud
 enim de Calchedoniis ubi audivit, *caecos eo tem-
 pore fuisse*, ait, *Calchedonios: etenim, quum pul-
 crior fuisset locus condendae urbi, turpiorem non
 elegissent, ni caeci fuissent*. Idem igitur *Megaba-
 zus*, imperator tunc relictus in Hellespontiorum re-
 gione, armis subegit civitates, quae cum Medis non
 sentiebant.

(145.) Dum haec ille agebat, per idem tempus alia
 ingens *expeditio in Libyam suscepta* est; cuius caus-
 sam exponam, postquam haecce prius commemoravero.

τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον ταύτην.
 Τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων παίδων παῖδες, ἐξ-
 5 λασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ Βραυρωνός ληισμέ-
 νων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τούτων ἐξελασθέν-
 τες ἐκ Λήμνου, οἶχοντο πλείοντες ἐς Λακεδαίμονα· ἰζό-
 μανοι δὲ ἐν τῷ Τηγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαίμο-
 νιοι δὲ ἰδόντες, ἀγγελοῦ ἐπεμπον, πεισόμενοι τίνες τε
 10 καὶ ὁπόθεν εἰσὶ. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον,
 ὡς „εἶψαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῖ πλεόντων ἡρώων· προσσχόντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον,
 Φυτεῦσαι σφείας.“ Οἱ δὲ Λακεδαίμονιοι, ἀκηκοότες
 τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινύων, πέμψαντες τὸ
 15 δεύτερον, εἰρώτεον τί θέλοντες ἤκοιεν τε ἐς τὴν χώραν,
 καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ-
 βληθέντες, ἤκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτάτον γὰρ εἶναι
 οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δέισθαι τε οἰκτεῖν ἅμα τούτοις,

*Argonautarum nepotes, a Pelasgis eis, qui Athenien-
 sium mulieres Braurone rapuerant, Lemno eiecti,
 navigarant Lacedaemonem; et sedibus in Taygeto
 captis, ignem incenderant. Id conspicati Lacedaemo-
 nii, misso nuncio sciscitabantur, quinam essent, et
 unde? Nuncio hi respondent, Minyas se esse, he-
 roum illorum filios, qui in Argo navi navigassent:
 ab illis, postquam Lemnum adpulissent, esse se
 procreatos. Lacedaemonii, accepto hoc nuncio de
 genere Minyarum, iterum miserunt qui ex illis quae-
 rerent, quo consilio in ipsorum venissent ter-
 ram, et ignem accenderent? Dixerunt, a Pelasgis
 eiectos, ad parentes venire: aequissimum enim esse
 ita fieri; cupereque cum illis habitare, honorum*

μοῖραν τε τιμῶν μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόν-
 τεσ. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἑαδὲ δέκεσθαι τοὺς Μινύας 20
 ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγέ σφεας ὥστε
 ποιέειν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδέων ἢ ναυτιλίῃ ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδωκαν, καὶ
 ἐς φυλάς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγη-
 μαν, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδωσαν ἄλλοισι. 25
 146 Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι
 ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιλείης μεταίτεοντες, καὶ ἄλλα
 ποιῶντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐ-
 τοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφεας κατέβαλον ἐς
 ἐρκτήν. κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, 5
 νυκτός· μετ' ἡμέρην δὲ, οὐδένα. ἐπεὶ ὦν ἑμελλόν σφεας
 καταχρήσεσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μι-

participes, et terrae portionem sortitos. Placuit tunc Lacedaemoniis, Minyas recipere eis conditionibus, quas ipsi proposuerant: maxime vero, ut hoc facerent, movit eos hoc, quod Tyndaridae participes fuerant expeditionis Argonautarum. Itaque receptis Minyis et terrae portionem adsignarunt, et per tribus eosdem distribuerunt. Et illi statim matrimonia contraxerunt; uxoresque, quas Lemni duxerant, aliis elocarunt. (146.) Haud multo vero interiecto tempore, inolescere Minyae coeperunt, regni participes fieri postulantes, et alia patrantes nefaria. Itaque interimere eos decrevere Lacedaemonii; et prehensos in custodiam misere. Supplicio autem adficiunt Lacedaemonii, si quos morte plectunt, nocturno tempore, interdiu vero neminem. Quum igitur in eo essent ut supplicio eos adficerent, uxores Minya-

νυέων, εἰσῆσαι αἰσται τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιη-
 τῶν θυγατέρες, ἐσελθεῖν τε εἰς τὴν ἐρκτὴν, καὶ εἰς λό-
 10 γους εἰλθεῖν ἐκάστη τῷ ἑαυτῆς ἀνδρί. οἱ δὲ σφεας πα-
 ρῆκαν, οὐδένα δόλον δοκέοντες ἐξ αὐτέων εἰσεσθαι. αἱ
 δὲ ἐπεὶ τε ἐσῆλθον, ποιεῦσι τοιάδε· πᾶσαν τὴν εἶχον
 ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀν-
 δρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδύντες τὴν γυναικῆν
 15 ἐσθῆτα, αἶτε γυναῖκες, ἐξήϊσαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ
 τρόπῳ τοιούτῳ, ἔζοντο αὐτῆς εἰς τὸ Τηύγετον.

Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσιώνος, 147
 τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσαῖου, τοῦ Πολυνείκης,
 ἔστελλε εἰς ἀποικίην ἐκ Λακεδαιμόνος. ἦν δὲ ὁ Θήρας
 αὐτός, γένος ἐὼν Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι
 5 Ἀριστοδήμου παισὶ, Εὐρυσθένῃ καὶ Προκλείῃ· ἐόντων
 δ' ἐτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ

rum, quae cives erant, et primariorum Spartanorum
 filiae, precatæ sunt ut ipsis liceret in carcerem in-
 trare, et cum suo cuiusque marito colloqui. Et hi illis
 hanc veniam dederunt, nullum dolum suspicati. At
 illae, carcerem ingressae, hoc instituunt facere: quid-
 quid habebant vestium, id maritis dabant: ipsae ma-
 ritorum vestes induebant. Ita *Minyae*, muliebri ve-
 stitu induti, quasi mulieres, egrediebantur: eoque
 modo postquam evaserc, iterum in Taygeto sedes
 ceperunt.

(147.) Per idem vero tempus *Theras*, filius Aute-
 sionis, Tisamini, Thersandri, Polynicis, colonos du-
 xit Lacedaemone. Erat hic *Theras*, genere Cadmeus,
 avunculus filiorum Aristodemi, Eurysthenis et Pro-
 elis: qui quoad minores fuerant ætate, *Theras* illo-

Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιλίην. αὐξηθέντων δὲ τῶν
 ἀδελφιδέων, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, οὕτω δὲ
 ὁ Θήρας δεινὸν ποιούμενος ἀρχίσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεὶ
 τε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μένειν ἐν τῇ Λακεδαί- 10
 μονι, ἀλλ' ἀποπλεύσεσθαι εἰς τοὺς συγγενείας. ἦσαν δὲ
 ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένη νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ
 τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μемβλιάρῳ τοῦ Ποικίλῳ,
 ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γάρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπῃ
 διζήμενος, προσέσχε εἰς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην 15
 προσσχόντι δὲ εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρα ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλ-
 λως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νή-
 σῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν
 ἑαυτοῦ συγγενέων Μемβλιάρων· οὗτοι ἐνέμοντο τὴν
 Καλλίστην καλεομένην ἐπὶ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλ- 20
 148 θῆναι ἐκ Λακεδαιμόνος, ὅκτω ἀνδρῶν. Ἐπὶ τούτους δὲ

rum nomine regnum Spartaе administraverat. Post-
 quam autem adoleverunt sororis filii, regnumque ca-
 pessiverunt, graviter ferens Theras ab aliis regi, qui
 regnum ipse gustasset; negavit Lacedaemone se man-
 surum, sed ad cognatos suos ait navigaturum. Erant
 autem in *insula*, quae *Thera* nunc vocatur, cui olim
Calliste nomen fuerat, Membliari posterī, Poecilis
 filii, natione Phoenicis. *Cadmus* enim, Agenoris
 filius, Europam quaerens, ad Thera nunc voca-
 tur adpulerat; ibique, sive quod ei placeret illa regio,
 sive alia quapiam causa permotus, reliquit quum
 alios Phoenices, tum cognatum suum Membliarum:
 atque hi Callistam quae tunc vocabatur habitabant
 per octo hominum generationes, priusquam Theras
 Lacedaemone eo advenisset. (148.) Ad hos igitur

ὦν ὁ Θήρας, λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν Φυλέων, ἔσπελλε,
 συνοικήσων τούτοις, καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτούς, ἀλ-
 λὰ κάρτα οἰκηθεύμενος. Ἐπεὶ τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκ-
 5 δράντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἔζοντο ἐς τὸ Τηύγετον, τῶν Λα-
 κεδαιμονίων βουλευομένων σφέας ἀπαλλύναι, παραι-
 τέεται ὁ Θήρας ὅπως μῆτε Φόνος γένηται, αὐτὸς τε
 ὑπεδέκετό σφεας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάν-
 των δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τριηκοστί-
 10 ροισι ἐς τοὺς Μιμβλιάρειω ἀπογόνους ἐπλωσε· οὗτι
 πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ
 γὰρ πλεῖντες αὐτῶν ἐγράποντο ἐς τοὺς Παρωριάτας
 καὶ Καύκωνας· τούτους δ' ἐξέλασαντες ἐκ τῆς χώρας.
 σφέας αὐτοὺς ἐξ μοίρας διείλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν
 15 πόλιας τάσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρειον, Μάκιστον, Φρι-

Theras cum multitudine quadam e Spartanorum tri-
 bus profectus est, una cum illis habiturus, et neu-
 tiquam insulā eos eiecturus, sed admodum sibi eo-
 rum animos concilians. Iam, quum *Minyae* ex car-
 cere profugi in *Taygeto* consedissent, et de eis in-
 terficiendis deliberarent *Lacedaemonii*, deprecatus
 est *Theras* ne fieret caedes, pollicitus se illos ex ipso-
 rum finibus educturum. Cui sententiae quum cessis-
 sent *Lacedaemonii*, tribus navibus trigenta remo-
 rum *Theras* ad *Memblia* posteros navigavit; non
 utique omnes secum *Minyas* ducens, sed exiguum
 eorum numerum. Nam maior pars in *Paroreata-*
rum et *Cauconum* fines se contulit: hisque terra
 sua eiectis in sex partes sese partiti sunt, et deinde
 in eadem regione sex haec oppida condiderunt, *Le-*
preum, *Macistum*, *Phrixas*, *Pyrgum*, *Epium*, *Nu-*

ξας, Πύργον, Ἐπιον, Νούδιον· τούτων δὲ τὰς πλεῖ-
 νας, ἐπ' ἐμέο Ἡλεῖοι ἐπόρθησαν. Τῇ δὲ ἡσῶ ἐπὶ τοῦ
 149 οἰκιστῶ Θῆρα ἢ ἐπωνυμία ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς, οὐ
 γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, τοιγαρῶν ἔφη αὐτὸν κα-
 ταλείπειν ὅν ἐν λύκαισι· ἐπὶ τοῦ ἔπεος τούτου οὐνομα
 τῷ νηπίσκῳ τούτῳ Ὀϊόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τὸ οὔνο- 5
 μα τοῦτο ἐπεκράτησε. Ὀϊόλυκου δὲ γίνεται Αἰγεύς·
 αἰπὸ τοῦ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, Φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρ-
 τη. τοῖσι δὲ ἐν τῇ Φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι, οὐ γὰρ ὑπέ-
 μιναν τὰ τέκνα, ἰδρύσαντο ἐκ Θεοπροπίου Ἐριννύων
 τῶν Λαίου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέ-
 μινε. τὠντο τοῦτο [συνέβη] καὶ ἐν Θῆρῃ τοῖσι αἰπὸ 10
 τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγενοῖσι.

CXLIX. 10. Verbum συνέβη ex Reiskii coniect. adieci. Iun-
 gunt vulgo ὑπέρμινε τὠντο τοῦτο, et συνέβη ignorant omnes.

dium; quorum quidem pleraque ab Eleis mea aetate
 eversa sunt. Insula autem, quam dixi, a conditoris
 nomine *Thera* est adpellata. (149.) Filius Therac
 enavigare cum patre noluerat: itaque dixerat pater,
se cum relinquere tamquam ovem inter lupos: (ὅς ἐν
 λύκαις.) a quo dicto nomen huic adolescenti *Oioly-*
cus (*Ovilupus*) inditum est, idque nomen dein in-
 valuit. Huius Oiolyci filius fuit *Aegeus*; a quo *Ae-*
gidae nomen habent, magna tribus Spartae. Qua ex
 tribu viris quum in vita non manerent liberi, ex
 oraculi edicto statuerunt templum Furiis Laii et
 Oedipodis dedicatum: et ex eo tempore mansere illis
 liberi. Idemque etiam in Thera insula accidit eis qui
 ex his viris progeniti sunt.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θη- 150
ραίοισι κατὰ ταῦτα λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μοῦ-
νοι Θηραῖοι ὧδε γενέσθαι λέγουσι. Γρίνος ὁ Αἰσανίου,
ἑὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς
5 ἡήσου, ἀπῆκετο εἰς Δελφούς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος
ἐκατόμβην· εἶποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιτῶν, καὶ
δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἑὼν γένος Εὐφημίδης
τῶν Μινυῶν. Χρωμένω δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν
Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾶ ἡ Πυθίη „κτίζειν ἐν Λι-
10 βύῃ πόλιν.“ ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἐγὼ μὲν, ὦναξ,
„πρὸςβυτέρός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς αἰεῖσθαι· σὺ
„δέ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ταῦτα ποιεῖν.“
ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε εἰς τὸν Βάττον. τότε
μὲν τοσαῦτα. μετὰ δὲ ἀπελθόντες, ἀλογίῃ εἶχον τοῦ

CL. 7. Εὐφημίδης. Vulgo Εὐθυμίδης.

(150.) Hactenus Lacedaemoniorum narratio et Theracorum consentit: quae his subiungam, ea soli Theracii memorant ita accidisse. Grinus, Aesanii filius, unus ex posteris huius Therac, quum rex Theracorum esset, Delphos venit, hecatomben offerens nomine civitatis: sequebanturque eum et alii ex civibus, atque etiam Battus, Polymnesti filius, de Euphemi genere, unius ex Minyis. Grino vero, regi Theracorum, quum de aliis rebus consulcret oraculum, edixit Pythia, civitatem debere eum in Libya condere. Tum ille respondit: *At equidem, ὁ Rex, aetate iam sum provector, et gravis ad maius quidpiam moliendum. Quin tu aliquem ex iunioribus hisce id facere iube.* Ista dicens, Battum digito monstravit. Et haec quidem tunc. Deinde vero,

χρηστηρίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε 15
 τολμῶντες εἰς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην.
 151 Ἑπτὰ δὲ ἐτείαν μετὰ ταῦτα οὐκ ᾔε τὴν Θήρην· ἐν τοῖ-
 σι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἐνός,
 ἐξαυάνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προσέφερε ἡ
 Πυθίη τὴν εἰς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδὲν
 ἦν σφι μῆχος, πέμπουσι εἰς Κρήτην ἀγγέλους, διζη- 5
 μένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπηγμένος εἴη εἰς Λι-
 βύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ εἰς
 Ἴτανον πόλιν· ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσιν ἀνδρὶ πορφυ-
 ρεῖ, τῷ οὐνομα εἶν Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπε-
 νειχθεὶς ἀπικέσθαι εἰς Λιβύην, καὶ Λιβύης εἰς Πλα- 10
 τεάν νῆσον. μισθῶ δὲ τοῦτον πείσαντες ἤγον εἰς Θήρην.
 ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι ἄνδρες, τὰ πρῶτα

postquam abierant, neglexerunt oraculi effatum;
 quum nec Libya ubi esset nosset, nec auderent co-
 loniam mittere obscuram in rem. (151.) Post haec
 vero per septem annos non pluit *Therae*; arboresque
 in insula omnes, una excepta, exaruerant. Consulen-
 tibus igitur oraculum *Theraeis*, obiecit *Pythia colo-*
biam in Libyam deducendam. Itaque, quum nullum
 aliud esset mali remedium, in Cretam nuncios mittunt,
 qui quaererent, *an Cretensium aliquis, aut inquilini-*
orum, in Libyam umquam pervenisset. Nuncii per
 Cretam oberrantes, quum in alia oppida, tum Itanum
 venerunt; ubi cum purpurario quodam, cui nomen
 erat Corobius, sermones miscent, qui eis ait, *ventis*
se in Libyam fuisse delatum, et quidem in Plateam
insulam Libyae venisse. Hunc igitur hominem, pro-
 posita mercede, *Theram* ducunt. Et ex *Thera* mit-

οὐ πολλοί. κατηγησαμένοι δὲ τοῦ Κορώβιου εἰς τὴν νῆ-
σον ταύτην δὴ τὴν Πλατείαν, τὸν μὲν Κορώβιον λεί-
15 πουςι, σιτία καταλιπόντες ὅσων δὴ μηνῶν· αὐτοὶ δὲ
ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς
νῆσου. Ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ συγ- 152
καίμενου, τὸν Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ
νῆς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλεύουσα
ἐπ' Αἰγύπτου, ἀπηνείχθη εἰς τὴν Πλατείαν ταύτην. πυ-
5 θόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορώβιου τὸν πάντα
λόγον, σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι· αὐτοὶ δὲ ἀναχ-
θίντες ἐκ τῆς νῆσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον,
ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτη ἀνέμῳ· καὶ, οὐ γὰρ ἀνίει τὸ
πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο
10 εἰς Ταρτησσὸν, θύῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον

tuntur primum exploratores, haud multi numero:
quibus quum viam in Plateam hanc insulam Coro-
bius monstrasset, relinquunt ibi Corobium cum ne-
scio quot mensium cibariis, et ipsi ocys domum na-
vigarunt, nuncium Theraeis de illa insula relaturi.
(152.) Quibus ultra constitutum tempus redire dif-
ferentibus, Corobium omnia defecerunt. Deinde
vero Samia navis, Aegyptum petens, cuius nauclerus
Colaeus erat, ad *Plateam* hanc delata est: et *Samii*,
postquam a Corobio rem omnem cognoverunt, unius
anni cibaria ei reliquerunt. Tum hi, ex insula pro-
fecti, quum Aegyptum petentes navigarent, subsola-
no vento sunt abrepti, et, non intermittente vi venti,
per Herculis columnas transvecti, *Tartessum* per-
venere, divino quodam numine eos deducente. Erat
ea tempestate intactum hoc emporium: itaque iidem

τούτο ἦν ἀκέραιον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοστή-
 σαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὲ Ἑλλήνων πάντων, τῶν
 ἡμεῖς ἀτρεκίην ἴδμεν, ἐκ Φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γε
 Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην· τούτῳ γὰρ
 οὐκ οἶά τέ ἐστι ἐρίσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκά- 15
 την τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες, ἕξ τάλαντα, ἐποίησαντο
 χαλκήϊον, κορηῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· περίξ δὲ αὐ-
 τοῦ γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκροσσοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν
 ἐς τὸ Ἥραιον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκείους κο-
 λοσσούς ἐπταπῆχας, τοῖσι γούνασι ἐρηρισμένους. Κυ- 20
 ρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ
 153 ἔργου πρῶτα φιλίαι μεγάλαὶ συνεκρήθησαν. Οἱ δὲ
 Θηραῖοι, ἐπὶ τε τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ,
 ἀπίκαντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὥς σφι εἴη νῆσος
 ἐπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἑαδὲ ἀδελφεόν τε

inde redeuntes, maximum Graecorum omnium, quo-
 rum certior quaedam ad nos notitia pervenit, ex mer-
 cibus lucrum fecerunt; post *Sostratum* utique, *Laodamantis*
 filium, *Aeginetam*: cum hoc enim nemo
 alius contendere potest. *Samii* vero decimam lucri
 partem eximentes, sex talenta, ahenum faciendum
 curarunt, ad crateris Argolici modum, circa quod
 sunt grypum capita in quincuncem disposita: hoc
 ahenum in Iunonis templo dedicarunt, impositum
 tribus aeneis colossis septenorum cubitorum, qui
 genubus innituntur. Ab illo tempore primum ingens
 amicitia Cyrenaeis Theraeisque cum Samiis contracta
 est. (153.) *Theraei* vero, postquam, relicto in in-
 sula Corobio, *Theram* redierant, renunciarunt, *esse*
a se insulam in Libyae ora conditam. Placuit igi-

5 ἀπ' ἀδελφειοῦ πέμπειν, πάλω λαχόντα· καὶ ἀπὸ τῶν
χωρῶν ἀπάντων, ἑπτὰ ἰόντων, ἄνδρας· εἶναι δὲ σφειων
καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα Βάττον. οὕτω δὲ στέλλουσι
δυό πεντηκοντέρους εἰς τὴν Πλατείαν.

Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ 154
λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρη-
ναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θη-
ραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ἀξὸς πό-
15 λης, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτάρχος βασιλεὺς· ὃς ἐπὶ θυγα-
τρὶ ἀμήτορι, τῇ οὐνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγχε
ἄλλην γυναῖκα. ἣ δὲ ἐπιστελθοῦσα ἰδικαίει εἶναι καὶ
τῷ ἔργῳ μητρικῇ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσα τε κακὰ, καὶ
πᾶν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνην
20 ἐπενείκασά οἱ, πύθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. ὁ

tur Theracis, ut e singulis ditionis suae locis, quae numero septem erant, viri mitterentur, ita quidem ut frater cum fratre sorte contenderet uter in coloniam abiret: ducemque eorum atque regem *Battum* designarunt. Ita igitur duas naves quinquaginta remorum in *Plateam* miserunt.

(154.) Haec *Theraci* memorant: in reliqua narratione Theracis cum Cyrenacis convenit. Nam, quod ad *Battum* spectat, neutiquam cum Theracis *Cyrenacis* consentiunt. Rem enim hi ita narrant. Est Cretae urbs Axus, cuius rex fuit Etearchus. Is quum filiam haberet matre orbam, nomine Phronimam, aliam duxit uxorem. Haec post illius matrem domum ducta, voluit etiam re ipsâ *noverca* esse Phronimae, multis eam malis adficiendo, et quidlibet adversus eam moliendo: ad extremum, impudicitiae crimen

δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον
 ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμισων, ἀπὴρ
 Θηραῖος ἔμπορος, ἐν τῇ Ἀξῶ τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος πα-
 ραλαβὼν ἐπὶ ξείνια, ἐξορκαί, ἥ μὲν οἱ διηκονῆσιν ὅ τι
 αὐτὸς δεηθῇ. ἐπεί τε δὲ ἐξορκῶσε, ἀγαγὼν οἱ παραδίδοι 15
 τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα, καὶ ταύτην ἐκέλευε καταπον-
 τῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμισων, περιημεκτήσας
 τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, καὶ διαλυσάμενος τὴν ξεινίην,
 ἐποίησε τοιαῦτα. παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε ὥς δὲ
 ἐγένετο ἐν τῷ πελάγει, ἀποσιεύμενος τὴν ἐξορκῶσιν τοῦ 20
 Ἐτεάρχου, σχονίοισι αὐτὴν διαδήσας κατήκε ἐς τὸ πέ-
 155 λαγός, ἀνασπάσας δὲ ἀπίνετο ἐς τὴν Θήρην. Ἐνθεῦτεν
 δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμνητος, εὖν τῶν
 Θηραίων ἀπὴρ δόκιμος, ἐπαλλακνέυτο· χρόνου δὲ πε-

ei inferens, persuasit marito rem ita esse. Et ille,
 persuasus ab uxore, nefarium in filiam facinus machinatur. Aderat tunc Axi Themison, civis Theraeus, mercaturam faciens. Hunc, hospitio exceptum, iureiurando adstringit ad operam sibi in ea re, quam ab illo petiturus esset, navandam. Qui quum interposito iuramento fidem suam dedisset, adductam ei tradidit filiam suam, iubens ut abductam in alto mari demergeret. Themison, fraudem iurisiurandi indigne ferens, soluto hospitio, haecce fecit. Accepta puella, navi profectus est: ubi vero in alto fuit, quo se exsolveret iurisiurandi religione ab Etearcho sibi oblata, funibus religatam puellam in mare demisit, rursusque extractam secum Theram duxit. (155.) Inde Phronimam domum suam sumsit Polymnestus, spectatus vir apud Theraeos, eaque pro pellice usus

- ριόντος ἐξεγένετό οἱ παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ
 5 οὐνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοι τε καὶ Κυρηναῖοι λέ-
 γουσι· ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ με-
 τουνομάσθη ἐπεὶ τε εἰς Λιβύην ἀπίκετο, ἀπὸ τε τοῦ
 χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ
 τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπωνυμίην ποιούμενος. Λίβυες
 10 γὰρ βασιλέα Βάττον καλέουσι, καὶ τούτου ἕνεκα δο-
 κέω θεοσπίζουσαν τὴν Πυθίην καλέσαι μιν Λιβυκῇ
 γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεὶ
 τε γὰρ ἠδρώθη οὗτος, ἦλθε εἰς Δελφούς περὶ τῆς Φω-
 νῆς· ἐπιμαρτέοντι δὲ οἱ χοῶ ἡ Πυθίη τάδε·
 15 Βάττ', ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες· ἀναξ δέ σε Φοῖβος
 Ἀπόλλων

CLV. 4. ἰσχνόφωνος. ἰσχόφωνος *probant viri docti.*

est. Circumactō tempore natus est huic ex illa filius,
 exili [*sive potius*, hæsitante] voce et balbutiente;
 cui nomen impositum est *Battus*, ut quidem Theraei
 et Cyrenaei aiunt: ut vero mihi videtur, aliud statim
 impositum ei nomen erat; *Battus* vero deinde de-
 mum, postquam in Libyam pervenit, nominatus est,
 nomine sumto ab oraculo quod ei Delphis editum
 erat, et a dignitate quam inter suos habuit: *regem*
 enim Libyes *Battum* vocant; eaque de caussa puto
 Pythiam, oraculum edentem, Libycâ illum linguâ
 adpellasse, quum sciret regem eum fore in Libyâ.
 Nam postquam ille ad virilem pervenit aetatem,
 Delphos profectus est, de voce sua consulturus; con-
 sultenti autem haec respondit Pythia:

Batte, vocis caussa venisti: at te rex Apollo

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα.
 ὥσπερ εἰ εἶποι Ἑλλάδι γλώσση χρωμένη· „ὦ βα-
 „σιλεῦ, ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες.“ Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ὦ ἴναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον παρὰ σέ· χρησόμενος περὶ 20
 „τῆς Φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χράῃς, κε-
 „λεύων Λιβύην ἀποικίζειν· τίω δυνάμει; κοίη χειρὶ;
 Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε ἄλλα οἱ χράν. ὥς δὲ κα-
 τὰ ταῦτα ἐθέσπιζέ οἱ καὶ πρότερον, οἶχετο μεταξὺ
 156 ἀπολιπὼν ὁ Βάττος εἰς τὴν Θήρην. Μετὰ δὲ, αὐτῷ 25
 τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο πα-
 λυκότης. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι,
 ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς περὶ τῶν παρόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σφί· ἔχρησε· „συνκτίζουσι Βάττω Κυρήνην τῆς 5
 „Λιβύης ἄμεινον πρήξιν.“ Ἀπέσπελλον μετὰ ταῦτα

*in Libyam mittit ovibus divitem, coloniae con-
 ditorem.*

quasi Graeco sermone dixisset, *Rex, vocis caussa venisti.* Tum vero ille respondit: *O Rex, equidem veni, vocis meae caussa te consulturus; tu vero mihi alia respondes impossibilia, iubens me coloniam in Libya condere: quam tandem vi? qua hominum manu?* Quae ille dicens, non persuasit Pythiae ut aliud sibi responsum daret. Quum igitur eadem, quae antea, ei responderet: interim *Battus*, illâ relictâ, *Theram* rediit. (156.) Post haec et in hunc ipsum et in reliquos Theraeos ira dei incubuit. Et Theraci caussam ignorantes calamitatum, Delphos miserunt qui de praesentibus malis consulerent. Quibus Pythia respondit, *si cum Battō Cyrenen in Libya coloniam conderent, melius*

τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες
δὲ εἰς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὅ τι ποιέωσι ἄλ-
λο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Θη-
10 ραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ προσ-
ίσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλῶειν ἐκέλευον. οἱ δὲ, ἀναγκα-
ζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλων· καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λι-
βύῃ κειμένην, τῇ ὄνομα, ὡς καὶ πρότερον εἰρήθη, ἐστὶ
Πλάτεια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἢ νῆσος τῇ νῦν Κυρη-
ναίων πόλει.

Ταύτην οἰκίοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γὰρ σφι χρηστὸν 157
συνεφέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάν-
τες ἀπέπλεον εἰς Δελφοὺς. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρη-
στήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ
5 οὐδὲν ἄμεινον πρῆσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς
ταῦτα χρᾶ' τάδε·

cum ipsis actum iri. Miserunt posthaec Theraei
Battum cum duabus navibus quinquaginta remorum:
sed hi, postquam in Libyam navigarunt, quoniam
caeteroquin quod agerent non habebant, Theram
sunt reversi. At redeuntis telis repulerunt Theraei,
nec adpellere ad terram passi sunt, sed retro navigare
iusserunt. Illi igitur, necessitate coacti, navibus re-
tro abierunt: et insulam condiderunt ad oram *Li-
byae* sitam, cui nomen (ut supra dictum) *Platea*.
Dicitur autem haec insula pari esse magnitudine, at-
que nunc est urbs Cyrenaeorum.

(157.) Hanc insulam postquam per biennium ha-
bitassent, quum nihil illis prospere cederet, uno viro
ibi relicto, reliqui omnes Delphos navigarunt: ora-
culumque adeunt, responsum petiere, dicentes,
Libyam se habitare, nec idcirco melius secum agi.
Quibus hoc responsum Pythia dedit:

Αἰ τὺ ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμεινον,
 μὴ ἔλθων, ἐλθόντος ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σευ.
 Ἀκούσαντες δὲ τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλυνον
 ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, 10
 πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν τὴν Λιβύην. Ἀπικόμενοι
 δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον, ἐκτίσαν
 αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου, τῷ οὐνόμα
 ᾧ Ἀζίρις, τὸν νᾶπαι τε κάλλισται ἐπ' ἀμφοτέρα συγ-
 κληίουσι, καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. 15
 158 Τοῦτον οἶκον τὸν χῶρον ἐξ ἔτεα ἐβδόμῳ δέ σφας
 ἔτει παρατησάμενοι οἱ Λίβυες, ὥς ἐς ἀμείνονα χῶρον
 ἄζουσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δέ σφας ἐνθεῦτεν
 οἱ Λίβυες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην καὶ τὸν κάλλ-
 στον τῶν χῶρων, ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, 5

*Si tu Libyam ovium nutricem melius nosti,
 qui non adiisti, quam ego qui adii; valde miror
 tuam sapientiam.*

Quae Battus cum suis ubi audivit, retro navigavit:
 nec enim illos condendae coloniae caussa, quasi
 mandato satisfacissent, prius absolvit deus, quam in
 ipsam Libyam pervenissent. Igitur postquam in
 insulam pervenerunt, recepto eo quem ibi relinqui-
 rant, in ipsa Libya locum eum condiderunt cui no-
 men Aziris; quem amoenissimi colles utrimque in-
 cludunt, et ab altero latere amnis praeterfluit. (158.)
 Hunc locum quum per sex annos incoluissent, septi-
 mo anno, precantibus indigenis, et meliorem in lo-
 cum sese illos perducturos esse pollicentibus, per-
 suasi sunt hunc relinquere. Duxeruntque eos Libyces
 inde moventes occidentem versus: per pulcerrimam

συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρῆ-
γον· ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ ὄνομα Ἰρασα. ἀγαγόν-
τες δὲ σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος,
εἶπαν· „ Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῶν ἐπιτήδεον οἱ-
10 „ κείν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.“ Ἐπὶ μὲν 159
νυν Βάττειώ τε τοῦ οἰκιστέω τῆς ζῆς, ἄρξαντος ἐπὶ
τεσσεράκοντα ἔτα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλειω,
ἄρξαντος ἐκκαίδεκα ἔτα, οἴκειον οἱ Κυρηναῖοι, ἐόντες
5 τοσούτοι, ὅσοι ἀρχὴν εἰς τὴν αἰποικίην ἐστάλησαν. ἐπὶ
δὲ τοῦ τρίτου, Βάττειω τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου,
Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασθαι ἢ Πυθίῃ πλέειν
συνοικησόντας Κυρηναίοισι Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ
Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῶ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα·

autem regionem, ne eam transeuntes Graeci viderent, noctu eos transduxerunt, diei horam ita commensi: nomen huic regioni *Irasa* est. Deinde eos ad fontem duxerunt, qui Apollini sacer perhibetur, dixeruntque: *Viri Graeci, hic vobis commodum est habitare: hic enim perforatum est coelum.* (159.) Iam, quousque et *Battus* vixit, coloniae conditor, qui annos regnavit quadraginta, et huius filius *Arcesilaus*, qui sedecim annos regnavit, habitarunt hanc regionem *Cyrenaei* tot numero, quot initio in coloniam fuerant missi. Tertio vero regnante, *Batto* cognomine *Felice*, Graecos omnes Pythia edito oraculo induxit, ut in Africam navigarent, cum Cyrenaeis eam frequentaturi: invitaverant enim illos *Cyrenaei*, agrorum partitionem polliciti. Oraculum Pythiae tale erat:

Ὅς δὲ καὶ εἰς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ 10
 γᾶς ἀναδαιομένας, μετὰ οἱ ποκά Φαρι μελήσειν.
 Συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ εἰς τὴν Κυρήνην, περι-
 ταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Λίβυες καὶ ὁ βα-
 σιλεὺς αὐτῶν, τῷ ὀνόματι ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώ-
 ρης στερισκόμενοι, καὶ περιῦβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρη- 15
 ναίων, πέμψαντες εἰς Αἴγυπτον ἔδωκαν σφέας αὐτοὺς
 Ἀπρίην, τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ, συλλέξας στρα-
 τὸν Αἰγυπτίων πολλόν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ
 Κυρηναῖοι ἐκστρατεύσαντες εἰς Ἰρασα χώρον, καὶ ἐπὶ
 κρήνῃ Θεόστῃ, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ 20
 ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρό-
 τερον οἱ Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ παραχρῆμα, δι-
 φθάρησαν οὕτω, ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόστησαν

*Senior in Libyen quisquis pervenerit almam
 post discretum agrum, mox hunc, affirmo, pi-
 gebit.*

Postquam igitur magna hominum multitudo Cyre-
 nen confluit, finitimi Libyes, magna regionis parte
 spoliati, rexque eorum, cui nomen erat Adicran,
 quippe agris exuti et contumeliose habiti a Cyre-
 naeis, missis in Aegyptum legatis, *Apriae* regi Ae-
 gypti sese tradiderunt. Et ille ingentem Aegyptiorum
 contractum exercitum contra Cyrenen misit. Cui *Cy-
 renaei* cum suis copiis in regionem cui *Irasa* nomen et
 ad fontem Thesten obviam progressi, praelio cum Ae-
 gyptiis commisso victoriam reportarunt. Aegyptii
 enim, Graecorum arma prius non experti, illosque
 aspernati, ita caesi sunt, ut eorum pauci in Aegyptum

ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτα, ἐπι-
25 μεμφομένοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ.

Τούτου δὲ τοῦ Βάττεω γίνεται πάσις Ἀρκεσίλεως· ὃς 160
βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑαυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἐστασία-
σε, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀπολιπόντες οἶχοντο ἐς ἄλλον χῶ-
ρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑωυτῶν βαλλόμενοι, ἔκτισαν
5 πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλεῖται· κτί-
ζοντες δ' ἅμα αὐτὴν, ἀπιστᾶσι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων
τοὺς Λίβυας. Μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλεως ἐς τοὺς ὑποδε-
ξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς
τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δέισαντες αὐτὸν,
10 οἶχοντο Φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡοίους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ
Ἀρκεσίλεως εἶπετο Φεύγουσι· ἐς οὗ ἐν Λεύκωνί τε τῆς
Λιβύης ἐγένετο ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπι-
θῆσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους το-

redierint. Cuius cladis culpam ipsi *Apriae* tribuentes
Aegyptii, protinus ab eo defecerunt.

(160.) Batti huius filius fuit *Arcesilaus*; qui post-
quam regnum suscepit, primum cum fratribus suis
discordias exercuit; donec hi, illo relicto, in alium
Libyae locum concesserunt, inter seque inito consilio
urbem hanc condiderunt, cui nomen inditum, quod
etiam nunc obtinet, *Barca*; simulque Afri, ut a Cy-
renaeis deficerent, persuaserunt. Post haec *Arcesilaus*
adversus hos Afros, qui fratres suos receperant, et ab
ipso defecerant, arma movit. Afri vero, illum me-
tuentes, ad Libyes versus orientem incolentes confu-
gerunt: et *Arcesilaus*, fugientes secutus, et *Leucōnem*
usque, Libyae oppidum, persecutus, ibi adgredi Li-
byas statuit. Sed praelio commisso tam insignem vi-
Herod. T. II. P. I. Z

σοῦτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὀπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦ-
 τα πεσέειν. μετὰ δὲ τὸ τρῶμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεω μὲν 15
 κάμνοντά τε καὶ Φάρμακον πεπακότα, ὁ ἀδελφεὸς
 Λέαρχος ἀποπνίγει. Λέαρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρκεσίλεω
 16) δόλῳ κτείνει, τῇ οὐνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν
 βασιληίην τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς τε
 ἦν, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν κατα-
 λαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπιμπον εἰς Δελφούς, ἐπειρησο-
 μένους ὅν τινα τρόπον καταστήσασμενοι, κάλλιστα αὖ 5
 οἰκείοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντινέης τῆς Ἀρκά-
 δων καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἶτεον ὧν οἱ Κυρηναῖοι,
 καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν αὐτῶν δοκιμώτα-
 τον, τῷ οὐνομα ἦν Δημῶναξ. Οὗτος ὧν ὠνὴρ ἀπικόμε-
 νος εἰς τὴν Κυρήνην, καὶ μαζῶν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, 10
 τριφύλους ἐποίησέ σφεας, τῇδε διαθείς· Θηραίων μὲν

etoriam reportarunt Libyes, ut eo loci ex Cyrenaeis
 septem millia armatorum ceciderint. Post eam cla-
 dem aegrotans Arcesilaus, quum medicamentum
 sumsisset, a fratre Learcho strangulatus est. Lear-
 chum vero uxor Arcesilae, cui nomen erat Eryxo, per
 dolum occidit. (161.) Arcesilao in regnum successit
 filius Battus, pede claudus. Cyrenaei vero, ob tri-
 stem rerum suarum statum, Delphos miserunt qui
 Deum consulerent, qua inrita ratione optime res suas
 administrarent. Quos Pythia iussit ex Mantinea Ar-
 cadiae moderatorem arcessere. Petierunt igitur
 Cyrenaei a Mantinensibus: hique illis dederunt vi-
 rum inter cives probatissimum, cui nomen erat De-
 monax. Hic vir igitur postquam Cyrenen pervenit,
 cognitis rebus singulis, primum in tres tribus di-

γὰρ καὶ τῶν περιόικων μίαν μοῖρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ,
Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτῶν πάν-
των· τοῦτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεια ἐξελών,
15 καὶ ἱρυσύνας, τὰ ἄλλα πάντα, τὰ πρότερον εἶχον οἱ
βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.

Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττω, οὕτω διετέλλε εἶοντα· 162
ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλειω πολλὴ ταραχὴ
περὶ τῶν τιμῶν ἐγένετο. Ἀρκεσίλειος γὰρ, ὁ Βάττου
τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κα-
5 τὰ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημόναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ
τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐσσώθη, καὶ
ἔφυγε εἰς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμίνα τῆς Κύ-
πρου ἔφυγε. Τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον

stribuit *Cyrenaeos*, partitione in hunc modum in-
stituta: Theracorum, eorumque qui ex illorum vici-
nia erant oriundi, unam partem constituit: alteram
partem Lacedaemoniorum et Cretensium; tertiam re-
liquorum insularium: deinde, exceptis agris sacris
et sacerdotiis, quae regi *Batto* tribuit, reliqua om-
nia, quae antea regum fuerant, populo in medium
proposuit.

(162.) Iam, regnante quidem hoc Batto, iste re-
rum status duravit. Sub huius autem filio *Arcesilao*
multae turbae de honoribus sunt exortae. Arcesilaus
enim, Batti claudi filius et Pheretimae, negavit se
toleraturum rerum statum a Mantinensi Demonacte
ordinatum, verum honores et privilegia repetiit suo-
rum maiorum. Inde excitatâ seditione victus, Samum
profugit: mater vero Pheretima, et ipsa fugiens, Sa-
laminen Cypri se recepit, *Salaminem* per id tempus

ἐπεκράτει Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμωτήριον, εὐὸν ἀξιοθέτητον, ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίῳ θησαυρῷ 10
 κέεται. ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη, εἰδέτο
 στρατιῆς, ἣ κατὰξει σφέας εἰς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ γε
 Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατιὴν οἱ εἶδεν. ἡ δὲ, λαμ-
 βάνουσα τὸ διδόμενον „καλὸν μὲν, ἔφη, καὶ τοῦτο
 εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκείνο, τὸ δοῦναι οἱ δεομένη στρατιήν.“ 15
 τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. Τελευταῖόν οἱ
 ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτραπετον χρύσειον καὶ ἡλα-
 κάτην, προσῆν δὲ καὶ εἴριον. εἰπάσης δὲ αὐτὶς τῆς Φε-
 ρετίμης τὸντο ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, „τοιούτοισι γυ-
 163 ναῖκας δωρεῖσθαι, ἀλλ' οὐ στρατιῇ.“ Ὁ δὲ Ἀρκε- 20
 σίλειος, τοῦτον τὸν χρέον ἰὼν ἐν Σάμῳ, συνήγαγε
 πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ
 στρατοῦ πολλοῦ, ἐστάλη εἰς Δελφούς Ἀρκεσίλειος, χρη-

tenuit *Euelthon*, is qui *thuribulum* illud spectatu dignum Delphis dedicavit, quod est in Corinthiorum thesauro depositum. Hunc adiens *Pheretima*, exercitum ab eo petiit, qui se et filium Cyrenen reduceret. At ei *Euelthon* quidlibet magis, quam exercitum, dedit. Et illa accipiens dona, *bonum quidem*, ait, *et hoc esse; melius vero illud fore, si petenti sibi daret exercitum*. His verbis, quoties donum aliquod accepit, usa est. Postremo *Euelthon* dono ei misit fusum aureum et colum, cui lana etiam circumdata. Quumque idem dictum *Pheretima* repeteret, respondit *Euelthon*, *talìa munera dari mulieribus, non exercitum*. (163.) Per idem tempus *Arcesilaus*, Sami moratus, unumquemque excitabat spe dividendorum agrorum proposità. Quumque iam ma-

5 σόμνος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ
 ταδὲ „Ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλειως
 „τέσσερας, ὀκτὼ ἀνδρῶν γενεάς, διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βα-
 „σιλεύειν Κυρήνης· πλέον μέντοι τούτου οὐδὲ πειράσθαι
 „παραινεῖ. Σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι, κατελθὼν εἰς τὴν
 10 „σιωπῆς. ἦν δὲ τὴν κάμνον εὐρύς πλὴν ἀμφορέων, μὴ
 „ἐξοπτήσης τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀπόπεμπε κατ' οὐ-
 „ρον. εἰ δὲ ἐξοπτήσεις τὴν κάμνον, μὴ ἐσέλθῃς εἰς τὴν
 „ἀμφίρρυτον· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανεῖς καὶ αὐτός, καὶ
 „ταῦρος ὁ καλλιστεύων.“ Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσί- 164
 λειῷ χρᾶ. ὁ δὲ, παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κα-
 τήλθε εἰς τὴν Κυρήνην· καὶ ἐπικρατήσας τῶν πρηγμα-
 των, τοῦ μαντήϊου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀν-
 5 τιστῆσιν αἶτε τῆς ἐαυτοῦ φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τὸ
 παράπαν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δὲ τι-

gnam manum contraxisset, Delphos est profectus, de
 reditu consulturus oraculum; cui Pythia hoc dedit
 responsum: *Quatuor Battis et quatuor Arcesilais,*
per octo hominum generationes, dat Loxias reg-
num obtinere Cyrenae: ulterius vero ut ne con-
mini quidem hortatur. Tu tamen, quum domum
redieris, quietus esto: et quando fornacem repe-
reris plenum amphoris, ne excoque amphoras, sed
ad auram illas emitte. Sin excoxeris fornacem,
ne in circumfluam intres: alioqui peribis tu et
pulcerrimus taurus. (164.) Hoc a Pythia accepto
 responso *Arcesilaus*, sumtis secum Samiis, Cyre-
 nen rediit. Et ibi rerum potitus, immemor editi ora-
 culi, poenas repetivit ab exsilii sui auctoribus. Ho-
 rum autem alii regione prorsus excesserunt: alios

νας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλειος εἰς Κύπρον ἀπέστειλε
 ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας
 πρὸς τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ εἰς Θήρην ἀπέστει-
 λαν. ἑτέρους δὲ τινὰς τῶν Κυρηναίων, εἰς πύργον ἡμέ- 10
 γαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικόν, ὕλην πε-
 ριήσας ὁ Ἀρκεσίλειος ἐνέπρησε. Μαθὼν δὲ ἐπ' ἐξε-
 γασμένοισι τὸ μαντήϊον εἶναι τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ
 ἔα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι,
 ἔργετο ἐκὼν τῆς τῶν Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν 15
 καχρημένον θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφιόρρυν τὴν Κυ-
 ρήνην εἶναι. Εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑαυτοῦ, θυγα-
 τέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλῆος, τῷ οὐνομα ἦν
 Ἀλαζίρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται. καὶ μιν Βαρκαῖοι τε
 ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης Φυγάδων τινες, καταμα- 20
 θόντες ἀγοράζοντα, κτείνουσι· πρὸς δὲ, καὶ τὸν πεν-

vero, in potestatem suam redactos, Cyprum misit,
 ibi interficiendos. At hos quidem Cnidii, suam ad
 oram delatos, servarunt, et Theram miserunt. Alios
 vero Cyrenaeorum nonnullos, qui in privatam Aglo-
 machi magnam turrim confugerant, circumdatâ ma-
 teriâ *Arcesilaus* cremavit. Quo patrato facinore, anim-
 advertens hanc esse oraculi sententiam, quod noluis-
 set Pythia ut repertas in fornace amphoras excoque-
 ret, Cyrenaeorum urbe ultro abstinuit, mortem ti-
 mens oraculo significatam, et *circumfluum* illam
 existimans esse Cyrenen. Habuit uxorem, cognatam
 sui, filiam regis Barcaeorum, cui nomen erat Alizir:
 ad hunc se recepit. At ibi conspicati eum cives Bar-
 caei et Cyrenaeorum exsulum nonnulli in foro ver-
 santem interfecerunt, simulque cum illo socerum

Θερόν αὐτοῦ Ἀλαζίρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν, εἴτε ἐκὼν
εἴτε ἄκων ἀμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖρην τῆν
ἑωυτοῦ.

Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν 165
τῇ Βάρκῃ διαιτᾶτο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακόν, ἣ δὲ
εἶχε αὐτῇ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τάλ-
λα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεὶ τε δὲ
5 ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, Φεύγου-
σα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσί-
λεω εὐεργεσίαι ἐς Καμβύσεια τὸν Κύρου πεποιημέναι·
οὗτος γὰρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλεως, ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδο-
κε, καὶ Φόρον ἐτάξατο. Ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ
10 Φερετίμη, Ἀρυάνδῳ ἰκέτις ἔζετο, τιμωρῆσαι ἑωυτῇ
καλείουσα· προϊσχομένη πρόφασιν, ὡς διὰ τὸν μηδισ-
μὸν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν οὗτος τῆς 166

Alazirem. Ita *Arcesilaus*, oraculi responso sive vo-
lens sive praeter suam voluntatem non obsecutus, fa-
tum suum implevit.

(165.) Dum *Arcesilaus*, mali sui sibi auctor, Bar-
cae versabatur, interim mater eius *Pheretima* ho-
noribus filii Cyrenae fungebatur, quum alia admini-
strans, tum in senatu adsidens: postquam vero eum
cognovit Barcae periisse, relictâ Cyrene in Aegyp-
tum profugit. Exstabant enim merita ab *Arcesilao* in
Cambysen Cyri filium collata: erat quippe hic *Ar-*
cesilaus, qui Cyrenen Cambysi tradiderat, et tribu-
tum ei pactus erat pendendum. In Aegyptum ubi
pervenit *Pheretima*, supplex adiit *Aryanden*, suppe-
tias sibi ferre rogans; caussam interserens, *periisse*
filium suum eo quod Medorum favisset partibus.

Αἰγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσῳ κατιστεάς· ὃς
 ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παριστύμενος Δαρεῖω διεφθάρη.
 πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμῶντα μνημόσυ-
 νον ἑαυτοῦ λιπέσθαι, τοῦτο τὸ μὴ ἄλλω εἴη βασιλεῖ 5
 κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς οὗ ἔλαβε τὸν μι-
 σθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπειψήσας
 ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δέ,
 ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον ταῦτό τοῦτο ἐποίησε· καὶ νῦν
 ἐστὶ ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαβλὼν 10
 δὲ Δαρεῖός μιν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπι-
 167 νείκας, ὥς οἱ ἐπανιστάιτο, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ οὗτος
 ὁ Ἀρυάνδης κατοικτιέρας Φερετίμην, διδοῖ αὐτῇ στρα-
 τὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν

(166.) Erat hic *Aryandes* praefectus Aegypti, a Cambyse constitutus; idem qui postea, quum se patrem generet Dario, interfectus est. Postquam enim cognovit viditque Darium cupere monumentum relinquere sui, quale nemo ante illum rex reliquisset, aemulatus est eum; donec tandem mercedem retulit. Etenim Darius aurum ita excoquendum curaverat, ut, quoad maxime fieri posset, esset purgatissimum; quo ex auro monetam procudit. *Aryandes* vero, Aegypti praefectus, idem ipsum argento fecit: atque etiam nunc purgatissimum *argentum* est *Aryan-
dicum*. Id ubi eum facere cognovit Darius, aliâ in eum culpâ collatâ, quasi adversus ipsum rebellasset, interficiendum curavit. (167.) Tunc vero *Aryandes* hic, miseratus *Pheretimam*, pollicetur ei universum qui in Aegypto erat exercitum, pedestrem et

ναυτικόν· στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἀμασιω ἀπέ-
 5 δέξε, ἄνδρα Μαράφιον· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην, ἔοντα
 Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀποστεῖλαι τὴν στρα-
 την, ὁ Ἀρυσάνδης πέμψας εἰς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἐπυν-
 θάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλειον ἀποκτείνας. οἱ δὲ Βαρ-
 καῖοι αὐτοὶ ὑποδεκνέατο πάντες· πολλά τε γὰρ καὶ κα-
 10 καὶ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρυσάν-
 δης, οὕτω δὴ τὴν στρατὴν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ.
 Αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγένετο· ἀπε-
 πέμπετο δὲ ἡ στρατιή, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων
 καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνηα πολλὰ καὶ παν-
 15 τοῖά ἐστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος ἦν ὑπή-
 κοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε Δαρείου οὐδέν.

ΟΙΚΕΟΥΣΙ δὲ κατὰ τὰδε ΛΙΒΥΕΣ. Ἀπ' Αἰγύ- 168

classiarium; duce nominato pedestrium copiarum
 Amasi, de Maraphiorum genere; navalium vero Ba-
 dra, de genere Pasargadarum. Priusquam autem mit-
 teret exercitum, praeconem in urbem *Barcam* misit,
 quaesiturum *quis esset qui Arcesilaum interfecis-*
set. Barcaeii vero universi in se culpam receperunt,
multa ab illo mala passos se esse dicentes. Qua re
 cognitâ, tum demum exercitum cum Pheretima misit.
 Et haec quidem caussa verbo tenus praetendebatur:
 missus autem, ut mihi quidem videtur, est exercitus
 hoc consilio, ut *Libyes* sub Persarum redigerentur
 potestatem. Sunt enim Libyum (*sive* Afrorum) multi
 atque varii populi: quorum pauci nonnulli regis
 imperio parebant, plerique autem nullam Darii
 habebant rationem.

(168.) HABITANT autem LIBYKS hoc modo. In-

πτου ἀρξάμενοι, πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κα-
ταίχηνται· οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλείω Αἰγυπτίοισι χρέον-
ται, ἐσθῆτα δὲ Φορίουσι ὥν περ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ
δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλιον περὶ ἐκατέρῃ τῶν κνημέων 5
Φορίουσι χάλκειον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς
Φθείρας ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἑαυτῆς ἐκάστη ἀντιδάκνει,
καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μῦνοι Λιβύων τούτῳ ἐργά-
ζονται· καὶ τῷ βασιλεῖ μῦνοι τὰς παρθένους μελλού-
σας συνοικεῖν ἐπιδικνύουσι· ἢ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρ- 10
στή γίνηται, ὑπὸ τούτου διαπαρθενέεται. παρήκουσι
δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμένος,
169 τῷ ὄνομα Πλυνός ἐστι. Τούτων δὲ ἔχονται Γίλι-
γάμμαι, νεμόμενοι τὴν πρὸς ἐσπέρην χώραν, μέχρι
Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τούτου χώρῳ ἢ
τε Πλατεῖα νήσος ἐπικέεται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι·

cupiendo ab Aegypto, primi Afrorum sedes habent
Adyrmachidae: qui institutis quidem maximam par-
tem utuntur Aegyptiis, vestem vero gestant, qualem
et alii Libyes. Mulieres in utraque tibia armillam
gestant aeneam: comam alunt; et pediculos, quos
quaeque capit, vicissim mordet, atque ita abiecit. Hi
soli ex cunctis Afris hoc faciunt: iidemque soli vir-
gines, quum in eo sunt ut nubant, regi ostendunt;
quarum quaecumque illi placet, eam rex devirginat.
Pertinent hi Adyrmachidae ab Aegypto usque ad
portum cui nomen est *Plynus*. (169.) His contigui
sunt *Giligammae*, terram incolentes occidentem ver-
sus, usque ad Aphrodisiadem insulam. In huius re-
gionis medio ad oram sita est *Platea* insula, in quam
Cyreuaei duxerant coloniam; in continente vero est

5 καὶ ἐν τῇ ἡπείρῳ Μενελαῖος λιμὴν ἔστι, καὶ Ἀζιρίς,
τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἰκεῖν· καὶ τὸ σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ
τούτου. παρῆκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στό-
ματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλφιον. νόμοισι δὲ χρέωνται
οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροις. Γιλγαμμέων δὲ 170
ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Ἀσβύσται. οὗτοι τὸ ὑπὲρ
Κυρήνης οἰκέουσι, ἐπὶ θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσ-
βύσται· τὸ γὰρ παρὰ θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμον-
5 ται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ ἦμιστα, ἀλλὰ μάλιστα
Λιβύων εἰσί. νόμους δὲ τοὺς πλεῦνας μιμέσθαι ἐπι-
τηδεύουσι τοὺς Κυρηναίων. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται τὸ 171
πρὸς ἐσπέρης Αὐσχίσαι. οὗτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκέου-
σι, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Αὐ-
σχισίων δὲ κατὰ μέσῳ τῆς χώρας οἰκέουσι Κάβα-
5 λες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατὰ

Menelaius portus, et Aziris oppidum, quod habi-
tant Cyrenaei; unde incipit silphium, pertinet au-
tem silphium a Platea insula usque ad ostium Syrtis.
Instituti hi utuntur iisdem fere atque ii de quibus
ante dictum. (170.) Giligammarum, occidentem
versus, finitimi sunt Asbystae. Hi supra Cyrenen
habitant: nec ad mare pertinent; oram enim ma-
ritimam Cyrenaei incolunt. In regendis quadrigis
non postremi sunt, sed vel maxime inter Afros om-
nes eminent. Instituta autem pleraque aemulantur
Cyrenaeorum. (171.) Asbystis ab occidentem conter-
mini sunt Auschisae. Hi super Barcam habitant,
pertinentque ad mare circa Euesperides. In media
Auschisarum ditione habitant Cabales, exiguus po-
pulus, ad mare pertinentes prope Taucheira, oppi-

Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι
 172 χεῖνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχισίων δὲ
 τούτων τὸ πρὸς ἐσπέρας ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος
 εὖν πολλόν· οἱ τὸ θέρους καταλείποντες ἐπὶ τῇ θαλάσ-
 σῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουνσι εἰς Αὐγίλα χώρον, ὅπω-
 ριῦντες τοὺς Φοίνικας· οἱ δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφεές 5
 πεφύκασι, πάντες ἔοντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀττελέ-
 βους ἐπεὰν θηρεύσωσι, αὐγίαντες πρὸς τὸν ἥλιον, κα-
 ταλέουσι, καὶ ἔπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπάσσοντες, πίνου-
 σι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ἐπί-
 κοινον αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται· τρόπον παραπλησίω 10
 τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὰν σκίπωνα προστήσωνται,
 μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασαμῶνος ἀνδρὸς,
 νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων δι-
 εξελθεῖν τῶν διαιτυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ ὡς ἕκα-

dum ditionis Barcaecae. Iisdem institutis hi utuntur
 atque illi qui supra Cyrenen habitant. (172.) Aus-
 chisarum horum, versus occidentem, finitimi sunt
Nasamonες, numerosus populus; qui aestate, re-
 lictis ad mare pecoribus, ad locum cui *Augila* nomen,
 adscendunt, palmulas collecturi: nascuntur enim ibi
 frequentes palmae arbores, insigni magnitudine, et
 frugiferae omnes. Iidem locustas venantur, quas ad
 solem siccatas molunt, et deinde lacti inspersas una
 cum lacte bibunt. Uxores quidem quisque complu-
 res solet habere, sed promiscue cum quibuslibet
 coeunt: simili modo, atque Massagetae, scipione
 prius in terram defixo concumbunt. Quando primum
 uxorem ducit vir Nasamon, moris est ut prima nocte
 sponsa cum singulis deinceps convivis concumbat: et

- 15 στός οἱ μιχθῇ, δίδοι δῶρον τὸ ἂν ἔχῃ Φερόμενος ἐξ οἴκου. Ὀρκίοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῶδε. ὁμνύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι, τούτους, τῶν τύμβων ἀπτόμενοι. Μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων Φοιτέον·
- 20 τες τὰ σήματα, καὶ κατευξάμενοι ἐπικατακοιμούνται· τὸ δ' ἂν ἴδῃ ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χραῖται. Πίστισι δὲ τοιῶσδε χρέωνται. ἐκ τῆς χειρὸς δίδοι πίνειν, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει· ἣν δὲ μὴ ἔχῃσι ὕγρον μηδὲν, οἱ δὲ τῆς χαμάθεν σποδοῦ λαβόντες λείχουσι.
- Νασαμῶσι δὲ προσόμουροι εἰσι Ψύλλοι. οὗτοι ἐξα- 173 πολάλασι τρόπῳ τοιῶδε. ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἔλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξηύη· ἡ δὲ χάρη σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος, ἣν ἄνδρος. οἱ δὲ, βουλευσά-

quilibet, postquam coit, donum dat quod domo secum adtulit. Iurisiurandi et divinationis apud eos hi ritus sunt. Iurant per viros qui inter ipsos iustissimi et fortissimi dicuntur fuisse; per hos iurant, sepulcra eorum tangentes. Divinaturi, ad sepulcra accedunt maiorum, et peractis precibus ibidem indormiunt: quodcumque dein visum quisque per somnum vidit, eo utitur. Fidem sibi mutuo dant hoc modo: alter alteri ex sua manu praebebat bibendum, vicissimque ex alterius bibit manu: quod si liquoris nihil adest, pulverem humo sublatam lingunt.

(173.) Nasamonibus contermini sunt *Psylli*. Hi tali modo interierunt. Notus ventus exsiccaverat receptacula, quae habuerant, aquarum: est enim regio intra Syrtis omnis aquarum inops. Tum illi, re deliberata, communi consilio adversus notum expe-

- μενοι, κοινῷ λόγῳ ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον· (λέγω 5
 δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίθυες·) καὶ ἐπεὶ τε ἐγίνοντο ἐν
 τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχλωσέ σφεας. ἐξαπο-
 λομένων δὲ τουτέων, ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασαμώνες.
 174 Τουτέων δὲ κατύπερθε, πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώ-
 δεϊ οἰκέουσι Γαράμαντες· οἱ πάντα ἄνθρωπον Φεύ-
 γουσι, καὶ παντὸς ὁμιλίῃ καὶ οὔτε ὄπλον ἐκτίεται
 175 ἀρήϊον οὐδὲν, οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστιάται. Οὔτοι μὲν
 δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων· τὸ δὲ παρὰ τῇ
 θάλασσῃ ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρας Μάκαι· οἱ λό-
 φους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντες αὖξε-
 σθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείροντες ἐν χοροῖ· ἐς δὲ τὸν 5
 πόλεμον, στρουθῶν καταγαίων δορὰς φορέουσι προβλή-
 ματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κύνυς ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου
 καλυμμένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδόι. ὁ δὲ λό-

ditionem susceperunt: (refero autem haec, quae Li-
 hyes narrant:) et, postquam in arenas pervenerunt, co-
 ortus notus eos obruit. Quibus extinctis, regionem
 eorum Nasamones occuparunt. (174.) Supra hos, me-
 ridiem versus, in regione feris frequente, habitant
Garamantes; qui quemcumque hominem fugiunt,
 et cuiuscumque commercium: nec arma ulla ad belli
 usum hi habent, nec pugnare norunt. (175.) Hi
 igitur supra Nasamones habitant: iuxta mare vero,
 et ab occidente, finitimi eorundem *Macae* sunt.
 Hi in medio capillos crescere sinentes, hinc vero
 atque illinc in cute tondentes, cristas gerunt. In
 bellum proficiscentes, struthionum pelles pro scutis
 gestant. Per eorundem ditionem *Cinyps* fluvius, ex
 collē profluens cui nomen *Charitōn*, (id est, *Gra-*

Φος οὗτος ὁ Χαρίτων δασύς ἰδησί ἐστι, εἰούσης τῆς ἄλ-
 10 λης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θα-
 λάσσης δὲ εἰς αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοι εἰσι. Μακίων 176
 δὲ τούτων ἐχόμενοι Γίνδανές εἰσι. τῶν αἱ γυναῖκες
 περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορεῖ, κατὰ τοιόν-
 δε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα πε-
 5 ρισφύριον περιδέεται· ἢ δ' ἂν πλείστα ἔχη, αὕτη ἀρί-
 στη δέδοκται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖ-
 σα. Ἀκτὴν δὲ προέχουσαν εἰς τὸν πόντον τούτων τῶν 177
 Γινδάνων νέμονται ΛωτοΦάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μοῦ-
 νον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζῶουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρ-
 πός, ἐστὶ μέγας ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα δὲ,
 5 τοῦ Φόινικος τῷ καρπῷ προσέικελος. ποιεῦνται δὲ ἐκ τοῦ
 καρποῦ τούτου οἱ ΛωτοΦάγοι καὶ οἶνον.

tiarum collis) in mare provolvitur. Hic collis Cha-
 ritōn nemoribus frequens est, quum reliqua Libya,
 quam adhuc commemoravi, arboribus nuda sit. A
 mari ad illum stadia sunt ducenta. (176.) Macis
 his proximi sunt *Gindanes*: quorum mulieres fas-
 cias ex pellibus ad pedum malleolos gestant unaquae-
 que multas; idque hac de caussa fieri aiunt: ut cum
 quoque viro concubuit mulier, ita fasciam circum-
 ligat; et, quae plurimas gestat, ea praestantissima
 esse iudicatur, quippe a plurimis viris amata. (177.)
 Oram horum Gindanum, quae in mare prominet,
Lotophagi habitant; qui nullo alio cibo, nisi loti
 fructu, vitam sustentant. Est autem *loti fructus* mag-
 nitudine baccae lentisci, dulcedine vero similis fru-
 ctui palmae arboris. Parant vero *Lotophagi* etiam
 vinum ex eodem fructu.

- 178 Λωτοφάγων δὲ τὸ παρά θάλασσαν ἔχονται Μάχ-
 λυες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρωόμενοι, ἀτὰρ ἡ-
 σὸν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποτα-
 μὸν μέγαν, τῷ ὄνομα Τρίτων ἐστί. ἐκδιδόι δὲ αὐτός
 ἐς λίμνην μεγάλην Τριτανίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἐνι, 5
 τῇ ὄνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι
 179 Φασὶ λόγιον εἶναι κτίσαι. Ἔστι δὲ καὶ ὁδε λόγος λε-
 γόμενος· Ἰήσωνα, ἐπεὶ τέ οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλίῳ
 ἢ Ἀργῷ, ἐσθόμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἐκατόμβην, καὶ
 δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περιπλῶειν Πελοπόννησον,
 βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι· καὶ μιν, ὥς πλέον 5
 τα γενέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορρῇν,
 καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι
 γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτανί-
 δος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ Φανῆ-

(178.) Lotophagos, secundum mare, excipiunt *Machlyes*; qui et ipsi quidem loto utuntur, verumtamen minus quam praedicti. Pertinent hi ad flumen magnum, cui nomen *Triton*: infunditurque is fluvius in magnum lacum *Tritonidem*, in quo est insula cui nomen *Phla*. Hanc insulam, aiunt, Lacedaemonios ex oraculi effato colonis debuisse frequentare. (179.) Narratur vero etiam haec historia. *Iasonem*, postquam sub Pelio navem *Argo* construxisset, quum alia hecatombe, tunc et tripode aeneo in navem imposito, Peloponnesum esse circumvectum, Delphos profecturum; sed quum circa Maleam navigaret, vento borea abreptum et ad Libyam fuisse adpulsum; priusquam autem terram conspexisset, haesisse in brevibus Tritonidis lacus. Ibi tunc inopi consilii,

- 10 ναὶ Τρίτωνα, καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἑαυτῷ δοῦναι
τὸν τρίποδα· φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δέξιν, καὶ
ἀπήμονας ἀποστελέειν. πειβομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, οὐ-
τω δὴ τὸν τε διέκπλεον τῶν βραχέων δεικνύναι τὸν Τρί-
τωνα σφι, καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἱερῷ·
15 ἐπιθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσωνι ση-
μῆναντα τὸν πάντα λόγον, ὡς „ἐπεὰν τὸν τρίποδα κο-
μίσηται τῶν ἐγγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόν-
των, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα
λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶναι ἀνάγκην.“ ταῦτα
20 ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι τὸν
τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὐσεῖς. 180
οὗτοι δὲ, καὶ οἱ Μάχλυες, πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην
οἰκεῖν· τὸ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν

nescientique quo pacto educeret navem, adparuisse
aiunt *Tritonem*, iussisseque Iasonem, ut sibi daret
tripodem illum; dicentem, *se illis monstraturum
exitum, et incolumes emissurum*. Cui postquam
morem gessisset Iason, tum Tritonem illis tutum per
brevia exitum monstrasse, et tripodem in suo templo
deposuisse; ex eodem vero tripode oraculo edito rem
omnem Iasoni eiusque sociis praedixisse; nempe, *si
quis ex Argonautarum posteris tripodem illum ab-
stulisset, tunc inevitabili necessitate centum urbes
Graecas circa Tritonidem lacum esse condendas*.
Quae ubi cognovissent Libyes hanc regionem incolen-
tes, tripodem illos occultasse. (180.) Machlyum ho-
rum finitimi sunt *Ausenses*; qui pariter atque illi
Tritonidem lacum adcolunt, sed interfluente Tritone
ab illis dirimuntur. Et Machlyes quidem in postica ca-

Μάχλυνς τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐ-
 σῆς, τὰ ἔμπροσθε. Ὅρτῃ δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρ- 5
 θέναι αὐτῶν δίχρα διαστᾶσαι, μάχονται πρὸς ἀλλή-
 λας λίθοισι τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐθιγενεῖ θεῷ λέγου-
 σαι τὰ πάτρια ἀποτελεῖν, τὴν Ἀθηναίην καλέομεν. τὰς
 δὲ ἀποθησκούσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τραυμάτων, ψευ-
 δοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνέῃναι αὐτὰς μάχε- 10
 σθαι, τὰδε ποιεῦσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστείου-
 σαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κυνῇ τε Κορινθίῃ καὶ πανο-
 πλῇ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσαντες, πε-
 ριάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὅτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσ-
 μεον τὰς παρθένους, πρὶν ἢ σφι Ἑλλήνας παροικισθῇ- 15
 ναι, οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι
 κοσμέσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπί-
 δα καὶ τὸ κράνος Φημὶ ἀπῆχθαι ἐς τοὺς Ἑλλήνας.

pitis parte comam alunt; Ausenses vero in anteriore.
 Annuo *Minervae festo* virgines horum duabus a par-
 tibus stantes pugnant invicem lapidibus atque fusti-
 bus, dicentes, *indigenae deae* (quam *Minervam* nos
 vocamus) *se patrio ritu officium praestare*. Si quae
 virgines ex vulneribus moriuntur, has falso nomina-
 tas virgines dicunt. Priusquam vero illas ad pugnan-
 dum committant, hoc faciunt. Pulcerrimam virgi-
 num publice exornant galea Corinthia reliquaque
 armatura Graecanica, et currui impositam circa la-
 cum circumvehunt. Quonam vero cultu virgines or-
 naverint priusquam Graeci in eorum vicinia habita-
 runt, non habeo dicere: videntur mihi autem Aegypti-
 iis armis eas instruxisse. Nam ab Aegypto et scutum

Τὴν δὲ Ἀθηναίην Φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ
 20 τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πα-
 τρι, δοῦναι ἑαυτὴν τῷ Διὶ· τὸν δὲ Δία ἑωυτοῦ μιν
 ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. Μίξιν δὲ
 ἐπῖκοινον τῶν γυναικῶν ποιεῖνται, οὔτε συνοικέοντες, κτη-
 νηδὸν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρὸν
 25 γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τὸ αὐτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός,
 καὶ τῷ ἂν οἴκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς
 νομίζεται.

Οὔτοι μὲν οἱ παραβαλάσσιοι τῶν Νομάδων Λιβύων 181
 εἰδέαται. Ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαίαν ἡ Θηριώδης
 ἐστὶ Λιβύη· ὑπὲρ δὲ τῆς Θηριώδεος, ὁ Φρύη ψάμμης κα-
 τήκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ
 5 Ἡρακλείας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὁ Φρύη ταύτῃ μάλιστα

et galeam autumo ad Graecos pervenisse. *Minervam*
 autem perhibent esse Neptuni filiam et Tritonidis
 paludis: dedit se ipsam Iovi, quum nescio
 quid haberet quod de patre conquereretur: Iovem-
 que eam pro filia adoptasse. Haec quidem ita nar-
 rant. Caeterum promiscue cum mulieribus pecu-
 dum more coeunt, non unà habitantes. Tertio quo-
 que mense conveniunt viri: quo in conventu, post-
 quam adultus est puer quem mulier peperit, cui viro
 similis reperitur puer, is eius pater esse censetur.

(181.) Quos adhuc recensui, hi sunt *Nomades Li-
 byes*, mare adcolentes. Supra hos vero, mediterranea
 versus, *fera* (feris frequens) *Libya* est. Tum
 supra hanc supercilium est arenosum, a Thebis Aegyp-
 tiis usque versus Herculeas pertinens columnas.
 In eo supercilio per decem fere dierum iter sunt in

διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, αἰλὸς ἐστὶ τρύφεια κατὰ χόν-
 δρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι· καὶ ἐν κορυφῇσι ἐκάστου
 τοῦ κολωνοῦ ἀνακητίζει ἐκ μέσου τοῦ αἰλὸς ὕδωρ ψυ-
 χρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐσχα-
 ται πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος. Πρώτοι 10
 μὲν, ἀπὸ Θηβέων διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, Ἀμμώνιοι,
 ἔχοντες τὸ ἱὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαϊκῆς Διὸς· καὶ γὰρ τὸ
 ἐν Θηβῇσι, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται μοι, κροσσόσωπον
 τοῦ Διὸς τῶγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι
 ὕδωρ κρηναῖον εἶν· τὸ τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, 15
 αἰγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον· μεσαμβρίῃ τέ ἐστι,
 καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν· τηνικαῦτα δὲ ἄρδουσι
 τοὺς κήπους· ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ
 ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεται τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται
 χλιαρὸν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θειρμόν ἐς μέσας 20

collibus *frusta salis*, ingentibus grumis; et in cuius-
 libet collis vertice e medio sale exsilit aqua frigida
 ac dulcis: circaque illas aquas habitant extremi ho-
 mines versus *desertam Libyam*, ultra *ferinam*. Et
 primi quidem, a Thebis decem dierum itinere di-
 stantes, habitant *Ammoni*, qui templum Iovis ha-
 bent, a Thebano templo derivatum: nam etiam The-
 bis, ut ante dictum est, arietina facie est Iovis simula-
 crum. Est autem ibi alia etiam aqua fontana: quae
 mane tepida est; versus meridiem autem frigidior,
 ipso vero medio die admodum fit frigida, quo tempore
 hortos illi irrigant: tum inclinante die minuitur pau-
 latim frigus usque ad solem occidentem, ubi rursus
 tepida fit aqua: dein paulatim calescit, donec media
 nox adest; tunc vero fervens exaestuat: post mediam

νύκτας πηλάζει· τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολαδὴν· παρή-
χονται τε μέσαι νύκτες, καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ.
ἐπὶ κλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλεῖται Ἡλίου. Μετὰ 182
δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὀφρύης τῆς ψάμμου, δι' αἰ-
λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνός τε αἰλός ἐστι ὁμοῖος
τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰ-
5 κέουσιν· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ ὄνομα Αὐγίλα ἐστὶ. ἐς
τοῦτον τὸν χώρον οἱ Νασαμῶνες ὁπωριεῦντες τοὺς Φοί-
νικας Φοιτεύουσι. Ἀπὸ δὲ Αὐγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων 183
αἰλέων ὁδοῦ, ἕτερος αἰλός κολωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ
Φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, κατὰ πρὸς καὶ ἐν τοῖσι ἐτί-
ροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ, τοῖσι ὄνομα Γα-
5 ράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἱ ἐπὶ τὸν αἶλα
γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπείρουσι. συντομώτατον δ' ἐστὶ
ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐ-
τοὺς ὁδός ἐστι. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνον-

noctem rursus refrigescit usque ad auroram. Nomen fontis est *Solis fons*. (182.) Post Ammonios in eodem arenoso supercilio, post decem iterum dierum iter, *tumulus salis* est, similis Ammonio, item aqua; ibique rursus homines habitant: nomen loci *Augila* est. Hic est locus, quo proficisci consueverunt Nasamones, palmulas collecturi. (183.) Ab Augilis, rursus post decem dierum iter, alius est *salis tumulus*, et aqua, et *frequentes palmae arbores* frugiferae, quemadmodum et in caeteris tumulis. Ibi habitant homines, quibus nomen *Garamantes*, magnus admodum populus: qui humum in salem ingerunt, atque ita sementem faciunt. Brevissima ab his via ad Lotophagos, iter est triginta dierum. In horum

ται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσὶ· τὰ κέρα ἔχουσι κε- 10
κυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέον-
τες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἰοί τέ εἰσι,
προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν
διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρ-
μα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. Οἱ Γαράμαντες δὲ 15
οὔτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τε-
θρίπποισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχι-
στοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς πέρι λόγους
ἀποφερομένους ἀκούομεν. σιτέονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται
ὄφεις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν. γλῶσ- 20
σαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίῃν νενομίκασι, ἀλλὰ τε-
τρίγασι, κατὰ περ αἱ νυκτερίδες.

184 Ἀπὸ δὲ Γαράμαντων δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ,

terra nascuntur etiam boves qui *opisthonomi* (*retro pascentes*) vocantur. Sunt autem *opisthonomi* hanc ob causam, quod cornua habent antrorsum curvata; qua de causa retro gradientes pascuntur: nam antrorsum progredientes pasci non possunt, quoniam, priusquam progredi possint, cornua in terram impinguntur. Caeterum ab aliis bobus nil differunt, nisi hoc ipso, et corii crassitie duritieque. Iidem *Garamantes* quadrigis venantur *Troglodytas Aethiopus*. Sunt enim hi *Troglodytae Aethiopes* pedibus perniciosissimi omnium hominum, de quibus fando audivimus. Vescuntur autem *Troglodytae* serpentibus atque lacertis, et id genus reptilibus: sermone vero utuntur nulli alii simili; sed strident veluti noctuae.

(184.) Post *Garamantes*, interiecto iterum dierum

ἄλλος αἰλὸς τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ· καὶ ἄνθρωποι περὶ
αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὐνομά ἐστι Ἀτάραντες· οἱ
ἀνώνυμοί εἰσι μούνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴμεν. αἰέσι
5 μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὐνομα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ
αὐτέων οὐνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλ-
λονται καταρέωνται, καὶ πρὸς τούτοις πάντα τὰ αἰσχροῦ
λοιδορεῖνται, ὅτι σφέας καίαν ἐπιτρίβει, αὐτοὺς τε τοὺς
ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώραν αὐτέων. Μετὰ δὲ, δι' αἰ-
10 λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος κολωνὸς αἰλὸς, καὶ
ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ
αἰλὸς τούτου οὖρος, τῷ οὐνομά ἐστι Ἀτλας· ἐστι δὲ
στεινὸν καὶ κυκλωτερές πάντη· ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέ-
γεται, ὥς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδίσθαι·
15 οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφια, οὔτε θίρεος,
οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ

decem itinere, alius est salis tumulus, et aqua: quo
loco homines habitant, qui *Atarantes* vocantur.
Hi soli omnium, quos novimus, *innominati* sunt:
nam cuncti quidem in universum *Atarantes* nomi-
nantur, unicuique autem per se nullum nomen imposi-
tum est. Idem solem capitibus ipsorum imminentem
exsecrantur, et foedis quibusque conviciis incessunt,
eo quod et ipsos homines et ipsorum terram exurat.
Deinde, post aliorum decem dierum iter, est alius *sa-
lis tumulus*, et aqua, et circum habitantes homines:
cui tumulo proximus est mons, cui nomen *Atlas*;
angustus, et circumcirca rotundus; idem ea esse alti-
tudine perhibetur, ut vertices eius conspici non pos-
sint; numquam enim nubibus vacare, nec aestate,
nec hyeme. Hunc montem *coeli fulcrum* esse aiunt
indigenae. Ab hoc monte homines isti nomen inve-

376 HERODOTI HISTOR. IV.

ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὐρεὸς οἱ ἄνθρωποι οὗτοι
ἐπώνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέ-
γονται δὲ οὔτε ἑμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια
185 ὄραϊν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ
οὐνόματα τῶν ἐν τῇ Ὀφρύῃ κατοικημένων καταλέξαι·
τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δ' ὧν ἡ Ὀφρύη μέχρι
Ἡρακλείων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τούτων· ἐστὶ δὲ αἰὼς
τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, καὶ ἄν- 5
θρωποι οἰκέοντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοις πᾶσι ἐκ τῶν
αἰλίων χόνδρων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λι-
βύης ἀνομβρά ἐστι· οὐ γὰρ ἂν ἡδυέατο μένειν οἱ τοῖχοι
έόντες αἰλινοί, εἰ ὕε. ὁ δὲ αἰὼς αὐτοῖς καὶ λευκὸς καὶ
πορφύρεος τὸ εἶδος ὀρύσσεται. Ὑπὲρ δὲ τῆς Ὀφρύης ταύ- 10-
της, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἐρῆ-
μος καὶ ἄνυδρος καὶ ἄβηρος καὶ ἀνομβρὸς καὶ ἄζυλός
ἐστὶ ἡ χώρα· καὶ ἰκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν.

nere: *Atlantes* enim vocantur. Dicuntur autem hi
nec animatum quidquam comedere, nec insomnia vi-
dere. (185.) Ad hunc igitur usque Atlantem nomina
edere possum populorum, supercilium illud habitan-
tium: ulterius vero non possum. Porrigitur autem
idem supercilium usque ad Herculeas columnas, atque
etiam extra eas. Suntque in illo ex denorum dierum
itineris intervallo salis fodinae, et homines ibi habi-
tantes, quorum omnium domus ex salis grumis sunt
exstructae: nam iste iam Libyae tractus pluviâ caret;
nec vero durare muri aedium possent, si plueret. Effo-
ditur autem ibi sal et albus colore, et purpureus. Ultra
istud vero supercilium, versus meridiem et mediter-
ranea Libyae, deserta est terra, et aquis, feris, pluviâ,
lignis vacua, omnique humore prorsus destituta.

Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύ- 186
πτου νομάδες εἰσὶ, κροφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται, Λί-
βυες· καὶ θηλέων τε βοῶν οὐ τι γεύομενοι, διότι περ
οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν θη-
5 λέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιεῦσι πατέεσθαι,
διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ νηστείας αὐτῇ καὶ
ὀρτάς ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ
ὤν πρὸς τῇσι βουσί γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει.
Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρας τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομά- 187
δες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι,
οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες, οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες
ἐῶθασι ποιεῖν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν
1 πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἶπαι· ποιεῦσι δὲ αὐ-
τῶν συχοὶ τοιάδε· τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπεὶ
τετραέτια γένηται, οἷσπῃ προβάτων καίουσιν τὰς ἐν τῇ-

(186.) Itaque inde ab Aegypto usque ad Tritoni-
dem quidem lacum sunt *Nomades Libyes*, carni-
esu et lactis potu viventes. Vaccarum vero carnem
hi non gustant, eandem ob causam propter quam
nec Aegyptii: nec vero porcos alunt. Vaccarum carne
vesci Cyrenaeorum etiam mulieres nefas ducunt pro-
pter Aegyptiam Isin, cuius in honorem etiam ieiu-
nia agunt et festos dies celebrant: Barcaeorum vero
mulieres non modo vaccas, sed ne porcos quidem
gustant. Et haec quidem ita se habent. (187.) Qui
vero ab occidente Tritonidis lacus habitant Libyes,
hi nec eisdem utuntur institutis, nec pueris id faciunt
quod *Nomades* facere consuerunt. Nomades enim
Libyae, haud satis scio an omnes, multi certe eorum
hoc faciunt: quando pueri eorum quartum annum

σι κορυφῇσι Φλίβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν
 τοῖσι κροτάφοις τοῦδε εἶναι, ὥς μὴ σφιας ἐς τὸν
 πάντα χρόνον καταρρίον Φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δη- 10
 λῆται. καὶ διὰ τοῦτό σφιας λέγουσι εἶναι ὑγιηροτά-
 τους. εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθείας οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάν-
 των ὑγιηρότατοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο,
 οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι, ὑγιηρότατοι δ' ὦν εἰσὶ. ἣν δὲ
 καίουσιν τὰ παῖδιά σπασμός ἐπγνῆται, ἐξεύρηται σφι 15
 ἄκος· τράγου οὖρον σπείσαντες ρύνονται σφια. λέγω δὲ
 188 τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ
 αἰδοί. ἐπεὶ αὐτὸς ὠτὸς ἀπάρξωνται τοῦ κτήνους, ριπτεύου-
 σι ὑπὲρ τὸν ὅμον· τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι
 τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μού-
 νοις. ταῦτοις μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ 5

compleverunt, tunc illis *venas* in vertice capitis lanā
 ovium succida *urunt*, nonnulli etiam *venas* tempore
 umquam ex pituita laborent e capite defluente:
 et hanc ob causam aiunt optima se frui valetudine.
 Re vera enim Libyes prae omnibus hominibus, quos
 novimus, firmissima utuntur valetudine; an hac ipsa
 de causa, equidem pro certo haud dixerim: sunt
 autem utique firmissima valetudine. Quod si pueros,
 dum inurantur, convulsio corripit, inventa est ab
 eis medicina: *inspersa* hirci urinā eis medentur. Re-
 fero autem quae ab ipsis Afris narrantur. (188.)
Sacrificiorum ritus apud Nomades hi sunt. Ab aure
 pecudis auspicantur, quam praecisam supra domum
 proiciunt: hoc facto, cervicem victimae retro ver-
 tunt. Non autem immolant nisi *Soli* et *Lunae*. His

περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μά-
 λιστα, μετὰ δὲ, τῷ Τρίτωνι καὶ τῷ Ποσειδέωνι. Τὴν 189
 δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς
 Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποίσαντο οἱ Ἕλληνες.
 πλὴν γὰρ ἢ ὅτι σκυτὴν ἢ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ,
 5 καὶ οἱ Θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι οὐκ ὄφεις
 εἰσι, ἀλλὰ ἰμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτό
 ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ τὸ οὐνομα κατηγορεῖ, ὅτι ἐκ
 Λιβύης ἤκει ἡ στολή τῶν Παλλαδίῳ· αἰγέας γὰρ
 περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα Θυσανωτὰς αἱ
 10 Λίβυσσαι, κεχορμέναις ἐρευθεδάνω· ἐκ δὲ τῶν αἰγέων
 τούτων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. Δοκέει δ'
 ἐμοί γε καὶ ἡ ὀλολυγὴ ἐν ἱροῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέ-
 σθαι· κάστα γὰρ ταύτῃ χρέωνται αἱ Λίβυσσαι, καὶ

Libyes cuncti sacra faciunt: sed, qui circa Tritoni-
 dem lacum sedes habent, hi *Minervae* maxime, et
 post hanc *Tritoni* et *Neptuno* sacrificant. (189.)
 Vestem vero et *aegides*, quibus instruuntur *Minervae*
 imagines, a Libyssis adoptarunt Graeci: praeterquam
 enim quod pellicea est Libyssarum vestis, et quod
 fimbriae, ex illarum *aegidibus* (thoracibus caprinis)
 pendentes, non serpentes sunt, sed ex loris factae,
 reliqua omnia eodem modo instructa sunt. Atque
 etiam nomen declarat, ex Libya venisse cultum quo
 instruuntur Palladia. Quippe Libyssae mulieres vesti
 suae circumiiciunt nudas *aegaeas* (thoraces ex pelle
 caprina) fimbriatas, rubia tinctas: ex his vero *aegaeis*
 Graeci *aegidas* denominarunt. Videturque mihi etiam
ululatus in sacris hic primum exstitisse: utuntur
 hoc enim maxime mulieres Libycae, et belle utuntur.

χρίονται καλῶς. Καὶ τέσσαρας ἵππους συζευγνύναι
 190 παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι
 δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες κατὰπερ οἱ Ἕλληνες,
 πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι· φυ-
 λάσσοντες, ἐπεὰν ἀπὴν τὴν ψυχὴν, ὅπως μιν κατίσου-
 σι, μηδὲ ὑπτιος ἀποθανέεται. Οἰκήματα δὲ σύμπη 5
 κτα ἐξ ἀνδρείων ἐπερμένων περὶ σχοίνους ἐστὶ, καὶ
 ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοις οὗτοι χρίονται.
 191 Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρην τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐ-
 σέων ἔχονται ἀροτῆρες ἥδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζον-
 τες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὖνομα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ
 ἐπὶ δεξιὰ τῶν κεφαλῶν κομόωσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ
 κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα χρίονται μίλτω. Φασὶ δὲ οὗτοι 5
 εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. Ἡ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ
 λοιπὴ τῆς Λιβύης ἢ πρὸς ἐσπέρην, πολλῶν θηριωδεστέ-

Etiam quadriungos equos iungere ab Afris didice-
 runt *Graeci*. (190.) Mortuos sepeliunt Nomades
 eodem modo atque *Graeci*, exceptis Nasamonibus.
 Hi enim *sedentes sepeliunt*: eoque curant, ut aeger,
 quum in eo est ut animam efflet, sedeat, nec supi-
 nus moriatur. *Domus* illorum ex asphodelorum cau-
 libus compactae sunt, intertextis iuncis; suntque por-
 tatiles. Haec istorum sunt instituta.

(191.) Ab occasu Tritonis fluvii Ausensibus iam
 finitimi sunt *agricolae Libyes*, et stabilibus domibus
 utentes; quorum nomen est *Maxyes*. Hi in dex-
 tra capitis parte comam alunt, sinistram tondent:
 corpus vero minio tingunt: aiuntque se hi ex Troia-
 nis viris esse oriundos. Regio haec autem, et reliqua

ρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἡ μὲν
 γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμου-
 10 σι, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ ψαμμάδης, μέχρι τοῦ Τρί-
 τωνος ποταμοῦ· ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρας, ἡ
 τῶν ἀροτήρων, ὄρεινὴ τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώ-
 δης. καὶ γὰρ οἱ ὄφεις οἱ ὑπερομαγάβεις, καὶ οἱ λέοντες
 κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι,
 15 καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρα ἔχοντες· καὶ οἱ κυ-
 νοκέφαλοι, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς
 ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὡς δὴ λέγονταί γε ὑπὸ Λιβύων,
 καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα
 πλήθει πολλὰ θηρία ἀκατάψευστα. Κατὰ τοὺς Νο- 192
 μάδας δὲ ἐστὶ τουτίων οὐδὲν, ἀλλ' ἄλλα τοιάδε· πυ-
 γαργοί, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι, οὐκ
 οἱ τὰ κέρα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· οὐ γὰρ δὴ

pars Libyae occidentem spectans, multo frequentior
 est feris sylvisque quam Nomadum regio. Nam orien-
 talis Libyae tractus, quem Nomades incolunt, humi-
 lis est et arenosus, usque ad Tritonem fluvium: qui
 vero hinc ad occidentem vergit, qui agriculturalum est, is
 montanus admodum, et nemorosus, et feris bestiis fre-
 quens. Sunt enim ibi immani magnitudine serpentes,
 sunt ibidem leones, et elephanti, et ursi, et aspides,
 et asini cornuti: sunt item cynocephali, et acephali
 oculos in pectore habentes, ut quidem Libyes per-
 hibent, et feri viri, foeminaeque ferae; denique mag-
 nus numerus aliarum bestiarum, quae non sunt fa-
 bulosae. (192.) In Nomadum vero regione nihil
 horum, sed alia bestiarum genera haecce: pygargi,
 [de genere antiloparum.] dorcades, bubali, asini,

πίνουσι· καὶ ὄρυες, τῶν τὰ κέρα τοῖσι Φοίνιξι οἱ πῆ- 5
 χεις ποιεῦνται· μέγας δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βοῦν
 ἐστὶ· καὶ βασάρια, καὶ ὕαι, καὶ ὕστριχες, καὶ
 κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες,
 καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τριπῆχες χερσαῖοι,
 τῇσι σαύρησι ἐμδερίστατοι· καὶ στρουθοὶ κατάγαιοι, 10
 καὶ ὄφεις μικροὶ, κέρας ἐν ἑκάστος ἔχοντες. ταῦτά
 τε δὴ αὐτοῖσι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄπερ τῇ ἄλλῃ, πλὴν
 ἐλάφου τε καὶ υἱὸς ἀγρίου· ἐλάφος δὲ καὶ ὅς ἀγρίου
 ἐν Λιβύῃ πάνπαν οὐκ ἐστὶ. μυῶν δὲ γένηα τριξὰ αὐ-
 τόθι ἐστὶ· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέριες· 15
 τὸ δὲ οὐνομα τοῦτό ἐστι μὲν Λιβυκόν, δύναται δὲ κα-
 τὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί· οἱ δὲ, ἐχίνες. εἰσὶ δὲ
 καὶ γαλαῖ ἐν τῷ σιλφίῳ γινέμεναι, τῇσι Ταρτησσίησι
 ὁμοιόταται. Τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἢ τῶν Νομάδων

non cornuti illi, sed alii impoti, nempe qui non bi-
 bunt: tum oryes, quorum ex cornibus conficiuntur
 Punicarum cithararum brachia; bovis fere magnitu-
 dine bestia; sunt item bassaria, [de vulpium genere,]
 hyaenae, hystrices, feri aricles, dictyes, thoës, pan-
 theres, boryes, crocodili terrestres tricubitales, la-
 certis simillimi, struthiones, serpentes pusilli singu-
 lis cornibus instructi. Et hae ibi bestiae sunt, et aliae
 quae item alibi, cervo et apro exceptis: cervus enim
 et aper in Africa omnino nullus reperitur. Sunt au-
 tem ibidem murium tria genera; unum earum quae
bipedes vocantur: aliae *zegeries*, Libyco nomine
 quod Graeca lingua *colles* significat: tertium genus,
echinees. Sunt etiam mustelae, quae in silphio na-
 scuntur, Tartessiis simillimae. Tot bestiarum genera

20 Λιβύων γῇ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστοροῦντες ἐπὶ μακρότατον οἳοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι.

Μαξύων δὲ Λιβύαν Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ 193
 γυναῖκες ἠνιοχεῦσι τὰ ἄρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τοῦ 194
 των δὲ Γύζαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν
 μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῷ δ' ἔτι πλέον λέγε-
 ται δημιουργοὺς ἀνδρας ποιέειν. μιλοῦνται δ' ὦν πάν-
 5 τες οὗτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσι· οἱ δὲ σφι ἄφθονοι ὅσοι
 ἐν τοῖσι οὖρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι 195
 Καρχηδόνιοι κέεσθαι νῆσον τῇ οὐνομα εἶναι Κύραυνιν·
 μῆκος μὲν διηκοσίῳν σταδίων, πλάτος δὲ, στενὴν, δια-
 βατὸν ἐκ τῆς ἡπείρου· ἐλαίῳν τε μεστὴν καὶ ἀμπέλων.
 5 Λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἰ παρθένου τῶν ἐπι-
 χωρίων, πτεροῖσι ὀρνέων κεχρήμενοισι πίσση, ἐκ τῆς
 ἰλῦος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. Ταῦτα εἰ μὲν ἐστὶ

habet haec Nomadum Libycorum regio, quoad nos longissime percunctando comperire potuimus.

(193.) Maxyum Afrorum finitimi *Zaueces* sunt: quibus mulieres plaustra aurigantur, in bellum proficiscentibus. (194.) His contigui sunt *Gyzantes*: apud quos plurimum mellis parant apes: multo vero maior copia paratur hominum artificio. Hi omnes minio pinguntur; vescunturque simiis, quarum incredibilis copia in eorum montibus nascitur. (195.) Prope horum regionem, aiunt *Carthaginienses*, insulam esse, cui nomen Ceraunis, ducentorum stadiorum longitudine, latitudine arctam, in quam transiri e continenti possit: esse autem eam oleis et vitibus refertam. Esse in eadem lacum, e quo virgines indigenae pennis volucrum pice illitis ramenta auri ex

ἀληθείας, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' αὖ
 πᾶν ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσ-
 σαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὤρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖ- 10
 νες αἱ λίμναι αὐτοῖσι, ἡ δὲ ὧν μεγίστη αὐτέων ἐβδο-
 μήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ διόργυιός ἐστι· ἐς ταύ-
 την κοντὸν κατιεῖσι, ἐπ' ἅκρῳ μυρσίνην προσδήσαντες,
 καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν
 ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα τῆς Πιερικῆς πίσσης 15
 ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς
 λίμνης· ἐπεὶ δὲ ἀθροίσωσι συγχὴν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμ-
 φορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὅτι δ' αὖ ἐσπίσῃ
 ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰόν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσ- 20
 σῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης.
 οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβυῇ καίμα-
 196 νης οἰκότες ἐστὶ ἀληθῆ. Λέγουσι δὲ καὶ ταῦτα Καρ-

limo referant. Hoc quidem an vere ita sit nescio:
 scribo autem quae narrantur. Fuerit autem omnino
 verum; quandoquidem etiam Zacynthi e lacu et ex
 aqua colligi picem ipse vidi. Sunt ibi lacus quidem
 plures, quorum maximus est septuaginta pedum qua-
 quaversum, duodecim pedum altitudine: in hunc
 demittunt contum, cuius in extremo myrtus alligata
 est; hac myrto educunt picem, quae odorem habet
 asphalti, caeterum Pieriae praestat pici. Hanc in-
 fundunt in scrobem prope lacum effossam: et post-
 quam probabilem picis copiam collegerunt, ex fovea
 illam in amphoras infundunt. Quidquid in lacum
 incidit, id terram subit, et in mari rursus com-
 pareret; abest autem mare a lacu quatuor stadia. Ita
 igitur etiam, quae de insula illa narrantur ad Afri-

χηδόνιοι· εἶναι τῆς Λιβύης χώρην τε καὶ ἀνθρώπους
 ἔξω Ἡρακληῖων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἑπεῶν
 ἀπικῶνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπε-
 5 ξῆς παρὰ τὴν κυματωγὴν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα, τύ-
 Φειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδομένους τὸν καπνόν,
 ἰέναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων
 χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρεῖν πρόσω ἀπὸ τῶν φορ-
 τίων. τοὺς δὲ Καρχηδόνιους ἐκβάντας, σκέπτεσθαι καὶ
 10 ἦν μὲν φαίνεται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀπε-
 λόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἦν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβάντες
 ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλ-
 λον πρὸς ᾧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικεῖν
 δὲ οὐδέτερος· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἀπτεσθαι
 15 πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ ἀξίῃ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκεί-

cam sita, non dissimilia vero sunt. (196.) Narrant
 iidem *Carthaginienses* haecce: esse locum Libyae
 extra *Herculeas columnas*, hominesque ibi habitan-
 tes, quos quando ipsi mercandi caussa adeant, ex-
 positae e navi merces in ipso maris litore a se ordi-
 ne disponi: tunc se, conscensis rursus navibus, ex-
 citare fumum. Indigenas, conspecto fumo, accedere
 ad mare, et deposito pro mercibus auro rursus pro-
 cul a litore discedere. Tum *Carthaginienses*, navibus
 egressos, rem inspicere: et, quod si aequivalentem
 mercibus auri copiam repererint, ablato auro abire;
 sin minus, redire iidem in naves, ibique residere.
 Tum denuo accedentes illos, aliud aurum ad prius
 adiicere, donec ipsis ut satis habeant persuaserint.
 Nec vero alteros alteris facere iniuriam: nam nec
 sese aurum tangere priusquam sibi pretium aequiva-

ρους τῶν Φορτίων ἀπίεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον
λάβωσι.

- 197 Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι
καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὔτε τι
νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. Τόσον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν
περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνη νέμεται αὐ-
τήν, καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν 5
δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὐ. Λίβυες μὲν
καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέω, οἱ
δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκόντες· Φοίνικες δὲ
198 καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν
εἶναι τις ἢ Λιβύῃ σπουδαίῃ, ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ
παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐ-
τὸ ὄνυμα ἢ γῇ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίῃ τῇ

lens mercibus fuerit visum; nec illos mercibus prius
imponere manus quam ipsi accepissent aurum.

(197.) Hi sunt *Africae* populi, quos potui comme-
morare: et horum quidem plerique Medorum regem
neque nunc curant, neque tunc ullam eius habue-
runt rationem. Hoc vero solum adhuc de hac terra
dicendum habeo, *quatuor nationes* illam incolere,
nec plures, quoad nos novimus: quarum duae indi-
genae sunt; duae vero non sunt. *Libyes* et *Aethio-
pes*, indigenae; illi ad septentrionem, hi ad meri-
diem habitantes. *Phoenices* vero et *Graeci*, adve-
nae sunt. (198.) Videtur mihi autem bonitate soli
neutiquam praestare Libya, ut cum Asia aut cum
Europa possit conferri; excepta sola *Cinype*; nam
idem regioni nomen est atque fluvio. Haec vero re-
gio fructuum cerealium proventu par est optimae

5 ἀρίστη γεῶν Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· οὐδὲ οἶκε οὐδὲν
 τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε γὰρ ἐστί, καὶ ἔπυ-
 δρος πίδαξι· καὶ οὔτε αὐχμοῦ Φροτίζουσα οὐδὲν, οὔτε
 ὄμβρον πλέω πιούσα, δεδήληται· ἕεται γὰρ δὴ ταῦτα
 τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ ταῦτ' ἀμέτρα
 10 τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίστανται. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐε-
 σπερίται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστά γὰρ, ἐπεὶ αὐτὴ
 ἑωυτῆς ἀρίστα ἐνείκη, ἐκφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, ἐπὶ
 τριηκόσια. ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρα, εἰῶσα ὑψη- 199
 λοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ Νομάδες νέμονται,
 τρεῖς ὥρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας θώματος. πρῶτα μὲν γὰρ
 τὰ παραβαλάσσια τῶν καρπῶν ὄργα ἀμᾶσθαι τε καὶ
 5 τρυγᾶσθαι· τούτων δὲ δὴ συγκεκομισμένων, τῶν ὑπερ-
 θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὄργα συγκομίζεσθαι, τὰ
 βουνούς καλέουσι· συγκεκομίσταί τε οὗτος ὁ μέσος καρ-

terrarium omnium; et reliquae Libyae prorsus dissimilis. Habet enim nigrum solum; frequentibus rigatur fontibus: et nec siccitatem timet, nec a nimii imbribus inundata laeditur; pluit enim in hac Libyae parte. Proventum frumenti eadem ratio est, atque in Babylonica terra. Est vero etiam bona terra quam *Euesperitae* colunt; nam, quando ubertate praestat messis, fert terra horum centuplum; sed *Cinyps* trecentuplum. (199.) *Cyrenaica* regio, quae altissima est huius tractus Libyae, quem Nomades tenent, tres in se tempestates continet, miratu dignas. Primum maritimus tractus fructibus turget, et ad messem vindemiamque maturus est. His collectis fructibus, medius tractus, supra maritimum porrectus, quem *colles* vocant, maturescit. Denique comporta-

πός, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπερτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὀργᾶ. ὥστε ἐκπέποταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπός, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαράγινεται. οὐ- 10
τω ἐπ' ὀκτῶ μῆνας Κυρηναίους ὁπώρα ἐπέχει. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

200 Οἱ ΔΕ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι, ἐκεί τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρυάνδεω ἀπίκато ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκ-
διδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ Φόνου τοῦ Ἀρκεσίλειω τῶν δὲ
πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λά- 5
γους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆνας
ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα ἐς
τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιούμενοι. τὰ μὲν
νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε ἐπιχαλκῶ ἀσπίδι,
ὥδε ἐπιφρασθεὶς περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τεύχους, 10

tis ex hoc medio tractu fructibus, turgescunt etiam
et ad maturitatem pervenerunt illi, qui in altissimo
terrae tractu nascuntur. Ita quando epotus comestus-
que est primus fructus, tunc opportune adest extre-
mus: adeoque per octo menses collectio fructuum
Cyrenaeos occupat. Sed haec quidem hactenus.

(200.) PERSAE ab Aryande ex Aegypto auxilio
missi *Pheretimae*, postquam *Barcam* venire, obsi-
dione cinxerunt urbem, postulantes ut traderentur
caedis *Arcesilai* auctores. Sed conditionem non ac-
cepere oppidani, quippe quorum universa multitudo
particeps erat culpa. Itaque oppugnarunt *Barcam*
Persae novem continuos menses, et cuniculos agen-
tes quibus in urbem intrarent, et validas in murum
impressiones facientes. Sed cuniculos indagavit repe-

προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὲ ἄλ-
λα ἔσκε κωφὰ πρὸς ἃ προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυς-
σόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες
δ' ἂν ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεω-
15 ρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὲ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσ-
βολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολ- 201
λῶν τριβομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν,
καὶ οὐκ ἦσσαν τῶν Περσέων, Ἀμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ
πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε. μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς
5 κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἰρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἰρετοὶ,
ποιεῖ τοιάδε. νυκτὸς τάρφην ὀρύξας εὐρέην, ἐπέτεινε
ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν
ξύλων χοῦν γῆς ἐπέφρασε, ποίεων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσό-
πεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρ-

ritque faber aerarius aenco scuto. Re enim secum
perpensa, circumtulit scutum intra murum, et pavi-
mento urbis admovit. Iam alia loca, ubi illud admo-
vebat, surda erant; qua parte vero erant cuniculi, ibi
sonum edebat aes scuti. Itaque ibidem ex adverso
cuniculum agentes *Barcae*i interficiebant *Persas* ter-
ram fodientes. Ita indagati cuniculi sunt. Impressio-
nes vero in murum factas valide repellebant oppida-
ni. (201.) His rebus quum multum tereretur tem-
poris, multique ex utrisque caderent, nec pauciores
ex Persarum numero quam ex oppidanorum, dux
pedestrium copiarum *Amasis* hoc consilium capit.
Intelligens vi capi *Barcaeos* non posse, dolo vero
posse, haec facere instituit. Noctu latam fodit fossam,
cui ligna parum valida instravit, superque ligna hu-
mum ingessit, ita ut superficies reliquae terrae esset

καίους· οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἑαδε 10
ὁμολογίῃ χρήσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιήν-
δε τινα, ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὄρκια· „ἐς
τ' ἂν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὄρκιον κατὰ χώ-
ρην· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν Φάναι ἀξίην βασιλείᾳ,
καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίων.“ 15
Μετὰ δὲ τὸ ὄρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοις,
αὐτοὶ τε ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἀστεος, καὶ τῶν πολέμιων ἔων
παριέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλούμενον, τὰς πύλας πᾶ-
σας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυ-
πτὴν γέφυραν, ἔθεν ἔσω ἐς τὸ τεῖχος. κατέρρηξαν δὲ 20
τοῦδε εἵνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν,
ταμέντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὄρκιον,
ὅσον ἂν ἡ γῆ μένῃ κατὰ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δὲ,
οὐκέτι ἔμνε τὸ ὄρκιον κατὰ χώραν.

aequalis. Ut illuxit, Barcaeos ad colloquium invita-
vit; cui lubentes illi morem gesserunt: et ad extre-
mum placuit compositionem invicem inire. Compo-
sitionem autem fecerunt, super occulta fossa sacrifi-
cantes, in has condiciones: *quousque haec terra ita*
maneret, firmum manere iusiurandum: et Barcaeos
promittere mulctam se regi soluturos; Persas ve-
ro, nihil porro se contra Barcaeos novaturos,
Peracto foedere, Barcaci his fidem adhibentes, et
ipsi egrediebantur urbe, et hostium quisquis vellet
intra muros ingredi patiebantur, omnibus apertis
portis. At Persae, disrupto occulto ponte, in urbem
irruebant. Pontem autem, quem fecerant, hac caussa
ruperunt, ut starent iuramento, quo pacti erant cum
Barcaeis, *tamdiu ratum fore foedus, quamdiu terra*
haec in eo statu, quo tunc esset, maneret. Rupto
autem ponte, non amplius ratum manebat foedus.

Τοὺς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, 202
ἐπὶ τε οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε
κύκλῳ τοῦ τείχεος· τῶν δέ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς
ἀποταμούσα, περιέστιξε καὶ τούτοισι τὸ τείχος. τοὺς δὲ
5 λοιποὺς τῶν Βαρκαίων λήην ἐκέλευσε θέσθαι τοὺς Πέρ-
σας, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε καὶ τῷ
Φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοισι δὲ τὴν πόλιν ἐπέτραψε ἡ
Φερετίμη. Τοὺς ὧν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρ- 203
σαι ἀνδραποδισάμενοι ἀπήεσαν ὀπίσω· καὶ ἐπεί τε ἐπὶ
τῇ Κυρηναίων πόλει ἐπέστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι
ἀποσιεύμενοι διεζῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἀστεος. διεξιούσης
5 δὲ τῆς στρατῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
στρατηγὸς ἐκέλευε αἰρέειν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ
πεζοῦ, οὐκ ἔα· „ἐπὶ Βάρκην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην
Ἑλληνίδα πόλιν.“ ἐς ὃ διεξελθούσι, καὶ ἰζομένοισι ἐπὶ

(202.) Iam igitur *Pheretima* eos, qui caedis faciendae maxime fuerant auctores, deditos sibi a Persis, circa murum crucibus suffixit, et uxorum eorumdem praeseclas mammas pariter circa murum suspendit. Reliquos vero *Barcaeos* Persis praedae loco permisit, exceptis *Battiadis* et eis qui caedis non fuissent participes: his vero urbem *Pheretima* tradidit. (203.) Reliquos igitur *Barcaeos* captivos abducentes *Persae* redierunt: qui quum ad *Cyrenaeorum* urbem accesserunt, *Cyrenaei*, oraculi cuiusdam religione se soluturi, per ipsam urbem illos passi sunt transire. Per quam dum transivit exercitus, *Bares*, navalibus copiis praefectus, capi urbem iussit: at *Amasis*, pedestris dux exercitus, ne id fieret prohibuit; *contra solam Barcam*, dicens, *nec contra*

Διὸς Λυκαίου ἔχρον, μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν
 Κυρήνην, καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παριέναι ἐς αὐτήν· 10
 οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ περιώρεον. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, οὐδενὸς
 μαχομένου, Ὀβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες τε ὅσον ἑξή-
 κοντα στάδια, ἵκοντο. ἰδρυνέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύ-
 τη ἦλθε παρὰ Ἀρυάνδῳ ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς.
 οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπόδια σφι δοῦναι, 15
 ἔτυχον· λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν
 Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοῦς Λι-
 βυες, τῆς τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς ὑπερ-
 λειπομένους αὐτέων καὶ ἐπελκομένους ἐΦόνευσαν, ἐς ὃ
 204 ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπικέατο. Οὗτος ὁ Περσέων στρατός 20
 τῆς Λιβύης ἐκαστάτῳ ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ
 ἠνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Ἀφρ-

aliam Graecam urbem se esse missum. Deinde vero,
postquam transiissent et in colle resedissent Iovis Cy-
cei, poenituit eos Cyrenen non tenuisse, iterumque in-
gredi urbem tentarunt; sed portas clausere Cyrenaei.
Tum Persas, nemine licet repugnante, metus inces-
sit: et cursu se iude ad sexaginta fere stadiis rece-
perunt, ibique resederunt. Ubi dum stativa habuit
exercitus, advenit ab Aryande nuncius, qui illos re-
vocaret. Et Persae, commeatum sibi praecheri precati
a Cyrenaeis, accepto ab eisdem commeatu in Aegyp-
tum abierunt. At inde excipientes illos Libyes, ut
quisque tardabat morabaturque, ita eum interficie-
bant, quo vestitu eius reliquoque adparatu potirentur:
donec reliqui in Aegyptum pervenerunt. (204.)
Hic Persarum exercitus longissime in Africa usque
ad Euesperidas pervenerat. Quos vero ex Barcacis

πτου ἀνασπαστους ἐποίησαν παρὰ βασιλῆα· βασιλεὺς
5 δέ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κώμην ἐγκα-
τοικῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὐνομα ἔθεντο Βάροκην,
ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκευμένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτροίῃ.
Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὖ τὴν ζῶν κατέπλεξε. ὥς γὰρ 205
δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης, τισαμένη τοὺς Βαρκαίους,
ἀπενόστησε εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα
γὰρ εὐλέαν ἐξέξεσε. ὥς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυ-
5 ραὶ τιμωραὶ πρὸς θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὲ
Φερετίμη τῆς Βάττω τοιαύτη τε καὶ ποσαύτη τιμωρίῃ
ἐγένετο ἐν Βαρκαίοις.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Δ'.

captivos abduxerant, hos ex Aegypto procul a patria
amandatos ad regem miserunt: rexque Darius vicum
illis Bactrianæ regionis habitandum concessit. Et illi
vico huic nomen imposuere *Barcam*, quæ Barca ad
meam usque ætatem in Bactriana habitata erat.
(205.) Nec vero *Pheretima* bono vitæ fine usa est.
Etenim simul atque, capta de Barcaeis ultione, ex
Libya in Aegyptum redierat, misere obiit: vivens
quippe vermibus scatuit e cute enatis. Ita nempe ho-
minibus vindictæ nimis atroces invidiosæ sunt apud
deos. Talis igitur et tanta vindicta fuit, quam de
Barcaeis cepit Pheretima, Battî filia.

FINIS LIBRI QUARTI

HISTORIARUM HERODOTI.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

1 ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέν-
τες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους
μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκόους
εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον
καὶ ὑπὸ Πασιόνων τρηχέως. Οἱ γὰρ ὧν ἀπὸ Στρυμόνος 5
Παίονες, χρήσαντος τοῦ Θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περσιν-

HERODOTI HISTORIARUM LIBER QUINTUS.

TERPSICHORE.

(1.) **P**ERSAE, quos in Europa Darius reliquerat,
quibus praeerat *Megabazus*, primos ex Hellespon-
tibus *Perinthios*, parere nolentes regis imperio, sube-
gerunt. Iidem Perinthii superiori tempore a Paconib-
us quoque male fuerant mulcati. *Paiones*, Strymonem
adcolentes, oraculi responso moniti erant ut

θίους, καὶ ἣν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσωνται σφεας
 οἱ Περὶνθιοι, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρεῖν·
 ἣν δὲ μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιχειρεῖν· ἐποίειν οἱ Παίον-
 10 νες ταῦτα. ἀντικατιζόμενων δὲ τῶν Περὶνθίων ἐν τῷ προα-
 στηίῳ, ἐνθαῦτα μονομαχίῃ τριφασίῃ ἐκ προκλησίου
 σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ, καὶ ἵππον ἵπῳ συνέ-
 βαλον, καὶ κύνα κυνί. νικῶντων δὲ τὰ δύο τῶν Περὶν-
 θίων, ὥς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλλοντο οἱ Παίον-
 15 νες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπ᾽ ἂν παρὰ
 σφίσι αὐτοῖσι· „Νῦν ἂν εἴῃ ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος
 „ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.“ οὕτω ταῖσι Περὶνθίοισι
 παιωνίσασι ἐπιχειροῦσι οἱ Παῖονες, καὶ πολλόν τε ἐκρά-
 τησαν, καὶ ἔλιπον σφεων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ 2
 Παίωνων πρότερον γενόμενα, ὧδε ἐγένετο· τότε δὲ ἀν-

arma adversus Perinthios moverent, et, si quidem
Perinthii oppositis castris ipsos invocassent, nomina-
 tim compellantes, tum hos invaderent; sin non incla-
 massent, non invaderent. Idque fecerunt Paeones.
 Quibus quum castra *Perinthii* opposuissent in sub-
 urbio, ex provocatione triplex instituebatur certa-
 men singulare; etenim virum cum viro, et equum
 cum equo committebant, et canem cum cane: et
 duobus certaminibus vicerunt *Perinthii*. Qui quum
 prae gaudio paeonem canerent, tum coniectantes
 Paeones hoc esse quod significasset oraculum, dixe-
 runt inter se: *nunc impletum nobis oraculum fue-
 rit, nunc nostrum opus est.* Et cantantes *Perin-*
thios adgressi Paeones, ingentem reportarunt victo-
 riam, paucosque ex illis reliquos fecerunt. (2.)
 Haec olim a Paeonibus in hunc modum gesta erant.

δρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γινομένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθει. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγά- 5
 βαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ· ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφειν.

3 ΘΡΗΙΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γέ Ἰν-
 δούς, πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἀρχοῖτο, ἢ Φρο-
 νέοι κατὰ ταῦτό, ἀμαχόν τ' αὖ εἶη, καὶ πολλῶ κρά-
 τιστον πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν. ἀλλὰ 5
 γὰρ τοῦτο ἀπορὸν σφι, καὶ ἀμήχανον, μὴ κοτε ἐγγέ-
 νηται· εἰσὶ δὲ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. Οὐνόματα δὲ πολ-
 λὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι νόμοισι δὲ οὗτοι πα-
 ραπλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γε-
 τῶν, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρησσιῶν

At tunc fortiter pro libertate pugnantes *Perinthii*,
 multitudine victi sunt a Persis et Megabazo. Subacta
Perintho, per *Thraciam* exercitum circumducens *Me-*
gabazus, cuncta oppida, cunctosque populos inibi
 habitantes, sub regis imperium redegit: hoc enim
 illi mandatum erat, *subigere Thraciam*.

(3.) *THRACUM* natio, post *Indos* utique, maxima
 est nationum omnium: qui si sub unius essent im-
 perio, aut concordēs inter se essent, invicti forent, et
 longe omnium, ut mihi quidem videtur, potentissi-
 mi. At hoc ipsum difficile est illis, atque impossibile,
 ut fiat umquam: eam ob causam infirmi sunt. Ha-
 bent autem, pro regionum diversitate, multa ac va-
 ria nomina: sed eisdem moribus institutisque utun-
 tur omnes, exceptis *Getis*, et *Trausis*, et qui ultra

οἰκεόντων. Τούτων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζον- 4
τες ποιεῦσι, εἴρηται μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα
πάντα κατὰ ταῦτα τοῖσι ἄλλοις Θρηξὶ ἐπιτελέουσι,
κατὰ δὲ τὸν γινόμενον σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι
5 τοιαῦδε. τὸν μὲν γενόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες
ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεὶ τε ἐγένετο, ἀναπλῆ-
σαι κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήια πάντα πάθει·
τὸν δ' ἀπογενόμενον, παίζοντες τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύ-
πτουσι, ἐπὶ δὲ γῆρας ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεῖς, ἔστι
ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ. Οἱ δὲ κατ' ὑπερθε Κρηστω- 5
ναίων, ποιεῦσι τοιαῦδε. ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολ-
λὰς· ἐπεὶ ἂν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται με-
γάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαῖ ἰσχυραὶ περὶ
5 τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός.
ἢ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀν-

Crestonaeos habitant. (4.) Et *Getarum* quidem in-
stituta, qui immortales se esse praedicant, supra ex-
posui. *Trausi* vero, aliis quidem in rebus, reliquis
Thracibus nil differunt; sed recens natis ac denatis
hoc faciunt. Natum circumsident cognati, et miseran-
tur, *quot quantaque mala oporteat eum, ex quo*
natus sit, perpeti, omnia quae homines manent
mala commemorantes. Denatum vero iocantes laetan-
tesque terrā condunt, commemorantes *quot quan-*
tisque malis sit liberatus, quamque omni parte
beatus. (5.) Apud eos qui *supra Crestonaeos* ha-
bitant, hic mos obtinet. Uxores quilibet vir plures
habet: iam, quando vir moritur, magnā fit inter ux-
ores disceptatio et acris amicorum contentio super hac
quaestione, *quatenam ex uxoribus carissima fuerit*

δραὼν καὶ γυναικῶν, σφάζεται εἰς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ
οἰκηϊοτάτου ἰωντῆς· σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ
ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὄνει-
6 δος γάρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλ- 10
λων Θρηίκων ἐστὶ ὁδε ὁ νόμος. πωλεῦσι τὰ τέκνα
ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουνσι, ἀλλ'
ἐῷσι οἷσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ
γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουνσι· καὶ ἀνέονται τὰς γυ- 5
ναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ
μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκριται· τὸ δ' ἄστικτον, ἀγεν-
νὲς. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμό-
τατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον.
7 οὔτοι μὲν σφῶν οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσί. Θεοὺς 10

marito. Dein, quae talis iudicata est, et cui hic ho-
nos habetur, illa, a viris atque mulieribus collauda-
ta, iugulatur super tumulum ab his qui eam proxime
cognitione attingunt, et iugulata unâ cum marito
sepelitur: reliquae vero magnae sibi calamitati id du-
cunt, namque maximum hoc eis probrium censetur.
(6.) Reliqui *Thraces* hisce utuntur *institutis*.
Vendunt liberos suos, in alias terras abducendos. Vir-
gines non custodiunt, sed congregi cum quibusque
voluerint viris patiuntur: uxores vero severe custo-
diunt; emunt autem uxores a parentibus ingenti
pretio. Punctam notis habere cutem, nobile iudica-
tur: impressa non habere stigmata, ignobile. Otio-
sum esse, honestissimum habetur: terram colere,
quam maxime inhonestum. Ex bello et praeda vi-
vere, laudatissimum. Hi sunt praecipui illorum mo-
res. (7.) Deos autem solos colunt hosce: Martem,

375, 70.

δὲ σέβονται μούρους τούσδε Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, πάρεξ τῶν ἄλλων πολυητέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν· καὶ ὁμ-
 5 νύουσι μούρον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρ-
 μέω ἑαυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ 8
 αἰδε. τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρόν· καὶ παν-
 τοῖα σφάζαντες ἰρήια, εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶ-
 τον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ
 5 κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τίθεισι παντοῖον,
 ἐν τῷ τὰ μέγιστα αἶθλα τίθεται κατὰ λόγον μονο-
 μαχίης. ταφαὶ μὲν δὲ Θρηάκων εἰσὶ αὗται.

Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ τῆς χώρας ἐτι ταύτης οὐδεὶς ἔχει 9
 φράσαι τὸ ἀτρεκέες, οἷνινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκόντες
 αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἰστρου ἐρημος χώρα
 φαίνεται εἴουσα καὶ ἄπειρος. μούρους δὲ δύναμαι πυ-

et Bacchum, et Dianam. Reges vero eorum, praeter
 privatos cives, Mercurium maxime colunt deorum,
 et per hunc iurant; dicuntque a Mercurio se esse
 prognatos. (8.) Sepulturae apud divites haec ratio
 est. Per triduum exponunt mortuum, prius illum
 deplorantes, sed mox victimarum omne genus ma-
 ctantes, lautaque celebrantes convivium. Deinde sepe-
 liunt combustum, aut etiam non combustum terrâ
 condunt. Postquam tumulum adgesserunt, certami-
 num varia proponunt genera, in quibus maxima pre-
 tia proposita sunt his qui singulari certamine vin-
 cunt. Haec est sepulturae apud Thracas ratio.

(9.) A septentrione huius regionis quinam habi-
 tent homines, pro certo dicere nemo potest. Illud
 quidem adparet, esse *trans Istrum* desertam terram

θέσθαι οἰκόντας πέρην τοῦ Ἰστρου ἀνθρώπους, ταῖσι 5
 οὐνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρεωμένους Μηδι-
 κῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶ-
 μα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τοιχῶν· μικροὺς
 δὲ, καὶ σιμούς, καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυ-
 μένους δὲ ὑπ' ἄρματα, εἶναι ἐξυτάτους· ἄρματηλατέειν 10
 δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τουτέων
 τοὺς οὐρούς ἀγχοῦ Ἐιετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ
 Μηδῶν σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅπως δὲ οὗτοι Μηδῶν
 ἀποικοὶ γεγόνاسι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι·
 γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακροῷ χρόνῳ. Σιγύννας δ' 15
 ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκόν-
 10 τες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόματα. Ὡς δὲ

IX. 15 seqq. σιγύννας δ' ὧν etc. Haec et seqq. usque ad fin.
 cap. adulterina censent viri docti.

et infinitam. Solos tantum resciscere potui trans
 Istrum habitantes homines, quibus nomen perhibe-
 tur esse *Sigynnae*, Medica veste utentes: quorum
 equos aiunt esse toto corpore hirsutos, p[er]is ad quin-
 que digitos longis; exiguos illos, et simos, et
 validos ad viros vehendos; plaustre autem iunctis,
 esse velocissimos; eam ob causam plaustis vehi in-
 digenas. Pertinere autem horum fines esse usque ad
Enetos, qui ad Adriam habitant. A *Medis* autem sese
 ortos dicunt. Quonam vero pacto Medorum hi fue-
 rint coloni, exputare equidem non queo: sed longo
 temporis tractu fieri utique multa possunt. Cacterum
Sigynnae apud Ligures super Massiliam habitantes,
institores vocantur; apud Cyprios vero, *hastae*.
 (10.) Narrant quidem Thraces, *ap[er]es* occupare terras

Θρήικες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσαι τὰ πέραν τοῦ Ἰστρου εἰσὶ καὶ ὑπὸ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ πρὸς σωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκέτα· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσριγα. ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον αἰοίκετα δοκέει εἶναι διὰ τὰ ψύχρα. Ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρας ταύτης περὶ λέγεται. τὰ παραβαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίησε.

ΔΑΡΕΙΟΣ δέ, ὡς διαβαὼς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπῆκετο εἰς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίας, καὶ τῆς παραινέσεως τοῦ Μιτυληναίου Κώεω. μεταπεμψάμενος δὲ σφραγίσας εἰς Σάρδεις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὲ Ἰστιαῖος, ἅτε τυραννέων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσέχρησε· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, βουλόμενος

trans Istrum, eaque caussâ non posse homines ulterius progredi. Quae mihi parum probabiliter ab his dici videntur; quoniam constat frigoris inpatientes esse istas bestiolas: sed propter frigus inhabitatae mihi videntur esse regiones sub septemtrionibus sitae. Haec sunt igitur quae de hac regione memorantur. Caeterum maritimum illius tractum, ut supra dixi, *Megabazus* sub Persarum redegit potestatem.

(11.) DARIUS simulatque trajecto Hellesponto Sardes pervenit, recordatus est beneficii ab Histiaeo Milesio in se collati, et consilii a Mitylenaeo Coë dati. Itaque his Sardes arcessitis optionem dedit. Et *Histiaeus* quidem, utpote Mileti tyrannus, nullam sibi insuper tyrannidem postulavit: petiit vero Myrcinum Edonidem, cupiens in ea urbem condere. Hanc

Herod. T. II. P. I.

C c

ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρεῖται. ὁ δὲ Κῶης, οἷά τε οὐ τύραννος, δημότης τε ἑὼν, αἰτεῖ Μιτυλήνης τυρανεῦσαι. τελευθέντων δὲ ἀμφοτέρωσι, 10
 12 οὗτοι μὲν κατὰ τὰ εἴλοντο ἐτράπαντο. Δαρεῖον δὲ συνέ-
 ρεικε, πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντείλα-
 σθαι Μεγαβάζω, Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆ-
 σαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. Ἦν Πίγρης καὶ
 Μαντύης, ἄνδρες Παῖονες· οἱ, ἐπεὶ τε Δαρεῖος διέβη 5
 ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παϊόνων τυρανεύειν,
 ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν, με-
 γάλην τε καὶ εὐεϊδέα. φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκα-
 τιζόμενον ἐς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν
 τοιόνδε. Σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὥς εἶχον ἄριστα, 10
 ἐπ' ὕψω ἐπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσιν,
 καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν, καὶ κλάδου

igitur hic optavit. Coës vero, ut qui non tyrannus, sed privatus esset, petiit Mitylenae tyrannidem. Impetrato uterque quod optaverat, eo se contulit. (12.) Posthaec oblata Dario est res quaedam, qua conspecta incessit eum cupido mandandi Megabazō, ut Paeonas subigeret, et ex Europa in Asiam abstractos mitteret. Res ea huiusmodi fuit. Erant Pigres et Mantyas, viri Paeones: qui, postquam Darius in Asiam traiecerat, cupientes ipsi tyrannidem occupare Paeoniae, Sardes venere, secum ducentes sororem, magnam staturā, et formā praestantem. Hi observato tempore quum Darius in Lydorum suburbio in publico sederet, hocce insinuerunt. Sororem, quam poterant optime instructam, aquandum miserunt, vas in capite gestantem, ex brachio post se du-

376, 29.

σαν λῆνον. ὥς δὲ παρεξήϊε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δα-
 ρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν, οὔτε Λυδία, τὰ
 15 ποιεύμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας
 οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὥς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων
 τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅ τι χρήσεται τῷ ἵπ-
 πῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὀπίσθε εἶποντο. ἡ δὲ ἐπεὶ τε ἀπί-
 κητο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἤρσε τὸν ἵππον ἄρσασα δὲ,
 20 καὶ τὸ ἄγχος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν
 ὁδὸν παρεξήϊε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς,
 καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέ-
 φουσα τὸν ἄτρακτον. Θαμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τὰ τε 13
 ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν
 αὐτὴν ἐκέλευε ἐνωτῶ ἐς ὄψιν. ὥς δὲ ἄχθη, παρῆσαν
 καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, οὓς κη πρόσω σκοπιὴν ἔχοντες
 5 τούτων. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου ὁποδαπὴ εἴη, ἔφα-

centem equum, simulque linum nentem. Ut praeteri-
 bat mulier, advertit regis animum: etenim nec ex Per-
 sarum more nec ex Lydorum hoc erat, quod illa fa-
 ciebat, nec ullius Asiatici populi moribus conveniens.
 Igitur quum ea res animum regis advertisset, misit
 satellitum nonnullos, iussos observare quid equo
 faceret haec mulier. Itaque hi pone sequebantur:
 illa vero, ubi ad fluvium pervenit, aquavit equum,
 deinde vase aqua repleto eadem viâ praeteriit, aquam
 super capite gestans, equum ex brachio post se tra-
 hens, et manu fusum torquens. (13.) Miratus Da-
 rius quae partim ex speculatoribus audivit, partim
 ipse vidit, iussit coram se adduci mulierem. Ea ut
 adducebatur, adierant simul fratres eius, qui haud pro-
 cul alicubi, quid ageretur, speculati erant. Interro-

σαν οἱ νεηίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὃ δ' ἀμείβετο· „τίνες δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποι εἰσι, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν εἰς Σάρδεις.“ οἱ δὲ οἱ ἔφραζον, ὡς „ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δάσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ 10 Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὃ δὲ Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἶψαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι.“ Οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον. ὃ δὲ εἰρώτα „εἰ καὶ πᾶσαι εἶψαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες.“ οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν· 15 αὐτοῦ γὰρ ὦν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο.

- 14 Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγαβάζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν· ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡβέων Παίονας, καὶ παρ' ἐαυ-

gante Dario, cuiās illa esset, responderunt iuvenes, esse se Paeones, illamque suam esse sororem. Denuo interrogat rex: *quinam vero homines Paeones sint, et ubi terrarum habitent; denique quid illi sibi vellent quod Sardes venissent?* Responderunt illi, *venisse ut traderent se regi; esse autem Paeoniam regionem ad Strymonem fluvium; Strymonem vero haud procul abesse ab Hellesponto; esse autem Paeones Teucrorum ex Troia colonos.* Quae quum illi singula ex rei veritate dixissent, rogavit rex, *an etiam omnes ibi mulieres ita essent laboriosae?* Cui illi, *rem ita habere*, promte responderunt: nam eā ipsā caussā haec ita instituerant.

(14.) Ibi tum ad Megabazum, quem in Thracia copiarum ducem reliquerat, literas scripsit Darius, iubens eum Paeonas e sedibus suis abstrahere,

τὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
 5 αὐτέων. αὐτίκα δὲ ἰππεὺς ἔβηε φέρων τὴν ἀγγελίην
 ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· περαιωθεὶς δὲ, δίδοι τὸ βιβλίον
 τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγε-
 μόνας ἐκ τῆς Θρηάκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην.
 Πυθόμενοι δὲ οἱ Παῖονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἵεναι, 15
 αἰσθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες
 ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν
 δὴ Παῖονες ἦσαν ἐτοῖμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόν-
 5 τα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι τοὺς
 Παῖονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
 σοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται·
 λαβόντες δὲ τοὺς Παῖονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλεις
 αὐτέων, εὐούσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἳα δὲ κεινῇσι ἐπιπε-
 10 σόντες, εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παῖονες ὥς ἐπύθοντο

ad seque adducere, et ipsos et liberos eorum et uxores. Protinusque eques, nuncium delaturus, cucurrit ad Hellespontum; eoque traiecto, literas Megabazo reddidit. Quibus ille perlectis, viae ducibus ex Thracia sumtis, *bellum* intulit *Paeonibus*. (15.) Qui ubi resciverunt adversus se proficisci Persas, iunctis copiis obviam illis progressi sunt versus mare, existimantes ab hac parte conaturos esse Persas terram suam invadere. Sic igitur exercitum Megabazi, adversus se proficiscentem, prohibere parati Paeones erant. At Persae, certiores facti coniunctis copiis Paeones aditum terrae suae a parte maris custodire, secuti viae duces, per superiora loca iter fecerunt: itaque, insciis Paeonibus, oppida illorum invadunt, viris vacua; illaque facile, utpote defensoribus nu-

ἔχομένας τὰς πέλιας, αὐτίκα διασκεδασθέντες, κατ'
 ἑωυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρέδιδosan σφέας αὐ-
 τοὺς τοῖσι Πέρσησι. Οὕτω δὴ Παιόνων Σιροπαῖονές τε,
 καὶ Παϊόπλαι, καὶ οἱ μέχρῃ τῆς Πρασιάδος λίμνης,
 16 ἐξ ἡβέων ἐξαναστάντες, ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ
 περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶ-
 νας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρα-
 σιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπι-
 ρήσῃ δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαίρειν 5
 ᾧδε. ἰκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐζευγμένα ἐν μέσῃ
 ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἡπείρου στενὴν ἔχοντα
 μὴ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι
 ἰκρίοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πο-
 λιῆται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἰστάσι τοιῶδε. κομῇ 10

data, ceperunt. Deinde Pacones, postquam rescive-
 runt capta sua esse oppida, continuo dispersi, ad
 suos quique lares sese contulerunt, Persisque se de-
 diderunt. Atque ita Paeonum hi qui *Siropaeones*
 vocantur, et qui *Paeoplae*, et qui usque ad Prasiadem
 lacum habitabant, e sedibus suis abstracti, in Asiam
 sunt abducti. (16.) Sed qui circa *Pangaeum* mon-
 tem habitant, et *Doberes*, et *Agrianes*, et *Odomanti*,
 item qui ipsum lacum *Prasiadem* incolunt, hi nul-
 latenus subacti sunt a Megabazo; quamquam et hos,
 qui hunc lacum incolunt, conatus erat sub potesta-
 tem redigere Persarum. Lacum autem hi incolunt
 tali modo. Stant in medio lacu tabulata, altis palis
 instrata, quae angustum habent ex continente ad-
 itum uno ponte. Palos, super quibus strata sunt tabu-
 lata, olim cives universi publico nomine statuerant.

ζοντες ἐξ οὐρεος, τῷ οὐνομαί ἐστι Ὀρβηλος, κατὰ γυναῖκα ἐκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἀγεται δὲ ἕκαστος συχναὺς γυναῖκας. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον. κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν
 15 ἢ διατᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χέρον ἰχθύς. τῶν δὲ πληθὺς ἐστὶ τοσοῦτον, ὥστε, ὅταν τὴν
 20 θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατίει σχοῖνῳ σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχῶν, ἀνασπᾷ πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

Deinde vero invaluit usus, ut iidem hoc modo stuantur: ut quisque uxorem ducit, quas quidem per multas unusquisque ducit, ita pro quaque uxore tres palos statuit, ex monte adductos, cui nomen *Orbelus*. Habitant hîc autem tali modo. Unusquisque super tabulatis illis tugurium habet, in quo vitam agit, et ianuam plicatilem, quae per tabulatum deorsum fert ad paludem. Parvulos autem pueros puellasque sparto ex pede adligant, metuentes ne imprudentes decidunt. Equis et iumentis pro pabulo pisces praebent. Est autem horum tanta copia, ut, quando quis plicatilem ianuam reclinavit, et vacuum corbem ex fune in aquam demisit, brevi interpositâ morâ plenam piscibus extrahat. Sunt autem *piscium* illorum duo genera, quos *papraces* et *tilones* adpellant. Ex Paconibus igitur ii qui subacti erant, in Asiam sunt abducti.

- 17 Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχμύραστο τοὺς Παίονας, πέμ-
πει ἀγγέλους εἰς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας,
οἱ μετ' αὐτὸν κῆνον ἔσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέ-
δῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσαντες γῆν
τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. Ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιά- 5
δος λίμνης σύντομος κάρτα εἰς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα
μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστε-
ρον τουτέων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκά-
στης ἐφοῖτα· μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλεό-
18 μενον οὗρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίᾳ. Οἱ ὦν
Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπί-
κοντο, αἰτεῖον, ἐλθόντες εἰς οἶκον τὴν Ἀμύντειν, Δαρείῳ
βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε εἰδὼς, καί
σφειας ἐπὶ ξείνια καλεῖ· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον 5
μεγαλοπρεπές, εἰδέκετο τοὺς Πέρσας Φιλοφρόνας. ὡς
δὲ ἀπὸ δεῖπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι

(17.) *Megabazus*, subactis Paeonibus, legatos misit in *Macedoniam*, septem viros Persas, qui post illum spectatissimi erant in exercitu. Missi hi sunt ad *Amyntam*, terram et aquam ab illo postulaturi nomine *Darii* regis. Est autem a Prasiade palude via brevis admodum in *Macedoniam*. Primum enim, proxima ab hac palude est metalli fodina, ex qua postero tempore talentum argenti quotidie rediit *Alexandro*: post hoc metallum si montem superaveris cui *Dysorus* nomen, in *Macedonia* eris. (18.) *Persae* igitur hi legati, ubi ad *Amyntam* pervenere, petierunt ab eo regi *Dario* terram et aquam: et ille haec dedit, et ad hospitium illos vocavit, magnificeque instructâ coenâ peramice Persas accepit. Post

379, 20.

- τάδε· „Ξεῖνε Μακεδῶν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρ-
 „σσι, ἐπεὶ ἀνδρῶν προτιθέμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς
 10 „παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι
 „παρέδρους. σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο,
 „μεγάλως δὲ ξεινίζεις, δίδοις τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν
 „τε καὶ ὕδωρ, ἔπει νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ἀμύντης· „ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι
 15 „οὐκ οὗτος, ἀλλὰ καχωρίσθαι ἀνδρας γυναικῶν ἐπὶ
 „τε δὲ ὑμεῖς, ἐόντες δεσπόται, προσχρῆζετε τούτῳ,
 „παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα.“ Εἶπας τῶντα ὁ Ἀμύν-
 της μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας. αἱ δ' ἐπὶ τε καλεό-
 μιναι ἦλθον, ἐπέξῃς ἀντίαι ἔζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐν-
 20 θαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους· ἔλε-
 γον πρὸς Ἀμύντην, Φάμενοι „τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν
 εἶναι σοφόν· κρίσσον γὰρ εἶναι ἀρχῆν μὴ εἰλθεῖν τὰς

coenam, inter potandum, haec dixere Persae: HO-
 SPES MACEDO, nobis Persis mos est, quando lau-
 tam celebramus coenam, tunc etiam pellices et
 legitimas uxores adducere, et sedes illis inter nos
 tribuere. Tu igitur, quoniam benevole nos excepisti,
 et magnificam adposuisti coenam, tradisque
 regi Dario terram et aquam, nostrum sequere mo-
 rem. Ad haec Amyntas: Persae, inquit, nobis qui-
 dem neutiquam hic mos est, sed separantur viri
 a mulieribus. Sed quoniam vos, qui estis domi-
 ni, hoc insuper postulatis, etiam hoc vobis ade-
 rit. His dictis, mulieres arcessivit Amyntas. Quae
 ubi adfuerunt, ordine consederunt ex adverso Persa-
 rum. Tum vero Persae, formosas conspicientes mu-
 lieres, Amyntae dixere, parum prudenter hoc esse

γυναῖκας, ἣ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίας ἔζε-
 σθαι, ἀλγηδόνας σοὶ ὀφθαλμῶν.“ ἀναγκαζόμενος δὲ
 ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειδομενέων δὲ τῶν γυναι- 25
 κῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἄπτοντο, οἷα πλεύ-
 19 νως οἰνωμένοι, καὶ κου τις καὶ Φιλέειν ἐπιφᾶτο. Ἀμύν-
 τῃς μὲν δὴ ταῦτα ὀρέων, ἀτρέμας εἶχε, καὶ περ δυσ-
 φορέων, οἷα ὑπερδεμαίνων τοὺς Πέρσας. Ἀλέξανδρος
 δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεῶν τε καὶ ὀρέων ταῦτα, ἄτε νέος
 τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθής, οὐδαμῶς ἔτι κατέχυν ὅσος 5
 τε ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντα τά-
 δε· „Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶχε τῇ ἡλικίᾳ, ἀπιὼν τε ἀνα-
 „παύεο, μηδὲ λυπᾶρε τῇ πόσει. ἐγὼ δὲ προσμένων
 „αὐτοῦ τῆδε, πάντα τὰ ἐπιτήδεια παρέξω τοῖσι ξείνοι-
 „σι.“ Πρὸς ταῦτα συγίεις ὁ Ἀμύντης, ὅτι νειώτρα 10
 πρήγματα πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει· „ὦ

*factum: satius enim fuisse futurum, prorsus non
 advenire mulieres, quam, postquam venissent, non
 adsidere, sed ex adverso sedere, oculorum ipsis
 dolorem.* Coactus igitur Amyntas, adsidere eas iussit.
 Quod ubi fecerunt mulieres, protinus mammas illa-
 rum contrectare, quippe gnaviter adpoti, non nemo
 etiam osculari conabatur. (19.) Et Amyntas qui-
 dem haec videns, quamvis iniquo ferens animo, ni-
 hil movebat, supra modum metuens Persas. At Ale-
 xander, Amyntae filius, praesens vidensque haec,
 utpote iuvenis et malorum inexpertus, continere se
 nequaquam amplius potuit. Igitur indigne rem ferens,
 dixit ad patrem: *Tu quidem, pater, concede aetati,
 abi hinc, et da te quieti, nec ulterius adside com-
 potationi: ego vero hic manebo, omniaque necessa-
 ria hospitibus praebebo.* Ad haec Amyntas, intelli-

„παῖ, σχεδὸν γὰρ σευ ἀνακαίσιμον συνέημι τοὺς λό-
 „γους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιῆσαι τι νεώτερον.
 „ἐγὼ ὦν σευ χρηζέω μηδὲν νεοχμῶσαι κατ' ἀνδρας τού-
 15 „τους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὁρέων
 „τὰ ποιούμενα. ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι.“
 Ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης χορήσας τούτων οἰχώκεε, λέγει ὁ 20
 Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· „Γυναικῶν τούτων,
 „ὦ ξεῖνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπετεία, καὶ εἰ πάσῃσι
 „βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὁκόσῃσι ὦν αὐτέων· τούτου
 5 „μὲν περὶ αὐτοὶ ἀποσημανέετε. νῦν δὲ, σχεδὸν γὰρ ἤδη
 „τῆς κοίτης ὥρη προσέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχον-
 „τας ὑμέας ὁρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν
 „φίλον ἐστὶ, ἀφετε λούσασθαι· λουσαμένας δὲ, ὅπι-
 „σω προσδέκεσθε.“ Εἶπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἔσαν

gens novī quiddam moliri Alexandrum: *Intelligo fere, fili*, inquit, *sermonem tuum hominis esse excan-*
descentis; et velle te, me dimisso, novum quidpiam
moliri. Atqui oro te, nihil novi adversus hos viros
moliaris, ne nos disperdas: sed patere fieri, quae
hic agi vides. Quod autem me, ut hinc abeam,
mones, tibi obsequar. (20.) Postquam Amyntas,
 haec precatus, abiit; tum vero Persas Alexander
 his verbis est adlocutus: *Harum mulierum, hospi-*
tes, facilis vobis usus patet; sive cum omnibus
velitis concumbere, sive quibuscum ex illis volue-
ritis: de hoc vos ipsi, quid vobis videatur, signi-
ficate. Nunc vero, quum fere adpropinquet tem-
pus cubitum eundi, et pulcre vos videam adpotos,
mulieres has, si placet vobis, sinite lavari; et ex-
spectate lotas redituras. Haec dicta quum collau-

οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν 10
 γυναικήϊν· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ
 ἀριθμὸν ἄνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι
 σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δοὺς, παρῆγε ἔσω. παρά-
 γων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε· „ὦ Πέρ-
 „σαι, οἴκατε πανδαισίῃ τιλὴν εἰστιῆσθαι. τὰ τε γὰρ 15
 „ἄλλα, ὅσα εἶχομεν, καὶ πρὸς, τὰ οἶά τε ἦν ἐξευρόν-
 „τας παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι. καὶ δὴ καὶ τότε,
 „τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἐαυτῶν μητέρας καὶ τὰς
 „ἀδελφείας ἐπιδαιφιλευόμεθα ὑμῖν· ὥς παντελέως μά-
 „θῃτε τιμωμένοι· πρὸς ἡμέων τῶν πέρ ἐστε ἄξιοι, πρὸς 20
 „δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε, ὥς ἀνὴρ
 „Ἕλλην, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὖ ὑμείας ἐδέξατο καὶ
 „τραπέζῃ καὶ κοίτῃ.“ Ταῦτα εἰπας Ἀλέξανδρος, πα-

dassent Persae, mulieres abeuntes dimisit in gynaeceum: ipse vero *Alexander* viros laevi mento, tot numero quot erant foeminae, muliebri cultu ornatos, pugionibusque instructos, introduxit. Quos producens, sic Persas adloquitur: *Videmini, Persae, convivio a nobis omni munificentia instructo fuisse excepti: nam et quaecumque in promptu habuimus, et quae insuper vobis praebenda potuimus reperire, ea vobis omnia adposita sunt. Et nunc ecce hoc etiam, quod omnium maximum est, matres nostras et sorores, veluti postremas laetitias vobis insuper offerimus; quo cognoscatis, nos omni honorum genere, quibus digni estis, vos esse prosequutos; utque etiam Regi, qui vos misit, renuncietis, virum Graecum, Macedoniae sub Regis auspiciis praefectum, laute vos et mensa et*

ρίζει Πέρση ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῷ
 25 λόγῳ. οἱ δὲ, ἐπεὶ τέ σφειν οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶν-
 το, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μό- 21
 ρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπῆή αὐτίων·
 εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὄχηματα, καὶ θεράποντες, καὶ
 ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευὴ· πάντα δὴ ταῦτα, ἅμα
 5 πᾶσι κείνοισι ἠφάνιστο. Μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ
 ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν
 Περσέων ἐγένετο· καὶ σφειας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σο-
 Φίη, χρήματά τε δούς πολλὰ, καὶ τὴν ἑωυτοῦ ἀδελ-
 Φήν, τῇ ὄνομα ἦν Γυγαίη· δούς δὲ ταῦτα κατέλαβε
 10 ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρη, ἀνδρὶ Πέρση, τῶν διζημένων
 τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν νυν τῶν Περ-
 σέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐσιγήθη.
 Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκew γεγονό- 22

lecto excepisse. Haec locutus Alexander, iuxta quem-
que Persam virum Macedonem, quasi mulierem nem-
pe, adsidere iussit: qui mox Persas, contrectare illos
conantes, interfecerunt. (21.) Hoc igitur modo hi
perierunt, et ipsi, et illorum famulitium: nam et
plaustra, et famuli, et multa adparatuum genera illos
secuta erant; quae omnia simul cum ipsis evanue-
runt. Haud multo post vero acris inquisito horum
virorum caussa a Persis instituta est: sed inquirentes
Alexander inhibuit continuitque astu, et multâ pe-
cuniâ, et sorore sua, cui nomen erat Gygaea, in
matrimonium datâ Bubaræ, viro Persæ, duci eorum
quibus inquisitio horum qui perierant mandata erat.
Ita Persarum istorum caedes silentio compressa est.
(22.) Fuisse hos a Perdicca oriundos (Amyntam et

τας, κατὰ πρὸ αὐτοῖ λεγασί, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνων ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι ἀποδείξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες· πρὸς δὲ, καὶ αἱ τὸν ἐν Ὀλυμπῇ διαποίντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἐγνώσαν εἶναι. 5 Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀδελφεὸν ἐλθόντος, καταβάσας ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, αἱ ἀντιβουσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργον μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειὴ ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀργεῖος, ἐκράθη τε εἶναι Ἕλληνα, καὶ ἀγωνιζόμενος στά- 10 δια συνέξέπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω καὶ ἐγένετο.

- 23 ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ δὲ ἀγων τοὺς Παιῶνας, ἀπῆκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνθούτην δὲ διαπεραιωθεὶς, ἀπῆκετο εἰς Σάρδεις. ἅτε δὲ τυχίοντος ἤδη Ἰστιάου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δω-

Alexandrum) origine, ut ipsi aiunt, *Graecos*, et ego verum esse scio, et in sequentibus historiis demonstrabo Graecos fuisse. Agnoverunt vero etiam hi, qui Olympiae certamina Graecorum administrant, ita se rem habere. Etenim quum Alexander solennibus ludis cuperet certare, et ob id ipsum Olympiam esset profectus, Graeci, quibuscum concursurus erat, excludere eum voluerunt; dicentes, *Barbarorum non esse hoc certamen, sed Graecorum*. At *Alexander*, postquam se origine esse Argivum demonstravit, *Graecus* esse iudicatus est; et, quum stadio esset certaturus, soror ei cum primo excidit. Et haec quidem ita gesta sunt.

(23.) MEGABAZUS, *Paeonas* ducens, ad Hellespontum pervenerat; indeque, eo trajecto, Sardes pervenit. Quumque per id tempus *Histiaceus Milesius* iam

8 ρῆν Φυλακῆς τῆς σχεδῆς· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου
παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὐνομά ἐστι Μύρκινος·
μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιάου,
ὡς ἦλθε τάχιστα εἰς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας,
ἔλεγε Δαρείῳ ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, κοῖόν τι χρεῖμα
10 „ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἑλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δούς ἐγ-
„κτῆσασθαι πόλιν ἐν Θρηάκῃ; ἵνα ἰδῇ τε ναυπηγήσι-
„μός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπῆες, καὶ μέταλ-
„λα ἀργύρεα· ὁμιλὸς τε πολλὸς μὲν Ἕλληνας περι-
„κείε; πολλὸς δὲ βάρβαρος· οἱ προστάτω ἐπιλαβό-
15 „μενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν καίνος ἐξηγέται καὶ ἡμέ-
„ρης καὶ νυκτός. Σὺ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦ-
„τα ποικύντα, ἵνα μὴ οἰκηίῃ πολέμῳ συνέχῃαι· τρόπον
„δὲ ἡπίῳ μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ αὐτὸν

murq muniret locum eum, quem dono ei dederat
Darius, mercedem custoditi pontis; qui locus ad
Strymonem fluvium est, et Myrcinus vocatur; Me-
gabazus, cognito quod agebat Histiaeus, simulatque
cum Paeonibus, quos regi adducebat, Sardes perve-
nit, haec ad Darium verba fecit: O rex, quamnam
tu rem fecisti? Homini Graeco, acri et callido
urbem possidendam dedisti in Thracia, ubi copio-
sa ad construendas naves est materia, et multi
sunt remiges, et argenti metalla; et frequentes
circum habitant Graeci, frequentesque barbari,
qui hunc ducem nacti, facient quidquid ille iusse-
rit sive die sive nocte. Tu igitur hunc virum ista
agentem inhibe; ne domestico premaris bello; leni
vero modo inhibe ad te arcessitum. Postquam au-
tem in potestate eum habueris, danda opera ne

„περιλάβης, ποιέειν ὅπως μηκέτι κείνος εἰς Ἑλλήνας
 24 „ἀπίζεται.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, εὐπετίως
 ἔπειθε Δαρεῖον, ὥς εὖ προσέων τὸ μέλλον γίνεσθαι.
 μετὰ δὲ, ἀγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος εἰς τὴν Μύρκινον,
 ἔλεγε τάδε· „Ἰστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει·
 „Ἐγὼ Φροντίζων εὐρίσκειν ἐμοὶ τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρῆ- 5
 „γμασι οὐδένα εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐνόεστερον· τοῦτο δὲ
 „οὐ λόγοισι, ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθάν. νῦν ὦν, ἐπι-
 „νοῶ γὰρ πρῆγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπι-
 „κνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερβέωμαι.“ Τού-
 τοισι τοῖσι ἔπεισι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος, καὶ ἅμα μέ- 10
 γα ποιούμενος βασιλῆος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπίκητο
 εἰς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε·
 „Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εὔκεν. ἐπεὶ
 „τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθίων, καὶ σὺ μοι ἐγέ-

amplius ille ad Graecos perveniat. (24.) Haec lo-
cutus Magabazus facile Dario persuasit, intelligenti
recte illum futura prospicere. Deinde ad Histiaicum
Myrcini versantem nuncium misit Darius, qui haec
ei diceret: Histiaee, rex Darius haec ait: Ego,
studiose quaerens, neminem reperio, qui mihi meis-
que rebus magis, quam tu. saveat: idque non ver-
bis, sed factis, habeo compertum. Nunc igitur,
quum magnas res gerendas animo volvam. fac om-
nino me convenias, ut eas tecum communicem.
His verbis fidem habens Histiaeus, magnique faciens
regis esse consiliarius, Sardes pervenit. Qui ubi in
regis venit conspectum, his verhis eum rex est ad-
locutus: Histiaee, ego te hac caussa arcessivi. Si-
mul atque e Scythia redii, tuque mihi fuisti ex

- 15 „νεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν
 „βραχεὶ ἐπέζητησα ὡς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι
 „ἀπικέσθαι· ἐγνωνκώς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τι
 „μιάτατον ἀνὴρ Φίλος, συνετός τε καὶ εὖνοος· τὰ τοι
 „ἐγὼ καὶ ἀμφοτέρω συνειδώς ἔχω μαρτυρέειν ἐς πρῆ-
 20 „γματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὐ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμε-
 „νος, τὰδε τοι ἐγὼ προτείνομαι. Μίλητον μὲν ἔα, καὶ
 „τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηάκῃ πόλιν· σὺ δ' ἐμοὶ ἐπόμενος
 „ἐς Σοῦσα, ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσι-
 „τος ἐὼν καὶ σύμβουλος.“ Ταῦτα Δαρεῖος εἶπας, 25
 καὶ καταστήσας Ἄρτα Δέρνεα, ἀδελφεὸν ἐαυτοῦ ὁμο-
 πάτριον, ὑπαρχον εἶναι Σαοδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα,
 ἅμα ἀγόμενος Ἰστιάϊον· Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρα-
 5 τηγὸν εἶναι τῶν παραβαλασσίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πα-

oculis, protinus nullius alius rei tantum me desiderium cepit, quam tui videndi. et tecum sermones miscendi; quippe gnarus, omnium bonorum pretiosissimum esse virum amicum, qui tam intelligens sit, quam benevolus: quae duo ego in te adversus res meas cognovi, inesseque tibi possum testari. Quare bene fecisti quod ad me adveneris, tibi quoque ego haec propono. Missam fac Miletum, et recens conditam in Thracia urbem: me vero sequere Susa euntem, et habere quae ego habeo, meusque esto commensalis et consiliarius. (25.) His dictis Darius, postquam Artaphernem, fratrem suum eodem patre natum, praefectum nominavit Sardium, Susa est profectus, Histiaeum secum ducens. Copiis vero maritimae orae praesidentibus ducem nominavit Otanem; cuius patrem Sisamnem, unum ex iu-
Herod. T. II. P. I. D d

τέρα Σισάμνην βασιλεὺς Καμβύσης, γενόμενον τῶν βασιλῆϊον δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χοήμασι δίκην ἄδικον εἰκάσει, σφάζας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην· σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε, καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἔζων εἰκάζε· ἐντανύσας 10 δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σισάμνῳ, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνῳ, ἐντειλάμενός οἱ μεμνηῆσθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ 26 δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦτον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάζῳ τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἴλε καὶ Καλχηδονίους· εἴλε δὲ Ἀντανδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἴλε δὲ Λαμπώνιον· λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας, εἴλε Λῆμνόν 5 τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρας ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν 27 οἰκομένας. (Οἱ μὲν δὲ Λῆμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ,

dicibus regiis, Cambyses rex, quod acceptâ pecuniâ iniustam pronuntiasset sententiam, interfecerat, interfectoque totam detraxerat pellem, et scissis ex detracta pelle loris intenderat sellam, in qua ille sedens ius dixerat: quo facto rex filium eiusdem Sisamnis, quem interfectum excoriaverat, in patris locum nominaverat iudicem, monitum ut recordaretur *quam in sella ius dicens sederet*. (26.) Hic igitur *Otanes*, qui in illa sedere sella iussus erat, nunc successor imperii datus Megabazo, Byzantios cepit et Calchedonios: Antandrum item expugnavit in Troade terra, et Lamponium: deinde, acceptis a Lesbiiis navibus, Lemnum cepit et Imbrum, utramque per id tempus adhuc a Pelasgis habitatam. (27.) (*Lemnii* igitur, fortiter quidem pugnantes resistentesque, ad extre-

καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιεούσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὑπαρχόν ἐπιστάσι Λυκάρητον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελ-
5 Φεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ.) Αἰτίη δὲ τούτου ἦδε· πάντας ἡνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο· τοὺς μὲν, λειποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυθῶν ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας.

ΜΕΤΑ ΔΕ, οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεσις κακῶν ἦν, 28. καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γάρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ τῶν νήσων πρέφει· τοῦτο δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον 5 ἡ Μίλητος αὐτὴ τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσα-

XXVIII. 1. ἄνεσις ex virorum doctorum coniect. Vulgo alii omnes ἀνίως (vel ἀνίς) κακῶν.

num male sunt adfecti. Qui ex his reliqui fuere, iis Lycæretus, Macandrii frater, regis Sâmi, a Persis est præfectus. Is Lyearetus, Lemno imperans, mortuus est.) Omnes istos [quos supra dixi] in servitutum redegit evertitque [*Oïanes*], in alios culpam conferens quod desertores fuissent Scythicae expeditionis; in alios, quod exercitum vexassent Darii e Scythia revertentem. Has ille res gessit, dum hoc ducatu functus est.

(28.) BREVIS deinde malorum fuit intermissio; sed mox ex Naxo et Mileto exorta rursus mala sunt *Ioni- bus*. *Naxus* per id tempus omnes insulas opulentiâ superabat. Eademque tempestate *Miletus* et per se ipsa magis, quam umquam, florebat, et universae

σα, καὶ δὴ καὶ Ἰωνίης ἦν πρόσχημα κατύπερθε δὲ
 τούτων, ἐπὶ δύο γενεάς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μά-
 λιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν. τού-
 τους γὰρ καταρτιστῆρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἵλοντο
 29 οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφεας ὧδε οἱ Πάριοι.
 ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες οἱ ἀριστοὶ ἐς τὴν Μίλητον,
 ἄρεον γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν
 αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώραν. ποιεῦντες δὲ
 ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινὰ 5
 ἴδοιεν ἐν ἀνεσθηκυῇ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον,
 ἀπεγράφεατο τὸ οὐνομα τοῦ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ. διεξ-
 ἐλάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν, καὶ σπανίους εὗρον-
 τες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ,
 αἰλὴν ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν 10

Ioniae princeps habebatur. Superioribus vero tem-
 poribus eadem civitas per duas hominum generatio-
 nes seditionibus quam maxime fuerat afflicta, donec
 res eius composuerunt *Parii*: hos enim ex omnibus
 Graecis conciliatores elegerant Milesii. (29.) Conci-
 liarunt eos autem Parii hoc modo. Postquam cives ex
 his nobilissimi *Miletum* pervenerunt, quum pessime
 apud illos administratam viderent rem domesticam,
 dixerunt peragrarare se velle illorum regionem. Quod
 ubi fecerunt, totamque peragrarunt Milesiorum di-
 tionem; ubicumque in superiore regione viderunt
 agrum bene cultum, nomen eius qui erat agri dominus
 scripto consignabant. Percursa universa regione, in
 qua quidem raros hos invenerant; simulatque in
 urbem descenderunt, concione convocata, hos ipsos
 designarunt qui civitatem administrarent, quorum

νέμειν, τῶν εὖρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δο-
κέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφεας
ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους
Μιλησίους, τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτων ἔταξαν
15 πείβεσθαι. Πάριοι μὲν νυν οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν.
Τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πολιῶν ᾧδε ἤρχετο κακὰ γί- 30
νεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. Ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν πα-
χέων ὑπὸ τοῦ δήμου· Φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλη-
τον. τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἐὼν Ἀριστα-
5 γόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἐὼν καὶ ἀνεψιὸς
Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι
κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ
ἐτύγχανε τοῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ
Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἔόντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμε-
10 νοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀριστα-

agros bene cultos repererant: *videri enim*, aiebant,
eosdem rem etiam publicam eadem diligentia admi-
nistraturos, qua privatam rem suam administras-
sent. Reliquos vero Milesios, qui prius dissensionibus
inter se concertaverant, hisce parere iusserunt. In
hunc modum Parii res composuerunt Milesiorum.
(30.) Tunc vero ex his, quas dixi, civitatibus *mala* coc-
perunt *Ioniae* oriri hoc modo. E *Naxo* cives nonnulli
opulenti in exilium acti erant a populo, qui patriā
pulsi *Miletum* venerunt. Administrabat tunc Histiaei
nomine *Miletum Aristagoras* Molpagorae filius, ge-
ner et consobrinus Histiaei, Lysagorae filii, quem per
id tempus Susis Darius detinebat. Fuit enim Histiaeus
Miletī tyrannus, fuitque tunc Susis quum *Naxii* ad-
venerunt, qui prius hospites fuerant Histiaei. Hi ubi

γόρεω, εἴ πως αὐτοῖσι παράσχοι δυνάμιν τινα, καὶ κατέλθοιεν εἰς τὴν ἑαυτῶν. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος ὡς ἦν δι' ἑαυτοῦ κατέλθωσι εἰς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Ναξοῦ· σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἰστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε· „Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ Φερέγγυός εἰμι 15 „δύναμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατάγειν αἰκόντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων· πυθάνομαι γὰρ „ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα „μακρὰ πολλά. μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν σπουδὴν „ποιεύμενος· ἐπινοέω δὲ τῇδε. Ἄστα Δέρνης μοι τυγχά- 20 „νει ἑὼν Φίλος· ὁ δὲ, Ὑστάσπεω μὲν ἔστι παῖς, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλῆος ἀδελφεός, τῶν δ' ἐπιβάλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατιήν „τε πολλήν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄν- „δρα ποιήσειν τῶν ἂν χρηρίζωμεν.“ Ταῦτα ἀκούσαν- 25

Miletum venerunt, rogarunt Aristagoram, ut militum manum sibi praeberet, qua adiuti in patriam redirent. Et ille, secum reputans, si ipsius operâ in patriam hi rediissent, dominum se fore Naxi; praetendens Histiaei hospitium, his verbis cum eis egit: Ego quidem, inquit, non tantam hominum manum polliceri vobis possum, quae sufficiat ad vos, invitatis his qui Naxum nunc tenent, in patriam reducendos: audio enim octo millia cetratorum esse Naxiis, et longarum navium magnum numerum. Operam vero dabo omni adhibito studio: in hunc autem modum rem perficere cogito. Est mihi amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis frater, qui universae praeest orae Asiae, et numerosum habet exercitum, navesque multas: hunc

τες οἱ Νάξιοι, προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἢ δύναίτο ἀρίστα· καὶ ὑπίσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τῇ στρατῇ, ὡς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφάνεωσι εἰς τὴν Νάξον, πάν-
30 τα ποιήσῃν τοὺς Νάξίους τὰ αὐτοὶ κελεύωσι, ὡς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τούτων τῶν Κυκλάδων οὐδεμίῃ καὶ ἦν ὑπὸ Δαρείῳ.

Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης εἰς τὰς Σάρδεις, λέ- 31
γει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγά-
ρτι μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ,
καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ ἐνὶ πολλὰ, καὶ ἀν-
5 δραπόδα. „Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτην τὴν χώραν στρατηλάτεις,
„κατάγων εἰς αὐτὴν τοὺς Φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοὶ
„ταῦτα ποιήσαντι, τοῦτο μὲν ἐστὶ ἐτοῖμα παρ’ ἐμοὶ

virum puto, quod cupimus, esse effecturum. His auditis, Naxii mandatum dant Aristagorae, ut quam posset optime hanc rem perficiat, et dona polliceatur Artapherni, et stipendium militibus ab ipsis persolvendum: magnas quippe spes habebant, quando Naxi adparuissent, omnia facturos Naxios quae ipsi iussissent, pariterque insulanos omnes: nulla dum enim ex Cycladibus his insulis per id tempus in Darii erat potestate.

(31.) *Aristagoras* ubi Sardes pervenit, cum *Artapherne* egit, memorans, esse *Naxum* insulam, non ita quidem amplam, alioqui vero pulcram bonamque, et *Ioniae* vicinam: essequae in ea et opes magnas et multa mancipia. Tu igitur, inquit, in hanc mitte exercitum, qui exsules in eam reducat. Id si feceris, partim, magnae tibi a me prae-

„ χρήματα μεγάλα παρέξ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ στρα-
 „ τηϊ ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἄγοντας πα-
 „ ρέχειν· τοῦτο δὲ, νήσους προσκτήσασθαι βασιλεί, αὐ- 10
 „ τὴν τε Νάξον, καὶ τὰς ἐκ ταύτης ῥητημένας, Πάρον
 „ τε, καὶ Ἄνδρον, καὶ ἄλλας, τὰς Κυκλάδας καλεωμέ-
 „ νας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος, εὐπετέως ἐπιθήσεται Εὐ-
 „ βοίῃ, νήσῳ μεγάλῃ τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι
 „ Κύπρου, καὶ κάρτα εὐπετεῖ χειρωθῆναι. ἀποχρῶσι 15
 „ δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πᾶσας χειρώσασθαι.“ Ὁ δὲ
 „ ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε· „ Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλῆος ἐξη-
 „ γητὴς γίνεαι πρηγμάτων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὐ πα-
 „ ραινέεις πάντα, πλὴν τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ
 „ ἑκατὸν νεῶν, διηκόσιαί τοι ἐτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ 20
 „ ἑαρι. δεῖ δὲ τοῖτοισι καὶ αὐτὸν βασιλῆα συνέχαινον
 32 „ γίνεσθαι.“ Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκου-

*sto sunt pecuniae, praeter sumtus belli, quos
 aequum est ut nos, qui exercitum petimus, per-
 solvamus: partim vero, insulas adquies Regi, et
 ipsam Naxum. et ex illa pendentes Parum et An-
 drum, aliasque quae Cyclades vocantur. Inde vero
 impetu facto facile adgredieris Euboeam, amplam
 et opulentam insulam, Cypro haud minorem, et
 subactu admodum facilem. Centum naves sufficient
 ad has omnes in Regis redigendas potestatem. Re-
 spondet Artaphernes his verbis: Tu vero, quae ex
 utilitate sunt regiae domus proponis, et recte haec
 omnia mones, praeterquam quod ad numerum spe-
 ctat navium. Nam loco centum navium, paratae
 tibi erunt primo vere ducentae. Oportet vero hisce
 rebus auctoritatem quoque Regis accedere. (32.)*

σε, περιχαρὲς ἔων, ἀπήϊε εἰς Μίλητον. ὁ δὲ ἌρταΦέρ-
νης, ὡς οἱ πέμψαντι εἰς Σοῦσα, καὶ ὑπερβέντι τὰ ἐκ
τοῦ Ἀρισταγόρῳ λεγόμενα, συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δα-
5 ρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρας,
πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων
συμμάχων· στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγαβά-
την, ἄνδρα Πέρσῃ τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἑωυτοῦ τε καὶ
Δαρείου ἀνεψιόν· τοῦ Πανσανίης ὁ Κλεομβρότεω Λα-
10 κεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθὲς γε ἐστὶ ὁ λόγος, ὑστέρῳ
χρόνῳ τούτων ἡρόσατο θυγατέρα, ἔρωτα σὺν τῇς
Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην
στρατηγὸν ἌρταΦέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ
τὸν Ἀρισταγόρεα.

Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τὸν 33
τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Να-

His auditis, Aristagoras laetus Miletum rediit. Artaphernes vero, misso Susa nuncio, postulatisque Aristagorae cum rege communicatis, postquam probavit rem Darius, ducentas instruxit triremes, magnamque admodum multitudinem et Persarum et sociorum contraxit, ducemque horum constituit *Megabatem*, virum Persam de genere Achaemenidarum, suum et Darii consobrinum; eundem cuius filiam Pausanias Lacedaemonius Cleombroti filius, si vera fama est, postero tempore in matrimonium sibi desponsavit, cupiens tyrannus fieri Graeciae. Megabate duce constituto, exercitum istum ad Aristagoram misit Artaphernes.

(32.) *Megabates*, adsumtis ex Mileto Aristagora, et Ionico exercitu, et exsulibus Naxiis, navibus pro-

ξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου. ἐπεὶ τε δὲ
 ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νῆας εἰς Καύκασα, ὡς ἐν-
 δεῦτεν βορρῇ ἀνέμῳ εἰς τὴν Νάξον διαβάλοι· καὶ, οὐ 5
 γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πῆ-
 γμα τοιόνδε συνηείχθη γενέσθαι. περιϊόντος Μεγαβά-
 τεω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν Φυλακὰς, ἐπὶ νεὸς Μυνδῆς ἔτυ-
 χε οὐδεὶς Φυλάσσαν· ὁ δὲ, δεινὸν τι ποιησάμενος, ἐκ-
 λευσε τοὺς δορυφόρους· ἐξευρόντας τὸν ἀρχοντα ταύτης 10
 τῆς νεὸς, τῷ οὐνομα ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι, διὰ
 θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κε-
 φαλὴν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ
 Σκύλακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ, ὅτι τὸν
 ξεινόν· οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δῆσας, λυμαινέτο· ὁ 15
 δ' ἐλθὼν παραιτέτο τὸν Πέρσῃ· τυγχάνων δὲ οὐδενός.

fectus est quasi in Hellespontum navigaturus. Ubi
 vero prope Chium fuit, ad Caucasa continuit naves,
 inde vento borea in Naxum traiecturus. Ibi, quum
 non esset in fatis ut hac classe Naxii perderentur,
 res accidit huiusmodi. Dum custodias navium obit
 Megabates, forte in nave Myndia nemo erat qui cu-
 stodiam ageret. Qua re ille indignatus, iussit satel-
 lites quaerere huius navis praefectum, cui nomen
 erat Scylax, repertumque ita vincere, ut per thala-
 miam (per foramen per quod infimi remi exstant)
 traiceretur, capite extrorsum eminente, corpore ver-
 sus interiora porrecto. In hunc modum victo Scyla-
 ce, renunciat aliquis Aristagorae, hospitem Myndium
 a Megabate ita vinctum contumelioseque habitum
 esse. Et abit ille ad Persam, veniam pro illo precans:
 a quo quum nihil impetrasset, ipse Myndiam navem

τῶν ἐδέετο, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε. πυθόμενος δὲ, κάτα
 δεινὸν ἐποίησατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρι-
 σταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε· „Σοὶ δὲ καὶ τούτοις τοῖσι πρῆγ-
 20 „μασι τί ἐστι; οὐ σὲ ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμὸ πεί-
 „θεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ
 πρήσσεις;“ Ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ „θυμωθεὶς
 τούτοις, ὡς νῦν ἐγένετο, ἐπεμπε εἰς Νάξον πλοῖον ἄν-
 δρας φράσσοντας τοῖσι Ναξίοις πάντα τὰ παρεόντα σφι
 πρήγματα. Οἱ γὰρ ὧν Νάξιοι οὐδὲν πάντως προσε- 34
 δέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τούτον ὀρμήσεσθαι. ἐπεὶ
 μὲν τοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσπένικαντο τὰ ἐκ τῶν
 ἀγρῶν εἰς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκη-
 5 σόμενοι, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο. Καὶ
 οὔτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι πολέ-
 μου· οἱ δ' ἐπεὶ τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας εἰς,

adit, illumque solvit. Quo cognito indignatus Mega-
 bates, cum illo expostulavit. Cui Aristagoras: *Ad
 te vero, inquit, quid haec res pertinent? Nonne te
 Artaphernes misit qui mihi pareas, navigesque
 quo ego iussero? Rebus alienis quid te immisces?*
 Haec postquam dixit Aristagoras, iratus Megabates,
 ut nox advenit, navigio Naxum misit nonnullos, qui
 Naxiis omnia quae ipsis imminerent significarent.
 (34.) Neutiquam enim exspectaverant *Naxii*, adver-
 sus se illam dirigi expeditionem. Postquam vero in-
 tellexerunt, continuo ad tolerandam obsidionem sese
 compararunt, rebus suis ex agris intra muros com-
 portatis, urbeque et cibariis et potulentis instructa.
 Qui postquam ad sustinendum bellum erant instru-
 cti, hostes, ex Chio Naxum traicientes, bene muni-

τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσφέροντο, καὶ ἐπολιορκεον μῆνας τέσσερας. ὥς δὲ, τὰ τε ἔχοντες ἡλ-
 θον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεδαπάνητό σφι, 10
 καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίματο πολλά, τοῦ
 πλευνός τε ἔδετο ἡ πολιορκία, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι
 Φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο
 εἰς τὴν ἡπειρον, κακῶς προήσσοντες.

- 35 Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀστα-
 φέρνῳ ἐκπληρῶσαι· ἅμα δὲ ἐπέβη μιν ἡ δαπάνη τῆς
 στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεέ τε, τοῦ στρατοῦ πρή-
 ξαντος κακῶς, καὶ Μεγαβάτη διαβεβλημένος· ἐδόκει
 τε τὴν βασιλικήν τῆς Μιλήτου ἀπαιρηθεῖσθαι. ἀρρώδεων 5
 δὲ τουτέων ἕκαστα, ἐβουλεύετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε
 γὰρ καὶ τὸν ἐδτιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῆχθαι ἐκ Σου-

tos sunt adgressi, et per quatuor menses obsederunt.
 Sed absunt pecuniis omnibus quas secum Persae
 adtulerant, multisque etiam insuper ab Aristagora
 insumtis, quum ad continuandam obsidionem pluri-
 bus adhuc esset opus, exsulis Naxiis castella ex-
 struxerunt, et male adfecti in continentem se rece-
 perunt.

(35.) Iam vero *Aristagoras*, quum promissa im-
 plere Artapherni non posset, simulque premeretur
 stipendio persolvendo, quod exercitus repetebat;
 timensque quod et exercitus male esset adfectus,
 et ipse odium incurrisset Megabatis; denique existi-
 mans Mileti tyrannidem sibi iri creptum: haec sin-
 gula timens, defectionem coepit meditari. Acciderat
 enim forte per idem tempus, ut servus, cui caput
 punctis erat notatum, Susis ab Histiaeo adveniret,

σέων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀριστα-
 γόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. Ὁ γὰρ Ἰστιαῖος, βουλόμενος τῷ
 10 Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς
 εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομένων τῶν
 ὁδῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρῆσας τὴν
 κεφαλὴν, ἔστιξε, καὶ ἀνέμενε ἀναφῦναι τὰς τρίχας.
 ὥς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε εἰς Μίλητον, ἐν-
 15 τιλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἐπεὶ δὲ ἀπῆκται εἰς
 Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρῃ ξυρῆσαντά μιν τὰς τρί-
 χας, κατιδέσθαι εἰς τὴν κεφαλὴν. τὰ δὲ στίγματα ἐσή-
 μαινε, ὥς καὶ πρότερόν μοι εἶρηται, ἀπόστασιν. Ταῦτα
 δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίηε, συμφορὴν ποιούμενος μεγάλην τὴν
 20 ἐνωτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὦν γινο-
 μένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασ-
 σαν· μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιήσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμᾶ

monens Aristagoram ut a Rege deficeret. *Histiaeus*
 enim, quum monere Aristagoram vellet ut defectionem
 moliretur, nec vero aliam ullam, qua id ei
 significaret, haberet rationem, quum viae omnes es-
 sent interceptae; servi caput, quem habuit fidelissi-
 mum, totondit, punctisque notavit; deinde exspe-
 tavit donec succrevissent capilli. Hunc, simulatque
 capilli succreverant, Miletum misit, nil aliud moni-
 tum, nisi ut, quam primum Miletum venisset, iuberet
 Aristagoram capillos ipsius tondere, caputque in-
 spicere. Significabant autem notae, quemadmodum
 ante a me dictum est, *defectionem esse moliendam*.
 Id Histiaeus fecit, aegerrime ferens Susi sesc deti-
 neri: nam, defectio si exstitisset, magnam spem ha-
 bebat, ad mare se demissum iri; nihil autem novi

36 ἐς αὐτὴν ἤξεν ἔτι ἐλογίζετο. Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα
 διανοεύμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον· Ἀρισταγόρῃ δὲ
 συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα.
 ἐβουλευέτο ὦν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφίνας τὴν τε
 ἑαυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. 5
 αἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ τὸ αὐτὸ ἐξεθέρον-
 το, κελεύοντες ἀπίστασθαι. Ἑκαταῖος δὲ, ὁ λογοποιός,
 πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλεῖ τῶν Περσέων ἀναι-
 ρέεσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνεα πάντα τῶν ἤρχε Δα-
 ρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ἐπεὶ τε δὲ οὐκ ἔπειθε, 10
 δεύτερα συνεβούλευε, ποιέειν ὅπως ναυκράτες τῆς θα-
 λάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς, ἔφη λέγων,
 ἐνορᾶν ἐσόμενον τοῦτο· ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν

moliente Mileto, numquam se in illam rediturum existimaverat. (36.) Hoc igitur machinatus Histiaeus quum servum illum misisset, eodem tempore haec omnia, eodem tendentia, *Aristagorae* acciderunt. Deliberavit itaque cum suarum partium hominibus, hisque et sententiam suam, et quae ei ab Histiaeo advenerant, exposuit. Ac caeteri quidem omnes in eamdem ivere sententiam, defectionem probantes. *Hecataeus* vero, *Historiarum scriptor*, statim quidem censuit, *neutiquam bellum cum rege Persarum esse suscipiendum*; populos omnes commemorans quibus imperaret Darius, potentiamque regis. Deinde vero, ubi hoc eis non persuasit, secundo loco hortatus illos est, *operam darent ut navibus maris tenerent imperium. Quum autem intelligat, (sic verba facere perrexit) quam sint tenues Milesiorum vires, nullam se aliam perspicere viam qua eo*

Μιλησίων εἶσαν ἀσθενέα· εἰ δὲ τὰ χρήματα κατα-
 15 ρεΐῃ τὰ ἐκ τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος
 ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατῆσαι
 τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτοὺς τε ἔξιν χρήμασι
 χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλῆσειν αὐτά.“ τὰ
 δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν
 20 τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. Αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκῃ ἡ γνώ-
 μη. ἐδόκει δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἓνα τε αὐτέων πλώ-
 σαντα εἰς Μυοῦντα εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νά-
 ξου ἀπελθόν, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι
 τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγοὺς. Ἀποπεμ- 37
 φθέντος δὲ Ἰητραγόρειω κατ’ αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλα-
 βόντος δόλῳ Ὀλιάτον Ἰβανώλιος Μυλασσέα, καὶ

possint pervenire, nisi si pecuniae auferantur e templo quod est in Branchidis, quas Croesus Lydus ibi deposuisset: id si fecissent, magnam se spem habere, posse ipsos maris obtinere imperium; atque ita et ipsos pecunias habituros, quibus utantur, et hostes illas non direpturos. Ingentes autem illae pecuniae erant, quemadmodum in primo harum Historiarum libro demonstravimus. At haec quidem non vicit sententia, nihilo minus vero placuit deficere: simulque decreverunt, unum e suorum numero navi Myuntem mittere ad exercitum, qui, ex quo Naxum reliquerat, eo loci versabatur: ibi legatus ille operam daret, ut duces eorum qui in navibus essent prehenderet. (37.) Missus est ad hoc ipsum perficiendum Iatragoras: isque dolo comprehendit Oliatum Ibanolis filium, Mylassensem, et

Ἰστιαῖον Τύμνεω Τερμερέα, καὶ Κώην Ἐρξάνδρῳ, τῷ
 Δαρεῖος Μιτυλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρα- 5
 κλείδῳ Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συγχροῦς· οὕτω δὴ ἐκ τοῦ
 ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπειστήκει, πᾶν ἐπὶ Δαρεΐῳ
 μηχανώμενος. Καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραν-
 νίδα, ἰσονομίην ἐποίει τῇ Μιλήτῳ, ὥς ἂν ἐκόντες αὐτῷ
 οἱ Μιλήσιοι συναπισταίαιτο. μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ 10
 Ἰωνίῃ ταῦτό τοῦτο ἐποίει, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυ-
 ράννων· τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμ-
 πλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ Φίλα βουλόμενος
 ποιεῖσθαι τῆσι πόλεσι, ἐξεδίδου, ἄλλον εἰς ἄλλην πό-
 38 λιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώην μὲν νυν Μι-
 τυληναῖοι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες
 κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν·
 ὥς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνες ἀπίεσαν. τυράννων μὲν νυν

Histiaceum Tymnae filium Termerensem, et Coën Er-
 xandri, cui Darius Mitylenen dono dederat, et Ari-
 stagoram Heraclidæ filium Cumæum, multosque item
 alios. Atque ita ex professo *defecit Aristagoras*, quid-
 libet moliens adversus Darium. Ac statim quidem,
 verbo certe, abdicavit tyrannidem, et iuris aequali-
 tatem proposuit civibus, quo libentius Milesii cum
 ipso deficerent. Deinde in reliqua Ionia idem fecit,
 tyrannos civitatibus expelleus: quos vero ex navibus
 prehenderat quæ expeditionis sociæ fuerant in Na-
 xum susceptæ, hos, gratum facturum civitatibus, suæ
 cuiusque civitatis civibus tradidit. (38.) Et Coëm
 quidem Mitylenæi, simul atque illius compotes sunt
 facti, ex urbe eductum lapidibus obruerunt. Cymæi
 vero suum dimiserunt incolumem: pariterque alii

5 κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλιας. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγούς ἐν ἐκάστη τῶν πόλιων κεύσας ἐκάστους καταστῆσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα τριήρεϊ ἀπόστολος ἐγένετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

ΤΗΣ ΔΕ ΣΠΑΡΤΗΣ Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος 39 οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκει· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδῃ εἶχε τὴν βασιλείην, οὐ κατὰ ἀνδραγαθίην σχῶν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ 5 γὰρ, ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑαυτοῦ θυγατέρα, καὶ εὐούσης ταύτης οἱ καταθυμίας, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τοῦτου δὲ τοιούτου ἔντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· „Εἰ τοι σύ γε σεαυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῶν „ταῦτό ἐστι οὐ περιόπτεον, γένος τὸ Εὐρυσθένης γενέ-

etiam plerique suos dimiserunt. Atque ita tyrannis liberatae sunt Ioniae civitates. Quibus submotis, Aristagoras Milesius in unaquaque civitate iussit praetorem constitui; ipse vero mox *Lacedaemonem* suscepit legationem, triremi profectus: opus enim ei erat magnam aliquam comparare armorum societatem.

(39.) ΣΠΑΡΤΑΞ per id tempus non amplius in vivis erat rex Anaxandrides, Leontis filius: sed, hoc mortuo, *Cleomenes*, Anaxandridae filius, regnum tenebat; non virtutis aliquo specimine, sed nativitatis sorte illud consecutus. Habuerat *Anaxandrides* in matrimonio fratris sui filiam, quae cara ei erat, sed liberos nullos pepererat. Quod quum ita esset, ephori ei ad se vocato dixere: *Quandoquidem tu tibi ipse*
Herod. T. II. P. I. E c

„σθαι ἐξίτηλον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεὶ 10
 „τε τοι οὐ τίκτει, ἔξω, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποιέων
 „ταῦτα, Σπάρτιήτῃσι ἀθήσεις.“ Ὁ δ' ἀμείβετο Φᾶς
 „τούτων οὐδέτερά ποιήσιν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμ-
 βουλευεῖν, παραπύοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, εἴουσιν
 ἀναμάρτητον ἑωυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσαγα- 15
 40 γέσθαι· οὐδὲ σφι πείσεσθαι.“ Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι
 καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι, προσέφeron Ἀναξαν-
 δρίδῃ ταῦτε· „Ἐπεὶ τοῖνυν τοι περιεχόμενον σε ὀρέομεν
 „τῆς ἔχεις γυναικός, σὺ δὲ ταῦτα ποίεις, καὶ μὴ ἀν-
 „τίβαινε τούτοισι, ἵνα μὴ τι ἄλλοιον περὶ σεῦ οἱ Σπαρ- 5
 „τιῆται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσ-
 „δεόμενά σε τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα
 „νῦν παρέχεις παρέχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσά-

*non prospicis, nostri est officii. genus Eurysthe-
 nis non pati interire. Tu igitur hanc quam habes
 uxorem, quoniam tibi liberos non parit, dimitte,
 et duc aliam: id si feceris, Spartiatibus gratum fe-
 ceris. At ille respondens ait, neutrum se facturum:
 nec enim recte illos consulere, sese hortantes ut
 dimissâ, quam habeat, uxore innoxia, aliam du-
 cat; itaque se illis non pariturum. (40.) Ad haec
 ephori et seniores, re deliberata, haec Anaxandri-
 dae proposuerunt. Quoniam igitur, inquiunt, vi-
 demus te amore uxoris tuae captum, at tu hoc
 fac, nec huic te oppone conditioni, ne aliud quid-
 piam de te decernant Spartani. Non amplius po-
 stulamus, ut uxorem, quam habes, dimittas: prae-
 sta vero huic porro quae adhuc ei praestitisti;
 sed aliam, praeter hanc, domum, duc uxorem,*

„γαγε γυναῖκα τεκνοποιόν.“ Ταῦτά κη λεγόντων,
10 συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης· μετὰ δέ, γυναῖκας ἔχων
δύο, διζὰς ἰστίας οἶκε, ποιέων οὐδαμῶς Σπαρτιη-
κά. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἡ ἐσύστερον 41
ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ
αὕτη τε ἔφεδρον βασιλέα Σπαρτιήτησι ἀπέφαινε· καὶ
ἡ πρότερη γυνή, τὸν πρότερον χρόνον ἀτεκὸς ἐοῦσα, τό-
5 τε κως ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσιν δὲ
αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήϊοι
πυθόμενοι ἄχλεον, φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως,
βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιεύντων αὐτῶν,
τοῦ χρόνου συντάμνοντος, ὑπ’ ἀπιστίας οἱ ἔφοροι τίκτου-
10 σαν τὴν γυναῖκα περιζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε
Δωριέα, ἰδέως ἴσχει Λεωνίδην, καὶ μετὰ τοῦτον ἰδέως
ἴσχει Κλεόμβροτον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμ-

quae liberos tibi pariat. His fere ab illis dictis
adsensus est *Anaxandrides*; et aliquanto post, aliā
insuper ductā uxore, duas habitavit domos, nequa-
quam ex more Spartanorum. (41.) Haud multo in-
teriecto tempore, uxor postmodum ducta peperit
hunc *Cleomenem*. At, dum haec futurum regni suc-
cessorem Spartanis in lucem edit, forte fortunā contig-
it, ut prior uxor, quae adhuc sterilis fuerat, gravida
esset. Huic, quum revera praegnans esset, re cognitā,
turbas ciebant cognati posterioris uxoris, dicentes
frustra illam gloriari, velleque supponere sobolem.
Itaque his indigne rem ferentibus, instante partus tem-
pore, increduli ephori parientem mulierem circum-
sedentes observabant. At illa peperit *Doricum*; mox-
que iterum *Leonidam*; moxque rursus *Cleombrotum*:

βροτόν τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ Κλεομένηα τε-
 κοῦσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνή, εὐῶσα θυγάτηρ
 Πρινητάδew τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον. 15
 42 Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ Φρε-
 νήρης, ἀχρομανής τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλικῶν πάν-
 των πρῶτος· εὖ τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς
 σχήσων τὴν βασιλίην. ὥστε ὦν οὕτω Φρονέων, ἐπεὶ δὴ ὁ
 τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώ- 5
 μνοι τῷ νόμῳ, ἐστήσαντο βασιλῆα τὸν πρεσβύτατον
 Κλεομένηα, ὁ Δωριεὺς δεινὸν τε ποιούμενος, καὶ οὐκ
 ἀξιώων ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας ληθὺ
 Σπαρτηήτας, ἄγε ἐς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι
 χρηστήριῳ χρησάμενος, ἐς ἥτινα γῆν κτίσων ἦ, οὔτε 10
 ποιήσας οὐδὲν τῶν νομιζομένων. οἷα δὲ βασιέως φέρον,

dicunt etiam nonnulli, gemellos fuisse Cleombro-
 tum et Leonidam. At posterius ducta uxor, mater
 Cleomenis, quae Prinetadae filia erat, Demarmeni
 neptis, post Cleomenem nullos alios liberos peperit.

(42.) Et *Cleomenes* quidem, ut narrant, mentis
 haud satis erat compos, ac fere furiosus. *Dorieus*
 vero inter aequales primus erat; satisque speraverat,
 pro sua virtute regnum se adepturum. Hanc spem
 alens, quum mortuo Anaxandride Spartani ex lege
 regem constituissent maiorem natu *Cleomenem*, in-
 digne rem ferens *Dorieus*, et sub Cleomenis vivere
 nolens imperio, postulata a Spartanis multitudine
 quadam ex plebe, colonos hos eduxit, non consulto
 Delphis oraculo quamnam in terram iret conditurus
 coloniam, neque aliud quidquam ex civitatis insti-
 tuto ante exsecutus. Sed, indignatus ut erat, ad Afri-

ἀπίει ἐς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄνδρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δ' ἐς Κίνυπα, οἴκισε χώρον κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ ποταμόν· ἐξελαβείς δὲ 15 ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτει ὑπὸ Μακίων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων, ἀπίκητο ἐς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δὲ 43 οἱ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσε ἐκ τῶν Λαίου χρησμῶν, Ἡρακλήην τὴν ἐν Σικελίᾳ κτίζειν, Φᾶς τὴν Ἐρυκος χώραν πᾶσαν εἶναι Ἡρακληιδέων, αὐτοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς Δελφοὺς οἶχeto χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἰρέει ἐπ' ἣν στέλλεται χώραν· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χαρὰ αἰρήσειν. παραλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στάλον, τὸν καὶ ἐς Λιβύην ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. Τὸν χρόνον 44 δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε αὐτοὺς καὶ Τήλυν τὸν ἐωυτῶν βασιλῆα ἐπὶ Κρότωνα μέλ-

cām dirigit naves, ducibus usus civibus nonnullis Theracis. Ubi ad Cinyper pervenit, condidit locum Libyae pulcerrimum iuxta flumen. Inde vero eiectus tertio anno a Macis et Libybus et Carthaginensibus, in Peloponnesum rediit. (43.) Ibi Antichares, civis Eleonjūs, ex Laii oraculis consilium ei dedit, ut Heracleam in Sicilia conderet; dicens *universam Erycis regionem Heraclidarum esse, quippe ab ipso Hercule adquisitam*. Quo audito, Delphos profectus Dorieus, quaerit ex oraculo, *an potiturus sit terrā quam adire cogitaret?* et Pythia, *potiturum eā*, respondit. Sumta itaque classe et multitudine, quam eandem in Africam duxerat, Italiam est praetervectus. (44.) Per id tempus, ut memorant Sybarita e ipsi et rex ipsorum Telys in eo erant ut adversus

λειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνίητας περιδείας γε-
 νομένους, δεηθῆναι Δωριέος σφί τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν 5
 δεηθέντας· συστρατεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα,
 καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαριῖται
 λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Κρο-
 τωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι Φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβε-
 σθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην 10
 τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἥλειον μούνον· καὶ τοῦτον τρόπῳ
 τοιῷδε. παρὰ Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀπο-
 δράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεὶ τε οἱ τὰ ἰρὰ οὐ
 προεχώρει χρηστὰ θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ ὦν
 45 οὗτοι λέγουσι. Μαρτύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδι-
 κνύουσι τάδε. Συβαριῖται μὲν, τέμενός τε καὶ νηὸν ἔοντα

XLIV. 14 seq. ὦν οὗτοι ex connect. pro οὐκ οὗτοι, quod ha-
 bent libri omnes.

Crotonem arma moverent: et *Crotoniatæ*, metu
 perculsi, rogarunt Dorieum ut opem sibi ferret, id-
 que ab illo impetrarunt. Nam cum illis adversus Sy-
 barin est profectus, et unā cum illis *Sybarin* cepit.
 Hoc igitur a Dorieo, et his qui cum eo erant, gestum
 esse aiunt Sybaritæ. Crotoniatæ vero adfirmant, ne-
 minem peregrinum belli contra Sybaritas suscepti so-
 cium sibi fuisse, nisi unum Calliam, vatem Eleum, ex
 Iamidarum familia; eumque hac ratione, quod a Tely,
 Sybaritarum tyranno ad se profugisset, quum sacri-
 ficanti adversus Crotonem sacra parum prospera eve-
 nissent. Hoc quidem hi dicunt. (45.) Testimonia
 autem dictorum hæc adferunt utrique. Sybaritæ qui-
 dem, partim testantur agrum sacrum atque templum

παρὰ τὸν ξηρὸν Κράστιν, τὸν ιδρύσασθαι συνελόντα τὴν
 πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίη ἐπωνύμῳ Κραστή· τοῦ-
 5 το δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον
 ποιῶνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιεῶν διεφθάρη.
 εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδὲν, ἐπ' ᾧ δὲ ἐστάλη ἐποίησε,
 εἴλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώραν, καὶ ἔλῳν κατέσχε, οὐδ'
 ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. Οἱ δ' αὖ Κροτω-
 10 νῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίη μὲν τῷ Ἡλείῳ ἐξαίρετα ἐν
 γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι
 ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δω-
 ριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν· καί τοι, εἰ συνεπελάβετό γε
 τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεὺς, δοῦναι ἂν οἱ πολ-
 15 λαπλῆσια ἢ Καλλίη. ταῦτα μὲν νυν ἐκάτεροι αὐτέων

XLV. 3 seq. Κράστιν. Κρᾱστιν ed. Schaeff. et Borth. ex coniect.
 et dein Κραστή pro Κραστή.

prope siccum Crastin; quae Minervae, cognomine Crastiae, dedicata esse aiunt a Dorico, postquam consociatis armis cum Crotoniatis Sybarin cepisset; partim ipsius Dorici mortem ut maximum adferunt argumentum, quippe quem periisse aiunt eo quod contra vaticinia fecisset: qui si nihil deliquisset, sed id fecisset ad quod missus erat, cepisset Erycinam terram, et captam obtinuisset, neque ipse cum suo exercitu fuisset interemtus. Contra Crotoniatae multa monstrant in Crotoniensi agro eximie donata Calliae Elco, quae ad meam usque aetatem posteris Calliae possederunt: Dorico vero eiusque posteris nihil esse donatum; cui tamen, si socius fuisset Sybaritici belli, multo plura quam Calliae fuissent donata. Haec utrique proferunt testimonia; quorum utris accedere quisque ma-

μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ παρέστι ὁκοτέροισι τις
 46 πείβεται αὐτέων, τούτοις προσηρέειν. Συνέπλεον δὲ
 Δωριεὶ καὶ ἄλλοι συγκρίσται Σπαρτιητέων, Θεσσα-
 λὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. αἱ
 ἐπεὶ τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέ-
 θανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπὸ τε Φοινίκων καὶ Ἑγε- 5
 σταίων· μόνους δὲ γε Εὐρυλέων τῶν συγκριστέων πε-
 ριεγένετο τούτου τοῦ πάθος. συλλαβὼν δὲ αὐτός τῆς
 στρατῆς τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινώην τὴν Σελι-
 νουσίων ἀποικίην· καὶ συνελευτέρου Σελινουσίου τοῦ μου-
 νάρχου Πειθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐ- 10
 τὸς τυραννίδι ἐπεχειρήσε Σελινουῶντος, καὶ ἐμουνάρχῃσι
 χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἱ γὰρ μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάν-
 τες ἀπέκτειναν, καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βω-
 47 μόν. Συνέσπετο δὲ Δωριεὶ καὶ συναπέθανε Φίλιππος
 ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνὴρ· ὃς ἀμαρσάμενος Τῆ-

lucrit, his accedat lieet. (46.) Navigarunt autem cum
Dorieo alii Spartani, condendae coloniae socii, The-
 salus, et Paraebates, et Celeas et Euryleon. Qui post-
 quam cum universo adparatu in Siciliam pervene-
 runt, periere praelio superati a Poenis et Egestanīs.
 Unus illorum huic eladi superstes fuit *Euryleon*. Is,
 collectis copiarum reliquiis, Minoam tenuit, Selinu-
 siorum coloniam, et *Selinusiis* operam suam contu-
 lit, ut Peithagora monarcho liberarentur. Postea vero,
 hoc sublato, tyrannidem Selinuntis ipse invasit, eam-
 que per breve tempus obtinuit: nam insurrectione
 facta interfecerunt eum Selinusii, tametsi ad foren-
 sis Iovis aram profugerat. (47.) Secutus etiam Do-
 rieum erat et cum eo perit *Philippus*, Butacidæ

394, 5.

λυος τοῦ Συβαρίτην θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος·
 ψευσθεὶς δὲ τοῦ γάμου, οἶχετο πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ
 5 ταύτης δὲ ὀρμεώμενος συνέσπετο οἰκηίῃ τε τριήρῃ καὶ
 οἰκηίῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐὼν τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλ-
 λιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἐαυτόν. διὰ δὲ τὸ ἐαυτοῦ
 κάλλος ἐνέικατο παρὰ Ἑγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος·
 ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώϊον ἰδρυσάμενοι, θυσίησι
 10 αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτε- 48
 λεύησε· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένης,
 καὶ κατέμεγε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε αὖ Λακεδαιμόνος.
 οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἤρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ'
 5 ἀπέθανε ἅπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὐνομα
 ἦν Γοργώ.

ΑΠΙΚΝΕΕΤΑΙ δ' ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τυ- 49

filius, civis Crotoniata. Is quum sibi desponsasset Te-
 lyis filiam, Sybaritarum regis, Crotone profugerat:
 frustratus autem nuptiis, relicta Italia Cyrenen naviga-
 verat. Inde profectus, secutus erat Dorieum propria
 triremi, suo sumtu militibus instructa: vir qui in
 Olympicis certaminibus victoriam reportaverat, et
 formosissimus omnium suae aetatis Graecorum. Hic
 ob formae praestantiam ab Egestanis consecutus est,
 quod nemo alius: hi enim super eius sepulcro He-
 roorum erexerunt, et sacrificiis eum placant. (48.)
 Hunc finem habuit *Dorieus*: qui si sustinuisset sub
 Cleomenis vivere imperio, et Sparta manere, ipse
 rex evasisset Lacedaemonis. Neque enim diu admo-
 dum regnavit *Cleomenes*, sed mortuus est nulla prole
 relicta, nisi una filia, cui nomen erat Gorgo.

(49.) Hoc igitur regnante *Cleomene* Spartam

ραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν.
 τῷ δὴ ἐς λόγους ἦε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων
 χάλκεον πῖνακα, ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περιόδος ἐνετέμμη-
 το, καὶ θάλασσά τε πᾶσα, καὶ ποταμοὶ πάντες. 5
 ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς
 αὐτὸν τάδε· „Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ
 „Θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίστιος· τὰ γὰρ κατήκοντά
 „ἐστὶ τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δουλους εἶναι ἀντ' ἑλευ-
 „θέρων, ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῶν, 10
 „ἐτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσω προεστέατε τῆς Ἑλλά-
 „δος. νῦν ὦν, πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων, ῥύσασθε Ἰω-
 „νας ἐκ δουλосύνης, ἄνδρας ὁμαίμονας. Εὐπετέως δὲ
 „ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρέειν ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι
 „ἄλκιμοὶ εἰσὶ· ὑμεῖς τε, τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέ- 15
 „γιστα ἀνήκετε ἀρετῆς περὶ. ἢ τε μάχῃ αὐτέων ἐστί

venit Aristagoras, Mileti tyrannus. Is regem con-
 veniens, secum adferebat, ut narrant Lacedaemonii,
 aeneam tabulam, in qua totius terrae circuitus erat
 incisus, et mare universum, fluviique omnes. Ubi in
 colloquium venit regis, haec ad eum ~~verba~~ fecit.
Cleomenes, ne meum studium te conveniendi mi-
reris; talia enim sunt tempora. Servos esse Ionum
filios, qui liberi esse debebant, probrum et dolor
maxime quidem est nobis ipsis, verum etiam, prae-
ter ceteros Graecos, tanto magis vobis, quoniam
principes estis Graeciae. Nunc igitur, per Deos
te oro Graeciae praesides, e servitute vindicate Io-
nas, consanguineos vestros. Facile autem est vobis
hoc exsequi. Nec enim fortes viri sunt Barbari;
vos vero bellica virtute praeter omnes populos

„τοιήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ
 „ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας, καὶ κυρβασίας ἐπὶ
 „τῇσι κεφαλῇσι· οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναι εἰσι. Ἔστι
 20 „δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπειρον ἐκείνην νεμομένοισι,
 „ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρ-
 „ξάμενοισι, ἄργυρος, καὶ χαλκός, καὶ ἐσθῆς ποικίλη,
 „καὶ ὑποζύγια τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλό-
 „μενοι, αὐτοὶ αὖ ἔχουσι. Κατοικῶνται δὲ ἀλλήλων ἐχό-
 25 „μενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἶδε Λυδοὶ,
 „οἰκέοντές τε χώραν ἀγαθὴν, καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόν-
 „τες.“ δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τῆς γῆς τὴν περίοδον,
 τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. „Λυδῶν δὲ,“ ἔφη
 λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, „οἶδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς
 30 „τὴν ἡῶ, πολυπροβατώτατοί τε ἐόντες ἀπάντων τῶν

eminetis. Pugnae genus autem illorum hoc est, arcus et breve spiculum. Braccis induti [non scutis tecti] in praelium eunt; tiaras [pro galeis] in capite gestant: ita superatu sunt faciles. Sunt autem continentem illam habitantibus bona, quanta non sunt aliis omnibus hominibus simul sumtis: aurum statim, tum argentum, et aes, et vestis pretiosa, et iumenta, et mancipia: quibus vos, si modo libuerit, potiemini. Habitant autem, alius populus alterum adtingens sic, quemadmodum ego dicam. Iuxta Ionas hosce habitant hi Lydi, terram tenentes bonam et argento abundantem. (Haec dicens, digito monstravit regionem in illo terrae circuitu, quem aeri incisum secum adtulcrat.) Lydis vero (sic dicere perrexit) contigui sunt versus orientem Phryges hi, et armentis et terrae frugi-

„ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπώτατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται
 „Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοις
 „δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήν-
 „δε, ἐν ᾗ ἡδε Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τὰ-
 „λанта βασιλεῖ τὸν ἐπέτειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλι- 35
 „κων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἶδε, καὶ οὗτοι εἶντες
 „πολυπρόβατοι. Ἀρμενίων δὲ, Ματιηνοί, χώραν τήνδε
 „ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἡδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ
 „παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σου-
 „σα ταῦτα, ἐνθα βασιλεὺς τε μέγας δίαταιν ποιεῖται, 40
 „καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι. Ἐλόντες
 „δὲ ταύτην τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἤδη τῷ Διὶ πλούτου
 „πὲρι ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας ἀρα οὐ πολλῆς,
 „οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὐραν σμικρῶν, χρεόν ἐστι
 „ὕμεις μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους, 45

XLIX. 45. ἀναβάλλεσθαι. Fors. ἀναλαβίσθαι.

bus opulentissimi omnium, quos equidem novi, populorum. Phrygibus proximi sunt Cappadoces, quos Syrios nos vocamus: hisque finitimi Cilices, ad mare hocce pertinentes, in quo Cyprus haec insula est; qui quingenta talenta annuum tributum pendunt regi. Cilices adtingunt hi Armenii, et ipsi armentis opulenti. Armeniis finitimi Matieni hancce possident regionem. Horum regionem adtingit Cissia haec, in qua iuxta fluvium huncce Chqaspen sita hic sunt Susa, ubi Rex magnus vitam agit, suntque pecuniarum illius thesauri. Hanc urbem quum ceperitis, tum fidenter cum Iove de divitiis contendetis. At nunc de exiguo terrae tractu, neque illo ita bono, et de arctis finibus opus est vobis pugnare cum Messeniis, qui vobis pares

„έόντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους”
 „τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἔχόμενόν ἐστι οὐδέν, οὔτε ἀργύρου,
 „τῶν πέρι καὶ τινα ἐνάγει προθυμίη μαχόμενον ἀποδνή-
 „σκειν. παρέχον δὲ τῆς Ἀσίας πάσης ἄρχειν εὐπετέως,
 50 „ἄλλο τι αἰρήσεσθε;” Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε.
 Κλεομένης δὲ αἰμáιβeto τοῖσδε, „ὦ ξεῖνε Μιλήσιε,
 „ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέσθαι.”
 Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν. ἐπεὶ τε δὲ ἡ κυρὴ ἡμέρῃ 50
 ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον,
 εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην, ὁκοσέων ἡμερέων
 ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἴη παρὰ βασιλῆα. ὁ
 5 δὲ Ἀρισταγόρης, τάλλα ἐὼν σοφός, καὶ διαβάλλων
 ἐκείνων εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρὸν γάρ μιν μὴ λέγειν
 τὸ ἐόν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν

*sunt armis, et cum Arcadibus et Argivis, qui ni-
 hil possident quod sit auri aut argenti simile,
 cuius studio aliquis ad pugnandum cum vitae pe-
 riculo commoveatur. Quare quum facile sit vobis
 universae Asiae potiri imperio, aliud-ne quid-
 piam praeoptabitis? Haec Aristagoras dixit; cui
 Cleomenes: Hospes Milesie, ait, in tertium diem
 differo tibi respondere. (50.) Tunc quidem in tan-
 tum progressi sunt: ubi vero adfuit constitutus respon-
 sioni dies, et ad locum ventum est de quo conve-
 nerant, ex Aristagora Cleomenes quaesivit, quot
 dierum iter esset a mari Ioniam adluente usque
 ad regem? Et Aristagoras, alioquin callidus homo,
 et pulcre illum circumveniēns, in hoc quidem offen-
 dit. Nam quum non id quod res est dicere debuis-
 set, ut qui Spartanos in Asiam cuperet evocare, ex*

Ἀσίν, λέγει δ' ὦν, τοῦτων μηνῶν φὰς εἶναι τὴν ἄνοιον.
 Ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρι-
 σταγόρης ἄρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· „ὦ 10
 „ξῆνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσοο ἐκ Σπάρτης πρὸ δῦτος
 „ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπεία λέγεις Λακεδαιμο-
 „νίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν
 „ἀγαγεῖν.“ ὁ μὲν δὲ Κλεομένης ταῦτα εἰπας, ἦγε
 51 εἰς τὰ οἰκία. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, λαβὼν ἱκετήριον,
 ἦγε εἰς τοῦ Κλεομένους ἐσέλων δὲ εἴσω, ἄτε ἱκετεύων,
 ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ
 παιδίον· προσεστήκει γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγά-
 τηρ, τῇ οὐνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ καὶ μόνον τέκνον 5
 ἐτύγχανε εἶναι ἐτέων ὀκτῶ ἢ ἐννέα ἡλικίῃν. Κλεομένης
 δὲ λέγειν μὴ ἐκέλευε τὰ βούλεται, μὴδὲ ἐπισχεῖν τοῦ
 παιδίου εἴνεκα. ἐνθαῦτα δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ·

L. 12. εὐεπεία. εὐπετία ed. Wess. et seqq.

veritate respondit, dicens *trium mensium esse ad-
 scensum*. Tum vero *Cleomenes*, praecidens reli-
 quum sermonem quem de itinere illo facturus erat
Aristagoras, ait: *Hospes Milesie, excede Spartā
 ante solis occasum: nec enim sermonem dicis au-
 diendum Spartanis, qui eos cupis trium mensium
 viam abducere a mari*. His dictis, *Cleomenes* do-
 mum abiit. (51.) Tum vero *Aristagoras* sumto oleae
 ramo domum adiit *Cleomenis*, et introgressus sup-
 plex illum precatus est, ut, dimissā filioli, sese au-
 diret: adstabat enim forte *Cleomeni* filia, cui nomen
 erat *Gorgo*, unica illius proles, annorum octo aut
 novem puella. Iussit illum *Cleomenes* dicere quae
 vellet, nec cessare puellae caussā. Ibi *Aristagoras* a

396,95.
 δέκα ταλάντων ὑπισχνέμενος, ἦν οἱ ἐπιτελείῃ τῶν
 10 ἐδέετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος, προσβαίνει τοῖσι
 χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς οὐ πενήκον-
 τά τε τάλαντα ὑποδέδεκτο· καὶ τὸ παιδίον ἠυδάξατο,
 „Πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξείνος, ἢν μὴ ἀποστάς ᾖς.“
 ὁ τε δὴ Κλεομένης, ἥσθεὺς τοῦ παιδίου τῇ παραίνεσι,
 15 ἦϊε ἐς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσεται
 τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδὲ οἱ ἐξεγένετο ἐπι-
 πλεόν ἐτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλῆα.
 Ἔχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὥδε. Σταθμοὶ τε παν- 52
 ταχῇ εἰσι βασιλῆιοι, καὶ καταλύσεις κάλλισται· διὰ
 οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπαντα καὶ ἀσφαλές. διὰ μὲν γε
 Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τείνοντες εἰκοσὶ εἰσι, πα-
 5 ρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐννενήκοντα καὶ ἥμισυ. Ἐκ-

decem incepit talentis quae illi pollicebatur, si ea, quae petisset, effecta sibi dedisset: abnuenteque Cleomene, progressus est augendo subinde pecuniae summam; donec postremo, quum quinquaginta ei talenta reciperet, exclamavit puella: *Pater, corrumpe te hic hospes, ni ocius hinc abscesseris.* Et delectatus Cleomenes puellae monito, in aliud conclave abiit, et *Aristagoras* Spartā omnino excessit, neque ei licuerat *de itinere ad Regem* plura commemorare.

(52.) Est autem illius itineris ratio huiusmodi. *Stationes* (sive *mansiones*) ubique sunt regiae, et diversoria pulcerrima: totumque iter per culta ac tuta instituitur loca. Per Lydiam et Phrygiam viginti sunt mansiones, parasangae vero nonaginta quatuor cum dimidia. Phrygiam excipit Halys fluvius, ad

δέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἄλυσ ποταμός· ἐπ' αὐ-
 πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξέλασαι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ
 αὐτῷ διεκπεράν τὸν ποταμόν· καὶ Φυλακτῆριον μέγα
 ἐπ' αὐτῷ. Διαβαῖντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύ-
 τη πορευομένῳ μέχρι οὖρων τῶν Κιλικίων, σταβμοὶ δυῶν 10
 ὄοντες εἰσὶ τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσαρες καὶ
 ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὖροισι διξᾶς τε πύλας διε-
 ξελαῖς, καὶ διξὰ Φυλακτῆρια παραμεῖναι. Ταῦτα
 δὲ διεξέλασαντι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένοι,
 τρεῖς εἰσι σταβμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ 15
 ἥμισυ. οὖρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποτα-
 μὸς νηυσὶ περπτός, τῷ ὄνομα Εὐφράτης. Ἐν δὲ τῇ Ἀρ-
 μενίῃ σταβμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, πα-
 ρασάγγαι δὲ ἑξ καὶ πενήκοντα καὶ ἥμισυ· καὶ Φυλα-
 κτῆριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περπτοὶ τέσσαρες 20
 διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορβήμεῖναι

quem est porta, per quam omnino transire oportet
 priusquam fluvium traicias: estque ibidem magna
 custodia. Transgresso in Cappadociam, atque per
 eam pergenti usque ad Ciliciae fines, mansiones sunt
 viginti octo, parasangae vero centum et quatuor: in
 his confinibus autem duae sunt portae transeundae,
 et duae custodiae. Has postquam praeterieris, per
 Ciliciam iter facienti tres sunt mansiones, parasangae
 vero quindecim cum dimidia. Terminus Ciliciae et
 Armeniae flumen est navibus transmittendum, cui
 nomen Euphrates. In Armenia vero mansiones sunt
 diversoriorum quindecim, et parasangae quinquaginta
 sex cum dimidia: estque in his etiam custodiae
 statio. Perfluunt autem Armeniam quatuor fluvii,

ἔστι. πρῶτος μὲν, Τίγρις· μετὰ δὲ, δευτέρως τε καὶ
 τρίτος αὐτὸς οὐνομαζόμενος, οὐκ αὐτὸς ἐὼν ποταμὸς,
 οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων κα-
 25 ταλεχθεῖς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δ' ὕστερον, ἐκ Ματιη-
 νῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὐνομα ἔχει Γύνδης,
 τὸν Κῦρος διέλαβέ· κοτὲ ἐς διώρυχας ἐξήκοντα καὶ τριη-
 κοσίας. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν
 Ματιηνὴν γῆν, σταθμοὶ εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς
 30 τὴν Κισσίην χώρην μεταβαίνοντι, ἑνδεκα σταθμοὶ, πα-
 ρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἡμισὺ ἔστι ἐπὶ
 ποταμὸν Χοάσπην, ἔοντα καὶ τοῦτον νηυσὶ περητόν· ἐπ'
 ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. Οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ
 εἰσι ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγὰ μὲν νυν σταθμῶν
 35 τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ 53
 δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἢ βασιλική τοῖσι παρὰ σάγ-

quos navibus necessario oportet traicere. Primus est
 Tigris: deinde secundus et tertius idem nomen habent,
 quamvis non idem sit fluvius, nec eodem ex loco
 fluens; prior enim ex Armeniis fluit, posterior vero
 ex Matienis. Quarto fluvio nomen est Gyndes, is
 quem Cyrus in trecentos et sexaginta alveos diduxit.
 Ex hac Armenia ubi in Matienem regionem transieris,
 stationes sunt quatuor: tum ex hac in Cissiam trans-
 gredienti, stationes undecim, parasangae vero quadra-
 ginta duae cum dimidia, usque ad Choaspen fluvium,
 navibus itidem traiciendum; ad quem Susa urbs con-
 dita est. Harum omnium mansionum summa est cen-
 tum et undecim: totque sunt *stationes* atque diver-
 soria *Sardibus Susa* iter facienti. (53.) Quod si vero
 recte parasangis dimensa est regia via, et parasanga si
Herod. T. II. P. I.

γησι, καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τριήκοντα στάδια,
 ὥσπερ οὔτε γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων στάδια
 ἐστὶ ἐς τὰ βασιλῆα τὰ Μεμνόνια καλούμενα, πεντα- 5
 κόσια καὶ τρισχίλια καὶ μυρία, παρασαγγέων ἐόντων
 πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκα-
 τὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη διεξιούσι, ἀναισιμούνται
 54 ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννεήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρι-
 σταγόρῃ, εἰπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον,
 εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ βασιλῆα, ὁρῶς
 εἴρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἔτι δίζηται,
 ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρ- 5
 δις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτη. καὶ δὴ λέγω στα-
 δίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς
 μέχρι Σούσων, τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστυ καλεῖται,
 τεσσαεράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ
 ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσαεράκοντα καὶ πεντακ- 10

valet triginta stadia, (uti revera valet) erunt *Sardibus*
 usque ad regiam, quae *Memnonia* vocatur, stadio-
 rum tredecim millia et quingenta, quum sint para-
 sangae quadringentae et quinquaginta. Iam singulis
 diebus centena et quinquagena stadia conficiendo,
 consumuntur adcurate dies nonaginta. (54.) Itaque
 Milesius Aristagoras, quando Cleomeni Lacedaemone-
 nio dixit, *trium mensium iter esse quo ad Regem*
adscenditur, recte ille dixit. Si quis vero curatius
 etiam de his quaerat, ei ego hoc etiam declarabo;
 namque adiici debet iter Epheso Sardes faciendum.
 Dico igitur, a Graeco mari usque *Susa*, nam haec
Memnonia urbs vocatur, stadiorum omnium sum-
 mam esse quatuordecim millia et quadraginta. Nam

σιοι στάδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μῆκύνεται ἡ τρί-
μηνος ὁδός.

Ἀπὸ λαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, 55
ἦγε εἰς τὰς Ἀθήνας, γενομένης τυράννων ᾧδε ἐλευθέρως.

ἘΠΕΙ Ἰππάρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππία δὲ τοῦ
τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὅψιν ἐνυπνίου τῷ ἑαυτοῦ πά-
5 θειῖ ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμό-
διος, γένος ἑόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦ-
τα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἔτι τε τέσσαρα οὐδὲν ἥσσον,
ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ προτοῦ. Ἡ μὲν νυν ὅψις τοῦ 56
Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν
Παναθηναίων ἐδόκει ὁ Ἰππάρχος, ἀνδρά οἱ ἐπιστάτῃα
μέγαν καὶ εὐεϊδέα, αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπει·

ab Epheso ad Sardes sunt stadia quingenta et quadra-
ginta: itaque tribus diebus longius triestrem iter.

(55.) Spartâ pulsus Aristagoras, *Athenas* inde se
contulit: quae civitas [haud multo ante] *tyrannis*
liberata erat, idque hoc modo.

POSTQUAM *Hipparchum*, Pisistrati filium, *Hippiæ*
tyranni fratrem, cui per somnum visum erat oblatum
imminentem calamitatem perspicue significans, inter-
fecerunt *Aristogiton* et *Harmodius*, generis origine
Gephyraei; post haec *Athenae* per quatuor etiam annos
nunc annos nihilo minus, immo magis etiam quam antea,
tyrannide premebantur. (56.) Insomnium *Hipparcho*
oblatum huiusmodi erat. Nocte quae praecedebat Pa-
nathenaeorum solennia, visum erat *Hipparcho* ad-
stare ipsi virum grandem formosumque, aenigmati-
cis his verbis ipsum adloquentem:

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότε θυμῷ·

5

οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Φανερός ἦν ὑπερ-
τιθέμενος ὀνειροπόλοισι· μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν,
ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἔσαν οἱ Φονέες οἱ Ἰππάρχου,
ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρίης τὴν ἀρ-
χήν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυθανόμενος εὐρίσκω, ἔσαν Φοίνι-
κες τῶν σὺν Καδμῷ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν
Βοιωτίην καλουμένην· οἶκον δὲ τῆς χώρας ταύτης ἀπο-
λαχόντες τὴν Ταναγραϊκὴν μοῖρην. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων
πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗ-
τοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ'

5

Intoleranda, leo, patiens, forti tolera animo!

*Nemo hominum iniustus non solvit tempore
poenam.*

Hanc visionem ille, simulatque illuxit, palam ad
somnia coniectores retulit; deinde vero, sacris
averruncandi caussa factis, pompam illam duxit, in
qua interfectus est.

(57.) *Gephyraei*, quorum de genere erant Hip-
parchi percussores, principio, ut ipsi aiunt, ex Ere-
triâ fuerunt oriundi; ut vero ego rem percontatus
reperio, Phoenices fuerunt ex illorum numero Phoe-
nicum, qui cum Cadmo in hanc regionem, quae
nunc Boeotia vocatur, venerant; et Tanagricum eius-
dem regionis tractum, sorte acceptum, habitave-
runt. Inde postquam Cadmei prius ab Argivis fuis-
sent pulsi, deinde Gephyraei hi a Boeotis eiecti,
Athenas se converterunt. Et illos receperunt Athe-

Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδέξαντο σφέων
 10 αὐτῶν εἶναι πολήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπη-
 γήτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ 58
 σὺν Καδμῷ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλ-
 λα τε πολλὰ, οἰκησαντες ταύτην τὴν χώραν, ἐσηγάγον
 διδασκάλια εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα·
 5 οὐκ ἔοντα πρὶν Ἑλλήσι, ὥς ἐμοὶ δοκέειν· πρῶτα μὲν,
 τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου
 προβαίνοντος, ἅμα τῇ Φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ρυθμὸν
 τῶν γραμμάτων. Περιόικεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν
 10 χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλα-
 βόντες διδασχὴν παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, με-
 ταρρυθμίσαντες σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο· χρεώμενοι δὲ
 ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφει, ἐσαγαγόντων

nienses hac conditione, ut cives essent Athenienses,
 at compluribus tamen nonnullis iuribus, nec vero
 dignis quae hinc commemorantur, essent exclusi.
 (58.) *Phoenices* autem hi, qui cum Cadmo adve-
 nerant, quorum de numero fuerunt *Gephyraei*,
 quum alias res multas ad doctrinam spectantes ad-
 tulerunt Hellenibus, tum *litteras*; quarum usus nul-
 lus antea, ut mihi videtur, apud *Hellenas* fuerat.
 Ac primum quidem tales attulerant, qualibus omnes
 utuntur Phoenices: procedente vero tempore, simul
 cum sermone, litterarum etiam ductus immutarunt.
 Pleraque per id tempus loca circum illos habitabant
 Hellenes *Iones*: qui litteras edocti a Phoenicibus, usi
 sunt eis formâ paululum mutatâ; a quorum usu mos in-
 valuit, ut, quemadmodum aequitas etiam postulabat,
 quoniam a Phoenicibus in Graeciam introductae sunt,

Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικῆία κεκληῖσθαι. καὶ
 τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ
 Ἴωνες, ὅτι κατὰ ἐν σπάνι βύβλων ἐχρέωντο διφθέρησι 15
 αἰγέησί τε καὶ οἰέησι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ
 59 τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Ἴδον
 δὲ καὶ αὐτὸς Καδμηῖα γράμματα, ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλ-
 λωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρί-
 ποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ὄντα τοῖ-
 σι Ἴωνικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἰς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα 5
 ἔχει,

Ἀμφιτρυῶν μ' ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοῶν.
 ταῦτα ἡλικίην αὖ εἴη κατὰ Λαῖον τὸν Λαβδάκου τοῦ
 60 Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἄλλος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέ-
 τρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλω Ἀπόλλωνι

Phoeniciae literae nominarentur. Atque byblos etiam
 (id est, *libros papyraceos*) antiquitus *diphtheras*
 (*membranas*) Iones vocant, quoniam in papyri in-
 opia membranis (s. pellibus) caprinis et ovillis ute-
 bantur. Atque etiam nunc mea aetate multi barbaro-
 rum talibus in pellibus scribunt. (59.) Vidi vero
 etiam ipse *literas Cadmeas* in templo Apollinis
 Ismenii Thebis Boeotiae, tripodibus nonnullis inscul-
 ptas, maximam partem similes *Ioniciis literis*. Unus
 ex illis tripodibus hanc habet inscriptionem:

Dedicavit me Amphitryon, rediens ex Telebois.
 Haec igitur scripta fuerint Laii aetate, filii Labdaci,
 nepotis Polydori, filii Cadmi. (60.) Alius tripus hexa-
 metro modulo haec dicit:

Scaeus, in adsueto pugilum certamine victor,

νικήσας ἀνέθηκε τὲν περικαλλὲς ἄγαλμα.

- 5 Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἴπποκόωντος· εἰ δὲ οὗτος γ' ἐστὶ ὁ ἀναβείς, καὶ μὴ ἄλλος τῷ αὐτῷ ὀνόματι ἔχων τῷ Ἴπποκόωντος ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαίου. Τρίτος δὲ 61
τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν εὐσκόπων Ἀπόλλωνι
μουναρχέων ἀνέθηκε τὲν περικαλλὲς ἄγαλμα.

- 5 Ἐπὶ τούτου δὲ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέους μοναρχόντος ἐξανιστάται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχέλεας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι, ὑπολειφθέντες, ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωροῦσι ἐς Ἀθήνας· καὶ σφί ἱερά ἐστι ἐν Ἀθήνῃσι ἰδρυμένα, τῶν οὐδὲν μετὰ τοῖσι
10 λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱερῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Διμήτρος ἱερόν τε καὶ ὄργια.

me tibi sacravit, speciosum munus, Apollo.

Scæus autem ille fuerit Hippocoontis filius: si modo hic fuit qui munus illud dedicavit, nec alius idem nomen gerens cum Hippocoontis filio: vixit hic autem Oedipi aetate, Laii filii. (61.) Tertius tripus, hexametro pariter modulo, haec inscripta habet:

Laodamas istum tripodem, sua in urbe monarchus,

hoc insigne decus tibi magne dicavit Apollo.

Hic est ille *Laodamas*, Eteoclis filius, quo regnante *Cadmei*, ab Argivis sedibus suis eiecti, ad *Encheleas* se receperunt. *Gephyraei* vero, tunc relictī, postea a Boeotis coacti sunt Athenas concedere. Et habent hi templa Athenis exstructa, quae ad reliquos Athenienses nil pertinent, quum alia, quibus nihil commune cum caeteris templis est, tum *Achaicae Cereris* templum et sacra.

62 Ἡ μὲν δὲ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγγέγονεσαν, τῶν ἔσαν οἱ Ἱππάρχου Φο-
νῆες, ἀπήγγηταί μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι ἀναλαβεῖν
τὸν κατ' ἀρχαῖς ἥϊα λέξων λόγον, ὡς τυράννων ἐλευθε-
ρῶθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππῆϊ τυραννεύοντος καὶ ἐμπι- 5
κρανομένου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον,
Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἰόντες Ἀθηναῖοι, καὶ Φεύγοντες
Πεισιστρατίδας, ἐπεὶ τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθη-
ναίων φυγὰς πειρωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προ-
χώρει κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως, πειρωμέ- 10
νοι κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λεψιδρίον
τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες· ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνί-
δαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ'
Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν

(62.) Quale fuerit visum Hipparcho oblatum, et unde oriundi Gephyraei, quorum de genere fuere Hipparchi percussores, est a me expositum. Superest ut post haec redeam ad narrationem quam initio instituturus eram, dicamque *qua ratione tyrannis liberatae sint Athenae*. Quo tempore *Hippias* tyrannidem obtinuit, et Athenienses ob Hipparchi caedem acerbius vexabat; per id tempus *Alcmaeonidae*, genere Athenienses, ob Pisistratidas vero patriā profugi, postquam cum aliis Atheniensium exsulis per vim reditum sibi parare conantes nihil profecissent, sed ad *Leipsydrium* supra Paeoniam, quem locum tentandi reditus caussā et liberandae civitatis consilio muniverant, ingentem accepissent cladem; deinde, omnia adversus Pisistratidas molientes, ab Amphictyonibus *templum Delphicum* hoc, quod nunc

15 νῦν ὄντα, τότε δὲ οὐκω, τοῦτον ἐξοικοδομῆσαι. οἶα δὲ
 χρημάτων εὖ ἤκοντες, καὶ ὄντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκα-
 θεν ἔτι, τὸν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος
 κάλλιον, τὰ τε ἄλλα, καὶ, συγκειμένου σφι πωρῖνου
 λίθου ποιεῖν τὸν νηὸν, Παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξε-
 ποίησαν. Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ 63
 ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χη-
 μασί, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴ τε ἰδίῳ στό-
 λῳ εἴ τε δημοσίῳ χρῆσόμενοι, προσφέρειν σφι τὰς Ἀθή-
 5 νας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι αἰεὶ τὸντο
 πρόφαντον ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος,
 ὄντα τῶν ἀστώων ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελαῶντα
 Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηναίων, ὅμως καὶ ξεινίους σφι ὄν-
 τας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦν

est, et tunc nondum erat, aedificandum conduxe-
 runt. Quumque divitiis abundarent, et inde a ma-
 ioribus spectati essent viri, exaedificarunt templum
 quum aliàs pulcrius quam ferebat exemplar, tum
 frontem eius ex Pario marmore effecerunt, quam-
 quam conventum esset ut totum templum ex porino
 lapide eonstrueretur. (63.) Hi igitur *Alcmaeonidae*,
 ut Athenienses narrant, dum *Delphis* morabantur,
 pecuniā persuaserunt Pythiae, ut, quoties Spartani
 cives Delphos venirent, sive privato nomine sive
 publico oraculum consulturi, constanter illos mo-
 neret, ut *liberarent Athenas*. Proinde Lacedaemonii,
 quum idem ipsis semper effatum ederetur, mittunt
 Anchimolium, Asteris filium, cum exercitu, specta-
 tum inter cives virum, qui Pisistratidas Athenis pel-
 leret, quamquam hospitii iure cum ipsis in primis

το ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θά- 10
 λασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὲ προσσχὼν ἐς Φάληρον, τὴν
 στρατιὴν ἀπέβησε· οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθανόμε-
 νοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίας ἐπικουρίην· ἐπε-
 ποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ
 σφι δεόμενοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, 15
 χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλῆα τὸν σφέτερον Κινέην,
 ἄνδρα Κονιαῖον· τοὺς ἐπεὶ τε ἔσχον συμμάχους οἱ Πει-
 σιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιαῦτα. κείραντες τῶν Φαλη-
 ρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππασίμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν
 χώρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα 20
 δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων,
 καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περιγενομένους αὐ-
 τέων ἐς τὰς νέας κατέρριζαν. Ὁ μὲν δὲ πρῶτος στόλος
 ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπῆλλαξε· καὶ Ἀγχιμόλιον

coniunctos: nam, quae diis debentur, antiquiora du-
 xerunt quam quae hominibus. Hunc exercitum, mari
 navibus missum, Anchimolius, portum tenens Pha-
 lerum, ibi in terra deposuit. Qua re ante cognita,
Pisistratidae, quum esset eis foedus cum Thessalis,
 auxilia e Thessalia acciverant. Et precantibus Thes-
 sali, publico decreto, mille equites miserant, et
 regem suum Cineam Coniaeum. Quos auxiliares na-
 cti *Pisistratidae*, hocce instituerunt facere. Detonsa
 planitie Phalereorum, et loco hoc equitibus habili
 reddito, equitatum adversus hostium castra mittunt:
 qui in hos incidens, quum alios multos interfecit La-
 ccedaemoniorum, tum et ducem Anchimolium, reli-
 quos vero in naves compulerunt. Hic finis fuit pri-
 mae expeditionis *Lacedaemoniorum*: estque sepul-

25 εἰς τὰ Φαί τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπικῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρα-
 κλίου τοῦ ἐν Κυνοσάργεϊ. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι 64
 μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας,
 στρατηγὸν τῆς στρατῆς ἀποδέξαντες βασιλῆα Κλεομέ-
 να τὸν Ἀναξανδρίδην, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στεί-
 5 λαντες, ἀλλὰ κατ' ἡπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν
 Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέ-
 μιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο καὶ σφειὼν ἔτισον
 ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἄνδρας, οἱ δὲ περιγινόμενοι ἀπαλ-
 λάσσοντο ὥς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ
 10 ἀπικόμενος ἐς τὸ αὖστν ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομέ-
 νοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκει τοὺς τυράννους, ἀπερ-
 γμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχει. Καὶ οὐδὲν τι πάν- 65
 τως αὖ ἐξέειλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι·
 οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἱ τε Πεισιστρα-

crum Anchimolii in Attico pago, cui Alopecae no-
 men, prope Herculis templum quod in Cynosarge.
 (64.) Post haec maiores copias adversus *Athenas* mi-
 serunt *Lacedaemonii*, duce Cleomene rege, Anaxan-
 dridae filio: has vero non iam mari miserunt, sed
 per continentem. Cum his, ut in Atticam invaserunt,
 primum congressi Thessali equites, brevi tempore in fu-
 gam sunt versi; cecideruntque ex eisdem amplius qua-
 draginta, reliqui vero e vestigio recta versus Thessa-
 liam abierunt. *Cleomenes*, ut ad urbem pervenit,
 unā cum his ex Atheniensibus, qui liberi vivere cu-
 piebant, tyrannos obsedit, muro Pelasgico inclusos.
 (65.) Nequaquam vero expugnaturi *Pisistratidas*
 erant *Lacedaemonii*: nec enim iustam obsidionem
 instituere cogitaverant, et cibariis ac potulentis bene

τίδαι σίτοις καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκή-
σαντές τε αὖν ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν 5
Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο,
τοῖσι δὲ, ἢ αὐτὴ αὐτὴ σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ
ἔξω τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἤλωσαν.
τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πάντα αὐτέων τὰ πρήγματα συν-
τετέλεσσαντο. παρέστησαν δὲ, ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, 10
ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρῃσι
ἐκχώρησαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Μετὰ δέ, ἐξεχώρησαν εἰς
Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ· ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων
ἐπ' ἔτεα ἔξ τε καὶ τριήκοντα, ἔόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέ-
καθεν Πύλιοι τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγενοί- 15
τες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἱ πρότερον
ἐπὶ ἡλυδες ἔόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ τού-
του δὲ καὶ τῷ οὐνομα ἀπεμνημόνευσε Ἰπποκράτης

instructi Pisistratidae erant: post paucorumque die-
rum obsidionem Spartam erant illi abituri. Nunc vero
supervenit casus, istis infaustus, his vero peropportu-
nus: capti enim sunt Pisistratidarum liberi, quum
in eo essent, ut extra Atticam in tuto collocarentur.
Quae res postquam accidit, turbatae sunt omnes eo-
rumdem rationes. Itaque deditionem fecerunt eis
conditionibus, quae Atheniensibus placuerunt, ut,
receptis liberis suis, intra quinque dies Atticâ ex-
cederent. Atque ita relictâ Atticâ *Pisistratidae* Si-
geum ad Scamandrum migrarunt, postquam Athenis
sex et triginta annos regnassent. Fuerunt autem hi
origine Pylii et Neleidae, eisdem maioribus prognati
atque *Codrus* et *Melanthus*; qui et ipsi olim, quum
advenae essent, reges fuerunt Atheniensium. Cuius

τῷ παιδί θέσθαι, τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστο-
20 ρος Πεισιστράτου ποιούμενος τὴν ἐπωνυμίην. Οὕτω μὲν
Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερω-
θέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιοχρεῖα ἀπηγήσιος, πρὶν ἢ Ἰω-
νίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρῃα τὸν
Μιλήσιον ἀπικόμενον εἰς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοη-
θείῃν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθῆναι, εἰῶσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχ- 66
θεῖσαι τυράννων, ἐγένοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο
ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνί-
δης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπῆσαι, καὶ
5 Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ
τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενεῖς
αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυ-

in originis memoriam Hippocrates filio suo nomen
Pisistrati imposuerat, de Pisistrato Nestoris filio.
Hoc modo tyrannis suis liberati sunt Athenienses:
quas vero res post receptam libertatem memoratu
dignas vel gesserint vel passi sint, priusquam Ionia
a Dario defecit, et Aristagoras Milesius Athenas venit
opem illorum implorans, primum exponam.

(66.) *Athenae*, quum iam ante magnae fuissent,
nunc, postquam tyrannis liberatae erant, maiores
evaserunt. Dominabantur autem in illis duo viri,
Clisthenes, de familia Alcmaeonidarum, is quem
fama fert corrupisse Pythiam, et *Isagoras*, Tisan-
dri filius, spectata quidem familia natus; caeterum,
quibus maioribus antiquitus fuerit oriundus, dicere
nequeo, nisi quod cognati eius Iovi Cario sacra fa-
ciunt. Hi viri inter se de principatu contendebant.

κάμιος. ἐστούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης, τὸν δῆμον προσε-
 ταιρίζεται. μετὰ δὲ, τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους,
 δικάφύλους ἐποίησε τῶν Ἴωνος παίδων, Γελέοντος καὶ 10
 Αἰγικόριος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὀπλητος, ἀπαλλάξας
 τὰς ἐπωνυμίας· ἐπιχωρίων δ' ἐτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας
 ἐξευρῶν, παρέξ Αἴαντος· τοῦτον δὲ, ἅτε ἀστυγέιτονα
 67 καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἐόντα, προσέθετο. Ταῦτα δὲ,
 δοκέειν ἐμοὶ, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἐαυτοῦ
 μητροπάτορα, Κλεισθέnea τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλει-
 σθένης γὰρ Ἀργείοισι πολέμησας, τοῦτο μὲν, ραψω-
 δοὺς ἔπαιυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων 5
 ἐπείων εἶναι, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ
 πάντα ὑμνέεται· τοῦτο δὲ, ἡρώων γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν
 αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ,
 τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης, ἐόντα Ἀργεῖον, ἐκβα-

Superatus ab aemulo *Clisthenes*. plebis favorem sibi
 conciliavit: et deinde, quum in *quatuor tribus* di-
 stributi fuissent Athenienses, *decem tribus* consti-
 tuit; mutatisque nominibus, quae ab Ionis filiis, Ge-
 leonte et Aegicore et Argada et Hoplete, erant de-
 sumpta, ab indigenis heroibus eas denominavit, uno
 Aiace excepto; quem, ut vicinum et socium atque
 hospitem, adiecit. (67.) Qua in re, ut mihi videtur,
 Clisthenes hic avum suum maternum imitatus est,
Clisthenem Sicyonis tyrannum. Ille enim, quum
 bellum gereret cum Argivis, primum *Rhapsodos* ve-
 tuit Sicyone carminibus Homericis decertare, quo-
 niam in illis ubique fere nonnisi Argivi et Argos ce-
 lebrantur: deinde, quum esset in foro Sicyoniorum
 aedes *Adrasto*, Talai filio, tamquam Heroi, conse-

10 λείν ἐκ τῆς χάρις. ἐλθὼν δὲ εἰς Δελφοὺς, ἐχρησθη-
 ζετο εἰ ἐκβάλῃ τὸν Ἀδρηστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χαρὰ Φάσα,
 „Ἀδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλῆα, ἐκείνον δὲ λευ-
 στῆρα.“ ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρείδου, ἀπελθὼν
 ὁπίσσω, ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἀδρηστος ἀπαλ-
 15 λάξεται. ὡς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι εἶδόντες, πέμψας εἰς Θή-
 βας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελά-
 νιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγα-
 γόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ
 ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανείῳ, καὶ μιν ἴδρυσε ἐνθαῦ-
 20 ρα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον
 ὁ Κλεισθένης, καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι, ὡς
 ἐχθιστον εἶντα Ἀδρήστῳ· ὃς τὸν τε ἀδελφεόν οἱ Μηκι-
 στέα ἀπεκτόνεις, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεὶ τε δὲ

crata, hunc Clisthenes, quippe Argivum, sede sua
 eiectum cupiebat. Itaque Delphos profectus, consu-
 luit oraculum, *an eiiceret Adrastum*. Cui Pythia re-
 spondit, *Adrastum regem esse Sicyoniorum, ipsum*
vero lapidatorem. Postquam Deus ei hanc potesta-
 tem non fecit, domum reversus excogitavit rationem
 qua Adrastus ipse demigraret. Quam rationem ubi re-
 perisse sibi visus est, Thebas Boeotias misit, dicens
velle se Melanippum, Astaci filium, deducere Si-
cyonem: et permiserunt Thebani. Tum Clisthenes
 Melanippo Sicyonem deducto fanum dedicavit in ip-
 so prytaneo, illudque ibi in loco munitissimo sta-
 tuit. Melanippum autem arcessiverat Clisthenes, (nam
 et hoc me declarare oportet) ut qui inimicissimus
 fuisset Adrasto, quippe cuius fratrem interfecisset
 Mecistem, et Tydeum generum. Huic postquam

οὐ τὸ τέμνος ἀπέδωκε, θυσίας τε καὶ ὀρτάς Ἀδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίπῳ. Οἱ δὲ Σικυωνῖοι 25 ἐβάθυσαν μεγαλωστὶ κάρτα τιμᾶν τὸν Ἀδρήστον. ἡ γὰρ χώρα ἦν αὐτῇ Πολύβου· ὁ δὲ Ἀδρήστος ἦν Πολύβου θυγατρὶδὲος· ἅπαις δὲ Πολύβος τελευτῶν διδοὶ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυωνῖοι ἐτίμων τὸν Ἀδρήστον, καὶ δὴ πρὸς, τὰ πάθια αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι 30 ἐγέραιον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμῶντες, τὸν δὲ Ἀδρήστον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίπῳ. ταῦτα μὲν εἰς 68 Ἀδρήστον οἱ πεποίητο. Φυλαὶς δὲ τὰς Δωριέων, ὥς δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἴωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε εἰς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστοι κατεγέλασε τῶν Σικυωνίων· ἐπὶ γὰρ υἱός τε καὶ ὄνου τὰς

LXVIII. 4. υἱός τε καὶ ὄνου. *Ex coniect. in ed. Schaeff. et Borh. adiiicitur καὶ χοῖρου.*

templum dedicavit, sacrificia et solennia Adrasto ademta eidem Melanippo adtribuit. Consueverant autem Sicyonii magnifice admodum honorare *Adrastum*. Fuerat enim haec regio Polybi, Adrastus autem Polybi ex filia nepos fuit: qui quum sine liberis decederet, tradidit Adrasto regnum. Adrastum autem quum aliis honoribus colebant Sicyonii, tum calamitates eius tragicis choris celebrabant: non Bacchum, sed Adrastum colentes. Clisthenes vero choros Baccho tribuit, reliquam vero solennitatem Melanippo. Hoc modo cum Adrasto egit *Clisthenes*. (68.) Idem vero *tribuum* Doriensium *nomena mutavit*, ne scilicet eadem Sicyonii atque Argivis tribus essent. Atque id agens, maxime derisui habuit Sicyonios: quippe nova nomina a *sue* et

5 ἐπωνυμίας μετατιθεῖς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε,
πλὴν τῆς ἑωυτοῦ Φυλῆς· ταύτῃ δὲ τὸ οὔνομα ἀπὸ τῆς
ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. οὔτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο·
ἑτέροι δὲ, Τᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀναῖται· ἑτέροι δὲ, Χοι-
ρεᾶται. Τούτοις τοῖσι οὐνόμασι τῶν Φυλέων ἐχρέωντο
10 οἱ Σικυῶνιοι, καὶ ἐπὶ Κλεισθένης ἀρχontos, καὶ ἐκείνου
τεθνεῶτος, ἔτι ἐπ' ἔτεα ἐζήκοντα· μετέπειτα μέντοι
λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ
Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτους δὲ αὐτοῖσι
προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέος, τὴν
15 ἐπωνυμίην ποιούμενοι κεκληῖσθαι Αἰγιαλέας.

Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυῶνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκει. 69
ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυωνίου τού-
του θυγατρίδεος, καὶ τὸ οὔνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δο-
κέειν ἐμοί, καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἴωνας, ἵνα μὴ σφισι

asino desumens, terminationem solam pristinarum
tribuum adiecit, sua tribu excepta, cui de suo imperio
nomen imposuit: hos enim *Archelaos* nominavit; re-
liquorum autem alios *Hyatas*, alios *Onatas*, alios
Choireatas. Quibus nominibus tribuum usi sunt Si-
cyonii non solum quoad regnavit Clisthenes, verum
etiam post illius obitum sexaginta adhuc annis: deinde
tamen, re deliberata, mutarunt ea, et alios *Hyllaeos*,
alios *Pamphylos*, alios *Dymanatas* nominarunt:
quartae vero tribus nomen ab Aegialeo desumserunt,
Adrasti filio, tribulesque *Aegialeas* adpellarunt.

(69.) Haec Sicyonius Clisthenes fecerat. *Athe-
niensis* autem *Clisthenes*, Sicyonii ex filia nepos,
qui nomen etiam ab illo erat nactus, hic itidem per
contemptum (ut mihi videtur) Ionum, ne eadem Athe-

Herod. T. II. P. I.

G g

αἱ αὐταὶ ἔωσι Φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὀμώνυμον Κλει- 5
 σθένεα ἐμμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον, πρό-
 τερον ἀπωσμένον, τότε πάντα πρὸς τὴν ἐαυτοῦ μοῖρην
 προσεβήκατο, τὰς Φυλάς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε
 πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων· δέκα τε δὴ Φυλάρχους ἀντὶ
 τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατένεμε ἐς 10
 τὰς Φυλάς. ἦν τε, τὸν δῆμον προσθέμενος, πολλῶ κα-
 70 τύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἐσσού-
 μενος ὁ Ἰσαγόρης, ἀντιτεχνᾷται τὰδε. ἐπικαλέεται
 Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἐαυτῷ ξῖνον
 ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδῶν πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομέ-
 νεα εἶχε αἰτίη Φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖ- 5
 κα. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς
 Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλλε Κλεισθέnea, καὶ μετ' αὐ-

niensibus atque Ionibus tribuum nomina essent, co-
 gnominem Clisthenem est imitatus. Postquam enim
 plebem omnem Atheniensium, prius a se alienatam,
 suas ad partes traduxisset, tribuum tunc mutavit no-
 mina, et numerum illarum auxit: decem enim, quum
 quatuor fuissent, constituit phylarchas, et per *decem*
tribus distribuit *demos* (sive *curias*) omnes Athe-
 niensium. Eratque, plebe suis partibus adiectâ, longe
 potentior quam adversarii. (70.) Vicissim igitur ab
 illo superatus *Isagoras*, haec contra molitur. Cleo-
 menem advocat Lacedaemonium, qui hospes ipsi
 factus erat inde ab obsidione Pisistratidarum: quem
 quidem fama ferebat consuetudinem tunc habuisse
 cum uxore *Isagorae*. Primum igitur *Cleomenes*, prae-
 cone Athenas misso, Clisthenem urbe eiecit, multos-
 que cum eo alios Athenienses, hos dicens qui *ena-*

τοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων „τοὺς ἐναγέας“ ἐπιλέ-
γων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσα-
10 γόρεω. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται
αὐτέων εἶχον αἰτίην τοῦ Φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ με-
τεῖχε, οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων 71
ᾧδὲ ὠνομάσθησαν. ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμ-
πιονίκης· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε. προσποιησάμενος
δὲ ἐταιριήσιν τῶν ἡλικιωτέων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπο-
5 λιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἐκέτης ἔζητο
πρὸς τᾷγαλμα. τούτους ἀνιστέασι μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν
Ναυκράρων, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους
πλὴν θανάτου· Φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαι-
ωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστρατοῦ ἡλικίης ἐγένετο.

gees essent. (id est, *piaculo contaminati*.) Haec au-
tem per nuncium edixit, ab Isagora edoctus: habe-
bant enim quidem Alcmaeonidae, et hi qui eorum-
dem erant partium, culpam commissae caedis; at
ipse Clisthenes eiusque amici non fuerant caedis par-
ticipes. (71.) *Enagees* autem dicti sunt nonnulli ex
Atheniensibus hac de caussa. Fuit *Cylon*, civis Athe-
niensis, olympicorum certaminum victor. Is cristas
tollens, consilium inierat occupandae tyrannidis.
Comparatis sibi sociis ex aequalium numero, arcem
occupare conatus est: quam quum obtinere non pos-
set, supplex ad deae imaginem consedit. Hos homi-
nes igitur surgere inde iusserunt prytanes Naucraro-
rum, qui tunc civitatem administrabant, fide data
punitum eos iri citra mortem: attamen occisi hi sunt
culpā Alcmaeonidarum. Sed haec gesta sunt ante Pi-
sistrati aetatem.

72 Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθένα καὶ τοὺς ἐναγίας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπέξοχε. μετὰ δὲ οὐδὲν ἥσσον παρὴν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ ἀπικόμενος δὲ ἀγηλατείει ἑπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα 5 δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειράτο· τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω στασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅτε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. 10 Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ, τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκειον αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας, ὅσοι ἔσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι. Ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη

(72.) Postquam Cleomenes, misso praecone, eiciendos urbe Clisthenem et piaculo contaminatos edixit, unus Clisthenes ultro excessit. Deinde vero nihilo minus *Athenas* venit *Cleomenes*, non quidem cum magna manu: quo ubi pervenit, septingentas familias urbe eiecit, quas ei *Aristagoras* indicaverat. Quo facto, deinde senatum conatus est dissolvere, et trecentis civibus de Isagorae factione tradidit magistratus. Quum vero resisteret senatus, et imperio nollet parere, Cleomenes et Isagoras cum suarum partium civibus arcem occupant. Et caeteri Athenienses, cum senatu sentientes, per biduum illos obsederunt: tertio vero die, deditione factâ, Atticâ excessere quotquot eorum Lacedaemonii erant. Atque ita implebatur Cleomeni ominosum quod acceperat dictum: nam quum in arcem, occupaturus illam, ad-

- 15 ες τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχῆσιν, ἥτις
 ες τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσεφών· ἡ δὲ ἱρήνῃ ἐξα-
 ναστάσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμει-
 ψαι, εἶπε· „ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χῶρει,
 „μὴδ' ἔσθι εἰς τὸ ἱρόν· οὐ γὰρ θεμιστὸν Δωριεῦσι πα-
 20 „ριέναι ἐνθαῦτα.“ ὁ δὲ εἶπε· „ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δω-
 „ριεύς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός.“ Ὁ μὲν δὴ τῇ κληιδόνι οὐ-
 δὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε
 μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κα-
 τέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησί-
 25 θεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος
 ἔχοιμι ἂν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν κιν δεδεμένοι
 ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθέnea καὶ 73
 τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος
 μεταπεμφάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους εἰς Σάρδις, συμ-

scendisset, ad penetrale accesserat, deam consulturus:
 at sacerdos de sella surgens, priusquam ille per ianuam
 intrasset, dixit: *Retrogradere, hospes Lacedaemonie,*
nec in hoc templum pedem pone: nefas est enim
Doriensibus huc intrare. Cui ille respondit: *At non*
Doriensis sum, o mulier, sed Achaeus. Igitur,
 quum spreto omine exsequi consilium esset adgres-
 sus, tunc rursus excidit cum Lacedaemoniis. Reli-
 quos vero in vincula coniecerunt Athenienses, morti
 destinatos: et in his Timesitheum Delphensem, cuius
 viri opera manuum fortisque animi maxima possem
 commemorare. Et hi quidem in vinculis mortui sunt.
 (73.) Post haec *Athenienses*, revocato *Clisthene* et
 septingentis illis familiis, quae a Cleomene patriâ erant
 pulsae, Sardes legatos miserunt, cupientes cum *Per-*

μαχίνην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἥπιστά-
 το γάρ σφι Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπε- 5
 πολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρ-
 δις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, ἌρταΦέρνης ὁ
 Ὑστάσπεος, Σαρδίων ὑπαρχος, ἐπειρώτα τίνες εἶντες
 ἄνθρωποι, καὶ πῇ γῆς οἰκημένοι, δεοῖατο Περσέων σύμ-
 μαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπε- 10
 κορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρεῖ Ἀθη-
 ναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίνην σφι συνετίθετο·
 εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. Οἱ
 δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτέων βαλόμενοι, δίδοναι ἔφα-
 σαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίνην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν 15
 δὴ ἀπελθόντες ἐς τὴν ἐωυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔχον.

74 Κλεομένης δὲ, ἐπιστάμενος περιῦβρισθαι ἔπεισι καὶ

LXXIII. 5. Vulgo omnes γάρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους.

*sis contrahere societatem: intellexerant enim, hel-
 lum sibi imminere cum Lacedaemoniis et Cleomene.
 Postquam Sardes advenere legati, et mandata expo-
 suere, quaesivit Artaphernes, Hystaspis filius, prae-
 fectus Sardium, quinam homines essent, et ubi ter-
 rarum habitarent, qui Persarum peterent societa-
 tem? Quod ubi ex legatis cognovit, brevibus verbis
 eos expedivit. Si regi Dario Athenienses terram
 traderent et aquam, societatem illis pollicitus est: si
 non traderent, abire illos iussit. Tum legati, re pri-
 vatim inter se deliberata, tradere se, dixerunt; sci-
 licet cupientes contrahi societatem. At hi, quum do-
 mum rediissent, gravem culpam sustinuerunt.*

(74.) *Cleomenes*, quum se et verbis et factis con-
 tumeliose ab Atheniensibus acceptum existimaret, ex

ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννή-
σου στρατόν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγειν τίσασθαι τε
ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλό-
5 μενος τύραννον καταστήσαι· συνεξῆλθε γὰρ οἱ οὗτος ἐκ
τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐπέ-
βαλε ἐς τὴν Ἐλευσίνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος
Οἰνόην αἰρέουσι, καὶ Ἰστιάς, δῆμους τοὺς ἐσχάτους τῆς
Ἀττικῆς· Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἑτέρα ἐσίνοντο ἐπίοντες
10 χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ περ ἀμφιβαλὴν
ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐς ὕστερον ἐμελ-
λον μῆμην ποιήσεσθαι· Πελοποννησίοισι δὲ, εὐοῦσι ἐν
Ἐλευσίνι, ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δὲ συνά- 75
ψειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι
σφί αὐτοῖσι δόντες λόγον ὥς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, με-
τεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ Δημάρχου

universa Peloponneso contraxit exercitum, quo con-
silio contrahat non dicens; sed poenas sumere de po-
pulo Atheniensium cupiens, et Isagoram constituere
tyrannum: hic enim cum illo ex arce Athenarum erat
egressus. Dum igitur ingenti cum exercitu Cleome-
nes Eleusinem invadit, per idem tempus Boeoti ex
composito capiunt Oenoën et Hysias, extremos Atticae
pagos; et Chalcidenses ab alia parte Atticam ingressi
vastabant. Tum Athenienses, quamquam ancipite
pressi periculo, Boeotorum et Chalcidensium ultione
in aliud tempus dilata, Peloponnesiis, quippe qui iam
Eleusine erant, arma opposuerunt. (75.) Quum vero
iam in eo essent utrimque exercitus ut ad manus ve-
nirent, ibi primum Corinthii, reputantes secum in-
iuste se facere, retro conversi abscesserunt: deinde

τος, ὃ Ἀρίστωνος, εἰὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιη- 5
 τῶν, καὶ συνέξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαί-
 μονος, καὶ οὐκ εἰὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεο-
 μένῃ. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν
 Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἔπεισθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασι-
 λῆας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφοτέροι ἐῖπον- 10
 το· παραλυσιμένου δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου, καταλείπε-
 σθαι καὶ τῶν Τυνδαριδῶν τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ
 καὶ οὗτοι ἀμφοτέροι, ἐπικλητοὶ σφι ἔοντες, εἶποντο.
 Τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίῃ ὀρέωντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμά-
 χων τοὺς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολο- 15
 γέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἶχοντο
 76 καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ
 τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεῖς, δις τε ἐπὶ πολέμῳ
 ἐσβαλόντες, καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλῆθους αὐτῶν Ἀθη-

idem fecit *Demaratus*, *Aristonis filius*, qui et ipse
 rex erat *Lacedaemoniorum*, et unā cum *Cleomene*
 exercitum eduxerat *Lacedaemone*, neque superiore
 tempore cum illo discordaverat. Ab hoc vero dissi-
 dio facta lex est *Spartae*, *ne ambo reges, exeunte*
exercitu, castra sequerentur: (adhuc enim ambo
 sequi consueverant:) *altero autem vacante a mili-*
tia, alterum etiam Tyndaridarum domi relinqui;
 nam ante id tempus hi ambo, tamquam auxiliares,
 secuti erant. Tunc igitur reliqui socii, qui *Eleusine*
 erant, reges dissidere videntes, et *Corinthios* relin-
 quere stationem, etiam ipsi converso agmine disces-
 sere. (76.) Quarta haec est expeditio, quam *in At-*
tican suscepere *Dorienses*: bis enim hostiliter eam
 sunt ingressi, bis vero commodi caussa populi *Athe-*

ναίων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν, οὐ-
 5 τοις ὁ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὁρῶς
 ἂν καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρα-
 τιδέων ἐξέλασιν ὁρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέ-
 ταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων Πε-
 λοποννησίους ἐπέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριεὺς ἐπέ-
 βαλον ἐς Ἀθήνας.

Διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα 77
 Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατήνῃ ποιεῦ-
 νται ἐπὶ Χαλκιδέας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοη-
 5 θέουσι ἐπὶ τὸν Εὐριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοη-
 θούς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι
 ἐπιχειρεῖν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, καὶ πολλῶ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς Φο-
 νεύσαντες, ἐπτακοσίους αὐτέων ἐζώγησαν. Τῆς δὲ αὐ-

niensis. Primo quidem loco illa expeditio, qua Me-
 gara colonis frequentarunt Codro regnante Athenis,
 merito nominabitur: iterum vero, atque tertio, quan-
 do ad eliciendos Pisistratidas ex Sparta advenerunt:
 quarto tunc, quum Peloponnesios ducens Cleomenes,
 Eleusinē invasit. Ita tunc quarta vice Dorienses
 Athenas invaserunt.

(77.) Postquam inglorium hunc exitum habuit ista
 expeditio, tunc Athenienses, poenas de *Chalciden-
 sibus* sumturi, primum adversus hos arma moverunt:
Chalcidensibus vero *Boeoti* opem lataturi ad Euripum
 properarunt. Quos ubi conspicati sunt Athenienses,
 Boeotos prius quam Chalcidenses adgredi placuit.
 Pugnā cum Boeotis commissā, insignem victoriam
 Athenienses reportarunt, plurimis eorum occisis, et

τῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὐ-
 βοίαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδᾶσι· νικήσαν· 10
 τες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν
 ἵπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἵπποβοταὶ ἐκα-
 λέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ του-
 τῶν ἐζώγησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγαρημένοισι εἵ-
 χον ἐν Φυλακῇ, ἐς πέδας δῆσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν 15
 σφεας, διμνέως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτῶν,
 ἐν τῇσι ἐδοθέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν· αἵπερ
 ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν περιεοῦσαι, κορυμμέναι ἐκ τειχέων
 περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ
 μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λυ- 20
 τρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέβριππον χαλ-
 κεον· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτον ἐσιόντι ἐς τὰ

septingentis captis. Deinde eodem die in Euboeam
 transgressi, cum Chalcidensibus etiam pugnam com-
 mittunt: quibus et ipsis praelio victis, quater mille
 colonos in hippobotarum praediis relinquunt: *hip-*
pobotae autem (id est, *qui equos alunt*) vocantur
 apud Chalcidenses homines locupletes. Quotquot ex
 Chalcidensibus vivos ceperant Athenienses, perinde
 atque Boeotos, in custodia habuerunt, compedibus
 vinctos. Interiecto vero tempore eosdem manumise-
 runt, binis minis aestimatos: compedes autem, qui-
 bus isti vincti fuerant, suspenderunt in acropoli;
 quae ad meam usque aetatem ibi superfuerunt, e
 muro pendentes a Medis ambusto, qui est ex adverso
 aedis occidentem spectantis. Pretii autem redemptio-
 nis decimam consecrarunt, ex illaque quadrigam
 conficiendam curarunt aeneam, quae a sinistra stat

προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐπιγέγραπται δὲ οἱ
τάδε·

25 Ἕθνη Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδίων δαμάσαντες

παῖδες Ἀθηναίων ἐργασιν ἐν πολέμου,

δεσμῶ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν·

τῶν ἵππους δεκάτην Παλλὰδι τάσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ἡῤῥητο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μῦθον, 78

ἀλλὰ πανταχῇ, ἡ ἰσχυροῖς ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον·

εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύμενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφέας

περιοικόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέν-

5 τες δὲ τυράννων, μακρῶ πρώτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ᾧ ταῦ-

τα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐθελοκάκουν, ὡς δεσπότη

ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτοὺς ἕκαστος ἐω-

primum ingredienti in propylaea quae sunt in acro-
poli. Est autem in illa inscriptio haec:

Attica perdomitis acri sub Marte iuventus

Boeotis populis Chalcidicaque manu,

damna rependerunt vinclis et carcere caeco;

quorum hae de decima stant tibi, Pallur, equae.

(78.) Auctae igitur erant Athenarum opes. Adparet

autem, non hoc uno exemplo, sed ubique, quam

praeclara res sit iuris aequalitas. Nam et Athenien-

ses, quamdiu sub tyrannis erant, nullis ex finitimis

populis bello fuerunt superiores; tyrannis autem li-

berati, longe primi evaserunt. Quae res declarat,

quoad tyrannide fuerunt pressi, ultro illos minus

fortiter rem gessisse, quippe pro domino laborantes:

postquam vero in libertatem sunt restituti, unusquis-

τῷ προθυμέετο κατεργάζεσθαι· οὗτοι μὲν νῦν ταῦτα ἐπρήσσαν.

- 79 Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα εἰς Δεῖον ἐπιμαγον, βουλό-
 μνοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη „ἀπὸ σφείων
 μὲν αὐτέων οὐκ, ἔφη, αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, εἰς πολὺ Φη-
 μον δὲ ἐξενέικαντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέεσθαι.“
 ἀπελθόντων ὧν Θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, 5
 αἰλὴν ποιησάμενοι. ὡς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτέων
 τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκουσάντες
 ταυτέων· „Οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσιν Τανα-
 „γραῖοι τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιδεῖς, καὶ οὗτοι γε
 „ἀμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι 10
 „τὸν πόλεμον; τί δὲ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλ-
 80 „λον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον.“ Τοιαῦτα δὲ ἐπι-
 λεγομένων, εἶπε δὴ κοτὲ μαθὼν τις· „Ἐγὼ μοι δοκίω

que pro se ipse studiose dabat operam ut recte rem gereret. In hoc igitur statu res Atheniensium erat.

(79.) Thebani vero, ultionem sumturi de Atheniensibus, Delphos miserunt qui deum consulerent. Quibus Pythia respondit, *per se non posse illos ultionem capere; sed rem ad clamorū (populū) referre iussit, et proximos rogare*. Legati domum reversi, convocata populi concione, renunciant oraculi responsum. Tum Thebani, ubi ex his audiverunt *proximos debere rogari*, dixerunt: *Nonne proximi a nobis habitant Tanagraei et Coronaei et Tespienses? Atqui hi constanter nobiscum pugnant, strenueque arma nobiscum sociant. Quid opus est hos rogare? Immo haec non fuerit oraculi sententia.* (80. Ita dum hi inter se disceptant, postremo aliquis, re audita, ait: *Ego mihi videor intelligere quid ve-*

- „συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήσιον. Ἄσωπὺς
 „λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβῃ τε καὶ Αἴγινα·
 5 „ταυτέων ἀδελφεῶν εὐστέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινήτων
 „δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσθαι τιμωρητῆρων γενέσθαι.“ καὶ,
 οὐ γὰρ τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκει φαίνεσθαι,
 αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινήτων, ἐπικαλούμενοι
 κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοθέειν, ὡς ἰόντων ἀγχιστέων.
 10 οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπεμπέν
 ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν 81
 συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως περιφθέντων
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτίς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς
 μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδosan, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο.
 5 Αἰγινήται δὲ, εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπαρθέντες, καὶ
 ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους,
 τότε, Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι

lit oraculum. Asopi dicuntur filiae fuisse Thebe et Aegina: hae quum sint sorores, puto iubere nos Deum ab Aeginetis auxilia petere. Et Thebani, quum nulla ex sententiis, quae dicebantur, hac potior esse videretur, protinus ad Aeginetas miserunt, ex oraculi mandato auxilia ab illis petentes, ut qui sibi essent proximi. Petentibus Aeginetae tradentes Aeacidarum imagines, responderunt, se eis Aeacidarum auxilio mittere. (81.) Thebani vero, Aeacidarum auxilio freti, quum bello lacerassissent Athenienses, aspere ab illis sunt accepti. Itaque iterum ad Aeginetas miserunt, Aeacidas illis reddentes, et virorum petentes auxilia. Tum Aeginetae, opum magnitudine elati, et veteris memores inimicitiae, quam cum Atheniensibus gessissent, precibus The-

ἐπέφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ἐπιπλώ-
σαντες μακρῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἑσυραν
Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δῆμους 10
ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσάεοντο.

82 Ἡ δὲ ἔχθη ἡ προοφιλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν
Αἰγινητέων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοις ἡ
γῆ καρπὸν οὐδὲνα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμ-
φορῆς οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἡ δὲ Πυθίῃ
σφεας ἐκέλευε Δαμῆς τε καὶ Αὐξήσιος ἀγάλματα 5
ιδρύσασθαι· καὶ σφι ἰδρυσαμένοισι ἀμεινον συνοίσεσθαι.
ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ κότερα χαλκοῦ ποκόνται
τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου· ἡ δὲ Πυθίῃ οὐδέτερά τούτων
ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. Ἐδύοντο ὦν οἱ Ἐπι-
δαυριοὶ Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἱερὰτα 10

banorum adnuentes, bellum Atheniensibus non ante
demuntiatum intulerunt. Nam dum hi Boeotis insta-
bant, interim Aeginetae longis navibus in Atticam
profecti, Phalerum diripiebant, multosque alios ma-
ritimos pagos; et ingens Atheniensibus damnum in-
ferebant.

(82.) *Vetustum*, quod dixi, *Aeginetarum* adver-
sus *Athenienses odium*, hanc habuit originem. Epi-
dauriorum terra fructum nullum ediderat. Quam ob
calamitatem quum oraculum consulerent *Epidaurii*,
iussit eos *Pythia Damiae et Auxesia* imagines *sta-*
tuere: id si fecissent, melius cum illis actum iri.
Sciscitabantur igitur *Epidaurii*, *utrum aeneas fa-*
ciendas curarent statuas, an ligneas? Respondit-
que *Pythia, neutrum horum; sed ex sativae oleae*
ligno. Igitur *Epidaurii* ab *Atheniensibus* veniam pe-

τας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι
 ἔσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμῶς καὶ ἐκείνῳ τὸν χρόνον, ἢ
 Ἀθήνησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπά-
 ξουσι ἕτερος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Πολιάδι ἰρά, καὶ
 15 τῷ Ἐρεχθεΐ. καταινέσαντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδάυ-
 ριοι, τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν
 ἐλαιῶν τούτων παιησάμενοι ἰδρύσαντο καὶ ἡ τε γῆ σφι
 ἔφερε, καὶ Ἀθηναίοις ἐπετέλεον τὰ συνέβεντο. Τοῦ- 83
 τον δ' ἐτι τὸν χρόνον, καὶ πρὸ τοῦ, Αἰγινῆται Ἐπιδάυ-
 ρίων ἤκουον, τὰ τε ἄλλα, καὶ δίκας, διαβαίνοντες ἐς
 Ἐπίδαυρον, ἐδίδουσαν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων
 5 οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆας τε πηξάμενοι, καὶ
 ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδάυ-
 ρίων. ἄτε δὲ ἑόντες διάφοροι, δηλέοντο αὐτοὺς, ὥστε δὴ

tunt oleam arborem caedendi, quod sanctissimas ex-
 istimassent Atticas oleas: sunt etiam qui dicant, per
 id tempus nullibi terrarum oleas exstitisse, nisi Athe-
 nis. Athenienses se illis potestatem facere dixerunt ea
 conditione, ut illi quotannis Minervae urbis praesidi
 et Erechtheo victimas adferrent. In hanc conditio-
 nem consentientes Epidaurii, nacti sunt quod petie-
 rant, et statuas ex his oleis confectas posuerunt. Ac
 dehinc illis terra fructum ferebat, et ipsi Athenien-
 sibus id, de quo convenerant, persolvebant. (83.)
 Erant per illud adhuc tempus *Aeginetae* Epidaurio-
 rum imperio subiecti, quum aliis in rebus, tum lites
 suas coram iudice disceptaturi Epidaurum traicere
 tenebantur. Deinde vero, constructis navibus, virium
 fiducia ferocientes, ab *Epidauriis* defecerunt. Iam-
 que ut hostes, et qui mari essent potentes, vexarunt

Θαλασσοκράτορες ἔοντες· καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα
 ταῦτα τῆς τε Δαμῆς καὶ τῆς Αὐξήσιος ὑπαίρονται
 αὐτέων, καὶ σφρα ἐκόμισάν τε καὶ ἰδύσαντο τῆς σφε- 10
 τέρης χώρης ἐς τὴν μεσόγαίαν, τῇ Οἷ μὲν ἐστὶ οὐνο-
 μα, στάδια δὲ μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλιος ὡς εἴκοσι
 ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσιήσι τέ
 σφρα καὶ χοροῖσι γυναικηίοισι κερτόμοισι ἱλάσκοτο,
 χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀν- 15
 δρῶν· κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς
 δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοι
 αἱ τοιαῦται ἱερογίαι. εἰσὶ δὲ σφρ καὶ ἄρρητοι ἱερογίαι.
 84 Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαυριοί
 τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συνέθεντο οὐκ ἐπέτελεον. πέμψαν-
 τες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμήνιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπέ-
 φαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἴ-

illos: atque etiam statuas hasce Damiae et Auxesiaie
 illis subripuerunt, easque oblatas in mediterraneo
 suae insulae loco collocarunt, cui Oea nomen, qui
 viginti fere ab urbe stadiis abest. Hoc in loco erectas
 sacrificiis et iocularibus mulierum choris placabant;
 constitutis utrique dearum denis viris qui essent cho-
 ragi. Dicteriis autem chori illi neminem virum lac-
 cescebant, sed mulieres indigenas. Eaedem caerimo-
 niae apud Epidaurios obtinuerant: qui arcanis etiam
 sacris utuntur. (84.) *Epidaurii*, ex quo eis sub-
 reptae hae statuae sunt, iam Atheniensibus ea, de
 quibus convenerant, non solvebant. Qua de re per
 legatos secum expostulantibus *Atheniensibus* demon-
 strarunt *Epidaurii*, nullam se iniuriam facere: quo-
 ad enim in sua terra habuissent illas statuas, quod

5 χον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέθετο·
 ἐπεὶ δὲ ἰσπερῆσθαι αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν
 ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεισθαι
 ἐκέλευον. Πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, εἰς Αἶγιναν πέμψαν-
 τες, ἀπαίτειον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν,
 10 σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθη- 85
 ναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆ-
 ναι τριήρῃ μὴ τῶν αὐτῶν τούτους, οἱ ἀποπεμφθέντες
 ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμενοι εἰς Αἶγιναν, τὰ ἀγάλ-
 5 ματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἶόντα, ἐπιεικῶντο
 ἐκ τῶν βάρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται.
 οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι,
 περιβαλόντας σχοινία ἔλκων τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι
 ἔλκουσι, βροντὴν τε, καὶ ἄμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπι-

*partii erant exsolvisse; quibus sibi subreptis iam
 non aequum esse ut porro solvant, sed ab Aeginetis,
 qui illas habeant, esse hoc exigendum. Hoc
 accepto responso, Athenienses, Aeginam missis lega-
 tis, statuas ab Aeginetis repetiverunt: quibus illi
 responderunt; nihil sibi cum Atheniensibus esse
 negotii. (85.)* Iam porro aiunt *Athenienses*, post-
 quam frustra repetitae fuissent statuæ, profectos esse.
Athenis una triremi cives illos, qui publico nomine
 missi, quum *Aeginam* pervenissent, statuas has, ut
 quæ ex ipsorum ligno fuissent confectæ, de basi-
 bus suis conati sunt abstrahere, *Athenas* transferen-
 das. Hos vero, quum isto modo compotes illarum
 fieri non potuissent, circumiectis funibus statuas tra-
 xisse. Sed dum trahebant, tonitru et cum tonitru ex-
 stitisse terræ motum: eaque re territos trahentes,

γενέσθαι· τοὺς δὲ τριηρίτας τοὺς ἔλκοντας, ὑπὸ ταυτέων πο
 ἀλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους
 ἄτε πολεμίους, ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνακο-
 86 μισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτως
 λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινήται δὲ, εὐ νῆϊ μὴ ἀπικέσθαι
 Ἀθηναίους· μίην μὲν γάρ, καὶ ὀλίγω πλεῦνας μῆς,
 καὶ εἴ σφι μὴ ἔτυχον· εὐσαι νέες, ἀπαμύνασθαι αὐ-
 εὐπετέως· ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν· σφι ἐπὶ τὴν 5
 χώραν· αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι, καὶ ῥύ διαναυμαχῆσαι. οὐκ
 ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι. ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἔσσονες
 συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ, κατὰ ταῦτο εἶξαν,
 οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν· Ἀθη-
 ναίους μὲν νυν, ἐπεὶ τέ σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστα- 10
 το, ἀπαβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τραπίσθαι πρὸς τὰ

mente fuisse alienatos; in furoremque actos, mutuo
 sese invicem, veluti hostes, interfecisse; donec ex
 omnibus, qui triremi illa advenerant, unus super-
 fuisset, solusque Phalerum rediisset. (86.) Athe-
 nienses igitur, rem ita gestam esse, aiunt. *Aeginet-*
tae vero contendunt, non unâ navi advertisse Athe-
 nienses: unam enim navem, atque etiam paulo plu-
 res unâ, etiamsi sibi nullae naves fuissent; facile a
 se repelli potuisse: sed pluribus navibus terram suam
 aggressos esse Athenienses; Aeginetas vero hijs ultro
 cessisse, nec pugnae navalis adiisse discrimen. Illud
 vero liquido definire non possunt, utrum eâ causâ
 cesserint, quod se impares esse committendo praelio
 intellexissent, an quod in animo habuissent facere
 id ipsum quod fecerunt. Aiunt igitur, Athenienses,
 quum nemo ad pugnam paratus se illis opponeret,

αἰγάλματα· οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βά-
 θρων αὐτὰ, οὕτω δὴ περιβαλλομένους σχοινία, ἔλ-
 κειν, ἐς οὗ ἐλκόμενα τὰ αἰγάλματα ἀμφοτέρω τούτω
 15 ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δέ τιω·
 ἐς γούνατα γὰρ σφι αὐτὰ πρῶτον, καὶ τὸν ἀπὸ τού-
 του χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ
 ταῦτα ποιεῖν σφέας δὲ, Αἰγινῆται λέγουσι, πυθομέ-
 νους τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύε-
 20 σθαι, ἐτοίμους Ἀργείους ποιέειν. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους
 ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγιναίην, καὶ παρεῖναι βοηθόντας
 σφι τοὺς Ἀργείους· καὶ λαβεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου δια-
 βάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηροῦσι τοῖσι Ἀθη-
 ναίοισι ἐπιπρῶτον ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν ἅμα
 25 τε ἐν τούτῳ τὴν βρατὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμόν

e navibus exscendisse, atque iter versus statuas esse
 ingressos: quas ubi e basibus suis non potuissent
 auferre, ita circumiectis funibus illas traxisse, donec
 utraque statua, dum una trahebatur, eandem rem fece-
 rit: rem narrantes mihi quidem non credibilem, sed
 fortasse alii euipiam: dicunt enim, in genua illas
 coram trahentibus procubuisse, atque ex illo tem-
 pore in hoc statu mansisse. Haec igitur ab Athenien-
 sibus gesta esse aiunt *Aeginetae*; se vero, postquam
 de expeditione, quam Athenienses adversus Aeginam
 erant suscepturi, certiores fuissent facti, *Argivos* ut
 sibi praesto essent rogasse: hosque, quo tempore
 Athenienses in Aeginam exscendissent, eodem tem-
 pore suppetias sibi ferentes adfuisse; et, quum clam
 ex Epidaurō in insulam traiecissent, in inscios
 Athenienses, itinere a navibus intercluso, fecisse

87 αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργίων τε καὶ Αἰγι-
 νητίων τάδε. ὁμολογέται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων, ἓνα
 μῦθον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέ-
 σθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν
 στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἓνα τοῦτον περιγενέσθαι. 5
 Ἀθηναῖοι δὲ, τοῦ δαιμονίου· περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ
 τοῦτον τὸν ἓνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομι-
 σθεὶς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πυθο-
 μένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἰγίαν στρατευσαμέ-
 νων ἀνδρῶν, δυνόν τι ποιησαμένας κῆρον μῦθον, ἐξ 10
 αἰπάντων σωθῆναι, πέραξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβοῦ-
 σας, καὶ κεντεύσας τῇσι περόνῃσι τῶν ἱματίων, ἐρω-
 τῶν ἐκάστη αὐτίαν ὅκη ἢ ὁ ἐαυτῆς ἀνὴρ· καὶ τοῦ-
 τῳ μὲν οὕτω διαφθαρήναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἐπὶ τοῦ πά-

impetum: eodemque simul tempore tonitru et terrae motum illis exstitisse. (87.) Haec Argivi atque Aeginetae memorant. Caeterum *Athenienses* etiam fatentur, unum solummodo e suis saluum Athenas rediisse: sed Argivi aiunt, e clade, quam ipsi intulissent Attico exercitui, unum illum supersitem fuisse; Athenienses vero aiunt, e clade quam Deus ipsis immisisset. Verumtamen ne hunc quidem, aiunt, calamitati supervixisse; sed perisse tali modo. Athenas ut rediit, nunciavit calamitatem: quo divulgato nuncio, uxores virorum qui expeditionis in Aeginam susceptae fuerant socii, indigne ferentes solum hunc ex omnibus saluum rediisse, circa hominem circumfusas, fibulis vestium suarum fodicasse hominem, quaequisseque ex eo unamquamque, *ubi nam suus esset maritus?* atque ita illum periisse. Atheniensibus

- 16 Φρος δεινότερόν τι δοῦναι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον.
 ἄλλο μὲν δὲ οὐκ ἔχειν ὅτιω ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας,
 τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον αὐτέων εἰς τὴν Ἰάδα· ἐφό-
 ρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα
 Δωρίδα, τῇ Κορινθίᾳ παραπλησματούτῃ· μετέβαλλον
 20 ὡς εἰς τὸν λίνον κιβῶνα, ὥα δὴ περόνησι μὴ χρίωνται.
 ὅστι δὲ, ἀληθεῖ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ ἴας αὐτὴ ἢ
 ἐσθῆς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα· ἐπεὶ ἢ γε Ἑλληνικὴ
 ἐσθῆς πᾶσα ἢ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἢ αὐτὴ ἦν τὴν
 νῦν Δωρίδα καλούμεν. Τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι 88
 Αἰγινήτῃσι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τάδε ποιῆσαι νόμον εἶναι
 παρὰ σφι ἐκατέρωσι· τὰς περόνας ἡμιολίας ποιεῖσθαι
 τοῦ τότε κατεστειώτος μέτρου, καὶ εἰς τὸ ἱερόν τῶν θεῶν
 5 τούτων περόνας μάλιστα ἀνατίθηναι τὰς γυναῖκας·
 Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱερόν, μή-

autem hoc mulierum factum ipsa clade tristius fuisse visum. In quas quum alia ratione animadvertere non possent, vestem illarum in Ionicam mutarunt. Prius enim Doricam vestem gestaverant Atticae mulieres, Corinthiæ vestem simillimam: hanc igitur lineâ tunicâ permutarunt. Est autem, verum si quaerimus, non *Ionicum* hoc *vestimentum*, sed *Caricum*: nam omnium mulierum Graecarum *vestimentum* olim idem fuerat quod nunc *Doricum* nominamus. (88.)

Aiunt autem, apud Argivos et Aeginetas ex occasione illius facti invaluisse morem, qui etiam nunc apud utrosque obtinet, ut fibulas faciant dimidio quam ad id tempus maiores, utque in templo harum dearum fibulas maxime dedicent mulieres; tum lege apud illos cautum fuisse, ut nec aliud quidquam quod ex

τε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωριέων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν' καὶ Αἰγινήτων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τόσου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ. 10

- 89 Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ κατὰ τὰ εἰρηται ἐγένετο. Τότε δὴ Θηβαίων ἐπικαλεσμένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμνησκόμενοι οἱ Αἰγινήται ἐβοήθηον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινήται τε δὴ ἐδήεν τῆς Ἀττικῆς τὰ πα- 5 ραβαλάσσια· καὶ Ἀθηναίοισι ὀρμωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήϊον ἐκ Δελφῶν „ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινήτων ἀδικίου τριήκοντα ἔτεα, τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἀρχέσθαι τοῦ

Attica profectum sit, in templum inferatur, nec fictile Atticum, sed ex indigenis ollulis posthac bibatur. Certe Argivorum et Aeginetarum mulieres ab illo inde tempore ex contentione cum Atheniensibus, ad meam usque aetatem, maiores quam antea fibulas gestabant.

(89.) Inimicitiae Atheniensium adversus Aeginetas isto, quod exposui, principio ortum ceperant. Nunc igitur *Aeginetae* a Thebanis auxilio vocati, memores rerum circa statuas gestarum, libenter suppeditas venerunt Thebanis. Itaque maritima Atticae ora ab Aeginetis diripiebatur. *Atheniensibus* vero, expeditionem in Aeginam parantibus, adlatum est Delphicis oraculum, iubens, ut *triginta annos*, ex quo iniuriae initium fecissent *Aeginetae*, abstinerent bello; primo autem et trigesimo anno belli adversus *Aeginetas* initium facerent, postquam *Aeaco* tem-

10 πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφί χωρήσειν τὰ βού-
λονται. ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύανται, πολλὰ μὲν
σφεας ἐν τῷ μεταξύ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ
καὶ ποιήσιν· τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι. Ταῦτα
ὡς ἀπενειχθέντα ἄκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ
15 τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδρυται·
τριήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνίσχοντο ἀκούσαντες ὅπως χρεῶν
εἴη ἐπισχεῖν, πεπονθῆτας πρὸς Αἰγινήτων ἀνάρσια. Ἐς 90
τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαι-
μονίων πρῆγμα ἐγειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμε-
νοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαϊωνιδέων ἐς
5 τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ
σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦν-
το διπλῆν, ὅτι τε, ἄνδρας ξείνους σφί ἐόντας ἐξεληλά-

plum statuissent. Id si fecissent, rem eis ex voluntate cessuram. Sin protinus susciperent bellum, multa medio tempore passuros, multa vero etiam facturos; verumtamen ad extremum subacturos Aeginam. Haec renunciata ubi audire Athenienses, Aeaco templum decreverunt, quod etiam nunc in foro exstructum conspicitur: illud vero audire non sustinuerunt, triginta annos bello sibi esse abstinendum, qui tam indigna ab Aeginetis essent passi. (99.) Sed dum ad ultionem capiendam sese comparant, obiiicitur illis impedimentum a Lacedaemoniis suscitatum. Quum enim dolum cognovissent *Lacedaemonii*, quem Alkmaeonidae cum Pythia adversus se et adversus Pisistratidas erant machinati, duplici dolore adfecti sunt; quod et viros, qui hospites ipsorum fuerant, patriâ pepulissent, et quod nullam sibi ob

κεισαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις
 οὐδεμίῃ ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. Ἐπεὶ τε πρὸς ταύ-
 τοις ἐνῆγον σφεας οἱ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ 10
 ἀνάρσια εἶσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων τῶν πρότερον
 μὲν ἔσαν ἀδελφεοί, τότε δὲ, Κλεομένης κομίσαντος ἐς
 Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτῆσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς
 Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς ἔκρητο μὲν
 πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν 15
 τῷ ἱερῷ καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε.
 91 Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς,
 καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρων αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς
 ἐτόιμους ἰόντας πείθεσθαι σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλευ-
 θερον μὲν εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀττικόν, ἰσθόρῃσαν τῷ ἑαυ-
 τῶν αὖ γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθε- 5
 νές καὶ πιθαρχεῖσθαι ἐτόιμον· μαθόντες δὲ τούτων

id factum gratiam ab Atheniensibus haberi viderent.
 Praeter haec moverunt eos oracula, quae multa sibi
 indigna ab Atheniensibus imminere praedicebant:
 quae oracula, quum antea ignorassent, per id tem-
 pus illis innotuere, a Cleomene Spartam delata. Na-
 ctus enim Cleomenes erat ex arce Athenarum ora-
 cula, quae olim Pisistratidae habuerant, eaque, quum
 Athenis pellerentur, in templo reliquerant. Haec ibi
 relicta Cleomenes acceperat. (91.) Tum igitur La-
 cedaemonii, cognititis his oraculis, quum Athenienses
 viderent augeri opibus, et neutiquam paratos Lace-
 daemoniis parere, reputarunt secum, populum Athe-
 niensem, si libertate uteretur, sibi viribus fore pa-
 rem; sin tyrannide premeretur, infirmum fore et
 ad parendum paratum. Haec singula perpendentes,

ἑκάστα, μετεπίμποντο Ἰππὶν τὸν Πισιστρατοῦ ἀπὸ
 Σιγίου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, εἰς ὃ καταφύγουσι οἱ
 Πισιστρατίδαι. Ἐπὶ τε δὲ σφι Ἰππίης καλεόμενος
 10 ἦκε, μεταπεμφόμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγ-
 γέλους, ἔλεγον σφι Σπαρτιῆται τάδε· „Ἄνδρες σύμ-
 „μαχοι, συγγνώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῶν οὐ ποιήσασι ὄρ-
 „θως. ἐπαθόντες γὰρ κισθόλοισι μαντήτοισι, ἄνδρας
 „ξύνους ἰόντας ἡμῶν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδεχομένους
 15 „ὑποχειρίας παρέξεν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πα-
 „τρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα, ποιήσαντες ταῦτα,
 „δῆμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεί τε
 „δὶ ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν
 „βασιλῆα ἡμέων περιῦβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύ-
 20 „σας αὐξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ

XCI. 8 seq. εἰς ὃ καταφ. οἱ Πισιστ. *uncinis circumdedit* Schaeff.
 ut suspensa et spuria.

Hippiam Pisistrati filium a Sigeo ad Hellespontum, quo confugerant Pisistratidae, arcessiverunt. Qui postquam vocatus advenit, convocatis etiam aliorum sociorum legatis, haec ad eos verba Spartani fecerunt. Viri socii, agnovimus fatemurque non recte nos fecisse. Ementitis enim oraculis inducti, viros hospitii iure in primis nobiscum coniunctos, qui-que Athenas nobis obnoxias reddere receperant, patriā eiecimus, et post hoc peractum ingrato populo urbem et rempublicam restituimus: qui postquam per nos liberatus vires recepit, nos et regem nostrum contumeliose urbe eiecit, et maiores quotidie sibi spiritus sumit: quod experti sunt maxime finitimi illorum Boeoti et Chalcidenses, brevi

„περίοικοι αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδεῖς, τάχα δέ τις
 „καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται αἵμαρτάν. ἐπεὶ τε δὲ ἐκεῖνα
 „ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθά σφεας ἅμα
 „ὑμῖν ἀκέομενοι τίσασθαι. αὐτοῦ γὰρ τούτου εἵνεκεν
 „τόνδε τε τὸν Ἰππὶν μετεπεμψάμεθα, καὶ ὑμέας ἀπὸ 25
 „τῶν πολιῶν, ἵνα κοινῶ τε λόγῳ καὶ κοινῶ στόλῳ ἔσα-
 „γαγόντες αὐτὸν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ καὶ
 „ἀπελόμεθα.“

- 92 Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος
 οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν νῦν ἄλλοι ἡσυχίην
 (1) ἤγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς ἔλεξε τάδε· „Ἡ δὲ ὅτε
 „οὐρανὸς ἔσται ἐνεσθὲ τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος
 „ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσῃ 5
 „ἔξουσιν, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε γε
 „ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσκρατίας καταλύοντες,

*vero etiam alii experientur, qui recta non inie-
 rint consilia. Quoniam igitur nos, ista faciendo,
 peccavimus, nunc operam dabimus, ut malo me-
 dentes vobiscum illos puniamus. Hanc enim ip-
 sam ob causam et Hippiam hunc arcessivimus,
 et vos e civitatibus convocavimus, ut communi
 consilio et consociatis armis illum Athenas redu-
 camus, eique quae ademimus restituamus.*

(92.) Haec Spartani. Quae quum plerisque socio-
 rum displicuissent, alii quidem silentium tenuere,
 sed Corinthius Sosicles in hunc modum est locutus.
 (92. 1.) Profecto nimirum coelum sub terram sub-
 ibit, et terra supra coelum erit sublimis, homi-
 nesque habitabunt in mari, et pisces domicilium
 occupabunt hominum, quando vos quidem, Lace-

419, 68.

- „ τυραννίδας εἰς τὰς πόλεις κατὰγειν παρασκευάζεσθε·
 „ τοῦ οὐτε ἀδικώτερον οὐδέν ἐστι κατ' ἀνθρώπους, οὐτε
 10 „ μαιφονώτερον. Εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκίμῳ ὑμῖν εἶναι
 „ χρηστὸν, ὥστε τυραννέσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι
 „ τυράννων καταστητάμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω
 „ καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίζησθε κατιστάναι. νῦν δὲ, αὐτοὶ
 „ ἄπειροι ἔοντες τυράννων, καὶ φυλάσσοντες δεινότατα
 15 „ τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶσθε εἰς
 „ τοὺς σύμμαχους. εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμπειροι ἔατε, κατὰ-
 „ περ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας
 „ συμβάλλεσθαι ἥπερ νῦν. Κορινθίοισι γὰρ ἦν πόλις 92
 „ κατὰστασις τοιήδε. ἦν ὀλιγαρχία, καὶ οὗτοι Βακχιά- (1)
 20 „ δαι καλεόμενοι ἐνεμον τὴν πόλιν· εἰδίδοσαν δὲ καὶ ἡγον-
 „ το ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίωνι δὲ, ἔοντι τούτων τῶν αἰ-
 „ δρωῶν, γίνεται θυγάτηρ χωλή· σὺν ὀνόμα δὲ οἱ ἦν Λαῖβ-

daemonii; iuris aequabilitate sublata, tyrannides
 in civitates reducere paratis: quo nihil est inter
 homines iniquius, nihil sceleratius. Etenim, si
 vobis bonum hoc videtur, ut a tyrannis regatur
 civitas, ipsi primum apud vos ipsos tyrannum
 constituite et sic deinde apud alios constituere
 tentate! Nunc, qui tyrannos numquam estis ex-
 perti, diligentissimeque cavetis ne quis Spartaе
 exoriat, indigne cum sociis agitis. Quod si vos
 experti essetis, quemadmodum nos; rectius de hac
 re, quam nunc, iudicare possetis. (92. 2.) Apud
 Corinthios olim status civitatis huiusmodi fuit.
 Erat oligarchia; et hi qui Bacchiadae nomina-
 bantur administrabant civitatem. Qui quum non
 nisi inter se matrimonia inirent, fuit Amphioni,

„δα. ταύτην, Βακχιάδων γὰρ οὐδείς ἤτελε γῆμαι,
 „ἰσχυί Ἡετίων ὁ Ἐχεκράτης, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης
 „ἑὼν, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης· ἐκ 25
 „δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναῖκος, οὐδ' ἐξ ἄλλης, παῖδες
 „ἐγένοντο. ἐστάλη ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα
 „δὲ αὐτὸν ἰδέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι
 „ἔπει·

„Ἡετίων, οὗτις σε τίει παλῦτιτον ἐόντα. 30

„Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσιῖται
 „ἀνδράσι μονάρχοισι, δικαιοῦσι δὲ Κόρινθον·

„ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι, ἐξαγγέλλεταιί κως
 „τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γεγόμενον
 „χρηστήρων ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, Φέρον τε ἐς τὸ αὐτὸ 35
 „καὶ τὸ τοῦ Ἡετίανος, καὶ λέγον ὥδε·

uni ex hac familia, filia pede clauda, cui nomen erat Labda: quam quum nemo Bacchiadarum ducere vellet uxorem, duxit eam Aëtion, [Aëtionem Herodotus ionico idiomate nominat.] Echecratis filius, homo ex pago Petra, caeterum generis origine Lapitha et Caenides. Cui quum nec ex hac, nec ex alia uxore, liberi essent nati; proficiscitur ille Delphos, de sobole consulturus. Et intrantem protinus Pythia his verbis est adlocuta:

„Aëtion, nemo te honorat, cum sis valde honoratus.

„Gravida est Labda, saxumque pariet, quod incidet

„in viros monarchos, et castigabit Corinthum.

Responsum hoc Aëtioni datum renuntiatur forte Bacchiadis, quibus obscurum fuerat responsum aliud Corinthum spectans, quod prius editum erat eandem in sententiam cum hoc quod nunc Aëtioni datum est. Istud oraculum huiusmodi fuerat:

420, 1.

- „Αἰστός ἐν πέτρῃσι κύει· τέξαι δὲ λέοντα
 „καίτερόν, αἰμηστήν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.
 „Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν
 40 „Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.
 „Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι, πρότερον γενόμενον, 92
 „ἦν ἀτέκμαστον· τότε δέ, τὸ Ἡτίωνι γενόμενον ὡς (3)
 „ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν, ἐὼν συνα-
 „δὸν τῷ Ἡτίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο, εἶχον ἐν ἡσυχίᾳ
 45 „ῥῆν, ἐβέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡτίωνι γενέσθαι γόνον
 „διαφθεῖραι. ὡς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσιν
 „σφέων αὐτέων δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοίκῃ
 „Ἡτίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὐ-
 „τοι ἐς τὴν Πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ
 50 „Ἡτίωνος, αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖα

„Aquila in petris gravis est, parietque leonem
 „validum, carnivorum, qui mutorum genua sol-
 vet.

„Hoc bene nunc in animis versate, Corinthii, qui
 circa pulcrum

„Pirenem habitatis, et superciliosam Corinthum.

(92. 3.) Hoc igitur responsum, prius redditum,
 obscurum fuerat Bacchiadis: nunc vero, ubi co-
 gnoverunt istud quod Aëtioni datum est, etiam
 prius illud, quod congruebat Aëtionis responso,
 intellexerunt. Hoc igitur quum intelligerent, pres-
 serunt silentio, prolemque Aëtioni nascituram in-
 terficere decreverunt. Postquam peperit mulier,
 mittunt protinus decem de suis in pagum quem
 habitabat Aëtion, qui interimerent puerum. Hi
 ubi Petram venerunt, aulamque intrarunt Aëtio-

„τε οὐδὲν τῶν εἵνεκα ἐκεῖνοι ἀπικαίατο, καὶ δοκέουσά
 „σφας ΦιλοΦροσύνης τοῦ πατρὸς εἵνεκα αἰτέειν, Φέ-
 „ρουσα ἐνεχείρισε αὐτέων ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο
 „κατ' ὁδόν, τὸν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον
 „προσουδίσαι. ἐπεὶ τε ὧν ἔδωκε Φέρουσα ἡ Λάβδα, 55
 „τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ
 „παιδίον καὶ τὸν, Φρασθέντα τοῦτο, οἰκτός τις ἴσχει
 „ἀποκτεῖναι· κατοικτεῖρας δὲ παραδιδῶι τῷ δευτέρῳ
 „ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ· οὕτω δὲ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέ-
 „κα παραδιδόμενον, οὐδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. 60
 „Ἀποδόντες ὧν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελ-
 „θόντες ἔξω, ἐστεῶτες ἐπὶ τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἄπτον-
 „το κατὰικνόμενοι· καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόν-

nis, puerum postulant: et mater, ignara quo con-
silio advenissent, existimansque benevolentiae cau-
sa in patrem cupere illos infantem videre, adfert
illum, et uni horum in manus tradit. In itinere
autem hi inter se constituerant, ut, qui puerulum
primus in manus accepisset, is eum humo adlide-
ret. Iam vero divina quadam fortuna accidit, ut
infans, dum tradebat eum mater, arrideret eum
cui tradebatur: et hunc, ubi id animadvertit, mi-
sericordia retinuit ne occideret. Miseratus igitur
puerum tradit alteri; et ille tradidit tertio: atque
ita per cunctos decem transiit, ab altero alteri
traditus; nemine interimere eum volente. Post-
quam igitur matri puerum reddiderant, et domo
erant egressi, stantes pro foribus, conviciabantur
alter alterum accusabantque, et eum maxime qui
primus acceperat infantem, quod non fecisset

- 65 „τος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδομένα· ἐς ὃ δὴ σφι,
 „τοῦ Φόνου μετίσχειν. Ἔδει δὲ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γο- 92
 „νου Κορίνθω κακὰ ἀναβλαστῆν. ἡ Λάβδα γὰρ πάν- (4)
 „τα ταῦτα ἤκουε ἐστειῶσα πρὸς ἀντῆσι τῆσι θυρησί
 „θίσασα δὲ, μὴ σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύτερον λα-
 70 „βόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατακρύπτει
 „ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυλέλην
 „ἐπιταμένη ὡς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικαί-
 „το, πάντα ἐρευνήσεν μέλλοιεν· τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο.
 „ἐλθοῦσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο,
 75 „ἰδοῦκε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀπο-
 „πέμψαντας, ὡς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκείνοι ἐνετεί-
 „λαντο. οἱ μὲν δὴ ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἡετίωνι 92
 (5)

quemadmodum inter ipsos constitutum fuisset. Ad extremum, interiecto tempore, placuit iterum intrare, et cunctos participare caedem. (92. 4.) Sed voluere fata, ut ex Aëtionis prole malum existeret Corintho. Labda, stans ad ipsas fores, omnia ista exaudiverat. Itaque verita, ne mutato consilio puerum iterum acceptum interimerent, asportatum occultavit in loco, de quo minime cogitatos illos existimavit, in arca: novērat enim si reversi denuo requirerent puerum, omnia illos pervestigaturos: idque illi fecerunt. Sed postquam redeuntibus quaerentibusque nusquam comparuit infans; placuit abire, renunciareque his qui ipsos miserant, omnia a se peracta esse quae mandata fuissent. Illi igitur abierunt, idque renunciarunt. (92. 5.) Posthaec crevit Aëtionis filius:

„δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὐξάνετο· καὶ οἱ, διαφυγόντι
 „τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπανυμῖν Κύ-
 „ψελος οὐνομα ἐτίθη. Ἀνδρωβέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ 80
 „Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδόξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι,
 „τῶν πίσυνος γινόμενος, ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κό-
 „ρινθον. ὁ δὲ χρησμός ὁδὲ ἦν·

„Ὀλβιος οὗτος αἰὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκατὰβαίνει,

„Κύψελος Ἡσιόδης, βασιλεὺς κλεινοῦ Κορίνθου· 85

„αὐτός, καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.

„Τὸ μὲν δὲ χρηστήριον τοῦτο ἦν· τυραννύσας δὲ ὁ Κύ-

„ψελος, τοιοῦτος δὲ τις αἰὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κο-

„ρινθίον ἐδίωξεν, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπιστήρησεν,

92 „πολλῶν δ' ἔτι πλείστους τῆς ψυχῆς. Ἀρξάντος δὲ 90

(6) „τοῦτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτη, καὶ διαπλέξαντος τὴν βίον

„εὐ, διάδοχός οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περικλῆς γί-

*et, quoniam periculum hoc effugerat, ab arca illa
 [arcam Graeci κυψέλην dicunt] impositum ei nomen
 est Cypselus. Qui postquam virilem aetatem est
 ingressus, oraculumque Delphis consuluit, ambi-
 guum accepit responsum, quo fretus adgressus est
 tenuitque Corinthum. Responsum hoc erat:*

„Felix vir nostras hic qui descendit ad aedes,

„Cypselus Aëtides, clarae rex ille Corinthi,

„ipse, et eo nati, sed nulli deinde nepotes.

*Hoc accepto responso postquam tyrannide poti-
 tus est Cypselus, vir fuit huiusmodi: multos
 Corinthiorum in exsilium eiecit, multis bona eri-
 puit, sed longe plurimis vitam. (92. δ.) Huic,
 quum triginta regnasset annos, et prospera in
 fortuna vitam finisset, successor tyrannidis fuit*

„νεται. Ὁ τοῖνον Περίανδρος κατ' ἀρχαῖς μὲν ἦν ἡπιώ-
 „τερος τοῦ πατρός. ἐπεὶ τε δὲ ὠμίλησε δι' ἀγγέλων
 95 „Θρασύβουλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῶν ἔτι ἐγέ-
 „νετο Κυψέλου μαιφονώτερος. πέμψας γὰρ παρὰ
 „Θρασύβουλον κήρυκα, ἐπυνθάνετο ὅτινα αὖ τρόπον
 „ἀσφαλέστατον καταστησάμενος τῶν πηγμάτων,
 „κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ
 100 „τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περίανδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ
 „ἄστεος· ἐσβὰς δὲ εἰς αἶθραν ἐσπαρμένην, αἶμα τε
 „διεξήϊε τὸ λήϊον, ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κή-
 „ρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἄπιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ
 „ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα· κρούων δὲ,
 105 „ἔρριπτε· εἰς ὃ τοῦ ληίου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτα-
 „τον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ· διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον,

*filius Periander. Et Periander quidem initio
 mitior erat quam Cypselus: sed, ex quo per nun-
 cios commercium habuit cum Thrasybulo, Mi-
 lesiorum tyranno, multo etiam sanguinolentior
 evasit patre. Misso ad Thrasybulum praecone quae-
 sivit ex illo, quo pacto, rebus omnibus firmissime
 constitutis, optime praecesset civitati? Thrasybulus,
 homine qui a Periandro missus erat extra urbem
 educto, ingressus est arvum quoddam satum, cum
 illoque per segetem ambulans, sciscitansque ex eo
 et repetere iubens causam cur ad se Corintho
 missus esset, detruncabat interim ut quamque vi-
 dit spicam super alias eminentem, praecisamque
 abiiciebat, donec pulcerrimam et pinguis-
 simam segetis partem tali modo corruptit: denique, post-
 quam agrum ita pervagatus est, dimisit legatum,*

„καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδέν, ἀποπέμπτει τὸν κήρυκα.
 „Νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος εἰς τὴν Κόρινθον, ἦν πρόθυ-
 „μος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ,
 „οὐδέν οἱ, ἔφη, Θρασύβουλον ὑποθέσθαι· θωμάζειν τε 110
 „αὐτοῦ, παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψαι, ὡς παρα-
 „πλῆγὰ τε καὶ τῶν ἑαυτοῦ σινάμωνον ἀπηγαόμενος
 92 „τά περ πρὸς Θρασυβούλου ὁπώπτει. Περίανδρος δὲ,
 (7) „συνῆς τὸ ποιηθέν, καὶ νόῳ ἴσχων ὥς οἱ ὑπετίθετο Θρα-
 „σύβουλος τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστῶν φονεῖν, ἐνθαυ- 115
 „τὰ δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε εἰς τοὺς πολίτας.
 „ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείων τε καὶ διακίων,
 „Περίανδρός σφρα ἀπετέλεσε. Μιῇ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσσε
 „πάσας τὰς Κορινθίαν γυναῖκας, διὰ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖ-
 „κα Μέλισσαν. πέμψαντι γὰρ οἱ εἰς Θεσπρωτοὺς ἐπ' 120

*nullum verbum ei praecipiens. Ubi Corinthum
 rediit legatus, cupidus erat Periander cognoscendi
 Thrasybuli praecepta. At ille, nihil, ait, sibi man-
 dasset Thrasybulum: mirari se vero qualem ad ho-
 minem a Periandro missus esset, vesanum quippe,
 et qui sua ipse destrueret. His dictis renunciavit,
 quid agentem Thrasybulum vidisset. (92. 7.) At
 Periander, intelligens factum, reputansque mo-
 neri se a Thrasybulo ut eminentiores quosque cives
 interimeret, tum vero omnem adversus cives ne-
 quitiam coepit exercere. Nam quidquid Cypselus
 occidendo et in exilium mittendo reliquerat, id
 Periander consummavit. Atque etiam uno die
 universas mulieres Corinthias vestibus exuit, uxori
 suae gratiâ Melissae. Etenim quum in The-
 sprotiam ad Acherontem fluvium legatos misisset,*

423, 95.

- „ Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυομαντήϊον
 „ παρακαταθήκης πέρι ξεινικῆς, οὔτε σημανέειν ἔφη ἢ
 „ Μελίσσα ἐπιφανείσα, οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται
 „ χώρῳ ἢ παρακαταθήκῃ· ῥιγούν τε γὰρ, καὶ εἶναι
 125 „ γυμνῇ· τῶν γὰρ οἱ συγκατέβαψε εἰμάτων ὄφελος εἶ-
 „ ναι οὐδέν, οὐ κατακαυθέντων. μαρτύριον δέ οἱ εἶναι ὡς
 „ ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἱπνὸν Πε-
 „ ριάνδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. Ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω
 „ ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, πιστὸν γὰρ οἱ ἦν τὸ συμ-
 130 „ βόλαιον, ὃς νεκρῷ εὐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἰδέως δὲ
 „ μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποιήσατο, ἐς τὸ Ἡραῖον
 „ ἐξίέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὲ,
 „ ὡς ἐς ὀρτὴν, ἥϊσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρωμέναι·

qui oraculum, quod ibi per mortuorum evocationem responsa dat, consulerent de hospitis alicuius deposito, evocata Melissa respondit „se nec significaturam, nec edicturam quo loco esset illud depositum: algere enim se, et esse nudam; nam quae „sepulta secum fuissent vestimenta, nihil sibi prodesse, quum non fuerint combusta. Argumentum „autem, quo cognoscere Periander possit vere haec „a se dici, hoc esse, quod ille in frigidum furnum „panes ingessisset.“ Haec postquam Periandro sunt renunciata, quum satis certum ipsi esset illud veritatis argumentum, quippe qui cum mortua coiisset Melissa; statim post acceptum nuncium praeconio edixit, ut omnes Corinthiorum mulieres in Iunonis templum convenirent. Et illae, tamquam ad solennitatem, pulcerrimo ornatu instructae convenerunt. Ille vero constitutis ad hoc satelliti-

„ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέδυσέ σφας,
 „πάσας ὁμοίως τὰς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους·¹³⁵
 „συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσση ἐπευχόμενος
 „κατέκαιε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ τὸ δεύτερον
 „πέμψαντι, ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν
 „κατέθηκε χώρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην. Τοιοῦ-
 „το μὲν ἐστὶ ὑμῖν ἡ τυραννὶς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ¹⁴⁰
 „τοιούτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα
 „θῶμα μέγα εἶχε, ὅτε ὑμέας εἶδομεν μεταπεμπομέ-
 „νους Ἰππὶν· νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θωμάζομεν λέ-
 „γοντας ταῦτα· ἐπιμαρτυρόμεθα τε, ἐπικαλεόμενοι
 „ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας¹⁴⁵
 „ἐς τὰς πόλεις. οὐκῶν, ἢν μὴ παύσησθε, ἀλλὰ πειρή-
 „σεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατὰγοντες Ἰππὶν, ὥστε ὑμῖν
 „Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας.“

bus, vestimentis cunctus exuit, liberas perinde mulieres, et illarum famulas: collatasque in fossam vestes, invocatis Melissae manibus, cremavit. Quo facto, ubi iterum ad necromantium misit, demonstravit ei Melissae idolum, quo in loco depositum hospitis collocasset. Huiusmodi vobis est tyrannis, ὁ Lacedaemonii, et talia sunt illius facta! Nos vero tunc statim mirabamur, quum a vobis Hippiam arcessiri cognovimus; nunc vero etiam magis miramur haec a vobis verba fieri; vosque obtestamur, Deos invocantes Graeciae praesides, ne tyrannides in civitatibus constituatis. Itaque si ab incepto non abstinueritis, sed conaturi estis praeter id quod iustum est reducere Hippiam, scitote Corinthios quidem non probaturos esse factum.

Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβευῶν ἔλεξε τάδε. 93
Ἰππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας
θεοὺς κείνῳ, ἥ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιπο-
θήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἤκωσι ἡμέραι αἱ κύ-
5 ραι ἀνιάσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππίης μὲν τούτοις ἀμεί-
ψατο, οἷά τε τοὺς χρησμούς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξε-
πιστάμενος. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τῶς μὲν εἴ-
χον ἐν ἡσυχίᾳ σφέας αὐτούς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλῆος
ἤκουσαν εἰπαντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτέων φωνὴν
10 ῥήξας, αἵρετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην· Λακεδαιμο-
νίοισι τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περὶ
πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη. Ἰππίη δὲ 94
ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ, εἰδού μὲν Ἀμύντης ὁ Μακε-
δῶν Ἀνθεμουῖντα, εἰδούσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκίον. ὁ δὲ
τούτων μὲν οὐδέτερα αἵρετο, ἀνεχώρει δὲ ὀπίσω εἰς Σί-

(93.) Haec quum locutus esset Sosicles, Corinthio-
rum legatus; respondit *Hippias*, eosdem quos ille
Deos testes invocans, certe *Corinthios maxime de-*
sideraturos Pisistratidas, quando adfuertint illis
statuti dies, quibus illos vexaturi sint Athenien-
ses. Haec illi Hippias respondit, ut qui omnium ad-
curatissime cognita haberet oraculorum effata. Reli-
qui ex sociis silentium adhuc tenuerant: postquam
vero Sosiclem audiverunt libere verba facientem,
pro se quisque vocem rumpens, accedebant senten-
tiae Corinthii, obtestabanturque Lacedaemonios, ne
quid adversus Graecam civitatem novi molirentur.
Atque ita haec res finem habuit. (94.) *Hippias*
vero Lacedaemone profecto Amyntas Macedo An-
themunta oppidum obtulit, Thessali vero Iolcon. At

γειον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μιτυληναίων· 5
 κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα
 τὸν ἑωυτοῦ νόβον Ἡγησίστρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργείης
 γυναικός. ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε παρὰ
 Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γὰρ, ἕκ τε Ἀχιλλεῖου πό-
 λις ὀρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ἐπὶ συχνόν, Μι- 10
 τυληναῖοι τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτούντες τὴν χά-
 ρην· Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγινώσκόμενοι, ἀποδεικνύντες
 τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς Ἰλιάδος χά-
 ρης, ἢ οὐ καὶ σοὶ καὶ τοῖσι ἄλλοισι, ὅσοι Ἕλλησιν.
 95 συνεπρήξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς. Πολέ- 15
 μεόντων δὲ σφεων, παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι
 μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητής, συμβολῆς
 γενομένης, καὶ νικάντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν Φωγῶν

ille, neutrum accipiens, *Sigeum* rediit; quod oppi-
 dum armis Pisistratus Mitylenaeis eripuerat, et ty-
 rannum ibi constituerat filium suum nophum Hega-
 sistratum, ex Argiva muliere natum. Nec vero citra
 belli discrimen tenuerat ille regionem a Pisistrato
 acceptam. Diu enim inter se Mitylenaei et Athenien-
 ses armis decertarunt, illi ex Achilleo oppido erum-
 pentes, hi e Sigeo; et illi quidem suam repetentes
 ditionem, Athenienses vero negantes illorum esse,
 et rationibus arguentes, nihilo magis ad Aeolenses
 pertinere Iliados ditionem, quam ad se et ad alios,
 qui cum Menelao ulți essent Helenae raptum (95.)
 Dum hi inter se bellum gerebant, quum alia multa
 atque varia in praeliis gesta erant, tum *Alcaeus*
 poëta, praelio facto, in quo victores erant Athenien-
 ses, fuga quidem ipse evaserat, sed armorum ipsius

- 5 ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφρα
 ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθηναῖον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ
 Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας, ἐπιτιθεῖ εἰς Μιτυλήνην, ἐξαγ-
 γελλόμενος τὸ ἐωυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἐτάρῳ.
 Μιτυληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περίαςδρος
 10 ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ δισαιτητῇ ἐπετράποντο· κατήλ-
 λαξε δὲ ᾧδὲ νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον
 μὲν νυν αὐτῷ ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἰππίης δὲ ἐπεὶ 96
 τε ἀπῆκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος εἰς τὴν Ἀσίην, πᾶν
 χεῖμα ἐκίνηε, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν
 Ἀρταφέρνηα, καὶ ποιέων ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθῆναι γε-
 5 νοίατο ὑπ' ἐωυτῷ τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππίης τε δὴ ταῦτα
 ἐπῆρσσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσιν
 εἰς Σάρδεις ἀγγέλους, οὐκ ἐῶντες τοὺς Πέρσας πείθε-

Athenienses erant potiti, qui ea in Minervae templo Sigei suspenderunt. Quam rem Alcaeus, carmine descriptam, Mitylenen nunciavit, certiore faciens de calamitate sua Melanippum, unum de suis amicis. Mitylenaeos vero et Athenienses reconciliavit deinde Periander, Cypseli filius, quem suarum contentionum arbitrum utrique constituerant: conciliavit autem hac conditione, ut utrique eam tenerent regionem, quam possiderent. Ita *Sigeum* sub Atheniensium venerat potestatem. (96.) *Hippias* vero, ut Lacedaemone in Asiam pervenit, omnia movebat, insimulando Athenienses apud Persas, omniaque molichatur quibus efficeret, ut Athenae in suam et Darii venirent potestatem. Dum haec Hippias agebat, re cognita, *Athenienses* Sardes miserunt legatos, qui Persas hortarentur, ne morem gererent exsulibus Atheniensium.

σθαι Ἀθηναίων τοῖσι Φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευε σφεας, εἰ βουλοίατο σόοι εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἰππίην. οὕκων δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀπο- 10
 Φερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δέ σφι, δέδοκτο ἐκ τοῦ Φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι.

- 97 ΝΟΜΙΖΟΥΣΙ δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης, ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκητο ἐς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπῶν ἐδυναστευε μέγιστα. ἐπελθὼν δὲ 5
 ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὥς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἴησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὥς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθη- 10
 ναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ οἰκός σφεας εἴη ρύεσθαι δυνα-

At eos *Artaphernes*, si salvi esse vellent, iussit *Hippiam* recipere. Quam conditionem ad se relatam quum neuliquam admitterent Athenienses, decreverunt ex professo hostes esse Persarum.

(97.) PER idem tempus, quo id decreverant Athenienses, et odium incurrerant Persarum, Milesius *Aristagoras*, a Cleomene Lacedaemonio Spartā pulsus, venit *Athenas*: haec enim civitas inter caeteras potentiā eminebat. In concionem igitur populi progressus *Aristagoras*, eadem quae Spartaē verba fecit, de *Asiae* bonis, et de bello cum *Persis*, quam faciles hi essent superatu, qui nec scuto nec hasta uterentur. Praeter haec commemorabat, *Atheniensium* colonos esse *Milesios*, et aequum esse ut ab

μένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὅτι οὐκ ὑπίσχeto, οἷα κάρτα
δεόμενος· ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφας. Πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι
εὐπετίστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν
15 Λακεδαιμόνιον, μόνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο διαβάλλειν,
τρεις δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι
μὲν δὴ ἀναπεισθέντες, ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεί-
λαι βοηθούς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτῶν εἶναι
Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, εὐντα τὰ πάντα δόκι-
20 μόν. Αὗται δὲ αἱ νέες, ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλήσι
τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας, καὶ 98
ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ
Ἴωσι μὲν ἐμελλε οὐδεμὴν ὠφελίην ἔσεσθαι· οὐ δ' αὖν οὐ-
δὲ τούτου εἴνεκα ἐποίησε, ἀλλ' ὅπως βασιλῆα Δαρεῖον
5 λυπήσει· ἐπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παίο-

illis servarentur qui potentiâ praestarent. Denique nihil non pollicebatur, impense rogans: donec eis persuasit. Videtur enim facilius esse decipere multitudinem, quam unum hominem: nam unum quidem Cleomenem Lacedaemonium non potuerat decipere, sed triginta Atheniensium millia facile potuit. Athenienses igitur oratione illius persuasi, decreverunt viginti naves auxilio mittere Ionibus, quarum ducem nominarunt Melanthium, civem quovis nomine probatum. Hae naves et Graecis et Barbaris principium fuere malorum. (98.) Aristagoras ante illarum egressum domum reventus, postquam Miletum pervenit, consilium cepit, ex quo nihil quidem utilitatis rediturum ad Ionas erat; nec enim hac caussa id fecit, sed quo regi Dario crearet molestiam: hominem misit in Phrygiam ad Pacones illos,

νας, τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γε-
 νομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης
 χαῖρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἑαυτῶν. ὥς ἐπεὶ τε ἀπῆκτο εἰς
 τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε· „ Ἄνδρες Παῖονες, ἐπιμύ-
 „ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῶν¹⁰
 „ ὑποθησόμενον, ἥνπερ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ
 „ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῶν πα-
 „ ρέχει σώζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέραν αὐτέων. μέχρι μὲν
 „ θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῶν¹⁵
 „ ἤδη μελήσει.“ Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παῖονες, κά-
 τα τε ἀσπαστὸν ἐποιήσαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδας
 τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδοντο ἐπὶ θαλάσσαν· οἱ δὲ
 τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν ἀρρωδήσαντες αὐτοῦ. ἐπὶ
 τε δὲ οἱ Παῖονες ἀπῆκτο ἐπὶ θαλάσσαν, ἐνδύτην εἰς
 Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἐλη-²⁰

qui a Strymone fluvio captivi abducti a Megabazo,
 regionem vicumque Phrygiae seorsim habitabant.
 Ad quod ubi pervenit legatus, his verbis cum eis
 egit: *Paeones!* inquit, *misit me Aristagoras Mileti*
tyrannus, ut salutis viam, si obtemperare volue-
ritis, vobis ostendam. Etenim Ionia nunc uni-
versa descivit a rege, licetque vobis salvis in pa-
triam redire vestram. Ad mare quidem ut perve-
niatis, vos ipsi curabitis: reliqua nobis curae
erunt. His auditis, laetati admodum Paeones, cum
 liberis et uxoribus ad mare se fugā receperunt: non-
 nulli tamen ex eisdem, metu retenti, loco se non
 moverunt. Postquam ad mare pervenere Paeones,
 Chium inde traiecere. Quumque iam in Chio essent,
 e vestigio venit Persarum equitum magna manus,

λύβει Πεσίων ἵππος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας.
ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο εἰς τὴν Χίον τοῖσι
Παίοσι, ὅκως αὖ ἐπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς
λόγους οὐκ ἐνέδεκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χιοὶ σφας
25 εἰς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ εἰς Δορίσκον ἐκόμισαν·
ἐνθὺται δὲ περὶ κομιζόμενοι ἀπικέατο εἰς Παιονίην.

Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο 99
ἐκείῃ νηυσί, ἀμὰ ἀγόμενοι Ἐρετρίων πέντε τριήρας,
οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐ-
τίαν Μιλησίων, ὃφειλόμενά σφι ἀποδίδεντες· οἱ γὰρ
5 δὴ Μιλησιοὶ πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλ-
κιδέας πόλεμον συνδιένεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι
ἀντία Ἐρετρίων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθειον· οὗτοι
ὦν ἐπὶ τῇ σφι ἀπικέατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι πα-

illos prosequentium: qui ubi Paeones non sunt con-
secuti, Chium miserunt, ab illisque ut redirent po-
stularunt. Sed illi, propositam aspernati conditio-
nem, a Chiis Lesbum sunt transducti, Lesbique eos
Doriscum traiecerunt: inde pedibus redeuntēs, in
Paeoniam pervenerunt.

(99.) Interim *Athenienses* cum viginti navibus
Miletum advenerunt, quas sequebantur quinque
triremes Eretriensium. Et *Eretrienses* quidem non
Atheniensium gratiā huic se adiunxerant expeditioni,
sed ipsis Milesiis gratum facturi, beneficiumque ab
illis acceptum rependentes. Namque Milesii prius so-
ciam Eretriensibus operam in bello cum Chalciden-
sibus praestiterant, quo tempore Samii Chalciden-
sibus adversus Eretrienses et Milesios miserant auxilia.
Athenienses igitur postquam advenere cum Eretriensi-

- ρῆσαν, ἐποιέετο στρατήϊν ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδεις.
αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ 10
στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν
ἑαυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν,
100 Ἑρμοφάντων. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες
ἐς Ἐφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφε-
σίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιούμενοι Ἐφε-
σίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καῦ-
στριον, ἐνθεῦτεν ἐπεί τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπί-
κοντο, αἰρέουσι Σάρδεις, οὐδενός σφι ἀντιωθέντος· αἰ-
ρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλεως τὰλλα πάντα· τὴν δὲ
ἀκρόπολιν ἔρρυετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν
201 ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας
σφείας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε. ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδισι
οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῖνες, καλαῖμναι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ

bus, quum et reliqui adessent socii, expeditionem ad-
versus *Sardes* suscepit *Aristagoras*: ita quidem ut in
bellum ipse non proficisceretur, sed *Mileti* maneret,
constitutis aliis copiarum ducibus, fratre suo *Charo-*
Hermophan-

to. (100.) Hac classe quum *Ephesum* pervenissent

Iones, relictis navibus *Coressi* in finibus *Ephesio-*

rum, ipsi magna manu ascenderunt, viae ducibus
utentes *Ephesiis*. Secundum *Caystrium* flumen pro-
gressi, inde superato *Tmolo Sardes* pervenere; et
urbem capiunt, nemine contra prodeunte: nempe
reliqua omnia occuparunt praeter arcem; arcem vero
ipse *Artaphernes* cum haud exigua vi militum tuta-
batur. (101.) Quo minus vero captam diripere po-
sent urbem, haec res fuit impedimento. Erant *Sar-*

πλίνθιναι ἔσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τούτων
 5 δὴ μὲν τῶν τις στρατιωτῶν ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ'
 οἰκίης εἰς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπένεμετο τὸ ἄστυ ἅπαν.
 καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Περ-
 σέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν,
 ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρός, καὶ οὐκ
 10 ἔχοντας ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἔς τε τὴν ἀγο-
 ρὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν· ὅς σφι ψῆγμα
 χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς
 ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα εἰς τὸν Ἑρμόν ποταμὸν ἐκδιδοῖ,
 ὃ δὲ, εἰς θάλασσαν. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ
 15 εἰς τὴν ἀγορὴν ἀβροζόμενοι οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι,
 ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες, ὁρέοντες τοὺς μὲν
 ἀμυνομένους τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλήθει πολλῶ

CI. 4. καλάμου. καλάμους alii, fortasse rectius, eodem qui-
 dem sensu. 10. ἔχοντας) ἔχοντες maluerant viri docti.

dibus pleraeque domus ex arundine constructae;
 quaecumque vero etiam ex lateribus, earum tecta arun-
 dineae erant. Harum unam quum incendisset quidam
 ex militibus, continuo de domo in domum grassa-
 tus ignis, universam urbem depascebat. Ardente urbe,
 Lydi et quicumque Persae in urbe erant, undique
 interclusi, utpote extrema absumente incendio, in
 forum confluxerunt ad *Pactolum* fluvium: qui flu-
 vius auri ramenta illis ex Tmolo deferens, per me-
 dium forum labitur, et deinde Hermo fluvio misce-
 tur, qui in mare influit. Ad hunc igitur Pactolum
 et in forum congregati Lydi atque Persae, defen-
 dere sese coacti sunt. At Iones, ubi viderunt alios
 ex hostibus fortiter pugnantes, alios vero magno

προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δέισαντες πρὸς τὸ οὖρος,
 τὸν Τμῶλον καλεόμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλ-
 102 λίσσοντο ἐπὶ τὰς νῆας. Καὶ Σάρδις μὲν ἐνεπρήσθηται,
 ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱερὸν ἐπιχωρίας θεοῦ Κυβήβης· τὸ
 σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ
 ἐν Ἑλλήσι ἱερά. Τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλυος πε-
 ταμοῦ νομούς ἔχοντες, προπυνθανόμενοι ταῦτα, συμπλῆ-
 ζοντο καὶ ἐβοήθειον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σαρ-
 δισι οὐκέτι ἔοντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι· ἐπόμενοι δὲ
 κατὰ στίβον, αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀπτε-
 χθήσαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὸν ἐσωθή-
 σαν· καὶ πολλοὺς αὐτῶν οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλλους 10
 τε οὐνομαστοὺς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδα στρατηγέοντα
 Ἐρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιρηκότα,

numero ingruentes, trepidi cedentes ad Tmolum, qui vocatur, montem se receperunt: atque inde sub noctem versus naves suas abierunt. (102.) Ita incendio consumtae sunt Sardes, in eisque indigenae deae *Cybeles* templum: quam caussam postea praetextentes Persae templa vicissim in Graecia cremarunt. Tunc vero Persae qui intra Halyn fluvium sedes habebant, certiores facti quid ageretur, iunctis viribus auxilio Lydis venerunt. Qui quum Ionas non amplius Sardibus essent nacti, e vestigio subsequuti, Ephesi illos deprehenderunt. Et Iones quidem in aciem adversus eos progressi sunt, sed praelio commisso ingenti clade sunt adfecti: magnumque eorum numerum Persae interfecerunt, quum alios spectatos viros, tum Eualcidem, Eretriensium ducem, virum qui in ludorum solennibus coronas reportave-

καὶ ὑπὸ Σιμωνίδει τοῦ Κηίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς

15 πόλεις.

Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν 103
τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας, ἐπικαλεομένου
σφέας πολλὰ δὲ ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ, οὐκ ἔφασαν
τιμωρῆσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης
5 στειρῆντες, (οὕτω γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δα-
ρεῖον) οὐδὲν δὴ ᾔσπον τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον
ἐσκευάζοντο. Πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυ-
ζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀπάσας τὰς ταύτη
ὑπ' ἐωυτοῖσι ἐποίησαντο. ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλ-
10 λήσποντον, Καρίης τὴν πολλὴν προσεκτίσαντο σφίσι
σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον, πρότερον οὐ βου-
λομένην συμμαχεῖν, ὥς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδεις· τότε

rat, multumque a Simonide Ceo erat laudatus. Qui vero ex pugna evaserunt, per civitates sunt dissipati.

(103.) Tali igitur modo tunc pugnatum est. Post-haec vero Athenienses prorsus deseruerunt Ionas; et saepe multumque ab Aristagora per nuncios sollicitati, constanter negarunt se auxilio illis futuros. Sed *Iones*, Atheniensium auxilio privati, nihilo minus ad *bellum adversus Darium*, quod post ea quae adversus illum patraverant evitari non posse intelligebant, sese comparabant. In Hellespontum navibus profecti, Byzantium et alias omnes eo loci civitates suum sub obsequium redegerunt. Dein extra Hellespontum re-vecti, maiorem Cariae partem societati suae adiecerunt: nam et Caunus, quae prius, quando Sardes

104 σφι καὶ αὕτη προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐθέλονταί σφι πάντες προσεγένοντο, πληὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὔτοι ὥδε ἀπὸ Μήδων. Ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὠνὴρ 5 πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος· τότε δ', ὡς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπειστάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐμβαῦτά μιν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι 10 ἐαυτοῦ στασιώτησι, ἀπεκλήϊσε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφευγε εἰς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε.

cremarunt, societatem illorum recusaverat, nunc eis accessit. (104.) Cyprii vero universi, Amathusiis exceptis, ultro se illis adiunxerunt. Nam et hi a Medis desciverant tali occasione. *Onesilus* erat, *Gorgi* Salaminiorum regis frater natus minor, *Chersidis* filius, *Siromi* nepos, pronepos *Euelthontis*. Hic vir, postquam saepius antea *Gorgum*, ut a rege deficeret, esset hortatus; tunc, ubi *Ionas* etiam cognovit descivisse, vehementius illum instigare conatus est. Cui quum morem non gereret *Gorgus*, tempus observans *Onesilus*, quo extra urbem *Salamin* ille erat egressus, fratrem eiusque sectatores portis exclusit. Itaque *Gorgus*, urbe spoliatus, ad *Medos* profugit: *Onesilus* vero *Salaminis* tenuit imperium; omnibusque *Cypriis*, ut secum desciscerent, persuasit. Caeteris

430, 7.

Ἀμαθυσίους δὲ, οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρ-
κει προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκει Ἀμαθύντα. βασιλεῖ 105
δὲ Δαρείῳ ὡς ἐξαγγέλλῃ Σάρδις ἀλούσας ἐμπεπρῆ-
σθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γε-
νέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανῆναι, τὸν
5 Μιλήσιον Ἀρισταγόρην· πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς
ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ
εἰδότα ὡς οὗτοί γε οὐ καταπρόξινται ἀποστάντες, εἰρε-
σθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι· μετὰ δὲ, πυθόμενον, αἰτῆ-
σαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα εἰσπὸν, ἄνω ἐς
10 τὸν οὐρανὸν ἀπείναι, καί μιν ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα
εἰπεῖν· „ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι.“
εἶπαντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἐνὶ τῶν Θερσπόντων, δει-
πνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρίς ἐκάστοτε εἰπεῖν· „Δέ-

quidem persuasit cunctis; Amathusios vero, morem
gerere nolentes, obsidione cinxit.

(105.) Dum Amathunta Onesilus obsidet, interim
Dario nunciatur, Sardes captas esse incensasque ab
Atheniensibus atque Ionibus, illiusque tumultus au-
ctorem, cuius consilio haec suscepta sint, Aristago-
ram esse Milesium. Quo accepto nuncio, dicitur rex,
nulla ratione habitâ Ionum, quippe quos bene no-
verat non impune laturos quod defecissent, quae-
sisse *quinam essent Athenienses?* deinde, postquam
audivit, poposcisse arcum, et sagittam arcui imposi-
tam emisisse in coelum, utque illa in aërem evola-
vit, exclamasse, *Proh Iupiter, contingat mihi poe-
nas sumere ab Atheniensibus!* hisque dictis, man-
dasse uni e ministris, ut, quoties coena ipsi adpone-

Herod. T. II. P. I.

K k

106 „σποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων.“ Προστάξας δὲ ταῦτα, εἶπε, καλέσας ἐς ὅψιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν δὲ Δαρείος κατέϊχε χρόνον ἤδη πολλόν· „Πυνθάνομαι, „Ἰστιαῖε, ἐπίτροπον τὸν σόν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. ἀλλὰ ; „γάρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγὼν, καὶ Ἰωνας σὺν αὐτοῖσι, τοὺς δάσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐπείσσαν· τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἐπεσθαι, Σαρδίων με ἀπιστέρηκε. νῦν ὦν καὶ τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν καλῶς ; καὶς δ' ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων τοιούτον τι ἐπρήχθη ; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σέλνῃς τὴν αἰτίην σχῆς.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· „Βασίλεῦ, κοῖον ἐφθέγγεαι ἔπος ; ἐμὲ βουλευῆσαι πρῆγμα, „ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ μικρὸν ἐμέλλε λυτῆρ

retur, ter ipsi diceret, *Domine, memento Atheniensium!* (106.) Hoc dato mandato, vocato in conspectum suum *Histiaceo* Milesio, quem iam multo abhinc tempore apud se *Darius* retinuerat: *Histiace*, inquit, *tuum procuratorem, cuius fidei Miletum commisisti, audio res novas adversus me esse motum. Homines enim ex altera continente adversus me duxit, et Ionas cum illis, factorum potestas mihi daturus: his persuasit ut illos sequeretur, et Sardes mihi eripuit. Nunc igitur, quo pacto tibi hoc bene habere videtur? quove pacto tale quidpiam absque tuo consilio factum est? Vide ne deinde tu ipse hac culpa tenearis. Ad haec Histiaeus respondit: Quale verbum, Rex, pronuciasti? me-ne agitare consilium, ex quo tibi ulla molestia, sive magna, sive exigua, existat? Quid*

- 15 „ἀνασχέσειν; τί δ' ἂν ἐπιδιζήμενος ποιέοιμι ταῦτα;
 „τεῦ δὲ ἐνδεῆς ἑών; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοί,
 „πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἄξιόν ἐστι.
 „Ἄλλ' εἴ περ τι τοιοῦτον, οἷον σὺ εἴρηκας, πρήσσει ὁ
 „ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐωυτοῦ βαλλόμενον
 20 „πεπρηχέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι τὸν λό-
 „γον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεότε-
 „ρον πρήσσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά. Εἰ δ' ἄρα τι
 „τοιοῦτο ποιῶσι, καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ,
 „μάθε οἷον πῶς γὰρ ἐργάσασθαι, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης
 25 „ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασιν, ἐμεῦ ἔξ
 „ὀφθαλμῶν σφί γενομένου, ποιῆσαι τῶν πάλαι ἴμε-
 „ρον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμὴ πόλις
 „ὑπεκίνησε. Νῦν ὦν ὡς τάχος με ἄφες πορευθῆναι ἐς
 „Ἰωνίην, ἵνα τοι κείνὰ τε πάντα καταρτίσω ἐς τὸ αὐτό,

quaerens equidem, tale quidpiam facerem? Cuius rei indigeo? cui eadem, quae tibi, praesto sunt; quicum tu omnia tua communicare consilia dignaris. Immo, si quid tale, quale tu ais, meus agitatur procurator, scito id eum suo fecisse arbitratu. At mihi statim ne persuaderi quidem potest, Milesios et meum procuratorem novas res adversus te moliri. Sin utique tale quid agunt, tibi quae si vera relata sunt, vide, Rex, quid sit quod tu feceris, dum me a mari abstraxisti. Videntur enim Iones, ex quo ego ex illorum conspectu remotus sum, agitare id cuius olim desiderium habuerunt. Sin ego in Ionia adessem, nulla civitas se vel paucillimum motura erat. Nunc igitur quam primum dimitte me, ut in Ioniam profisciscar, tibi quae

- „καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον, τὸν ταῦτα μή
 „χανησάμενον, ἐγχειρίζετον παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ
 „νόον τὸν σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμενι τοὺς βασιλεῖς,
 „μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι τὸν ἔχων κιβῶνα κατα
 „βήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδίῳ, νῆσον τῇ με
 107 „γίστην, δασμοφόρον ποιήσω.“ Ἰστιαῖος μὲν δὴ, λέ
 γων ταῦτα, διέβαλλε. Δαρεῖος δὲ ἐπέβητο, καὶ μη
 ἀπίει, ἐντειλάμενος, ἐπεὰν τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελεῖα
 ποιήσῃ, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.
 108 Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὰ βα
 σιλεῖα ἀνῆλθε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας,
 Ἰστιαίῳ ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὲρ
 Δαρείου, ἐχομίζετο ἐπὶ θάλασσαν· ἐν τούτῳ παπὶ τῇ
 χρόνῳ ἐγένετο ταδε. Πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀπ
 σίλῳ Ἀμβαουσίους ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ στρατιῇ πολ

omnia ibi in integrum restituam, et procuratorem hunc Mileti, qui haec machinatus est, victum tradam. Haec quum ex animi tui sententia perfecero, deos iuro regio, non prius tunicam exuturum qua indutus Ioniam intravero, quam tibi Sardiniam, maximam insulam, tributariam reddidero. (107.) His Histiaei verbis deceptus Darius morem ei gessit, dimisitque eum adiecto mandato, ut, postquam quae pollicitus esset effecta dedisset, ad se Susa rediret.

(108.) Per idem tempus, quo nuncius de incensâ Sardibus ad Darium missus est, et Darius sagittâ in coelum emissâ cum Histiaeo sermonem contulit, Histiacusque a rege dimissus ad mare est profectus, interim in *Cypro* haec gesta sunt. *Onesilo Sal.*

λὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσῃν, προσ-
 δόκιμον εἰς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνή-
 σιλος, κήρυκας διέπεμπε εἰς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλεούμε-
 10 νός σφεας. Ἰῶνες δὲ οὐκ εἰς μακρὴν βουλευσάμενοι, ἤκον
 πολλῶ στόλῳ. Ἰωνές τε δὴ παρῆσαν εἰς τὴν Κύπρον,
 καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης, ἥϊσαν
 ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ· τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες πε-
 ριέπλων τὴν ἄκρην, αἱ καλεῦνται Κληίδες τῆς Κύ-
 πρου. Τούτου δὲ τοιοῦτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι 109
 τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατη-
 γούς· „Ἄνδρες Ἰῶνες, αἶρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ
 „Κύπριοι, ὁκοτέροισι βούλεσθε προσφέρεισθαι, ἢ Πέρ-
 5 „σησι, ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε ταχθέντες
 „Περσέων διαπειράσθαι, ὥρῃ αὖ εἴη ὑμῖν, ἐκβάντας
 „ἐκ τῶν νεῶν, τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ εἰς τὰς νέας

minio Amathusios obsidenti nunciatur, Artybium
 Persam cum classe et ingenti Persarum exercitu ad-
 futurum esse in Cyprum. Quo cognito Onesilus prae-
 cones dimisit per Ioniam, auxilio Ionas advocans:
 nec diu re deliberata, adfuerunt *Iones* cum ma-
 gna classe. Eodemque tempore quo Iones advenere,
Persae etiam, quum navibus e Cilicia traiecissent,
 pedestri itinere *Salaminem* contenderunt: navibus
 autem Phoenices circumnavigarunt promontorium,
 quae *Claves Cypri* vocantur. (109.) Quae quum
 ita essent, Cyprii tyranni convocatis Ionum duci-
 bus dixere: *Vobis, Iones, nos Cyprii damus op-*
tionem cum utris velitis confligere; cum Persis,
an cum Phoenicibus. Quod si pedestri pugna cum
Persis vultis congregari, nullā interpositā morā

„ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι ἀνταγωνιευμέναις·
 „δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειραῖσθαι, πικρὸν
 „χρεὸν ἐστὶ ὑμέας, ἰσχυρότερα ἂν δὴ τούτων ἔλθοι,
 „ὅπως τὸ κατ' ὑμέας ἔσται ἢ τε Ἰωνίῃ καὶ ἡ Κύπρῳ
 „ἐλευθέρῃ.“ Εἶπαν οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα· „Ἡμῶν
 „ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων φυλάσσοντας τὴν θά-
 „λασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοις τὰς νέας παραστή-
 „τες, αὐτοὶ Πέρσῃσι περὶ προσφερώμεθα. ἡμεῖς μὲν
 „νυν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρε-
 „στοί· ὑμέας δὲ χρεὸν ἐστὶ, ἀναμνησθέντας οἷα ἐπά-
 „σχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἀνδρας
 110 „ἀγαθοὺς.“ Ἴωνες μὲν τούτοις ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ
 ἡρότων ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, δέ-
 τασσον οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους

*oportet vos, navibus egressos, pedestrem instruere
 aciem; nos vero, consensu navibus vestris, Phoe-
 nicibus nos opponere. Sin cum Phoenicibus ten-
 tare fortunam mavultis; utrumlibet horum elege-
 ritis, operam dare necesse est, ut, quoad est situm
 in vobis, liberae sint et Ionia et Cyprus. Ad haec
 Iones responderunt. Nos commune Ionum misit,
 ut mare custodiremus; non ut naves nostras tra-
 dentes Cypriis, ipsi cum Persis pedestri acie con-
 fligamus. Nos igitur, qua parte locati sumus, in
 ea utilem praestare operam conabimur: vos au-
 tem, memores qualia Persis servientes passi ab
 illis sitis, fortes viros esse oportet. Hoc illis re-
 sponsum Iones dederunt. (120.) Post haec, quum
 Persae in Salaminiorum advenissent campum, aciem
 instruxerunt reges Cypriorum; ita quidem, ut cae-*

- Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες·
 5 Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον,
 ἀντέτασσαν Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν
 Περσέων ἐβελοντῆς ἀντετάσσετο Ὀνήσιλος. Ἥλαυνε 111
 δὲ ἵππον ὃ Ἀρτύβιος δεδογαγμένον πρὸς ὀπλίτην ἴστα-
 σθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὃ Ὀνήσιλος, ἦν γάρ
 οἱ ὑπασπιστῆς γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολέμια κάστα
 5 δόκιμος, καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον·
 „ Πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἰστάμενον ὀρθόν, καὶ
 „ ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἄν' προσε-
 „ νεχθῆν. σὺ ὦν βουλευσάμενος αὐτίκα εἶπε ἰκότερον
 „ βούλει φυλάξας πλῆξαι, εἴ τε τὸν ἵππον, εἴ τε αὐ-
 10 „ τὸν Ἀρτύβιον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὃ ὀπάων αὐτοῦ·
 „ ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος μὲν ἐγὼ εἰμι ποιέειν καὶ ἀμ-
 „ φότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτέων, καὶ πάντως τὸ ἄν

teros Cyprios caeteris hostium militibus opponerent, Persis autem fortissimos e Salaminiiis et Soliis selectos. Contra Artybium vero, ducem Persarum, volens lubens stetit Onesilus. (111.) Vchebatur *Artybius* equo, qui erectus stare adversus armatum militem erat edoctus. Qua re cognita *Onesilus*, quum esset ei armiger genere Car, arte bellica clarus, et animi plenus, dixit huic: *Artybii equum audio erectum stare, et pedibus atque ore pugnare contra adversarium. Tu igitur ocyus delibera tecum, mihique ede, utrum observare serireque velis, equum, an ipsum Artybium?* Ad haec famulus respondit: *Paratus equidem sum, Rex, et utrumque facere, et alterutrum, et omnino quidquid tu iusseris: dicam tamen id quod tuis rebus conducibilis*

- „ἐπιτάσσης σύ' ὡς μέντοι ἔμοιγε δοκέει εἶναι τοῖσι σοῖσι
 „πρήγμασι προσφερότερον, φράσω. βασιλῆα μὲν καὶ
 „στρατηγὸν χρεὸν εἶναι Φημι βασιλεῖ τε καὶ στρατη- 15
 „γῶ προσφέρεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατη-
 „γόν, μέγα τοι γίνεται· καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκεῖνος,
 „τὸ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιοχρεῶ καὶ ἀποθανεῖν ἡμίση
 „συμφορὴ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρετάς ἐτέροισι τε ὑπηρε-
 „τησι προσφέρεσθαι, καὶ πρὸς ἵππον· τοῦ σὺ τὰς μη- 20
 „χανὰς μὲν φοβηθῇς· ἐγὼ γὰρ δὴ τοι ὑποδέκομαι
 „μὴ μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον.“
 112 Ταῦτα εἶπε, καὶ μετανῆκα συνέμισγε τὰ στρατόπε-
 δα πεζῇ, καὶ νηυσί. Νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες, ἀκροὶ γενό-
 μενοι ταύτην τὴν ἡμέραν, ὑπερεβάλλοντο τοὺς Φοίνικας·
 καὶ τούτων Σάμιοι ἡρίστευσαν. Πεζῇ δὲ, ὡς συνῆλθε
 τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς 5

mihi videtur. Regem ducemque aio oportere cum rege duceque congredi: nam, sive tu virum ducem interfeceris, magnum hoc tibi erit: sive, quod dii prohibeant, te ille; ab digno etiam occidi, dimidiata calamitas est. Nos vero famulos aio oportere cum famulis congredi, et cum equo; cuius tu artes noli timere: ego enim tibi recipio, adversus nullum porro hominem illum se erecturum.
 (117.) Haec postquam ille dixit, mox deinde commissa pugna est, et terrā, et mari. Et navibus quidem Iones, acriter illo die pugnantes, superaverunt Phoenices: et inter Ionas Samiorum prae caeteris virtus eminuit. Pedestres vero ubi congressae sunt copiae, magno impetu invicem irruentes pugnarunt. Circa imperatores autem utrimque haec gesta sunt.

στρατηγούς ἀμφοτέρους τάδε ἐγένετο. ὡς προσεφέρετο
πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμε-
νος, ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ τὰ συνθήκατο τῷ ὑπασπιστῇ,
παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον ἐπιβαλόντος
10 δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα,
ἐνθαῦτα ὁ Κάρ δρεπάνῳ πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵ-
που τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν
Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτη. Μαχο- 113
μένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων, Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κου-
ρίου, προδοῖ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑαυτὸν οὐ σμι-
κρὴν· οἱ δὲ Κουριεῖς οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἀποι-
5 και. προσδόντων δὲ τῶν Κουριέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σα-
λαμινίων πολεμιστήρια ἄρματα ταῦτ' οἱ Κουριεῦσι
ἐποίησε. γινομένων δὲ ταυτέων, κατυπέρτεροι ἔσαν οἱ Πέρ-
σαι τῶν Κυπρίων. Τετραμμένον δὲ τοῦ στρατοπέδου,
ἄλλοι τε ἔπυσον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε, ὁ

Ubi *Artybius*, equo quem dixi vectus, adversus
Onesilum impetum fecit, *Onesilus*, quemadmodum
ei cum armigero convenerat, ferit ipsum irruentem
Artybium: quumque equus scuto *Onesili* pedes ini-
ceret, Car falce feriens pedes praecidit equi. Ita
Artybius dux Persarum, unâ cum equo, ibidem
cecidit. (113.) Dum vero caeteri etiam acie pu-
gnant, deserit Cyprios *Stesenor*, Cúrii tyrannus, cum
non exigua militum manu, quos secum habebat:
dicuntur autem *Curienses* hi Argivorum esse coloni.
Postquam Curienses deseruere socios, protinus Sala-
miniorum quoque currus bellici idem fecerunt. Quo
facto, superiores Cypriis Persae fuerunt. Quorum
exercitû in fugam verso, ceciderunt et alii multi, et

- Χέρσιος, ὅς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἐπῆρξε, καὶ 10
ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φι-
λοκύπρου δὲ τούτου, τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ἀπικό-
μενος εἰς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἶνεσε τυράννων μάλιστα.
- 114 Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρκησε,
ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν εἰς Ἀμαθούντα·
καὶ μιν ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης
δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἤδη ἐούσης κοίλης, ἐσμὸς μελισ-
σέων ἐσθὺς εἰς αὐτὴν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ 5
γενομένου τοιούτου, ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμα-
θούσιοι, ἐμαντεύθῃ σφι „τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόν-
τας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἡρώϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος.
καὶ σφι ποιῶσι ταῦτα, ἄμεινον συνοίσεσθαι.“ Ἀμα-
θούσιοι μὲν νυν ἐποίουν ταῦτα, καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ. 10
- 115 Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχῆσαντες, ἐπεί τε ἔμαθον

Onesilus Chersidis filius, qui Cyprii auctor fuerat defectionis, et Solensium rex Aristocyprus, Philocypri filius; *Philocypri* illius, quem *Solon* Atheniensis, postquam Cyprum venit, prae omnibus tyrannis carmine celebravit. (114.) *Onesili* caput Amathusii, quos ille obsederat, abscissum Amathunta deportarunt, et super oppidi portam suspenderunt. Postquam cavum fuit caput ita suspensum, apium examen in illud sese insinuans, favis replevit. Quod quum tale accidisset, oraculum consulentibus Amathusiis, *quid capite facerent*, datur responsum, *aufferrent caput humarentque*; *Onesilo* vero, *ut heroi, annua sacra facerent*. Id si fecissent, melius cum ipsis actum iri. Idque fecerunt Amathusii, ad meam usque actatem. (115.) *Iones* qui ad Cyprum

τὰ πηγάματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τῶν Κυπρίων πολιορκευμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ
 5 τοὺς Σαλαμινίους παραδόντας· αὐτίκα, μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλων ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων ἀντέσχε χρόνον ἐπὶ πλεῖστον πολιορκευμένη Σόλοι· τὴν, πέριξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτω μηνὶ εἶλον οἱ Πέρσαι.

Κύπριοι μὲν δὴ, ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γενομένοι, αὐτὶς 116
 ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ, ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας,
 5 ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευσαμένους Ἴωνων, καὶ ἐσάράξαντές σφεας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις ἐπάρ-

praelium fecerant navale, ut intellexere perditas res esse Onesili, et Cypriorum oppida omnia obsideri, excepta Salamine, quam priori regi Gorgo reddiderant Salaminii; his rebus Iones cognitis, nullā interpositā morā in Ioniam renavigarunt. Praeter caeteras *Cypri* civitates diutissime obsidionem sustinuerē *Soli*; sed et hanc, suffosso circumcirca muro, quinto mense *Persae* ceperunt.

(116.) Ita igitur Cyprii, postquam unum annum liberi fuerant, denuo in servitutem sunt redacti. Interim Daurises, gener Darii, et Hymeas et Otanes, alii-que duces, qui et ipsi filias Darii in matrimonio habebant, postquam *Ionas*, expeditionis adversus Sardes socios, erant persecuti, eosdemque praelio victos in naves compulerant, deinde divisus inter se vicibus

- 117 Θεον. Δαυρίσης μὲν, τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλ-
λησπόντῳ πέλις, εἴλε μὲν Δάρδανον, εἴλε δὲ Ἀβυδὸν
τε καὶ Περκάτην, καὶ Λάμψακον καὶ Παισὸν ταύτας
μὲν ἐπ' ἡμέρας ἐκάστης αἶρεε. ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύ-
νοντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τοὺς Κᾶρας 5
ταῦτ' Ἰωσι φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων.
ἀποστρέψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυε τὸν στρα-
118 τὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καί κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγ-
γέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πυνθό-
μενοι δὲ οἱ Κᾶρες, συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε Στήλας
καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην' ὃς ῥέων ἐκ τῆς
Ἰδριάδος χώρας, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοί. συλλεχθέν- 5
των δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε
πολλαί, καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιξοδάρου
τοῦ Μουσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τοῦ Κιλίκων βα-

civitates diripiebant. (117.) Et *Daurises* quidem, contra *civitates ad Hellespontum* conversus, *Dardanum* cepit, et *Abydum*, et *Percoten*, et *Lampsacum*, et *Paesum*: quarum singulas singulis cepit diebus. A *Paeso* vero adversus *Parium* ducenti adfertur nuncius, *Cares* communicato cum *Ionibus* consilio defecisse a *Persis*: itaque ab *Hellesponto* reversus, adversus *Cariam* duxit exercitum. (118.) Ea res forte renunciata *Caribus* erat priusquam *Daurises* advenisset. Cuius cognito consilio, *Cares* ad *Albas Columnas*, quae vocantur, amnemque *Marsyam* congregabantur, qui ex *Idriade* regione fluens, *Maeandro* miscetur. Eo postquam convenere *Cares*, quibus aliae multae dictae sunt sententiae, tum illa, optima quae mihi videtur, *Pixodari*, *Mausoli filii*, civitate

σιλῆος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ
10 γνώμη ἔφερε, διαβάνας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κάρης,
καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας τὸν ποταμὸν, αὐτῶ συμβάλλ-
λιν· ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω Φεύγειν οἱ Κάρης, αὐτοῦ τε
μένειν ἀναγκαζόμενοι, γενόιατο ἐτι ἀμείνοτες τῆς φύσιος.
αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσησι
15 κατὰ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι·
δηλαδή, ἣν φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐσσωθῶσι
τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἀπονοστήσουσι, εἰς τὸν ποταμὸν
ἐσπίπτοντες. Μετὰ δὲ, παρεόντων καὶ διαβάντων τὸν 119
Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσύνῃ πο-
ταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσησι οἱ Κάρης, καὶ μά-
χην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν· τέλος
5 δὲ ἐσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεισον ἄν-
δρες εἰς δισχιλίους, Καρῶν δὲ εἰς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ

Cindyensis, qui Syennesis filiam, Cilicum regis, in
matrimonio habebat. Huius viri sententia haec erat,
Maeandrum transmittere debere Cares, atque ita
praelium committere ut fluvium a tergo haberent;
ne scilicet retro fugere possent, sed ibi manere co-
acti, fortiores sese quam pro suâ naturâ praestarent.
At haec non vicit sententia: sed Persis maluerunt a
tergo esse Maeandrum, quam sibi; scilicet, ut illi, si
praelio superati in fugam verterentur, receptum non
haberent, sed in fluvium inciderent. (119.) Deinde,
ubi adfuerunt *Persae*, Maeandrumque traiecerunt,
ibi tunc ad *Marsyam* fluvium cum illis congressi
sunt *Cares*: et acri commisso praelio, postquam diu
fortiter pugnarunt, ad extremum hostium multitu-
dine sunt superati. Persarum ad bis mille ceciderunt,

οἱ διαφυγόντες αὐτέων κατειλήθησαν εἰς Λάβρανδα, εἰς
 Διὸς Στρατίου ἱερὸν μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατα-
 νίστων. μόνον δὲ, τῶν ἡμεῖς ὕμνεν, Κᾶρες εἰσὶ οἱ Διὶ
 Στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες ὧν οὗτοι ὄ-
 θυντα, ἐβουλευόντο περὶ σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παρα-
 δόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσησι, ἢ ἐκλιπόντες τὸ παρα-
 120 παν τὴν Ἀσίην, ἄμεινον πρῆξουσιν. Βουλευομένοι οἱ
 σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοι τε καὶ
 οἱ σύμμαχοι αὐτέων. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον οἱ
 Κᾶρες ἐβουλευόντο, μετήκαν, οἱ δὲ αὐτίς πολεμῶν ἐξ
 ἀρχῆς ἀρτέοντο· καὶ ἐπιούσι τε τοῖσι Πέρσησι συμβάλ-
 λουσι, καὶ μαχεσάμενοι, ἐπὶ πλεὺν ἢ πρότερον ἐσθί-
 θησαν· πεσόντων δὲ τῶν πάντων πολλῶν, Μιλήσιον
 121 μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ, τοῦτο τὸ τρῶμα ἀπὸ
 λαβὸν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ

Carum vero ad decies mille. Qui ex illorum numero
 cladem effugerunt, hi ad Labranda in amplum
 sanctumque platanetum Iovi Stratio sacratum sunt
 compulsi. Soli autem, quoad nos novimus, Carae
 sunt, qui Iovi Stratio [*Militari* latine diceretur] sacra
 faciant. Ibi conglobati, de salute deliberarunt, utrum
 Persis sese dedere, an Asiam prorsus relinquere sa-
 tius sibi esset. (120.) Dum haec deliberant, auxilio
 eis adveniunt Milesii eorumque socii. Tum vero
 missa priori deliberatione, ad redintegrandum bel-
 lum sese compararunt. Invaidentibus Persis densa
 aciem occurrunt: sed, praelio commisso, maiorem
 etiam quam antea cladem acceperunt. Cecidere per-
 rique omnes; sed Milesiorum prae ceteris maxima
 strages facta est. (121.) Postea vero vulnus hoc re-

ὡς στρατεύεσθαι ὀρμέαται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πύλεις
σφείων, ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ἐδὸν ἐς τὴν ἔμπε-
5 σόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ
οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισι-
μάκης· σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω.
τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος,
ἀνὴρ Μυλασσεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτω
10 διεφθάρησαν.

Ἰμέης δὲ, καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς 122
Σάρδεις στρατευσαμένους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προ-
ποντίδα, εἴλε Κῖον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς
ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσιν, καὶ
5 στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα,
ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατόν· καὶ εἴλε μὲν
Αἰολέας πάντα, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἴλε δὲ

pararunt sanaveruntque Cares. Postquam enim co-
gnoverunt progredi Persas, oppida sua invasuros, in
via ad Pedasum collocarunt insidias; in quas noctu
incidentes Persae, interfecti sunt et ipsi et eorum
duces, Daurises et Amorges et Sisimaces: cum illis-
que periit etiam Myrsus, Gygis filius. Insidiarum
illarum dux fuerat Heraclides, Ibanolidis filius, My-
lassensis. Ita igitur Persae illi perierunt.

(122.) *Hymeas* vero, alter ex his qui *Ionas* eos
persecutus est qui contra *Sardes* militaverant, ad Pro-
pontidem conversus, *Cion Mysiam* cepit. Qua expu-
gnata, ubi cognovit *Daurisen* relicto *Hellesponto*
versus *Cariam* arma promoveri, ipse *Propontide* re-
licta in *Hellespontum* duxit exercitum: et *Aeolenses*
subegit omnes, quotquot *Iliadem* habitant terram,

- Γέργιθας, τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν· αὐτὸς τε Ὑμέης αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνη, νούσῳ τελευ-
 123 τᾶ ἐν τῇ Τρωάδι. Οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε· Ἄρ- 10
 ταξέρης δὲ ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος
 στρατηγός, ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσε-
 χέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομε-
 νᾶς αἰρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην.
 124 Ἀλίσκομενέων δὲ τῶν πολιῶν, ἦν γὰρ δὴ, ὡς διέδε-
 ξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς τα-
 ράξας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκερασάμενος πρήγματα με-
 γάλα, δρησμὸν ἐβούλευε, ὀρέων ταῦτα· πρὸς δέ οἱ
 καὶ ἀδύνατα ἐφάνη, βασιλῆα Δαρεῖον ὑπερβαλέσθαι. 5
 πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας,
 ἐβουλεύετο, λέγων ὡς „ἄμεινόν σφι εἶη κοισφύγετόν

et *Gergithas* subegit, priscorum *Teucrorum* reliquias. At ipse *Hymeas*, dum hos populos subigit, in morbo moritur in Troade. (123.) Et hic quidem illi finis fuit: *Artapherni* vero, *Sardium* praefecto, et *Otani*, tertio duci Persarum, mandatum erat bellum *Ioniae* et finitimae *Aeolidi* a continente inferendum. Atque hi *Clazomenas* *Ioniae* ceperunt, et *Cymen* *Aeolidis*.

(124.) Ita dum capiuntur oppida, *Aristagoras* Milesius haec videns, homo parum acri (ut adparet) ingenio, qui *Ioniam* concitaverat magnasque miscuerat turbas, fugam agitabat, satis quippe intelligens superari *Darium* regem non posse. Hoc consilio, convocatis suarum partium hominibus, deliberationem proposuit, dicens, commodum ipsis fore, certum habere refugium, si *Mileto* pellerentur: quae-

437, 54.

τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ τῆς Μιλήτου.
 εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδῶν ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀπο-
 κίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἡδωνῶν, τὴν Ἰστιαῖος ἐτεί-
 χεε παρὰ Δαρείου δωρεὴν λαβών; ταῦτα ἐπειρώτα ὁ
 Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, 125
 ἀνδρὸς λογοποιῦ; τούτων μὲν ἐς οὐδετέρην στέλλειν
 ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομη-
 σάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου.
 5 ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὀρμεώμενον, κατελεύσεσθαι ἐς τὴν
 Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταῖος συνεβούλευε. Αὐ- 126
 τῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκι-
 νον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθα-
 γόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ· αὐτὸς δὲ παραλαβὼν
 5 πάντα τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηκίην, καὶ ἔσχε
 τὴν χώραν ἐπ' ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὀρμεώμενος,

*rere se igitur ex eis, utrum hoc ex loco in Sardi-
 niam a se in coloniam vellent duci, an in Myrci-
 num Edonorum. Histiaeo a Dario dono datum, et
 in oppidum ibi ab Histiaeo munitum. (125.) Iam
 Hecataeus quidem, Hegesandri filius, Historiarum
 scriptor, in neutrum horum locorum abeundum cen-
 suit; sed in Lero insula debere castellum munire Ari-
 stagoram, ibique, si Mileto excideret, quietum se
 tenere, donec impetu inde facto Miletum repetere
 posset. Hoc Hecataei fuit consilium. (126.) Ipse
 vero Aristagoras eo maxime inclinabat, ut Myrci-
 num abiret. Itaque Mileto Pythagorae fidei commis-
 sa, probati inter cives viri, ipse, secum sumto qui-
 cumque voluisset, in Thraciam navigavit, regionem-
 que quam petierat tenuit. Inde vero progressus, in-
 Herod. T. II. P. I.*

530 HERODOTI HISTOR. V.

*ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηάκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρας,
καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος, καὶ βα-
λομένων τῶν Θρηάκων ὑποσπόδων ἐξίεναι.*

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ε΄.

terfectus est a Thracibus et ipse, et exercitus eius,
quum oppidum aliquod obsideret reiectis conditio-
nibus, quibus Thraces excedere oppido voluerant.

FINIS LIBRI QUINTI
HISTORIARUM HERODOTI.

ARGUMENTUM LIBRI TERTII.

CAUSSA belli a *Cambyse* adv. *Aegyptum* suscepti: *Amasis* *Cambysi*, filiam ipsius in matrimonium petenti, *Apriae* filiam pro sua miserat. (*Cap.* 1-3.) *Phanes Graecus* ab *Amaside* ad *Cambysem* profugus, docet eum rationem qua per *Syriam* (ubi urbs insignis *Cadytis*) et per *Arabiae* fines in *Aegyptum* possit penetrare. (4.5.) *Dolia testacea* post haec in *Arabiae* desertis deposita. (6.) *Foedus Cambysis* cum *Arabum* rege. (7.) *Ritus Arabum*, et numina ab illis culta. (8.) *Aquae copiam* *Arabs Cambysem* instruit in desertis. (9.)

Mortuo *Amaside*, filius eius *Psammenitus*, ad *Pelusium Cambysi* occurrens, acri praelio vincitur. (10. 11.) *Aegyptiorum* crania robusta, *Persarum* fragilia. (12.) Expugnata *Memphi*, in quam confugerant *Aegyptii*, universa *Aegypto potitur Cambyses*; et finitimi *Libyes* et *Cyrenaci* ultro se ei tradunt. (13.) *Psammenitus* humaniter habitus a *Cambyse*, ut solent *Persae* cum rebellantium regum filiis agere: sed dein res novas moliens, necatur taurino sanguine hausto. (14. 15.) In *Amasidis* cadaver nefarie saevit *Cambyses*; (16.) qui mox bellum facere statuit *Carthaginiensibus*, *Ammoniis*, et *Aethiopibus*, apud quos *Solis mensa* famam celebratur. (17. 18.) *Phoenicum* pietate bello liberantur *Carthaginienses*. (19.)

Ichthyophagi ex *Elephantine* urbe ad *Aethiopum* regem legati cum donis; *Aethiops*, vino excepto, spernit dona et victum *Persarum*, arcumque *Aethiopicum Cambysi* adferendum legatis tradit. (20-23.) Mortuorum cadavera vitro circumdant *Aethiopes*. (24.) Adversus *Aethiopus* profectus *Cambyses*, fame cogitur reverti. (25.) *Persae* adv. *Ammonios* missi, *Oasin* praetergressi, coorto austro arenam obruti perierunt. (26.)

Re infecta *Memphin* reversus *Cambyses*, quum ob

reperit *Apidem* festos dies celebrarent *Aegypti*, in urbis praefectos, in ipsum *Apidem*, et in *per*fectos dotes saevit. (27-29.) Mox *Smerdis* fratrem *per*fectum *xaspin* occidendum curat; (30.) ipse sororem *per*fectam eandemque uxorem occidit: (31-32.) ubi *per*fectum refertur *iudicum regionum* de matrimonio *per*fectum sorore responsum. Sacro morbo a pueris *per*fectum dicitur *Cambyzes*. (33.) Filio *Praxaspis*, intuentem *per*fectum, cor sagittâ transfigit. (34-35.) *Croesus*, *per*fectum monentem, interfici iubet; servatum a ministris *per*fectum, sed hos ipsos morte plectit. (36.) *Vulcani* et *Cabirorum* templis illudit, signaque deorum *per*fectum comburit; non cogitans sua cuique genti *per*fectum instituta optima videri, quamvis contraria aliarum gentium *per*fectum institutis: cuius rei experimentum *Darius* in *per*fectum Graecis et *Calatiis Indis* fecit. (37-38.)

Polycratis Samii hospitium cum *Amaside*; huius ad illum epistola; annulus *Polycratis* in *per*fectum proiectus, et in alvo piscis rursum *per*fectum repertus; quo *per*fectum facto hospitium solvit *Amasis*. (39-43.) *Polycrates*, quos e *per*fectum Samiis suspectos habet, *Cambysi* in *per*fectum Aegyptum auxilio mittit: qui redeuntes, ipsum tyrannum *per*fectum adgrediuntur; victi auxilia petunt a *Lacedaemoniis* ostenso *per*fectum farinae sacco vacuo, et impetrant. (44-48.) *Caussam* exsulum adiuvant *Corinthii*, *Corcyraeorum* inimici, Samiisque infensi, quod *Corcyraeorum* pueros servassent, quos *Periander* ad *Alyatten* castrandos miserat. (49.) *Periandri* uxor, filii, socer: filius minor a patre domo eiectus; postremo in *Corcyram* ablegatus: *Epidauros* expugnata, et *Procles* socer *Periandri* captus. (50-52.) *Periander* filium ex *Corcyra* revocat, sed eum interficiunt *Corcyraei*. (53.) *Samum* oppugnant *Lacedaemonii*, sed, re fortiter ab *Archia* et *Lycopa* gesta, irritum tamen conatu domum redeunt. (54-56.) Inde *Samii* exsules *Siphnum* insulam petentes, auri argentique metallis opulentam, centum talenta a *Siphniis* exprimunt: denique, occupata *Sagunto*, ab *Aeginetis* in servitutem redacti sunt. (57-59.) Tria insignia opera in *Samo* insula, aquaeductus, agger, templum. (60.)

Duo *Magi*, *Smerdis* eiusque frater, contra *Cam-*

hysen insurgunt. (61-63.) Somnio deceptus *Cambyses* fratrem suum *Smerdin* occiderat: nunc, Magum persecuturus, suo ipsius gladio forte vulneratus, moritur *Agbatanis*, Syriae urbe. (64-65.) *Smerdis* Magus, auribus olim mutilatus, pro fratre *Cambysis* etiamnum vivo se gemit: sed fraudem detegit *Otanes* per filiam suam, regis concubinam. (67-69.) Septem nobiles Persae adv. Magum coniurant, eoque occiso, *Darius*, *Hystaspis* filius, per equi hinnitum, rex designatur Persarum. (70-87.) Ibi disputationes tyrannicidarum de commodis et incommodis *democratiae*, *aristocratiae* et *monarchiae*. (80-82.) Et festum Persarum, *Magophonia*. (79.)

Darius, regnum auspicatus, universum Persarum imperium in *xxii*. *Satrapias* distribuit; quibus pro cuiusque viribus tributa imponit. (88-96.) Ibi, de ratione *Euboici talenti* ad *Babylonium*, c. 89. et de *auri* ratione ad argentum, c. 95. Aethiopes, Colchi, et Arabes, statis temporibus dona ferebant. (97.) Indis maximum auri pondus impositum. *Indiae* situs, et populi varii, linguâ dissoni, victu et moribus diversissimi. (98-101.) Fabula de *formicis*, vulpium magnitudine, *auri ramenta* in deserto *effodientibus*; quae dein illis Indi, tribus iunctis camelis vecti, eripiunt. (102-105.) In India animantia quadrupedia et volucra maiora, quam alibi: equi tamen inferiores *Nisaeis*. Arbores lanam ferentes. (106.) *Arabiae* situs, thus, myrrha, casia, cinnamomum, ladanum, oves praelongis caudis, (107-113.) ibi serpentes alati, et observatio de maxima foecunditate animalium utilium, minima ferarum, c. 107-109. immani magnitudine vespertilioes. c. 110. *Aethiopiae* situs, et proventus. (114.) In *Europae* extremitatibus, electrum, stannum, aurum, quod grypes custodire dicuntur. (115. 116.)

Darius (merito *institor* dictus c. 93.) ex intercepta populis quibusdam aqua lucrum captat. (117.) *Intaphernes*, ad regem intrare prohibitus, quum foede mutilasset ministros, supplicio traditus cum filiis et cognatis: uxori eius condonatur frater et unus ex filiis. (118. 119.)

Polycrates Samius, auri spe ab *Oroete*, Darii praefecto, Sardes illectus, foedo supplicio vitam fuit; *Democedes* medicus, comes illius, cum aliis in servitutem Susa abducitur. (120-125.) *Oroeten*, propter alia admissa facinora, necandum curat *Darius*. (126-128.) *Democedes*, sanato rege cui pes erat extortus, donis oneratur. (129. 130.) Superiora eiusdem fata, et praesens gratia apud regem. (131-132.) Persanatâ *Atossâ*, ulcere in mamma laborante, *Democedes* cum xv. nobilibus Persis ad speculandas Graeciae oras missus, veniâ impetratâ *Crotonem* patriam revisendi, ad regem se rediturum pollicitus, fidem fallit. (133-137.) Captivos Persas redimit *Gyllus*, Tarentinus exsul; quem *Cnidii* iussu regis in patriam restituere frustra conantur. (138.) *Syloson*, frater Polycratis, Dario olim privato amicum donaverat; nunc regis iussu per Otanem in Sami imperium, quod post Polycratis mortem procurator illius *Macandrius* obtinuerat, restituitur. (139-149.) *Macandrius*, Spartam profugus, urbe eiectus est, ne quem auro corrumperet. (148.)

Babylonii a *Dario* desciscunt; rebus pridem comparatis, et strangulatis plerisque mulieribus, frustra a rege obsidentur; postremo per *Zopyri* dolum urbe rex potitur, eamque muris et portis nudat. (150-160.)

ARGUMENTUM LIBRI QUARTI.

SCYTHAS Darius ulcisci decrevit, qui olim per xxviii. annos Asiae obtinuerant imperium; quorum uxores interim domi cum servis congressae erant. (c. 1.) *Servorum excaecatorum* operâ Scythae ex lacte equino butyrum et caseum conficiunt. (2.) (Servos quidem pretio emtos non habent Scythae. c. 72.) *Iuventus e servis genita* Scythas domum redeuntes prohibet; prostremo flagellis fugatur. (3. 4.) De *Scytharum origine* quid ipsi memorent, quos Scythas Graeci, ipsi se *Scolotos* nominant. (5-7.) Graeci Pontici Scythas ab *Hercule* ex *Echidna* procreatos fabulantur. (8-10.) *Scythae* Nomades, a *Massageti* olim bello pressi, *Cimmerios* sedibus suis pepulerant, et fugientes persecuti, a via aberrantes in Me-

dicam terram invaserant. *Cimmerii*, qui intestinâ discordiâ perierunt, ad *Tyram* fl. sepulti; reliqui peninsulam, in qua dein *Synope*, occuparunt. (11. 12.)

Aristeas Proconnesius, auctor carminis cui titulus *Arimaspea*, de populis supra *Scythas* habitantibus multa fabulatus est: de ipso *Aristea* mira prodigia narrant *Proconnesii* et *Metapontini*. (13-15.) Ultra *Issedonas* in illa terrarum plaga nemo pervenit. (16.) *Scythici populi*, eorumque *finitimi*, et ultra habitantes. Ab occidente *Borysthenis* ad *Hypanin*, *Callipidae*; supra hos *Alazones*, tum *Scythae aratores*; denique *Neuri*: (17.) ab oriente *Borysth.* proxima a mari terra, *Hylaea*; supra quam *Scythae agricolae*, qui et *Borysthenitae* et *Olbiopolitae* vocantur; dein, post desertum, *Androphagi*. (18.) His ab oriente, inter *Panticapen* fl. et *Gerrhum*, *Scythae Nomades*; (19.) et trans *Gerrhum*, *Regii Scythae*; qui a meridie *Tauros* habent, ab oriente *Tanain*, a septemtrione *Melanchlaenas*. (20.) Trans *Tanain* *Sauromatae*, supra quos *Budini*, tum versus orientem *Thyssagetae*, et *Iyrcae*, ex arboribus insidiantes feris; super hos *Scythicus populus*, qui a *Regiis* defecit. (21. 22.) Iste omnis terrae tractus planus; supra quem aspera et montana incolunt *Argippaei*, calvi et simi prae-longis mentis, arboris maxime fructu viventes, cui *Ponticum* nomen, fructus *aschy* vocatur; populus sacer habitus a finitimis. (23. 24.) Supra hos dicuntur habitare *homines capripedes*, tum alii *sex mensibus dormientes*. Ab oriente *Argippaeorum* sunt *Issedones*; qui parentum cadavera, aliis carnibus mixta, honoris causa comedunt. (25. 26.) His a septemtr. habitare feruntur *grypes* auri custodes, et homines *unoculi*, quos *Arimaspos* vocant. (27.) In istis terris acris *hyems*; quam equi quidem tolerant, sed nec asini, nec muli: et ob frigus cornua aut nulla aut exigua habent boves. (28. 29.) Aliam ob causam in *Elide* muli non gignuntur. (30.) *Pennae* quibus oppletus est aër, sunt *nix*. (31. coll. c. 7.) De *Hyperboreis* disputatio, a quibus quotannis duae virgines cum sacris stramini triticeo involutis *Delum* misae perhibentur. (32-34.) *Olen* poëta, carminum au-

ctor quae *Deli* canuntur. (35.) De *Abaride* fabula. (36.) Ridet Herodotus hos, qui velut ex torno rotundam statuunt terram, et undique mari cinctam. (*ib.*)

Universae terrae descriptio ex mente Herodoti. *Asia*, versus occidentem in duas velut peninsulas excurrit, quarum altera *Asia inferior*, (coll. I. 72. II. 34.) altera *Arabia*: reliqua continens a meridie mari australi finitur, a septentrione mari Caspio et Araxe fluvio: quae ab oriente sunt Indiae, deserta sunt et incognita. (37-40.) *Libya*, arcto spatio Asiae contigua est, caeterum undique mari circumluitur; quod *Phoenices* olim a *Necone* missi, ac dein Carthaginenses, experti sunt: Sataspis vero Persae navigatio iubente Dario suscepta quidem est, sed non perfecta. (41-43.) Ab eodem vero *Dario*, qui *Indos* subegit, magna Asiae pars per *Scylacem* detecta est. (44.) *Europa*, super Libyam et Asiam continuo tenore porrecta, (c. 42.) quam late ad septentrionem pateat, et an ibi circumflua sit, incertum. Nec vero debuisse terram, quae una sit, in tres partes dividi, quarum etiam nomina incertae sunt originis. (45. coll. c. 42.)

Ponticae gentes stupidae, exceptâ Scythicâ. (46.) *Scythae*, pecoribus viventes, et domos plaustris circumvehentes, inventu difficiles et invicti sunt. (46.) Compluribus fluviis irrigatur illorum terra; quorum maximus *Ister*. (47-50.) Dein *Tyras*, (51.) *Hypanis*, (52.) *Borysthenes*, (53.) *Panticapes*, (54.) *Hypacyris*, *Gerrhus*, et *Tanais*, in quem *Hyrgis* influit. (55-57.) *Gramen* Scythicum, bilem pecoribus augeat. (58.)

Instituta Scytharum. *Numina* ab illis culta: uni *Marti* templa consecrant. (59.) Sacrificandi ritus. (60. 61.) *Martis* templum, ara, signum, et sacrificia, in quaque praefectura. (62.) Sues aversantur. (63.) Caesarum *hostium pellibus* et *craniis* quo pacto utantur. (64. 65.) Honos habitus fortibus viris. (66.) *Divinandi* ritus. *Enarees* (cf. I. 105.) divinandi artem a Venere habent. (67.) *Rex aegrotans*, quo pacto vates consulat. (68. 89.) Ritus *foederis* ferendi. (70.) *Sepultura* regum, inferiae dirissimae, et

miro modo peractae. (71. 72.) Privatorum sepultura, et purgatio eorum qui sepeliverunt. (73.) *Cannabis* et sponte nata et sala; qua et in vestes et semine pro suffimento utuntur. (74. 75.) Scythae alieni a moribus externis. *Anacharsis*, ex peregrinatione reversus, Matri Deum sacra faciens, interfectus est. (76. 77.) Etiam *Scylas* rex, Graecorum mores aemulatus et Baccho initiatus, regno eiectus, et a *Sitalce* Thraciae rege proditus, interfectus est. (78-80.) Scytharum multitudo. Immani mole *ahenum*, *ex telorum spiculis*, quae a singulis Scythiis collata erant, confectum. (81.) Vestigium *Herculis* bicubitale, petrae inpressum. (82.)

Dario frater *Artabanus bellum Scythicum* frustra dissuadet. (83.) Tres filios nobilis Persae, quorum pater pro uno vacationem militiae petierat, occidit *Darius*. (84.) Ad Bosporum ponte iunctum ubi rex venit, spectat *Pontum Euxinum*, cuius mensura, ut et *Bospori*, *Propontidis*, et *Hellesponti*, declaratur. (85. 86.) Duae columnae ad pontem erectae, altera Assyriis literis inscripta, altera Graecis. (87.) Architectus pontis magnifice donatus. (88.) Iones navibus in *Istrum* missi, quem ponte iungerent: *Darius* per Thraciam iter fecit. (89.) Inscriptio ad *Tearum* fluvium relicta. (90. 91.) Ingentes acervi lapidum a singulis militibus collatorum. (92.) Alii *Thraces* se dedunt: vi subacti *Getae*, qui post mortem ad *Zalmoxin* se ire, semperque vivere existimant. (93. 94.) De *Zalmoxi* variae sententiae. (95. 96.) *Darius* *Istrum* transgressus, *Cois* Lesbii monitu non solvit pontem, sed Ionibus custodiendum relinquit. (97. 98.)

Scythia vetus, ab *Istro* ad *Tanain* porrecta, in medio a meridie habet *Tauricam*: superne habitant *Agathyrsi*, *Neuri*, *Androphagi*, *Melanchlaeni*. (99. 100.) Quadrata fere *Scythia*, in xx. dierum iter in longitud. et latitud. patet. (101.) Horum mores: *Taurorum*; (103.) *Agathyrsorum*; (104.) *Neuorum*; (105.) *Androphagorum*; (106.) *Melanchlaenorum*; (107.) *Budinorum*, (cf. c. 21.) quorum in finibus est urbs lignea *Gelonus*, Graecae originis.

(108. 109) *Sauromatae*, (cf. c. 21.) Scythicis patribus, *Amazonibus matribus* oriundi. (110-117.) Geloni, Budini et Sauromatae auxilia promittunt Scythis, caeteri negant. (118. 119.) *Belli cum Dario gesti ratio*. Copiis in tres partes divisis, *Darium*, intra fines eorum ingressum, per miras ambages ita circumduxerunt *Scythae*, ut illos, diurni maxime itineris spatio semper absentes, nusquam adsequi posset. (120-125.) Ab *Idanthyrso* rege aut praelium aut deditionem poscenti *Dario*, simpliciter ac libere respondet *Scytha*; (126. 127.) caeterum *Ionas*, ut pontem rescindant, monendos curat, (cf. c. 135.) et Persas frequentibus incursionibus (in quibus quidem equi ruditu asinorum et mulorum specie terrentur) vexat. (128-130.) *Dona* Persis mittunt *Scythae*, *avem*, *murem*, *ranam*, et *quinque sagittas*. (131. 132.) Denique instructa acie prodeuntes, et persequendo lepori intenti, illudunt *Dario*; qui, detrectans pugnam, domum redire cogitat. (134.) Relictis militibus infirmis et asinis, noctu ad *Istrum* abit *Darius*. (135.) *Scythae* via breviori prius ad *Istrum* pervenientes, denuo *Ionas* ut pontem rescindant monent, adsistente *Miltiade*, refragantibus caeteris Ionum ducibus. (137-139.) Reversis *Scythis*, aliâ viâ interim *Darius* ad *Istrum* pervenit, et, operam praestante *Histiaceo*, per pontem in Thraciam redit. (140. 142.) Inde in *Asiam* traiecit, relicto in *Europa* copiarum duce *Megabazo*. (143. 144.)

Libyca Persarum expeditio. Regni *Cyrenaici* primordia. *Minyae*, Lemno a Pelasgis eieci, in Laconiam migrarunt. (145. 146.) Illorum partem *Theras* in *Callistam* insulam (quae *Thera* dein nominata est; c. 148.) colonos duxit: alia pars in *Triphylia* sex oppida condidit. (147. 148.) Therae filius *Oiolycus* Spartae mansit, a cuius filio *Aegeo* tribus Spartana nomen invenit. (149.) *Grinus* senex, Therae rex, cum iuvene *Batto* Delphos profectus; iubetur in *Libya urbem condere*. (150.) Theraei, duce *Corobio* Cretensi, in *Plateam* insulam Libyae navigant. (151.) Corobium, dum advenirent coloni, solum ibi relictum, fame liberavit *Colaesus* Samius; qui dein per

tempestatem *Tartessum* (cf. I. 163.) abreptus, maximas inde divitias, post *Sostratum* Aeginetam, retulit. (152.) Denique *Theraei* regem *Battum* cum colonis *Plateam* miserunt. (153.) Cyrenaei *Battum* hunc perhibent filium mercatoris *Theraei* et *Phronimae*, reguli Cretensis filiae, quae illi salutem debuerat; fuisse eundem lingua *balbum*, sed ab oraculo designatum qui in Libya Cyrenen coloniam conderet: *Battus* autem Libyco sermone *regem* significat. (154-156.) Coloniam ille primum in *Plateam* deduxit; deinde *Azirin*: postremo *Cyrenen*. (157. 158.) Regnante *Batto II.* cogn. *Felice*, (*Arcesilai I.* filio, *Batti I.* nepote) multis ex omni Graecia advenis auctâ coloniâ, *Libyes* agro exuti regi Aegyptiorum se tradiderunt; sed *Aegyptii* magna clade a *Cyrenaeis* adfecti sunt; quam ob causam ab *Aprie* rege defecerunt. (159.) *Arcesilai II.* frater, dissidio a rege facto, *Barcen* condidit. (160.) Regnante *Batto III.* pede claudo, corrector civitatis *Demonax* Mantinea accitus est; cuius instituta non ferens *Arcesilaus III.* patriâ pulsus *Samum* profugit: mater eius *Pheretima* ab *Eueltione*, Cypri rege, loco exercitus quem petierat, nil nisi *muliebria dona* accepit. (161. 161.) *Arcesilaus*, Samiorum operâ regno recuperato, saevit in adversarios: dein oraculi effatum metuens, *Barcen* se contulit, ibique cum rege *Barcaeorum* interfectus est. (163. 164.) Tum *Pheretima* opem imploravit *Aryandis*, praefecti Aegypti; a quo *Aryandicum argentum*, sicut a *Dario* *Daricum aurum*, nomen invenit. (165. 166.) Is validum exercitum in *Libyam* misit, specie vindicandi *mortem Arcesilai*, revera (ut Herodoto videtur) spe *Libyae* populos sub imperium Persarum redigendi. (167.)

Recensentur diversi *Libyae populi*. Primi ab Aegypto *Adyrmachidae*: (168.) tum *Giligammae*, apud quos incipit *silphium*. (169.) *Asbystae*, supra Cyrenen: (170.) super *Barcam* *Auschisae*, quorum in finibus *Cabales*. (170.) Sequuntur *Nasamones*; (172. cf. II. 32.) *Psylli*; (173.) *Garamantes*; (174.) *Maceae*, quorum in finibus *Cinyps* fluvius, et *Gartiarum collis*: (175.) *Gindanes*; (176.) *Lotophagi*;

(177.) *Machlyes*, ubi *Tritonis* palus, *Iasonis* fabulâ nobilitata; (178. 179.) *Ausenses*, apud quos *Minervae indigenae* annuos ludos virgines celebrant. (180.) Supra hos populos est *Libya feris frequens*; ultra quam *supercilium arenosum* per totam *Libyam* porrectum, in quo ex denorum dierum itinerris intervallo sunt loca sale, aqua dulci, et palmetis frequentia, quae ab hominibus habitantur. (cf. c. 185.) Horum primi a Thebis sunt *Ammonii*, qui templum *Iovis* habent *arietina facie*. (181.) Tum locus, cui nomen *Augila*. (182. cf. c. 172.) Porro *Garamantes*, apud quos boves opisthonomi: illorum finitimi *Troglodytae Aethiopes*, pedibus perniciosissimi. (183.) Tum *Atarantes*, solem exsecrantes, et nominibus hominum propriis non utentes. Post alios decem dies *Atlantes*, ubi mons *Atlas*, coeli fulcrum. (184.) Omnes isti populi *Nomades*, carne et lacte vescentes, esu tamen vaccarum et suum abstinentes. (186.) Iidem longaevi; pueri venas capitis urunt. (187.) *Solem* et *lunam* deos colunt; circa *Tridonidem* lacum etiam *Tritonem*, *Neptunum* et *Minervam*; cuius deae signa imitantur *Palladia Graecorum*. (188. 189.) Sedentes mortuos sepeliunt *Nasamones*. (190.) Ab occasu *Tritonis* fl. habitant *Maxyes* et alii agricolae *Libyes*; quorum terra montana, silvosa, et *feris* frequens, partim *veris*, partim *fabulosis*. (191.) Alia bestiarum genera alit *Nomadum tractus*. (192.) Post *Maxyes* sunt *Zaueces*, (193.) deinde *Gyzantes*, quorum in finibus *Cyraunis* insula cum lacu, e quo auri ramenta piscantur virgines, sicut *Zacynthi* e lacu pix colligitur. (194. 195.) In *Libyae* ora occidentali est populus, apud quem *Carthaginienses* taciti *merces suas auro* permutant. (196.) In *Africa* duae gentes indigenae, *Libyes* et *Aethiopes*; duae advenae, *Phoenices* et *Graeci*. (197.) *Libyae* solum minus bonum, excepta *Cinype*, cuius mira fertilitas, et *Euesperitarum* regione. (198. cf. c. 171.) In *Cyrenaica* triplex tempus messis et autumnus. (199.)

Barcen (cf. c. 164 - 166.) frustra oppugnant *Persae*, quorum *cuniculos* explorat *faber aerarius*.

(200.) Tandem dolo ac perfidia capiunt urbem. (201.) In Barcaeos eorumque uxores saevit *Pheretima*. (202.) *Cyrenen* occupare frustra conantur *Persae*; regentes carpuntur a *Libybus*. (203.) *Barcaeis* captis vicus in *Bactriana* tribuitur. (202.) *Pheretima* misere obit, vermibus exesa. (204.)

ARGUMENTUM LIBRI QUINTI.

Megabazus, a *Dario* in Europa relictus, primum *Perinthios*, olim a *Paeonibus* adfectos, dein universam *Thraciam* subigit. (Cap. 1. 2.) *Thraces*, numerosa gens, in multos populos divisa; quorum nonnulli propria habent instituta. (3.) De *Getis*, cf. IV. 94. *Trausi* recens natos lugent; beatos praedicant mortuos. (4.) Apud alios, uxorum carissima super mariti tumultu immolatur. (5.) Caeterorum *Thracum* instituta. (6-8.) Populi a septentr. *Thraciae*, parum cogniti; *Sigynnae* se a *Medis* ortos perhibent. (9.) Regiones trans Istrum ob apium examina impervias esse fabulantur. (10.)

Coën Lesbium, (cf. IV. 97.) *Mitylenae* tyrannide donat *Darius*; *Histiaeus*, *Mileti* tyranno; (cf. IV. 137.) *Myrcinum* *Edonidem* concedit. (11.) Duorum fratrum astu *Paeopes* deduntur *Dario*, et in *Asiam* transducuntur. (12-15.) Vitae ratio incolentium paludem *Prasiadem*; quorum equi piscibus pascuntur. (16.) Ab *Amynta*, *Macedoniae* rege, terram et aquam poscit *Megabazus*; cuius legati ab *Alexandro*, *Amyntae* filio, decepti trucidantur. (17-21.) *Macedonum* reges, *Argivae* stirpis fuerunt. (22.) *Histiaeum*, *Myrcinum* iam condentem, *Darius* *Sardes* accitum secum *Susa* abducit. (23. 24.) *Artaphernes* *Sardibus* praeficitur, copiis maritimis *Otanes*; cuius patrem, iudicem regium, *Cambyses* excoriaverat. (25.) Is *Byzantium*, *Calchedonem*, *Lemnum* etc. cepit. (27.)

Ex *Naxo* et *Mileto* orta calamitas *Ioniae*. (28.) *Mileti* res, factionibus turbatas, olim *Parii* arbitri composuerant. (29.) Nunc *Naxii* exsules *Aristagoram*, *Histiaei* nomine procuratorem *Mileti*, rogarunt ut ipsos in patriam restitueret; quod ille ope *Arta-*

phernis se facturum pollicetur, sperans se dein Naxo a Persis praefectum iri. (30. 31.) Mittitur cum copiis *Megabates*; inter quem et Aristagoram rixâ in itinere ortâ, Persae frustra oppugnatâ Naxo, re infecta redeunt. (32. 34.) *Aristagoras*, metuens Persarum offensam, simul instigatus ab *Histiæo* per servum Susis missum, defectionem *Ioniae a Persis* meditatur, dissuadente quidem *Hecataeo* historico. (35. 36.) Idem in speciem Milesiis libertatem reddit; aliarumque civitatum tyrannos, dolo captos, civibus in manus tradit; tum ipse *Spartam* abit, auxilia adv. Persas petiturus. (37. 38.)

Spartae rex *Anaxandridas*, iuxta uxorem sterilem, aliam ducere coactus, ex hac genuerat *Cleomenem*: mox vero prior uxor *Dorieum* peperit. Patri successit *Cleomenes*: id aegre ferens *Dorieus*, in Cinyphem Africae coloniam duxit; unde eiectus, dum Siciliam petit, Crotoniatis adv. Sybaritas opem tulit, denique in Sicula expeditione periit. (39-48.) *Cleomenem Aristagoras*, monstrato in *tabula geographica* itinere Susa usque, sollicitat ad bellum Persis inferendum, eundemque pecuniâ corrumpere conatur: sed *Cleomenes*, monitus etiam a filiola, urbe illum excedere iubet. (49-51.) *Iter* ab Epheso usque Susa, per stationes et parasangas, describit Herodotus. (52-54.)

Spartâ *Athenas* se confert *Aristagoras*: hinc *Digressio de Rebus Atticis*. *Hipparchum*, in somnio frustra monitum, interfecerunt *Harmodius* et *Aristogiton*, genere Gephyraei. (55. 56.) *Gephyraei* cum Cadmo e Phoenicia in Graeciam venerant. (57.) Graeci a Phoenicibus *literarum usum*, artemque *in pellibus scribendi*, didicerunt. (58.) *Inscriptiones* in templo Thebano *literis Cadmeis*. (59-61.) Dum *Hippias*, Hipparchi frater, asperius vexat Athenienses, *Alcmaeonidae* exsules dolo reditum in patriam sibi parabant. Conductâ *templi Delphici* (cf. I. 30. II. 180.) instauratione, corruerunt oraculum, ut Lacedaemonios iuberet liberare Athenas; quorum prima expeditio in Atticam infelix; (62. 63.) altera, duce *Cleomene* felicior: *Pisistratidae*, Athenis eie-

cti, Sigeum (cf. c. 94.) se recipiunt. *Pisistratus* unde originem duxerit. (64. 65.) Factionibus dissident *Isagoras*, et *Clisthenes* ex *Alcmaeonidarum* familia: hic, favorem populi captans, e quatuor *tribubus* Athenarum *decem* fecit. (66.) Eius avus, *Sicyoniorum* tyrannus, et alia *Sicyone* novaverat, et *rhapsodos* vetuerat *Homerica* carmina canere, et *tribuum* nomina mutaverat, sed ita ut foede illuderet civibus. (67. 68.) Adv. *Clisthenem*, potentioorem factum, *Isagoras* advocavit *Cleomenem* Spartanum, cuius ope *Alcmaeonidas*, ut nefariae caedis olim *culpâ pollutos*, *Athenis* eiecit; sed mox ipse et Spartani eieci sunt. (69-73.) Athenienses, Spartanorum vindictam timentes, Persarum societatem frustra petierunt. (73.) Simul Peloponnesii et Boeoti et Chalcidenses invaserunt Atticam. (74.) Sed, orâ inter duos reges Spartanorum rixâ, (unde dein *lex Spartaë* lata, *ne ambo simul reges in bellum exirent*;) dilapsi sunt socii Peloponnesii. (75. 76.) Dein a *Boeotiis* et *Chalcidensibus* poenam petierunt Athenienses, (77.) multo iam validiores vicinis populis, quum *iuris aequalitas* plurimum conferat ad civium virtutem. (78.) *Thebani* adv. Athenienses opem petierunt ab *Aeginetis*; qui primum illis *Aeacidæ* miserunt, dein Atticam depopulati sunt. (81. coll. c. 89.) Vetus odium *Aeginetarum* et *Atheniensium* ex occasione simulacrorum *Damiae* et *Auxesiae*; quae simulacra postquam *Aeginetae Epidauriis* rapuerant, *Athenienses* abstrahere *Aeginâ* conantes, divinitus in furorem acti, se ipsi mutuo interemerunt. (82-86.) Unum Athenas reversum mulieres *fibulis* transodiunt. Inde mutatus *mulierum Atticarum vestitus*. (87-89.) *Spartanos*, *Hippiam* Sigeo accitum restituere in tyrannidem cogitantes, acriter increpat *Socicles* Corinthiorum legatus, longa oratione *mala Corinthiorum sub tyrannis* exponens; primum sub *Cypselo*, qui quum infans in eo esset ut trucidaretur, praeter spem servatus erat; dein sub *Periandro*, qui patrem crudelitate superavit. (90-93.) *Hippias* rediit *Sigeum*, olim a *Pisistrato* *Mitylenaeis* ereptum, multorum deinde inter *Athenienses* et *Mitylenaeos*

bellorum causam, *Alcaci* ἡλέσπιδος carmine celebratorum. (94. 95.)

Ibi dum *Hippias* sollicitat *Persarum* opem adv. Athenienses, (96.) interim *Aristagoras* (cf. c. 55.) *Athenas* venit, et a populo xx. navium classem impetrat, quae Atheniensibus caussa fuit malorum. (97.) Idem *Pacones* in Phrygiam abductos (c. 15.) ut domum redeant sollicitat. (98.) *Iones* cum Atheniensibus *Sardes* praeter arcem capiunt: urbs incendio deletur. (100. 101.) Regressos *Persae* praelio ad *Ephesum* superant. (102.) Atheniensibus domum reversis, *Iones*, in bello perseverantes, *Hellespontii* urbes et *Cariae* partem sibi adiungunt. (103.) Etiam *Cyprus*, excepta *Amathunte*, auctore *Onesilo* *Salaminis* rege defecit a *Medis*, et *Ionibus* se adiunxit. (104.)

Darius Atheniensibus iratus, *Histiaceum*, ob defectionem *Ionum* obiurgatum, ad sedandas turbas dimittit. (105-107.)

Ionum classis, et *Persarum* exercitus pedestris et navalis, simul *Cyprum* adveniunt: praelio terrā marique commisso, *Iones* mari, *Persae* terrā videntur. *Onesilus* ducem *Persarum*, ex equo docto pugnantem, sua manu occidit: dein quum et ipse occubisset, primum contumeliose habitus est ab *Amathusiis*, sed postea ut heros cultus. *Cyprus* tota denovo *Persis* subiecta. (108-116.) *Persarum* duces, alii alio missi, *Ionas* eorumque socios bello persequuntur. (117.) *Cares* (apud quos solos *Iovis Stratii* templum) iterum magna clade, una cum *Milesiis*, adfecti sunt; (119. 120.) sed dein *Persarum*, in insidias delapsorum, ingentem stragem edunt. (121.) *Hellesponti*, *Ioniae* et *Aeolidis* civitates subiguntur a *Persis*. (122. 123.) *Aristagoras*, res suas desperans, relicta *Mileto*, *Myrcinum* *Edonidem* (cf. c. 11. et 21.) petit; unde bello illato *Thracibus*, ab his interficitur. (124-126.)